

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

72778

Abdulkadir ERKAL

Lâmi'î Çelebi
FERHAD U ŞİRİN
(FERHADNAME)
(İnceleme - Metin)

72778

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Yöneticisi
Yrd. Doç. Dr. Turgut KARABEY

ERZURUM - 1998

ERZURUM YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
KISALTMALAR.....	X

GİRİŞ

BURSALI LAMÎ'İ ÇELEBİ, HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1-Hayati.....	1
2-Sanati.....	4
3-Eserleri.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

FERHAD U ŞİRİN HİKAYESİ'NİN TARİHİ MENŞEİ.....	8
Hüsrev ü Şirin ve Ferhad u Şirin Hikâyelerinin Edebiyata aksedişi.....	9
Nevâyî'nin Ferhad u Şirin'i.....	11
Nevâyî'nin Ferhad u Şirin ve Nizâmî'nin Hüsrev ü Şirin Mesnevilerinin Karşılaştırılması.....	11
Lâmî'î'nin Ferhad u Şirini.....	13
Lâmî'î'nin Ferhad u Şirin ile Nevâyî'nin Ferhad u Şirin Mesnevilerinin Karşılaştırılması.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

LAMİ'İ'NİN FERHAD U ŞİRİN MESNEVİSİNİN MUHTEVA VE ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

A-MUHTEVA.....	20
1-Konusu.....	20
2-Kahramanlar.....	24
3-Mekan.....	33
4-Zaman.....	38
5-Masal Unsurları.....	41
6-İslami Unsurlar.....	43
7-İktibaslar.....	46
a-Ayetler.....	46
b-Hadisler.....	47
c-Deyimler.....	47
d-Atasözleri.....	51
B-ŞEKİL.....	53
1-Nazım Şekilleri.....	53
2-Vezinler.....	54
C-DİL-İMLA.....	55
A.Esere Ait Özellikler.....	55
B.Eski Anadolu Türkçesi'nin Şekil Özellikleri.....	56
BİBLİYOGRAFYA.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**METİN**

NÜSHA TAVSİFİ.....	63
KONULARINA GÖRE METİN FİHRİSTİ.....	64
METİN.....	67
SÖZLÜK.....	228
FERHAD U ŞİRİN MESNEVİSİNİN BEYİT VE MISRA İNDEKSİ.....	241
İNDEKS.....	320
SONUÇ.....	323
ÖZGEÇMİŞ.....	324

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Abdulkadir ERKAL

Lâmi'î Çelebi
FERHAD U ŞİRİN
(FERHADNAME)
(İnceleme - Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez/...../ 1998 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından (.....) notu takdir edilerek oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Turgut KARABEY
(Danışman)

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulkadir ERKAL

Lâmi'î Çelebi
FERHAD U ŞİRİN
(FERHAD-NAME)
(İnceleme - Metin)

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Turgut KARABEY

1998, Sayfa 324

Jüri: Yard. Doç. Dr. Turgut KARABEY

.....
.....

Ferhad u Şirin 1512'de Lâmi'î Çelebi tarafından yazılmış bir mesnevidir. İran edebiyatı kaynaklı eserin teması, Ferhad'ın olağanüstü maceraları ve Şirin'e olan aşkıdır. 5043 beyitten oluşan bu eserin konularının ayrıntıları ayrı alt başlıklarda verilmiştir.

İranlı şairlerden, özellikle Camî hayranı olan Lâmi'î Çelebi, Türk Edebiyatı'na işlenmemiş mesnevileri çevirerek edebiyat tarihine "iki hamseli" şair olarak geçmiştir. Nevâyî'den çevirdiği Ferhad u Şirin eseriyle, mesnevicilikte "Hüsrev ü Şirin" geleneğini kırmıştır.

Bu çalışmada eserin dört nüshası tesbit edilip, üçü ele geçirildi ve biri üzerinde transkripsiyon ve inceleme çalışması yapıldı. Fonksiyonel olarak hazırlanan sözlük çalışması da buna ilave edildi.

ABSTRACT
MASTER THESIS

Abdulkadir ERKAL

Lâmi'î Çelebi
FERHAD U ŞİRİN
(FERHAD-NAME)
(Analysis - Text)

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Turgut KARABEY

1998 , Page: 324

Jury: Yard. Doç. Dr. Turgut KARABEY

.....
.....

Ferhad u Şirin is a masnevi written by Lâmi'î Çelebi in 1512. The theme of the masnevi originated from Persian literature is the story of Ferhad's extraordinary adventures and his love for Şirin. The details of the containing 5043 ballads are given with separate subtitles.

Lâmi'î Çelebi who is an admirer of Camî among Persian poets translated the masnevi's that were not worked on, and is known in Turkish Literature as (2 hamse) poet. With Ferhad u Şirin that he translated from Nevâyî he ended "Hüsrev ü Şirin" tradition in masnevi.

In this study of the four manuscripts that were noted, and of the three ones that were obtained, one was transcribed and analyzed. A functionally prepared vocabulary list is also added.

ÖNSÖZ

Türk Edebiyatı'nda önemli bir yere sahip olan Ferhad u Şirin mesnevisi, İran Edebiyatı kaynaklı olduğu halde birçok Türk şairi tarafından kaleme alınmıştır. Çıkış noktası Hüsrev ü Şirin olan bu mesneviyi Ali Şîr Nevâyî, olayları ve kahramanların rolünü değiştirerek yepyeni bir mesnevi haline getirmiş, eseri Ferhad u Şirin'e kaydirmiştir. Üzerinde çalıştığımız Lâmi'î Çelebi'nin Ferhad u Şirin'i ise Nevâyî'nin bu eserinin tercümesidir. Yalnız Lâmi'î Çelebi bu eseri olduğu gibi tercüme etmeyip, kendi hayal ve düşüncelerini de ekleyerek eseri zenginleştirmiştir.

Lâmi'î Çelebi'nin, Ferhad u Şirin mesnevisinin dört yazması tesbit edilip, bunlardan üçü ele geçirilmiştir. Bunlar; Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, ASL no: 263, Ürgüp Tahsinağa Kütüphanesi no.83, Almanya Berlin Staatbibliothek Mr. or. oct. 1616 ve 2116 numaralı nüshalardır. Bu yazmalardan Tahsinağa kütüphanesindeki nüsha oldukça eksik olduğu için incelemeye alınmamıştır. Almanya'da bulunan nüshaların mikrofilmleri elde edilmesine rağmen edisyon kritik çalışması olarak kullanılmamıştır. Esas nüsha olarak ele aldığımız ASL no. 263 daki eksiklik ve yanlışlıkları bu nüshalarla giderildi.

Oldukça hacimli olan eser H.1512'de tamamlanmıştır. Ferhad'ın maceraları ve Şirin'e olan aşkının konu edildiği bu mesnevide, akıcı bir üslup, duygusal bir söyleyiş ve tasvirlerin de uzun olarak kullanılmıştır.

Yapılan çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Lâmi'î Çelebi'nin hayatı, sanatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Şair hakkında bu zamana kadar defalarca çalışıldığı için ayrıntıya fazla girilmemiştir.

Birinci bölümde, Ferhad u Şirin ve Hüsrev ü Şirin mesnevisi'nin tarihi menşei üzerinde durulmuş; Hüsrev ü Şirin'in Ferhad u Şirin'e dönüşme macerası anlatılarak

Birinci bölümde, Ferhad u Şirin ve Hüsrev ü Şirin mesnevisi'nin tarihi menşei üzerinde durulmuş; Hüsrev ü Şirin'in Ferhad u Şirin'e dönüşme macerası anlatılarak Lâmi'î Çelebi'nin eseri ile Nevâyî'nin eseri konu ve şekil yönünden karşılaştırılmıştır. Mesnevinin tarihi menşei hakkında da önceki araştırmacılar tarafından geniş olarak araştırıldığı için ön bilgi olması açısından özet halinde verilmiş, detayına inilmemiştir.

İkinci bölümde Lâmi'î Çelebi'nin, Ferhad u Şirin mesnevisinin konusu, muhtevası ve şekil özellikleri incelenmiştir. Bu iki bölümde metinle bağlantı olması halinde referans olan beyit numaraları parantez içinde gösterildi.

Üçüncü bölümde ise; traskripsiyonlu metin çalışması yapıldı. Bu bölüme sözlük çalışması da ilave edildi. Okuyucuyunun kolay anlaması düşüncesi ile metinden önce metni oluşturan konu başlıkları fihristi eklendi. Araştırmacıların beyitlere kolay ulaşabilmesi düşüncesiyle hiç yapılmayan çalışma olan beyit ve mısra indeksi ilave edildi. Bölümün sonunda şahıs, yer ve eser adlarını içeren indeks eklendi.

Bu çalışmada konu tesbitini hocam, Yard. Doç. Dr. Metin AKKUŞ ile kararlaştırdık, bir müddet sonra kendisi yurt dışına gidince, tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Turgut KARABEY oldu.

Lâmi'î Çelebi'nin, Ferhad u Şirin mesnevisi üzerine yaptığımız bu çalışma elbette ki kolay olmamıştır. Bu eserin meydana getirilmesinde, samimi ilgileriyle çalışmama emeği geçen herkese, özellikle tezin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Yard. Doç. Dr. Turgut KARABEY'e teşekkürlerimi arz ederim.

Abdulkadir ERKAL

ERZURUM 09-02-1998

İŞARET VE KISALTMALAR

(); Tahmini ilaveler

[]; Maddi hasarı tamamlayıcı ilaveler

< >; Tahmini çıkartmalar

a.g.e.; adı geçen eser

a.g.m.; adı geçen makale

akt.; aktaran

ASL; Agah Sırrı Levend

ast.; astronomide

C. ; cilt

çev.; çeviren

e.; edat

i.; isim

Ktp.; kitaplığı

K.K.; Kuran-ı kerim

müz.; müzikte

Nu.; numara

ö.; ölümü

s.; sıfat

st.; satır

stn.; sütun

TDAY; Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

tas.; tasavvufta

vb.; ve benzeri

yk.; yaprak

y.y.; yüzyıl

zf.; zarf

GİRİŞ

LÂMÎ'İ ÇELEBİ HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1-HAYATI

16.yüzyıl mesnevi şairlerinden olan Lâmi'î Çelebi'nin adı, Mahmut bin Osman bin Nakkaş Ali bin İlyas'dır. Babası Sultan Bayazid'in defterdarlığını yapmış olan Osman Çelebi'dir. Dedesi Nakkaş Ali olarak anılır. Nakkaş Ali, Bursalıdır. Timur tarafından Maverâünnehire götürülen Nakkaş Ali, san'atını ilerletip Bursa'ya döner.¹

Lâmi'î'nin annesinin adı Dilşâd Hatun'dur.² Bursa'lı Osman Çelebi ile Dilşâd Hatun'un evlenmelerinden olan Lâmi'î Çelebi, 1475 yılında Bursa'da doğmuştur.³

Lâmi'î Çelebi, Fatih Sultan Mehmed(1451-1481)'in son yıllarıyla II.Bayazid (1481-1512), Yavuz Sultan Selim (1512-1520) ve Kanûnî Sultan Süleyman (1520-1566) devirlerini yaşamış ve Osmanlı İmparatorluğu'nun en parlak dönemini idrak etmiştir.

Lâmi'î, devrinin bilginlerinden Molla Ahaveyn olarak tanınan Karamanlı Ahmed ve Mehmed Efendilerden, Feneri-zâde⁴den ve Molla Muhammed bin Hacı Hasan-zâde⁵den ders almıştır. Bu hocalar, o dönemin tanınmış medreselerinden olan Muradiye Medresesi'nin müderrisleridir.⁶

Lâmi'î Çelebi, zamanının ilimlerinden pek çoğuna vakıfdır. “*Tâzî ve derî müşkil ü mu'teber kitablar tercemesinde üstâd-ı cihân ve kesret-i madde ve ma'lûmatda deryâ-yı fazl u irfân*”⁷ dir.

Lâmi'î Çelebi, Hüma Hatun 'la evlenmiş; Mehmed, Ahmed, Abdullah adlarında üç oğlu ve Safiye adında bir kızı dünyaya gelmiş⁸, oğullarından Derviş Mehmed Çelebi, babasının yolunda gidip şiirle uğraşmış ve Lem'î mahlasını alarak “Bahrü'l-evzân” isimli bir aruz risalesi⁹ yazmıştır.

¹ Şemsetin Sâmî; Kamusu'l-a'lâm, Ankara 1996.c.5 s.3979

² Abdulkadir Karahan; İslâm Ansiklopedisi “Lâmi'î” maddesi, c.7, s.10

³ Aşık Çelebi Tezkiresi'nde Lâmi'î'nin doğum yılı olarak H.980 yılını verir. Lâmi'î'nin H.933 (M.1526) yılında yazdığı “Şerefü'l-İnsan” isimli eserde 55 yaşında olduğunu söylemektedir. Bu bilgi bize doğum tarihinin de M.1475 (H.877)'yi verir. (Geniş Bilgi için bkz. Gönül Ayan; Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ Mesnevisi, Yayınlanmamış doktora tezi, Erzurum 1983)

⁴ Gönül Ayan; a.g.e. s.5

⁵ Abdulkadir Karahan; a.g.m., s.10

⁶ Gönül Ayan; a.g.e., s.6

⁷ Lâtîfî; Tezkere-i Lâtîfî, v.131b, akt. Gönül Ayan; a.g.e. s.7

⁸ Abdulkadir Karahan; a.g.m., s.11

⁹ Bursalı M. Tahir; Osmanlı Müellifleri, İstanbul, 1269, s.431

Hayatını Bursa'da geçiren Lâmi'î Çelebi, zamanın tanınmış mutasarrıflarından Emîr Ahmed Bûhârî 'ye bağlanmıştır. Bu bağlılık ömrünün sonuna kadar devam etmiştir. Şeyhinin irşadiyle Abdurrahmân Câmî (1414-1492)' yi tanımıştır.

Lâmi'î Çelebi'nin hayatını medrese ve tekke dönemi olarak ikiye ayırmak mümkündür. Medresedeki öğrenimlerinden sonra tekkeye yönelişini kaynaklar: “*cümle mâsivâdan uzlet ve hicret*”¹⁰ olarak nitelendirirken, ulaştığı mertebenin yüceliğini işaret için can verirdi.

Lâmi'î Çelebi'nin Nakşibendiliğe yönelmesinin sebeplerini iki büyük üstâd olarak kabul ettiği Ali Şîr Nevâyî (1441-1501) ile Abdurrahmân Câmî'nin de aynı tarikate mensub oluşlarına; Bursa'da sürekli ve büyük bir şöhrete sahib olan Emir Bûhârî'ye olan yakınlığına, sevgisine bağlamak mümkündür. Lâmi'î de eserlerinde sık sık Emir Bûhârî'ye bağlılığını dile getiren beyitler ve gazeller söylemiştir. Lâmi'î Çelebi, mensubu olduğu tarikatın şeyhiğine kadar yükselmiştir.

Lâmi'î Çelebi, “Mevlîd” geleneğinin yerleştiği Bursa'da yazdığı “Maktel-i Hüseyin” adlı eserine o sırada Bursa'da bulunan ve daha önce Süleyman Çelebi 'nin mevlîdine itirazda bulunan Monla Vâiz karşı çıkmış; “*Bu eseri okumak küfürdür*” demiştir. Lâmi'î ise buna boyun eğmemiş, kendi eserinde küfür alâmeti olmadığını isbat için Bursa Kadısı Aşçı-zâde'yi, Monla Vâiz'i ve şehrin diğer ileri gelenlerini Bursa Ulu Camî'ine davet etmiş ve kalabalık bir cema'atin huzurunda eserini okumuş ve hiçbir itirazla karşılaşmamıştır.¹¹

Lâmi'î Çelebi bir devlet görevi almamış, geçimini eserleri ile temin etmiş, Bursa'da yaşamasına ve İstanbul'a gitmemiş olmasına rağmen padişahların ve vezirlerin ilgisini çekmiş, onlara sunduğu kitaplarla ihsanlara kavuşmuştur.¹²

Şair, geçim sıkıntısına düştüğü zamanlarda, bunu yazdığı eserlerinde yansıtmıştır. Fahr-i Cürçânî'nin Vîs ü Râmin 'ni tercüme edip İbrahim Paşa 'ya sunarken aşağıdaki beyitlerle evladına ‘vazîfe istid’â’ eyler.

“*Ğam-ı evlâd özge ibtilâdur*
Olursa miñnet olmazsa belâdur”

“*Olup her kesb-i ‘ilma meşğûl*
Beni iyler şû’âl zerle mes’ûl”

İbrahim Paşa, bu dilek üzerine, şaire, oğullarına verilmek üzere “yirmi üç akça ‘ata’ eder.”¹³

Aşık Çelebi dışında bütün kaynaklar Lâmi'î'nin ölüm tarihini H.938(M.1532) olarak gösterirler. Aşık Çelebi H.940 (M.1534) tarihini verir. Mezarı Bursa kalesi içinde, babasının mescidi bitişiğindedir. Şair ölüm döşeginde şu beyti okur:

¹⁰ Gönül Ayan; “Lâmi'î Çelebi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri” Konya Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi; Konya 1994, S.1; s.43

¹¹ Süreyya Beyzadeoğlu; “Aşık Çelebi Tezkiresinde Şair İlişkileri II” Yedi İklim, S.24, İstanbul 1994, s.17

¹² Lâmi'î, “Ferhâd-nâme” eserini Yavuz Sultan Selime sunmuş ve Yavuz Sultan Selim bu eserinin karşılığı olarak O'na Bursa'da bir köy hediye etmiştir. Ayrıca Fettah Nişâburî'den tercüme ettiği ve en güzel mesnevilerinden sayılan “Hüsni ü Dil”i yine II. Selim'e takdim ederek karşılığında 35 akçe ulufe almıştır. Cürçânî'den tercüme ettiği Vîs ü Râmin'le İbrahim Paşadan 20 akçe, Unsûrî'den tercüme ettiği Vâmık u Azrâ ile de Kanuni Sultan Süleyman'dan 4000 akçe almıştır. (Haluk İpekten; Divan Edebiyatında Edebi Muhitler, Milli Eğitim Bak. İst. 1996, s.77; A. Karahan; a.g.m., s.11)

¹³ Gönül Ayan; a.g.m., s.45

*Lami 'i dil zevrakın girdaba saldun ah kim
Yok kenar-ı vasl-ı yare rüzgarumdan meded¹⁴*

Aşık Çelebi, Lâmi'î'yi hicvederek halkın gözünden düşürüp ölümüne sebep olanın Tatar Memi isimli bir şahsın olduğunu ve onunun da kısa süre sonra kadı iken yolsuzlukla suçlanarak görevinden alındığını kaydeder.¹⁵

Lâmi'î'nin mezar taşında: “*El-merhûm Şeyh Lâmi 'i bin Osman*” şeklinde bir kitabe bulunmaktadır. Bu kitabenin altında tarih yoktur.

¹⁴ Süreyya Beyzadeoğlu; a.g.m. s.17; Gönül Ayan; a.g.e., s11

¹⁵ Gönül Ayan; a.g.e., s.12

2-SANATI:

Edebiyatımızın sayılı hamse şairlerinden olan Lâmi'î Çelebi, hayatını okuyup yazmakla geçirmiş bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Elimize geçen eserlerinin sayısı 46'yı bulmaktadır.

Tezkireciler, Lâmi'î'den övgü ile bahsederler. Lâtîfî, Lâmi'î'yi : “*Sipîhr-i fazl u kemalün mihr-i satı'ı fahrü'l-fuzala ve 'l-fusaha...*” sözleriyle nitelendirip, devrin şairleri arasındaki seçkinliğine dikkati çekerek “bu devr şu'ârasından ve şu'âranun fuzalasındandır” hükmünü verir.¹⁶

Aşık Çelebi, Lâmi'î'nin şiirde ve nesirde üstâd olduğunu, Onun eserlerini tercüme ettiği çin Anadolu'nun Câmî'si diye tanıdığını şöyle dile getirir: “*bi'l-cümle şi'r ü inşânun üstâdudur. Câmî'nin eserlerini çokca terceme ettiğünden Câmî-i Rûm dirlerdi.*”¹⁷

Hasan Çelebi, Lâmi'î'yi överken; “*âlem-i şi'r ü inşânun mihr-i satı'ı ve zamanesinde semâ-yı belâgâtün necm-i sâkûb ve bedr-i lâmi'î'dir*”¹⁸

Lâmi'î'nin medrese öğrenimi yaptığına dair kaynaklarda açık bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak Muradiye Medresesi'ne bir süre devam ettiği anlaşıyor. O, kendi kendini yetiştirmiş, Arapça ve Farsça'yı da o dillerde yazılan eserleri okuyarak öğrenmiştir.

Lâmi'î Çelebi, bir divan şairidir. Mükemmel bir müretteb bir divanı vardır. Aynı zamanda hamse sahibi olan Lâmi'î Çelebi bir hamse ile yetinmemiş, edebiyatımıza iki hamse şairi olarak geçmeyi başarmıştır.¹⁹

Lâmi'î, şöhretini yalnız mesnevilerine değil, bolca yazdığı mensur ve manzum eserlerine de borçludur. Mesnevileri, çağdaşları tarafından bile alelade bir tercüme telakki olunmuştur.²⁰ Bunlardan Ahî, kazasker Fenâri-zâde Şâh Çelebi'nin ısrarı ile Lâmi'î'nin “Hüsni ü Dil”ine nazire yazmaya başlamış fakat bitirememiştir.²¹

Lâmi'î'nin yazdığı dini ve tasavvufi eserlerinin içinde siyer ve menâkıb-nâmeler mühim bir yer tutar. Münâzarâ ve Şehr-engîz de yazan Lâmi'î, usta bir münşî olduğunu göstermiş ve mektup örneklerini Münşe'ât adıyla bir kitap halinde toplamış, hayatı boyunca derlediği lâtifeleri de Letâif-nâme'sinde bir araya getirmiştir.

Lâmi'î Çelebi, Nakşibendi tarikatine mensub bir mutasavvîf şairdir. Onun eserlerinin hepsinde tasavvufun izlerini görmek mümkündür.

Lâmi'î'nin nesirleri nazmından daha üstün tutulmuştur. Ancak mesnevide müstesna bir yere sahiptir. O, her şeyden önce Türk şairlerinin tanımadıkları veya bilmedikleri konuları İran Edebiyatı'ndan seçmiş ve onları kendi düşünce ve hayali içinde yoğurmuş ve taklide kaçmadan Türk Edebeyatı'na kazandırmıştır.

¹⁶ Süreyya Beyzadeoğlu; a.g.m., s.17

¹⁷ Gönül Ayan; a.g.e., s.12

¹⁸ Gönül Ayan; a.g.e., s.13

¹⁹ Agah Sırrı Levend; Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973, c.1, s.113

²⁰ M.Fuad Köprülü; Türk Edebiyatı Tarihi, Ötüken yay. İstanbul 1986, s.388

²¹ Haluk İpekten; Divan Edebiyatında Edebi Muhitler; Milli Eğitim Bak. Yay. İstanbul 1996, s77

Tercüme ve nakil mahsüllerinde Lâmi'î birinci safta, hatta birincidir. Zamanında pek harc-ı alem olan Leylâ ile Mecnûn, Yusuf ve Züleyha gibi mevzuları işlemeyi arzu etmemiş, böyle mevzuların dışında kalarak, İran Edebiyatı'ndan edebiyatımıza yeni bir hava getirmek istemiştir. Vîs ü Râmin, Vâmık u Azrâ, Salâman u Absal bu türüdür.²²

Lâmi'î, inzivayı sevmesine, ağır başlı olmasına, kendini tasavvufa vermiş bulunmasına rağmen, çok sözlü, hazır cevap, zaman zaman hezeliyata mail ve fikirlerinde musir gözüktüyor.²³

Lâmi'î Çelebi, Ali Şîr Nevâyî ile Abdurrâhman Câmî'nin etkisinde kalmıştır. Ayrıca Vâmık u Azrâ da Şeh-nâme'nin etkisi görülmektedir.

Lâmi'î, ikinci derecede bir şair de olsa başlıca amacı halka kitap okutmak, öğretmek ve onları eğitmektir. Divanına yazdığı uzun bir Dîbâce ile şiir ve şairlik hakkındaki düşüncelerini ortaya koyduğu gibi, nazmın nesre üstünlüğünü de savunmuştur. Şerefü'l-insân'ın önsözünde de aynı konu üzerinde durmuştur.²⁴

3-ESERLERİ

Bursa'lı Lâmi'î Çelebi, edebiyatımızın en çok eser vermiş şairlerinden biridir. 46 eserin sahibidir. Resmi bir görevi olmadığından bütün ömrünü okuyup yazmakla geçirmiştir. Manzum, mensur, telif, tercüme, pek çok eser vermiştir. Ancak eserlerinin bir kısmı ele geçmemiştir.

Lâmi'î'nin eserleri alfabetik sırayla şöyledir:²⁵

- 1-Absâl u Salâman
- 2-Cebir-nâme
- 3-Divân ve Dîbâce
- 4-Ferhâd-nâme
- 5-Fetih-nâme-i Kal'a-i Moton
- 6-Fezâ'il-i Şî'r ü Şâiran
- 7-Firâk-nâme
- 8-Fütûhu'l-Mücâhidin Li-tervîhi Kulûbi'l-Müşâhîn
- 9-Gıdaü'r-rûh
- 10-Hayret-nâme
- 11-Heft-Peyker
- 12-Hired-nâme
- 13-Hüsn ü Dil
- 14-Istilahât-ı Sûfiyye
- 15-İbret-nümâ
- 16-Kûy u Çevgân (Gûy u Çevgân)

²² Abdulkadir Karahan; a.g.m., s.12

²³ Abdulkadir Karahan; a.g.m., s.12

²⁴ Lâmi'î Çelebi; Şerefü'l İnsân; Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, ASL no.168, 276

²⁵ Lâmi'î'nin eserleri ve bu eserlerin nüshalarının nerede bulunduğu hakkında önceki araştırmacılar tarafından geniş olarak işlendiği için biz sadece eserlerin isimlerini vermekle yetiniyoruz.(Geniş bilgi için bkz. Gönül Ayan; Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ Mesnevisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, Erzurum 1983)

- 17-Letâ'if-nâme
- 18-Lûgât-i Fârisîyye
- 19-Maktel-i Hüseyin
- 20-Menkıbe-i Üveys-i Karânî
- 21-Meslekü's-Sâlikîn
- 22-Menâkıb-ı Cenâb-i Alî
- 23-Mesnevî
- 24-Mevlîd (Mevlîdü'r-Râsûl)
- 25-Miftâhu'n-Necât Fi Havâssı's-Süveri ve'l-âyât
- 26-Mir'âtü'l-Esmâ ve Câm-ı Cihân-nümâ
- 27-Manzarâ-i Bahâr u Şîtâ
- 28-Münşe'ât
- 29-Nefsü'l-Emr Risâlesi
- 30-Nisâbü'l-Belâgâ
- 31-Ricâlü'l-Gâyb
- 32-Risâle Fî Şerhi Kelimâti's-Şehâde
- 33-Risâle-i Fâl
- 34-Risâle-i Arûz
- 35-Risâle-i Usûl Mine'l-Fünûn
- 36-Risâle-i Tasavvûf
- 37-Resâ'il
- 38-Şem' u Pervâne
- 39-Şehr-engîz (Şehr-engîz-i Bursa)
- 40-Şerefü'l-İnsân
- 41-Şerh-i Dibâce-i Gülistân
- 42-Şevâhidü'n-Nübüvve Tercümesi
- 43-Tuhfe-i Lâmi'î (Lûgât-i Manzume)
- 44-Vâmık u Azrâ
- 45-Vîs ü Râmin (Veys ü Râmin)
- 46-Kıssâ-i Edhem ü Hümâ

BİRİNCİ BÖLÜM

FERHAD U ŞİRİN HİKAYESİ'NİN TARİHİ MENŞEİ

Ferhâd u Şirin hikâyesi, Hüsrev ü Şirin'in farklı bir uzantısı olarak ortaya çıkmış ve İslâm Edebiyatı'nda asırlarca büyük ilgi toplamış ve birçok şair tarafından kaleme alınmış bir mesnevidir. Konusu itibarıyla tarihi bir gerçeğe dayanır. Bu hikâyenin kahramanları hakkında bilgi veren tek ve en eski kaynak "Taberi Tarihi"dir.

Taberi Tarihi'nde, Sasani hükümdarı Hürmüz'ün oğlu olarak geçen Hüsrev, İran büyükleri tarafından babası tahttan indirilerek kendisi tahta geçmiştir. Hüsrev padişah olduktan yirmi sene sonra Hz. Muhammed, Mekke'den Medine'ye hicret eder. Medine'den Hüsrev'e mektup göndererek onu İslâma davet eder. Hüsrev bu mektubu yırtmakla kalmayıp, Yemen Bey'ine elçiler göndererek Hz. Muhammed'i ortadan kaldırmalarını emreder. Yemen Bey'i elçileri Hz. Muhammed'e gönderir ve O'da onları Hüsrev'in ölümünden sonra elçilerin Yemen'e dönmelerine izin verir.²⁶

Hüsrev padişahlık döneminde halkına daima zulmetmiş ve hatta kendi oğullarını dahi zindana hapsedirmiştir. Hüsrev'in bu davranışları sonucunda İran'ın ileri gelenleri oğlu Kubad (Şiruye)'ı kışkırtarak babasının üzerine salmaları sonucu Şiruye Hüsrev'i öldürerek İran hükümdarı olmuştur.²⁷

Hüsrev'in tarihi şahsiyetini anlatan kaynaklarda Şirin için az ve birbirine uymayan kayıtlar bulunmaktadır. Şirin'den ilk defa bahseden Taberi Tarihi, Hüsrev'in sahip olduğu eşyaları sayarken Şirini de onlar arasında şu cümle ile gösterir: "Ve anın bir cariyesi var idi ki adı Şirin idi. OI asırda andın cemile yoğidi."²⁸

Hâbibü's-siyer ve Ravzâtü's-safâ²⁹ da ise Şirin hakkında değişik rivayetler bulunmaktadır. Bu kaynaklara göre, Hüsrev genç bir şehzade iken İran'ın asil beylerinden birinin evine gidip gelirdi. Orada Şirin'le karşılaşır ve birbirlerine aşık olurlar. Durumu anlayan evsahibi Şirin'in Hüsrev'le görüşmelerini yasak eder. Ancak Şirin'in parmağında Hüsrev'in hediye ettiği yüzüğü görür. Bunun üzerine Şirin'in fîrat nehrine atılmasını emreder. Şirin kendini nehre atacak olan adama yalvarınca, adam onu nehrin sığ yerine bırakır. Bu olay üzerinden uzunca bir süre geçer ve Hüsrev kral olur. Bir gün Hüsrev'in ordusu tesadüfen o yerden geçer. Bunu fırsat bilen Şirin, askerlerden birine parmağındaki yüzüğü Hüsrev'e götürmesini ister. Hüsrev yüzüğü görünce Şirin'i hatırlar ve Şirin'i Medayin'e getirir, kendi hanesine dahil eder.

Şirin'in kim ve nereli olduğu konusunda kaynaklarda birbirini tutmayan ifadeler bulunmaktadır. Bertels, Şirin'in tarihi şahsiyetini çizerken Onun Ermeni olduğunu söylemiştir. Çünkü kaynaklarda Şirin'in Hüsrev'le evlenmeden önce bir cariyeye olduğu ve bu da onun İran dışından getirildiğini göstermektedir.³⁰ Bunun dışında Şirin'in, Roma'lı, Yunan ve Hristiyan olduğu konusunda da görüşler mevcuttur. Şirin nereli ve kim olursa olsun, güzelliği ve zekâsıyla Sasani hükümdarı Hüsrev-i Perviz II'nin ilgisini çekmiş ve onunla olağanüstü sayılacak bir aşk yaşamış olacak ki zamanındaki ve daha sonraki tarihlerin ondan bahsetmelerine sebep olmuştur.

²⁶ Gönül Alpay Tekin; Ali Şir Nevâyî'nin Ferhad u Şirini, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 1994, s.2

²⁷ Gönül Alpay Tekin; a.g.e., s.3

²⁸ Gönül Alpay tekın; a.g.e., s.5

²⁹ Geniş bilgi için bkz. Gönül Alpay Tekin; a.g.e.

³⁰ Sabri Sevsebil; Nizami'nin Hüsrev ü Şirini, İstanbul 1955, s.41

Hikâyenin üçüncü kahramanı olan Ferhad hakkında tarihi kaynaklarda fazla bahsedilmemiştir. Taberi, Ferhad'dan şöyle bahseder: "Şirin ol avrettir ki Ferhad ona aşık oldu. Perviz, Ferhad'a ukubet etmek için buyurdu ki dağı dele içinden su akıta."³¹ Yine Taberi'de Ferhad'ın bir nakkaş olduğu ve nakkaşlıkta üstad olduğunu gösteren ifadeler mevcuttur. Ayrıca kaynaklarda Ferhad'ın kim ve nereli olduğu konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece Şirin'e aşık olduğu ve bu aşkın platonik aşktan öteye gitmediği vurgulanmıştır.

Hüsrev ü Şirin ve Ferhad u Şirin'in Edebiyata Aksedişi:

Hüsrev ü Şirin hikâyesi birçok rivayet ve efsanelerle uzun bir müddet beslenerek Firdevsî ile beraber yazılı edebiyata geçmiştir. Firdevsî'ye kadar olan şairler bu hikâyeyi bir bütün olarak yazmamışlardır. Firdevsî de bu hikâyeyi Sasani hükümdarı Hüsrev-i Perviz II'nin hayat hikâyesi içinde epizot halinde vermiştir.³²

Altmışbin beyit civarında olan Şehnâme'de Hüsrev ü Şirin hikâyesi, Hüsrev'in hayatı anlatılırken geniş bir şekilde hikâye edilmiştir. Firdevsî, Hüsrev'in hayatını anlatırken Taberiye paralel bir çizgi çizmiştir.

Firdevsî, olayları Hüsrev ve Şirin arasında yoğunlaştırmış; Ferhad'a ise hiç yer vermemiştir. Taberi tarihinde ismi zikredilen Ferhad'ı Firdevsî'nin hiç zikretmemesi onun bir aşk hikâyesinden ziyade İran şahlarının tarihini yazmak amacından kaynaklanmaktadır.

Şehnâme'de ilk defa manzum olarak işlenen Hüsrev ü Şirin hikâyesi daha sonra 11. yüzyılda İran şairi Senâî (ö.1150)kaleme alınmıştır. Hüsrev ü Şirin'i doruğa çıkararak onu ölümsüzleştiren Nizâmî (1141-1199) olmuştur. Nizâmî hamsesinin ikinci mesnevisi olan Hüsrev ü Şirin'i 1180 tarihinde yazmıştır. Hezec vezni ile yazılmış ve yedibin beyitlik olan bu mesnevide Selçuklu hükümdarlarından Sultan Sâ'id Tuğrul bin Arslan'a, Azerbeycan hükümdarlarından Atabeg Ebu Câ'fer Muhammed'e övgü vardır. Nizâmî, Cihan Pehlevan'ın emri ile yazmaya başlamış ve Tuğrul Şah hükümdarlığı zamanında bitirerek onun cömertce ihsanlarına nail olmuştur.

Nizâmî, mukaddime bölümünde hikâyeyi "Berda'daki ihtiyarlardan dinlediğini hatta bu hikâyenin yazılı bir müsveddesinin de burada saklandığını dile getirir. Ayrıca Hüsrev ü Şirin efsanesinin yaşanmış ve bilinen bir hikâye olduğunu buna Bisütündaki Şebdîz'in sureti, Hüsrev'in Medayindeki köşkü, Ferhad'ın aşk ile yaptığı süt ırmağı ve Şirin'in köşkünün izleri, Şehrud ırmağı açık birer delildir"³³ der.

Nizâmî'nin eserindeki özellikler şunlardır:

1-Şirin bir hükümdar yeğenidir

2-Hüsrev, Şirin'in güzelliğini işitip kulaktan duyma aşık olur.

3-Hüsrev, hikâyenin başında akıllı, zeki, iyi yetişmiş bir şehzâde olarak gösterildiği halde serseri karakterli kişidir. Şirin ise kararlı ve iradelidir.

4-Ferhad, Nizâmî'nin esere kattığı bir tiptir. Ferhad'ın kim olduğu hakkında eserde bilgi yoktur. Hüsrev'in tam karşısı iradelidir bir kişidir.

³¹ Gönül Alpay Tekin; a.g.e., s.12

³² Gönül Alpay Tekin; a.g.e., s.16

³³ Sabri Sevsebil; a.g.e., s.44

5-Hüsrev, Şirin'le evlendikten sonra onun iradesinin etkisi altında bambaşka bir adam olur.

Nizâmî'den sonra Emir Hüsrev Şirin ü Hüsrev mesnevisini yazmıştır. Emir Hüsrev gereksiz ayrıntıları atarak konuyu daha da sadeleştirmiştir. Emir Hüsrev'in mesnevisinde dikkat çeken husus Ferhad'dır. Ferhad artık rastgele, sıradan kişi değil Çin hakanının oğludur. Genç yaşta sanata heves etmiş, fakat babası Hakan'ın sanatı küçük görmesi ve oğlunu böyle işlerden vazgeçirmek istemesi üzerine yerinden ve yurdundan ayrılır. Şirin'i Ferhad'dan kıskanan Hüsrev, çoban kılığına girip Ferhad'la konuşur. Hüsrev Şirin'le evlendikten sonra, tam tersine içkiye daha çok düşer. Emir Hüsrev'in eseri geleneksel hikâyeye daha yakındır.

Emir Hüsrev 'den sonra birçok şair aynı konuyu işlemiştir. Nevâyî'den önce Dervîş Eşref Meragî (ö.1450)'nin Şirin ü Hüsrev'i ile Nevâyî devrinde Camî'nin yeğeni olan Hatîfî (ö.1520)'nin Şirin ü Hüsrev'i vardır. Türk şairleri arasında da Altınordu şairlerinden Kutup (14. yüzyılın ikinci yarısı) ile Şeyhî (ö.1431)'nin Hüsrev ü Şirin mesnevisi vardır.

Kutup, Nizâmî'nin eserini izlemekle birlikte, olayların geçtiği çevreyi de değiştirmiş, yaşadığı Altınordu'nun hayatını ve özelliğini tasvir etmiştir. Şeyhî'de Nizâmî'yi izlemiş fakat bazı sahneleri ve ayrıntıları da atmıştır.³⁴

Ahmed Rıdvan 'ın II.Beyazid zamanında yazdığı Hüsrev ü Şirin mesnevisi Türk Edebiyatı'ndaki gelişimi bakımından önemlidir.1501 yılında yazılan eser 6308 beyittir.³⁵ Ahmed Rıdvan, esas olarak Şeyhî'nin, dolayısıyla Nizâmî'nin eserini izlemiş, ancak birkaç küçük motifi değiştirmekle yetinmiştir.³⁶ Eser hikâye tekniği bakımından oldukça kusurludur. Önemli yerler birkaç beyitle değiştirilmiş, buna karşılık bazı yerler gereksiz uzatılmıştır. Tipler cansızdır. Ferhad basit bir dağ adamı olarak gösterilmiştir.³⁷

Ahmed Rıdvan'ın çağdaşı olan Hayâtî'nin Hüsrev ü Şirin'i Ahmed Rıdvan'ınki ile hemen hemen aynıdır.³⁸

Türkçe kaleme alınmış diğer bir Hüsrev ü Şirin mesnevisi Celîfî (ö.1569)'ninkidir. Celîfî, eserini 24 yaşında iken yazmıştır. Pek fazla bilinmeyen bu eser 1512'de yazılmış olup 2019 beyittir. Nizâmî'nin izleri görülen bu eserinde Celîfî, daha çok dil ve deyiş bakımından ele almıştır.³⁹

Bu şairlerin dışında Hüsrev ü Şirin ve Ferhad ü Şirin yazan şairler şunlardır:

Muîdî (15. yüzyıl); Sadrî (ö.1517); Harîmî, Şehzâde Korkud (ö.1512); Ahî Hasan (ö.1517); Fethullah Arif Çelebi (16. yüzyıl); Kastamonulu Şanî (16. yüzyıl); İmamzâde Ahmed b. Mehmed (ö.1569); Halîfe (ö.1572); Mahvî İdris (ö. 1580); Nevî-zâde Atâyî (ö.1635); Fasîh Ahmed Dede (ö.1699); Sâlim b. Mustafa b. Ahmed (18. yüzyıl); Mustafa Ağa Nasır (19. yüzyıl)⁴⁰ Azeri sahasında Nâkâm (ö.1906) ve Ömer Bâkî adlı bir şair de Doğu Türkçesiyle bir Ferhad-name yazmıştır.⁴¹

³⁴ Agah Sırrı Levend; Ali Şîr Nevâyî, Hayatı, Kişiliği ve Eserleri; Türk Dil Kurumu Yay. Ank. 1965, c.1, s.103

³⁵ Agah Sırrı Levend; "Ahmed Rıdvan'ın Hüsrev ü Şirin'i" TDAY-Belleten, 1966, s.215

³⁶ Agah Sırrı Levend; a.g.m., s.252

³⁷ Agah Sırrı Levend; a.g.m.; s.253

³⁸ Agah Sırrı Levend; Türk Edebiyatı Tarihi-Giriş; Türk Tarih Kurumu Basımı, Ankara,1988; c.1, s.79

³⁹ Agah Sırrı Levend; "Celîfî'nin Hüsrev ü Şirin'i" TDAY-Belleten, 1965; s.104

⁴⁰ Agah Sırrı Levend; a.g.e., s.131

⁴¹ Nurettin Albayrak; İslâm Ansiklopedisi, "Ferhad u Şirin" maddesi; Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İst. 1995, c.12, s.388

Nevâyî'nin Ferhad u Şirin'i:

Nevâyî Ferhad u Şirin'ini, Nizâmî ile Emîr Hüsrev'in eserlerine fazla borçlu olmadığı bir gerçektir. Nevâyî, ancak konuyu ve kahramanların adını almış, olayları tamamıyla değiştirerek yepyeni bir eser meydana getirmiştir.

Nevâyî eserini 1484 yılında bitirmiştir. Eserine tevhîd, münâca'at, na't, ve mirâciye ile başlar. "Kalem Vafında" ki manzumede Nizâmî ile Emîr Hüsrev'i, onu izleyen manzumede ise Camî'yi övdükten sonra "Sebeb-i Telif" bölümünde konuyu değiştirmek istediğini şu beyitlerle açıklıyor:

Maîga kim temenna boldı peydâ
Ki şevkı iyledi könglümi şeydâ

Qalem berg-i gül ü nesrînga sürmek
Raqam Ferhâd ile Şîrînga sürmek⁴²

Şair, başkasının yolunda yürümek hoş olmadığı için eserine değişik şekil verdiğini ise şu beyitle anlatıyor:

Hoş irmes il songınça rahş sürmek
Yolı kim il yügürmüştür yügürmek⁴³

Bununla beraber şair, kendinden önce konuyu ele alanların eserlerini baştan başa Hüsrev'le doldurmalarını eleştirmiştir.

Nevâyî, tarihi kaynakları gözden geçirip, halk efsanelerini toplayarak birinci bölüme bir masal havası katmış, ikinci bölümde de Ferhad'ın tasavvufi aşkla süslenen olağanüstü aşkı efsaneleştirmiştir.

Mesnevinin konusu Lâmi'î'nin eseri ile aynı olduğundan dolayı burada tekrarlamak istemiyoruz. Özellikle Nevâyî'nin Ferhad u Şirin'i ile Nizâmî'nin Hüsrev ü Şirin'ini karşılaştırarak, Nevâyî'nin esere ne gibi yenilikler ve değişiklikler yaptığını irdelemeye çalışacağız.

Nizâmî'nin Hüsrev ü Şirin'i ile Nevâyî'nin Ferhad u Şirin Mesnevilerinin Karşılaştırılması:

Ali Şîr Nevâyî, eserinin başında başkasının yolunda yürümenin güzel olmadığını ifade etmişti. Gerçekten isteğini yerine getirmiş ve yepyeni bir eser vermiştir.

⁴² Agah Sırrı Levend; Ali Şîr Nevâyî, s.103

⁴³ Agah Sırrı Levend; a.g.e., s.105

Kendinden özellikle benzeyen tarafı hemen hemen kahramanların adından bir de belirli olaylardan ibarettir.

Nevâî'nin, Nizâmî'nin eserinden farklılıklarını maddeler halinde inceleyelim:

1-Nevâî'de Ferhad sıradan bir adam değil Çin Hakanının oğludur. Babasının yanında iyi bir savaşçı olarak yetişmiş ayrıca taş yontma, nakış ve yapı sanatının bütün sırlarını öğrenmiştir. İyi kalpli, mert, içli, vefalı, yardımsever aynı zamanda gerçeklerden yılmayan iradeli bir tiptir.

Nizâmî'de Şirin'in baş ustası, iyi bir zanaatkâr olarak geçer. Şirin'i görmeden sever. "Ferhad çalışmanın şahıslandırılmasıdır."⁴⁴

Nevâî Ferhad'ın tarihçesini yapmak için folklor motiflerine başvurur. Esrarengiz sandık, kadim Sokrat'ı arama seferinin maceraları, ejderha ile dövüş, Ehrimenle çarpışma...vs. Nizâmî, Ferhad'ı Şirin'in sarayından görünmeden önceki durumundan bahsetmemiştir.

2-Nevâî'nin Şirin'i Nizâmî'deki büyüklüğünü kaybetmiştir. Şirin, Nizâmî'de Şebdiz'in sırtına atlayıp aylarca dolaşan, haftalarca içki meclislerinde eğlenen güçlü ve hareketli bir kadındır. Hüsrev'in bütün kötülüklerini gördüğü halde sever fakat çok hesaplıdır. Nevâî'de ise her şeyden önce bir kadındır. Yalnızca Ferhad'ı sever. Nizâmî'de Şirin Hüsrev'le evlenir. Nevâî'de birleşme yoktur.

Nizâmî'nin esas amacı bu iki kahramanın ruhi mücadelesini göstermektir. Bunun için eserinde diyaloga büyük yer ayırır. Kahramanlarının konuşmalarında, kendi en ince hislerini hissettirmeye çalışır. Eserde çok geçen dış sahneler zengin değildir, ancak ana hatları çizilmiştir. Firdevsî'de oldukça tafsillatlı olan vak'alar, Nizâmî'de bilinen şeylerden bahsetmek lüzumsuzdur diye hiç almamıştır.⁴⁵

3-İki eserdeki Hüsrev'e baktığımız zaman, Nevâî'nin Hüsrev'i hunhar, zalim hükümdar, zorba, iyi tarafları olmayan birisidir. Nevâî hiçbir yerde onun yaşından bahsetmez, fakat eserin bütünü, onun Nizâmî'nin eserindeki gibi efsanevî güzel delikanlı olmadığı, yaşlı sefihin biri, kaptisinin gerçekleştirilmesini muhakkak isteyen birisi olduğu intibahı vermektedir. Hevesi için her şeye hazır, çekinmeden sel gibi kanlar akıtır ve hainlik yapar.

Nizâmî'de Şirin elindeki tüm imkanları kullanarak Hüsrev'i seviyesine çıkarmaya çalışır. Hüsrev ikide bir saçmasapan hareketlerde bulunur fakat Şirin'in aşkı her şeyi yener.

4-Şapur, Nizâmî'de Hüsrev'in arkadaşıdır. Sonradan Şirin'in de adamı olmuştur. Hüsrev, Şirin'in mevcudiyetini ondan öğrenir, onun vasıtası ile aşk başlar. Hatta pek dürüst olmayan Hüsrev'in isteklerini istemeyerek de olsa yapar.

Nevâî'nin Şapur'u ise Ferhad'ın hiçbir karşılık beklemeyen vefalı ve güvenilir bir dostudur. Ferhad'a da Şirin'e de yardım ederek her ikisini de kurtarmaya çalışır.

5-Nizâmî'deki Behram, Hürmüz Şah'a hizmet etmiş bir ordu komutanıdır. Fakat sonradan değerinin takdir edilmediği düşüncesi ile Hürmüz'ü tahttan indirip gözlerine mil çektiirmiş, Hüsrev'e karşı da ayaklanmış.⁴⁶

Nevâî'deki Behram, Hakan'ın yakınlarından ordu komutanı Behram Dilaverdir. Eserin sonlarına doğru sahnede görünür. Hüsrev'in yaktığı Ermen'i onartır, tahtı Mihin Banu'nun ailesinde layık olana bırakır ve böylece yapıcı bir rol

⁴⁴ E.E. Bertels; "Ali Şîr Nevâî'nin Ferhad u Şirin'i" (Çev.Rasime Uygun) TDAY -Belleten, 1957; s.126

⁴⁵ Bertels; a.g.m., s.127

⁴⁶ Gönül Alpay Tekin; a.g.e., s.17

oynar. Sonra da Şapur'la büyük bir vefa duygusu içinde Ferhad'ın türbedarlığını yapar.

6-Mihin Banu her iki eserde de aynı tiptir. Fakat Nevâyî'de daha ağırbaşlı bir rol oynar.

7-Nevâyî'de Meryem yoktur.

8-Şiruye her ikisinde de kötü ve ahlaksız baba katilidir.

9-Ferhad'ın, Şirin'in bindiği atı kucaklayıp kaldırması motifi, her iki eserde de vardır.

10-Nevâyî'de tabiat tasvirlerinin büyük ölçüde değiştirilmesi de onun eserinin karakteristik farklarından birini meydana getirir. Nizâmî, daha çok 12. yüzyıla has parlak bahçeler, çemenler vs. gibi sevilen konuları seçmiştir. Bunun yanında Nevâyî de az işlenmiş olan Yakındoğu Edebiyatı'nın konularındaki tasvirleri alır. Bu Barok'un katı tezatlarıyla dolu hayali bir tabiattır. Ehrimen bahçesinin tasvirindeki büyük canlılık, Çin Hakan'ının filosunun denize açılması ve fırtınanın tasviri şayanı hayrettir.⁴⁷

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz ki; Nizâmî ve Nevâyî'nin eserleri kompozisyon ve kahramanların karakterleri bakımından birbirinden çok farklıdır. Nevâyî zaten eserinin girişinde başkasının yolunda yürümenin güzel olmadığını belirterek farklı bir eser meydana getirdiğini ifade etmişti. Şair yine eserinin başında, o sıralarda aşık olduğunu bu konuya el atmasına başlıca sebep olarak bu aşk olayını göstermiştir. Bu aşk, Ferhad'ın kişiliğinde en güçlü temsilcisini bulmuştur. Ve şunu da eklemek gerekir ki, iki eser arasında görülen küçük benzerliklerin belirtilmesi, muazzam farkları göstermekten daha kolaydır.

Lâmi'î'nin Ferhad u Şirin'i:

Türk Edebiyatı'na "hamse" şairi olarak geçen Lâmi'î, çevirdiği mesnevilerle, mesnevi şairlerinin önde gelen ismi olmuştur. Daha çok Abdurrahman Camî'den tercüme ettiği için de "Camî-i Rum" diye anılmıştır.

16. yüzyıl yazarlarının İran edebi konularını büyük bir hızla Türk edebiyatına aktardıkları bir dönemde Lâmi'î alışılmış tutum dışında, az işlenmiş, değişik konularda özgün eserler vermeye çalışmıştır. Böylece bilinçli olarak Türk edebiyatını konu ve içerik yönünden zenginleştirmek istemiştir. Lâmi'î'nin tercüme ettiği mesnevilerin büyük kısmı Türk Edebiyatı'nda tek olma özelliğini de korumuştur. Şunu da ifade etmek gerekir ki; Lami'î, yaptığı tercümeleri olduğu gibi değil de; kendi hayal dünyasıyla geliştirip zenginleştirmiş ve asıl kaynaktan ayırmıştır.

Lâmi'î'nin Arifi'den tercüme ettiği "Gûy u Çevgân" mesnevisini Arifi'ninki ile karşılaştıracak olursak Arifi'nin mesnevisi 500 beyit Lâmi'î'ninki ise 1893 beyittir. Arifi'de asıl hikâye 326 beyit iken Lâmi'î'de 1029 beyite kadar çıkmıştır.⁴⁸

Bunun dışında Vâmık u Azrâ, Şem u Pervâne, Absâl u Salamân, Vîs ü Râmin gibi mesnevileri de Türk edebiyatı Lâmi'î, sayesinde tanıma fırsatı bulmuştur.⁴⁹

Çalışmamızın konusu olan Ferhad u Şirin'i Lâmi'î 1512 yılında yazarak Yavuz Sultan Selim'e sunmuş ve Yavuz kendisine Bursa'da bir köy hediye etmiştir.⁵⁰

⁴⁷ Bertels; a.g.m., s.129

⁴⁸ Nuran Tezcan; "Lâmi'î'nin Gûy u Çevgân Mesnevisi", Ömer Asım Aksoy Armağanı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1978, s.123

⁴⁹ İskender Pala; Ansiklopedik Divan şiiri Sözlüğü, Akçağ Yay. Ankara, 1991, s.516

Eser, münacâat ve tevhid'den sonra "kaside-i kelime-i tevhid", yine tevhid yolunda yazılmış bir manzume, münacâat,na't ile dört halifeye övgü, ikinci na't, mirâciye daha sonra "sebeb-i telif" manzumesi ile zamanın padişahı I. Selim için iki mesnevi biri kaside üç manzumenin ardından Şehzade Süleyman için yazılmış bir manzume izliyor.

Şair, "sebeb-i telif" bölümünde kendisinden bahsettikten, Nakşibendiye tarikatının emiri Seyyit Şemsü'l-Buhârî'yi övdükten sonra yine kendisine dönerek babasının ölümünden sonra çektiği güçlükleri anlatıyor. O sırada vali olarak gelen Cemaleddin Mehmed Şah 'dan bahsederek, valinin eline Nevâyî'nin Ferhad u Şirin'i geçtiğini, eseri beğenerek bunun Anadolu Türkçesi'ne çevrilmesini kendisinden istediğini anlatıyor. Lâmi'î, aczini ileri sürerek kabul etmemek için nazlanınca, Vali Lâmi'î'nin başarılı bulunan tercümelerinden bahsedince Lâmi'î ısrara dayanamayarak çeviriyi kabul ediyor.

Lâmi'î, Nevâyî'nin eserini olayların sırası bakımından olduğu gibi izlemiş, fakat üslubunu değiştirerek hikâyeyi yeni baştan kaleme almıştır:

"Egerçi kışşai itmekde temdid
Ser-â-ser iyledüm üstâda taklîd" (707)

"Murâdından ki itdüm hüsn-i ta'bir
Gehi gösterdüm üslûbunda tağyîr" (708)

5043 beyitlik mesnevide şair şu beyitlerle hikâyeye başlıyor:

"Hıtâ mülki ki hâki müşk-i Çîndür
Sevâd-ı dîde-i çarh-ı berîndür" (965)

Lâmi'î'nin Ferhad u Şirin mesnevisi Anadolu Türkçesi ile yazılmış olması bakımından önemlidir. Anadolu Türkçesi ile yazılmış tek eser olan bu mesnevi Lâmi'î'den sonraki şairler tarafından da kaleme alınmamıştır.

Lâmi'î'nin Ferhad u Şirin'i ile Nevâyî'nin Ferhad u Şirin Mesnevilerinin Karşılaştırılması:

Lâmi'î, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Nevâyî'nin eserini olayların sırası bakımından olduğu gibi izlemiş, ancak üslubu değiştirerek hikâyeyi yeni baştan kaleme almıştır.

Lâmi'î ile Nevâyî'nin eserlerindeki farklılıkları maddeler halinde sıralayalım:

1-Mihin Banu Ferhad'a verdiği ziyafette, meclisi perde arkasından seyretmekte olan Şirin, Ferhad'ın söylediği gazeli işitince daha fazla dayanamayıp içeri girer, Ferhad'a elindeki kadehi sunarak aşkına içmesini söyler. Ferhad eline aldığı kadehi kaldırarak tercî-i bendi okur.

⁵⁰ Haluk İpekten; a.g.e., s.77

Nevâî’de, Lâmi’î’nin eserinde bulunan zengin yemeklerle dolu liste yoktur. Ferhad’dan kötülük gelemeyeceğini anlayan Mihin Banu, dışardaki Şirin’i çağırarak yanına oturtur. Ferhad’la birlikte içmelerine müsaade eder. Ayrıca Nevâî’de tercî-i bend yoktur.

2-Hüsrev, Ferhad’ın asılmasını emredip onu darağacına gönderdikten sonra birdenbire baygınlık geçirir. Uğursuzluktan korkan Hüsrev, vezirinin tavsiyesiyle Ferhad’ı astırmaktan vazgeçerek kalede zindana attırır.

Nevâî’de Hüsrev, halkın kaynaşması üzerine Ferhad’ı astırmaktan vazgeçer.⁵¹

3-Para ile tutulmuş kocakarı, Mihin Banu’nun Hüsrev’le anlaştığını, Hüsrev’in kaleye girdiğini ve Şirin’in Hüsrev’le sevdiğini söyler.

Nevâî’de Şirin’nin kendini öldürdüğü Ferhad’a söylenir.

4-Ferhad’ı kurtarmak üzere Çin’den, Ermen’e gelen Behram’ın kim olduğu iyice anlaşılmamıştır. Yalnız vezir Mülk-ârâ’nın öldüğünün belirtilmesi, Behram’ın onun yerine geldiği anlaşılıyor.

Nevâî’de Behram, vezirin oğlu ve Ferhad’ın da süt kardeşidir.

5-Behram, Ermen’e gelince, Şapur’u Şiruye’ye göndererek, Hüsrev’in yaptığı zararın ödenmesini ister.

Nevâî’de Behram, Şiruye’yi huzuruna çağırır. Şiruye başına gelecekleri anladığı için Behram’ın yanına gitmekten korkar ve Hüsrev’in yaptığı zararları ödeyerek Behram’ın müsaadesiyle Medayin’e döner.

6-Behram, Şapur’u Ermen’e vali yapar. Nevâî’de Behram, Mihin Banu’nun ailesinden saltanata layık olan birini seçerek padişah yapar.

7-Eserin sonunda Behram, dünya nimetlerinden vazgeçerek Rahip Şem’un’a mürit olur. Ona uykuda gördüğü düşü anlatır. Şem’un, düşü uzun uzun Kur’an’dan ayetlerle yorumlar ve eser böylece biter.

Nevâî’de Behram, Ferhad’ın kabrine gider. Şapur’la birlikte ona mücavir olur.

8-Ferhad’ın ağzından söylenen gazeller Nevâî’de yoktur.

Görüldüğü gibi iki mesnevi arasında konu olarak fazla farklılık yoktur. Ancak Lâmi’î’nin “Sebeb-i telif”de açıkladığı gibi kendi tarzını üslubunda ortaya koymuştur. Lâmi’î, mekan ve kişi tasvirlerini daha canlı tutmaya çalışmış, olaylardan ziyade kahramanların özelliklerine daha fazla ağırlık verilmiştir. Ayrıca Ferhad’ın söylediği gazellerle, okuyucuyu biraz hikâyeden uzaklaştırıp ortaya lirik hava yaymaya çalışmıştır. Behram’ın saltanatı bırakarak Şem’un’a gitmesi Lâmi’î’nin bu eseri yazmaktaki amacını da sergilemiştir.

İki mesneviyi şekil olarak karşı karşıya getirdiğimiz zaman Lâmi’î, olayların gidişatındaki ana beyitleri Nevâî’deki gibi aynen korumuştur. Bu beyitler üzerinde fazla oynama yapmamış bazen aynen aktarmıştır. Bu beyitlerin bazılarını örnek olarak aşağıya alıyoruz:

Nevâî’de:

“Sipâhı yir yüzüde kum hisâbı
Ni kum gerdün üzre encüm hisâbı”

Lâmi’î’de:

⁵¹ Agah Sırrı Levend; “Lâmi’î’nin Ferhad u Şirin’i” TDAY-Belleten, 1966, s.111

“Çer̄isi yir yüzünde kum hes̄abı
Nice kum çarhda encüm hes̄abı” (967)

İki beyite de baktığımız zaman Lâmi’î, Nevâyî’de Türkçe olmayan kelimelerin türkçe karşılığını vermekle yetinmiş ve tam tercüme yapmıştır.

Nevâyî’de:

“Çü Hākānun bu irdi müdde’āsı
İcābet kûrbeti tapıp du’āsı”

Lâmi’î’de:

“Çü Hākānuñ oğuldı müdde’āsı
İcābetle karin oldu du’āsı” (1006)

Bu beytlerle beraber aşağıda örnek olarak verdiğimiz beytlerde fazla bir değişiklik yapılmadığı görülmektedir:

Nevâyî’de:

“Yüzinde ‘ışk esrârı yazılğan
İçinde derd ta’vîdi kazılğan”

Lâmi’î’de:

“Tışında ‘ışk esrârı yazılmış
İçünde derd ta’vîdi kazılmış” (1008)

Nevâyî’de:

“Ki çün Hākānga Tıngri virdi ferzend
Bulupp ol hedye birle şād u hürsend”

Lâmi’î’de:

“Ki çün Hākāna virdi Tañrı ferzend
O bahşaişle cānı oldu hürsend” (1020)

Nevâyî’de:

“Ki kılğay dört ala kaşr bünyād
Bolup her fāşl bir kaşr içre Ferhād”

Lâmi’î’de:

“Ki kıla dört ala kaşr bünyād
Ola her fāşl bir kaşr içre Ferhād” (1138)

Nevâî' de:

“Çü Şeh kıldı Mülk-ārānı ma'mūr
Binālar mülk dik kılmakğa ma'mūr”

Lâmi'î' de:

“Çü Hākān kıldı Mülk-ārāyı me'mūr
Binālar itmege bu resme me'mūr” (1164)

.....

Nevâî' de:

“Özi atlandı devlet birle hoş hāl
Düşüp devlet gibi allında iqbāl”

Lâmi'î' de:

“Heman atlandı devlet birle hoş hāl
O gence peyk-i pâyān 'izz ü iqbāl” (1165)

.....

Nevâî' de:

“Laḳabda biri Bānī biri Mānī
Munı körgen taşavvūr eylep ānı”

Lâmi'î' de:

“Laḳabla biri Mānī biri Bānī
Gören bunı taşavvūr iyles ānı” (1175)

.....

Nevâî' de:

“Çü ta'rīf itdiler haddin ziyāde
Heves kıldı körerger Şāh-zāde”

Lâmi'î' de:

“Çü ta'rīf itdüler haddün ziyāde
Varup görmek diledi Şāh-zāde” (1220)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi bir beyitin Çağatay ve Anadolu Türkçesindeki konumları belirlenmektedir. Dikkat edilecek diğer bir husus da Lâmi'î, Nevâî'nin arapça kelimelerini aynen muhafaza etmesidir.

Sonu olarak, Lâmi’î, Nevâyî’den olduğu gibi tercüme etmemiş eseri kendi his ve düşünceleri ekleyerek konu ve üslup bakımından zenginleştirmiştir. Bunun için bu esere tam tercüme eser demek yanlış olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

LAMİ'İNİN FERHAD U ŞİRİN MESNEVİSİNİN MUHTEVA VE ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

A-MUHTEVA

1-KONUSU

Adaleti ile ün yapmış olan Çin Hakanı'nın oğlu olmamaktadır. Bir oğlu olması için sürekli Allah'a dua eden Hakan'a, Allah duasını kabul ederek bir erkek çocuk bağışlar. Hakan, oğlunun adını Ferhad koyar. Doğuştan yetenekli ve kabiliyetli olan Ferhad, diğer çocukların aksine pek de neşeli değildir. Çok az yemek yer ve gayetde sessizdir. On yaşına kadar bütün ilimleri öğrendikten sonra iyi bir cengaver olarak yetişir. Ferhad on yaşındaki çocuklara göre iri yapılı ve gösterişlidir. Ondört yaşında bütün meziyetleri kendinde topladığı halde içine kapanık ve mütevâzidir. Hakan, Ferhad'ın eğlenmesi için eğlenceler tertib eder, fakat o fazla ilgi göstermez. Onun bu ilgisizliği karşısında çaresiz kalan Hakan, onun için dört kasr inşa ettirmeyi bu dört kasr yaptırır.

Dört kasrın her birinde üçer ay vezir ve Hakan'la eğlenen Ferhad'da düzelmeye doğru giden bir iz belirmemiştir. Hakan, çaresizlik içindedir. Divanda Ferhad'a hükümdarlık tahtını bırakmak istediğini söyler. Ferhad, bunun için kendini yetersiz gördüğünü söyleyerek reddeder. Ona vereceği her şeyi az gören Hakan, Ferhad'ı hazinelerinin bulunduğu odalara götürür. Burada Ferhad'a birbirinden güzel kıymetli eşya ve mücevherler gösterilir. Fakat o mücevherlere fazla ilgi duymaz. O esnada gördüğü bir sandık dikkatini çeker ve o sandığın açılmasını ister. İçinden bir ayna çıkar. Bu aynanın arkasındaki yazıda, onun İskender-i Rûmî'nin aynası olduğu, onda saklı olan tılsımı çözen kimsenin aynada ileride başına neler geleceğini göreceğini ve bu tılsımı çözmek için de Yunan ülkesinin şimâlindeki dağda bulunan hakim Sokrat'ı bulmak gerektiği fakat bu dağa giden yolda tehlikelerin bulunduğu yazılmıştır. Bunu okuyan Ferhad, aynanın sırrını çözmeye karar verir. Hakan da onunla birlikte Yunan'a gitmeye karar verir. Bir ordu ile birlikte yola çıkarlar.

Aylarca süren yolculuktan sonra Yunan ülkesine varırlar. Kendilerini iyi karşılayan Yunan halkına dertlerini anlattıkları zaman onlar bu meseleyi bilen kişinin bir mağarada yaşamakta olan Süheyla olduğunu söylerler. Birkaç Yunanlı onları Süheyla'nın bulunduğu mağaraya götürür. Beşyüz yıldır bu mağarada oturmakta olan Süheyla Ferhad'ı hoş iltifatlarla karşılar. Süheyla, Ferhad'a Sokrat'a giden yoldaki tehlikeleri anlatır. Ve orada hemen ölür. O'nu orada yıkayarak toprağa verirler.

Ferhad ile Hakan, ejderha'nın bulunduğu yere yaklaştıklarında akşam olur. Orada konaklarlar. Ertesi sabah yalnız başına yola çıkan Ferhad, ejderha'nın mağarasına yaklaştığı zaman insan kokusu alan ejderha ağzından ateşler saçarak dışarı çıkar. Semender yağı sayesinde ateşten korunur. O'nu öldürerek babası ve ordusunun bulunduğu yere döner. Hazineyi teslim ederek kılıcı ve kalkanı kendisi alır. ertesi gün Ehrimen'i öldürmek için yola çıkar. Ehrimen'in ormanına girer. Ehrimen'i elindeki kılıç ve kalkan sayesinde öldürdükten sonra onun köşküne girer. Burada hazinelerle dolu odalar vardır. Bu odaların birinin içinde Süleyman'ın yüzüğü bulunan bir kandil bulunmaktadır. Yüzüğü bularak tekrar babasının bulunduğu yere gelir. Elindeki yüzüğün içinde yazılı olan "ism-i a'zâm" duasını okuyarak ilerlerken bir dere kenarına gelir. Soyunup dereye girerek gusül abdesti alır ve çıkar. Derenin kenarında namaz

kılar. Namaz kıldığı sırada yeşiller giyinmiş bir ihtiyar yanına yaklaşır ve kendisine irşâda geldiğini söyler. Bu gelen kişi Hızır'dır.

Hızır, Ferhad'a gideceği hisarın tılsımının nasıl çözüleceğini anlatır. Hızır'dan ayrılan Ferhad Kaleye gelir. Bu binanın kapısını açarak içeri girer. Binanın tahtında Câm-ı Cemşidi bulur. Bu Câm'ın içinde dokuz eflâk, dışında ise yeryüzü görülmektedir. Ferad tekrar ordusunun yanına dönerek onları da kaleye getirir ve hazineleri babasına teslim eder.

Hakan ve ordusuyla yola çıkan Ferhad, sonunda Sokrat'ın bulunduğu dağa ulaşır. Dağ çok büyük ve karanlıktır. Ferhad, Sokrat'ın hangi odada bulunduğunu Câm-ı Cemşid'in yardımıyla bulur. Hakan'la veziri dışarı çıkartarak Ferhad'la yalnız kalır. Sokrat, Ferhad'a gerçek ve mecazî aşk hakkında bilgi verir. Ona başına gelebilecek tüm belalara karşı korunabileceği bir dua öğretir. İskender'in aynasındaki tılsıma gelince, kaledeki zırhı ile oku atıp göğsündeki aynayı vunduğu an Ferhad'ın bu sırrı çözmüş olduğunu söyler. Ferhad'ın Çin'e dönüp aynaya bakmasını, yalnız aynaya ikinci defa bakmamasını, bakarsa hiçbir şey göremeyeceğini tenbih eder. Sokrat bütün bildiklerini anlattıktan sonra Süheyla gibi hemen orada ruhunu teslim eder.

Ferhad, Çin'e varır varmaz mahzene giderek sandığı açar ve aynaya bakar. Aynada yeşillik bir yer görür. Suyu kafur, toprağı miskdir. Gülleri cana ateş saçmakta, bülbülleri şakırmaktadır. Burada ayrıca büyük bir dağ vardır. Etrafındaki insanlar bu dağı kazmakta, kendine benzeyen biri de bunlara bakmaktadır. Bu arada dağın tepesinden güzeller alayı gelir. Ferhad'ın aynadaki timsali kızların içindeki bir güzeli görünce kendinden geçer. Ferhad da merak edip aynadaki kıza yakından bakınca o da timsali gibi bayılıp yere düşer. Ferhad'ın bu halini öğrenen Hakan çok üzülür ve hemen yanına koşar. Mülk-ârâ, Ferhad'ın başına toprak saçar. Hakan hekimleri çağırır ve derdine derman aramalarını ve ayıltmalarını ister. Fakat Ferhad günlerce baygın kalır. Kendine gelen Ferhad yine aynaya bakar fakat bir şey göremez. Artık içinde ümitsiz bir sevgi doğmuştur. Dokuz ay içindeki aşk ateşiyle yanıp kavrulan Ferhad'ın durumuna daha fazla dayanamayan Hakan hekimler çağırır. Onlar Ferhad'ın deniz havasına ihtiyacı olduğunu söyleyerek onun bir adaya götürülmesini tavsiye derler. Hazırlıklardan sonra Hakan, vezin ve Ferhad'la birlikte ordu olduğu halde gemilere binerek denize açılırlar. Bir zaman sonra korkunç bir fırtına çıkar ve gemideki adamların büyük bir kısmı boğulur. Tesadüfen dalgaların aynı kıyıya attığı Hakan ve vezir kurtularak Ferhad'ı kaybetmenin acısıyla memleketlerine dönerler. Ferhad ise bir tahta parçası üzerinde baygın vaziyette denizde sürüklünmektedir. Yemen'e gitmekte olan bir tüccar gemisindeki tacirler onu görerek gemiye alırlar.

Bir süre sonra Yemen'e varırlar. Gemide bulunan Şapur isimli bir münakkaş Ferhad'la arkadaş olmuştur. Gece gündüz Ferhad'la beraber olan Şapur, onun gizli derdini öğrenmeyi başarır. Ferhad, ona aynada gördüğü her şeyi olduğu gibi anlatır. Şapur, tarif ettiği memlekete bir zamanlar gittiğini ve adının da Ermen olduğunu, isterse oraya götürebileceğini söyler.

Yola çıkan iki arkadaş uzun bir yolculuktan sonra Ermen'e ve Ferhad'ın aynada görmüş olduğu dağa gelirler. Ferhad birçok adamın aciz içinde arık kazmakta olduklarını görerek acır ve ne yaptıklarını sorar. Adamlar bu memleketin Mihin Banu isimli bir hükümdarı olduğu, onun dağın doğusunda bulunan kaynaktan su getirilmesini istediğini anlatırlar. Onlar da bu iş için çalışmakta olduklarına rağmen dağ çok sarp ve kayalık olduğu için ikiyüz usta üç yıl ter döktüğü halde hiçbir iş yapamamışlardır. Ferhad, onlara yardım etmeye karar verip hemen işe başlar. İkiyüz ustanın üç yılda yapamadığını onun bir günde yaptığını görenler şaşkınlık ve sevinçle

Mihin Banu'ya haber verirler. Şirin de, Mihin Banu ile beraber Ferhad'ın kazmakta olduğu dağa gelir. Ferhad ise Şirin'in etkisinde kalmıştır. Şirin'e bir gazel okurken, içindeki heyecan ve aşk ateşinin artması sonucu dayanamayıp düşer. Şirin, Şapur'dan hikâyesini öğrendikten sonra Ferhad'ı saraylarına götürürler. Sarayda gözlerini açan Ferhad, nerede olduğunu anlayınca utanır. O güzelin kendine merhamet ve iyilik ettiğini düşünerek sarayı terk edip işinin başına döner.

Ferhad; uzun çalışmalarından sonra kanalı açar. Suyun döküleceği yere bir havuz yapar. Havuzun yanındaki büyük bir taşta büyük kasr resmi oyar. Bu kasrın etrafını resimlerle süsler. Ayrıca Şirin'i taht üzerinde, kendisini de Şirin'inn karşısında onu seyrederek haliyle resmeder. Çalışmalar bitince Mihin Banu'ya haber verilir. Mihin Banu büyük bir kalabalıkla dağa gelir. Kalabalığın arasına Şirin'i göremeyen Ferhad, gönlü kırık halde kanalı açmaya gider. Son anda Şirin'e Ferhad'ın kanalı açmaya gittiği haberi gelir.

Bu sırada Şirin Şeb-diz isimli atına binerek yola çıkar. Dağa yaklaştığı vakit kalabalık, su havuza gelmeden havuzun bulunduğu yere gitmek için kargaşa yarattığı esnada Şirin'in atının ayağı kayar. Ferhad, derhal onu atıyla beraber sırtlayıp havuzun yanına getirir. Su ise havuza dolmaya başlamıştır. Nehrin ismine "Nehrü'l-hayat" havuzun ismini ise "Bahrü'n-necat" koyarlar. Banu, Şirin'e Ferhad'a bir ziyafet verme fikrini açar. Şirin bu teklife memnun kalır. Dağda yalnız gezen Ferhad'a haber salınır ve o da bu eğlenceye iştirâk eder. Sofrada birbirinden güzel yiyecek ve tatlılar vardır. Herkes zevk ve sefa içindedir. Banu kendi elleriyle Ferhad'ı ikramlarda bulunur. Ferhad mecliste önce bir gazel ardından da dokuz bendli bir tercî-i bend okur. Şirin sonunda Ferhad'ı perdenin arkasından dinleyen Şirin dayanamayarak dışarı çıkar ve bayılır. Ferhad da oturduğu yerde öylece yığılır. Bu manzara karşısında aciz kalan Mihin Banu şaşkınlık içindedir. İkisinde birbirlerine aşık olduğunu anlamış ve ümitsiz şekilde bu derde çare düşünmeye başlamıştır.

Hüsrev-i Perviz isimli bir hükümdar çevresinden Şirin'in güzelliğini dinleyip ona aşık olur. Bu durumu veziri Büzürg Ümid'e danışır. Onun tavsiyesi sonucu Mihin Banu'ya bir mektup yazarak Şirin'i ister. Hüsrev'in mektubunu okuyan Sultan ne yapacağını bilemez. Olayı Şirin'e de bildirir. Fakat Şirin bu işe evet derse kendini öldüreceğini söyleyerek reddeder. Şirin'in bu kesin tavrı karşısında Banu elçileri geri gönderir. Haberi alan Hüsrev çok sinirlenir. Ordusunu toplayarak Ermen üzerine yürür. Mihin Banu olayları Ferhad'a haber vererek halkı ile birlikte kaleye kapanır. Ferhad ise kalenin dışında büyük bir taşın üstüne oturarak Hüsrev'in ordusunu beklemeye başlar. Bir müddet sonra Hüsrev Ferhad'ı fark eder ve askerlerine onun kim olduğunu sorar. Ferhad kendini tanıtır. Hüsrev, onun Şirin'in aşığı olduğunu anlayarak askerlerini Ferhad'ın üzerine salar. Ferhad tek başına koca orduyu bozguna uğratar. Ferhad'ı yenemeyeceğini anlayan Hüsrev geri çekilir ve Banu'ya yine bir mektup gönderir. Banu'dan yine olumsuz cevap alınca tekrar Ermen üzerine yürür. İki ordu savaşımaya başlar. Ferhad'ın nişancılığı sayesinde askerler ona yaklaşamazlar. Hüsrev, Ferhad'ı ortadan kaldırmak için çareler aramaktadır. Nihayet bir hile ile Ferhad'ı yakalatır. Ferhad'ın yakalandığını uzaktan gören Şapur, koşarak gelir ve hilekârı öldürür.

Hüsrev, veziri Büzürg ümid'in de tavsiyesiyle Ferhad'ı sarp bir dağın tepesindeki Selasil kalesine hapsedirir. Kalede Ferhad'ı bekleyen gardiyanlar ona hayran kalırlar. Ferhad ise aşk ateşi başına vurdukça dışarıya çıkmakta, fakat kaleden hiç ayrılmamaktadır. Kalenin etrafındaki kırlarda dolaşır ve Hz. Süleyman gibi bütün

hayvanlarla konuşarak onlara içini dökmektedir. Kaderinin yaklaştığını hissettiren bir konuşma yaptığı ümitsiz bir gecenin sabahında Şapur ona Şirin'den mektup getirir.

Şapur'un aracılığı ile Ferhad ve Şirin arasında yeni bir aşk devresi başlar. Bu fazla uzun sürmez. Mektuplaşmayı haber alan Hüsrev Şapur'u yakalattır ve Şirin'den Ferhad'a gelen mektubu okuyunca Ferhad'ı ortadan kaldırmaya karar verir. Vezirinin tavsiyesi ile bir kocakarı bulur. O'na Ferhad'ın yanına giderek Şirin'in Hüsrev'le evlendiğini söylemesini ister. Kocakarı Ferhad'ın yanına varıp Mihin Banu'nun Hüsrev'le anlaştığını, Hüsrev'in kaleye girdiğini ve Şirin'in Hüsrev'le seviştiğini söyler. Bu kara iftira ile Ferhad, içindeki azaptan dolayı başını taşlara vurarak ölür.

Ferhad'ın acıklı ölümü her yere yayılır. Hüsrev artık Şirin'e sahip olabileceğini düşünerek sevinir ve Mihin Banu'ya tekrar elçi gönderir. O da Ferhad'ın artık öldüğü ve halkın da savaştan bıktığı için kabul etmek zorunda kalır. Ferhad'ın ölümüyle perişan olan Şirin de halkının kendisi için daha fazla sıkıntıya girmemesi için evlenmeyi kabul eder. Şirin kasra giderken herkes onu seyretmeye gelir. Bunların içinde Hüsrev'in oğlu Şiruye de vardır. Şiruye, rüzgârın Şirin'in peçesini açması sonucu yüzünü görerek ona aşık olur. Hem hükümdar olmak hem de Şirin'e kavuşmak arzusu ile babası Hüsrev'i öldürür. Mihin Banu'ya da elçi göndererek Şirin'i ister. Banu ise artık Şirin'e karışmadığını bunun için kendisine söylemesi gerektiğini söyler. Şirin ise kendisinden bazı şartlarının yerine getirilmesi halinde evlenebileceğini bildirir. Şartları; Şiruye, Şapur'u serbest bırakacak, Şirin Ferhad için yas tutacak ona olan vefasını yanındakilerle beraber Ferhad'ın na'aşının bulunduğu yere isbat edip böylece onun aşkından tamamen kurtulacaktır. Ferhad'ı alarak Şirin'in kasrına getirip Şirin'in odasındaki yatağa bırakırlar. Şirine haber verirler. Şirin odaya girip kapıyı kilitledikten sonra Ferhad'ın yanına uzanır ve ruhunu teslim eder. Şirin'in ölümüyle sarsılan Mihin Banu da üzüntüsünden kısa süre içinde ölür.

Ferhad'ın olayı Çin ülkesinde duyulmuştur. Vezir Mülk-ârâ da vefat etmiş onun yerine Behram gelmiştir. Behram, Hakan'ın ordusuyla Ferhad'ı kurtarmak üzere Ermen'e gelir. Olayları öğrenince zehir yutmuşa döner. Şapur'u Şiruye'ye göndererek, Hüsrev'in Ermen'e yaptığı zararın ödenmesini ister. Şiruye korkusundan tüm zararı öder. Kabirden Hüsrev'in leşini çıkararak yakarlar ve külünü de savururlar. Behram Şapur'u Ermen'e vali yapar.

Behram saltanat tacını bırakıp bir köşeye çekilmek ister. Kendine bir mürşid arar. Bir "deyr" içinde oturan Rahib Şem'un'a giderek, ona kapısına geldiğini ve kendinden feyz almak istediğini söyler. Şem'un ona uykunun çeşitlerini tasavvuf açısından anlatır.

2-KAHRAMANLAR

Ferhad u Şirin mesnevisinin kalabalık bir şahıs kadrosu vardır. Bunların büyük kısmı normal ve gerçek insanlar, az bir kısmı ise hayali kahramanlardır. Olayların merkezinde Ferhad vardır. Diğerleri ise Ferhad'ın yanında ve karşısında olan kahramanlardır. Ferhad'ın Çin'den Ermen'e kadar götüren olaylarda Onun karşısına çıkacak olan tehlikeler öncesi bir yardımcı rolde kahraman çıkarak nasihat verir ve yardımcı olur. Bunlar; Süheyla, Sokrat ve Hızırdır. Ayrıca sürekli yanında olan Hakan ve Vezir vardır. Hakan ve Vezir'in deniz felaketiyle Ferhad'dan ayrılması sonucu onların yerini Şapur üstlenir.

Ferhad Şirin'e kavuşacağı anda rakibi Hüsrev çıkar ve Şirin, Ferhad ikilisine Hüsrev üçüncü kişi olarak girerek ikisini ayırır. Hüsrev'in araya girmesi ile aşkın mahiyeti değişir ve Ferhad'da ki aşk olgunluğa erişerek aşkı doruğa çıkar.

Şimdi kahramanların özelliklerini ayrıntılarıyla inceleyelim:

FERHAD:

Ferhad, bencil duygulardan uzak, fedakâr, yardımsever, yaratıcı bir sanatkâr, çalışkan ve yiğit bir kişidir. İri cüssesi ve inanılmaz kuvvetiyle görenleri hayrete bırakır

Ferhad, Çin Hakanı'nın oğludur. Kendisine verilen ismi "fer" ile "had"dan meydana geldiği gibi aşğıdaki beyitteki beş kelimenin ilk harflerinden oluşmuştur.

"Fırāk u reşk ü hecr ü āh ile derd" (1024)

karşılığdır. Çok zeki ve kabiliyetli olan Ferhad on yaşına gelinceye kadar bütün ilimleri öğrenir:

"O gün ol serv-i kâd olunca āzād
Revān itdi şu gibi ebcedi yād" (1059)

On yaşından sonra iyi bir silahşör olarak yetişir:

"Anı da az zamanda kıldı hāşıl
Şu resme bir silahşör oldu kāmīl" (1086)

Ferhad'ın bütün bu meziyetlerine karşın, daima üzgün ve düşünceli davranışları çevresindekileri de etkilemektedir.

"Anuñ varıdı çün dilinde çok ğam
Dem-i söz olsa ol iylerdi mātem" (1120)

Ferhad'ın daha Şirin'i tanımadan önce zevkten ve eğlenceden uzak durması sürekli matem ve ızdırap içinde yaşaması Şirin için olmadığını, Şirin'e de duyduğu aşka da bu duygularla açtığı yoldan gidildiğini göstermektedir. Her şeyden müstağni,

iyilik dolu ve müsamahakâr bir yapıya, bunun yanında maddeye hayat ve anlam verebilen yaratıcı dehaya sahip bir insan, bir kişiye duyduğu aşk duygusunu aşarak ilahi bir sevgiyi bütün varlığı ile yaşayabileceğinden Lâmi'î, Ferhad'ı hem sanatkâr hem de şehzâde yapmıştır.

Ferhad'ın sevgisi sadece Şirin'e olmayıp tüm insan ve varlıklara olması onun felsefesini de ortaya koymaktadır. Hz. Süleyman gibi hayvanlarla hatta burçlarla konuşması ondaki aşk felsefesini açıkça göstermektedir. Bu özelliğinin yanısıra yiğit de olan Ferhad, kahramanlıklarıyla herkesi kendine hayran bırakmaktadır. Tüccarların gemisini korsanlardan kurtarması, Ermende üç yıldır kazılamayan arkı delmesi, Hüsrev'in ordusuyla tek başına savaşması onun yardımseverliğinin ve yiğitliğinin de bir göstergesidir. Ayrıca canavarlarla yaptığı savaşta onların hazinelerine hiç dokunmayıp orduya ve millete dağıtması, dünya malının gözünde olmadığı onun mana alemine yönelişinin olduğunu ortaya koymaktadır. O girdiği her beladan önce Allah'a dua eder ve kendisine yardım etmesini ister.

“Yüz urup isteyü maşşūduna yol
Tazarrü' kıldı çok ma'būduna ol” (2097)

Dilinden hiç düşürmediği “ism-i a'zam” duası onu tüm tehlikelerden korumuştur. Ferhad esir düştüğü Hüsrev'in karşısına çıkarıldığı zaman da dirayetlidir. Hüsrev'in haline gülerken acır. Ona gerçek aşkın felsefesini anlatarak, Hüsrev'de ki maddi aşkla alay eder:

“Didi ol sözi cāndan iyle ma'lūm
Didi andan olur cāh ehli mahrūm”(3785)

“Didi kimdün saña mürşid bu rāha
Didi mürşid gerekmez nūr-ı māha”(3788)

“Didi bu yolda hāşıldur cüdālūk
Didi sen Hākka itme kethüdālūk”(3789)

Hüsrev, Ferhad'a aşk ehlinin amacını, ne yapmaya çalıştıklarını sorunca; Ferhad, aşk'la sevgiliye kavuşmak amacının yanısıra onun rızasını kazanmak olduğunu vurgulayarak tasavvufi aşk anlayışını da ortaya koyar:

“Didi 'ışk ehlinüñ nedür hayâtı
Didi vâsl içre cānân iltifâtı”(3790)

Yazılan tüm Ferhad u Şirin mesnevilerinde Ferhad'ın kaderi önceden tayin edilir. Şirin'e duyduğu ümitsiz aşkın kaderi, ağır bir hüznle hikâyenin başlangıcından itibaren hakim olmuştur. Ancak Lâmi'î ve Nevâyî'de Ferhad'ın kaderi Şirin'e duyduğu aşkın, Şirin'den karşılık bulamamasıyla değil, kendi aşkının mahiyeti ile örülmüştür.

ŞİRİN:

Ermen ülkesinin kraliçesi, Mihin Banu'nun yeğenidir. Güzelliği ile ün salmıştır. Lâmi'î, Şirin'in fiziki portresini bütün yönleriyle tasvir etmiştir.

Şirin'in gözleri ok, kaşları yay, saçları zünnardır.

“İki zülfi ki iki zünnâra beñzer
Ya müğlardur taparlar nâra beñzer” (2383)

Boyu uzun ve yeşil servi, saçı sülün gibidir:

“Boyu cān gülşeninüñ taze servi
Saçı dil bağınun rā'nā tezervi” (2401)

Lâmi'î'nin mesnevisinde çizdiği Şirin tipi, kendinden önce yazılan mesnevilerdeki Şirin'den oldukça farklıdır. Nizâmî'nin Şirin'inde, ısrarcı, mücadeleci, öfkeli ve kıskanç, seven fakat sevildiğinden emin olmayan bir tip vardır. Burda ise Şirin, sevildiğinden emin, duygulu ve anlayışlıdır. Ferhad'ın sevgisinin mahiyetini anladığı gibi kendi duygularını da tahlil edebilecek bir yeteneğe sahiptir.

Şirin açık ve korkusuzdur. Bütün şehir halkı Ferhad'la olan macerasını bildiği halde, Mihin Banu'ya rağmen, ziyafatte Ferhad'ın söylediği gazeli perdenin ardından dinlerken dayanamayıp meclisin içine girerek Ferhad'la beraber olmaktan çekinmez:

“Yeründen tırdı mest ü ‘âşıkane
Hırāmān bezme dek urdı revāne” (3263)

Fakat bu hareketinden dolayı utanmaktan da geri kalmaz:

“Elif kaddüni itdi lûtfle lâm
Gelüp Bânü öñünde kıldı ārām” (3269)

Başkalarının düşüncelerinden bu kadar korkusuz olan Şirin, belki de erkek ve kadının birbirinden kaçmadığı Türklerin sosyal hayatlarından alınmış ilhamdır. Ayrıca kendi yüzünden halkının belaya girmesine dayanamayıp Hüsrev'le evlenmeyi kabul edecek kadar da fedakârdır:

“Görüp bu hâleti Şir̄in pür-şūr
Didi ey hāk-pây-ı çeşmüme nūr” (4675)

“Bu ğamdan cānımuñ yoktur fefāhı
Sezā lik aluñā hālķındur salāhı” (4676)

Lâmi'î'deki Şirin, Nizâmî ve Hüsrev'in Şirin'inden daha yalnızdır. Yalnız buradaki Şirin fedakârlık duygularıyla zenginleştirilmiştir.

ŞAPUR:

Ferhad'ın yakın arkadaşı ve sırdaşıdır. Bu hikâyede önemli bir rolü bulunan Şapur aynı zamanda nakkaştır. Nizâmî ve Emîr Hüsrev'de, Hüsrev'in arkadaşı olarak görülen Şapur, Lâmi'î'de tüccarların gemisinde Ferhad'la tanışarak onun yakın arkadaşı olmuştur. Ferhad'a çok yakındır. Bunun için de Ferhad ona güvenerek içindeki gizli sırrı onunla paylaşır:

“Yakın bildi bûnı o hikmet-endiş
Ki göñlüñ ‘ışk tîgi iylemiş riş” (2735)

Ferhad'ın anlattıkları doğrultusunda Ermen ülkesinin oluşunu ve bu yerin resmini çizmesi Şapur'un ressamlığının önemini ortaya koymuştur. Dostluk ve arkadaşlığın sembolü olan Şapur, aynı zamanda bu hikâyedeki yardımcı temaların en önemlisini ifade eder. Öyle ki Ferhad, esir olduğu zaman Şirin ile Ferhad arasındaki mektuplaşmaların taşıyıcısı durumuna gelerek Ferhad'ı olaylarda yalnız bırakmamıştır. Hikâyede Ferhad'ı ve Ferhad'ın içindeki derdi iyi anlayabilen ondan başka ikinci bir şahıs yoktur. Ferhad, kendini Şapur'un yanında daha emin ve daha huzurlu hissetmektedir:

“Sen olsan hem reh cennetdür yol” (2768)

Şapur, Behram tarafından Ermen'e vali yapılarak ödüllendirilmiştir.

HÜSREV:

Nizâmî ve Emîr Hüsrev'in mesnevisinde birinci kahraman olan Hüsrev, Lâmi'î'de önemini yitirmiş üçüncü kahraman durumuna düşmüştür. Hüsrev, Mağrib kralıdır. Lâmi'î, Hüsrev'in kişiliği yönünde fazla durmamıştır. O, çevresinden dinlediği bilgilerle Şirin'e kulaktan duyma aşık olmuştur. Gücüne ve kuvvetine güvenerek Şirin'i elde etmeyi düşünerek, Banu'dan istemiştir. Fakat buna rağmen kendi kendine karar vermekten mahrumdur. Aynı zamanda cesaretsiz olan Hüsrev, vezirinin akli doğrultusunda hareket etmektedir. Hüsrev'in yerine kararları veziri Büzürg Ümid verir o da onaylar.

Bunun yanında gaddar da olan Hüsrev, Ferhad'ı elleri bağlı huzuruna getirterek gücünü ona hissettirmeye çalışmıştır. Ferhad'a aşkından caydırmak için sorduğu sorularda bu sevdadan kazancı olmayacağı için vazgeçmesini istemiştir:

“Didi yoktur bu sevdâdan saña sūd
Didi ‘ışkuñ zebânıdur bana sūd” (3792)

Ferhad, ona verdiği cevapta sevdadan kazancın sevgilinin değil aşkın kendisi olduğunu söyleyip Hüsrev'in tüm sorularına cevap yetiştirince, Hüsrev sinirinden onu öldürtmek ister, fakat korkusundan dolayı hapsettirir.

Hüsrev'le Ferhad'ın konuşmaları iki kavramı da karşı karşıya getirmiştir. Manevi ve maddi aşk hesaplaşması olarak göreceğimiz bu diyalogda maddi aşk, yani Hüsrev, geri adım atarak fiili harekete geçip maddi aşkın mahiyeti ve gayesini de ortaya sermiştir.

Ferhad'ın ölümüyle Şirin'e kavuşma hayalleri kuran Hüsrev yine maddi aşk kurbanı kendi öz oğlu tarafından öldürölür. Azabı bu kadarla da bitmeyen Hüsrev'in leşini Behram yakıtırarak külünü de savurur.

HAKAN:

Çin ülkesinin hükümdarı ve Ferhad'ın babasıdır. Tek evladı olan Ferhad'a aşırı derecede bağlıdır. Onun en iyi şekilde eğitilmesi için tüm fedakârlıkları yapar. Hatta oğlunun durgun ve içine kapanık olmasından dolayı oğlu için dört mevsime göre dört kasr dahi yaptırır. Daha da ileriye giderek tahtı Ferhad'a bırakmayı dahi düşünür:

“Ne tenhâ Çinde hâkânluğa lâyük
Yedi iklîme sultânluğa lâyük” (1483)

Hakan'ın bu teklifi karşısında Ferhad'ın da onun hoşuna gidecek cevaplar vererek bu teklifi reddetmesi, ona olan sevgisi daha da artar. Hakan'ın tek hayali oğlunu mutlu görmektir. Bunun için hazinelerinin kapılarını dahi açar. Hazine odasında bulunan sandığın tılsımını çözmek için Yunan'a gitmeyi kafasına koyan Ferhad'ın isteğini duyunca üzüntüsü iyice artar.

“İşidüp oldu Hâkân zâr-ı gâm-nâk
Döküp sine yakasın iyledi hâkm” (1703)

Ferhad'ın kararlılığı karşısında Hakan oğlunun yalnız gitmesine gönlü elvermeyerek onunla beraber ordusuyla Yunan'a gider. Tek amacı oğlunun yanında olmak ve tehlikelere karşı onu korumaktır.

Hikâyede Hakan, Ferhad'ın koruyucusu durumundadır. O, babalık içgüdüsüyle daim yanıda olarak koruyacağına inanmaktadır. Çünkü oğlunu kendi tahtında görmek tek arzusudur.

MİHİN BANU:

Ermen ülkesinin kadın hükümdarıdır. Tedbirli ve akıllı olan Banu, aynı zamanda anlayışlı ve zekidir. Yüzünü peçe ile sakladığından kimse görmemiştir:

“Yüzünü görmemişdür âdem-i zâd” (2795)

Banu bir karar verirken kendi başına karar vermez halkının sözü geçen insanlarına danışarak istişare ederek karar verir. Onun için halkın menfaatleri önde gelir:

“Mihin Bānū ki dānīş-perveridi
Kemāl ehlüne şāh u serveridi” (3242)

Mihin Banu, yeğeni Şirin’e aşırı derecede bağlı olduğundan dolayı, onun bir dediğini iki etmemekte ve Şirin’in isteği üzerine ona bir kasır yaptırmaktadır. Tüm gayreti ve uğraşı Şirin’in mutluluğu içindir:

“İşi Şirinile sürmek durur kām” (4453)

Üç yıldır kazılamayan dağı kazarak su getirip kasrı kısa sürede yapan Ferhad’a ilgi duyar. Fakat Ferhad’la Şirin arasında bir bağın olduğunu anlayınca da çaresiz kalır. Şirin’in yanından kaçan Ferhad’ı daima anladığı gibi, sürekli Ferhad’ı yanında görmeyi arzu eden Şirin’in duygularını da sezmekte ve gizli aşkı hissetmektedir. Bu durum karışısında yapacak bir şeyinin olmaması onu çaresizliğe itmiş bunun sonucu olarak da üzülmüştür. Herşey yolunda gittiği halde, anlaşılmaz bir imkansızlığı da beraberinde getirir. Banu, Hüsrev’e karşı iyi de direnir fakat Ferhad’ın ölmesi sonucunda Şirin’i istemeyerek de olsa Hüsrev’e vermek zorunda kalır. Nihayet Şirin’in ölümüne de dayanamayarak o da üzüntüsünden ölür.

MÜLK-ARA:

Hakanın veziridir. akıllı ve olgundur. Ferhad ve Hakan ona karşı büyük bir güven duyarlar. Mülk-ara, Hakanın her türlü yardım çağrısına büyük özveri ile koşmuştur. Ferhad babasına söyleyemediği şeyleri rahatlıkla Mülk-ara’ya söylemektedir. Yunan’a gitmek fikreni de ilk önce Mülk-ara’ya açmıştır:

“Tutamadı çün o sevdâyı pinhân
Çağırdup didi Mülk-ārâyı pinhân” (1671)

Mülk-ara Hakan gibi Ferhad’a bağlıdır. O da Ferhad’la beraber Yunan’a gider, Hakan ve Ferhad’ı yalnız bırakmaz. Mülk-ara deniz felaketinden kısa bir süre sonra ölür.

BEHRAM:

Lâmi’î, Behram’ı tam olarak açıklamamıştır. Fakat vezir Mülk-ara’nın öldüğünü ve Behram’ı kuvvetli bir komutan olarak gösterdiğine göre Mülk-ara’nın yerine vezir olma ihtimali yüksektir.

Behram, Ferhad’ı kurtarmak için Ermen’e gider, fakat öldüğünü duyunca yıkılır. Kızgınlığından Hüsrev’in leşini yaktırarak külünü savurur. Bu olaylar karşısında fazla

etkilenen Behram'ın ulaştığı manevi derinlik, insanı doğru gibi görünen fakat gerçekte yalan olan bir dünyanın ötesindeki mutlak hakikate götürebilen güce inandırıyor:

“Çü Behrām itdi ‘izzet t̄acını terk
Gönülden tutdı ‘uzlet damını berk” (4885)

Behram mürşid olarak seçtiği Rahib Şem'un'a gider ve onu bağlanır. Bütün dünya işlerinden elini çeker ve kendini manevi aleme yöneltir.

HIZIR:

Ab-ı hayat suyunu içerek ölümsüzlüğe kavuşup, darda kalan insanların yardımına koşan insan olarak halk inançlarında yerini alan Hızır, Ferhad sırrın çözüleceği kaleye gitmeden önce onun yanına gelerek kaledeki tehlikeleri ve bu tehlikelerden nasıl kurtulacağını anlatarak kaybolur.

SÜHEYLA:

Yunan ülkesinde bir dağda ikamet etmektedir. Efsanevi bir kahramandır.

“Ol ulu tağ kim anda Süheylā
Rasād-bend idi bir ğar içre tenhā” (1795)

Beşyüz yıldan beri Ferhad'ı beklemektedir. Ferhad'a sırla ilgili bilgileri vererek Sokrat'a giden yoldaki tehlikeleri anlatır ve yolunda büyük engel olan ejderin ateşinden korunmak için de bir yağ verir:

“Çü ejderle kılasın cenge āheng
Süren bu yağdan itmezden ol ceng” (1845)

Bütün bildiklerini anlattıktan hemen sonra ölür.

SOKRAT:

O da Süheyla gibi bir dağın mağarasında oturmaktadır ve bin yıldan beri de Ferhad'ı beklemektedir. Sokrat'ın bulunduğu dağ daha büyük ve daha karmaşıktır. Sokrat'ın cemali:

“Yüzi mir’at-ı envar-ı İlāhi
Görinür şırr-ı dehrana kemāhı” (2227)

çok nurludur. Sokrat, Mülk-ara ve Hakan'a gelecekle ilgili haberler verdikten sonra Ferhad'la yalnız kalır. Sırrı tam olarak çözdükten sonra ona aşkla ilgili bazı

nasihatlerde bulunarak gerçek ve mecazi aşkı anlatır. Ona göre mecazi ve hakiki aşk şöyledir:

“Mecāzî ‘ışkdur şem’-i münevver
Hakîkî ‘ışkdur hürşüd-i enver” (2301)

“Mecāzî ‘ışk gerçi ser-serîdür
Veli ‘ışk-ı hakîkî ma’berîdür” (2302)

Ferhad’a mecazi aşktan hakiki aşka yönelmesini tavsiye eder ve O’da Süheyla gibi hemen ölür.

ŞİRUYE:

Hüsrev’in oğludur. Şirin’in rüzgardan dolayı açılan peçesinin altından yüzünü görünce:

“Görüp Şîrûye bir hüsn-i cihân-fâb
İçüne ‘ışk odı şaldı nihân-fâb” (4718)

ona aşık olur. Şirin’e kavuşmak arzusuyla babasını bile öldürür. Babası gibi mecazi aşka düşkün olan Şiruye yine babası gibi mala ve mülke de düşkündür. Bir o kadar da korkak olduğu için Behram’ın emriyle Ermen’e yapılan tüm zararın karşılığını öder.

BÜZÜRG ÜMİD:

Hüsrev’in veziri ve her şeyidir. Hüsrev ondan akıl almadan hiçbir şey yapamaz. Biraz da kurnaz olan Büzürg Ümid, Hüsrev’i istediği gibi yönlendirmektedir.

KAREN:

Ünlü Çinli nakkaştır. Hakan’ın Ferhad için yaptırdığı kasrın süslemesini yapmaktadır. Sanatında çok usta olan Karen aynı zamanda duygulu ve hislidir. Onun bu hali sanatına da yansımaktadır. Kasrı görmeye gelen Ferhad Karen’in sanatına hayran kalır:

“Ol üstâdı görünce şeh-zâde
Temâşâ iyleridi haddin ziyâde” (1237)

Ferhad, Karen’in sanatını öğrenmek için onun yanında çırak olarak çalışır ve Onan kısa zamanda nakkaşlık sanatının tüm inceliklerini öğrenir.

EHRİMEN:

Ferhad'ın sokrat'a giden yolda karşılaştığı efsanevi bir canavardır. Ehrimen'in.

“Fezâsı pür-nuhûset menzili şûm
Nebât-ı bahr-ı mâr u berk-i zakkûm” (1980)

kalesi yılanlarla doludur. Ferhad onu ism-i a'zam duası ve Süleyman'ın kılıcı ile öldürür ve onun sarayındaki aynayı alır.

RAHİB ŞEM'UN:

Kendini Allah'a adanmış bir mürşiddir:

“Okurlar adını Şem'un-ı Râhib
Ruhi can bezmüne şem'-i mevâhib” (4902)

Behram Şem'un'un ismini duyarak Ona gelir ve müridi olmak ister. Şem'un ona rüya alemiyle ilgili ayetler okuyarak onları tasavvufi manada yorumlar.

Şem'un'un rüya ile ilgili yaptığı açıklamalar dünyadaki her insanın kısaca tüm varlığın bir rüya olduğunu, bugün olan şeyin yarın olmadığına bunun için tek gerçeğin Allah olduğunu anlatması, bizi Ferhad'ın olayı ile ilgilendirmek istiyor.

3-MEKAN

Mesnevilerde ve hikâyelerde mekan'ın vak'a mahiyetini ortaya koyacak bir fonksiyonu vardır. Bununla beraber kahramanların bazı özelliklerinin de mesajını verir. Mekan ile kişiler arasındaki ilişkinin bir başka uzantısı davranışlardır.⁵² Mekanda bulunan eşyanın varlığı ya da yokluğu bir gösterge değeri taşıyabilir. Zaman zaman konum verilirken sözü edilmeyen nesnelere başvurulur.

Hikâyedeki olaylar ve kişiler mekanın konumuna göre de değişir. Mesela Ferhad'ın Yunan ülkesinde ve Ermen'deki fonksiyonu ve maceraları değişiklik arz etmektedir. Bu durum göz önüne alındığında mekan-amaç ilişkisini ortaya çıkarmaktadır.

Ferhad u Şirin mesnevisi bu noktadan hareketle mekan tasviri ile hikâyeye giriş yapılır. Mekan Çin ülkesidir. (965) Hikâye, mekanın tasviri yanında o mekanın olaylara etki edebilecek kişilerin tasviri ile başlar:

“Hıtâ mülki ki hâki müşk-i Çindür
Sevâd-ı dîde-i çarh-ı berîndür” (965)

Çin ülkesiyle, Çin Türkistanı kasdedilmektedir. Çin ülkesini geniş coğrafya çerçevesinde veren şair, daha sonra Hıta mülküne döner ki, hikâyenin kaynağı da burasıdır.

Hikâye genel olarak düşünüldüğü zaman, üç ana mekan ortaya çıkmaktadır. Çin-Yunan ve Ermen üçgeninde gelişen olaylar sırasında ayrıca iki mekan arasında cereyan eden olaylar da “geçiş” olarak nitelendirebileceğimiz kısa mekanlarda bulunmaktadır. Mekana dair bulunan ifadelerle üç ana mekan etrafında belirlemeye çalışalım:

ÇİN:

Hıta ülkesini de içine alan Çin ülkesi yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Çin Türkistanıdır. Hikâyede geniş coğrafya olarak verilmiş daha sonra da Hıta mülküne dönülmüştür.

Hıta: Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen addır. Ferhad'ın dünyaya geldiği ülkedir. Hıta ülkesinde büyüyen Ferhad çocukluk ve gençlik yıllarını burada geçirir. Ferhad'da ortaya çıkan suskunluk ve içine kapanıklılık Hakan'ı etkilediği gibi Hıta ülkesini de etkilemektedir:

“Olup meskîn bu ata bu hâle gâ-m-kin
Hıtâdan çok gârâmet iyledi Çin” (1128)

Hıta mülki Ferhad'ı olgunlaştırarak, olacak durumlar ya da olaylara karşı zemin hazırlayacaktır.

⁵² Selami Ece; Tahkiye açısından Haşimî'nin Mihr ü Vefa Mesnevisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996, s.45

Dört Kasr: Hakan'ın, oğlu için yaptırdığı kasrlardır. Her mevsime uygun yerde dört tane yaptırmıştır. Hakan, oğlu Ferhad'ın durumuna üzülererek; onun neşelenmesi, eğlenmesi için yaptırmıştır:

“Ki kıla dört ‘alā kaşr bünyād
Ola her fāşl bir kaşr içre Ferhād” (1138)

Dört kasrın yapımında Çin ülkesinin en ünlü ustaları çalışırlar.(1175) Yapılan kasrlar birbirinden muhteşemdir. İçi ve dışı ressamı tarafından süslenmiştir. (1330) Görenlerin akılları uçmuş, hayretten şaşakalmışlardır. (1334) Hakan, oğlu ve veziriyle her kasrda üçer ay olmak üzere eğlenirler:

“Bu resme ta nücūm-ı çarh-ı peymāy
Hesābı fāşl bir bir gördi üç āy” (1392)

eğlencede muganniler, ‘avvadlar, rakkaseler ve sakiler Hakan’la yanındakilere güzel vakit geçirirler:

“Olup deryā-yı aḥzer gibi pūr-hūş
Şeh ü şeh-zāde üç ay iyledī nūş” (1412)

Hakan'ın yaptırdığı dört muhteşem kasr Ferhad'a iyi gelmemiş ve onda bir değişiklik yapmamıştır.

Hazine Odası: Yaptırdığı kasrlarla umduğunu bulamayan Hakan, Ferhad'ı belki hazinelerle ilgilenir umuduyla Hazine odasına götürür. Bu odada iç içe girmiş birçok oda vardır.

“Hezāin dime kim bin kândır ol
Nice kân kulzümü ‘ummāndır ol” (1604)

Hazine kırk odadan mevcut olup her türlü mücevher bulunmaktadır. Fakat Ferhad hiçbirini ile ilgilenmez. İleride kendini maceraya sürükleyecek olan sandığı fark eder.(1618) ve hayli ilgisini çeker:

“Çü gördi ol tılısmı şāh-zāde
Murād idüñdi fethüñi ziyāde” (1621)

YUNAN ÜLKESİ:

Ferhad, yanında babası, vezir ve ordusu olduğu halde sandığın sırrını çözmek için Yunan ülkesine gider. Bu aynı zamanda Ferhad'ın Çin ülkesinden ilk ayrılışıdır.

Süheyla'nın mağarası: Ferhad'ın Yunan ülkesinde gittiği ilk yerdir. Büyük bir dağın içinde mağarada oturan Süheyla'nın mağarası:

“Velî var kâlesünde bi ‘acip cā
Hevâsı cān-efzâ şahın-ı dil-ārâ” (1798)

Şuyı kevşer, şarâbı hâk-ı kâfûr
Fezâsı şahın-ı cennet gibi pür-nûr” (1799)

Ferhad burda kendini oldukça rahat hisseder. Süheyla ile konuştuktan ve onun ölümünden sonra mağaradan ayrılır.

Ehrimen’in Kalesi: Ferhad, Sokrat’a giden yolda engel olarak duran Ehrimen’in kalesine girer. Amacı Ehrimen’i öldürüp Hz. Süleyman’ın yüzüğünü almaktır. Fakat kale çok büyük ve yüksektir:

“Makâr olmuştur içi nâr-ı belâya
Dehân gibi taş çıkmuş hevâyâ” (1998)

Kalenin etrafı nakışlarla ve resimlerle süslenmiştir. (2001) Ferhad, Ehrimen’i öldürünce kalenin içine girer ve hayretler içinde kalır. Tahtın mücevherlerle kaplanmış ihtişamlı görüntüsü onu şaşırtır. Kale:

“Yapılmış sim ü zerden cümle yapu” (2037) dur. Hazine odasında sadece “sim ü zer” (2040) vardır.

Kal’a-i Ruşen: Sokrat’a giden yolda son durak olan kal’a-i ruşendeki tehlikeleri Ferhad’a Hızır anlatır. Kaleye giren Ferhad’ın gördüğü manzara hoşuna gider:

“Girüp gördü ki hûş tâb-hâne
Şafâ virür der ü divârı cânâ” (2164)

“Cemâl-i tâl’atı canâne beîzer
Münevver kalbe rûşen câne beîzer” (2166)

Hızır’ın anlattığı şekilde tılsımı çözen Ferhad Sokrat’ın mağarasına gider.

Sokrat’ın Mağarası: Sokrat’ın mağarasının bulunduğu dağ Yunan ülkesindeki en ulu dağdır:

“Muhi̇-i devri tokuz âs-mânca
Yolunun merkezi iki cihânca” (2196)

Dağın her köşesinden su akmaktadır. (2199) Dağın etrafında sayısızca mağara vardır. Dağa çıkan Ferhad oldukça sevinir. Dağda mağara çok olduğundan Sokrat’ın yeri belli değildir. (2205) Ferhad, Sokrat’ın yerini Cam-ı Cemşid’in yardımıyla bularak içeri girer. İçerisi çok büyük ve “sahn-ı sim” e benzemektedir. (2219) Sokrat’ın bulunduğu yerde “şule-i nur” görürler. (2221)

Ferhad bu mağarada aynanın sırrını Sokrat'tan öğrenerek tekrar Çin'e gider. Aynada Şirin'i görünce içine aşk ateşi düşer ve bu kez Şirin'i aramak için yola çıkar.

ERMEN ÜLKESİ:

Şirin'nin ülkesidir. Ferhad Ermen'e gelinceye kadar bir deniz yolculuğu yapar. Deniz felaketinden sonra Şapur'un bulunduğu gemi onunu kurtarır. Bu gemiyle Yemen'e gelir. Yemen'de aynada gördüğü yeri Şapur'a anlatan Ferhad, Şapur'un bu ülke'nin Ermen olduğu ve burasını bildiğini söylemesi üzerine Ermen'e gelirler.

“Gözün aç hâdd-i Ermendür bu vâdi
Anuñçün böyle hürremdür nihâdî” (2776)

Lâmi'î, Ermen ülkesinden ziyade Mihin Banu'nun kazdırdığı dağın tasvirini yapmıştır.

“Göründi niçe günden soñra o küh
Ku tutmuş dâmenin bir kavm-ı anbüh” (2782)

Ferhad, dağı kazanlara yardım eder ve kısa sürede dağı kazarak yanına bir de kasr yapar.

Bahrü'n-necat: Ferhad'ın dağın eteğine yaptığı kasrın yanına yaptığı havuzdur. Havuzun başındaki büyükçe bir taş Şirin'in resmini yapar:

“İdüp Şîrîni gül-gün üzre taşvîr
Öñünde havz-ı cûy-ı kıldı tahrîr” (3052)

Gören herkesi hayrette bırakan kasr, cennet köşelerine benzememektedir. Ferhad'ın dağı kazarak getirttiği suya ise “Nehrü'l-hayat” (3147) ismini verirler.

Şirin'in Sarayı: Ferhad dağı kazarken kendini seyretmeye gelen Şirin'i görür ve baygınlık geçirir. Şirin Ferhad'ı sarayına götürür ve birkaç gün kendine gelinceye kadar sarayda bakar. Şair, Bu sarayı tasvir etmemiş ve kısa geçmiştir.

Aynı saraya daha sonra Ferhad'ın ölüsü getirilecektir.

Selasil Kalesi: Hüsrev'in Ferhad'ı esir ettiği kaledir. Şehrin dışında olan kalede Ferhad'la beraber sadece gardiyanlar bulunmaktadır. onlar da Ferhad'ı çok sevdiklerinden onu zincire vurmaya serbest dolaşmasına izin verirler. (3909)

Ferhad kalenin dışındaki ormana çıkar ve burdaki bütün hayvanlarla konuşur.

“Baķup ahuya söylerdi dilünden
Ki ah ol çeşm-i fettâhun elünden” (3920)

Ferhad ölene dek bu kalede kalır. Cadı ile konuştuğundan sonra kalede başını taşlara vurarak ölür. (4619)

Şirin'in Odası: Ferhad'la Şirin'in ruhlarının kavuştukları yerdir. Ferhad'ın ölüsünü Selaşil'den getirten Şirin, Onun kendi yatağına yatırılmasını ister. Odanın kapısını kilitleyerek o da Ferhad'ın yanına uzanır ve son nefesini verir. (4795)

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz ki; Hikâyenin başından sonuna kadar vak'a zircirine bağlı bir yer değıştirme olgusunun olduğunu görmekteyiz. Biz de bu olayları yer değıştirmeye bağlı olarak takib ettik. Bu durum göz önüne alınarak hikâyenin ana temasının yolculuk üzerine kurulduğunu söyleyebiliriz. Hikâyenin aksiyonu hem psikolojik hem de mekan bakımından birbirine uygun iki plan üzerinde cereyan eder. Olayların başından beri verilen yer değışikliği ve seyahat okuyucuyu maddi varlıktan manevi hakikate götürür. Hikâyenin konusu olan aşk da yer yer maddi-manevi çatışmalarına sahne olarak, manevi aşkın üstün olduğu fikrine ulaşılmıştır. Macera ve yer değışikliği ise bunun zaruri sonucudur. Behram'ın tacını, tahtını terk ederek başka yerlerde mutluluğu veya gerçek hakikati araması bu görüşü kuvvetlendirmektedir.

4-ZAMAN

Edebi eser bir iletişim vasıtası olduğundan tabii olarak iletişim olayının gerçekleşme süresi vardır.⁵³ Bir hikâye belli bir müddet sonra öğrenilir ve belli bir müddet içinde kaleme alınıp anlatılır. Hal böyle olunca “zaman” unsuru hikâyenin genel terkiibini meydana getiren temel unsurlar arasına girer.⁵⁴ Bir romanda vak’a zamanı, anlatma zamanı ve bu iki kesit arasında kalan geçen zaman olmak üzere şekillenir. Bir vak’a belli bir zamanda cereyan eder, aynı vak’a yazar tarafından belli bir süre sonra idrak edilir, nihayet belli bir süre sonra da anlatılır. Söz konusu üç zaman kesitinin yanısıra eserin terkiibini şekillendiren bir zaman daha vardır ki, o da olayların anlatma süresidir. Olaylar yıl, ay, gün veya saat ölçüsüyle anlatıldığı gibi “dün”, “ertesi gün”, “birkaç gün”, “o gün”, vs. gibi belirsizlik arzeden işaretlerle de takdim edilir.⁵⁵

Ferhad u Şirin mesnevisinde anlatıcı şairin kendisidir. Yalnız şair bu hikâyenin Ali Şîr Nevâyî’den tercüme ettiğini ifade ederek:

“Egerçi kıssai itmekde temdîd
Ser-â-ser iyledüm üstâda taklîd” (707)

Nevâyî’nin kullandığı üslub ve anlatım tekniğini değiştirdiğini söyler:

“Murâdından ki itdüm hüsni ta’bîr
Gehi gösterdüm üslûbunda tağyîr” (708)

Şair, hikâyeye girerken , olayların önceden vuku bulduğu ve anlatıcının bunu idrak etme döneminden sonra hikâyeye ettiğini gösteren bir zaman dilimi vardır. Lâmi’î bu zaman dilimini şu beyitle ifade eder:

“İden tahrîr bu Çin-i harîrî
Bu yüzdenn kıldı resm-i dil-pezirî” (964)

Vak’a, anlatıcının dışındadır. Eser rakamsal bir tarihle başlamamasına rağmen, bir başlama zamanı vardır. Bu zaman Ferhad’ın doğumudur. Oğlu olmayan Çin Hakan’ı Allah’a dua eder ve Allah da ona bir oğul bağışlar:

“Çü Hâkânun oğuldu müdde’âsı
İcabetle kârin oldu duâsı” (1006)

“Muḥaṣṣal çün şerefdin toğdı ol meh
İşüten didi zâde’llahü ‘ömreh” (1011)

Ferhad’ın doğumu ile beraber hikâyeye başlayan şair, Ferhad’ın doğumundan itibaren ondaki gelişme ve değişimleri zaman içerisinde takip eder.

Bir yaşında:

⁵³ Selami Ece; a.g.e., s.52

⁵⁴ Mehmet Tekin; Roman Sanatı ve Romanın Unsurları, Selçuk Üniversitesi yay. Konya, 1989, s.24

⁵⁵ Mehmet Tekin; a.g.e., s.26

“Bu resme çün *bir* oldu yaşı anuñ
 “Şerev evcine irdi başı ānuñ” (1037)

Üç yaşında:

“Çü girdi *üçüne* ol kebek-i reftār
 Sözü tūfī gibi oldu şeker-bār” (1039)

Dört yaşında:

“Çehār oldu çü yaşınuñ hesābı
 Çehār erkāndan itdi k̄ath-ı bābı” (1040)

O gün ol serv-i k̄ād olunca āzād
 Revān itdi şu gibi ebcedi yād” (1059)

Dört yaşından sonraki gelişen olayleri takib edemiyoruz. Ferhad’ın ondört yaşına kadar geçen zaman belirsiz bir zamanda verilmiştir.

Az zamanda:

“Anı da *az zamanda* kıldı h̄aşıl
 Şu resme bir silāhşör oldu kāmīl” (1086)

Şair, belirsiz zamandan tekrar kesin zamana dönerek Ferhad’ın ondört yaşında kendisini derd saldığını haber verir:

Ondört yaşında:

“Çün *ondördüne* irdi yaşı anuñ
 Kamū derd oldu iç ü tışı anuñ” (1106)

Şair’in Ferhad için söylediği son yaş ondörttür. Bu yaştan itibaren Ferhad’ın gerçek maceraya atılmasının başlangıcıdır. Ferhad’ın bu halini düzeltmek ve onu neşelendirmek için Hakan dört kasrı dört yılda yaptırır. Herbir kasrda üç ay eğlenilir.

“Ki her bir ravza içinde *üçer ay*
 Kılup ‘işret olalar cām-ı peymāy” (1353)

“Bu resme ta nücūm-ı çarh-ı peymāy
 Hesāb-ı fāşlı bir bir gördi *üç ay*” (1392)

“Olup deryā-yı aḫzer gibi pür-hūş
 Şeh ü şeh-zāde *üç ay* iyledi nūş” (1412)

Dört kasrın yapılmaya başlanması, bitişi ve bu kasrlarda süren eğlenceler toplam olarak beş yıl sürmektedir. (1135-1475) beyitleri arası geçen bu beş yıldan sonra Ferhad Yunan'a yolculuğuna kadar tahminen yirmi yaşlarındadır.

Ferhad'ın Yunan'a olan seferi ve Yunan'da başına gelen olaylarda belirli bir zaman yoktur. aynı şekilde Yunan'dan Çin'e dönüşü Çin'den tekrar denize açılıp oradan Ermen'e gitmesi ve Ermen'deki olaylarda belirsiz zaman kullanılmıştır. "niçe gün" (2782), "dün gün" (2630, 2797, 4612), "seher vakti" (2845), "sehil müddet" (3049) gibi belirsiz zamanlarla ifade edilmiştir.

Olayın kronolojik zamanında iki ayrı zaman tüneli de açılmıştır. Birincisi, Ferhad'ın aynada başına gelecekleri görmesi; ikincisi ise kurtarıldığı gemide başından geçen olayları anlatmasıdır.

Ferhad, Yunan'da tılsımı çözerek Çin'e geri dönüp aynaya bakması ile:

"İçünde gördi bir deşt-i felek-sân
Ki olmuş ser-te-ser şahın-ı gülistân" (2360)

Ermen ülkesini, Şirin'i ve kendisinin başına gelecekleri görür. Geniş zaman ekiyle anlatılan bu bölümde (1360-2420) zaman kullanılmamıştır.

Denize açılan Ferhad, deniz felaketinden kurtularak tüccarların gemisine ulaşarak, başına gelenleri anlatmaya başlar. 2656. beyit ile başlayan bu beyitler 2665. beyitte biter.

Ermen'e gelen Ferhad'ın dağı kazma süresi belirsiz zamanla verilmiştir.

Sehil müddet:

"*Sehil müddet* çü oldu ana meşgûl
O sengi iyledi bir kaçır-ı maqbûl" (3049)

Sehil müddet'le dağın kısa sürede kazılmış olduğunu öğreniyoruz.

Ferhad'ın bezimde Şirin'i görüp bayılması, uyandıktan sonra tekrar dağa dönmesi ve Hüsrev'in Şirin'i istemek için Banu'ya elçiler göndermesi arasındaki süre:

Bir niçe eyyam:

"Bu resmile geçüp *bir niçe eyyâm*
Cihân-ı bî-vefâdan aldılar kâm" (3387)

Bir niçe eyyam ile olayların ardarda birbirini takip ettiğini göstermektedir.

Ferhad'ın Hüsrev'e esir olması, kalede esir olduğu süre ve ölüsünün Ermen'e, Şirin'in odasına gelene kadar geçen süre ise belli değildir. Bu bölümde belirsiz zaman dahi kullanılmamıştır.

5-MASAL UNSURLARI

Ferhad u Şirin mesnevisi, olayların akışı ve bu akış esnasında ortaya çıkan olağanüstü haller ve kişileriyle masal unsurları da taşımaktadır.

İgnas Knoş; “Masal dediğimiz şey, her milletin ayine-i devranıdır. Bu aynaya bakacak olursak, hem eskilerin ibadetlerini hem de kadim vakitlerimizin ahlakını görmüş oluruz.”⁵⁶ demektedir. Saim Sakaoğlu ise bu tanımlı şöyle yapar: “Kahramanların bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsülü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.”⁵⁷

Bu tanımların ışığında, Ferhad u Şirin mesnevisinde bazı masal unsurlarının bulunduğunu söylemek mümkündür. Lâmi’î, 5000 beyitlik bu büyük mesnevisinde, okuyucunun ilgisini devamlı olarak ayakta tutabilmek için olayları birbiri ardınca kesintisiz sıralamış, olaylar arasında bir kopukluğa meydan vermeden canavarları, ejderleri sahnelemiş, bunları büyü kale gibi gerçek yerleriyle insanlarla kaynaştırılmıştır.

Lâmi’î’nin Ferhad u Şirin mesnevisine kaynaklık ettiği Ali Şîr Nevâyî’nin mesnevisinde de aynı masal unsurları da bulunmaktadır.

Hikâye-masal arası bir görünüm arzeden Ferhad u Şirin’de masal unsurları belirli bir ağırlığa sahiptir.

Ferhad u Şirin’deki:

Ferhad’ın Şirin’i aramaya çıkması gibi esas tem Türk Masalları’nın tasnifini yapan W.Eberhard ile Pertev Naili Boratav ’ın listesindeki “Erkek kahramanın sevgili bulmasını konu alan masallar”⁵⁸ arasına yerleştirilebilir. Aynı eserin 215 numaralı tasnifinde kahramana tabiatüstü varlıklar yardım eder. Bu masalların moti sırası şöyledir:

- 1-Kahraman uzaktaki bir güzelliğe aşıktır
- 2-Onu aramaya çıkar ve büyük zorluklarla karşılaşır.
- 3-Sevdiği elinden alınır
- 4-Tabiatüstü bir yardımcı onu tehlikelerden kurtarır
- 5-Kahraman sevgilisini elde etmek için yeni zorluklarla karşılaşır.⁵⁹

Tasnifdeki bu maddeler, Lâmi’î’nin Ferhad u Şirin mesnevisindeki olaylara uygulanabilir.

Çin ülkesinin şehzadesi olan Ferhad, babasının hazine odasında bulduğu sandığın içindeki büyü aynanın sırrını çözmek için Yunan ülkesine gider. (1700’den sonra) Yunan’daki olağanüstü maceralardan sonra Sokrat’tan sırrı öğrenip tekrar Çin’e döner ve aynaya bakarak kendi geleceğini ve Şirin’i görür. (23407’den sonra) Şirin’e o anda aşık olur ve onu aramaya çıkar. Tacirlerin gemisinde tanıştığı Şapur kendisine yardımcı olarak, onu Şirin’in memleketi Ermen’e götürür.(2762’den itibaren) Burada Şirin’le tanışan Ferhad, her şey yolunda giderken Hüsrev’in araya girmesiyle Şirin’e kavuşamaz.

Lâmi’î, Ferhad u Şirin mesnevisinde masal unsurlarından fazlasıyla istifade etmiş ve bunda da büyük bir ustalık göstermiştir. Zira olağanüstü kişilikleri, gerçek kişiler ve

⁵⁶ Bilge Seyidoğlu; Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar. Ankara, Seylan mat. 1975, s.7

⁵⁷ Saim Sakaoğlu; Gümüşhane Masalları. Ankara, Sevinç mat. 1972; s.5

⁵⁸ Wolfam Eberhard und Pertev Naili Boratav; Typen Türkische Volksmärchen, Wiesbaden 1953, s.230-258

⁵⁹ W. Eberhard- P.N.Boratav; a.g.e., s.258

hikâye kahramanları arasına öyle yerleştirmiştir ki okuyucu bunların gerçek dışı yaratıklar olduklarının farkına bile varmaz. Örneğin, Ferhad ejderi ancak üzerine sürdüğü yağla yenebilir, Ehrimeni ise İslami bir inanç olan “ism-i a’zam”la yok edebilir.

Mesnevinin asıl kahramanı olan Ferhad’ın, Şirin’e ulaşması ve öncesi olan hadiseleri arasında şu olağanüstü masal motiflerini sayabiliriz:

1-Hakan’nın, Ferhad’a dört mevsime göre dört ayrı muhteşem kasr yaptırması. (1165’den itibaren)

2-Hakan’ın hazine odasındaki sandığın sırrı ve Ferhad’ın sırrı çözmek için yollara düşmesi. (1730’dan sonra)

3-Yunan ülkesinde Süheyla’nın Ferhad’ı 500 yıldır beklemesi ve bildiklerini anlattıktan hemen sonra ölmesi. (81785-1865)

4-Ferhad’ın üzerine yağ sürerek ejderin ateşinden korunması ve onu öldürmesi. (1885-1920)

5-Ferhad’ın, “İsm-i a’zam” du’asıyla Ehrimen’i öldürmesi. (1970’den sonra)

6-Hızır’ın, Ferhad’a gideceği kaledeki tehlikeleri anlatarak ona yardım etmesi. ((2070’den sonra)

7-Sokrat’ın bulunduğu dağın çok büyük ve olağanüstü derecede ihtişamlı olması ve Sokrat’ın da Ferhad’ı 1000 yıldır beklemesi, aynanın sırrını söyleyip, nasihat ettikten sonra ölmesi. (2190’dan sonra)

8-Ferhad, sırrı öğrenip ülkesine dönerek, aynada olacakları ve Şirin’in yüzünü görmesi ve hemen bayılması. ((2345’den sonra)

9-Ferhad’ın tek başına bir korsan gemisini batırması. (2683-2700)

10-300 kişinin üç yılda kazamadığı dağı Ferhad’ın kısa sürede tek başına kazarak su getirmesi ve bir kasr yapması. (2825’den sonra)

11-Ferhad’ın dağı kazarken kendini izlemeye gelen Şirin’i görür görmez bayılması. (293-2935)

12-Ferhad’ın atından düşmek üzere olan Şirin’i atıyla beraber kucaklayıp, havuzun yanına getirmesi. (3130-3140)

13-Ferhad’ın, Hüsrev’in ordusuyla tek başına savaşarak orduyu bozguna uğratması. (3535’den itibaren)

14-Hüsrev’in, Ferhad’ı hile ile yakalatarak, Selasil kalesine hapsedmesi ve kalenin coğrafi konumu. (3750’den itibaren)

15-Kalede Ferhad’ın, Hz. Süleyman gibi hayvanlarla konuşup dertleşmesi. (3920’den itibaren)

16-Kocakarının Şirin hakkında söylediği haberle üzülen Ferhad’ın ızdırabından başını taşlara çalarak ölmesi. (4550’den sonra)

17-Şirin’in, Ferhad’ın ölüsünün yanına uzanarak o anda ölmesi. (4795)

Lâmi’î, Ferhad u Şirin’ine asırlardır süregelen masal unsurları ile birlikte Yunan’dan aldığı mitik motifleri, islami unsurlarla zenginleştirerek mesnevisine hikâye-masal arası bir görünüm vermiştir.

6-İSLAMİ UNSURLAR

Derin bir islami kültüre sahip olan Lâmi'î, Ferhad u Şirin hikâyesine pek çok islami unsur katmıştır. Önce eserine bütün mesnevi yazarlarının uydukları bir usulle, dini şiirle başlamıştır. Bilindiği gibi her mesnevinin başında tevhîd, münâcât, na't, dört halifenin medhi, eserin sunulacağı kişinin övgüsü vs. gibi kısımlar bulunur. O'da bu mesnevisinde yukarıdaki tertibe uymuştur. Lâmi'î Ferhad u Şirin'e; "Allaha sığınarak ve ondan yardım dileyerek" başlamıştır. Eseri için Allah'a yaptığı 48 beyitlik du'adan sonra:

"Gel ey her matlubuñ fethine talib
Bi'l-evvel zıkr-ı bi'smillah vâcib" (49)

"Dilerseñ cümle emrüñ ola bismil
İşüñ bi'smillah ile ibtidâ kıl"(50)

diyerek Besmele'nin mahiyeti üzerinde uzunca durur. (50-180) Bundann sonra şair, Allah'ın izzetini bir kaside ile açıklar. (185-204) ardından "Kaside-i Kelime-i Tevhid" (249-270)'le tevhid kelimesini açıklar. Tevhid'de yok olmanın sırlarını ise ayetlerle mertebe mertebe açıklar. (271-315) Bunun ardından na't ve dört halifenin övgüsünü yapar. (364--529) Ardından Hz. Peygamberin mi'racını (530-594) anlatır. "sebeb-i telif" manzumesinden sonra ise hikâyeye giriş yapar.

Mesnevinin konuya girmeden önceki başlangıç bölümünde islami edebiyatının mesneviye başlama geleneğine uyulmuştur. 965. beyitten itibaren başlayan hikâye bölümünde, Çin ülkesinin tasvirinden sonra Hakan'ın bir oğlu olma hayali ile çırpındığını ifade ederken, hayali oğlunu Kur'an'dan iktibas yaparak:

"Gözünde idi hayâl kûrretü'l-ʿayn" (983)

diyerek, Kur'anî ifadeyle gözbebeğine benzetilmiştir. Ferhad küçük yaşta kur'an'ı ezberler ve bütün ilimleri öğrenir. Onun hareket ve davranışlarında Allah'a bağlılık ve Allahh takdirine gönülden kabulü vardır. O, Yunan ülkesine gitmesini istemeyen babasına:

"Ezelden buymuş Hakkıñ kazâsı
Benüm alnumda iş bu ibtilâsı" (1681)

diyerek Allah'ın takdiri olduğunu ve karşı gelinemeyeceğini belirtmektedir. Bunun için kendine bol bol du'a etmesini ister.

Yunan'da Süheyla'nın mağarısına giren Ferhad, onun sorduğu sorulara mantıklı cevap verince Süheyla Allah'a şükür için secde eder:

"Yüz urup Hakkı pes dâna-yı âgâh
Sücût idüp didi el'hâmdulillah" (1821)

Ferhad, ejderle sevaşmadan önce Allah'ın adını diline alarak du'a eder ve sonra ejderin yerine gider:

“İdüp dilden Hüdānuñ adını yād
Atun ol içüne şaldı çün bād” (1905)

Ferhad, Ehrimen’i öldürüp Hz. Süleyman’ın yüzüğünü aldıktan sonra bir nehir kenarına giderek gusl abdesti alır ve Allah’a şükür için namaz kılar:

“Tenin ol abla gūsl iyledi pāk” (2095)

“Yüz urdı isteyü maḳṣūduna yol
Tazarrū’ kıldı çok ma’būduna ol” (2097)

“Götürdi secde-gāhından çü başın
Revān sildi eliyle gözün yāşın” (2098)

Du’a, eserde kahramanların sık sık başvurdukları bir çaredir. Kahramanlar gireceği tehlikelerin öncesinde önce Allah’a du’a eder, olayın nihayetinde ise şükrederler. Ferhad ve ordusu gemilerle denize açıldıktan sonra hep beraber Allah’a du’a ederler:

“Kürek gibi tutup eller du’āya
Sütūn-var açdılar başlar Hüdāya” (2588)

Hikâyede, özellikle şiirde çok kullanılan eski çağlara ait kıssalara (Hüdhüd, Hz. Süleyman, Hz. İbrahim vb.) sık başvurulur. Denizdeki fırtınadan sağ olarak kurtulan Hakan, Ferhad’ın acısıyla yanmakta olduğu için Lâmi’î, Hakan’ı Yakub’a, Ferhad’ı ise Yusuf’a benzetmektedir:

“Yüri cehd it bul o candan nişānı
Getür Yā’kūba Yūsuf armağānı” (2616)

Mihin Banu’nun Ferhad’ın onuruna verdiği ziyafette sofraya oturan davetliler, islami bir gelenek olan ‘besmele’ ile yemeğe başlarlar:

“Muḥāşşal cümle tertibile kōndı
Şalā olundı bi’smillah dendi. (3219)

“Murād olundukça her biri yendi” (3220)

Ferhad’ı esir alan Hüsrev, ona olan kininden Ferhad’ın öldürülmesini ister. Veziri ise Ferhad’a halkın olan sevgisini dile getirerek onu Hz. İbrahime benzetir ve öldürülmesinin doğru olmayacağını söyler:

“Halil-i cana hem çün nār-ı Nemrūd
Şafā gül-zār idersin yakdıgun od” (3832)

Burada kullanılan Hazreti İbrahim’in ateşte yanmaması motifi İslami edebiyatta çok kullanılmıştır. Bunun yanında Ferhad’ın hayvanlarla konuşmasını Şirin yazdığı mektupta Ferhad’ı Hz. Süleyman’a, kendini de Belkıs’a benzetmektedir:

“Meger oldun Süleymân-ı zamânuñ
Şerefde hükûm-rânı ins ü cânuñ” (4290)

“Senüñdür çün Süleymânluk maķâmı
Benüm Belkıs olup hizmet maķâmı” (4292)

“Eger Belkısluk olmazsa hâddüm
Karıncalukdan itme bâri reddüm” (4293)

Şirin bu ifadeyle Hz. Süleyman’ın, Belkıs’ı kendi yanına bir anda getirmesi olayı ‘tayy-ı mekan’ kıssasını hatırlatarak, Ferhad’ın da kendisini yanına almasını isteyerek Hz. Süleyman kıssasına telmihde bulunmuştur.

Ferhad’ı kurtarmak için ermen’e gelen Behram, Ferhad’ın acı sonunu öğrendikten sonra bu dünyanın fani olduğunu anlar ve “izzet tacını” terk ederek kendini yeni bir dünyaya atar. Rahib Şem’un isimli bir mürşide giderek ona bağlanmak istediğini belirtir:

“Gedâyem şâhdan ümmide geldüm
Şihâbem dergeh-i hûrşide geldüm” (4913)

“Murâdum cân ile hâk-der olmak
Kâbulün kîmyasından zer olmak” (4914)

Behram, ardından gördüğü rüyayı Şem’un’a anlatır. O da uyku ve rüyanın çeşitlerini tasavvufi açıdan ayetlerle açıklar.

Lâmi’î Çelebi, hikâyenin sonunda behram’ı tasavvufa yönelterek hikâyedeki asıl amacınıda ortaya koymuştur. Dünyadaki varlıklar ve güzellikler hep geçicidir ve yalandır. Tek bir gerçek vardır o da mutlak hakikattir. Ferhad’ın macera boyunca hazinelere dokunmayarak sedece kendine yol gösterip yardımcı olacak “ism-i a’zam” du’asının yazılı bulunduğu yüzüğü, kılıç ve kalkanı alması onu mutlak hakikate götürecek araçlar olduğu içindir. Sokrat’ın, Ferhad’a gerçek aşkı anlatması da yine bu mantık üzerinedir. Ferhad’ın esir olarak Hüsrev’in karşısında, Hüsrev’in haline alay ederek gülmesi ve ona aşkı anlatması yine bu olayların sonucudur. Hikâyenin tümü göz önüne alındığında maddi aşktan, manevi aşka bir yöneliş olduğu görülmektedir.

7-İKTİBASLAR

A-AYETLER:

- 1-agışna yevme yuhaz min me'ası; *Rahman* 41; (341)
- 2-ahad; *İhlas* 1; (583)
- 3-'ale'l-'arşı'steva; *Araf* 54, *Rad* 2, *Taha* 5, *Secde* 4, *Hadid* 4; (580)
- 4-'ayne'l-yakin; *Tekasür* 7; (101)
- 5-barekallah; *Araf* 54, *Muminun* 14, *Gafir* 64; (87)
- 6-bi't-tarikatühümü'l-müsle; *Taha* 60; (s.73)
- 7- ce'elna harucumen li'ş-şeyatin; *Mülk* 5; (96), (1060)
- 8-edna; *Necm* 8; (884)
- 9-efemen şerehallah sedrehu li'l-islami fehüve 'ala nur min rabbihî; *Zümer* 22; (s.224)⁶⁰
- 10-ellezi isra ba'bada; *İsra* 1; (562)
- 11-ercimi ila rabbiki raziyetin merziyyet; *Fecr* 28; (s.223)
- 12-evha; *Necm* 10; (3272)
- 13-ezgaşu ehla; *Yusuf* 44; (4928)
- 14-fağfur lena zunu bena; *Al-i imran* 12; (529)
- 15-fe'el hemeha fucura have takveyha; *Şems* 8; (s.222)
- 16-halkü's-semavati ve'l-arz fi sitteti eyyam; *Araf* 54; (s.225)
- 17-hüve'l-ebed hüve'z-zahir ü hüve'l-batın; *Hadid* 3; (s.77)
- 18-İnne'n-nefserla bi's-suv; *Yusuf* 53; (s.222)
- 19- ini ara seb'a bekaratin simanın ye'kuluhünne seb'un 'icaf; *Yusuf* 43; (s.221)
- 20-inni era fi'l-menam inni ez behuke fenzur meza tera; *Saffat* 102; (s.221)
- 21-inni raeytü aheda 'eşre kevkeba ve'l-şemse ve'l-kamere ra eytühüm li sacidin; *Yusuf* 4; (s.221)
- 22-isteva; *Araf* 54, *Yusuf* 13; (3043)
- 23-kad şegefeha hübban ; *Yusuf* 30; (s.224)
- 24-kale innehu sarhun mümerredün min kavarir; *Neml* 44; (s.163)
- 25-ketebe fi gulu bihim el'iman; *Mücadele* 22; (s.224)
- 26-kurretü'l-'ayn; *Furkan* 74, *Kasas* 9, *Secde* 17; (158, 366, 452, 888, 983, 3325, s.116)
- 27-küllü şey'in illa vechihi; *Kasas* 88; (s.77)
- 28-kün fe kan; *Bakara* 117, *Al-i İmran* 47, *En'am* 73, *Nahl* 40, *Meryem* 35, *Yasin* 82, *Mü'min* 68; (89)
- 29-le-'amrük; *Hicr* 72; (482)
- 30-ma ce'ele'l-lahu li reculin min kalbin fi cevfihi; *Ahzab* 4; (s.73)
- 31-ma kezebe'l-fu'adu mara; *Necm* 11; (s.224)
- 32-mataga; *Necm* 17; (495)
- 33-mazaga; *Necm* 16; (495)
- 34-mazagal basaru mataga; *Necm* 17; (s.224)
- 35-nefsin ve ma savveyha; *Şems* 7; (s.222)
- 36-nurun 'ala nur; *Nur* 35; (531, 2377)
- 37-senes tedricühüm min haysu la ya'lemun; *Araf* 182; (s.223)
- 38-senurihim ayatina fi'l-afakı ve fi'l-enfüsihim hatta yetebeniyye lehüm innehü'l-hak; *Fussilet* 53; (s.221)

⁶⁰ Başlıklarda kullanılan iktibasların sayfa numaraları verilmiştir.

- 40-vallahu halagaküm vema ta'melun; *Saffat* 96; (s.77)
 41-ve iza bahrün fücciret; *İnfitar* 3; (s.148)
 42-ve iza'l-cibalün siyyiret fehvan; *Tekvir* 3; (s.148)
 43-ve en eşte'de'r-rasü şeyban; *Meryem* 4; (s.116)
 44-ve lekad kerremna beni adem; *İsra* 70; (s.225)
 45-ve'l-leyli iza sica; *Duha* 2; (475)
 46-ve'l-leyli iza ya'seyha; *Şems* 4; (s.80)
 47-ve nefehtü fiye min ruhi; *Hicr* 29, *Sad* 72; (s.225)
 48-ve'n-neharı iza cellayha; *Şems* 3; (s.80)
 49-ve umli lehüm inne keydi metin; *Araf* 183; (s.221)
 50-ya eyya tüha'n-nefsü'l-mutma'ine; *Fecr* 27; (s.223)
 51-yes'eluneke inne'r-ruh külli'r-ruhu min emri babihi; *İsra* 85; (s.225)
 52-yuves fi suduri'n-nas; *Nas* 7; (s.225)

B-HADİSLER:

- 1-allahümme valehu; (437)
 2-fe iza kıyl min 'arefe nefse fekad; (s.223)
 3-fe levlaküm ma'arafna; (s.223)
 4-hammertü tıynetü adem (s.225)
 5-hel'ata; (511)
 6-inne fi hadaini ademe le müdgatan iza saluhat saluha biha sairü'l-cesed ve iza fesedat fesede'l-biha sairü'l-cesed ela ve hiyel kalb (s.223)
 7-la feta; (511)
 8-levlak; (482)
 9-ma'arafnak; (165)
 10-men küntü mevlahu fe 'aliyyün mevlahu; (437)

C-DEYİMLER:

- abad it- (1209)
 ağaz it-(3484)
 ağız aç-(1012)
 ağı içmişe dön-(3587)
 ah çek- (27219)
 aheng iy- (3681)
 arz it- (662)
 ateşinden bağı yağı eri- (3964)
 ayağ üzre dur- (3188)
 ayağa dök- (2699)
 ayağın tozu- (3066)
 ayak bas- (999)
 ayıbı yüzüne vur- (527)
 azm it- (3004)

bağı yağı eri- (3915)
 bağına bas- (2086)
 bağına sar- (4796)
 bağına zahm ur- (4869)
 başa saç- (2941)
 başa kara günler getir- (4014)
 baş kaldır- (2845)
 baş koy- (3113)
 baş ur- (1160)
 başı kız- (2714)
 başını sal- (3776)
 bela içre kal- (3728)
 bela okuna yay ol- (1523)
 bir avuç toprağa meyl it- (3075)
 bir içim ab (su) (4069)
 can ügüt- (1204)
 cana geç- (3119)
 cana safa vir- (2164)
 can al- (3119)
 can at- (4167)
 can vir- (3119)
 canı meyl it- (1260)
 canı teslim it- (363)
 canı tutuş- (3537)
 cigerden inle- (3915)
 cuş iyle- (3176)
 defterini dür- (4738)
 dem ol- (960)
 derd it- (41)
 derde deva bul- (1144)
 derdile ah çek- (3745)
 derdile avare iyle- (174)
 derd ü ğam sal- (2750)
 dest ur- (3840)
 dil ur- (3840)
 derdile hayal geçir- (3453)
 dili kilkin kilit it- (24)
 diş ur- (3709)
 diz çök- (3094)
 el gamı (210)
 el getir- (1773)
 elöp- (3640)
 el ur- (1090)
 eline al- (1071)
 figan it- (2835)
 firavan iy- (2706)
 gam derdi (3384)
 gam içre koy- (4381)

gamdan belini bük- (1152)
 gamdan elini silk- (1356)
 gamdan sineyi çık it- (3963)
 gark iyle- (241)
 gark ol- (618)
 gönlünü yad iy- (3946)
 göz aç- (558)
 göz it- (1373)
 göz yum- (4190)
 göze saç- (1532)
 guş kıl- (701)
 haber al- (3446)
 haram it- (1034)
 hasret oduna tutuş- (3723)
 hayrette kal- (1472)
 helak it- (3851)
 himmet atına sürvar ol- (700)
 hoşnut kıl- (1348)
 ışık içinde fani ol- (3654)
 icazet bul- (al) (4844)
 iş tut- (3638)
 itiraf it- (675)
 kaddinn dall kıl- (4487)
 kan ağla- (4283)
 kana gir- (4748)
 kana kana iç- (3083)
 kanı cuşa getir- (1384)
 kanla yuyın- (4526)
 kanlı yaş dök- (2764)
 kara yazı (4036)
 karar kıl- (2833)
 kasem iy- (3105)
 kelamı bağlan- (1697)
 kıyamet kopar- (1072)
 kıyl u kal (316)
 kul ol- (620)
 kül ol- (3083)
 külü yele savrul- (3824)
 mat et- (34)
 matem eyle- (1120)
 mest it- (43)
 meyl it- (234)
 nazar it- (228)
 nazar kıl- (677)
 nazar sal- (648)
 nisar it- (331)
 niyaz iyle- (2870)
 nuş iyle- (2978)

od içre kal- (3107)
 oda yat- (2702)
 ortada acız kal- (3380)
 özün toprağa ver- (1557)
 payını bas- (3686)
 parmağın dişle- (1229)
 revan it- (1058)
 revan iyle- (2794)
 sabr it- (3300)
 saçı saç- (2948)
 safa sür- (3159)
 sakalı değirmende ağart- (1532)
 sır ol- (1473)
 sırrını faş it- (590)
 sile git- (906)
 sile vir- (2970)
 sinesini yak- (3539)
 sinesi kan dol- (170)
 söz aç- (3194)
 söz düz- (3095)
 sürahi gibi yaş akıt- (2711)
 şeker gibi eri- (1527)
 tahammül iyle- (3024)
 tahsil it- (939)
 talep kıl- (3397)
 taştan taş çal- (642)
 temaşa iyle- (2749)
 temenna kıl- (1517)
 teveccüh iyle- (1663)
 tezekkür kıl- (2729)
 toprağ ol- (1580)
 un gibi ügüt- (854)
 vecde gel- (3861)
 vücudun hak iyle- (3712)
 yad iyle- (4454)
 yakasın çak iyle- (3714)
 yanıp yakıl- (3186)
 yeröp- (1160)
 yere çal- (4529)
 yerinden kop- (1159)
 yilden hake düş- (3136)
 yile vir- (345)
 yol ol- (3256)
 yol gözle- (3081)
 yol kes- (3011)
 yola gir- (4709)
 yollarda kal- (3081)
 yoluna can vir- (515)

yüz çevir- (4673)
 yüz göster- (897)
 yüz karası (341)
 yüz ur- (2789)
 yüz üzre sürün- (3563)

D-ATASÖZLERİ:

“Cihān bağı vefāsızdur vefāsız
 Ecel dāğı divāsızdur devāsız” (601)

“Siyāset şehluğun sermāyesidür
 Sehā vü ‘avf anun pirāyesidür” (812)

“Var iy dil bu iki adı ayırma
 Ata vü oğul arasına girme” (884)

“Beli oldur muhābbet muhtaşası
 Ki yārūñ yārsız olmaz şafāsı” (3164)

“Kula ol gül gibi bülbul bu sözge
 Ki şehlük özgedür ‘aşıkluk özge” (3512)

“Ezelden her nekim itdüyse taqdır
 Ebed tağyire yokdur anı tedbir” (4348)

“Hān itimadı ey şāh-ı cihān-gir
 Olunmaz tafrı taqdırüne tedbir” (4597)

“Nekim var hayr u şer hükm-i kazādur
 Kazānuñ çāresi kuldan rızādur” (4599)

“Dil ü can mülkine pirānidür ‘ışk
 İki ‘ālemde hoş sermāyedür ‘ışk” (4820)

“Bilürsüz yola gitmek pür-haleldür
 Kılağuzsuz kuş uçmaz bu meseldür” (4888)

“Egerçi derde dermāndur naşihāt
 Teselli-i dil ü cāndur naşihāt” (1714)

“Eger taqdır ola tedbire mani ‘i”
 Gerek olmak kazā hükmüne kânî” (1710)

“Za’if olur za’ife ‘ömr aşası
 Kavīdür kuvvet ehlinüñ bināsı” (1566)

*“Betālet kiṣiyi betden ıkārur
Er olan ekmegin tātādan ıkārur” (1250)*

*“Ŗu deñlü sim ü zer iyer tařāddük
Ki dirler tevbe yohsulluġa ayrık” (1337)*

*“Bilür hep āmiri pes ehl-i ġiyāset
Siyāsetsüz tamam olmaz riyāset” (1496)*

*“İgitlük devri ‘āyř u nūř-ı demdür
Kocaluk ser-te-serdür dü elemdür” (1539)*

*“Cihān āġyārdur yār ile ol sen
Kogıl yokluġı vār ile ol sen” (609)*

B-ŞEKİL

1-NAZIM ŞEKİLLERİ:

Lâmi'î, Ferhad u Şirin'iyle İran Edebiyatı'nda olduğu gibi Türk Edebiyatı'nda da bir özellik sayılan, büyük mesneviler içerisindeki gazellerin mesneviden ayrı kalıplarla yazılması geleneğine uymuştur. Ferhad u Şirin mesnevisinde, değişik nazım şekilleri ile söylenmiş şiirler ve bunların yazıldıkları vezinler şunlardır:

A-Mesnevi nazım şekli ile yazılmış olanlar:

- 1-Münacâ't (1-50)
- 2-Tevhîd (Bismelenin açıklanması) (50-184)
- 3-Tevhîd (205-248)
- 4-Fena-yı tevhîde vâsıl almak (271-302)
- 5-Na't (317-410)
- 6-Dört Halife'nin medhi (411-474)
- 7-Mirâciye (530-594)
- 8-Medhiye (Emîr Buhârî'ye) (595-655)
- 9-Medhiye (Muhammed Şah Efendi'ye) (658-720)
- 10-Medhiye (Yavuz Sultan Selim'e) (730-772)
- 11-Medhiye (Yavuz sultan Selim'e) (8/2-863)
- 12-Medhiye (Kanuni Sultan Süleyman'a) (864-950)

Bu değişik konulardaki şiirler mesnevi'nin yazıldığı "*Mefâilün Mefâilün feûlün*" vezni ile yazılmışlardır.

B-Kasîde nazım şekli ile yazılmış olanlar:

- 1-Na't (185-204) "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"
- 2-Kasîde-i Kelime-i tevhîd (249-270) "*Mefâilün Mefâilün mefâilün feûlün*"
- 3-Na't (475-529) "*Mefûlû Fâilâtün Fâilâtün feûlün*"
- 4-Medhiye (Yavuz Sultan Selim'e) (773-801) "*Mefûlû Fâilâtün Fâilâtün Feûlün*"

C.Gazeller:

- 1.Gazel Ferhad dilinden (2493-2499); "*Mefûlû Fâilâtün Mefâilün Fâilün*"
- 2.Gazel Ferhad dilinden (2713-2717); "*Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün*"
- 3.Gazel Ferhad dilinden (2951-2955); "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"
- 4.Gazel Ferhad dilinden (3115-3119); "*Feilâtün Feilâtün feilâtün feilün*"
- 5-Gazel Ferhad dilinden (3181-3185); "*Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün*"
- 6.Gazel Ferhad dilinden (3253-3257); "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"
- 7.Gazel Ferhad dilinden (4144-4148); "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"
- 8.Gazel Ferhad dilinden (4255-4258); "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"
- 9.Gazel Ferhad dilinden (4313-4317); "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*"

10. Gazel Ferhad dilinden (4390-4394); “*Mefâilün Mefâilün Mefâilün Fâilün*”

görüldüğü gibi mesnevi boyunca söylenen on gazel de Ferhad dilinden söylenmiştir.

D. Tercî-i bend:

Mesnevide ayrıca yine Ferhad dilinden bir tercî-i bend bulunmaktadır. (3277-3353) beyitler arasında “*Tercî-i Bend-i Ferhad*” başlığı altındadır. Vezni; “*Mefûlû Mefâilün Feûlün*” şeklinde olup dokuz hanelidir.

Sonuç olarak Lâmi’î, bu mesnevide Kasîde, Gazel ve Tercî-i Bend nazım şekillerini kullanmıştır.

B. VEZİNLER

Ferhad u Şirin mesnevisinin vezni, *Mefâilün Mefâilün feûlün* dır. Lâmi’î kendisinden önce mesnevi yazarların yaptığı gibi, okuyucuyu monotonluktan kurtarmak için bazen nazım şekli ile beraber vezni de değiştirmiştir. Konudan zaman zaman uzaklaşmalar olmakla beraber, ahenk bütünlüğü sağlanmıştır. Biz burada ise sadece vezin değişikliklerine değineceğiz.

Münacât, Mirâciye ile altı medhiye, üç tevhid ve bir na’t eserin vezni ile yazılmıştır. kasideler ise üç ayrı vezin ile yazılmıştır.

Lâmi’î, mesnevi içindeki gazellerde de vezni zaman zaman zaman değiştirmiştir. Böylece gazellerden beşi; “*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*”, biri; “*Mefûlû Fâilâtü Mefâilü fâilün*”, ikisi; “*Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün*”, ikisi de; “*Mefâilün Mefâilün Mefâilün*” vezinleridir.

Mesnevi içinde bulunan Tercî-i bend ise; “*Mefûlû Mefâilün Feûlün*” vezniyle yazılmıştır.

C.DİL-İMLA

A.Esere ait özellikler:

1-Kelimelerde birleşme:

ندکلی nedeñlü (25)

نکم nekim (1514)

فکریله fikrile (1603)

انکجون anuñçün (1233)

سنکجون senüñçün (400)

گرچکم gerçikim (2280)

2-Bağlaç olan “ki” ile aitlik yapan “+ki” ekinin yazımı metin içerisinde bu iki ayırım gereği gibi yapılmamıştır:

گوردیکه (gördü ki) (2056) şeklindedir.

3-Ünlülerin yazımı:

داهي dahi (279) داهي dahi (395)

سان san (1758) صن san (1761)

4-Kontraksiyon:

n'ola (924)

ke'zel (112)

5-Vezne uydurulmuş kelimeler:

“bunlar” kelimesi “bular” şeklinde,
 “tılısım” kelimesi “tılısım” şeklinde,
 “hak” kelimesi “hak” şeklinde,
 “ya” kelimesi “ye” şeklinde,
 “kimse” kelimesi “kimesne” şeklinde yazılmıştır.

6-Vokal düşmesi:

kaddini→kaddinø (436)

elini →elinø (999)

7-Hemzenin ihmal edilmesi:

ka'il → kayil (1504) (قاييل)

lu'lu → lulu (991) (لولر)

ma'il → mayil (1345) (ماييل)

feza'il → fezayil (1345) (فزايل)

B.Eski Anadolu Türkçe'sinin Şekil özellikleri:

1-Birinci teklik şahsı: -am, -em
bilmez-em (2454)

2-Birinci çokluk eki: -vuz, -vüz
kaza-vuz (2807)

3-İkinci çokluk eki: -sız, -siz, -suz, -süz
bilür-siz (2261)

4-Emir ekleri:
itse-ñ

5-Üçüncü teklik dönüşlülük zamiri "kindisi", Eski anadolu Türkçesi'nde datif eki olarak "kendüye" ve akkuzatif eki olarak "kendüyi" şeklinde görülebilir.⁶¹

kendü+y+e (2372)

kendü+y+i (2288)

6-Belirsizlik zamirleri:

kimesne (2499)

kamu (2514)

kaçankim (3705)

7-İsimden isim yapma eki: -lı, -li, -lu, -lü

demren-lü

⁶¹ Muharrem Ergin; Türk Dil Bilgisi, İstanbul 1986, 2.272

8-İnstrumental eki:

birle (1650)

9-Gerindium eki: -ıcak, -icek, -uban, -üben

id-icek (1946)

ur-uben (2108)

aç-uben (2086)

id-üben (2141)

10-Eski Anadolu Türkçesi ile Azeri sahasında, öğrenilen geçmiş zaman anlamı vermek sureti ile fiili çekimli hale getiren -up, -üp eki:

ol-updur (243)

11-Gelecek zaman eki: -ısar, -iser

gör-iser (1673)

çek-iser (2260)

12--dık, -dük partisibinin Eski Anadolu Türkçesi'nde özel bir zaman anlamıyla da kullanılmaktadır:

gördükde (3122)

13- k-h değişimi:

uyku→ uyhu (1116)

koku→ kohu (555)

14- ğ-v değişimi:

soğuk→ sovuk (209)

15- t-d değişimi:

tağ→ dağ (601)

16- “şu” “o” anlamları taşıyan işaret zamiri:

şol (315)

17-Eski Türkçe'de ki “dakı” edatı Eski Anadolu Türkçesi'nde “dağı” “dahı” şekillerinde görülmüştür. Metin içerisinde hayli fazladır. Zaman zarfı olarak kullanılır:

dahı (279)

18-”denlü” edatı ü-i değişikliği Eski Anadolu Türkçesi'nden sonra ortaya çıkmıştır. Metinde “denlü” olarak kullanılmıştır:

deñlü (25)

19-Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde Farsça kelimelerdeki “d” , “z” olarak geçmektedir:

ümid→ ümiz

20-”ç” ve “p”nin “c” ve “b” olarak kullanılması:

kılub→ kılup

nice→ niçe

BİBLİYOGRAFYA

- ACLUNİ, İsmail bin Muhammed; Keşfü'l-Hafa ve Müzîlû'l-İlbas, c.1-2, Beyrut 1988
- AKKUŞ, Metin; Nef'i Divanında Tiplar ve Kişilikler, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1995
- ALBAYRAK, Nurettin; İslam Ansiklopedisi "Ferhad u Şirin" Maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.12, s.388, İstanbul 1995
- AYAN, Gönül; Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ Mesnevisi (İnceleme-Metin); Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1983
- _____; "Lâmi'î Çelebi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri", Selçuk Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.1, s.43-66, Konya 1994
- BERTELS, E.E.; "Ali Şîr Nevâyî'nin Ferhad u Şirini" (çev. Rasime Uygun) TDAY-Belleten 1957, s.115-130
- BEYZADEOĞLU, Süreyya; "Aşık Çelebi tezkiresinde Şair İlişkileri II", Yedi İklim, S.24, İstanbul 1994, s.17-20
- BURSALI Mehmet Tahir; Osmanlı Müellifleri, İstanbul 1269
- EBERHARD, Wolfam - BORATAV, Pertev Naili; Typen Türkische Volksmännchen, Wiesbaden 1953
- ECE, Selami; Tahkiye Açısından Haşimi'nin Mihr ü Vefa Mesnevisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1996
- ERGİN, Muharrem; Türk Dilbilgisi, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1986
- İPEKTEN, Haluk; Divan Edebiyatında Edebi Muhitler, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996
- _____; Aruz Ölçüsü, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1989
- KARAHAN, Abdulkadir; İslam Ansiklopedisi "Lâmi'î" maddesi, c.7, s.10-15, İstanbul
- KAVAKÇI, Yusuf Ziya; İslam Araştırmalarında Usul, Diyanet İşleri başkanlığı Yayınları, Ankara 1991
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad; Türk Edebiyatı Tarihi, Ötüken Yayınları, İstanbul 1986
- LAMİ'İ ; Şerefü'l-İnsan, Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, ASL No:297
- _____; Ferhad u Şirin, Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, ASL No: 263
- LEVEND, Agah Sırrı; Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984

- _____ ; Türk Edebiyatı Tarihi-Giriş, Türk Tarih Kurumu
Yayınevi, Ankara 1988
- _____ ; "Lâmi'î'nin Ferhad u Şirini", TDAY-Belleten, 1964,
s.85-111
- _____ ; "Celilî'nin Hüsrev ü Şirini" TDAY-Belleten 1965, s.103-
128
- _____ ; "Ahmed Rıdvan'ın Hüsrev ü Şirini" TDAY-Belleten 1966,
s.215-257
- _____ ; Ali Şîr Nevâyî, Hayatı, Sanatı ve Kişiliği 1.cilt, Türk Dil
Kurumu Yayınevi, Ankara 1985
- MUHAMMED Fuad; Mucemü'l-Münfehresü li Elfazıl Kurani'l-Kerim, Çağrı
Yayınları, İstanbul 1990
- ONAY, Ahmed Talat; Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Türkiye Diyanet
Vakfı Yayınları, Ankara 1992
- PALA, İskender; Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Akçağ Yayınları, Ankara
1991
- SAKAOĞLU, Saim; Gümüşhane Masalları, Sevinç matbaası, Ankara 1972
- SERDAROĞLU, Ahmet; Mevzuat-i Aliyyü'l-Kari Tercümesi, Ankara 1966
- SEVSEBİL, Sabri; Nizami'nin Hüsrev ü Şirini, İstanbul 1955
- SEYİDOĞLU, Bilge; Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırma, Sevinç
Matbaası, Ankara 1975
- ŞEMSEDDİN Sami; Kamusu'l-A'lam, Kaşgar Neşriyat (Tıpkı Basım) 6c.
Ankara 1996
- TEKİN, Gönül Alpay; Ali Şîr Nevâyî, Ferhad u Şirin (İnceleme-Metin) Türk Dil
Kurumu Yayınları, Ankara 1994
- TEKİN, Mehmet; Roman Sanatı ve Romanın Unsurları, Selçuk Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi Yayınları, Konya 1989
- TEZCAN, Nuran; "Lâmi'î'nin Gûy u Çevgân Mesnevisi", Ömer Asım Aksoy
Armağanı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1978
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri; Osmanlı Türkçesine Giriş (Eski Yazı-Gramer-Aruz-
Metinler), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları,
2c. İstanbul 1984
- ÜNVER, İsmail; Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)
"Mesnevi", Sayı 415-417, Temmuz-Eylül 1986
- YILMAZ, Mehmet; Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik
Sözlük), Enderun Kitabevi, İstanbul 1992

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

NÜSHA TAVSİFİ

Lâmi'î, Ferhâd-nâme

Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi; Seyfettin Özege Kitaplığı, ASL 263 numarada kayıtlı.

205x130 (155x78) yk., 17 st., 2 stn., okunaklı, harekeli, güzel nesih yazı, cedveller ve sözbaşlıkları yaldızlı, sütun aralıkları ve yazı çevresi cetvelli. Birinci ve son yapraklar filigranlı, aharlı, ince, sarı Avrupa kâğıt. Yazı hasar görmediği halde “1b” yıpranmış ve yer yer delikler var.

Salbekli, ön ve arka kapakta yaldızlı, orta şemseli, oldukça yıpranmış kahverengi deri cilt.

Ketebe kaydı var. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değil. “1b” ve “168b”de Agah Sırrı Levend kaşesi ayrıca, “1b”, “2a” ve “168b” de üç mühür var.

Baş: “Be dena bis'mikellahümme nazmen
Feyessir nahvü sübli'r-rüşdi 'azmen”

Son: “Olup can u kadehden denk medhuş
Yatam ta haşre dek ser-mest ü hamuş”

KONULARINA GÖRE METİN FİHRİSTİ

Münacâ'at (s.67)
 Tevhîd (Besmelenin açıklanması) (68)
 Na't (kasîde) (s.72)
 Tevhîd (s.74)
 Kasîde-i Kelime-i Tevhîd (s.75)
 Fenâ-yı tevhîde vasıl olmak (271-302)
 Na't (s.79)
 Dört Halifenin Medhi (s.82)
 Na't (kasîde) (s.84)
 Mirâciye (s.86)
 Emîr Buhârîye Medhiye (s.89)
 Sebeb-i Telif (s.90)
 Yavuz Sultan Selime Medhiye (s.93)
 Yavuz Sultan Selime Medhiye (kasîde) (s.94)
 Yavuz Sultan Selime Medhiye (s.95)
 Kânûnî Sultan Süleymana Medhiye (s.97)

MESNEVİ

Hıta mülkünün tasviri (s.100)
 Ferhad'ın doğumu (s.101)
 Ferhad'ın çocukluğu (s.102)
 Ferhad'ın içine derd ü gam ateşinin düşmesi ve hakan'ın oğlu için dört kasr yaptırması (s.104)
 Kasrın yapımında Ferhad'ın, Karen'in yanında çırak olarak çalışması ve ondan nakkaşlık sanatını öğrenmesi (s.110)
 Ferhad'ın dört kasrda babası ile birlikte eğlenmesi (s.112)
 Hakan'ın, Ferhad'a tahta çıkarmak istemesi ve onun reddetmesi (s.116)
 Hakan'ın, Ferhad'ı hazine odasına götürmesi ve Ferhad'ın tılsımlı sandığı açması (s.119)
 Ferhad'ın Yunan'a gitmek için babasından izin alması (s.122)
 Ferhad'ın, Hakan ve ordusuyla birlikte Yunan ülkesine gitmesi ve Süheyla ile konuşması (s.124)
 Ferhad'ın ejderle savaşı (s.128)
 Ferhad'ın, Ehrimen'le savaşı ve Ehrimen'in kalesine girip Süleyman yüzüğünü alması (s.131)

Ferhad'ın Hızır'la karşılaşması ve kal'a-i ruşende tılsımı çözmesi (s.134)

Ferhad'ın Sokrat'ın bulunduğu dağa gitmesi ve Sokrat'ın nasihatleri (s.137)

Ferhad'ın Çin'e dönerek sandıktaki aynaya bakması ve aynada Şirin'i görmesi (s.142)

Ferhad'ın aşk ateşiyle kendinden geçmesi ve Hakan'ın hekimler çağırması (s.146)

Ferhad'ın, Hakan ve ordusuyla beraber denize açılması ve denizde fırtınanın çıkmasıyla gemilerin batması (s.148)

Ferhad tahta üzerinde baygın halde sürünürken tacirler tarafından kurtarılması ve Ferhad'ın da tacirleri korsanların elinden kurtarması (s.150)

Ferhad ile Şapur'un ermen'e gitmeleri ve Ferhad'ın dağı kazmaya başlaması (s.155)

Ferhad dağı kazarken Şirin'in onu izlemeye gelmesi ve Şirin'i gören Ferhad'ın bayılarak Şirin'in sarayına götürülmesi (s.158)

Ferhad'ın Şirin'in sarayında kendine gelerek tekrar dağa dönüp kazmaya başlaması ve sarayda Ferhad'ı bulamayan Şirin'in üzülmesi (s.161)

Ferhad dağı kazarak, dağın yanına bir kasr yapıp etrafını süslemesi (s.163)

Ferhad'ın suyu açmaya giderken onu izlemeye gelen Şirin'in atının ayağının kayması sonucu düşerken Ferhad'ın atı kucaklayıp Şirin'i kurtararak onu kasrın yanına getirmesi (s.165)

Mihin Banu'nun, Ferhad'a ziyafet vermesi ve bu ziyafet esnasında Ferhad'ın söylediği gazeli dışardan dinleyen Şirin'in içeri girerek Ferhad'a şarap sunması ve Ferhad'ın söylediği terci-i bendi (s.167)

Bezmede Ferhad ve Şirin'in bayılmaları (s.173)

Şirin'in güzelliğini işiten Hüsrev'in, Mihin Banu'ya elçiler göndererek Şirin'i istemesi (s.176)

Mihin Banu'dan olumsuz haber alan Hüsrev'in, Ermen nüstüne yürümesi ve Ermen'de Ferhad'la karşılaşması, Ferhad'ın bu orduyu yenmesi (s.178)

Hüsrev'in, Banu'ya ikinci kez elçi göndermesi (s.180)

Hüsrev'in ikinci kez Ermen'e yürümesi ve Ferhad'ı hile ile yakalatması (s.183)

Elleri zincirli halde Hüsrev'in karşısına getirilen Ferhad'ın onunla konuşması (s.186)

Hüsrev'in, Ferhad'ı öldürme emrinin vermesinin ardından fenalaşması üzerine öldürmekten vazgeçip onu Selasil kalesine zindana attırması ve Ferhad'ın Selasil'de mübaşirlerin izni ile ormana çıkıp hayvanlarla dertleşmesi (s.189)

Ferhad'ın, Selasil kalesinde dokuz eflak ile konuşması (s.192)

Şapur'un, Şirin'in Ferhad'a yazdığı mektubu Selasile getirmesi ve Ferhad'dan Şirin'e haber götürmesi (s.197)

Şapur'un vasıtası ile Şirin ve Ferhad'ın haberleşmeleri (s.200)

Şapur, Şirin'den Ferhad'a mektup getirirken Hüsrev'e yakalanması ve Şirin'in mektubunu okuyup sinirlenen Hüsrev'in Ferhad'ı öldürmek için çareler araması (s.205)

Hüsrev, Ferhad'a bir cadı göndererek ona Şirin'le evlenmek üzere olduğu haberini iletmesi (s.207)

Haberi alan Ferhad'ın ızdırap çekerek başını taşlara vurup ölmesi (s.209)

Ferhad'ın ölümünü işiten Banu'nun çaresizlik içinde Şirin'i Hüsrev'e vermeyi kabul etmesi (s.211)

Hüsrev'in oğlu Şiruye'nin, Şirin'in yüzünü görerek aşık olması ve babasını öldürüp Şirin'i istemesi; Şirin'in ise bazı şartlarının yerine getirilmesi halinde kabul edeceğini bildirmesi ve Ferhad'ı odasına getirterek yanına uzanıp can vermesi (s.214)

Şirin'in ölümüne dayanamayan Mihir Banu'nun ölmesi ve Behram'ın Ermen'e gelerek Hüsrev'in leşini yakması ve Şapur'u Ermen'e vali tayin etmesi (s.217)

Behram'ın, saltanatını bırakarak Rahip Şem'un'a mürit olması (s.219)

Behram'ın gördüğü düşü Şem'un'un Kur'an ayetleri ile yorumlaması (s.221)

Hatime (s.226)

1b بداننا باسمك اللهم نظما

¹ فيسرنحو سبل الرشيد عزما

سلام منك يا للخلق معبود

² علي فخرالرسول با للطف والجود

وارسل من سنيا التحايا

³ الي اصحابه خيرالبرايا

İlâhi aşkı ile zinde dil kıl
Sentüfi nurufla safa müstedil kıl

5 Gider ğam jengini [dilden] şafâ vir
Baña âyine-i 'âlem-nümâ vir

Revânum söyle kıl mihrüfle pür-nûr
Ki şubh-ayın olam dehr içre meşhûr

Derûnum mehbiî-i envâr eyle
Birunum mazhar-ı esrâr eyle

Şeker namufla şirin kıl zebânum
Pür et şehd-i şehâdetden dehânum

Baña feth eyle şol dergâhdan râh
Kim ola küngür-i eyvân-ı Allah

10 İdinem çün[kıl] kudret destin efser
Açam hüdhüd-şıfat aşkıfida şehper

Țutup bu dest ile zeyl-i kerîmüfî
Buram ser-pençesin div-i recîmüfî

İdem [hem] hırz-ı cân u dil bu nâmu
Dikem gün gibi 'ârş üzre 'aşâmı

2a Elif-veş tutup engüşt-i şehâdet
Açam hâ gibi pes 'âyn-ı sa'âdet

Bulam toprağ olup genc-i fenâyı
Yuyam dilden ğubâr-ı mäsivâyı

15 Dü kevnî eyleyüp yolufida der-bâht
Dil ü cânüm senüfile ola perdaht

Benüm şol nemki yolğ bir katre nesnem
Ne varsa reşhâ-i feyzüfî benüm nem

Ne cânem hiçüm vü bil hiçden hiç
Arada sözlerüm bir hüşk-ı tezvîc

Hüdâya bañr-ı cuduñdan meded kıl
Yolumdan hâr u hâs seddini red kıl

Țatı dil-teşneyüm sîr-âb eyle
Gözüm yaşın yeter seyl-âb eyle

20 Dilüm dürcini kıl feyzüfle pür-nûr
O dürdün eyle cânlar ğuşını pür

Cemâl-i 'âleme pirâye kılğıl
Belâğât ehline sermâye kılğıl

Dilüm aç ğonçe-veş ahum yelinden
Eman vir nefsi-i bed-hâhum elinden

Çerağ it dehre nazmum güllerini
Aña zar eyle dil bûlbûllerini

Giriftâr itme cânüm renc-i nazma
Dilüm kilkin kilit it genc-i nazma

25 Ne defilü istesem nakd-i cevâhir
Elüm şundukça vir bi-had-i vâfir

Derûnumdan çıkarma derdin anuñ
Niğâr êtdükce kesme ardın anuñ

¹ Be de'nâ b'ismike'llahümme nazmen / Feyessîr nañvü sübli'r-rüşdi 'azmen: Senin adınla nazma başladık; gerçeğe ulaşmak yolundaki azmimi kolaylaştı.

² Selâmun minke yâ li'l-hakki ma'bûd / 'Alâ fahri'r-rüşûl bi'l-luñf i ve'l-cûd : Ey halk için mabud olan, senden cömertlik ve lütfle peygamberlerin övüncüne selam olsun.

³ Ve ersîl min seniyye et-tehaya / İlâ aşhaba hayr'il-berâya :Ona ve yeryüzünün en hayırlılarından olan ashabına en güzel övgüleri ilet.

Bu ne'māya düşüp 'âlem-i şegâfden
Tutup damenler açub her tarafından

Alursa şâh edensin tac-ı târik
Bulursa kûl eger olsun mübârik

Kitâbum zer gibi hâlis 'ayar it
Şeh-i devrân adıyla sikke-dâr it

2b 30 İdüp nâmıyla nâmun nâme hâsıl
Ola mihrinde hâs u 'âm yek-dil

Çü hüsn-i nazmıla virdüfî nizâmın
Kabul-ı şâh ile lûtfet tāmının

Bugün ol hüsrev-i mülk-i me'âni
Ger ıışgâ ide bu şirin peyâmı

Sühāndan ğarķ idem āfākı gence
Kıla ta āferini şāhı gence

Virüb fūlilere Rum içre kandı
Fūsunda mat idem cazu-yı Hindi

35 Sunam devrāna bir mestane cāmi
Ki haşr olunca bi-hod yata Cāmi

Kılam söz meclisinde ol nevāyi
Ki işidüp rakş ide rûh-ı Nevāyi

İdem Ferhādılık nazm içinde
Ki resmin bulmayalar nakş içinde

Ko lâfı Lāmi 'i 'avn iste Hākdan
Sebāk al her nazarda mā-sebākdan

Ki nazm içre sebūlar eyleyüb nûş
Revān oldılar idüp hūmları boş

40 Dirīgā içilüp ger pūhte ger hām
Gidüp hengāmlar fevt oldı hengām

Kiçildüf bezme bî-vakt irdüf iy dil
Meger derd idesin derd ile hâsıl

Yüri pir-i muġāndan iste himmet
Şeb ü rüz eşiginde eyle hidmet

Eridüp kül gibi ateşde cāmı
'Araķlar çıkarup mest it cihānı

Çü şeh devridür itne himmetüf pest
Ki bezme sofı gelen artuķ olur mest

45 Ko fikr-i mā-sebākla ibtidāyı
Çekildi hān -ı ğāybi kıl şalāyı

Biḥāmdillah ki şādık iştiḥā var
Getür nefi varsa bi'smillah ey yar

3a Gel imdi cām-ı Cem şun baḥā sāķı
Şafā bezminde geçsin 'ömr-i bākı

Görüp ta anda sırrın kâinatufı
Kılam şerḥin ḥurūf-ı 'āliyatufı

**Bu derd-engizüñ nâme-i 'anberin
hâme bunuñ fahristānda güher-rîz-i
hâme-müşkin-i 'imāmenüñ dilinden
hutbe-i şuhûf-ı ilāhinüñ ḥurûfı 'āla
târikat'il-mu'amma bi'r-remz-i ve'l imâ
ki zurûf-ı künüz ü rümüz-ı nâ-
mütenāhidür ma'āni-i bedi'a ve
mahāvi-yi ğaribesı beyānında birķaķ
harf söylemekdür ve bu nazm-ı
cevāhir-i zevāhir-i letāfet silkinde sır-
ı kılādesin zıkr-i ferid-i ferdiçün edeb-i
silsile-i mümkināt nizāmındaki āsar-ı
kudretinüñ ve enzār-ı irādātınüñ āyāt-
ı bāhire ve ālāmat-ı kāhiresinüñ
takririne rişte-i efsāne-i sebep
eylemektedir.**

Gel ey her matlubuñ fethine tālib
Bil evvel zıkr-i bismillah vācib

50 Dilerseñ cümle emrūfı ola bismil
İşüñ bi'smillah ile ibtidā kıl

Budur dibāce-i şuhf-ı ilāhi
Budur tuġra-yı ḥükm-i pādişāhi

Ķadem esrārınufı 'ünvānidur bu
Kerem içre kerāmet-hāndur bu

Ser-i her sūre üzre mühr-i icāz
Beyān minberlerinde hutbe-i rāz

Meh-i nevdür nücūm-ı vahye munzam
Cemālinden ırāz-ı nazm-ı mu'lem

55 Cevāhir riştesidür şubḥa mānend
Ser-i tevhid-i temhidiyle peyvend

3b Hilāl-ayin olub ebrū-yı her şuhf
Bulur nūriyle zinnet rüy-ı her şuhf

- Budur miftāhı her genc ü tılısmuñ
Fütūhı bi-nihāyetdür bu ismüñ
- Okı ihlāsile bu ismi her gāh
Kim oldı fātihüñ elhamdulillāh
- Dü kevnüñ olsa bayı tañ mı bāsı
Çü her bünyāduñ oldı ibtidāsı
- 60 Beşāret rüyıdur gül gibi bessām
Hakikat cevheri ferdin kassām
- Olub zī-bal andan şahf-ı ikbāl
Ruh-ı 'ümmü'l-kitābu noktası hāl
- Bu nokta 'uğdesin hāl itmegesin
Düşen tiz eylemiş mănend-i yā-sın
- Atup ılrını yaşmuş yayını ol
Ser-i mühr üzre başmuş pâyını ol
- Şan imān riştesidür şem'-i cāna
Reh-i hemvāradur bağ-ı cināna
- 65 Çeküp esma kaşarını resen-vār
Cevāhirden tutupdur hāce-veş bār
- Ne dil kim mā'rifetden pür-hevesdür
Afia bā yile sinüñ remzi besdür
- Urup dāmān-ı sine destini mim
Şeher-ayın pür etmiş keffini sim
- Sevād-ı mülk-i din ma'mūr anufla
Cemāl-i mihr ü meh pür-nūr anufla
- Kerem menzillerinüñ eşmesidür
Melek mülkünde rahmet çeşmesidür
- 70 Dilerseñ erbā'inden fetih-i 'ālem
Nazar-ender kadeh kün hoş der-dem
- Elifler tır-i pertāb-ı kâzadur
Nüfûsa fātih-i bāb-ı gâzadur
- Yedinde Mûsi-i canun 'aşādur
Velî Firavn-i nefse ejdehādur
- 4a Degilmiş her biri bir rāyet-i feth
Yazılmış dillerinde āyet-i feth
- Olup gılman-ı hūld-ı zülf-i dil-bend
Kalur mülk-i melekke lām peyvend
- 75 Olupdur 'ālem içre dānesiz dām
'Aceb mi 'aqla pā-bend olsa ol lām
- O meh gerçi hilālیدür cihānuñ
Kemālinden velî bir kem yok anuñ
- Dil ü cān çeşmekidür hāsı münzam
Cihān içinde imiş dide ber-hem
- Hidāyet hüdhüdünüñ efseridür
Mehüñ tavkı vü mihrin çenberidür
- Meger ol halkadur kullab girdār
Ki geh geh şekl-i çengāl eyle izhār
- 80 Hüviyyet-i şastidür fehm it kemāhu
Anuñ şaydıdur ez meh tā-be-māhi
- İki ebrū-yı müşkindür iki rā
Şeref burcında meh gibi dil-ārā
- Dil-i şer'e buradur rüy-ı revnāk
Bura üzre döner 'arş-ı mu'allāk
- Ruh-ı rahmet bu rasuz hürrem olmaz
Dil-i mecrūha ansuz merhem olmaz
- Hakikat gözleseñ iki yüzi var
Gehi rahm u gehi recm eyler izhār
- 85 Cemāl-i hakda hālar kim sebākdur
Behişt-i heşt öfünde bir varākdur
- Ser-i zıll-ı himāyetdür cihāna
Ki gelmez şüret-i hāli beyāna
- Tonatmış berç-i vahdet birle cāmın
Anuñcün gönçe yumuşdur dehānın
- Harīm-i Hakka bunufla tutan rü
Bilür kim kıble-i hācātdur bu
- Esās[-ı] کن فکان dur nūnı anuñ⁴
- Qavî bünyādıdur kevn ü mekânüñ
- 4b 90 İdüp mim ü elif gark-āba anı
Tutar püştinde māhi-veş cihāmı

⁴ Kūn fe kân; "Ol, hemen oldu" K.K. Bakara117, Al-i İmran 47, En'am 73, Nahl 40, Meryem 35, Yasin 82, Mû'min 68 Bu söz Kur'anda "Kūn fe-yekūn" ibaresiyle geniş zaman teklik üçüncü şahıs çekimiyledir.

- Çü Hâk emriyle oldu kâfe münzam
Zuhûr itdi 'Ademden 'âyn-ı 'âlem
- Güher zâyim durur miniyle yâsi
Sekiz cennet demindendir hevâsi
- Du'â tîrine her dem oluben yâ
Dehâni remz ider bu râzı güyâ
- Budur esrârınufi 'öşründe icmâl
Kim eyler râ-yı 'ârş-ı fikr-i pâmâl
- 95 Medâr-ı çâr-unşur nokta-i çâr
O çâr üzre döner bu çârî devvâr
- Bulardur rāh-ı Hâkda encüm-âyin
جعلنا هارجومن للشياطين⁵
- Ya esrâr-ı kitâb-ı çârdır ol
Dü 'âlem halkına irşâd ider yol
- Bulan bu noktalar seyrinde rāhı
Zamîr-i dehre itmez iştibâhı
- Künüz-i gâyebe her bir fathe miftâh
Ki virmüş chl-i dil destine fettâh
- 100 Olup kâs-ı ser-i kisrâ-yı kâser
Çıkar her kesresinden niçe bîf ser
- Sükûn rezmiçün اليقين⁶ dîr
Dil ü cān gerdeninde tavk-ı dindîr
- Kılup dendanların ser-tiz-i teşdîd
İder her dem bāyin teyîd ü teşdîd
- Ki izz ü kadr dergâhında her gâh
Hüdâvend-i cihândan gayrı bir şâh
- Riyâset künkürin idinse efser
Siyâset erresidür aña bes-ser
- 105 Muhaşşal keşf olunsa bu mu'ammâ
Çıkar her noktaşından yüzbiñ esmâ
- Cihân esrârınufi dükkânıdır bu
Ser-â-tâ-pâ cevâhir kânîdür bu
- 5a Hâkikat bahridür bi-hadd u pâyân
Ki ser-gerdân yüzbiñ zûret-i cān
- Te'âlî Allah ki isminüf beyânı
Kılur 'âciz 'uqûl-ı ins ü cānı
- Sıfâtundan çü kaşırdur ibâret
Ne deflü ola zatundan işâret
- 110 Degil tañ dide rûz olsa ziyâsi
Ki hâcetdür ridâ-yı kibriyâsi
- Ne aña dahli var 'aql u havâsufi
Ne bunda halli var naql u kıyâsufi
- Bu hayretdür 'uqûla us behâsi
Ke'zel mebdede ebeddür intihâsi
- Şu 'âlem içre kim 'âlem yogıdı
İzâfat ü nesebden dem yogıdı
- Ne açmışdı şafak etrâfa lāle
Ne şaçmışdı kevâkib çarha jâle
- 115 Ne şubhufi gurrasıydı pür-ateş
Ne şamuñı turrasıydı müşevveş
- Ne yerlerden ne göklerden nişâne
Ne ins ü cān ne mürğ-ı âşiyâne
- 'Adem şubhunda nergis gibi pertâb
Gözin yıldızlarufı almış idi hâb
- Dahi cünbiş yogıdı nar u bade
Uyurdu âb-ı şahrâ-i fenâda
- Degildi bade-peymâ nergis-i mest
Mükevven bağında idi serv-i past
- 120 Gül için eylemezdi nâle bülbül
Dahi bi-şâne idi zülf-i sünbül
- Ayağuna su urup sāye-veş rû
Şalınmazdı çemende şâh-ı dil-cû
- Nevâyi çeng-i rûh-efzâ yogıdı
Şalâ-yı bade vü şahbâ yogıdı
- Henüz açılmamışdı hüsne bazar
Nikâb içreidi meh-rûlar peri-var

⁵ Ce'elnâ hârucūmen li'ş-şeyâqîn: "Andolsun ki biz (dünyada) en yakın göğü lambalarla donattık vü onları şeytanlar için taşlamalar yaptık." K.K. Mülk 5.

⁶ 'Âyn-el-yakîn; "Gözüyle görmüş gibi" K.K. Tekasür 7,

- 5b Cigerden 'ışk nayı ifilemezdi
Kalâ' urup felekler difilemezdi
- 125 Terekküb kılmamışdı kâf ile nûn
Vücûd-ı mahz idi ol zât-ı bi-çün
- Nişansızlık olup ism ü nişanı
Mu'ammâ-yı şu'unat idi şanı
- Cemâline olup âyine zâtı
Dahi 'arz-ı ruh itmezdi şifâtı
- Takazâ kıldı 'ilmi idüp işrâk
Ki pür-nûr ola andan 'ayn-ı 'uşşâk
- Şifâtı birle pes gösterdi cilve
Temeyyüz geldi lâbüd süfl ü 'ilve
- 130 Olup her zât mir'at ol cemâle
Müzahir düşdi zerrât ol cemâle
- Ki ol hüsne yoğıdı hadd u gâyet
Harâya olsa tañ mı bi-nihâyet
- Felek sahfında idüp şemse mihri
Müzeyyen kıldı encümle sipihri
- İki harfı idüp kevnine maşdar
Cihâ[n]-esma [kün] ef'âline mazhar
- Cemî'-i kevn bir kez demek pes
Zihi kâdir Te'ali vü takaddes
- 135 Cemâli berkın idüp mazhara gül
Yıkup haşak-veş 'aklı kılar kül
- Açar şubhuñ 'izârını gül-âsâ
Kılar zülfini şamuñ sünbül-âsâ
- Münevver olmağičün 'ayn-ı 'âlem
İder bu müşke ol kâfurı münzem
- Urur geh fark-ı çarha tâc-ı zerrin
Kılar encümle anı geh 'arâk-çin
- Düzüp hoş ka'beteyn ay u güneşden
Yazar nağşın burucufı iki şeşden
- 140 Cemâlinden behişt-i heşt bir bâb
Celâlinden cehim-i heft bir tâb
- 6a Virür deryâya mâhiden zebân ol
Ki şükride ola raṭbu'l-lisân ol
- Şadefden eyleyüp gül gibi güşî
Kılup pür-dürreler cânına cüşî
- Virüp tiğ u kemer tâc u nigini
İder kuhsâr-kânı zer-emini
- Zemini sâkin idüp çarhı dâyir
Nücümü sair eyler kûtbı hâyir
- 145 Ki eyler düdiyî ateşden eflâk
Ki eyler dürd-âbı kûrsa-i hâk
- Kılar geh kuhsârufı bağırını kan
İder ol kanı geh lâ'l-i Bedehşan
- Kılar geh sevre-püşṭ hûti-menzil
Zeminden gâh bağlar aya mehmil
- Bu şeşder kaşra açup revzen-i zer
Sarây-ı 'âlemi eyler münevver
- Geh eyler bād-bân-ı çarh zer-baft
Gehi pür-kir idüp rûyın urur neft
- 150 Şebüñ müşkiyle pür eyler devâtın
Yazar altunla rûzuñ berâtın
- Geh eyler Câ'fer-i Tayyâr bi-per
Geh ider şehri dine Haydârı der
- Ten-i ef'ide kor tiryâk ile semm
İder Zebûra nûş u niş hem dem
- Urup hoş şubh-dem mihriyle hande
Mesih-'ayın ider âfâkı zinde
- Gülüñ rûyın kılar şem'-i dil-efrûz
Virür bülbüllere pervâne-veş süz
- 155 Tokuz gök dergehinde halka girdâr
Yedi yer eşiginde zerre miqdâr
- Nebât-ı ney-şeker feyzüñle sir-âb
Hayât-ı mâh u hür fazlûña pertâb
- Zülâlınden cemâli hızrı hurrem
Şimâlinden Mesihüñ rûhı pür-dem
- 6b Şafa ile ruh-ı âba virür zeyn
- Cemâl-i hake eyler قرّة العين⁷

⁷ Kurretü'l-'ayn; "Göz bebeği, göz sevinci (Gönül açan" K.K. Furkan 74, Kasas 9, Secde 17,

Derûnın lâ'lenüfî pür-'anber eyler
Zümürüd ferşe lâ'lin micmer eyler

160 Ruḥ-ı eflâke arāyış virür ol
Nihād-ı ḥāke asāyış virtür ol

Beşer şeklin yazup bir katre âba
Şebih eyler cemâlin âfitâba

Hired 'âyinesinden gösterüp rüy
Zebân-ı tütüyi eyler şeker-güy

Tutup dâim celâli dergehinde
Turup kâim cemâli ḥār-gehinde

Felek ser-geştüdür hayrânlıgundan
Melek aşuftedir nadânlıgundan

165 Te'âli şānuhu zî-kādir-i pāk

Ki 'ākl-ı küll çağırur ماعرفناك⁸

Ne hükmi sikkesinde var tağayyür
Ne mülki 'arşası olur taşavvur

Ne emrinsiz eşine dest-res var
Ne zikrinsiz mu'aṭtal bir nefes var

Zebân-aver dūrür ḥamdinde her mû
Ḳamû zerrāt zâtına şenâ-gû

Şuhûdî dide irmekden müberrâ
Vücûdî fehîm sağmakdan mu'arrâ

170 Kemine bendesi mülkinde ḥākan
Ki biminden toluḍdur sinisi ḳan

Vezîr-i 'ākl-ı Mülk-ārâ-yî 'ālem
Öfinde tıfl-ı ebced gibi ebkem

Virüp dil-cāmına 'ālem-nümālîḳ
Şalar Ferhād-ı cana mübtelâlîḳ

Şunup pulād-ı ḡamdan aña tîşe
Kılur kūh-ı belâ ḳazmaḡı pîşe

Dilini derdile âvāre eyler
Vücûdın ḥāre-veş bîfî pâre eyler

7a 175 Virüp çarḥa şafaḳdan surḥ-ı jengār
Felek şapürını eyler sedef-kār

Gice şeb-tizin idüp teng ü beste
Meh-i nevden düzer şatlına deste

Seher gül-gūna urup zerrin lâ'lin
Keser ḥür külçesinden 'ayn-ı nâ'lin

Ḳoyup nefis-ejderin genc-i dil üzre
Tılısm-ı mār ider âb u gil üzre

Cihân içinde şekker gibi nāmı
Ḳılur şirin dehen her telḥ-kāmı

180 Eger rûz-ı sefid ü ger şeb-i dāc
Olupdur feyzinüfî cûdına muḥtāc

Bu eşya ger za'if ü ger ḳavîdür
Hemin ol nûr-ı mutlak pertevidür

Bu deflü gösterür ancak bu eşkāl
Ki oldur mutlak her fi'le fa''āl

Bu keşret içre her ta'yîn ü temyîz
Ḥaḳuḳı ḡayrından eyler 'ayn-ı per-hîz

Ta'ayyün birle her māhiyyet'ül-ḥaḳḳ
Güvāh-ı vahdet-i Ḥaḳdur muḥaḳḳaḳ

KAŞİDE

185 Ey kemāl-i şun'una eşkāl-i 'ālem 'ayn-ı dall
Ḥaṭṭ-ı dest-i ḳudretinden naḳş-ı 'adem bir mişāl

Mithatufda 'andelib-i nāṭıḳa mebhūt u lal
Fikretüfde şāhbāz-ı 'aḳıla bi-perr ü bāl

Kibriyānuḳı bāhrine irmez kıyās-ı 'ākl-ı küll
Fülk-i fikret mevc-i ḡayretten gezer ser-geşte ḥāl

'İzzetüfî şāhrasınufî bir menzilin ḳat' idemez
Şāhbāz-ı dil uçursa ol hevāda māl u sāl

Ebr-i cûdundan olur şāh-ı emel pür-berk ü bār
Mihir-i fāzluḳdan bulur bağ-ı emel ferr ü kemāl

190 Heft-duzāḥ külḥen-i kāhrufda bir dūd-ı şerîr
Heşt-cennet gülşen-i lutfuḳda bir berk-i nevāl

⁸ Mā 'arafnāḳ; "Seni bilmedik" (Ma-'arafnake hakka ma'rifetik) 'Ya Rab, seni zatına yakışır şekilde bilmedik.' şeklinde rivayet edilen vü sofilerce hadis kabul edilen bir sözden alınmadır.

- 7b Salṭanat ancak senüfidür zāt-ı biṭṭunüfi gibi
Mülketüfidür bi-zevāl-i 'izzetüfidür لا يزال⁹
- Herne meh kim buldı mihrüfiden senüfi bir zerre nūr
Āf-tāb-ı heft-kişverdür aña yoktur zevāl
- Māsivādan çünki tecrid oldı tevḥidüfi senüfi
Bunca taḳyidāt ile yārāb nice keşf ola ḥāl
- Ere mi zātüfi kemālatına 'aql-ı hürde-bin
Dest ü pasında çü var bunca alayıkdan iḳāl

- 195 Gün gibi rūşensün amma pertevüfiden görünen
Cân gibi maḥfûsün amma 'arz idersün hoş cemāl
- Aña kim nūr-ı yakînuṭfi oldı bir nefes
Gördi yetmişbifi hicāb ardında ol şemsin cemāl
- Anı kim şubḥ-ı ezelde eyledüfi bidār-dil
Görinür dünyā şebinde gözine 'ālem hayāl
- Hızr-veş itmez hevā-yı zulmet-i āb-ı hayāt
Anı kim 'ışkun odunda ḥāk ider nūr-ı vişāl
- Dergehün 'aşıklarınufi her seḥer virdi bu kim
في النبوي لزلتني والعقل في الزلال زال¹⁰

- 200 Ah kim menzîl ırağ u zād yok merkeb za'if
Hāb-ı gāflet içre ḳaldım geldi vaḳt-ı irtihāl
- Ma'siyet girdābına düşdi vücūdum zevrāḳı
Ma'rifet yili ger irişmezse müşkil oldu ḥāl
- Ğıll u gışdan Lāmi'î pāk eyle dil āyinesin
'Aḳs ura ta anda nūr-ı cemāl-i bā-kemāl
- Çıkmayunca kâ'be-i ḥatırdan esnām-ı hevā
Nūr-ı ḥaḳḳ girsün demek olur aña bātıl hayāl
- Bahr-ı bahşayışden eyle cürmüme bir ḳatre feyz
Şol nefes kim ḳāl u ḳıl etmege ḳalmaya mecāl

**Bu makāmda sālḳine
işāretdür ki fırḳā-i ḳıl u ḳāl ve zümre-
i istidlāl gibi ta'ammük-ıaḥvāl ekvān-ı
ta'alluk eşḳāl-i vildān idüp keşret-i**

vesāyil ü cemiyet ü delāil birle perişan
ḥatır u bi-hāsıl olmayalar.
8a Belki erbāb-ı 'irfān ve aḥşāb-ı zevk-i
'ayān ḳiblegāh-ı āfilinden yüz çevirüb
ka'be-i ḥakīḳiyeye müstākil olup
māsivādan dest-efşān u rāh-ı talebde bî
nām u nişān olmağla yek-rüy u yek-dil
الله لرجل من قلبين في جوفه
olalar

11 ما جعل ve talībine beşāretdür ki bu

hidāyetün sebili ve bu 'ināyetün delīli
ṭarīḳat sālārlarının silsilesine
temessüksüz ve ḥakīḳat serdārınuñ
ḳāfilesine ta'alluksuz müte'essir belki
mütegayyirdür ve bu din rehberlerinin
ki dahl zübde-i ṭarīki ki riyādan ab'ād
ve iḥlāsa aḳrebdür. Ma'rifet dāniş ve
hikmet ve azmayış riştesine temessük
olanlara ḥabl'el metin ve ṭarīḳ
ensebdür. Ṭarīḳā-i ehl-i iḥfā ve delillan-
ı bar-gāh-ı şafādır ki onlara melāmiyye
ve ḥācegān-ı naḳş-bendiyye dahl
derler ki ser-ā-ser reviş ü perverisleri
'uzlet 'ayn'ül-en'am u zıkr-i 'āle'd-
devām-ı terk-i sûret-i 'amel be- 'azımet
ve ḥalvet-i der-encümen ü sefer-i der-
vatan u hoş der-dem ü nazar der-
isrāle لنا وایا
ḳadem üzerinedür.

12 كم لا مثال

13 بطريقكم المثلي

NAZM-I MEŞNEVİ

- 205 Gel ey dil māsivā fikrūfi terk it
Nihādufda ḥudā zıkrūfi berḳ it

¹¹ Mā ce'ele'l-lāḥūli ricūlin min ḳalbin fi cevfihi: "Allah, bir adamın (göğüs) boşluğunda iki kalb yaratmadı. K.K. Ahzab 4.

¹² Yesrū'llahu lenā ve iyyāḳüm lî-emşālî: "Allahın yardımını rdımı bizim ve sizlerin üzerine olsun."

¹³ Bi't-ṭarīḳatikümü'l-müşlā: "Sizin örnek yolunuzu (en güzel dininizi) gizlesinler. K.K. Taha 63.

⁹ Lā-yezāl: "Yok olmaz"

¹⁰ Fi'n-nevā zelzelteni ve'l-'aḳlu fi'z-zilzālî zāl: "Uzaklarda beni sarstın, bu sarsıntı içerisinde aklım başımdan gitti."

- 8b Degil hâdi safa çün çarh u encüm
Ne için idesin fikründe reh-güm
- Hayali ateşile yakma canuñ
Ki nûr-ı hâkk ola şem'-i beyānuñ
- Hevā rāhında itme fikret ü rāy
<Ki> olasin bi-karar u bād-peymāy
- Ço sevdā ehli gibi fikr-i ebi
Ki ğarç eyler seni bu fikr-i ābı
- 210 Me'ādinden dilen azürde kılma
Sovuk demir döküp efsürde kılma
- Tefekkür kılma hayvān 'ālemini
Başına satın alma el ğamını
- Açılmaz 'uğdedür insān tılısmı
Mu'ammā-yı cihāndur bil bu ismi
- Eger zulmet cihāndur ger envār
Güzar kıl cümlesinden fariğ ol bār
- Halil-āsā açuben cān gözüni
Temāşa eyle gel cānan yüzünü
- 215 Degildür ka'be olma ğafilinden
Çevür yüz la ahübbü'l ef'ālinden
- Yüri Allah evin put-hāne itme
Bedenden ötri zulmi cāna itme
- Saluñ pak eyle esnām-ı hevādan
Bu izkārile nağş-ı māsivādan
- Bu 'aqlile dilerseñi kevne rāhı
Kılarsun zerrede bifi iştibāhı
- Bırak zann u hayāl u vehmi elden
Ne hāsıldur bu 'ilm-i bi 'emelden
- 220 Yakın ehline canuñ itse meyli
Olur ser-cihān 'ālemüñi tufeyli
- Dilüñi bulsun diriseñi tāt-ı tevhiḍ
Koma cān dīdesinde hāb-ı taklīd
- Bekā mülkine isterseñi eger yol
Fenā olmazdan öñ cismüñi fenā bul
- Anuñçün sāki keşf olmaz bu esrār
Tutupdur āyineñi rüyını jengār
- 9a Kılup ehline 'ālem gün gibidür
Nücüm-ı çarh afa nāhun gibidür
- 225 Bular āyine der-zāt u şifāta
Digerler nûr-ı hākla kâ'inata
- Talebdi dilleri şevk-i ilāhi
Bilürler sırr-ı eşyā-yı kemāhi
- Geçüp rütbetleri mülk ü melekden
Kılurlar sabkātı fülk ü felekden
- Nazar etdükçe bunlar hāka her dem
Görürler Hākkı her şeyden mukaddem
- Ebed solmaz cemāli güllerinüñ
Nevāsı cānadur bülbüllerinüñ
- 230 Yedi deryāyı bir dem nüş iderler
Okurlar rabb'üz-dīni cüş iderler
- Bu meşrebden dilerseñi ger naşibi
Yolufta bunlaruñ hāq ol habibi
- Anuñ kim haddı var İsa demiden
Baş ayırmaz Muhammed makdeminden
- Hızır-veş eylemez zulmete 'āzmi
Olur dest-i Hüdā sāki-i bezmi
- Şu dil kim teşnedür cān çeşmesine
Kaçan meyl ide hayvān eşmesine
- 235 Egerçi Lāmi 'i hoş meşrebüñi var
Karışdırma bu sāfi çeşmei var
- Deriseñi düşmesin cānuñi gezende
Ço her nağşı göñül vir nağş-bende
- İdüp habs nefsi çek lā'l-i cāndan
Pes ur kalb üzre illallah andan
- Ki ya'ni rühufı zikre enis it
Nefis kat' olmadın nefisini nefis it
- Selāmet tac u tahtın tārūmār it
Melāmet kisvetini ihtiyār it
- 240 Cenāb-ı Hākdan isterseñi 'ināyet
Tarık-ı hācegānı kıl ri'āyet
- 9b Nihānı eyleyüp zikr-i hubānı
Şehādet bahrine ğarç eyle cānı

Tutup mikrâz-ı lâyı elde her dem
Ta'alluk riştesin kat' eyle muhkem

Çü olduñ Zülfikâr ıssına ğam var
Hevâricdür hevâtir kıl 'Alî var

Bunu lâ şanma gû'bân-kâmdur bu
Neheng-i kâ'inat-aşâmdur bu

245 Sarây-ı kalbüfe carüb olupdur
Cihân bu şavlecân top olupdur

Ola çün cām-ı lâ bezmüfde sâķi
Kıla cânufda illallah bâķi

Gide illâ vü çün kâle Allah
Zamirüñ sırr-ı Hüdân ola âġah

Ser-â-tâ-pâ olasın 'arķ-ı tevġid
Cihâna ire senden berķ-i tevġid

Göftüller âyinesin pak ider ġuduretden

اشهدان لا اله الا الله Cilâ-yı

Cemî'-i derde şifâdur çe zâhir u bâġın

اشهدان لا اله الا الله Liķâ-yı

255 Muġabbet ehlini ser-mest ider müdâm ey dil

اشهدان لا اله الا الله Şafâ-yı

Ne kadar 'izzet olur kim degildi 'arş üzre

اشهدان لا اله الا الله Levâ-yı

KAŞİDE-İ KELİME-İ TEVĖİD

Cihân u cāna pür oldu ol ey göftül āġah

اشهدان لا اله الا الله Nidâ-yı¹⁴

10a Ne ferr-i kevkebedür kim cihâna toldı ķamû

اشهدان لا اله الا الله Şadâ-yı

Ne ħân ni'met-i Ėaķdur taraf taraf çekiltür

اشهدان لا اله الا الله Şalâ-yı

250 Açup zebânını her zerre yirde gökde ider

اشهدان لا اله الا الله Edâ-yı

Hezâr mertebe kürsi vü 'arşdan yücedür

اشهدان لا اله الا الله Semâ-yı

Ża'if cānlara 'âlemde oldu vaķt-ı kuvvet

اشهدان لا اله الا الله Ėıdâ-yı

260 Ėerim ka'be-i islâmdur ķavi bün-yâd

اشهدان لا اله الا الله Binâ-yı

Sarây cân u dil içre çerâġ-rüşendür

اشهدان لا اله الا الله Zekâ-yı

Ziġi çerâġ ki ġayret dönende rehberdür

اشهدان لا اله الا الله Żiyâ-yı

¹⁴ Eşhedü enlâ ilâhe illallah: Şehadet ederim ki Allah'dan başka ilah yoktur. (Kelime-i Tevhid)

Ne hayır itmege 'uşşâkı oldı nağme-i rast

اشهدان لا اله الا الله Nevā-yı

Ḳılāde-i dil ü tesbih-ḥāndur ey şūfī

اشهدان لا اله الا الله Ridā-yı

Görtünse dide-i nefse 'acep mi ejderhā

اشهدان لا اله الا الله 'Aşā-yı

265 Nirde esse açar lāle vü gül ü reyḥān

اشهدان لا اله الا الله Hevā-yı

Afla ki sayısını şaldı buldı 'izz-i ebed

اشهدان لا اله الا الله Hümā-yı

Dizüldi ḥikmetile semm-i şirkiçün tiryāk

اشهدان لا اله الا الله Devā-yı

Beḳāyı ḥakkile bā-ḳader ol göñül kim olur

اشهدان لا اله الا الله Fenā-yı

İderse ḡarḳ-ı 'arḳ Lāmi 'i 'acep mi seni

اشهدان لا اله الا الله Hayā-yı

270 Mutā' cān u dil olsun bu yolda ser-cümle

اشهدان لا اله الا الله Fedā-yı

**Sālik fenā-yı vüçüd ḥāşıl olmadın
fenā-yı tevḥide vāşıl olmak idügin
beyān ider.**

Gel el cānile rāh-ı Ḥakḳa sālik
Mehālik birle pürden bu mesālik

10b Ne deflū 'ārif olursa muvaḥḥid
Ger ü tevḥiddür tevḥid-i cāḥid

Ḳoyup hezl-i cihānı cedd gerekdür
Gidülmez yalufüz şedd gerekdür

Dilüfī pāk olmadın çirk ü ḥabesden
Ḳadem ḳurtulmıya levş ü ḥadesden

275 Egerçi söylemiş ehl-i tarīkat
Ḥakı ḥakḳdur bilen el-ḥak ḥakīkat

Vücūdufī vaḥdeti efrād içinde
Şu vāḥid gibidür i'dād içinde

Cemī'-i perdelerden taşradur bu
Göyinür meşk gibi gerçi ḥoş bu

Meşāmm-ı kevn olmaz iş bu buden
Fenā bulmayıcak ma'nāyı buden

Fenānuḡ dahi fer'-i vaşlı vardur
Güzāfın şanma ḥūbs u faşlı vardur

**Sevād iken izāfetle mütenevvi'
göründükleridür**

280 Egerçi kim fenā 'ayn-ı 'ademdür
'Adem hem-sāye-i melek ḳademdür

Fürü'ı bī 'adeddür aşlı üç ḳışm
İzāfet ü neseble virilür ism

Mertebe-i evvel fenā'ı ef'alidür Kemā-

ḳāleallah Te'ālī¹⁵ وما تعملون الله خلقكم

¹⁵ Vallāhu ḥalaḡaktüm venā ta'melūn : "Oysa sizi de yaptığınız (bu şeyler)i de Allāh yaratmıştır. K.K. Saffat 96.

Budur evvelüfî her ef'âli sâlik
Ser-â-ser göre gayr Hâkda hâlik

Özendüfî her dem idüp nefî ef'âl
Diye Allahdur her fi'le fa''âl

Mertebe-i sâni fenâ sıfatdur kemâ-
kâleallah هوَالِد هوَالظَاهِر هوَالْبَاطِن¹⁶

İkinci sâlik ol kim her sıfâtı
Göre kim Hâkdadur mahsûs zâtı

285 Bile her şeyde feyz-i Hâk-ı cârı
Vücûdın eqliye 'âlemde 'ârı

Mertebe-i sâlise fenâ-ı zâtıdur Kemâ
kâleallah كل شي هَالِك الْاَوْجِهه¹⁷

Üçüncü ülke bu meslek refîki
Göre Hâkkuî durur varlık hakîki

Bakup 'âyn-ı 'ademle mümkünâta
Diye emvâc-ı deryâ kâ'inata

Sâlik fenâyla hıl'at 'âriye-i vücûddan
'ûr olup kaya-yı beķā ile mültebis
olduğudur.

Kaçan kim ire sâlik bu makama
Olur Hâkkuî lisânı hâs u 'âmâ

En-enhâr dise ya ent ya hû
Kamûsından muradı oldurur u

Eş'âr-ı erbâ' beyânındadır kim evvel
sefer-i seyrul'ullah dirler.

290 Tereddütsüz bilür her can āgâh
Buradur gayet seyrul'ullah

Gidüp can dîdesinden hâb-ı taklîd
Açılır bu arada bāb-ı tevhid

Beķā mülkinde bulur rûh-ı salvet
Tecellî eyler esrâr-ı hüviyyet

Olursa 'âvn çok bu yolda hâdi
Nihayetsüz kalur seyr-i bevâdi

İkinci sefer beyânındadır kim aña
seyr'ul-lah dirler.

Pes andan seyr-i fillah ede başlar
Tevâcüd ilvirüp ah ide başlar

295 Düşer envâr-ı bî-pâyâna canı
Olur deryâ-yı vahdet fülk-i ranı

Üçüncü sefere seyr'ün min-allah
dirler ve rücû' ile'l-bedâye andan
'ibâretdür.

İrüb bād-ı 'inâyet meşrikinuî
Çevürse bād-bânın zevrikinuî

Dönüp yine vücûduî sâhiline
Gelür varlık metâ'atle iline

Dördüncü sefere seyr'ün-billah dirler
bi sem'-i bî-başar andan 'ibâretdür.

11b İdüp seyr'ün min Allahdan 'ubûrı
Kalur billah her şey'i murûrı

Dahi her gördüğü işitdiğü hak
Dahi her sözüfî söyler cümle hak

300 Deminden can bulur bîfî kalb-i 'uşşâk
Odur kûtb-ı cihân u şih-ı âfâk

Aña nefis ü dil ü candur mürâkib
Pes eyler her nefes seyr-i mürâtib

¹⁶ Hüve'l-ebed hüve'z-zâhir hüve'l-bâtin: "O(Allah), sondur, o gizlidir, o açıktır. K.K. Hadid 3.

¹⁷ Kullâ şey'in illâ vechihi: O'nun yüzü (zâtı)nden başka her şey helak olacaktır. K.K. Kasas 88.

Anuñdur gâh istiğrâk u geh mahv
Anuñdur gâh vecd ü şükr ü geh sahv

Bu makalden mürâtib külliye-i işâretdür ki Hâzret-i Hûms dirler mertebe-i evlâ Hâzret-i Gayb'ul-guyüb ve 'âlem-me'ânîdür ki zat-ı mutlak hâkdan 'ibâretde şol tecellî ve ta'âyyün-i evvel ve sâni i'tibârıyla ki evvela şu'ün u i'tibârâtı ve sâniya hâkâyık'ul-hiyye ve kevnîyye-i müs-temeldür. Mertebe-i sâniye 'âlem-ervâhdur ki mertebe-i zuhûr hâkâyık-ı kevnîyye bî-hurde-i besitdür. Kendüleriniñ nefeslerine veya kendü emgâllerine ve mertebe-i sâlise 'âlem-misâldür geh mertebe-i vücûtdur geh geh esâ-i hareket-i latâfiye geh kabul u hark u et-tayâm olmaya ve mertebe-i rabî'â 'âlem şahâdatıdır ve sûretdür ki anuñ uci hâzret-i 'arş-ı rahmanîdür. Ve heziz-i 'âlem-hâkdür ve mertebe-i hâmis, mertebe-i câmî'â hâkikat-i insânîyyedür. şol bir zahîr hükmiyle ki vücûdında vardır.

- 12a Mişâl-i rûh melikine bulup yol
Olur gayb-ı şühedât mâliki ol
- Çün oldı bir zahîyyet anda hâsıl
İder pes câmî'îyyet canda hâsıl
- 305 Aña 'ilm-i düğünüñ 'ayn olur bil
Diline gayr gelmeñ 'ayn olur bil
- Direht-i müsevî olup vücûd
Ruhında berç urur nur-ı şehûd
- Çağırur cümle â'zasıyla her gâh
Hikâyet eyleyüp Hâkdan ana allâh
- Bil imdi ey esir-i hübb-ı tevhid
Kalanun kısrı budur lebb-i tevhid
- Eger buldırsa çeşm ü can güşâdı
Bırak elden ma'lûl u ittihâdı
- 310 Bu dergehden açılmaz kimseye râz
Tutar hâcipleri tiğ-ı ser-endâz

Erbâb-ı 'ilm ü beyânile aşhâb-ı keşf
'ıyân ortasında tevhid bâbında fasl'ul-
hitâb glbi bir kelime-i câmî'â birle
beyâna işaretdür ki anuñla hem
'işmet-i din ü millet ü ve hem tahkik-i
tevhid-i Hüdâyı bî-'illet esmâvehü
cellet ü elâvehü

Veli oldur edeb erbâb-ı dîne
Çü mâlik ola can işbu yakîne

Ne şöyle ide tecridini zâtuñ
Ne andan afillana nefy şıfâtuñ

Ne şol yüzden ola takyide meşfuk
Ne vâcib mümkünile ola mevsûf

Ṭuta her dem şarîk-i beyn-i beyni
Ri'âyet ide candan mezhebini

315 Getür sâkî kıını şol câm-ı tahkik
Ki idem mezheb-i şer' üzre tevfik

12b Komayup kurdet erbâb-ı cidale
Uram mihri dehan kıyl u kale

Ol kâdı'ul-hacât u refî'üd-dürcâta
'arz-ı münâcat 'ünvânında insân pür-
nısyânda 'adem nihân-hânesinden
vücûd kaşanesine gelmege 'adem-i
ihtiyârından nişâne beyân itmek ve
vücûd-ı şâh râhından ger ü 'adem-hâb-
gâhına varmakta vücûd-ı ızırârından
efsâne itmekdedür ve nâme-i a'mâlini
tesvîd-i günâhla rû-siyâha itdükde
divâne var bî-günâhlığı da'vâsına
müsiyyet ezeli safhasında ceffe'l-
kâlemi güvâh eylemekdedür ve
divânelik zencirün sererken şer'-i
hablû'l-metinine mütemessik cünün
'özriçün ehl-i hoş silsilesinden geçinüp
söz söylemektedir.

İlâhi anda kim yogıdı hestüm
'Adem bezminde idi câm-ı mestüm

Ne rûhum virdinüñ varıdı boyı
Ne cismüm gülşeninüñ ab-ı rûyı

- Ne peyvend itmişidi cism ü canum
Ne coşan idi rekler içre kanum
- 320 Suyum toprağıma karışmamışdı
Hevâyile o dem alışmamışdı
- Şerefden sāye yoğıdı serümde
Hiredden mâye yoğıdı serümde
- Zebānum fütisi güyâ degildi
Melâhat içre şekker hâ degildi
- Tek ü pû eylemezdi zir ü bālâ
Fenâ deştinde idem bi-ser ü pā
- 13a Vücüd ihsân idüp lûtf u keremden
Zuhûr itdürdüfî ihfâyı 'ademden
- 325 Kerâmet hil'atile adem itdüfî
Ne adem nûr-ı 'ayn-ı 'alem itdüfî
- Çerağ-ı dide mi kılduñ cihân-bîn
Derûnum nûr-ı imânile aydın
- Dehânumdur cini pür-gevher itdüfî
Kelâmum nağdını hâlis zer itdüfî
- Seher-âyin 'âtâ kılduñ nefesler
Dem-i mihrûfîle can bağını besler
- Tışum âyine-i envâr kılduñ
İçüm gencine-i esrâr kılduñ
- 330 Emanetdâr idüp 'aklı bu gence
Afla virdüfî kovadan iki pençe
- Nisâr idüp güherler her nefes ol
Bula her işe ta kim dest-res ol
- Şuvarduñ âb-ı hayvânile canum
Dem-i lûtfufla şâd itdüfî revānum
- Her engüştüm elümde hāme kılduñ
Elif-veş müstākimü'l-kāme kılduñ
- İki pâyum idüp mıkırāza hemtā
Hemişe kesdirürsin kûh u sahrā
- 335 Ser-â-tā-pā kim eyler ni'metüfî 'ād
Ki her muyemde vardur lûtf u bi-hād
- Eger her bir kalemde olsa bir dil
Denilmez biñde biri fażlınuñ bil
- Bu deflü cūd u ihsân u 'atāya
Ne istiḥkākum içindür Hüdāya
- Ben ol yoğum senüfidür işbu varlık
Ke'kişdür fażlufîla cümle tarlık
- Bu fażl u lûtfu idüp i'timādı
Çoğ itdüm cürm-i noksan u fesādı
- 340 'Amel bâbında kıldum fert-i isyân
Emel keştinde ektüm tohm u küfrân
- 13b Kazandum yüz karasıyla me'âsı
اغثنی يوم یوخذ مالنواصي¹⁸
- Adem adem velisindeñ kimüm ben
Baña nisbetsüñ ademdür kimüm ben
- Cihānda rāzı ol bir üst-hāne
Benüm toymaz gözüm kevn-i mekāna
- Vücudum lehvdür kārüm hevādur
Sücudum sehvdür virdüm ḥatādur
- 345 Yıkup dîn hirmenini yile virdüm
Gözüm yaşıyla ḥāki sile virdüm
- Ben ol mestüm ki içdüm cām-ı ğaflet
Ben ol murğum ki oldum dām-ı ğaflet
- Veli fikr eylesen yüzüm karasın
Günāhiçün sirişküm mâcerasın
- Arâdet hāmesinüfidür bu sevdā
Balı hünkāmesinüfidür bu ğavğa
- Senüfî emrüfidür iyi ferd yegāne
Arada nefs ü şeytān bir bahāne
- 350 Qazā aḥkāmınuñ maẓmūnudur hep
Qaderlu ḥānde yazılmış mürettep
- Tutalum nefs ü şeytāndandır işler
Oları kim yaratdı şerre rehber

¹⁸ Ağıñnā yevme yūḥaz mīn me'āsı: "Suçlular simalarından (yüzlerinin, kapkara gözlerinin gömgök olmasından) tanınır, alınlar(ın)dan vü ayaklar(ın)dan tutulur. (Başları ayaklarına bağlanarak cehenneme atılırlar)" K.K. Rahman 41.

Bu ser-gerdānlık almışdur kararum
Anuñçün sözde yokdur ihtiyārum

Egerçi cebr-i mezheb kılmazum ben
Cününümnden ne direm bilmezüm ben

‘İkāl-ı ‘aqla geh pāy-ı bestüm
Gehi divānelik cām ile mestüm

355 Hüdāya ‘avf kıl cürmüm keremden
Ki mecnūnlar olur ma’fv kalemnden

Yüz urup kapuñfa geldüm eli boş
Bilirüm zeyl-i ‘afvüñdur hata poş

Beni benlik hicābundan halāş it
Bu ‘amilüñden el-lütf ile hāş it

14a Mübeddel olmadın kâfūra muşkem
Şafā feyñile ter kıl can u huşkem

Çerağ it nūruñı hayret dönende
Yüzüm ağ eylegil hiclet gününde

360 Kānat vir şehper-i lūtfuñdan ey hān
Kāle firdevs uçmağanda cevhlān

Cibüñ nūr-ı hāqkiçün ilāhi
Bize dīdāruñı ‘arz it kemāhi

Getür sāki kını ol cām-ı pür-cūş
Ki ‘ışkına cibüñ idelüm nūş

Bulup nūr-ı tecelliden şafāyı
Yuyam dilden gubār-ı māsivāyı

Ol meh cıbin nübüvvet ü müsteri-
ayın bürç-ı fütüvvetün midhātun-
dadur ki zekāyı rüy-ı pür-zıyāsıyla
‘ālem yüzi münevver ü sāvi geysüyı
‘anber esasıyla canlar kengerin
mu’attar idüp ¹⁹ والنهار اذا جليها beyaz
ruhsāruñdan ‘ibāretdür.

²⁰ والليل اذا يغشيها sevād-ı müy-ı

tābdārından isti’āredür. Egerçi Ser-ā-
tā-pā ten tāb-nāki saniyedendur Bir

¹⁹ Ve’l-leyli iza celleyha: “Güneşi ortaya çıkaran gündüze andolsun” K.K. Şems 3.

²⁰ Ve’l-leyli iza yagşeyha: “Onu örten geceye andolsun” K.K. Şems 4.

nūr-ı muşavver belki bir rüh-ı pākdür
ki ‘aql u idrākle muhammer ki anda
bir kılca hayāl-ı kudūret ve bir zerre
deñlu gümān-ı zulmet mutaşavver
degildür.

عليه من نسائم التحيات اوفى هاومن

شمايم الدعوات اذكا وعلي اله

واشياعه والتابعين وتبع التابعين²¹

Cibü’l-hāq-ı maḥbūbü’l-berāya
Kerimü’l-hāq maḥbūlu’s-secāya

365 İmām-ı inbiyā vü mürselinüñ
Himām-ı āhirün-ı evvelinüñ

14b قرة العين²² Vücüdı kâf u nuna

Diline naqş-ı ‘ālem noқта-i ‘ayn

Nübüvvet kişverinüñ taht-giri
Risālet mülkinüñ ‘ālem-müşiri

Sipehsālar din-i şāh-ı nübüvvet
Çerağ-ı bezm-i hāq māh-ı fütüvvet

Dili kûfl-ı künüz-i ğaybe miftāh
Ruḥı leyl-i zelām-ı raybe miftāh

370 Ser-āyine toköz eflākıdır farş
Otağı kürsisidür mesned-i ‘arş

Güher-veş iki çeşminüñ zıyāsı
İki ‘ālem gözinüñ rüşenāsı

²¹ ‘Aleyhi min nesāyimi’t-taḥiyyāti evfāḥa ve min şemāyimi’d-da’vāti ezkā (ha) ve ‘alā ‘ālihi ve eşyā’ihi ve’t-tābi’ine ve tebe’i’t-tābi’in: O’nun üzerine övgü rüzgarlarının en bolu, duaların en güzeli olsun. O’nun aline ondan sonra gelenlerede...

²² Kurretü’l-‘ayn: Bkz. 7. dipnot.

- İrişse talh u şura ağz-ı yârı
Olurdi şîr-i şekker cüy-bârı
- Tebessüm kılsa kesb idüp sürûrî
Virürdi dişleri gün gibi nûrî
- Yüzine toymazıdı çeşm ü âdem
Sözine toymazıdı halk-ı 'âlem
- 375 Teninden zâhir olsaydı 'arağlar
Tutardı can dimağın büy-ı 'anber
- Meger 'abdü'l-menâfuî nâfisün hak
Dem-i rûhu'l-kudûsden kıldı müştağ
- Ser-â-tâ-pâ vücûdî mü'cizidi
Ki ider kendin dü 'âlem 'acizidi
- Diline olmadın ta'lim-i ebced
Olup ümmü'l-kitâbıyla mu'eyyed
- Dü kevnê kıldı 'irfân feth-i bâbun
Anuîçün ümmî kıldılar hitabun
- 380 Anuî kim levh-i mahfûz ola canı
Alup neyler İlâh levh-i beyânı
- İderken parmağı şak levh-i mâhı
Kelâmı hâme vü levhâ nigâhı
- Çüsenden ey ni-beyyinnallah muhakkağ
Risâlet çarhı buldı nûr-ı revnağ
- 15a Cihân defterleri olursa ebter
Olur faşl'ul-hitâbuî halka defter
- Cemalüî muşhafında necm-girdâr
Kılursun resm-i kudret kilik-i iş'âr
- 385 Meger hüsnuî fîrûğ-ı şem'-i candur
Dilinde sûre-i nûr u hândur
- Kim ol yüzden tutan fâl-ı se'idi
Bulur bir demde yüzbiñ kadr-i 'ıydi
- Oluş fanus bu şem'-i hamâle
Felekler rakş ider ol hayâle
- Uyarıldı melek mülkinde mişbah
Çerağ-ı hüsnuîfe pervane ervâh
- Tıfildan şâdıku'l-ilaminsin
Anuîçün rahmet'el-lil-'âleminsin
- 390 Senüî nûrufla oldu hâne-i din
Tamam ey şem'-i 'âlem-i tâb idin
- Mukâbil nûr-ı hakka mâh-veşsin
Kevâkibdûr ne eylersen güneşsin
- Demüîden buldı şîhhat cism-i Eyyûb
Açıldı nûrufla çeşm-i Ya'kûb
- Mesîhüî yiri gerçi âsumândur
Safîa menzîl fezâ-yı lâ-mekândur
- Eger kıldıysa el bi-merhem ü dağ
Sakimü'l-cism birkaç âdemi sağ
- 395 Demüîden hasta canlar pür-safâdur
Kelâmuî cümle kanûn-ı şifâdur
- Eger kıldıysa ol bir mürde-i hay
Ebed senden hayâtı buldı her şey
- Dağî âdem yitürdi âb u gülde
Yeni olmuşıduî sen can u dilde
- Süleymânlık makâmın eyleyüp red
Sikender gibi yapduî fitneye sed
- Eger buldıysa ol engüşterini
Tapuîdur dine hatem hak nigîni
- 15b400 Aña hükm-i cihânıysa müsellemler
Senüîçün yaradıldı cümle 'âlem
- Ger o hükm eylediyse kaf tâ kaf
Senüîçün oldu munzam nûnla kaf
- Anuî tahtını bād itdürdi seyrân
Senüî seyrânuna 'ağl oldu hayrân
- Aña div oldu işe bende fermân
Sen itdüî div ki candan müselmân
- Anuî kesdi yolın bir gille-i zâr
Senüî rehberlik itdi heylüfe mâr
- 405 Aña ger hüdhüd oldu ise rehber
Senüî peyküî durur namûs-ı ekber
- Anuî Belkısıya Banû ser-âsı
Senüî kim caruî cennet himâsı
- Anuî ger aşaf oldıysa müşîri
Senüîçün çar kıldı hak vezîri

- Ebed aḥkāmıçün şer'üf binâsı
Hüdâ virdi safa bu çar asâsı
- Zihî kaşr u zihi erkân-ı 'âli
Refi'ü'l-ı-kadr mahfûf'u'lhâli
- 410 Velî bu dört içinde dine server
Olupdur evvela sâdık-ı ekber
- Hilâfet mesnedinüf pişevâsı
Beniden sofra şubhu'f reh-nümâsı
- Anu'fdur hem hilâfet hem siyâset
Afîa feth oldu erbâb-ı sa'âdet
- Çün aldı fakr bağundan Nesîmi
Kabul itdi cihânda bir gülîmi
- Beni kim 'âlemi ağıyar idindi
Anı hicrinde yâr-ı fâr idindi
- 415 Haîl idinseyidüm gayrı haq ger
İderdüm didi Bubekri muḳarrer
- Çü taşdıq itdi bî hüccet-i ceybi
Kamûdan lâ-cerem oldu karîbi
- 16a 'Ömriçün gördi anu'f kadrini faş
Teninde bir kıl olsaydum didi kaş
- Şebîh-i vaḥy idi imânı anu'f
Pes oldu şüphesiz rüchânı anu'f
- İkinci sadr-ı bedir 'izz ü devlet
Emirü'l-mü'minin farûḫ-ı millet
- 420 İmâm-ı mescid-i din zeyn-i miḥrâb
Sirâc-ı ehl-i cennet şem'-i aşhâb
- Yakardı mihr haqdan dil çü hergâh
'Acep mi şem'-i cennet olsa o mâh
- Bilüp güftârını haq fahr-i 'âlem
Lisân-ı haq-deridi afîa her dem
- Anu'fla buldı revnaḫ din-i İslâm
Anu'fla oldılar kâfirler ez-zâm
- 'Acem iḳlîmini feth itdi ekser
'Arâb mülkin nitke açdı peyâmbere²³
- 425 Afîa bilsem niçün buğz eyler 'âcem
Çü ecdâdına andan irdi İslâm
- 'Acep tiryâḫ-ı Farûḫ idi canı
Ki zehri nûş idüp cûş itdi kanı
- Pür idi çün vücûdı nûr-ı yezdân
'Acep mi sayesinden kaçsa şeytân
- Üçünci server-i din şeyḫ-i Kur'ân
Sipîhr-i faẓl-ı Zinnüreyn-ı 'Osmân
- Hayâ vü 'ilm idi zâtı muşavver
Hayâsından utanırdı melekler
- 430 Cemâli mihr ü mehden envâridi
Peyâmbere Yusûf-ı şâni deridi
- Çü evvel kâr-ı Kur'ân-ı haq oldu
Pes aḥır demde kurbân-ı haq oldu
- Mübârek başı tensüz idüp ezber
Tamam itdi Kelâmullahı yek-ser
- Olıdı mahzenü'l-esrâr-ı Kur'ân
Olıdı maḫla'ı esrâr-ı Kur'ân
- 16b Ne Kur'ân heft-i seb' sırr-ı eflâk
Afîa ma'lûmdı çün şafḫa-i ḥâk
- 435 Nübüvvet mahzenidi zî sa'âdet
Zihî şan u zihi kadr u siyâdet
- İmâm-ı çar-i min şîr-i Hüdâdur
Emir-i din 'Alî'ül-Murtaẓadur
- Nişân-ı rütbeti من كنت مولاً²⁴
- Beyân-ı kadiri والاهم²⁵
- Sühân meydânınıḫ hâzır cevâbı
Belâgat bâbınıḫ faşlû'l-ḫitâbı
- Vaşı Aḫmet-i Muḫtar idi ol
Keremde seyyidü'l-aḫrar idi ol

²³ Bu mısırada vezin hatası vardır.

²⁴ Men küntü mevlâhü (fe 'Aliyyân mevlahü): Ben kimin velisi isem Ali de onun velisidir. **Hadis-i Şerif**

²⁵ Allahümme vâleḫ Allahım onu yücelt. **Hadis-i Şerif**

440 Çü cüş ideydi deryâ-yı derûnı
Cevâhir-paş olup derd-i selumı

Olaydı baħr-ı danış kan ihsân
Öfünde genc idi hâkile yeksân

Anufla söyleşürdi râzını arz
Afia eylerdi çarh esrârını 'arz

Koparan hayberüfî bâbın urup el
Revâ kılrsa cihân müşkillerin ħal

İşaretle 'aşâsından yapup sed
Furatuñ eyledi tuğyanını red

445 Rikâba ġarbiçün başsa kadem ol
Kılurdi Ħak kelâmın ibtidâ ol

Ķabul idüp kamû kerb ü belâyı
Beyân eylerdi ħal-i Kerbelâyı

Eğerçi nar-ı ħarbi tiz iderdi
Velî her cengi rahm-âmez iderdi

Mürüvvet kılmağın ol şîr-i yezdân
Muĥalifler bezirgân tutdı meydan

Muĥakkak fazlû'l-i 'mal idi ol
'Alî'ul-ĥakk ĥüccetü'l-İslâm idi ol

450 Kim eyler ol velinüñ fazlını 'ad
Güneş oldı anuñçün iki kez red

17a Yiter fazl'ül-cihânda ol himâmuñ
Kim oldı atası bunca imâmuñ

Huşuşa العيني²⁶ cihânuñ

Çerağ-ı nûr-ı çeşm-i Muştafânuñ

İki âyine-i envâr Hüdâya
İki tûti sarây-ı Muştafâya

İki gonçe herim istifâde
İki kebek deri şahın-ı şafâda

455 Kılanlar tekye zanûyı resûle
Virenler 'ağd-ı kisveyi resûle

Şabâ-âyin şabâvet 'âleminde
Tebenler döşene seyrân deminde

Şerefde Seyyid-i Şebbân-ı cennet
Gulamdur gehi rıdvân-ı cennet

Gel ey nar-ı ta'aşşub birle yanmış
Nihâdî devr-i ĥakkıyla boynmış

Cehâletden özüñi dana şanursan
'Alâ-i 'ayn-ı lâm u yâ şanursan

460 Bu çar-âyan ĥaĥikat bir güherdür
Hemin 'ayn-ı 'alâ 'ayn-ı 'umûrdur

Birine ta'n devr-i dine erişür
Resûle Ħakka vü dine erişür

Degilsen Resulullâhdan efzûn
Niçün buğzını nefy eylersin iy dün

Şalarsın vahdet-i ĥakka cezâlık
Neden geldi safla bu ket-hüdâlık

Ebûbekr itse idi meyl-i bâtıl
Kaçan aşâb-ı ĥak olurdi kâyıl

465 Degilmiş seydi külli dine meyli
'Ömer eylerdi ferzendine meyli

Muradı olsa 'Osmânuñ ĥifâfet
Kılurdi ehl-i tuğyandan lehâfet

Mürüvvet nâ-ĥak işde olsa câiz
Cidâl itmezdi Ħaydar sofrâ her-giz

17b Senüñ medĥûñle maĥmûd olmaz anlar
Senüñ reddüñle merdûd olmaz anlar

'Abeş bir jâj-ĥâ vü herze gûsin
Saye-dil yitre can u fitne cusin

470 Yüri var Lâmi 'î aĥvâlüñ ağla
Ki bu küstahlık bâbını bağla

Tehi destüm bu dergehde Hüdâya

الي ارواحهم منكالتحايا²⁷

Ümid oldur bu dergehden hemana
Ki mevli'ul-ķavm minhûm ĥays-ı kana

Getür sâķi kını ol cām-ı meĥuş
Ki tâb' rûşeni der şaf-ı bi-guş

²⁶ Kurrettü'l- 'ayn: Bkz. 7. dipnot.

²⁷ İlâ ervâhihim minke't-teĥâyâ: "Onların ruhuna senden övgüler olsun."

Ḳudüretten olam tanuş idem pāk
Şafā bezminde raqş idem tarab-nāk

KASİDE

475 Yā ḥāmi'ül-ḥalāyık yā māḥi'üd-dücā²⁸
نعت لسورصدغك والليل اذاسجا²⁹

Ḳad faẓl'ul-ilāh-ı bakder ü rütbetün
كل الناس كان بنياومرسلا³¹

Mihmān-ı şadr şūffe-i mi'rāc rūh-ı Ḳudūs
Sultān-ı çar-bāliş eyvān-ı kibriyā

Zerrāt-ı kâ'inat işidüp dā'vettüf didi
اني اجيب دعو داع اذادعا³²

Namūfıla buldı cümle cihān gürret ü şeref
Ey Aḥmed ü Muḥammed ü Maḥmūd Muştafā

480 Ādem çekeridi āb-ı tūrab içre erbā'in
Taht-ı nübüvvet üzre Cenābındı müttekā

Hem Hātem-i Resūlsin vü hem Hādi-i Resūl
Hem eşref ü beşersün vü hem fahr-ı enbiyā

Oldı tārāz-ı hil'at-ı kadrüf لعمرک³³

Terk oldı tāt izzüfie والضحك³⁴ لولاك³⁵

Serv'boyufi nihāl-i gülüstān fāstıķım

Şem'-i ruḥufi çerağ-ı şebūstan اذاسجا³⁶

18a Sultān-ı Enbiyā vü şehen-şāh din-i ekber
Fakrıla fahredür işüf vü giydigüf ābā

485 Ādāb-ı sūnnetüf zūlm-ı küfredür çerağ
Ḳanūn-ı Şeri'atuf marāz-ı dinedür şifā

Pesdür elüfde cennet katı' kılıç gibi
Şol bir muḡuf ki siperün biçdi bi-ḥaṭā

Çün rāh-ı ḥaḳda yeter şifāt-ı mütstākimsin
Nuşret iderse taḥi mı izüf tozına şabā

'Alem ḳalupdı zūlmet-i küfr içre azālin
Nūr-ı hidāyetüf eger olmasa reh-nümā

Zātufdurur çü mazḥar-ı esmā-i lütf-ı reb
Olsan 'acep mi 'āleme sen raḥmet ü ḥüdā

490 Āyine ḳıldı Ḥaḳ çü cemāline zātufı
Taḥi mı yūzūf cihāna olursa ḥüdā-nümā

Bu zūlmet içre yaḳmazdı dīn-i çerağın
Ger iḳtibās olmasa nūrufıdan enbiyā

Sürdi yūzini şems ü ḳamer çünki payınā
Her biri oldı ḥūsnle cām-ı cihān-nümā

'Arş-ı mecīd gözlerine rūšnā içün
Nā'lininüf idündi gubārını tūtiya

Sebg-i ṭapāk payı biraḳıla ḥarḳ idüp
İrdüf şü mülke kim aḥa yok ḥadd ü intihā

²⁸ *Māhi'ūd-dücā*: "Karanlığı yok eden"

²⁹ *Vü'l-leyli izā secā*: "Durgunlaşan geceye andolsun ki;" K.K. Duha 2.

³⁰ *Na't-ı lisūri sūdḡike ve'l-leyli izā secā*: "Karanlık çökünce yanağının çevresini tasvir ettim."

³¹ *Kül ünāsi ḳanı nebiyyā ve mürselā*: "Allah kadir ve lutf ile nebi ve mürsel olan bütün insanları üstün kıldı."

³² *Innī ucibū dā'veta dā'i izā de'an*: "Dua eden, bana dua ettiği zaman, onun duasına karşılık vüririm." K.K. Bakara 186.

³³ *Le-'amrük*; "(Ey Resulüm) senin ömrüne andolsun" K.K. Hicr 72.

³⁴ *Vü'd-ḡuhā*: "Kuşluk vaktine andolsun." K.K. Duha 1.

³⁵ "Lev-lāk"; (Lev-lake lev-lak le-ma-halaktü'l-eḥlak); "Sen olmasaydın felekleri (kainatı) yaratmazdım." Muhaddisler bu sözü uydurma hadisler arasında gösterirler, lafız itibarıyla böyle bir kutsi olmadığını savunurlar.

Bu bilginlerden bir kısmı, bu söz, hadis olmasa bile Deylemi'nin İbn-i Abbas'dan merfu' olarak rivayet ettiği şu hadis'e, "Cebrail bana geldi vü dedi: Allahu Teala buyuruyor: Ya Muhammed, sen olmasaydın cenneti yaratmazdım, sen olmasaydın cehennemi yaratmazdım." uydugu için me'al bakımından hadis sayılır derler. (Geniş bilgi için bkz. Mehmet Yılmaz, Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, s.113, ist.1992)

³⁶ *Ve'd-ḡuhā*: "Andolsun ki" K.K. Duha 2.

495 Çün stürmelendi cevher-i مازاغ³⁷ dan gözüfî

Hās itdi naqd-ı kalbūfî ‘iksir ماطني³⁸

Sürdüfî çü himmet atını canıla maqşada
‘Akl anda kıldı ‘aciz ü ‘ışk oldu pişvā

Gitdüfî şu deflû kim dil ü canıyla ‘aql u ‘ışk
Hep menziline hayretle kaldı mübtelā

Setr itdi çün seni secât-ı celâl-i hak
Seyretdüfî ol cemâli ‘ama içre bi-ḥefā

Nūr-ı butûn sır-ı hak itdi tecelliyāt
Bî-keyf ü iyn bî-kem ü zā u bi-meṣā

500 Götrüldi perde gitdi hücub kıldı hū zuhūr
Birlige irdi ‘aşık-ı ma’sûk muṭlakā

18b Hal’ eyledüfî çü hil’ât günin ol gice
Buldufî vücūd-ı ḥakkıla bâ’de’l fenâ-beḳā

Döndüfî çü heft-i penceleş köşe menzile
Didüfî çehâr-ı yarufıa bu remzi evvelā

‘İrfân günine her biri ṭabunda nücûm idi
Kim iktidā iderse bu derde bulur hüdā

‘Āla-i muḥkem olmağıçün itdi o ḥükim
Din kaşnını bu çar-ı sūtûn üzre hoş binā

505 Evvel emîr-i mülk-ı şadâkat ‘atık kim
Şanunda geldi sāni-i eşnin ez-hümā

Halvet sarâyı serüfîe muḥarrem nice olmasun
Salar şabekın idi sır-ı ḥayāl-ı etkiyā

İkinci şadr-ı bedr-i ‘ādalet -i ‘ömr kim ol
Buldu anufla millet-i din-i revnaḳ bahā

Şeytān kaçardı zāl-ı zelilinden ol meḥtūf
Şol resme virmişdi meḥābet afia Hüdā

Üçünci şem’-i cem’-i hidāyet imām-i din
‘Osmān ki oldu şāhib nūrın-ı iştifā

510 Hilm ü ḥayā vü ‘ilm ü edep-kāni idi ol
Ki andan iderdi insle cinn ü melek ḥayā

Döndünci şehr-i yār-ı vilāyet ‘ālî kim ol

Maḥṣūs لا فتی³⁹ idi menşūs هلا متی⁴⁰

Ḳan-ı seḥā vü bedr-i vefā āf-tāb-ı faẓl
Cüft-i ḳabul şir-i Hüdā ḳuṭb-ı evliyā

Ġavvāş-ı baḥr-ı ḥikmetdi eyle ol vücūd
Kim bir sedefden iki güher virde Ḥaḳ afia

Niçe güher ki her biri rüşen-i çerağidi
Nürından iktibās iderde ḳamer-i ziyā

515 Hüsneyle biri oldu ḥüsn birisi ḥüsn
Hem nūr-ı çeşm idi safia ey şem’-i enbiyā

Nüş itdi ‘ışkına biri sem’-i helāhili
Can virdi yolufıa biri bi’ş-şevḳ üz-ziyā

Bilsem ḥaşırda nice umarlar şefā atun
Şunlar ki itdi alufıa bu vechle cefā

19a Kevşer şarabını ne yüzile diler şular
Şusuz öfünde can vire evlād-ı Murṭazā

Şaha safia vü alufıa vü şubḥufıa mūdām
Ḥaḳdan nişār-ı faẓl-ı şalāt u selām ola

520 Ya ümmet’ür-resûl veya ehl-i sünnet
Şallü ‘aleyhe sümme-i ‘ālî ilāhe’t-tüḳā

Yüzyl yusam deḥānuma küllāb u meşkle
Meddāhufl olmağa degilüm bir nefis-i sezā

Āb-ı şefā atıfıle demidür ki pāk olam
Serta ḳadem ki olmuşum ālûde-i ḥatā

Redd ü ḳabûl ṭa’atla ger olursa āḥ
Cerm ehlinüfise ḥaḳḳ-ı şefā at ne gam bafıa

³⁷ “Ma-zāğā” (Ma-zağā’l-basar) “(Muhammed’in) gözü şaşmadı.”

İsra vü Mi’rac olayında Hz. Muhammed’i ‘Sidretü’l-münteha’(Son ağaç) da yol arkadaşı olan Cebrail bırakma zorunda kalır. Bir parmak ucu daha öteye gidemeyeceğini belirtir. Hz. Muhammed’in durumu baş vü gönül gözüyle gördükleri şöyle anlatılır: “Sidreyi kaplayan kaplamıştır. (Muhammed’in) gözü şaşmadı vü sınırı aşmadı. Andolsun Rabb’inin ayetlerinden en büyüğünü gördü.” K.K. Necm 16-18. (Bkz. Mehmet Yılmaz, a.g.e. s. 121)

³⁸ Mâzâğā: “Sınırı aşmadı” K.K. Necm 16.

³⁹ “Lā-fetā”; (La-feta illa ‘Ali la-seyfe illa Zülfikar.) “Aliden başka genç (yiğit er), Zülfikardan başka keskin kılıç yoktur.

Muhaddislerce ‘Kur’an vü hadis yönünden batıl sözdür. Şii uydurması olarak kabul edilmektedir. (Geniş bilgi için bkz. Ahmet Serdaroglu; Mevzuat-i Aliyyül-Kari Tercümesi. Ank. 1966, s.129; Mehmet Yılmaz; a.g.e. s.100)

⁴⁰ Hel-etā; “Hakikatte (kesin, şüphesiz) geldi.” K.K. İnsan 1.

Yarın 'uşat olursa sezâ var mâ'fîret
Olmya benden öze bugün müsteḥâk affa

525 Çün 'âlemine zâtuñ rahmet itdi ḥâk
Ḥüsran anuñ ki ḥavfle ḫat' eyle

Redd itme ağlayu kapuñ geldi Lâmi'i
Sâ'illere hemişe çti peşüñdir i'tâ

Urma yüzüme 'ayybunı ey ḥâce biltürin
Cürmüm çoğise lûtfuñ ḥod yokdur intiḥâ

Senden şifâ ümidine geldüm tereḥḥüm it
Kim bi-küs ü fakîrüm emrâza mübtelâ

Yâ ḡafîru'z-zunüb veya kâşif'ül-gurüb
فاغفر ذنوبنا⁴¹ vü ḥatâ nâ vü sehvanâ

**Ol şeh-süvâr-ı meydân-ı lahût ve ol
seh-riyâr-ı eyvân-ı meleketün mi'râc-ı
rûḥ münhâc-ı cismânisini veşfına dârgēh
berk-i burak zemîn-i nûr dü encüm gerd
ü zamâne-i mesâbık birleṭabâkna tâk-ı
eflâkdan ṭurfetü'l-'ayn içinde 'ubûr idüp
dîde-i meftûḥ kühül-i envâr-ı ilâhî birle
rûsenâyı ve seyine-i meşrûḥ-ı feyz-i
esrâr-ı nâ-mütenâhî birle âşına tahsîl
itdüğünün beyân-ı 'ıyanındandır.**

19b530 Meger bir gönçe kim beñzerdi kadre
Nücümüñ her biri dönmişdi bedre

Sevâd ṭurrasını ḥecletde deycür

Beyâz ḡurrâsı نور علي نور⁴²

Ne gice şubḥ-ı ikbâlidî şâdık
Kevâkib nûrdan ḫurmuş serâdık

Felekler pür-şafâyıdı ṭurâbdan
Melekler çarḥ ururdu zîkr-i Rabdan

Nihûst râci' ü baht idi pîrûz
Şeref ṭâlî' cihânîdî dil-efrûz

535 Olup rûşen meşâbiḥ u sevâkib
Meşârk-veş münevverdi meḡarib

Burak çarḥa meh urmuş gümüş-i zeyn
Nücüm itmiş kevâkib birle tezyîn

Meger ḥürî-heştüñ müy-ı rûy
Mülemmâ' kılmuşdı cümle şûy

Şafâ turunda âb idüp taḡanni
Kelîm âsâ dirdi rabb ü erini

Süreyyâdan saçılmış bağa şebnem
Güneş gibi açılmış vird ü ḥurrem

540 Sarây-ı Ümmühânı içre bi-ḡam
O şep aḥşamlamışdı mah-ı 'âlem

Açup ṭāvus-ı aḡzer gibi şehper
İrişdi nâ-gehân nâmûs-ı ekber

Sürüb rıfkile yirin derdi bir dem
Didi ey çeşm-i baht-ı cümle 'âlem

Bu sa'ât kim şeref kândilînidî
Sa'âdet bezminüñ şem'i onidî

Uyan bu ḥâb-ḡâhdan ṭur gözin aç
Felek ferḡına payüñden güher saç

545 Bezendi cennetü yapıldı ṭamû
Çıkup ḥür u melâik seyre ḡamû

20a Kudüm-ı 'âlem-efrûzuñ umarlar
Göz açup ser-te-ser tözuñ umarlar

Nisâr mukaddemüñcün cümle kevkeb
Tutarlar elde güherleri müretteb

Selâm idüp saña ol Rabb-ı Mevlâ
Buyurdi kim maḡâmufî ola imlâ

Kerâmet ḥil'âtini idüp iḡşân
Sa'âdet tacını gönderdi Sübhân

550 Helâl iken bu dün bedr-i tamam ol
Cenân-ı bustânına serv-i ḥurâm ol

Gezüp ḥalvet-i sarâyı vaşl-ı yâre
Ruh-ı âyine candan kıl nazare

Bu seyriçün getürdüm saña bir at
Yüzi bedr aya beñzer alnı mir'ât

⁴¹ Fâḡfir (lenâ) zunû benâ: Rabbimiz biz inandık.K.K. Al-i 'imran 12.

⁴² Nûrun 'alâ-nûr: "Nur üstü nur" (Abdest üzerine abdest almak nur üzerine nurdur.) K.K. Nur 35.

Felek mûhîr melek mûnîr peri-per
Hümâ-sâye şeref-mâye kamer-fer

Çıra-gâhdur anufl 'aden bağı
Ser-â-tâ-pâ ne bağı var ne tağı

555 Burak adı velî berķ-i çemende
Bulunmaz rûzı fil ü gergedende

Lebi lâ'l u dişdür çeşm-i gevher
Teni sim ü kohusı misk-i aşfer

Zümürüdden yaratmış Tanı'nın hak
Te'âlî Allah zihî Fu''âl-ı muṭlak

Gözin açdı çün ol dinüfl delîli
Hemin gördi burak u cebraili

Perî-peyker nazardan tîz-reftâr
Birisi mürğ-ı fikret gibi tayyâr

560 Görüb bu hali bi-hal oldu ol şâh
Maḳâmın bildi kim olur ma'allah

Pes ol ğurret sarâyından şeh-i din
Hırâman itdi 'azm-ı hâne-i din

Beşâretten cihân oldu şadâda

Ki subhân الذى اسرى بعبده⁴³

206 İmâmet idüp anda enbiyâya
'Uruc itdi semâvât-ı 'alâya

Egerçi şeş-ceht açdı kemini
Yolından irmeğiçün ol emini

565 Sürüp cennet burâkın aldı öfîdül
Bırağup kubbe-i nâṭıka gulğul

Çü evvel çarha itdi 'arz-ı didâr
Kuşatdı mäh-nûrı hale girdâr

Qudümünden bulup kadr-ı tamâmı
Meh oldu alnı tağlu bir gulâmı

İkinci çarha çün kıldı mürûrı
'Aṭarı dizdi nûrından sûtûrı

Üçüncü çarha şaldı zıll-ı ikbâl
Tûrabdan rakşa girdi zühre fi'l-hal

570 Çü dördüncü sipihre kıldı seyri
Melekler mihre didi şep bahiri

Beşinci çarha virdi çün rûhı fer
Kodı pâyine ser-Behrâm şaf-der

Çü altıncı sipihri oldu seyyâr
Yışadı müşteri bir germ-i bazar

İrişdüirdi yedinci çarha çün el
Kamû müşkilleri kıldı zehil hal

Qadem başdı çü kürsi üzre ol hân
Nücüm itdi ser-â-ser güher-efşân

575 Çü vaşlı 'ıydinüfl mihmânı oldu
Hamelle sevrânufl kurbânı oldu

Çü geçdi tîr-veş kavı-ı felekden
İrişdi şüreti mülk-i melekden

'İsâ-yı 'arşa degmişken şeh-i din
Canan gulğulle tıldı gülşen-âyin

Hezâran ziynetile niçe bifi hür
Çıkup her bir kapudan şaçdılar nûr

Behîştî 'arz idüp ser-cümle rıdvân
Yüzüm üzre qadem başdı ey hân

21a580 Muḥîṭ üstine pes dikdi لوائى⁴⁴

'İyân itdi العرش استوى⁴⁵

Kodı pes kat' idüp bu kâinatı
Yedi haṭ çar hadd⁴⁶ u şeş cihâtı

Uçup hâki kafesle mürğ-ı canı
Nişimen kıldı şahın-ı lâ-mekânı

Çü keşrildi aradan mim-i imkân

أحمد⁴⁷ Ahmedle oldum oldu yeksân

Çü dâ' nefstüfi te'al oldu hitâbı
O dem buldı hezâran feth-i bâbı

⁴⁴ Livâ: (Livaü'l-hamd) "Övgü sancağı"

⁴⁵ 'Ale'l-'arşı'stevâ: "(Emri) arş üzerine egemendir." K.K. A'raf 54, Yunus 13, Ra'd 2, Taha 5, Secde 4, Hadid 4.

⁴⁶ "Had" şeklinde yazılmış.

⁴⁷ Aḥad: "(O) tektir. K.K. İhlas 1.

⁴³ Ellezi isra ba'bada; "Gece yürüten" K.K. İsra 1.

585 İştidi bir bir sühan bi-havf-ı âvaz
Kamû mâ'na kamû hikmet kamû raz

Anı yordı ki görmek şan'ımız anda
Beyân anda mu'attaldır 'ıyânda

Ne güş-i dil işidür ol maķālî
Ne eyler çeşm-i can seyr ol cemālî

Semend-i 'aql ol sahrâdadur leng
Libâs-ı fehm ol belâya der teng

Yüri var Lâmi 'î kesb ile hâlat
Senüfî haddüfî degildür bu maķâlat

590 Bu meclisde bugün bigânesin sen
Bu şem'e gerçi kim pervânesin sen

Var itme şem' gibi sırırufî fâş
Dilen çün şem' uzatdı oyundı baş

Maķâmuñdan yüce kılma maķâlufî
Kelâmun gözle kim erte kemâlufî

Getür sâķî kını şol câm-ı temkîn
Ki virem inķılâb-ı kalbe teskîn

Sebepsüz çün degil hal-i zamane
Ne bâ'is düşdi diyem bu terâne

22. b Bu gül gibi rengin ceridenün ateşin
evrâķından kamû gülîstân dehr-i
şu'ledâr ve nücûm-âyin hurdelerinden
büştân çarhı pür-şerâr idüp can
bülbüllerinün derûn-ı cigerden o ah ile
zâr itmege bâ'is ne oldu ve bu büştâne-i
şîrîn-i dâstânun şehdâ-âmiz
ta'mılarından âfâķ-ı ziyâfet ve iştihâ-
engîz loķmalarıyla dünyâyı pür-nî'met
kılup cihân tütîlerinin dehânının
peşte-veş şeker-güftâr kılmağa sebep
nedür ve Cenâb-ı Kutbu'l-irşâd ve
gavşu'l-'ıyâd ve'l-'âd seyyid nâ ve
senden nâ-Hazret-i Mîr Buhârî 'âleyhi
rahmetü'l-bârinün bahâr fazlından
medet yap belki bahâr feyzîünden
seyrâb olup bu bahr-ı şûrın emvâc-ı
pür-iztîrâsıyla 'ummân-ı 'irfân
tâcirlerinin felek dilin fülk-i devvâr
gibi rüzgâr içinde bi-ķarar itmege
bahâne nedür? Ve mecmû'-ı ahlâķ ve
maħdûm-ı âfâķ-ı hizmet Muhammed

Şâh Efendi el-Fenârinün dil ü rûşen
zamîrinden ve hâtır-müşkat bi-
nazırından işaret .: pür-beşaret-i
maktażâsınca iktibâş envâr-ı 'inâyet
ve himmet idüp bu rahşanda çerağ-ı
'âlem-efrûz tâbında kandil encüm
sözle şebîstândan ve ziyâ-yı rûz-i
rûşen gibi tâb-dâr eylemege mûcib
nedür anı bildirür.

595 Meger bir gün şalup fikrin sipihre
Baķup 'ibret göziyle mâh u mihre

Ķadem ü irtihâlınden pey-âpây
Çü gördüm 'ömüri tûmar olur tây

Cihân içinde kalmaz kimse bâķî
Giden gelmez degil ayrûķ mûlâķî

22a Açunca bir gül-i hemra yüzini
Yumar mâtemle bîfî nergis gözini

Seher-geh bağrı hûn çarhıfî nedendür
Elinde tiğ boyununda kefendür

600 Bu devrûfî fırsâtıdur berk-i cevval
Zamân mûhletidür an-ı seyyâl

Cihân kim gicesi vü gündüzi var
Ķaķîķat gözlesüfî iki yüzi var

Cihân bağı vefâsızdır vefâsız
Ecel dağ devâsızdır devâsız

Bu ģamdandır zebânı süsinüfî lâl
Bu matem birledür sünbül sine hal

İdüp bu dağ bağrun lâlînüfî üd
Benefşedür bu ateş birle bî-dûd

605 Nefesler kim nefâsetle güherdür
Didim ey nefis niçün hâķ-derdür

Nedür bu dildeki ģill-ı seķâmet
Ye ol boynufîduğı ģill-ı melâmet

Yedüfî od eyledüfî ey bâd-ı peymâ
Mezellîet hâķine saç dîdeden mâ

Bu oddan var behânufî iste meskin
Ab-ı dâb-ı hayâtufî iste meskin

Cihân aġyârdur yâr ile ol sen
Ķoğıl yokluğu var ile ol sen

- 610 Bu sözler eyleyüp nefsi deger dün
Akıtdı yaş yerine dîdeden hûn
İdüp canıyla terk i'tisâfı
Gelüp insâfa kıldı i'tirâfı
Çü gözyaşına ğark itdi vücûdın
Getürdi cûşa Hakkûfı baħr-ı cûdin
Sürüş-ı ğaybdan oldu işâret
Dil ü can Ser-te-ser töldi beşâret
Vücûdum toprağını kılmağa zer
Baħa oldu bir ulu pâyê rehber
- 22b615Ki hâk tûtiya-yı hûr-ayındur
Cemâl efzâyı firdavs berindür
Eşigi maṭla'-ı şems-i siyâdet
Ne maṭla'-ı mecmû' ehl-i sa'âdet
İdüp nefy vücûd bezl-i mevcûd
Yoğ anlara Hüdâdan ğayrı ma'bûd
Kestüp dilden yol etvâr-ı vücûda
Kamû ğark olmuş envâr-ı şuhûda
Tutup yüz Hakkâ nefy ğayr iderler
Dil ü can mülkiyetini seyr iderler
- 620 Hemîşe terk-i şûret işleridür
'Azimetle emel cünbişleridür
Görinür nûr-ı hâk semâlarında
Hezâran feth-i ser imâlarında
Melâmet hil'âtiyle hâcelerdür
Kitâb-ı fakriçün dibâcelerdür
İdüp dilden cihân naṣṣına ḥande
Kul olmuşlar emir-i Naṣṣ-bende
Ki ya'ni Hâzret-i Maḥbûb-ı Bâri
Cenâb-ı Seyyid-i Şemsü'l-Buḥârî
- 625 İmâm-ı kavm-ı ihvâ kûṭb-ı irşâd
Ġiyâs-ı ehl-i taḳvâ ğavs-ı evtâd
Delilü's-sâlikin pîr-i tarîkat
Necât-ı hâlikin mîr-i ḥaḳîkat
Ruhından muktebes nûr-ı ilâhi
Zamîri vâkıf eşyâ-yı kemâhı
- Nekim mestûr-ı levh-i âs-mândur
Anuñ rûşen dilinde naḳd-ı candur
İki Aḥmedle revnâḳ buldı ümmet
Vilâyet yönde ḥatm anda nübüvvet
- 630 Egerçi şâhib-i tac u kabadur
Vücûdî mefḥar-ı âl-i abâdur
Bulupdur belde-i Kostaṇtiniyye
Kudûmünden maḳâmat-ı seniyye
- 23a İlâhi meşhedin pür-nûr eyle
Kamû zâirlerin mesrûr eyle
Kılup seyṛâb-ı kevser birle cânın
Cihândan kesmegil feyz-i revânın
Pes idüp bu eşige istinâdı
Felekden istemezdüm âb u zâdı
- 635 Cemâl-i pertevinde ḥurrem idem
Cihân zulmetlerinden bi-ḡam idem
Aḫa dek kim ḥased irdi felekden
Belâ-yı çeşm-i bed irdi felekden
İdüp kayd-ı 'ıyâl u ila pâ-bend
Ġam u derdile virdi câna peyvend
Peder kim şâd ola rûh-ı revânı
Degüşdirdüfde bu fâni cihânı
Kodı bu 'âcizüfı boynında çok bâr
Ki bârı ol direḫtûfı oldu idbâr
- 640 İrüp efrâtdan senüfî melâmet
Zarûrî ḥâşılum oldu gerâmet
Cihândan ḥâşıl itmîşken imâmı
Kenara çekmişken fûlk ü cânı
İrüp ğam mevci taşdan taşâ çaldı
Götürdi 'âkıbet girdâba şaldı
Virüp bu vartadan bâr-ı necâtı
'İnâyet kıldı ölmüşken ḥayâtı
Olup râzı kanâ'at köşesine
Yine girdüm ferâġât köşesine
- 645 Sirişkümle ciger-kanın idüp ḥal
Yudum naṣṣ-ı emelden ser-te-ser el

- Degildüm gerçi kim ehl-i tekellüf
Velî bu halka gösterdüm te'effüf
- 23b Şır-ı dem hâke ne çarhı beraber
Okurdum kursı mehri fuls-i aḥmer
- 650 Beden bulmasa 'âlem içre dâye
Ebed açmazdı el illâ du'âya
- İçerdüm gâh eşkümden şarabı
Yeridüm gâh bağrumdan kebabı
- Celîsüm sâ'im idi hem-demüm âh
İnisüm derd ü gam şam u şehir-gâh
- Eger gam zehri kılsa zehrini çak
Yoğıldı kimsede ümmid-i tiryâk
- Şorup dâman-ı 'uzlet içre pâyum
Tevekkül menzili olmuşdı câyum
- 655 Bu hâletlerle cân-asûde idi
Egerçi derdile fersûde idi
- Bu eşnâda meger maḥdûm-ı 'âlem
Kerîmü'l-aşl zul-ḳadr-i mükerrerem
- Çerağ-ı dūd-man necâbet yârı
Ki i'ni mefhûru'l-ilâl fenâri
- Cemâleddin Muhammed Şâh Efendi
Ki bulsın rûz u şep ḳadr-i bülendi
- Olup maḥrûsai Bursaya vâli
Ḳapusın merci' itmişdi ahâli
- 660 Kemâl ehlin severdi kâmilidi
Cihân halkına lûtfi şâmilidi
- Nekim 'âlemde varısa tuḥafdan
Ki şadırdur halefden ya selefden
- Bilüp erbâb-ı 'irfân hidmetün farz
İderlerdi tapusına kamü 'arz
- Nevâ-sinh olmağın cân-ı bülbüline
Nevâyi hâmsesi gider eline
- Ser-â-tâ-pâ görür üstâd-ı mâhir
O nazmı eylemiş silk-i cevâhir
- 665 Anı tefhîm için halka mufaşşal
Murâd eyler ki ola 'ukdesi ḥal
- 24a Egerçi nâfe-i tatardur hüb
Olur mı 'ukde liken dahi mergûb
- Bu mürğûñ kim bilür diyü dilini
Eger âḥur bu bi-dil bülbülini
- Kıgırdup bendesin ikrâm eyler
Murâd-ı hâfırın i'lâm eyler
- Çü düşdi rûma bu hün zamâne
Gerekdür bir libâs rûmiyâne
- 670 Her işe gerçi kim bir pişgiri var
Baḥa senden olur bir çare-i ḳar
- Ki seyrânına diller pür-hevesdür
Ḳabul itmek murâd u mültemesdür
- Kelim-âsâid-i beyzâñı göster
Mesihâdan dem-i ihyâñı göster
- Oḳı Dâvûd-veş 'ışkuñ Zebûrın
Nevâgile toyur cânlar toyurın
- İşitdi cân çü bu i'lâ hiṭâbı
Dahi seyr itdi ol zibâ kitâbı
- 675 Kılup 'âczine dilden i'tirâfi
İdüp 'özü ırmağından i'tirâfi
- Didi ey kan-ı fazl u baḥr-i ḥikmet
Sipihri halk u lûtf u mihr-i himmet
- Her emrün başım üzre gün gibi tâc
Ayağûñ tozıdur gerduna mi'râc
- Kiminüñ rûz u şep 'uzlet-pezirüm
Ḳoyud derd ü gamdan nâ-güzirüm
- Gidüp encüm gibi sabr u kararum
Ḳararmışdur şeb-ayın rûzgârum
- 680 Pişimanum perişan güftelerden
Benüm söz meclisinde huftelerden
- Cihânda bir görüp redd ü kabûl
Melâmet gencinüñ oldum ḥamûli

- Huṣṣa bende yok o deflü kudret
Ki dürr-i nazma virem ḥüsn-i sûret
- 24b Diyü bedr Hüsrev ü Şirin-i şeyhi
Ki oldur ḥân-kâh nazm-ı şeyhi
- Fesâhat 'arşasın gül-zâr edipdür
Cihân bülbüllerini zâr edipdür
- 685 Benüm hüd merkebümdür kâhil u leng
Ne se'isle kılam bu râha âheng
- Çü güş itdi bu 'özri o sühandan
Belâgat atına gösterdi meydan
- Didi ey şeh-süvar nazm-ı evrenüfî
Kaçın maqbûl olur bu 'özü diletüfî
- Beyân fütîleri güyâ gerekdür
Sühan bağında şekker hâ gerekdür
- Ki hoş sözler dil ehline tuhafdur
Sofunda kişinüfî hayru'l-ḥalefdür
- 690 Nitekim ḥüsn-i dil inşâsın itdüfî
Cihân içre hünere ifşâsın itdüfî
- Yazup bâb-ı nübüvvetde şevâhid
Getürdüfî dâ'vi-i fażlufla şahid
- Çü tütüfî fikret-i mâ'nide meydân
Bir ay içinde yazdufî Güy u Çevgân
- Çü bülbül-veş terennüm tarḥın itdüfî
Bahâr-ayın Gülistân şerhin itdüfî
- Ezelden söz ile saz idegeldüfî
Sühan evcinde pervâz idegeldüfî
- 695 Gir ü cân bezmini âvâzelendür
Dimekden köhne 'ışkı tazelandür
- Bu bezme tûti-i şirin-maḳal ol
Ne tûti bülbül-i şüride-ḫal ol
- Sühandan oluben sevsen-veş azâd
Niçün gül gibi 'ömrüfî ola berbâd
- Mürîd ol 'ışka 'özü-i şeyhi ku
Nazar kıl vâridât-ı gayba her şü
- Nola şaldısa şeyhi dehre gulğul
Bulup meydânı ḫali oldı öfîdül
- 25a700 Yüri var himmet atına süvâr ol
Cihân bir şayd-gehdür şir-var ol
- Muḥaṣṣal çün bu emri güş kıldum
Şehüfî adıyla dilden cüş kıldum
- Göfîl gencinesün açup şadef var
Felekler güşini kıldum güher-dâr
- Belâgat içre açdum bir hazine
Ki almaz 'âlemüfî gencin gözine
- Cihân burcın idüp bir nücüm zâhir
Sühan dürcine töldurdum cevâhir
- 705 Terennüm eyleyüp bülbülleriyle
Tonatdum şâh-ı nazm-ı gülleriyle
- Kalem berķ-i gül ü nesrine çekdüm
Raḳam Ferhâd ile Şirine çekdüm
- Egerçi kışşai itmekde temdîd
Ser-â-ser eyledüm üstâda taklîd
- Muradından ki itdüm ḥüsn-i ta'bir
Gehi gösterdüm üslûbında tağyir
- Sühan şevkinde şan'atlar kılup ḫârc
Hezâran nükte-i na'z eyledüm dârc
- 710 Bitirdüm ğam sirişkünden çemenler
Vefâ bağında zeyn itdüm semenler
- Virüp sünbülleründen 'ışkdan tâb
İdüp nergislerüfî çeşmini pür-âb
- Behîşt-âşarı bir gül-zâr kıldum
İrem bülbüllerini zâr kıldum
- Niçe gül-zâr bir maḥbûb-ı devrân
Felekler kaşları yayına ḳurbân
- Ḥadengi ğamzesinüfî âfet-i cân
Şacı küfrinde baĝlu niçe imân
- 715 Nihâl kâmeti bir ser ü kıyamet
Hitâ âhir zamâniçün 'alâmet
- Sevâd-ı zülfi dūd-ı ah-ı 'uşşâķ
'İzâr-ı ateşin mâh-ı âfâķ

25b Cemāl-i gül-sitān gayret-i hūr

Behişt-i tal'atı نور علي نور⁴⁸

Dehān-ı noktası yokluk nişanı
Meyānı muidür rāz-ı nişanı

Kılıldan ol perī-ruh 'arz-ı dīdār
Cihān bāzārı toluşdur hūrīdār

720 Yedi deryā gām şevkiyle yer şūr
Toğuz çarh ateş-i 'ışkıyla mahrūr

Yūri var Lāmi 'i ko bu dūrūğı
Çerāğ-ı kızbüti olmaz çün fūrūğı

Öğünmek şā'ire gerçi revādur
İkin ger meh ola söz bād-hevādur

Hum-ı nazmuñ çü vardur derd-i şāfi
Sūhan mey-hanesinde urma lāfi

Gözüñ aç dehr içi bir gül-sitāndur
Hezārān bülbuli var bu cihāndur

725 Yūri her dem kuşuruñ kıl tefekkür
İderseñ yoklığıla it tefehhūr

Göñül bağına 'azm it hārdan geç
Şi'arı hārdur eş'ardan geç

Huşusa şāh-ı devrān nüktedāndur
Feşāhat mülkine şāhib Kur'āndur

Kaḍeḥ şun sākiyā ben hasta cāna
Ki şāhuñ medhin idem bi-Hūdāna

Eger feyzüñ beni kılmasza pür-kāl
Dil ü cānum kılıser haşre dek lāl

**Cihānuñ şāhib-kırān Süleymānı ve
zamānuñ kahramān Sıkender-nişanı
midhatundadır ki şadā-yı saltanat-ı
nöbet-efzā-yı mesārik ü mağāribde
mażrūbdur ve istilā-i şevket ü rāyeti
'ilā-i felek sevākib üzre mensūbdur.**
262 **Tebāsīr-i münāsīr feth-i cihān-bān-ı āf-
tāb çehresünden dāyim Lāmi'īdür ve
şürük-ı bürük naşr-ı yezdānı şehāb-ı
gubār heyl-i encüm-hisān perde-sinden**

her dem tāli'dür. Hemīse sāye çeter
hemān bāl u meymūn hal-i sefārik-
sükkān aḳālim seb'e üzerine devāirdür
ve ser-ā-perde-i eflāk-i tis'e kimi bisūt
olmağdan ve memālik-i mesālik kürre-
i seng hāk nokta-i hāk kabza-i
hükümet-i asumā medārında mażbūt
ola Allahümme acep du'a-i ve't-
tahassüb ricā-i

بحرم سيدالورى تعب ومن من فطال

من قطل اقاليم الثرى⁴⁹

730 Cihān mülkine sultān ibn-i sultān
Şerifü'l-aşl-ı Fahrü'l-'Osmān

Kerīm ibnü'l-kerīm ibnü'l-kerīm ol
Selātīn serveri Sultān Selīm ol

Ferīdün-rütbet ü Cemşid şevket
Sikender-rāyet ü Hurşid-i tal'at

Cebīni mazhar-ı āyāt-ı şāhı
Zamīri maṭla'ı nūr alā 'Alī

Muḥit-i cūd-kān lūf u iḥşān
Sipīhr-i fażl-ı mihr 'alem-i 'irfān

735 Felek kadr u felek tāt u felek-taht
Civān-devlet civān-merd ü civān-baht

Cihān-baḥş u cihān-dār u cihān-gīr
Güneş gibi fūrūğı āsumān-gīr

'Adālet mesnedinde 'ömr-i ayīn
Gazā meydānı içre Haydār-ayīn

Kılıcı berķ-veş āteş-feşāna
Okı şāhbāz-ı nuşret āşiyāna

'İkāb-ı tīr kılsa 'azm-ı eflāk
Şalar nesrīn-i çarhı hāki bi-yak

26b740 Cihān-ı himmeti alsa ḥesāba
Toğuz eflāk ki şaymaz bir ḥesāba

Felekler 'askerinüñ çadırıdur
Melekler nuşretinüñ leşkeridür

⁴⁸ Nurun 'ala nur: Bkz. 42. dipnot

⁴⁹ Allahümme ecib du'ai ve la tahsib recai bi-hürmeti seyyidi'l-vera ve min ta'bihi min fitalin min ktalin kalimü'l-geriy: Allahum duamı kabul et ve ümidimi uzaklaştırma.

Bu karnufl olmağa şahib-kırānı
Yeter āfāka nām-ı kahrāmānı

Şeyātīn 'adū üstine her bār
Rücūm-endāzduḥ hayli melek vār

Kilit-i heft-i kişver tıği anufl
Peyamber kulıduḥ tebliği anufl

745 Vücūdi 'āleme Hāḡ sāyesidür
Kalāl-ı çarḡ-ı kadrı pāyesidür

Çerāğ-ı çeşm-i devletdür cemāli
'Acep mi nūcm kadrı olsa 'Alī

Kamu tedbīr-i ilhām Hūdādūr
Müşīri rāy-ı rūḡ-ı Muştafādūr

Çeküldi tığ dehre sedd-i polād
Cihān ye'cūc-i gāmdan oldı azād

Helāl-i feth na'li edhemidür
Şeb-i nuşret-i sinān perçemidür

750 Cihān şahiddür istihkāk birle
Muzaffer rā'yet-i ishak birle

Anı sen şanma ancak şah-ı 'ālem
Ma'āni mülkiyetüfl şahıduḥ hem

'İnāyet aynı birle zerreye ger
Nazar kılrsa olur Hürşīd-i envār

Sahāsi 'ayşını talḡ itdi bahrüfl
Ziyāsi işini talḡ itdi bedrüfl

Çapustında çü hāḡan u çü fağfūr
Ögünde şahları temūr-veş mūr

755 Alur adını kuli çinden harācı
Bağışlar cūdi hend ü sinde bācı

Kamu şahlar aña nisbet çeküp renc
Egerçi şehdür ammā şah-ı saṭranc

27a Felek fīrūze-i engüşteridür
Kevākib efser-i gevherleridür

Meh-nev halifesidür der-gehinde
Güneş bir şemsidür her-gehinde

Zafer hemreh sa'ādet peyk-rāḡı
'İnāyet rehber ü nuşret sipāḡı

760 Harācın alalı Bağdād u Rusufl
Potuşında fireng ü engürisüfl

Levāsına çü nuşret oldı munzam
'Acem mülkini feth itdi muḡaddem

Serine yağdırup ol kavamüfl odi
Kopardı şayḡe-i 'Ad u Semūdı

Ya ire atınufl başdıysa nali
Düşerdi hāke yüzbiḡi tāt u la'li

Nücūm-ayīn çeküp hayl ü sipāḡı
Kala-'ayn-i çarḡ-veş aldı kemāḡı

765 Çü her yirde karāni 'avn-ı rabdur
İkinci feth-i iklīmi 'arabdur

Kılub zehr-āb tıği zehreler çāk
'Arabdan fitne-gerden eyledi pāk

Çün anlar şer'-i subḡın kıldılar şām
Gerekmez ellerinde mülket-i şām

Ne bulsın hürmet-i beytū'l-harāmı
Tarık-ı Hakkı kat' iden harāmı

Reşulüfl rūḡı anlardan degil şād
Niyiçün tığ-ı kahrūm almaya dād

770 İlahi bu şeh-i kişver şenāyı
Cihānda bir murād it cāvidānı

Vücūdın dīn-i şer'e kuvvet eyle
İşin 'ālemde feth-i nuşret eyle

Mükerrem zatını tutup selāmet
Müsel sel eyle rūzın tā kıyāmet

KASİDE

27b Ey hāk dergehtüfiden gül-gün cemāl-i 'ālem
Vey gerd-i merkebütüfiden ruḡsār dehr-i hurrem

Hāk nesīm-i semendüfl küḡl-i cilāyı 'ayān
Āb-ı ferind tıḡufl āb-ı ruḡ dū 'ālem

775 Şol bezm içinde tıḡufl kim dehre ola şākī
Safia dem tıḡabdur a'dāfia hūn-ı mātem

Taşdan ḡişāra girse öd gibi düşmenüfl ger
Tirtüfl çıkarub anı defn ide hāke ol dem

Hün-i 'ādū geh her dem Dahhak olursa tañ mı
Çün düşi hançertüfde var iki şekl-i erkam

Var iy şeh vilāyet ehli cihāna 'aklın
Şol niyyet üzre ol kim kalbütüfde muşahhem

İklīm-i himmetüfde ser-cümle bir avuç hāk
Keşmīr ü kande hār çin ü hūtā vü dilem

780 Tığın gibi elüfde bir hança-i ta'n var
Düşmen cedel iderse kıl hüccetüfde mülzem

Emrāz-ı mülke hükümüf kânundur şifā-sāz
Şan semme nüş dār u yār yā derd-i zahm-ı merhem

Āyāt-ı feth ü nuşret şānuşda oldı nāzil
Bünyān-ı 'izz ü şevket devrütüfde oldı muhkem

Mi'rāc-ı fikretüfde kıldı felekler a'rac
Münhac-ı midhatüfde oldı melekler ebkem

Deryā-yı gürretüfde gerdün-i hebab-ı kemter
Sahrā-yı himmetüfde encüm misāl-i şebnem

785 A'dā ki kesr-i zillet ol günde oldı mahrum

Ki āyāt-ı feth-i nuşret لولا⁵⁰ ki munzam

Buldı esās mülket-i ahkāmıfıla ahkām
Oldı libās-ı devlet-i i'lāmıfıla mu'lem

Bezmüf eger görüdi hayrān kılındı Cemşid
Rezmüf eger işite sersem olıdı rüstem

Me'yāt-ı himmetüfde Hürşid fusl-i ahmer
Mizād-ı haşmetüfde eflāk u zendür hem

Devrān-ı 'adlūf içre ey sāye-i ilahī
Meydān-ı 'ahduf içre ey şehriyār-ı a'zam

28a790Bād oldı hāke hem dem āb oldı nāre-i yāver
Miş oldı ger ki münis bāz oldı kebge mahrem

Büy-ı şabā mu'aftar zulf-i çemen mutarrā
Rüy-ı hevā muğber-i cüb-i semen münnessem

Eṭvār-ı devr-i gerdün hükümüf elinde muşmer
Esrār-ı seyr-i encüm-i gölgeñ dilinde müdğam

Meydān-ı rezm içinde düşmen sipāh üzre
Tirüf belā-yı nāzil tığın kazā-i mübrem

Urdı şafā-yı rüyüf cāna çü şubh-ı dem
Her zerre yirde gökde gün gibi hurrem

795 Gün yüzü ki bağan dir bir nürdür muşavver
Nazik tentüf görendür şan rühdür müccessem

Gördüm çü çeşm-i kaddüf zulf ü dehānuşla
Çıkıdı gözümde ey meh sevdā-yı naşş-ı 'ālem

Şirīn lebini öğsem der dem virür ah-ı dil
Ger tāli'imde olsa tañ mı eger şeker sem

Sadr-ı cemāle geçmiş bezm-i ruḥuḥ da zulfüf
Taht-ı hilāfet üzre şan şehriyār-ı ebkem

Ey Lāmi'i du'ā kıl ol Ahmet atın sen
Medhinde kenek lalim hisan-ı vakt olur sitem

800 Her kande 'azm idersüf olsun nigce ey şah
Cibril-i hay-ı rehber hızr-ı zamāne hem dem

Şebdiz-i hanuḥ gerdün rām u merām-ı emrūf
Şubh olduğınca eşheb-i şām olduğınca Edhem

**Zamir-i münir Hürşid-i nazır pād-
şāhı ve hātır-ı atır āsumān-ı müsir
sāhen-şāhı ki müfessir ser ü müdebbir
birdür ekseriyā mu'azzam umūr-ı
memleket-i ahvāline maşrūf u
münhem cümhür ahkām-ı saltanata
meşgūf olub muhakkarāt-ı mukad-
demāt-ı kazıyyā ve muhtasarāt terti-
bāt-ı berāyādan gāflet ü 'adem-i iltifāt
ihtimāline bināen tebnıye ve ihtizār u
28b takşir ü itizār yüzlerinden bir kaç
kelime-i tayyiba-i cāmī'a sözlerinden
hikmet varaklarına ve 'ibret tapak-
larına tasvīd ü rakam 'afv-ı sehv-i
kalem ricāsun kılmaktadır beyyis-
allah evrāk-ı cerāyim -i rakamhā**

Elā ey rub'-ı meskunüf penāhı
Sa'adet mülkinüf sāhib-külāhı

Şeh-i pāk i'tikāt u pāk-densen
Abān 'en ced-i şeh rüy-ı zemīn sen

Senüfdir cümle 'ālem şark ger garb
Mesehherdür tapuñ şulḥ ger harb

805 Tozuḥ 'ālem gözine tütüyādur
Dilüf āyine-i kitī-nümādur

Kala haş nuşret ü fethüf ziyāde
Ki kamu işlerüfdir hark-ı 'āde

⁵⁰ Liva; Bkz. 44. dipnot

- Ne demek 'akl-ı güldür ⁵¹بارئالله
 Zāmīrūfı sırr-ı cezaiyyata āgāh
 Nerimān-ı cihānsın kuvvete
 Süleymān-ı zamānsın haşmetile
 Tapufla 'akl-ı hüdhüd baht-ı eşef
 Tutar dīvanuflı içün ins ü cin şaf
- 810 Bilürsen ey şehen-şeh-ı mükerrerem
 Ki şāh ādil olur kutb u 'ālem
 Demişdür āf-tāb-ı dīn muhakkaḳ
 Yer üzre şāhlardur sāye-i ḥāk
 Hemīşe zıll olurdu zılla tābi'
 Tef-i ḡamdan penāh ehline māni'
 Siyāset şehlugın sermāyesidür
 Şehā vü 'afv anuflı pirāyesidür
 Hevās-ı āfātdan olmazsa sālim
 Selim 'ül-hükm olmaz 'akl-ı dāyim
- 29a 815 Çü maẓlūmuflı eridür baḡrı yağın
 Münevver ide zulm ehli çerāḡın
 Yaḳar anuflı çerāḡın kaşr-ı şāhı
 Bu yār dūdı bu 'iyāl-ı bār-gehi
 Dem olur āteş-āyın dūd-ı maẓlūm
 Eridür nice biḡ cānları çün mūm
 Direht-i 'adle kim devlet-i sümerdür
 Sirişk-i āyn-ı 'alem pūr-zarārdur
 Hūdā çün rüz-ı mahşer ola dāver
 Gedā vü şeh tūrisidür berāber
- 820 Güvāhı 'adl olursa şehriyārın
 Gır ü şāh ider ol mülk ü diyārın
 Hūdā şaymışdur ey ehl-i sa'ādet
 Biçok dem 'adl biḡ yıllık 'ibādet
 Çün 'adli pişe ide şāh-ı iklīm
 Yedi iklīm ider cānını teslīm
 Ri'ayyetle olur kişver-i 'imāret
 Ri'ayetsiz degil mūmkün imāret
- Şular kim tuta cāndan zeyl-i şer'i
 Evel ola pād-şeh yanında mer'i
- 825 'Avān 'avān-ı dīn olmaz bilür şāh
 Kaçın irşād ider a'mā gümrah
 İmāret kim ḳavī bünyānı vardur
 Cihān mülküfde dört erkānı vardur
 Biri evvel du'ā-ı ehl-i dildür
 Ki ol bünyād-ı mülk āb u güldür
 İkinci ders ü bahş dīn ü devlet
 Üçünci kār u kesb ü ḳavm-i millet
 Dahı dördüncü rükni bu serānuflı
 Urup tutmasıdır ehl-i ḡazānuflı
- 830 Şeh-i dānāye rüşendür bu esrār
 Ki ehl-i dil durur evtād u ebrār
 Selātin tapusın ḳılmazlar anlar
 Mezellet ḡarine ilmezler anlar
 Yuyup dilden ḡubār-ı māsevātı
 Tutarlar elde cām-ı ḥāk-nümāyı
- 29b Tutarlar emr-i şer'ini Hūdānuflı
 Kim anlar vārişidür enbiyānuflı
 Odur kesb ehli kim idindi pişe
 Kılur tahsıl-i rızḳ andan hemīşe
- 835 Cibullah anlardur cihānda
 Geçer tesbiḡe kesbi her zamānda
 Ḡazā ehli olardur 'ālem içre
 Ki yirler dīni ḡamini her dem içre
 İderler dīn yolunda terk-i serler
 Dimezler ur u nālim tāt-ı zerler
 Vilāyet būsān şeh bağbāndur
 Siyāset nār-ı luḡf-ı āb-revāndur
 Sezā-yı āteş olur ḡar olanlar
 İçer āb-ı revān ḡülzār olanlar
- 840 Şular kim şer'-i zeylinden çeker dest
 Başun kes ger olursa mülke pā-best
 Şehā her kim 'adū-yı mülk-i dīndür
 Ḳarenüfle sezā-yı ḳahr-ı kīndür

⁵¹ Barekallah; "Allah mübarek etsin" K.K. A'raf 54, Mü'minun 14, Gafir 64.

Siyâset tîğın itse şâh olan künd
Olur huniler içre teşneler tünd

İderse mest olan savk içre bîdâr
Gamından tıfl-ı mektep olmaz azâd

Bunu rûşen bilür kim Hüsrev-i dehr
Hakûfdur her ne varsa lutf eger kahr

845 Ümid⁵² oldur bu işlerden dil-i şâh
Ola nûr-ı firâset birle âgâh

Ne mağrûr eyleye şâhib-kırânlık
Ne mesrûr ide kâr kâhramânlık

Tapuîa kâr-ı 'âlem gün gibidür
Fıravn geçdiyse nola dün gibidür

Tevârîh-i cihân kim pür-kışaşdur
Dil-i dâniye Ser-tâ-ser hışaşdur

Cemüfî mey gibi bağrın eyleyüp kân
Serinüfî kâsesin cām itdi devrân

30a850 Ten-i Dâhîaki kıldı tu'mâ-i mâr
Sebepsüz eyledi dârâyı ber-dâr

Bozup çehr-i minû çehri almadan
Feridündür Feridünüfî ba gamdan

Ecel şayd eyledi Behrâmı göre
Zebûn kıldı dil-i Timûri Mora

Hazân-ı gamdan idüp çehresin zerd
Bahâr-ı 'ömrin itdi Behmenüfî serd

Koyup taş altına dehr âsiyâbı
Ügütüdi un gibi Efrâsiyâbı

855 Kõmaz Rüstem dilinde bu sitem-tâb
<Ki> içrir dehr ila zehr-âba zehr-âb

Od urup virdi devrân bu harâba
Kubâdı bâde vü Dârâyı âba

Ne işşî Hüsrev olmağdan cihâna
Ki hüsran ire andan sofıra câna

Bihamdullah şehen-şâh civân-ı baht
Ki aña Hurşid efserdür fûlk-i taht

Mü'eyyiddür hidâyet birle Hakdan
Sebak virür dü kevne ma-sebakdan

860 Uzatma Lâmi 'î efsâne bâbın
Ri'âyet kıl sühan faslu'l-hitâbın

Gel ey sâkî getir cām-ı şabûhı

فان الراح⁵³ reyhânı vü rûhı

Çeküp bu cāmı birle dilden âhı
Kılam cāndan du'asın şubh-gāhı

**Du'â-ı rûz-efsûn hâkânı ve senâ-yı
hümâyun şâhib-kırânı mukaddime-i
münâsebetiyle saltanat sipîhrinüñ
mîhr-i rahşendesî ve hilâfet efserinüñ
gevher-i rahşendesî cihân-bânlık
cisminüñ rûh-ı nâzenini ve kisver-
sitanlık çeşminüñ merdümek cihân-
bini sa'âdet şeceresinüñ semeresi ve
siyâdet semeresinüñ şeceresi şeh-
zâde-i cihân-baht ve âsumân-taht
hazretlerinüñ medh zemininde
hikmet-âmiz ve 'ibret-engîz nezâihle
'üvân-ı pâyân şafâihini âreste idüp
gûş u hûş u şeref-girdârını şâdef-vâr
dürri-i şehvâr ve gevher-i tâb-dârı
pîrâste kılup dîbâce-i nâme-i hitâm
meşk-i du'asıyla hâtem eylemekdür.**

İlahî bu şeh-i ferhunde nâmı
Yedi iklimüfî it şâh-ı hümâmı

865 Hemîşe 'adl idüp pîşesini
Ğazâ kıl rûz u şep endişesini

Tutup tâbende mihrün cân içinde
Ri'ayyet-pürur it devrân içinde

Selîm itdüfî çü 'âlem içre adın
Selâmet tut ebed hurrem nihâdın

İdüp maşşudını dünyâda hâşıl
Murâd atına kıl 'ukbâda vâşıl

Meh-i nevdür vücûdın pür-şeref kıl
Kamu eslâfına hayru'l-halef kıl

870 Anufçün ol selîl-i şehriyârı
Toğuz atanufî oldı yâd-gârı

⁵² "Ümiz" şeklinde yazılmış.

⁵³ Fe inne'r-rah: şarap kokusu

Dür-i yek dānedür dürc-i şadefde
Meh-i tabındadır burc u şerefde

Gülistânında şebnem heft deryâ
Şebüstânında bir meş'el süreyyâ

Nücümüñ sürmesi rahş-ı gubârı
Sipihrüñ şü'lesi tığ-ı şerârı

Güneş bu kadrle hâk-deridür
Cibini toğluma bir hâkiridür

875 Devâtından çü kilki ola seyrâb

Yazar والقلم⁵⁴ şerhinde yüz bâb

31a Ne ma'nâ bulsa rikâtiden⁵⁵ nihânı
Kılur hall anı tab'-ı hurde-dâni

Verildükde tapusına anuñ ad
Uruldu altı harf üstüne bünyâd

Ki ya'ni tutmağičün şeş cihâtı
Muñi'î kılmağičün kâinatı

Selim oldu çü 'üvân işbu âde
Ola her anda iqbali ziyâde

880 Görem diyen kişi zât-ı selîmi
Temaşâ etsün ol şâh-ı kerîmi

Şerif isminden anı şâh-ı devrân
Ayırmayup kodı adın Süleymân

Vücûdı bağidür çün mülke revnâk
Şeh-i devrânı ansız itmesin Hâk

Yazup adını 'üvân-ı beyâna
İzâfet eyledi anı zamâna

Bulup â'lâ adından fark ادلا⁵⁶

Bu cem'iyet anı kıldı müsennâ

885 Var ey dil bu iki adı ayırma
Ata vü oğul arasına girme

Tapuñdan ger olursa izn-i şâhı
Olur takşîr-i hizmet 'özü hevâhı

Diyem bir niçe sözler kim dil-i şâh
Kâbul idüp ola her işden âgâh

Ki hikmet sözleridür nûr-ı kevn

Kılur ehl-i sa'âdet قرّة العين⁵⁷

Dilerseñ kadrüñ â'lâ pâyê bulsun
Nedimüñ dün gün ehl-i hikmet olsun

890 Senüfdür hikmetiyle tıtdı dehri
Egerçi leşker aldı il ü şehri

Şeh oldur kim şî'ar-ı 'ilm ü dindür
Zamir-i mañla'ı nûr-ı yakındur

Senüfdür ahını kıldıysa mir'at
Hızır hayvân şuyın içdüyse bi'z-zât

31b Olupdur gevher-i âyinesinüñ
Tolupdur âb-ı hayvân âb-ı kinüñ

Ol olsun hem-demüñ kim 'aql-ı hâdi
Afîa fetih itdi ebvâb-ı reşâdi

895 N'ola şehsüñ idersüñ 'işret ü dem
Velî fikr it ne gördi camdan cem

Müdam aldanma nüşine cihānuñ
Demini yād kıl nüş-i revānuñ

Hazar kıl her nefes perkinedür çarh
Ki bifi yüz göster âyine-i çarh

Kını Cemşid ü Dağhâk u Feridûn
Degildi bunların âhır Feridûn

Kını güdrüz ü Zâl Sam u Rüstem
Ururdu her biri ejder gibi dem

900 Şu kim gitdi kodı ferhunde adı
Olur ta haşre dek rahmetle yadı

O kim zulm ü fesâdı itdi pişe
Anuñ la'netledür zikri hemişe

Çü ta'n u lâ'n ola bir zikr bi'-rev
Ne hâşıl olduğından her hüsrev

Bilüp bunlaruñ ahvâlini şehen-şâh
Gerekdür kim te'emmül ide her kâh

Olup ol kıssalardan hisse vâfir
Bu 'ilmi hâşıl ide evvel âhir

⁵⁴ Nun ve'l-kalem: "Nun, kaleme and olsun"
K.K.Kalem.1

⁵⁵ "Rikât" şeklinde yazılmış.

⁵⁶ Ednâ; "Daha yakın oldu" K.K. Necm 8.

⁵⁷ Kurrettü'l'ayn; Bkz. 7. dipnot.

- 905 Ki hüsrevligünden buldı kıvāmı
Ne işden memleket tutdı nizāmı
- Ne oddan yile vardı dūd-mānlar
Ne şudan sile gitdi hāk-dānlar
- Nice fikriyle kişverler düzeldi
Nice mekriyle leşkerler bozuldu
- Ne âyineyle oldu kahramānlık
Ne yüzden virdi şāhib-kırānlık
- Ne şeh kim bunları endişe ider
Özine ‘adl u dādi pişe eyler
- 32a910 Pes oldu dīn ü dünyā pād-şāhı
Ne dünyā belki ‘ukbā pād-şāhı
- Bihāmdullah ki ‘aqluñ var cihānca
Dilüñ Hurşid qadirüñ ās-mānca
- Süleymānsın sa’ādet Aşefüdür
Cihānuñ revnākı bezl-i kefüfüdür
- Zehāb it aña kim emr-i Hüdāddur
Reh-i aşhāb u kul Mustafāddur
- Ri’āyet eyleyen kānun u şer’e
Olur lābūd iki ‘ālemde mer’e
- 915 Olursan nolaki geh şayde māyil
Velī ekşer göñüller şaydin itgil
- ‘Ebid olur çü ihsāniyle aḥrār
Gerekdür şehirüñ küffü güher-dār
- Eğerçi cümle ‘ālem şāhadur kul
Velī ihsānsız olsa hoş degil ol
- Sehā-ı mülk ebed sermāyesidür
Cemāl-i saltanat pirāyesidür
- Degildür gerçi mir’āt-ı İlahî
Velī her yerde kılsafı rā-yı şāhî
- 920 Olursa dāhi ilhāmiyle i’lām
Birine meşveretsüz ifme ikdām
- Te’emmül eyle her işüñ afında
Peşimān olmayasın tā softunda
- Olurken şāh-ı dīn ü hiyle nāṭık
Zamīr-i pāki iken şubḥ-ı şādık
- Gelüp bir yire hoş aşhāb ile
İderdi meşveret aḥbāb ile
- N’ola rāyuñ ķamudan olsa a’lā
Ziyān yok meşveret emrinde aşla
- 925 Severler fikret ehlin şāh olanlar
Ki devlet şem’dür āgāh olanlar
- Eğer bezm idersen beklerde eyle
Kemālāt ehli vü yeklerde eyle
- 32b Halelsüz her dem isterseñ ķatufıda
Kitap olsun enisüñ halvetüñde
- Huşuşa kim dil ehlinüñ ķitābı
Açar her bābdan faşlu’l-hıṭābı
- Kelāmı anlaruñ manzūm u menşūr
Cevāhirdür güneş gibi virür nūr
- 930 Eğerçi ihsānu’-ş-şi’r olur egzebe
Velī ‘irfān kelāmıdur mühezzeb⁵⁷
- Sevād-ı ḥatlarınuñ turre-i hūr
Beyāz-ı ḥadlerınuñ ğurre-i nūr
- Açarlar şubḥ-veş dürc-i beyānı
Saçarlar nücm-veş dürr-i ma’anı
- Ne deflü sihr-i mutlak olsa eş’ar
Kelām-ı mu’ciz olur virür ebrār
- Sa’ādet mülkinüñ oldur fütūḥı
İder nurile memlū ķalb u rūḥı
- 935 Çü servüñ ide ta’āde ķıyāmı
Şalar tubāya dek sayuñ ḥarāmı
- Elif ķaddüñ ‘ibādet idicek dāl
Senüñdür mim (ü) mülk ü lām-ı ikbāl
- ‘Amel tevfiḳ kim oldu refiḳuñ
Gerek ihlās ola dāyim refiḳuñ
- ‘Amel sīminde kim ihlās olmaz
‘Iyār-ı māh olursa hāş olmaz
- Ne işi ķimiyadan merd-i dānā
Ki zer taḥşil idüp olmaz tavana
- 940 Nefes kim anda yok boyı seher-gāh
Nesīm āyın ne deflü olsa dil-hāh

⁵⁷ “Müheddeb” şeklinde yazılmış.

Hayātūfı bezminüfı şem'inedür yuf
Dimāğ-ı 'aqliçün dūd-ı te'essüf

Çü ihlāsile buldufı rüşenālık
Hüdāyile idersüfı aşınālık

Yakup dilde çerāğ 'ālem-efrūz
Müşirüfı nūr-ı haq olur şeb u rüz

33a Bihamdullah degeldür pür-beşāret
Dil-i dānāye kāfidür işāret

945 Degil hācet cihān hālını taşvır
Civāmsuñ nola 'aqluñ durur pır

Cihān turdukça devlet yārūfı olsun
Sa'ādet rüz u şep hemkārūfı olsun

Çerāğ-ı devletüfı yansun felekde
Urulsun növbetüfı mülk ü melekde

Cihān-girān-ı 'ālem bendüfı olsun
Zeberd-sitān-ı dehr efendüfı olsun

Getür sākī şarāb ğussa-i perdāz
Kı şeh bezminde olam kışşa perdāz

950 Ola her beyti bir efsāne-i 'ışk
Nice efsāne efsünhāne-i 'ışk

Bu dība-yı Çini itbākın Hıtā-yı sâz-nukûşla münakkas idüp resk-i gülzâr eylemektedir ve ol Hıtā-yı nakkaş-larūñ mā-varākın ve mātū-yı gülzâr tırâz güllerle dilkeş düzüp zeyn-bahâr kılmaktadır ve bu bûstān-ı dil-sitān şahına hākān bisātlar ve sultān semātılar salup meclis için ma'delet-i cihān-bānu izhāriyle ve mekremet kām-rānı esmāriyle müzeyyen itmektedir ve gülistān-ı derd ü belâ gonçesin ve çemen-sitān muhabbet ü 'inā şukūfesün ı'nı şehzāde-i Ferhādūñ 'adem şebistānında vücūd gülistānına geldiği ve efsāne-i 'aşıkāne itmektedir.

Gel ey 'arş aş-yān-ı fāvus zer-bāl
İrem gül destesindendür safa bāl

Nice fāvus-ı 'ankā-yı cihānsın
Degil 'ankā hümā-i lāmekānsın

33b Hākāyık seyridür mi'rāc-ı pāyūfı
Sa'ādet tācidur āfāka sāyūfı

Ta'alluk kes bu cismānı kafesden
Uçur fikr-i heyūlāyı hevesden

955 Olurken nāz-ı kudsilerle hem şayd
Ne lāyık safa olmak āb u gül kayd

Dilüfı tūtileyin sükkār beyān it
Lisān-ı ğaybe her dem tercümān it

Feşāhat ravzasınuñ bülbuli sen
Melāhat 'arşasınuñ dūldūli sen

Düzüp efsānelerden dām u dāne
Kıl efsün-ı hākāyıkdan terāne

Demüfıden tazelensin cān-ı müştāk
Nevāgile pır olsun kalb-i 'uşşāk

960 Mesihā dem olup cān 'āleminden
Halāş itgil bizi 'ālem ğamından

Yine bir şem' yak āfāk içinde
Ki nūrı berķ ura ne taķ içinde

Dahi gün gibi kılsın dehrı pır-nūr
Cemāli eylesin āfākı mesrūr

Gel imdi kıldı derd-i yas-ı cūşı
Şadev-veş tūt bu dūrre ğuş-ı hōşı

İden tahrir bu Çin-i hariri
Bu yüzden kıldı resm-i dil-pezirı

965 Hıtā mülki ki hāki müşk-i Çindür
Sevād-ı dīde-i çarh-ı berindür

Varidi bir mu'azzam hānı anuñ
Dü 'ālem bende-i fermānı anuñ

Çerisi yir yüzünde kum hesābı
Nice kum çarhda encüm hesābı

Güneş bābında hāk ile berāber
Sipihre künkürü eyvānı efser

Kefinüfı bahrı 'Ummāndan ziyāde
Güher-pāş olmada kandan ziyāde

34a970 Nice kām hadd-ı imkāndan füzūn-ter
Ne taķdır eylesen andan füzūn-ter

Ġubārı kühl-i çeşm-i āsumānuñ
Külāh-ı fahr-ı fark farkādanuñ

- Düşüp âvâze-i 'adl-i cihāna
İrüşmişdi 'Irak u İsfahāna
- Şu resme virmüşidi mülke revnāk
Sipehden güç görür yayıldı ancak
- Zamānında yoğıdı bend ü zindān
Meger hūbānda zülfile zenāhdan
- 975 Tırāz itmezdi kimse ceng içün dest
Meger kim ğamze-i sākī-i ser-mest
- Neyi bī-dil idüp kâsd u hicāzı
Kılurdu hān-kāhlarda niyāzı
- Sirişk ü nāle içün eyler aheng
Hemīn çeşm-i şūrāhidi dil-i çeng
- Cihān bağın idelden lutf-ı seyrāb
Varise āteşidi cān-ı pertāb
- Degildi gerçi kim dünyā-perest ol
Velī urmuşdı her maḳsūda dest ol
- 980 Cihānda yoğıdı göflünde bir bend
Meger kim 'uḳde-i ümmīd-i ferzend
- Murassa' gün cevāhir birle tācı
Bir özge dūrre vardı ihtiyācı
- Egerçi şahın-ı bağı pür-gül idi
Velī bir gonçe içün bülbül idi
- Münevver gün yüzünden cümle günin
- Gözünde idi hayāl العین قرة⁵⁸
- Deridi kim bu kaş-ı çarh-ı āblak
Döner su üzre dün gün çün mu'allak
- 985 Bu rüşendür ne deflūdür beḳası
Ki ḳonmuştur fenā üzre bināası
- Beḳā eyvānı ki 'ālā degildür
Hevādisden cihān halī degildür
- 34b Kişi ger kılsa bift yıl zerd-kānı
Olup bezin-i cihānuḳ kām-rānı
- Fenā cāmın içüp çün vire cānı
Ser-ā-ser fehmi ider bir demce anı
- Ne ıssı dehrüf olmak tāt-dārı
Ki bir dūr yok sofunda yād-gārı
- 990 Hilāfet revnākı olmaz halefsüz
Sipihrüfı kadri yok māl şerefsüz
- Defiz kim yokdur eşdāfında lülü
Anı bil bir nihāyetsiz acı şu
- Nice şu mest-dil şūrīde āyīn
Lebinde kef yüzinde mevcden çin
- Çemende serv gerçi hoş şecerdür
Ne nef'i varanufı çün bī-şemerdür
- Bulut kim andan irmez 'āleme sūd
Hevā üzre anı bil āteşin dūd
- 995 Ben oldum ol defiz kim gevheri yok
Veya şol od kim anufı ahkeri yok
- Zihī ḥasret ki ben yıllar yudup kan
Olam Çin-i hūtām mülkine hākān
- Hemā-veş bu yuvadan çün açam bāl
Gelüp yirüm tuta zāg-ı siyeh-fāl
- Ḳıla bigāne tāt u tahtuma hüküm
İde düşmen sarāyı zahmete hüküm
- Ayak başa serir ü peşterüme
Elin şuna sipāh u leşgerüme
- 1000 Şebüstānum içinde ide ārām
Gülistānum içinde nūş ide cām
- Bu idi muttasıl keft ü şenīdi
Hüdādan bir oğul idi ümīdi
- Hüdādan göz açıp lutf-ı 'azīme
Atalık eyleridi her yetime
- Velī bilmezdi kim çün kilik-i taḳdīr
Ne kim yazduysa yok imkān taḡyīr
- 35a Şeb-i habli meger kim bir şehir dem
Toğurdu 'İsā-yı mehri çü meryem
- 1005 Şafak ālāyişinden kılmağa pāk
Yudı nurıla cismini tarāb-nāk
- Çü hākānuḳ oğuldu müdde'āsı
İcābetle kabūl oldu du'āsı

⁵⁸ Ḳurretü'l-'ayn; Bkz. 7. dipnot.

Şeb-istânunda toğdı bir meh-i nev
Nice meh âfitâb-ı berķ-pertev

Tışında 'ışķ esrârı yazılmış
İçinde derd ta'vîdi kazılmış

Delinmiş bağırı hekkāk-i kazādan
Bükülmüş riştesi táb-ı vefādan

1010 Muhabbet nûrı alınında hüveydā
Cemālinde vefā tuğrası peydā

Muḥaṣṣal çün şerefden toğdı ol meh

İşiden didi زاد الله عمره⁵⁹

Ata ol dūrri çün tâbında gördi
Şadef-veş ağızın açup ḥande urdı

Kuzısın görevi ğamdan hıfzıçün ḥān
Koyunlar itdi қоç başına kurbān

Bu resme hükm idüp kıldı nidāyı
Ser-ā-ser mülket-i Çin vü ḥutāyı

1015 Görüp kişverüfi herd merd bācın
Bağışlar ḥalka üç yıllık ḥarācın

Diyüp dilden ğam-ı dünyāya yahu
Kara kığuyı def' eyler kızıl şu

Gel ey sākī kurup bezmi dil-keş
Aluma mihrle şun cām-ı meh-veş

Beni Çin ehli gibi mey-perest it
Mey-i şāfī virüp cānı mey-mest it

36b **Kevkeb-i burc u belā ve aḥter evc**
'inā şeh-zāde Ferhādü'l-esmā-i ten-zillü
mine's-semā-i hükmile yana ba' 'ışķ u
muhabbet-i muṣabbinden ve murāba'
derd-i ḥālet mehbinden nām-dārılık
naşib irdügidür ve rüz u şeb-i miḥnet
çemenlerinde henüz nālîş-güfte-i
künkül gibi sînesi şād-çāk u bülbül şaft
u ğam-nāk olup zezeme-i 'āsıkāne
elverdügüdür ve ma'allah ḥasret ü firāk
u üstād-i kerbet ü iştıyāk ögünde 'ışķ
kitābın sabık sabık bilmekte derd-i
eyvānın varak varak bir harf atılmayup
ezber eyledügüdür ve dilāverlik

meydānunda tiğ-i fülād-ı fuvād gibi
yüz muḥab-betlerden döndürmeyüp
tir-i müsta-kim gibi āfetlere karşı
vadugudur ve kinā-verlük zamānında
seyreken dil gibi belālara göğüs
gerdügüdür ve 'alem-i ser-efrāz gibi baş
açup ma'reke sedāidde şāyet kadem
turtugudur.

Bu zibā meclisüfî elḥān-nümāyı
Bu resme urdı söz destān-nümāyı

1020 Ki çün ḥākāna virdi tafirı ferzend
O bahşāişle cānı oldu ḥursend

Cemālinde görüp ferr-i sa'ādet
Vücüdün eyleyüp ḥādî-i devlet

Olup bu ferr-i devlet birle dil-şād
Revān şeh-zāde adın urdı Ferhād

Çeküp dilden muhabbet resmini ol
Kodı beş harf üzre ismini ol

Firāk u reşk ü hecr ü āh ile derd
Bireḥ harf ibtidādan eyledi ferd

1025 Bu resme cümlesin idüp mürekkeb
Çıkardı nām-ı Ferhādı müretteb

Ma'el-kıssa çü toğdı ol kamer-rūḥ
Güneş gibi mübārek demde Ferrūḥ

36a Getürdi āfitāba rüzdan ḥür
Felek deştinde tā ol çeşme-i nūr

Kesüp nāfini ahū-yı ḥuten-veş
Heri yir Çini içre şardılar ḥoş

Felek gibi idüp mehdin murassa'
Bisātın kıldılar mihr-i mülemma'

1030 Çemen şahnında sākin āba döndi
Şadef karnında dürr-i āba döndi

Hümā-yı devlet idi dāme düşdi
Anuñçün üstine hünkāme üşdi

Aḥa eglence olsun diyü pervān
Temāyim-veş güherler eyledi çin

Dönüp zātü'l-burūca ol 'imādî
Büründi çarḥ-ı atlāsdan şu'ādî

⁵⁹ Zāde'llahā 'ömreh; "Allah onun ömrünü uzatsın."

- Anı uyutmağa her çeşm-i ahı
Harām itmişdi gözine uyhu
- 1035 Ne sūd kim emzirürdi afta dāye
Ten ü cānına olsun diyü māye
- Virir her katre bir derdden nişānı
Velikin cümlesi dürr-i me'ānı
- Bu resme çün bir oldu yaşı anuñ
Şeref evcine irdi başı anuñ
- Ayak başdı vü terk-i mehd kıldı
Yürüdi kebek-āyın cehd kıldı
- Çü girdi üçüne ol kebek-i refār
Sözi tūtü gibi oldu şeker-bār
- 1040 Dilinde şürîş-i peymāne-i 'ışk
Deridi rüz u şep efsāne-i 'ışk
- Çehār oldu çü yaşınuñ hesābı
Çehār erkāndan itdi kañ-ı bābı
- Severdi tal'at-ı Ferruñları ol
Açılurdi görüp gül ruñları ol
- İşütse bülbül āvāzın kılup cüş
Nevāsına tutardı gül gibi güş
- 36b Görüp pervāne-veş gülerdi şem'e
Dilinden nār-ı 'ışk ururdi lem'e
- 1045 Görüdi bir turuş rû talh-ı çehri
Ururdi şekkeri tengine mehri
- Eline alsayidi berzen-i pîr
Atulurdi nitekim yaydan tîr
- Kalup bu işde il hayrānı anuñ
Şipîhr ü mihr ser-gerdānı anuñ
- Pes ol mahuñ görüp sālî hesābın
Buyurdi hān aña 'ilm iktisābın
- Bulup bir feylesof hurde-dānı
Cihānuñ zü-fünün u nükte-dānı
- 1050 Güneş gibi 'ayān rāy-ı münîri
Cihān-efrüz hurşîd-i zamîri
- Yoğıdı bir 'ālim yanında mestûr
Kamu-esrār öğünde levh-i meştûr

Bıraksa hikmet aksāmına sehmi
Olurdu hū şikāf hatt u himmi

Varıdı mülk-i Yūnān içre bayık
Aristo gibi yüz şakird fāik

Ol üstadı getürdüp şāh-ı iklim
Buyurdi kim ide ol māha ta'allüm

1055 'Utarid-veş pes ol Dana-yı hikmet
Güneş ta'limine kıldı garimet

Gelüp şeh-zāde dahi yüz edeble
Hezārān hālet ü şūr u şağeble

Elini şundı çün levh-i beyāna
Hemān barmak kodı harf-ı cihāna

Elif bā diyüp ol cān ibtidādan
Elif aldı elemden bî-bālādan

O gün ol serv-i kād olunca āzād
Revān itdi şu gibi ebcedi yād

1060 Ta'avvuz içre buldı cānı telkîn

جعلنا هارجوم للشياطين⁶⁰

37a Dil ü cān oldu Bismillaha kâbil
Niçe cān murgı düşdi nîm-i bismil

Çün itdi fethü'l-hamd o şeh-i dîn
Didi Cebrâil ihlāsile amîn

Açıldı gün gibi çün püstānda
Sabık-daş oldu bülbülle beyānda

Kesel nākış çü dilden mahv kıldı
Dönüp 'ömrünü şarf u nañv kıldı

1065 Me'âyinden olup rüşen beyān ol
Kelām içinde oldu nüktedān ol

İdüp her harf-ı levh-i dilde tañrîr
Kılurdi gün gibi üstāda takrîr

Kaçan kim harf-i 'ışkı yād iderdi
Dilinden ney gibi feryād iderdi

Eger güş itse gamdan bir maqālî
Olurdi derdile aşûfte hālî

⁶⁰ Bkz.5.dipnot.

- Eger gūş itse bir bûlbûl şadāsın
İderdi çāk-ı gül gibi yakāsın
- 1070 Dilinde lālenüfî göreydi dağın
Erirdi ol öteden bağı yağın
- Eline alsa meşkin hāme ol hān
Kılurdu namınufî bagrın dolu kan
- Çeküp meşkin elifler serv-i kāmēt
Kıyāmından koparırdı kıyāmet
- Yazup mīme dehān u şīne dandān
Açup ağızın kalurdu deng hayrān
- Yazarken çeşm-i şād u zülf-i lāmı
Geçürdi derd-i gamla şubh-ı şāmı
- 1075 Hakīm ol işden olup lāl her dem
Kılup andan yüz istidlāl her dem
- Bu hālet hāna hem virdi melālet
Ki bir tıfla ola bu resme hālet
- Kılurdu her biri bir nev'-i ta'bir
Yoğudı çün vukūf hükm-i takdīr
- 37b Güneş gibi zuhūr idüp şu'ā'ı
Çü meh gün günden artıdı irtifā'ı
- Taşavvurdan birün tahkik iderdi
Dü 'ālem mantıken taşdik iderdi
- 1080 Hakāyık cümle i'rāz u cevāhir
Afīa olmuşidi gün gibi zāhir
- Yazup hikmet makālātuna kânūn
İderdi bū 'Alī Sināyī meftūn
- Belāğat köyüne ursaydı çevgān
Kılurdu bū'l-fevāris terk-i meydān
- Afīa kim 'ışk olsa üstād-ı cānı
'Acep mi keşf iderse her nihānı
- Çü az müddetde 'ilm irdi kemāla
Bu kez meyl itdi bir gayrı hayāle
- 1085 Bahādırılık feninden bahre almak
Süfū tutmak ok atmak gürze salmak
- Anıda az zamānda kıldı hāşıl
Şu resme bir silāhşör oldı kāmīl

Kimin açsaydı meşruqdan kemānı
Kılup mağribde bir nokta nişānı

Kazā sehmi gibi erirdi tiri
Ururdu rāst-ı kāsıd itdüğü yiri

Degil rūy-ı zemīn bā sufhe-i āb
Felekler aşırurdu atsa pertāb

1090 Elin urşa şu gibi āb-ı şafe
Şikāf-ı kāf içerdı gūh u kāfe

Ser-i Elburza ger ursaydı bir gürz
Çıkardı evc-i çarha top-ı Elburz

Teber tutup ger itse 'azm-ı meydān
Bırağurdu felekde mihr-i kalkan

Şikār ardınca ger şalsa semendin
Tağardı şir boynına kemendin

Çetük gibi anı yanınca ol hān
Zebūn idüp sürerdi niçe meydān

38a1095Kemendinden degil aşlan u kaplan
Aman isterdi ejderhā-yı devrān

Yedi gök havf iderdi şeş perinden
Güneş ditrerdi tāb-ı hançerinden

Semāfīa hamel itseydi semekden
Kopardı halka rahmile felekden

Dökeydi senüfī ahın gibi müştin
Yoğurırdı tali-veş çarh-ı pūştin

Bozardı urşa pārū-yı zemīni
Uzardı çekse fülk-i gerdenini

1100 Tutardı kendüsün bir mürdan kem
Degil kuvvetde ancak 'ilmde hem

Olurken bābınufī şehler gedāsi
Olurdu her gedānufī hāk-pāsi

Bir oğlandan işitse ger selām ol
Elif kaddin ider pīrāne lām ol

Ne adam görse bir sekden temellük
İderdi cān u dilden yüz ta'alluk

Bir işe eylemezdi ket-hüdālīk
Yanıdadur gedālīk pād-şahlık

1105 Cihānı halkla kılmuşdı çaker
Ururdu pâyına ser-tâcverler

Çün ondördüne irdi yaşı anufl
Kamu derd oldu iç ü tışi anufl

Tutarken dîdesinüfl âb-ı dehri
Yakardı sînesinüfl tâb-ı şehri

Getür sâkî şarâb-ı derd-perverd
Ki oldu göflümüz perverde-i derd

Keder virmezden öğden devr-i eyyâm
Göflül beytini rüşen itsin ol cām

396 Ferhādun civānlık bağında tarab-ı
sāhisārından neşāt gülleri açılmağda
ve çağında derd-i muhannet hārları
peydā olduğudur ve dahi şevk odının
hār-hārından muhabbet dūdunun
buhārından kañnūs-vār cigeründen
yanup ve fānūs-girdār āh siyāhlarla
boyanup hoş elhān gibi bir demde biñ
nāle ve efgān idüp vālīh ü şeydā
deşdüğüdür ve hākān dahi bu elemden
gonçe gibi dil-teng olup anufl
çaresiçün dört bağ-ı behist ve dört
kaşr-ı felek mevāsā tertīb hevāsına
gönül bağladığıdur tā kim bu
cümleden murād-ı dil hāsıl ola ve kalbi
arām kıla.

1110 Mühendis kim bu kaşrı kıldı ābād
Bu resme tarh-ı resmin itdi bünyād

Ki çün hākāna ol kām oldu hāsıl
Tarab bezminde arām oldu hāsıl

Şebistānında ol şem' oldu rüşen
Yafağı güllerinden bezm-i gülşen

Velī her lahza o şem'-i dil-efrüz
Olurdu dūd-i āhumdan ciger-süz

Yüzinden dāne dāne eşk-i hūmīn
Olurdu gülde şebnemler gibi Çīn

1115 Yüzine 'ışkı söylerdi nihām
Ki bu gül bir gün olur za'ferām

Gözine okıyup efsāne kayğu
Keder virdi bu nergislerden uyhu

Diline deridi derd-i nihānı
Bu od kül idiserdür cism-i cānı

Ne eşküm çarh ider izhārın anufl
O gördi gösterir āsārın anufl

Çü yaprak dökmek ister bād-ı şarşar
O gördi çehresin eyler muzaffer

39a1 120 Anufl varıdı çün dilinde çok ğam
Dem-i süz olsa ol eylerdi mātēm

Kaçan kim 'işrete aheng iderdi
Yafağın bādeden gül-reng iderdi

Şu demler den ki cān hürrem olurdu
Afīa ol āh u derd ü ğam olurdu

Ne elhān olsa bir ğamdan rivāyet
Afīa od gibi eylerdi sirāyet

Ne destān içre mezkūr olsa mecnūn
Olurdu cān u dilden afīa mahzūn

1125 Olup hākān o germ işlerden āgāh
Tefekkūr birle eylerdi şavt āh

Çü itmez kimse derdi afīa bidād
Bu ğamdan niçün ol serv olmaz azād

Çü yok ol gonçenüfl pâyında bir hār
Ne içün bağı hūndur lāle-girdār

Olup meskīn ata bu hāle ğamkīn
Hıtādan çāk ğarāmet eyledi Çīn

Semenberler kamu hūb u ferāh-nāk
Hūner-verler beğāyet çüst ü çalāk

1130 Koparlar mihr ü taş-ı felekden
Çalarlar sürme-i cism-i melekden

Anufl her gün idüp bezminde hāzır
Diler ki eyleye tefrih-i hātır

Birine itmeyüp şeh-zāde hū piç
Görinürdi bu işler hiçden hiç

Afīa kim hālī ola esfār-ı edvār
Olur mı 'ankebūt-ı perdede zār

Bali şabun uçurmasından etfāl
Felekler gösterürler şişe timsāl

1135 Velî rūşen bilür ehl-i başîret
Muḥayyel keſder ol âyîne-şûret

Çü ḥākān gördi bundan bitmedi iş
Ferah yerine ḥāşıl oldu teşvîş

39b Bu kez bir fikr dahi eyledi ol
Kim ol yüzden bula maḳşûdına yol

Ki kıla dört ‘alâ ḳaşr bünyād
Ola her faşl bir ḳaşr içre Ferḥād

Düzüp her içinide ‘ayşe esbāb
Ferāğat birle nûş ide mey-i nāb

1140 Ola her ḳaşruñ eṭrāfı semen-zār
İçinde aḳa cennet bigi enhār

Bu resme dört ḳaşr-ı çarḥ-girdār
Ola her biri bir faşla nā-mudār

Behişt-āsā ola her beyti ma’mūr
Nihādı ḥūr u ḡilmān üzre maḳşūr

Muḳarrerdür bulardan şāh-zāde
Tena’’üm birle ola dil ḡuşāda

Çü ḥākān eyledi bu resme rāyı
Şanāsın buldı derdine devāyı

1145 Varıdı bir vezîr-i kār-dîde
Ḥired-mend ü kūy-ı rāy u ḡüzîde

Berāyişden kilidi ḥāna teşvîş
Aña tanışmadın itmezdi bir iş

Ki Ferḥāda ol idi hem ata yek
Severdi anı Ferḥād atadan pek

Ḡam-ı Ferḥād idüp anıda rencūr
Nitekim genc na’imā olsa gencūr

İderdi rūz u şep bir işe tedbîr
Velî ḥükm-i ḳazā olmazdı taḡyîr

1150 Anı da’vet idüp bir gice ḥākān
Dir ey rūşen-zamîr ü şems-i fābān

Bilürsen işbu serv-i nāz-ı perverd
<Ki> elif ḳaddüñ dāl itmiş durur derd

Nice bükmüş durur ḡamdan belumi
Şaşırmışdur ḳamu fikr ü bilümi

Ki yansa dāmen-i ferzend elemiden
Pezîr-cāmı göytinir derd ü ḡamdan

40a Yine emrinde bir fikreyledüm ben
Diyeyüm saña bir bir anı rūşen

1155 Kuşūr u ḥūr-ı aḡvālin muḥaşşal
Aña taḳrîr ider ḥākān mufaşşal

Didi ḥūb fikr itmişdür şehen-şāh
Hemān himmet gerek bu emre ey şāh

Bu eyler varısa şeh-zāde-i rām
Ki bûlbûl ḡül-sitānsuz itmez ārām

Didi sen kār u gerdan pür-hünersin
Dahi Ferḥād meyi cāndan seversin

Ne var bilmez kişi olsa hirāsān
Olur her müşkil iş ehline āsān

1160 Vezîr çünkim yerinden kopdı fi’l-hāl
Baş urup pāyine yer öpdı fi’l-hāl

Hemān ḥākāndan alup mal-ı vāfir
Olur esbāb-i cem’ine mübāşir

Getür sākî bafia cām-ı mey-i nāb
Bu sâ’at kim müheyyā oldu esbāb

Vefāsızdur bilürsin devr-i gerdün
Olur her faşl bir demde diger-ḡün

**Mülk-ārā dört ravza-i irem ayın birle
ḳaşr-ı felek tezyîn tertîbine iḳdām u
ihtimām idüp her birine zaḥl-ı vāris-
kārlar ve ‘uṭārid-vār mi’mār ta’yîn
eyleyüp rub’-ı meskūn gibi ‘işret-
ḥānelerinüñ ābādānlığına meşḡul
olduḡıdır ve Ferḥād ol cennet-ābād
bünyāduñ temāşāsına gelüp ve her
üstād-ı felek-nihāduñ kārına nazar
şalup ḥārātaraşuñ pişe-sünden fikr-i
tişesi künd olup ser-keste ve ser-
gerdān ḳalduḡıdır Tā āfitāb-ı meşriḳ-ı
sözgire maḡrib ḳallesine gelinceye dek
40b bir taş üze-rinde ārām idüp naḳḳaşın
zebānından söz urup ve ḡāh ḥār
efḡānından cevāp alup ol kārūñ meylli
ḡönlünde ke enne naḳs fi’l-hicr
itduḡıdır.**

- Çü hākān kıldı Mülk-ārāyı me'mūr
Binālār itmege bu resme ma'mūr
- 1165 Hemān atlandı devlet birle hōş hāl
O gence peyk-i pāyān 'izz ü ikbāl
- Yanınca hikmet ü 'ilm ehli hādsiz
Rikābında mühendisler 'adetsiz
- Tolanup mülk-i Çīn devrin çü pür-kār
Bulurlar çār-ı mevzi'-i ahır kār
- Şuyı kevşer fezāsı cennet-āyīn
Hevāsı büy-ı 'anber hāki meşkin
- Düşüp her faşla bir mevzi' muvāfık
Murād-ı şāha her yüzden mutābık
- 1170 Görince oldu Mülk-ārā ferāh-nāk
Ki hoş āb u hevādur hiṭṭa-i pāk
- Buyurdi çekdiler her yirde bir haṭ
Nice haṭ her birisi cetvel-i şaṭ
- Asāsın urmağa ğavr-ı zemīnden
Degil ğavr-ı zemīn sevr-i zemīnden
- Çizildi çünki çār erkānı anuṭ
Toḡuz çarḥ oldu yüser gerd anuṭ
- Varıdı mülk-i Çīnde iki üstād
Dü peyker gibi bir kaṛn içre hemzād
- 1175 Laḡabla biri Māni biri Bāni
Gören bunı taşavvur eyler anı
- Kaçan bu ursa bir bünyāda desti
Felek kādri bulurdi yüz şikesti
- Çekerdi çarḥ-ı minā kar-ı tarḥın
Şanasın kişi bir divār-ı tarḥın
- 41a Varıdı yüz hūner bir barmağında
Çizerdi 'ālemi bir turnağında
- Ne kaşrı kim behişt ābād iderdi
Sipihr-āsā kavī bünyād iderdi
- 1180 Ne yirde itse bu bir kaşr-ı āġāz
Afā Māni olurdi naḡş-ı pürdāz
- Olurdi çekse fitru çizse edvār
Ḳolı cedvel iki barmağı pür-kār
- Kişiye düşde ta'lim itse bir yol
Tururdi uyḡudan üstād olub ol
- Yine varıdı bir üstād-ı ter-dest
Ḳatı hāra tıraşında zeber-dest
- Yanup senge virürdi mevc-i ābı
Ki şan üstünde yegrişür hişābı
- 1185 Kāzardı taşda haṭṭ-ı āb-dārı
Ki abınmaḡla yazmaz eyle cārı
- Ḳalem alsa eline hār-girdār
Olurdi senüṭ hāra şaḡn-ı gülzār
- Füsün itse ruḡāme ol füsün-ger
Felek gibi ider 'arzi pür-aḡter
- Mu'allimleri hem her nev'e kāmīl
Ki her biri bir iş üstüne 'āmīl
- Ḳamu cem' oldu mülk ārāḡatına
Nitekim bendeler Mevlā katına
- 1190 Dedikim bunlara destūr-ı kāmīl
Ki sizsüz 'ilmle üstād-ı kāmīl
- Gerek şeh-zāde için ki idüp rāy
Yapasız çār-ı kaşr-ı 'ālem-ārāy
- Ola her kaşruṭi eṭrāfı semen-zār
Cihān gülzār gibi ḡurrem-i işār
- İde tā hāṭır-ı şeh-zāde ārām
Olup murğ-ı dil bu ravzadan dām
- Didiler cümlesi bi'r-ras'u-l 'ayn
Yapalum emr olandan daḡi pür-zeyn
- 41b1195 Çü himmet idestüz bu yolda yarı
Ümid oldur ki ire 'avn-ı bārı
- Bu yolda ideviz maḡdurumuz şarf
Ki çarḡa hurdemizden atlar ḡarf
- Bu sözler kıldı Mülk-ārāyı hoş dil
Buyurdi kıldılar cem' u sāyil
- Her işe koḡı evvel derd ser-kār
Ki ola cem'-i esbāb üzre der-kār
- Daḡi yüz kārda her kāra ḡāim
Gerü biñ kār ger bunlara hādīm

- 1200 Urup yüz kuhken hārāye tīşe
İde taş kesmegi cān ile pīşe
Şalup deryā-yı Çīne niçe şandal
Cezāirden keseler 'ūd u şandal
Tīr-i zahmīle eşcāruñ tīrākı
İrūp tūta Hōrasan u 'Irākı
Kireç çalar urup kuh-sāra udi
İrūre kūnbed-i eflāke dūdi
Hōrasanı boğmadan öğüdūp cān
Kāle hūn-ı dilile 'azm-ı meydān
- 1205 Mūneccimler bulup vaqt-i şerefi
Olalar tālī'-i kevkeb-i harfī
Mühendisler urup ol dāmda būnyād
Yapalar çār-ı kaşr-ı cennet-ābād
Ma'el-kışsa ser-ā-ser pīşe-verler
Hūta ilinde cümle tīşe-verler
Ururlar çār āsāsı çār-ı kaşra
Ki çār erkān ola her çār-ı 'aşra
Asāsından kūy-ı būnyād iderler
Der ü dīvārını ābād iderler
- 1210 Çıkup 'ayyuğa her būnyād-ı başı
Zeminden yükledürler göge taşı
Seri her kaşra şalup 'arşa sāye
Kara çavlar olur mi'rāca pāye
- 42a Meh ü Hurşid ü nücm ü çarh-ı devvār
Bu hīdmetde kamu olmuşdı der-kār
Olup kā vū zemīn ü āsumān-ı çift
Taşın taşırılarıdı rüz u şep-müft
Kirec tutardı mizānla meh-i tāb
Çekerdi delvle dullāb-ı çarh-āb
- 1215 Hāşad gerd-i encüm her seher-gāh
Taşurdi kehkeşān gerdünile kāh
Felek mi'mār idi keyvān yapıcı
Nebātü'n-naķş amīn rāmih⁶¹ kapıcı
- Mufaşşal her ne olsa harca vārid
Yazup eylerdi defterler 'utārid
Tururdi üstlerinde mu'temed-vār
Tutup elde'asā merrih-i serdār
Ma'el kışsa o işler oldı cūn tarh
Ser-ā-ser kıldılar şeh-zādeye şerh
- 1220 Çü ta'rīf itdiler haddün ziyāde
Varıp görmek diledi şāh-zāde
Çekerler rahş-ı Rüstem gibi berāt
Ki gerdün şāhın eyler ser 'itimāt
Rikābınca hezārān māh-peyker
Kāmer devrinde güya hayl-ahter
Hemān dem 'azm kıldı devletile
Hezārān gerr ü ferr ü şavletile
İrişüp nā-gehān kıldı nazāra
Kıyāmet gördi olmuş āşikāra
- 1225 Cihān halkına düşmüş bir ācip hoş
Yemek içmek işi olmuş ferāmuş
Ayağ üstine gelmiş halk-ı 'alem
Ser-e-flāke çıkmış yirden adem
Yaşınmuş çarh-veş bir turfa dīvān
Ki dīvān önüde kevser-i Süleymān
Kurulmuş bir füsūn bir germ-i bāzār
Ki Ādem kınışur mūr u milh vār
Görüp şeh-zāde bu vechile ahvāl
Tahayyur barmağın dişler kılur lāl
- 1230 Her üstāduñ olup işine hayrān
İdüp tahsīn ü ihsān-ı firāvān
Birinüñ tīşesine her kara tağ
Nacağ altında nitekim şaru yağ
Birinüñ hāmesine reng ü efsūn
Ki leyli görse nakşın ola mecnūn
Birinüñ mūm elinde seg-i hāre
Gül işler birisinüñ kilik-i hāre
Bu üşlub ile cūn şeh-zāde-i Çin
Kılur seyr ol sarāyuñ taşı için

⁶¹ “زامح” şeklinde yazılmış.

1235 O yire irişür kim anda Kâren
Kılurdu hâre şah-n-ı reşk-i gülşen

Şanasın tığına efsün okırdı
Tıraşın kim görürse başı kurdı

Ol üstâdı görince şâh-zâde
Temâşâ eyledi haddin ziyâde

Olup bu sihr işine 'aklı hayrân
İntüp bi-ihtiyâr atından ol hân

Varup bir taşufl üstine oturdu
Hicâbı lutfıla sözden getürdi

1240 Didi ol kardan 'ibret-i âyîn
Ki nakşuflndan heceldür Mânî-i Çîn

Keremden bize evvel aduflı di
Bu fende kim durur üstâd gidi

Elinde tişkek âbı nedendür
Taş içre od gibi tabı nedendür

Bu bir elmâs-i âteş-tâba beñzer
Bağırlar dilümde tüz-âba beñzer

Yir öpdi kârdan nakş-ı perdâz
Söze kıldı du'â ile ser-agâz

1245 Didi ey bende-i gevher-i şâf
Ki hey'et şafvetüfldür kâf tâ kâf

43a Çü şordufl evvel adum şöhetini
Şofı ucu san'atun keyfiyyetini

Adum Kâren işüm hüd âşikâra
Elümde tişe vü ögümde hâra

Olup 'âlemde şakird-i yüz üstâd
Kazandum yüz şu ile hâreden âd

Güher-dâr eyleyen her nâ-murâdı
Bafla bu taşda virdi âb u zâdı

1250 Beñâlet kişiyi betden çıkarır
Er olan etmegin taşdan çıkarır

Dahı şordufl metin birle tişe
Yazup hârâyı nakş eyler hemîşe

Ne ser-piç ilerü nedöndürür yüz
Veya gelmez işinden gice gündüz

Anufl su virmesinde çok hüner vâre
Degil her tişe vurandan haberdâr

Çü ta'viz⁶² gözleyüp şu virse üstâd
Döner elmâs-ı âteş-tâba pülâd

1255 Meger ol hükümetdür pür-efsün
Ne âteş-i ta'bdur mişâl gül-efsün

İdüp pülâdufl ateşden serin germ
Afla hârâyı eyler mümdan nerm

Bu fen içinde gerçi tişe-ver çok
Velî çağına bu sırdan haber yok

Kimintüfl çok yügürdem işbu râhu
Bu işi başa iletünce kemâhu

Elümde gerçi kim sim ü zerüm yok
Velî pâyum çeker bir hem-serüm yok

1260 İşitdi şeh çü Dâñadan beyânı
Bu sirrufl keşfine meyl itdi cânı

Didi üstâda <ki> ey fenninde mâhir
Nola itsefl bu râzı bafla zâhir

Gehi yunsufl ki etsüfl nakşı hârâ
Ben afla eylesem bir bir nazâra

43b Hüner-ver bildi çün makşud-ı şâhu
Sürürından göge itdi külâhu

Oturdu şâhufl ögünde egüp baş
Gehi hârâ iken oldı gâh nakkâş

1265 Bu germiyyetle ol üstâd-ı dâñâ
Çog işler işledi olg ün tavana

Turup ol hâradan şeh-zâde nâ-kâm
İder ol hârâ sim rahş üzre ârâm

Nitekim tağ içinde gün tolinur
Sevâd-ı şehre gün gibi yunılır

Getür sâkî kını ol âb-ı gül-reng
Göñül vâdisi gamdan oldı perseng

Ki ol seyr anda gam-harin süpürsin
Degil gam hâr her hârâyı sürsin

⁶² “تاويز” şeklinde yazılmış.

Ferhād Karenle hāra yunmakda mukārın olup belki ol ay bu zahı birle kıran kılup aña bu fenden şāhip-kirānlık iş açılduğudur ve Māni nakkās kıl kalemle hūnerlerün fās idüp ol fenntün dahi tasvırün şeh-zāde huzūrında 'arz idüp bi kıyl u kal bir kılca hıdmetünde kusūr komayup sair ser-kārlar ihtimāmla der-kār olup tarh kılduğudur pes dört yılda dört ravza-i hurrem hadika-i irem misāl dört kaş birin hadika-i hūr-ayın timsal dört felek ziynetine mutābık u 'işretine muvāfık tamām olduğudur ve Hākān ol kusūr-ı bi-kusūrı Ferhāda virüp her birinde üçer ay felek cām-ı peymāy gibi bir gam-ı devrān rüz u şep 'ays ü tarāb üzre bünyādı olduğudur

44a1270 Bu levh-i hāreye olan kalem-zen
Bu rengin nakşla oldı rakam-zen

Çü geldi kaşına şeh-zāde ol şām
Şehr vaktine dek şabr itdi nā-kām

Ne defltü 'akl-ı piri zü fūnūndur
Heves etfāl-i destine zebāndur

Çün oldı dün kara tağı nigūn-sār
Nitekim zelzele buldukda kuhsār

Güneş la'l-i Bedehşān gibi bāhir
Ser-i kuhsār üzre oldı zāhir

1275 Çü gerdun kallesine bindi Hurşid
Temāşā 'azmine atıldı Cemşid

Sürüp irüşdi ol kavm içine
Kıyāmet düşdi yine kavm içine

İdüp Karene her hālūfı nazar tiz
Tevekkuf itmeyüp kıldı gūzar tiz

Sözünden çü temettu' itdi ol hayl
Hemān dem kıldı Karenden yafā meyl

Yine tutdı o hāra üzre mesken
Yine hāra gül-şiken itdi Karen

1280 Buyurdı kim gelüp üstād-ı haddād
İde münkād içinde nār-ı ikād

Huzūrında mübāşir olup işe
Düze pūlāddan meytin ü tışe

Göre niçe virür şu aña Karen
Ki hār iken olur bu resme āhen

Bulurlar eyle bir üstād-kārı
Ki elünde zer olur ahın 'iyārı

Gelüp şāhufı ögine yüz edeple
Hezārān dehşet ü şūr u şāgeble

1285 Dem-i münfecden eyler nār-ı gülşen
Şalar şāhufı öginde oda ahen

Olur oddan demür la'l-i Bedehşān
Şafağ içre nitekim mihr-i rahşān

44b Çü mikād içre pūlādı zet eyler
Çıkarup çarh için pūr-ahter eyler

Düzüp hāra için her nev'a esbāb
Velikin anlara Karen virür āb

Muḥaṣṣal āşikāra vü nihām
Ne sır varsa görür şeh-zāde anı

1290 Yanup hāraye virür ile revnāk
Ki üstādıfı kılur ağzında parmak

Bali 'ālemde çok şakird kabūl
Olur üstāddan şān'atda kāmīl

Düşüp el-kıssa şāhufı meyli işe
Elinden düşmez oldı tiğ u tışe

Gehi ilden kılup endişe- pinhān
Eline alurıdı tışe-pinhān

Çü resme işleridi cüst ü çālāk
Kim irmezdi hayāl u vehm ü idrāk

1295 İki ayluk hūner-ver işini rāst
Tamām eyler idi bir günde bi-kāst

Ne şūret kim kılurdı Māni tahrir
İderdi taşda Ferhād anı tasvır

Ne işde karen olsa dikkat-endiş
Aşardı üstine şeh-zāde yüz iş

Çü ikbāl ide devletmizi idbār
Erāzil pışesini idinür kār

Kaçan bağlanmak ister rāh-ı düzi
Kılur zerd ü zikārı penbe düzi

1300 Bu üslûb ile her bir kaşr-ı 'ālî
Tamâm oldu irişüp mâh u sâli

Bahâr-ı kaşr bulup zîb ü tezyîn
Cemâl u rengi oldu gülşen-ayîn

Gül ü gül-nârdı ser-cümle ravzâ
Pür idi la'l u yâkûtile havzâ

Giyüp gül-çehreler gül-gün-ı dibâ
İderlerdi o gül-zârı temâşâ

45a Yine bir kaşr tâ büstânı üslûb
Der ü divârı minâ reng ü merğûb

1305 Ser-â-ser takınuñ sebzidi taş
Ne taş kaşı idi içi vü tış

Zeberced idi havzınuñ kenârı
Zümürürd üzre enhâr idi cânı

Havâli sebze-zâr u cennet-asâ
Ki ser-gerdânı idi çarh-ı hızzâ

Melek-veş hülle-puş etyârı cümle
Felek-veş sebze-reng eşcârı cümle

Degil eşcârı belki her kıyâsı
Hızır gibi geri hızzâ libâsı

1310 Yine bir kaşrınıñ reng-i hazâmı
Ferâh bahş u dil-i cân za'ferâmı

Müzehheb tak-ı bezm ârâsı anuñ
Mutalla farş-ı gerdün-sâsı anuñ

Hüner kilki ile yazmuş hüner-kâr
İçün zer-kâr u tışın dahî zer-kâr

İçinüñ şüreti ruh-ı muşavver
Tışınıñ şemsesi mihr-i münevver

Şanemler cilve ger mihr âsumân-veş
Ser-â-tâ-pâ güyâsı güher bâ veş

1315 Kamu ma'sûkı işbu zamâne
Velikin tönleri hep aşıkâne

Riyâzî ser-te-ser nesrîn ü nergis
Gören şanur düşünmüş zerd ü atlas

Zemistânı yine bir kaşr-ı enver
Ser-â-ser içi tış ak-ı mermer

Ne mermer 'arş-ı farşı semîd-i hâş
Kamu munzar münevver idi her câş

Tolu her kaşr-ı hür-ı siteminden
Kamunufî hüllesi berk-i semenden

1320 Şafâdan havzî simândan şan
Telâ-i lev' de şuyî simândan şan

45b Semen-zârdı şahın-ı bağı düp-düz
Revân kâfurıdır ırmağı düp-düz

Bu resme çâr şüret hâne-i Çin
İçinde çâr kaşr-ı ravza-ayîn

Cemâl ü hüsnî şan bağ-ı iremdür
Yahud mânende-i beytül-harâmdür

Çü Mülk-ârâ şüru' u ihtimâmı
Müheyya kıldı ol işde tamâmı

1325 Gelüp Hâkân ögünde kıldı takrîr
Beyân itdi çâr erkânı bir bir

İşidüp oldu Hâkân şâd u hürrem
Temâşâsına 'âzm itdi hemân dem

Binüp hânufî yanınca cümle erkân
Rikâbunca revân aşhâb-ı divân

Güzer kıldular evvelki behişde
Nazar itdüler ol gülşen sirişte

Görüp her yanın itdüler temâşâ
Didiler böyle firdevs ola hâşâ

1330 İkinci hüd cenândan bu'l-'icbârufî
Üçüncü kaşr andan bu'l-'icbârufî

Dahî dördüncüsü bunlardan ağreb
Ki yok yok birbürinden ki müzehheb

Olup derkinde 'aciz 'akl u cân hem
Makarr 'acizine fehmi hurde-dân hem

Bunu her kim görür hûb u ferâh-nâk
Anı görse bu yadından gider pâk

Bunu gören amî hüd egmez ayruk
Sekiz uçmağı eksük hâtırı yok

1335 O cennetler güneşden olsa pür-nûr
Kılurdu seyrenine perdeden hûr

Pes andan dest-hân bulup güher-senc
Virür her bir hüner ehline yüz genc

Şu deflû sim ü zer eyler taşadduk
Ki dirler tevbe yohsulığa ayruk

46a Döktüp dilden nice yüz dürr ü gevher
Her üstâda ider yüz bîf 'özürler

İdüp yanuna Mülk-ârâyı da'vet
Virür bî-hadd ü pâyân genc ü ni'met

1340 Bu idi ol zamanda resm ü 'âdet
Hüner-mendi bulup ehl-i sa'âdet

Kılup her vechile in'am u ihsân
Yanınca minnet eylerdi firavân

Tamam oldu meger bu resm ü âyîn
Hüner ehline çokdur şimdi tahsin

Eli her câhiltüf pür sim ü zerdür
Naşib ehl-i dile hün-1 cigerdür

Nice can kılmasın ney gibi feryâd
Kerem ehlinde ancak kaldı bir âd

1345 Yüri var Lâmi 'î kesbet fezâyil
Erâzil gibi olma mala mâyl

Ki 'irfân gevheri dānaye pesdür
Kılanı Hâk kim bātıl hevesdür

O gevherden nişâr it varsa sende
Şadef-veş yum dehānuñ yoksa sende

Çü Hâkan böyle İütf vücüd kıldı
Hüner ehlin kamū hoşnüd kıldı

Buyurdi yine Mülk-ârāya ol hân
Ki 'ışk esbābına oğul şitāban

1350 Dahî hoş gör virürken fırsat evkāt
Ki te'hîr içre vardır sim ü âfāt

İşitdi hüküm-i hânı çünkü destür
Heman tırdı yerinden şād mesrūr

Varup mahzenler üzre içdi ebvāb
Düzetdi 'aış için bir yıllık esbāb

Ki her bir ravza içinde uçar ay
Kılup 'işret olalar cām-1 peymāy

Muganniler nevā-saz u hūş-âheng
Hıtâyı hūblar rakķās hūş-yeng

46b1355Getür şāķi kım ol rûha rahāt
Fütüh-1 rûh-1 darū-yı cerahāt

Olam asûde bir dem bār-1 gāmdan
Elüm silkim ser-â-ser kār-1 gāmdan

Nesīm-i bahār enfās-1 mütşk-bārıyla
gül-zār u lāle-zārūñ gül-nār u ezhārın
içirüp gonçe hay-1 ezharuñ envar-ı
şubh-āsār-1 nargāne dilleri tumarun
açduķda belki semenler etbākun gül-
evrākıyla pür eyleyüp şahn-1 çemen
dil-rübālarının başına dinār-gırdār
saçılar saçduķda Hâkan u Ferhād gül-
nār-ı kāsra varup lā'lin ile mey-i gül-
gün içüp gönüllerini kāsrun rûşen-dil
etdükleridür ve şahsār-1 eşcār Hızır var
evrāk ahzır ele sipihr-1 ahzırdan
nümüne-dār olduķda reyhān-1 kāsrdā
tarab-berkin düzüp akdāh-1 çin içinden
rāh-1 reyhānı nūş idüp rûh-1
mecrūhlarına rûh rahāt tahsîl
itdükleridür ve erbāb-1 bağ u rāguñ
çemen kisvet-i zā'feranı hil'âtına
tebdil idüp mübeddel olduķda kāsır-1
jengārıda altun sāğırlerden esfer
tenāvül eyleyüp mesrūr-1 hevātır
olduklarıdır ve ebr hā-i siyāh gār
hevādan kafūr-bār olup şahn-1 'anber o
kūh-1 sahrānuñ ruhsārın sefid itdükde
kāsır-1 billurda simin peymānelerden
kāfūr mezc şarāb-nāblar içlütüp
müsellesler birle Ferhād şuride-hal
olup Hâkan kāsır-1 'ilāc itdükce mizāc-1
Ferhāda sūr-1 ziyāde ve gūssā-1 Hâkan
irtikāde olduķudur.

Bu 'işret-hānenüf bu bezm-i sazın
Bize bu perdeden gösterdi sazın

Çü kıldı şāh-i Çin mey bezmüne 'azm
Yesadı bir dahî mey 'azmına bezm

Hamel tahvîlin idüp mihr-i gül çehr
Cihān bağuna yüz gül açdı ol mehr

1360 Gir ü meşşate sun'-ı âş-kāra
'Arūs-1 dehre oldu çehre āra

- Şebek zülfine meşkin şâne urdı
Günüfî ruhsârına gül-gûna sürdi
- Getürdi çehre-i güliden nikâbı
Sema bî-şîşeden saçdı gül-âbı
- Şonufî revin idüp âyine-girdâr
Getürdi kim gül ide 'arz-ı dîdâr
- Şabâ vü şadı ile girdi çarha
Külâhun yâsemen döktürdi çarha
- 1365 Ağaçlar rakşa girdi silkü ben dest
Çiçekler cübbeler çark itdi ser-mest
- Bu bezmüfî şevkına gülşende lâle
Eline aldı yakut-ı piyâle
- Ne 'akd itdiyse gonçe nakd-ı zerden
Şabâ bir bir gelüp açdı şeherden
- Bu 'ayşa germ olup her gülbün-i bağ
Yakup bazularını kıldı pür-dağ
- Şakâyık gördi çün bu bezm-sâzı
Kurup hünkâme itdi kâse-bâzı
- 1370 Bihûr idüp benefşe meşk-i terden
İrüşdi boyı cân bād u şeherden
- Kılup şevkıyle bülbüller terâne
Çemende şöhet itdi 'âşıkâne
- Kanad şaldukcâ bülbül gül gâmindan
Yazdı oda gül-i bülbül gâmindan
- 47b Gül-i bādâm olup şevkıyle pür-cüş
Göz idüp nergise eylerdi mey-nüş
- Bu işlerden sürüp nergis gözini
Ururdu hâbe ya'ni kendüzini
- 1375 İdüp bu hâb-nâze gonçe hânde
Dehânın açuben kalmış çemende
- Benefşe gibidür ser-mest-i bülbül
Uğurdır serv-i kan hayrândur gül
- Şu kim tutmaz bu demde cām-ı gül-gün
Kılur gâm dağı bağrın lâle-veş hûn
- Çü gördi şah-ı Çin bu 'ayş u nüş
Dil ü candan hemin itdi huruşı
- Buyurdi 'azm-ı bezm kām-kār
Bezendi kaşr-ı gül-reng-i bahār
- 1380 Açuldi faşla layık bāb-ı 'işret
Müheyyâ oldu her esbāb-ı 'işret
- Düşündi kaşr içi dibā-yı gül-reng
Kuruldu taht-ı gerdün sâ-yı gül-reng
- Şeh oturdu sağında şah-zāde
Kılup 'arızların gül-reng-i bāde
- Felek evcine viridi mihr ü meh zeyn
Kıran itdi şeref burcina se'deyn
- Sunup sāki şarab-ı erguvānı
Getürdiler tamarda cūşa kāmı
- 1385 Muğanniler çekerdî nağme-i tiz
Nitekim vakt-i gül mürğî şehir hūz
- Nevā-yı çenge def tutdıkça aheng
Şadā-yı ney giderdi niçe ferseng
- Şehir yili gibi çapük güzeller
Nişār-ı bezm iderlerdi gül-i ter
- Şaçarlardı biri birüne güller
İçerlerdi gül-âb âmiz-i müller
- Bu bezme germ olup şeh-zāde-i Çin
Çekerdî cām-ı gül-günü cem'-âyin
- 48a1390 Kadehden gül ruhi oldıkça sir-âb
Olurdu rüy-ı hâre gibi pertâb
- İdüp her lahzâ bî-hād mihr-i zâhir
Nişār eylerdi ki gül geh cevâhir
- Bu resme tâ nücüm-ı çarh peymay
Hesâb-ı faşlı bir bir gördi üç ay
- Bular ol kaşr-ı gül-reng içre gül-paş
Mey-i lâ'lin içüp kaldırmadı baş
- Çü esdi germ olup dehrüfî şimâli
Cemâl-i güliden itdi bağ-ı hali
- 1395 Gelüp dil-teşnelük Hızır nebâta
Düşerdî görilüp âb-ı hayâta
- Tonandı pür-i fûti zağ-ı eşcâr
Kim ide cıveller tâvûs-girdâr

Şalup hayret sırın utandığından
Çeküp bir pāyen itdi zīr-i dāmen

Ne fehmi itdi özüne uyhu çağı
Peri içine çekdi bir ayagı

Çemenler içre yer yer cem' olan şu
Kamer manzar felek-girdār gizlu

1400 Fevākīh kim canāndandır öründi
Yeşil tonlarla hūri-veş büründi

Elinde her birinüfī zarfa Çini
Gül-āb-ı kande tıldurmuş içini

Zümürüd cāmelerle serv-i şimşād
Çemende şalunırlar hurrem ü şād

Bu faşl içre ki zīb-i 'ālem idi
Zemin ser-sebz ağaçlar hurrem idi

İdüp ol kaş-ı minadan yaña 'azm
Gelüp Ferhād u Hākan kurdılar bezm

1405 Gir ü evvelki sohbet tazelendi
Bu mina kubbeler avāzelendi

Yine devr eyledi çin-i kadehler
Geneldi gūşşalar geldi ferahlar

48b Şafādan çarha girdi nücm-i gerdün
Felek ceng eylerdi def zöhre kanün

Yürütdi şākiler kol kol ayagı
Getürdi hūblar baş baş çanağı

Göründi bāde çini sağar içre
Şafak manend-i çarhāhzar içre

1410 Semen-ber serv-i kāmēt dil-rübālar
Giyüp rakş eyledi çin-i kabalar

Bu demler virse tañ mı merdine cân
Ki şākī hıızr idi mey āb-ı hayvān

Olup deryā-yı ahzār gibi pür-hūş
Şeh ü şeh-zāde üç ay eyledi nūş

Çü kıldı kehrübā kevn mihr-i gerdün
Cihānuñ reng ü revin kehrübā-gün

Güneş Yusūf gibi mizāna geçdi
Züleyhā -yı cihān genc-i zer açdı

1415 Çemenler zā'feraniyle boyandı
Ağaçlar Ser-te-ser altuna bandı

Libās-ı dehr idi şafrā-i fākī'
Cemāl-i bağdı şan şems-i Lāmī'

Dökülüp yire evrāk-ı zer-endūd
Pür oldu māhi-i zer birle her rūd

Cihān 'āşık gibi kıldı sovuğ āh
Ki kūhuñ itdi bir demde ruhın kāh

Şarı yaprağ içinde her saye zağ
Mu'zaffer lāledür kim bağı pür-dağ

1420 Hevānuñ yine dest-i zer-feşānı
Ururdu tıg-ı āba zer-nişānı

Her ağaç sanki bir mūrğ idi esfer
Dökerdi bağa şalındukça perler

Bu faşl içre yine şeh-zāde vü şāh
Varup her kaşrı kıldılar tarab-gāh

Kemer-zer cāme-zer mey-zer kadeh-zer
Zer ender zer eger taht-ı ger efser

49a Müretteb cümle bezm-ālātı altun
Ki reşk odına yandı mihr-i gerdün

1425 Mişāl-i atlası çarh bād-ı ihtār
Zemine şaldılar zerrin döşekler

Yine od urdu bezm ehline 'avvād
Yine sözile neyler kıldı feryād

Yine meştā vü def oldu hem āheng
Yine efgān u zārı eyledi çeng

Rubāb idüp hicāz u çeng-i şeh-nāz
'Irāk u İsfahāndan virdi āvāz

Gelüp kanünla bir tīb zebāna
Denüldi naşşile şavt u terāne

1430 Yine şākī elinden sāgar-i zer
Tolındı bezm gün gibi ser-ā-ser

Giyüp rakşaslar zerbeft ü dünyā
Tarab rakş itdüler mihr-i felek-şā

Sürāhiler yine çekdi boyunlar
Sanemlerine oynadı oyunlar

- Geç idüp serv-i kâmetler külâhı
Şikest itdi felekde mihr ü mâhı
- Güzeller giydi narenci kabalar
İçildi mey kılını merhabâlar
- 1435 Üç ay bu kaşır içinde şād u hürrem
Sürür-ı bāde ile kıldılar dem
- Hevā dahi bulutdan giydi senc-āb
Bulut dahi hevādan saçdı sim-āb
- Degil sim-āb belki dürr-i menşür
Nice bir hurde-i elmās-ı maksür
- Meger saçmış cemende beyzā bülbül
Ki olmuş bağ u rağûl rûyî gül gül
- Yahud hübbü'n-nebāt olmuşdur emtār
Benefşe cem' eyledi meges-var
- 1440 Çemen eṭfālî içün zer ger-i Çin
Düzerdi mäh-ı tal'at levh-i simin
- 49b Esir idüp cihān zālîni Bekmen
Ser-ā-tā-pāyî itmîş kaydı āhen
- Daḳîk-āmiḥ iken çarḥ āsyābı
Cihān görmezdi kûrs-i āfitābı
- Gümüş pervāneler tutdı sipihri
Giyindürdi meger kim şem'-i mihri
- Şehāb içindeki her kaṭre-i āb
Meger kim penbe tahmîndür degil āb
- 1445 Ki döndi şahn-ı ḡabra penbe zāre
Aḡaçlar beñizedi evvel bahāra
- Olup bir file her bir tûde-i hāk
Mişāl-i beyza-i 'anḳā-yı eflāk
- Kurulmuşdur yir üzre hayme-girdār
Tınāb-ı sim etrafında enhār
- Zemin örs olmuşdı ābı fulād
Sovuk āhen dögerdi bād-ı ḥaddād
- İdüp sırma elinden yakasın çak
Zamān başına saçmak istedi hāk
- 1450 Yüz urup bād gibi bahr u berre
Kara yirden nişān bulmadı zerre
- İdüp mâhı semender ḡaline reşk
Teni öziçün olmuş ḡarḳa-ı eşk
- Nesim-i şubḥ nefḥ-i dem iderdi
Düşüp üstine kadden hem iderdi
- Bu üslûbile taḥ mî olsa ateş
Halil-i cāna her dem gül-sitān-veş
- Açar çün cān u dil baḡını envār
Şitānuḥ taḥ mî olsa meyvesi nar
- 1455 Pes ol kâfur-ı kaşır içinde dil-şād
Giyüp senc-āb kaḳum Hān u Ferhād
- Tutarlar elde faḡfūr-ı kaḡehler
Nice faḡfūr-ı kâfur-ı kaḡehler
- Şıḡayup sa'idin sāḳî güzeller
Alurlar ellerine münfec-i zer
- 50a İderler her nefesde çün Mesihā
Zekālî mürde-i göz göre ihyā
- Bürüdet virdüince ya'ni kâfur
Olurlar bir iki ateşle mahrūr
- 1460 Mile per idüp cām-ı zücācı
Virürler bād-ı nare imtizācı
- Nice ateş 'aḳîk-i tāba beñizer
Ruḥı baḡ-ı gül-i sır-āba beñizer
- Bu ḥüsnile 'acep kim ol yüzi gül
İdünmiş yaşduḡın taş pisterün kül
- Ma'el-kışşa şeh ü şeh-zāde üç ay
Dün ü gün 'ayş iderler bāde-peymāy
- Ḡarāz bunlardan ol kim şah-zāde
Bu resme 'işret ide içe bāde
- 1465 Olup aşüftelükden ḡatır-ı rām
Bu zibā ravzalarıda ide ārām
- Veli şeh-zāde nûş itdükçe bāde
Olurdu cûş günü gündən ziyāde
- İçinde içdüḡi şu od olurdu
Necārundan sır-i pür-dü'd olurdu
- Eline aldūḡınca cām-ı gül-gün
Kılurdu lāle gibi baḡrını hūn

Tutuşdukca teni mey ateşünden
Delerdi sinēsün ney ateşünden

1470 Elinde ateşün dağdı dinar
Belinde zer kemerdi mār-girdār

Bu hāletden olup ser-geşte Hākan
Kalur hūkm-i kaẓā sırrunda hayran

Kaḍeh şun sākiya hayretde kaldum
Göfūl keştisini girdāba şaldum

Bu fāni bezmden sır oldu cānum
O bakı cūr'adan şād it revānum

Hākan hānlığı efserün قرّة العين ⁶³ u

496 **gevrer kadeh efsūn birle pirāste idüp**
bekā-yı seyādātuna sermāye itmek
istedüğüdür ve cihān-bānluk tahtını
gemeretü'l-fū'ād dūrre-i beyzā-i 'ālī
nijādiyle āreste kılup sarāy-ı
sa'ādetüni bülend-pāye eylemek

diledüğüdür ve bir fehvāyı و ان اشتعل

شيبا kendüdeki pirlük ahvā-⁶⁴ الراس

linden ser-güzeşt beyān itdüğüdür ve
bir mūktazāyı ve bizzāt 'māhu ki
gözleri o dem hevabuna meyl itdü-gine
efsāneler söyledüğüdür ve Ferhād-ı nā-
murād tāt-ı saltānat sevdālarından ser-
tāpā vücūdın kaçırup baş Hākanuñ
tahtı ayaguna koyup 'özür diledüğüdür
ve ol 'özrile Hākan-ı sāhib-kırānı
baştan ayaga dek perişān-hātır eyleyüp
kakıtdüğüdür

Ören bu kişver içre gūsi şāhı
Bu yüzden söyledi namūsı şāhı

1475 Ki Hākan her nice kim kıldı tedbīr
Muvāfık gelmedi tadbīre takdīr

Bu işlerden olup canu tahayyūr
Niçe yüzlerden itdi çok tefekkūr

Kılup Ferhād içün fikr-i ser-encām
Bu tedbīr üzre itdi ahır ārām

Ki ben kıldum kühületden tecāvüz
Ki yir mihrābına tıtdı yaşıum yüz

Belüm devrān büküp mānend-i pūr-kār
'Asā yile kādımdür lāmelif-vār

1480 İdüp bula bekā nefin çü işbāt
Bu fānide kim eyler meyl-i luzzāt

Kaçan kim kāmēt olsa hālka girdār
Direhlü tisra-yı 'aış olur dār

51a Bi'hamdullah ki oğlum nev-civāndur
Hiredmed ü kerīm ü pehlivāndur

Ne tenhā Çinde hākanluğa layık
Yedi iklimi sulṭānluga layık

Nekim vardur umūr-ı pād-şāhı
Anuñ zātunda gün gibi kemāhı

1485 Toli 'ālemce vardur mihri lūtfi
Velī yok zerre deflū kahır 'unfi

Yıgar şanma muhibden hān-mānın
Diriğ itmez 'adū isterse cānın

Bu iş dervişlikde hoş şifātür
Velī şehlikde nā-hoş hasitür

Olur kim 'ālem içre şāh olurlar

Cihān başına ظل ⁶⁵ olurlar

Ne deflū zālı olursa mürğ-ı hāki
Velī her yüzden olur aslı hāki

1490 Virüldi aña kim murād-ı şāhı
Olur ol mazhar-ı zāt-ı İlāhi

Şifāt-ı Hākka hep cāmī' gerekdür
Gehi mū'ti vü hem Māni gerekdür

Cemāli birle idüp yüz tecellī
Kılurken 'ālemin kalbin tesellī

Celāli dīde düz olmak gerekdür
Şu'a'ı sine söz olmak gerekdür

⁶³ Bkz. 7. dipnot

⁶⁴ *Ve en eşte 'ele'r-rāstü şeybān*: Baş ihtiyarlık aleviyle tutuştu. K.K. Meryem 4.

⁶⁵ *Zıl'ullah*; "Allahın gölgesi."

- Kısaşuñ zülmeti içre akan kan
Hakikat gözlesekür âb-ı hayvân
- 1495 Eger zûlm ehli şehden olmaya bak
Olur ol hürş-ı dil mazlûma gam-nâk
- Bilür hep emri bu bis ehl-i gıyâset
Siyâsetsiz tamam olmaz riyâset
- Bu halet çünkü Ferhâdumda yokdur
Bu nokşan ol kemâl ehline çokdur
- Ne hâşıl fil gibi kuvvet-i tenden
Ki şanmaz pür-i pişe şavletinden
- 51b N'olur 'ilm içre olduğundan efzûn
Çü câhiller ola devrinde ma'mûn
- 1500 Degildür ol hünere-ver gerçi hüd-rây
Cihândan katı bi-pervadur âmay
- Anı kılсам bu mülkin tâc-dârı
Zarûri terk iderdi işbu kârı
- Çü işdür başa düşdi çâr-nâ-çâr
Hu pâyı kalur balçıkda besi kâr
- Ganem çün kılса çoban mihr-bânluk
Fi-lâbüd kır içün eyler 'avânluk
- Egerçi lûtfidur bi't-tabı mâyl
Velî yâvızdan olur 'anka kâyl
- 1505 Çü şahluk lezzetinden ola hoş dem
Pes eyler talh-kârın işini sem
- Bu tedbîr ile Hakan hoş dil oldu
Ki yâ'ni her muradı hâşıl oldu
- Çü fikrinden görindi böyle takrîb
Revân şahâne bir bezm itdi tertîb
- Kamû erkânı da'vet itdi bir yir
Oturdılar işâret kıldı bir yir
- Ne deflû varısa mir ü sipâhı
Buyurdu cem' oldılar kemâhı
- 1510 Alup yanına Ferhâd-ı güzini
Yüzine digüben iki gözini
- Didi ey hasta göñlimüñ devâsı
Bu hûnin gözlerimüñ rûşenâsı
- İrüp her vechile Hakdan hidâyet
Baña kıldı cihân-bânluk 'inâyet
- Hıta vü Çinde virdi kâmrânlık
Cihân içinde hem kişver-sitânlık
- Tahammül hadd ü imkândan ziyâde
Nekim kılсам gümân andan ziyâde
- 1515 Beni her yüzden idüp Hak berü mend
Yoğıdı arzum illaki ferzend
- 52a Çok ağlayup yire sürdüm yüzümi
Yüzünle rûşen itdi Hak gözümü
- Bi'hamdullah nekim kıldum temennâ
Hüdâ yarı kılup buldum müheyyâ
- Tapufı Hak cevğân mâni itmiş
Beyândan zâtını müstâğni itmiş
- Ne işden bulsa şahluk 'itibârı
Bugün virmiş müretteb safia bârı
- 1520 Buhûru 'âlemüñ gelse hesâba
Tokuz eflâki şaymaz kim habâba
- Safia hatem demek yârı sem âyin
Dimekte mey acıdur şehd-i şirîn
- Bilürsen ben za'if ü bi-mecâlüm
Hemişe pîrlükden hasta halüm
- Zihî mihnet bilümi eyledi yay
Sipîhr oldum belâ okına ah vay
- Kadem Lâmi selâm mutadur dal
Dehânum çağrsa senden ider kal
- 1525 Sırum şahı ki pür-izhâr olupdur
'İnadan gerdemümde bâr olupdur
- Gözüm kim şişelerdendür medi var
Olupdur çar râh-ı gamda nâ-çâr
- Dişüm kim her biri bir gevher idi
Şeker gibi dehânumda eridi
- Meger bir dürc-i nâ-tarâce gitdi
Benümdür dü elümden baña yetti
- Sakalum ağı rehberdür memâta
Ecel berfi durur keşt-i hayâta

- 1530 Bu bağ içre şarardup çehre eyvā
Kıla çün penbe-i riş içre ma'vā
Temennā eylemek 'işret gülini
Göze saçmak durur gaflet gülini
Görüñ ol ebleh ü ser-geşte hali
Degirmende ağartmış şan şakalı
- 52b Koparur ağını devrān gamundan
Yolar rişin igitlük māteminden
Dahi ol kim ider bātıl ümīdi
Kılur zāğ sāye-bāzı sefidi
- 1535 Kālur yüzi karası 'ālem içre
Kara kıgulariyle mātem içre
Esir-i rişidür Fir'avn-vār ol
Ruhınuñ Çindür gamline yol
Kınu Mūsā sıfāt bir tıfı-ı bi-bāk
Bu Fir'avnuñ çeke rişün yola bi-pāk
Çü anluk çağı geçdi çünkim ey pır
Nedür şu āhir 'ömrüñdeki tezvır
İgitlük devri 'ays u nüşı demdür
Kocaluk ser-te-serdür dü elemdür
- 1540 Benüm kim böyle düşvār oldu işüm
Sarardı çehrem vü ağardı rişüm
Za'if oldu kuvā kalmadı fākat
Elümde bir nefes yokdur ifākat
Ne fikr-i saltanat ne dār u 'işret
Ne dest-i kuvvet ü ne pāy-ı kudret
Bu böyleyken gerü El'hamdülillah
Hezāran şükr ol Vehhāba her gāh
Müyesser idüben ser-cümle kāmum
Seni kıldı bu dem kām makāmum
- 1545 Cihān şamunda ger bir ayı kemdür
Güneş çünkim tulu' itdi ne gamdur
Çınar oldıysa ger sāye gibi hāk
Çü bitdi serv-i dil-cü yok durur pāk
Kabarmaz meskenin iderse terk şır
Çü bebr-i sāfder itdi bişede sır
- Ata kim şofına hayru'l-halef vār
Zahil olursa mihr üzre şeref kār
Ölüm vakti irüşse gam yimez ol
Ölür dahi vü hem öldüm dimez ol
- 53a1550N'ola ger tāt u taht u saltanat hem
Sipāh u mülk ü māl u memleket hem
Senüñle olsa kāmūsı müzeyyen
Seni öz yirime kılsam mu'ayyen
Saña olsa müyesser pād-şaluk
Halayık üstine kişver-güşaluk
Baña lütf ile vir şehlikde kulluk
Keremden it ataluk hem oğulluk
Zahir misün n'ola bārum götürseñ
Gül misün rahdan harum götürseñ
- 1555 Bu bezm içre çü gördi şah-zāde
Ki şurdu şah zehr-'alüde bāde
Şu resme çekdi āh-ı ateş-alüd
Kim oldu āsumānın sakfi pür-düd
Bulup bu nüktelerden canı āzār
Özin toprağa şaldı ağladı zār
Ayıtdı gözlerinden akıdup yaş
Ki sürsin saltanatda Han uzun yaş
Neşat bağı her gün tazelensin
Bu bağuñ virdi bi-endāzelensin
- 1560 Elinden düşmesin cām-ı keyānı
Müdām içsün zülāl-i zend-gānı
Bu fermānlarda 'aklüm kıldı hayrān
Ne diyem bilmezem ben bi-dil ü cān
Ne haddidür hitāb-ı şehri-yāre
Cevap itmek benüm gibi gubāre
Ne deflü hāksa cism-i hakirüm
Velī bir iki sözden yok güzürüm
Biri ol kim çü yok 'ömri i'timādı
Civān u püre birdür zulm ü dādı
- 1565 Velī 'ālemde her ne olsa mevcūd
Bekāsına olur bir nev'-i ma'hūd

- 53b **Za'if** olur za'ife 'ömr asası
Kavîdür kuvvet ehlinüfî binâsı
- Dahi bu kim bekası olsa yüz yıl
Çeker mi peşe anı kim çeker yıl
- Eger yıllar iderseñ say'u kaydı
Zağan şahın gibi eyler mi saydı
- Ne defilü şem'-i rüşen olsa vü süz
Güneş gibi olur mı 'âlem-efrüz
- 1570 Şeh olmaz 'arşa-i kat'ıyla bedâk
Kılur ferzin gibi geçrvlik ancak
- Diyüp bu nüktelerden şah-zâde
Atunuñ şevkını kıldı ziyâde
- Didi Hakan ki ey şem'-i ferağum
Neşatunı bezmine rüşen çerağum
- Beyâna bu güherdür can ki açdın
Me'âni dürrini ol defilü saçdın
- Şafâda güşem oldu pürdür andan
Şikest oldu velî ol bu beyândan
- 1575 Ki senden böyle ummazdum cevâbı
Beni âteş-dil idüp olmak âbı
- Tapuñda girmeni hoş-dil dilerseñ
Nihâl-i 'ömrden hâsıl dilerseñ
- 'İyân olmak gerek her sözde pâsum
Kâbul itmek gerekdür iltimâsum
- Şafâ-yı himmetümden ihtimam al
Beni incütme ahir dem du'âm al
- Bu resme gördi çün şeh-zâde sûret
Kâbul itmekligi bildi zarûret
- 1580 Yine toprağ olup bünyâd kıldı
Hazin göñlin atanuñ şâd kıldı
- Ki Han çün eyledi bu 'özrimi red
Ne haddimdür dahi kim 'özr idem 'âd
- Velî çün iş olurdu ben hakirüm
Zarûretde bu sözi şâha dirüm
- Ki ben bu çağa dek gâfil bulundum
Bu fermân içre fariğ-dil bulundum
- 54a İşüm 'işretde bezm aralugıdır
Ferâgat birle bi-pehlevânlugıdır
- 1585 Bir iki yıl 'inâyet eylese şah
Ki bu hizmetden olsa canum âgâh
- Şeh öğinde hemişe hazır olsam
Bu iş keyfiyyetine nazır olsam
- Yakın bilsem revâcun hem kesâdın
'İyân görsem şalahın hem fesâdın
- Şürü' itmezden öğdin müşkil işe
Başiret üzre olsam di hemişe
- Çü didi nükteler bu nev'a dil-keş
Atanuñ hâtırını eyledi hoş
- 1590 Getür sâki bafîa bir câm-ı şahı
Ki olsam gam sipâhınuñ tebâhı
- Gider şehlük hayâlin elümden
Bafîa bir câm-ı yek bifi mülk-i cemden
- Hakan-ı cihân güher-yekdânestüne**
'acâib-i hezâin ve gâraib-i defâin 'arz
itdükçe her dürr ü güher atasınuñ
ziyriye berâber ve her bir külçe-i zer-
ahmer hâk-i siyâha hem-ser görün-
düğüdür ve ahir gözi ol hezâinde bir
dâne dürr-i billûri dürrce tuş olup
içinden mihr-i hâveri gibi âyine-i
iskenderi çıkarup 'âleme dirahşan
olduğudur ve ol âyineden eşkâl-i 'acâib
ü şür-ı gâraib aña yüz gösterüp anuñ
'ağsinden envâr-ı muhabbet berç urup
Ferhâd-ı nâ-murâduñ âyi-ne-i diline
tâb-ı ızdırıp düşüp perişan-hal u
müsevvesü'l-ahval olduğudur.
- Felek kim her avı bir genc-i zerdür
Ne genc-i zerhenüm dürr-i güherdür
- 54b Ne hem şanduk-ı simâdur mücevher
İçi yüz câm-ı cem bifi tâc-ı kayser
- Degil تنها derûnı efser ü câm
Hezaran güz-i sâam-ı tûğ-ı behrâm
- 1595 Cihânuñ yâd-gârı anda mahzûn
Şafâda her biri bir dürr-i meknûn

- Meger bir şubh-ı hurşid-i cihân-tâb
Açar bu gencden âfâka bir bâb
- Kim eyler 'anber ü sarây-ı takrîr
Ki olmuşdur ayıklanup kâra yir
- 1615 Bu üslûb ile şâh u şâh-zâde
Hezâin içre olup dil-güşâda
- Kimünden seyredüp 'ibret alurlar
Kimünden renk pür-hayret alurlar
- Nice âyine bir câm-ı cihân-bin
Tılısım ateşün vü le'b-i âyin
- Gezerken şâh-zâde böyle pür-cüş
Gözüne bir 'acep peyker olur şuş
- Hired Ferhâd canuna şalıp tab
Kılur çeşmini nergis gibi pür-âb
- Bulur nâyâbdan bir turfe şandûk
Kim aña ırmış şan dest-i mahlûk
- 1600 Bu şevke pes durup Hakan yerinden
Şafâ egler vücûdî hâtırından
- Şafâsından derûni hâli peydâ
İçünde bir 'acep hey'at hüveydâ
- Diler oğlına 'arz ide hezâin
Velî bilmezki ne olmağdur kâin
- 1620 Velî ol turfe hey'at sırr-ı mübhem
Murâşşâ' kufulla şandûk-ı muhkem
- Ki tâbir dem aña idüp nigâhı
Gele göflüne şayed meyl-i şâhı
- Çü gördi ol tılısmı şâh-zâde
Murâd idindi fethini ziyâde
- Bu fikrile alup Ferhâdî Hakan
Hezâin içre gördi şad u handan
- Didi pes turfedür bu şan'at u sâz
Ne vardur keşf iditüf bu perdede râz
- Hezâin dime kim biñ kândur ol
Nice kan kulzümü 'ummândur ol
- Kılup Hakan bu Maniye mudâra
Heman dem itdi bir 'özi aşkâra
- 1605 Çihil keşâne evvel zer mekânı
Çihil hüm her birinde Hüsrev anı
- Ki afet kal'ası muhkem gerekdür
Anuñ esrârı ki mübhem gerekdür
- Hezâran mihr ü meh gibi gül içe
Yitür zer her bucağdan niçe niçe
- 1625 Didi bi- mâ'nidür bu sûret-i Çin
Düzülmüş şan'atıla le'b-i âyin
- Yine çihl-hâne pür-iñbâs-ı zibâ
Her oda kırk dünbek üsküre dibâ
- İdüp üstâd ya'ni şan'at-ı izhâr
Bunuñ kılmuş taşını âyine-vâr
- Kimi pür-sûret-i Çin hûb u dil-keş
Kimesi sade vü kimi münakkaş
- 55b Bu resm-i kufidür yokdur kilidi
Degil mümkün bunuñ feth ümîdi
- Müzehheb tâclar zerrin kemerler
Ser-a-tâ-pâ zeyin olmuş güherler
- İşitdükçe bu 'özri o felek-rây
Didi ey mihr-i fütûf-ı 'âlem-ârây
- 55a1610 Çihil mahzenine tabende gevher
Kimi la'l u kimi yakût-ı ahmer
- Gubâr-ı râhuñ ol mir'ât-ı cândur
Ki anda sûret-i 'âlem 'ıyândur
- Saçılmış her taraf encüm hesabı
Yığılmış peşte peşte kum hesabı
- 1630 Ne içün bendesinden şâh-ı 'âlem
Tutar bu sûretüfı sırrını mübhem
- Dökülmüş ol kadar elmâs-ı sır-âb
Gören şanurdu anı bahr-ı sim-âb
- Eger olsaydı bu sûret hayâli
Virürdi şekl-i nazardan mişâli
- Dahi firûze vü seng-i zeberced
Hesâbın kim ider bi-hâdd ü bi-'âd

Niçe kim şāh 'özü-engiz oldu
Anuñ sevdası hî-tüz oldu

Buyurdu açdılar fi'l-hal kufün
İçinden çıktı bir mir'ât-ı zerrin

Şadefde dürr-i encüm çehre beñzer
Felek şandukı içre mihre beñzer

1635 Leşâfetle ruh-ı cânane manend
Zamir-i Hüsrev-i devrâne manend

Anuñ üstadı düzdükde tılısmın
Bu yüzde bağlamış devründe resmin

Dimiş kim 'âlemüñ sâhib vükûfı
Cihānuñ kâribendi feylesofi

Hekim-i dehr-i Eflatûn-ı Dānā
Sipîhr ahvâline gün gibi beyāna⁶⁶

Çeküp yıllar bu yolda renc ü zahmet
Fırâvan keşf idüp esrâr-ı hikmet

1640 Bu mir'ât bedî' itdi peydā
Kim anda nakş-ı 'âlemdür hüveydā

Tamam olduğda bu âyine-i pāk
Tılısmın itdi pinhān u haşar-nāk

'Aziz olsun diyü qadr u bülendi
Kodı fethinde yüzüñ dürlü bendi

Bunuñ fethine ki ser-ver gerekdür
Kuy-ı t̄ali' bülend ahter gerekdür

56a Kime kim feth ola bu bâb-ı hikmet
Eline gerdi uşurlâb-ı hikmet

1645 Nekim Hâk eylemişdür halka taqdîr
Bu göz görse görünür cümle bir bir

Cihān esrârınuñ takvîmidür bu
Zamānuñ tahta-i ta'lîmidür bu

Kader levhi gibi ahkām-ı 'âlem
Olupdur bunda hikmet birle madem

Veli düşvardur fethi bu kârûñ
Eli irmez aña her şehriyârûñ

Aña kim düşse bu feth iztirâbı
Bu oldu ol mu'ammanuñ hesâbı

1650 Ki Yunan mülki ol ferhûnde kişver
Ki hikmet birle buldı zib ü ziver

Meyâmı sel-sebil ahcârı yâkût
Giyâsı zencebil eşcârı pür-kût

Anuñ hadd ü şimâlisinde bir tağ
Serin itmiş durur gerdüne iblâğ

Hevâ üzre belâ miğine beñzer
Yire inmiş kaza tığına beñzer

Aña kaldıkda üç menzil mesâfet
Ol üç menzilde vâk'a dur üç âfet

1655 O gördi menzil içre var bir ejder
Ne ejder heykel-i gerdûna beñzer

İkinci menzil içre Ehrimendür
Kim aña mekr ü hilêt dâb-ı fendür

Üçüncide tılısm-ı bu'l-'acep var
Kamû senden bu yirde çokdur âzâr

Bu üç yirden geçüp nâ'libe mehmil
Safia ol tağ olurdu dinc-i menzil

Bulur sen itseñ o tağda güzârı
Şeb-i hicrân gibi bir yire gârı

1660 Odur ser-menzil-i Sokrât-ı devrân
Nice Sokrât-ı Bül-Bukrât-ı devrân

56b Hâyat içre olursa ol hired-mend
Açar bu eşkâlden her cana bend

Eger içmiş buluna cām-ı mevte
Bu müşkil kârûñ olmaz yine fevti

Teveccüh eylesek rûhına dilden
Gözüñ yumsuñ hâyat-ı âb-ı gülden

İder bu 'uğdeyi bir bir safia hal
Mufaşşal ola bu esrâr-ı mücmel

1665 Oldukda bunu şeh-zâde çalāk
Bu rāzuñ halline oldu heves-nāk

Gettir şakî şarâb-ı gam-güsârı
Ki kalmadı dil ü cânuñ karârı

Ger ü ber-taze gamdan itdi dil-cuş
Ki eksidürdi itdürdi ferāmûş

⁶⁶ Bu mısradaki vezin hatası vardır.

Ferhād-ı nā-murād feth-i tılsimat
kaşduna sefer-i Yunan 'azmın idüp
gönlündeki 'ukdesi tılsımın mülk
arayanında feth idüp Hakanan icâzet
talep eylemek istediğidir ve Mülk-ârâ
dahî kelimât-ı hikmet ü nîkât-ı
naşihatle Ferhâdî niyyetünden men'e
olmadığın bilüp yüzbiñ hasret ü
zücret gelüp ol derd ü mihnet
haberlerin Hakan-ı şâhib-kırana
söylediğidir ve Hakanuñ dahî bu pür
'ilmi haberler rûh-ı Ferhâduñ beden
Çinünden 'âdem-i Yunana 'azma kârib
idüp Ferhâda habs ü bendi lâyıķ u
mahal u münâsib görmeyüp götürüp
Ferhâda nuşh u pend itdiğidir âhîrül-
emirde dil-i Ferhâda bu nuşh u pend-
südmend olmayup kat kalıcak çâr-nâ-
çâr Hakan 'asker-encüm simâd-ı cem'
idüp kendü nusretiyle ve du'â-ı hayrıla
gıtdiğidir.

57a Bu mihnet şerhin ol kim itdi tahîr
Bize bu resme kıssa kıldı takrîr

Ki çün şeh-zâdeye düşdi bu hâlet
Ziyâde oldu gün günden melâlet

1670 Heves oldu deründen urdı şü'le
Hevâya virdi şabr u hûşî cümle

Tutamadı çün ol sevdâyı pinhân
Çagırdup didi Mülk-ârâyı pinhân

Ki ey rûşen nihâd u pāk tedbîr
Bilür tapuñ ki yok taķdıre tağyîr

Bu yolda ger gedâ ger şâh olsun
Vü ger gâfil ü ger âgah olsun

Ezelden her ne olsa ser-nivîştî
Na'im u dūh için hūb-ı zîştî⁶⁸

1675 Mukadder herkez olmaz çün muğayyer
Görisedür kamū bir bir muķarrer

Qazâ gül-güne hat kim levhâ yazdı
Nice tağyîr olur pulada kazdı

Kişi olsa cihānuñ zü-fününü
Olur taķdır feniyyenüñ zebünü

Tutalum bir yüzine hukm-i bestün
Qazâ-i âs-mānı yetdi nitsün

Bu 'acizlukda ben kim nükte-dānum
Felekler cünbişünden nā-tuvānum

1680 Ne kim alnuma yazdı kilik-i taķdır
Baña yokdur anı tağyîre tedbîr

Ezelden buymuş Hakkuñ qazâsı
Benüm alnumda bu iş ibtilâsı

Anuñ kim göfli gözi ola pür-nür
Beni tutar bu iş içinde mağrūr

Ki bu işde benüm yok ihtiyārum
Ezelden böyle yazmuş gerd-kārum

57b Baña yüz böyle gösterdi bu mir'ât
Ye can virem ye feth idem tılsimat

1685 Egerçi 'akla müşkildür bu sevdâ
Velî çün terk-i cān idem çü pervâ

Bu yola 'azm-i pāyin başmuşum berk
Eger bifi sır virürsem itmezüm terk

Gerek kem itmeyem bu işde taķsîr
Benüm halum kılasın Hāna taķrîr

Ataluk haķķiçün kim vardur arada
İcâzet isterüm bu macerâda

Bu yolda himmetini zād kılsın
Du'âdan gâh gâhı yād kılsın

1690 Çü himmet birle işde hayr-ı yādı
Bu bağlu iş bulur şikesin güşâdı

Vü ger yok didüyse taķrı tanıķdur
Baña bu rāh-ı gāmda dönme yokdur

Yolumda divdür ger ejdehâdur
Tılsım içre ger yüzbiñ belâdur

Bu işde Hān beni mağrūr bilsün
İcâzetden dilüm mesrūr kılsın

Ki yokdur nuşh u men' ü zecrden sūd
Hemin destüridür bevâ-i mebhūd

⁶⁸ “زشت” şeklinde yazılmış.

1695 Anuñ haqqı ki qadirdür her işe
'İbâdî üzre nazırdur her işe

Eger biñ bend urursa baña Hâkan
Göñül geçmek bu sevdâdan ne derman

Çü Mülk-ârâ işitdi bu peyâmı
Bilürsen şaşdı bağlandı kelâmı

Göñülünden geçdi bir göynüklü âhı
Ki gördi gökde yokdı mihr ü mâhı

Ciger-kanın akıtdı gözlerinden
Taḥayyür ḥâsıl itdi sözlerinden

1700 Gözi giryân ciger büryân dil-efkâr
Gelüp Hâkan öğünde ağladı zâr

58a Hikâyet itdi bir bir macerâyı
Ne kim var guşsa vü derd ü belâyı

İşidüp oldı Hâkan zâr-ı gam-nâk
Döküp sine yakasın eyledi ḥâk

İdüp bu resme çok âh-ı tebâhı
Didi kim her-giz anuñ yok günâhı

Ölümle ben baña itdüm dirîğa
Başuma ne belâ itdüm dirîğa

1705 Yüridür günde biñ kez ḥûn içersam
Ki katdem kendü elümle aşmasam

Bu ki beñzer daḥi bir niçe sözler
Didi zârı idüp günidi özler

Çerağ çok kıldı çün şâh-ı zamâne
Koyup yüz yire destür yegâne

Bu derde olmağıçün çare pür-dâz
Naşihat itdi sâkin sâkin ağâz

Ki şâha her ne kim ḥük-m-i kazâdur
Anuñdur nâ-teslîm ü rızâdur

1710 Eger takdîr ola tedbîre mâni
Gerek olmağ kazâ ḥükmine kâni

Didi şeh ey sa'âdet şem'-i râyuñ
Günüñden münhasırdur yüzi ayuñ

Ne dîrsen bu belânüñ çaresi ne
Nedir merhem bu bağrum yaresine

Egerçi derde dermandur naşihat
Teselli-i dil ü candur naşihat

Veli bi-'aql olan sözümi işidür
Naşihat dinlemek 'âkı işidür

1715 Beni divâne kıldı derd-i Ferhâd
Elinden çarḥ-ı bed mehrüñ bugün dâd

Çü tutduñ benzümi bildüñ mizacüm
Ḥekim-i zü-fününsın kıl 'ilâcum

Bu söz birle yine Hâkan u destür
Tereddüt kıldılar bi-hadd u mâ'dür

ssb Pes ahır böyle kıldılar kararı
Kodılar gayrı fikr ü kâr u bârı

Kıgırdup 'âkıbet Ferhâdî halvet
Uşup her yüzden itdiler naşihat

1720 Ne deflü virdiler ḥavf u herâsı
Daḥi müstahkem oldı ibtilâsı

Çü Hâkan keft-i kevnden oldı me'yûs
Taḥayyül eyledi kim ide mahbûs

Yine çüsine itmedi taḥammül
Devâsın itdi bu yüzden taḥayyül

Ki göñlün itme azırde anuñ
Ḥayâtı küllerin pejmürde anuñ

Çıkup leşker ola oğlula hem-râh
İyü yavız ola işünde ağâh

1725 Nekim itdüyse Ḥak taqdîr ezelde
Anuñla bile göre her 'amelde

Gel ey sâki sefer düşdi uzağa
Elüm tut düşmüşüm bend ü reyâğa

Damağumdan alup bir bendile ḥuş
Beni kıl deyü bend ü ejdehâ-guş

**Hâkan Ferhâd için Yunan 'azmına
techiz-i 'asker ü tertib-i leşker
itdüğüdür ve ol kişverün hikeması
sipâh Hâkanuñ gerd-i şabâhundan
gözleri camin mücellâ ve dilleri
'âyinesin münevver kılduğıdur ve ol
encüm-girdâr-ı leşker bi-simâriyle
Hâkan-ı Çin ü Ferhâd gözün mihr ü
meh gibi Süheylâyla kârençün evc ü**

kūha urūc idüp gār-ı Süheylāya
gerdünidür ve Süheylā dahi anlaruñ
ahvāllerüne iltifāt-ı perteven şalıp
vaşiyyet-i Cāmast hükmince Ferhāda
bülent-ahtariuk müjdesin virüp
'Aristokrāt-ı Yunanda menzıl-i bi-
menzıl ahvālin Hakan-ı Çine ve
Ferhād-ı güzine haber virdügidür.

Kişi kim tutdı ma'nı şāh-ı rāhın
Bu ma'nı birle çekdi söz-sipāhın

Çü yıl şubh üzre şāh-ı gerdün
Kurup taht zer ü çeter-i hümāyun

1730 Yaşayup nürdan leşker yürüdi
Cihān şahın zer ü ziver bürüdi

Kılup nā-çār Hakan 'azm-ı Yunan
Kıgırup beglerin kurdı divān

Tarıķ-i 'azm küsin urdı fi'l-hāl
Çer-i cem' olmağı buyurdı fi'l-hāl

Kuruldı şehr öginde hāne her-gāh
Nice her-gāh-ı gerdün gibi der-gāh

Kimi zer-beft ü kimi şurh-dibā
Görinenden heceldür çarh-minā

1735 Yanında bir niçe biñ çetr-i 'ālī
Kamū zerrin tınāb gerdün mişālī

Olup üstünde gölgeler hemāzil
Felek evcinde tutdılar menāzil

Sütunlar çarha irdi sedre-ayın
Gümeçler virdi mihr ü māha tezyin

Çeküldi kehkeşān gibi tavīle
Hesābın cev bi-cev kimdür ki bile

Gelüp her bir yaftadan fevc fevc er
Yıgıldı şehr-i Çin ögine leşker

1740 Nice leşker akušda dūda beñzer
Demür içinde pinhān oda beñzer

Zemün-i haymeler tutdı ser-ā-ser
Kuruldı sāye-banlar çarha hem-ser

Kuşatdılar gelüp her-gāh şahı
Nitekim hāleler etraf müşāhı

596 Görince leşkerüñ cem'ini Hakan
Buyurdı katına cem' oldu erkān

Otuz fil üzre bir şāh-ı felek-baht
Oniki pāyelü bağlandı bir taht

1745 Oniki bürc-ı gerdün anda peydā
Cihān naķşı cemālinden hüveydā

Olup her tahta uşurlāb-girdār
Nücüm esrārını eyledi izhār

Kurup üstine bir çetr- i huçeste
Tınābın turfe tahta kıldı beste

Budur şol kürsi ki eflāke pāye
Ki şalmuş 'arş-ı 'āla aña sāye

Şeref virüp o tahta gün gibi şāh
Yanına aldı oğlunu nitekim māh

1750 Turup her pāyede on meh-peyker
Eline aldı zerrin ser-teberler

Kamū rūmı gulām u çini ayın
Kevākib gibi virdi çarha tezyin

Ögünce mīr-i zāle pehlevānlar
Neriman haybet ü sām u zamānlar

Bu ferr ü devlet ü kevkebile
Bu kadr u şavlet ü bu debdebile

O yir ü gök götürmez hayl birle
Cihān mülkini yıkar sil birle

1755 'Alemler şakķasın açup yürüdi
Felekler çehresini toz bürüdi

Olup miñ ü ni'āl encüm nişāne
Şehārı döndi yol yol keh-keşāne

Döküldi kūsler tutdı cihānı
Ki inletdi zemīn ü ās-mānı

Uruldu sūr-ı sūr nanayı rūyin
Kıyāmet oldu şankim 'ārsa-i Çin

Erenler cuşi vü atlar süheyli
Felekde kıldı ger guşi süheyli

60a1760 Süñüler açdı yapraklar havāda
Işındı başka bir leşker semāda

- Kuruldu şanki divân-i Süleymân
Yürüdi tayr gökde yirden insân
- İki gün tutmayup bir yirde mehmûl
'Azîmet itdi hân menzîl-bî-menzîl
- Bu 'azmi işidüp her şâh-ı iklim
Dil ü cânına düşdi heybet ü bîm
- Kamûsî hâna istikbâle geldi
Cemâlınden mübârek hâle geldi
- 1765 Gelüp her kâl'anufî kûfl u kilidi
Okundu feth kişverler nüvidi
- Ne kişver bahr u bir feth oldu yek-ser
Kodı pâyine ser-kisrâ-yı kayser
- Niçe ay kat' idüp şahrâ vü vâdi
Göründi kişver-i Yunan sevâdi
- Çü âgâh oldu ol iklim-i heyli
Ki Hâkan eylemiş bu mülke meyli
- Gelüp bir yire eşrâf u re'âya
Şehiçün düzdiler bî had Hüdâya
- 1770 Nişâr idüp kâmûsî pây-ı şâha
Gelüp yüz urdılar hep Hâk-ı râha
- Kılup bunlara 'arz u himâyet
Kamûsın itdi hadd nice ri'âyet
- Olurken dest-i püsenden ser-efrâz
Çog itdi hikmet erbâbına i'zâz
- Çü buldı hikmet ehli böyle pây
Baş açup el getürdiler du'âya
- Didiler bu şeh kişver-sitâni
Felek kadr it Hüdâya cavidânı
- 1775 Münevver eyleyüp rûşen nihâdın
Müyesser kıl dil ü candan murâdın
- Pes andan şofira Hâkan-ı ser-efrâz
Didi o hikmet açup ehline râz
- 60b Bizi kim devr-i çarh muhtelif râyı
Bu ilden yaña kıldı deşt peymâyı
- Degildür kaşdımız feth-i memâlik
Hemin maqşudumuz fe'-i mehâlik
- Bu yirde hâtır-ı 'âlâya ma'lûm
Ki bu kişverde var mârle bûm
- 1780 Ki olmuş anda bir kûh âşikâra
Ser-â-tâ-pâ vücûdi sentûfî hâra
- Varımuş yine ol kuh içre bir gâr
Dili fırkat şebünden tîre vü târ
- Bulup ol tîre câ Sokratdan nûr
Nitekim müşteriden şâm-ı deycûr
- 'İyamımuş bu yirlerde nişânı
Gerek kim ide sezânda beyânı
- İşidüp bu sözi ol kavm-ı hikmet
Didiler yir öptüp eş şâh-ı himmet
- 1785 Bu söz kim şeh sorar cümle nişâne
Yakındur anufî ahvâli beyâne
- Bu yirde hikmet-i zû-fünûn var
Kamû aksâm-ı hikmet içre serdâr
- İdüpdür ol dahî bu gâr-ı ma'vâ
Riyâzat ehlidür nâm-ı Süheylâ
- Tarîk-ı inzivâdur virdi anufî
Hünerde cümlemiz şakirdi anufî
- Egerçi cümlemizüfî var vükûfî
Velî oldur bu fennüfî feylesofî
- 1790 Çü hân işütüdi o kavmuñ cevâbın
O işüfî böyle fikret-i sevâbın
- Varıp ide Süheylâyı ziyâret
Sözinden kıla tahsil-i beşâret
- Heman emrcyledi şâh-ı yegâne
Ki leşker ola ol yola revâne
- Şeh ü şeh-zâde idüp şâd-mâmı
Kılavız oldılar bir kâr-bânı
- 61a Olup ol hikmet ehli cümle hem-râh
Sürüp bir gün irüşdiler seher-gâh
- 1795 Ol ulu tağ kim anda Süheylâ
Raşad-bend idi bir gâr içre tenhâ
- İdüp ol hikmet ehli şâha i'lâm
Didiler budur ol kûh u felek-bâm

- Sevâdî gerçi pür neşv-i nümâdur
Velikin râhı derbend ü kayadur
- Velî var kallesinde bir 'acep câ
Hevâsı cân-efzâ sahn-ı dil-ârâ
- Şuyı kevser şarâbı hâk-ı kâfûr
Fezâsı şahın-ı cennet gibi pür-nûr
- 1800 O cennet içre duzâh gibi bir gâr
Yaratmış kudretinden hayy u cabbâr
- İdinmişdür süheylâ anı ma'vâ
Ki yok cân u cihândan âfâ pervâ
- İşidüp bu sözi şah-ı dilâver
Buyurdı kanda tırta cümle leşker
- Alup mahremlerinden bir kaç adam
Alup ol kavm-ı hikmet birle hem dem
- Yayağ oldu şeh ü şeh-zâde nâ-kâm
'Urûc itdiler ol tağa idüp kâm
- 1805 Biri ol hikmet ehlinüfî nihânı
Girüp gâr içre âgâh itdi anı
- Ki devlet ok gibi irüp kapufla
Meh ü hür müşteri oldu tapufla
- Süheylâ çün işitdi bu kelâmı
Şeh içün vech gördi ihtirâmı
- Yeründen tırdı 'izzet itdi hâna
Olup şeh dahi ol yane revâna
- Görüştüp birbiriyle oldılar şâd
Elin öpdü gelüp ardınca Ferhâd
- 1810 İşâret itdi Dâna şeh oturdu
Söz açup perdeyi yüzden götürdi
- 61b Nice söz didi yol zahmetlerinden
Bu bi-payan sefer miñnetlerinden
- Didi şeh gerçi had yokdur 'inâyâ
Velî gördüñi sizi irdüñi şefâyâ
- Şeb-i firkat egerçi pür elemdür
Çü rûzdur vaşl ire andan ne gamdur
- Dönüp pes lûfîla didi Süheylâ
Şeref virdüñi şaha ehlen vü sehlen
- 1815 Kadumuñi Yemendür her bir diyâra⁶⁹
Bi'hamdullah kadem başdın bu gara
- Velî kaç' eylemek bu resme râhı
Muqarrerdür ki var bir kaçd-ı şâhı
- Didi şeh ser-te-ser şeh-zâde hâlin
Dilini zâr iden gözgüz hayâlin
- Hekîm-i nüktedân çün bildi hâli
Hem itdi şâdî hem çekdi melâli
- Koçup şeh-zâde kıldı dilin şâd
Degil mi didi tapuñi adı Ferhâd
- 1820 Süheylâ çün adı tahtkık kıldı
Nekim bu şordı ol tasdik kıldı
- Yüz urup Hakkâ pes dâna-yı âgâh
Sücüd idüp didi el'hamdulillah
- Ki irdüm olmadın maksûd-ı câna
Anı kim didi Camâsb-ı yegâne
- Ki benden soñra gerdün-sepek pây
İde çünkim 'Utârid devrimi tây
- Çıkup şeh-zâde-i Çin kişverinden
Kıla Yunanı pür devlet ferinden
- 1825 Adı Ferhâd ola danışda mâhir
Sa'âdet pertevi rûyında bâhir
- Tutup renc ü 'inâyâ can u cismin
Aça İskender-i rûm-ı tılısmın
- Velî ol yolda vardır iki menzîl
Ki anuñ kaç'ıdur gayetde müşkil
- 62a Birinde ejdehâ-i can-sitândur
Dimi pür-düdu vü ateş-feşândur
- Birinde Ehrimendür div-i nâ-pâk
Ki itmez Rüstem ü hüsenkden bâk
- 1830 Çü ferzendüm dönüp devrân Süheylâ
Ola aksâm-ı hikmet içre Dâna
- Qabûl itsin du'â birle selâmum
Her âhîr böyle fehm itsin kelâmum
- Ki bu maksûda kaçd itdükde Ferhâd
Anuñ emrinde kılsın se'i vü imdâd

⁶⁹ Bu mısra da vezin hatası vardır.

Dü 'âlem itse o fethe ümidi
Anuñ Ferhâd elindedür kilidi

Bulur ol divi katl etdükde manda
Süleymân-ı nebinüñ mührin anda

1835 Kala ol mihre feth-i tılsmat
Hezâin bula kim Karûn ola mat

Bu işler olıcağ ol cana teslim
Kamûsin eylesin Hağana teslim

Affa Sokrât-ı Dâna manzarı pes
Hem ol âyine-i İskenderi pes

Göre ol göz göre her güzeste
Kamû ahlâf seyir küh u deştin

Vasîyyet eyleyüp bu resme ol şah
Beni kıldı senüñ hâlüfiden âğâh

1840 Bi'hamdullah müyesser itdi bari
O kim yıllar geçirdüm intizari

Pes andan şofra ol Dâna-yı esrâr
Nevâzîş gösterüp Ferhâda tekrâr

Didi hikmet yüzinden bir niçe harf
Getürdi 'âkıbet ortaya bir zarf

Didi kim candan bu zarf semindür
Derûni hep yağıdır pür semendür

Ğam odından çok urdum bağruma dağ
Ki ben cem' eyleyince bu kadar yağ

62b1845Çü ejderle kılasın cenge âheng
Süren bu yağdan itmezden ol ceng

Ki nâr-ı ejdehâdan çekmeyüp renc
Bulasın anı katl itdükde yüz genc

Ki ol genc içre vardır çok ğarâib
Bulur hem Ehrimen andan nevâib

Helâk-i Ehrimen hüd viricek el
Kamû müşkil ba'unallah olur hâl

Dilüfiden tarh idüp gam mâtemini
Bulur sen şüphesiz cem hâtemini

1850 Anuñla feth idüp yüzbiñ mu'âmmâ
Görürsen niçedür te'sir-i âsmâ

Bulur sen anda hem Cemşid-i cāmın
Kılur sen anuñla işi tamamın

Anuñ ğarına çünkim iresin sen
Bilürsen hal-ı Sokrâtı mu'âyyen

İcâzet yok ki candan nükte-perdâz
Saffa bundan ziyâde keşf ide râz

Hezâran şükr kim işbu emanet
Tapuñla 'arz olındı bi-hiyânet

1855 Bu üslûb ile idüp cümle ta'lîm
Revân rûhını kıldı Hağka teslim

Tenin gözişleri birle yudılar
Heman ol yirde hağkına kıldılar

Pes andan şahla şeh-zâde-i Çin
Kıldılar nitekim var resm-i âyin

İrişüp vakt-i şam itdiler ârâm
Nice ârâm beliki fikr-i encâm

Güneş genci olup hâk içre mahfî
Kırdı bu göñül virâne şakfî

1860 Dem urup ejder-i şep yine pür-düd
Afâkdan saçdı âfâk üstine od

Felekdenidi 'işret-i şep-çerâğı
Eline aldı meh simin ayağı

63a Karışdı sünbül ü gül sahfa-i bağ
Dem-i tavûsa döndi şehper-i zâğ

Şoyındı şem'-i cem'-i şubh-kâhu
Şafâ-yı hâba vardı mürğ u mâhu

Gel ey şakî kını cām-ı 'azimet
Kederlik şamıdur genc-i ğanimet

1865 Helâk itmege bu ğam ejdehâsın
Vir ol tiryâkdan derdüm devâsın

**Ferhâd ejdehâi var rah-ğire
peykerine süvâr olup ya'ni ejdehâ
kaşdına yılan kuşanup ejdehâ ğarına
toğrı mâr-revân gibi revân olup
ejderden tımar çekmege bir tîr-i pertâb
idüp mâr-ı şitâba pür zehrile mağzını
hün-âb idüp berç-i tîğ-i âbdârıla ferçin
târumâr idüp vücûdın hâk-sâr
itdüğdür ve تنها kendüsi feth**

**eyleyüp içinde ejder-i nihâdî bir tîğ-î
fulâd tûş olup ve gümeç olmuş ejder
gibi bir halka-i âhının seyr-i çarh
peyker bulup ol genci bî-simâr-î
Hâkanuñ hâk-î pâyne nisâr itdüğdür**

Çü şep düdünü sürdi tañ nesîmi
Seher genci çıkardı levh-i simi

Gün oldı gâr-î zulmetden revâna
Nitekim ejder ağızından zebâna

Niyâz eşkin döküp Ferhâd-î gam-nâk
Yudî anufla cismîni ola pâk

Ne ta'lîm itdi ise aña Dâna
Getürdi yerine bir bir hemana

1870 Urup toprağa yüz itdi tazarrû'
Hüdâdan eyledi nuşret tevekkû'

63b Atasınuñ ayağına koyup baş
Didi it himmet i'lâki yoldaş

Mübârek kalbinüñ varsa melâli
Göñülden ben kulu ki kıl helâli

Yalufuz ummazam bu lütfi şehden
Ümidüm bu durur kamû sipehden

Görüp bu hâli Hâkan oldı gam-nâk
İdüp zârî yakasın eyledi çâk

1875 O eşnâda tûrup şeh-zâde bî-pâk
Buyurdi çekdiler eseb-i çalâk

Nice at bād-ı şar şardan çiçek-hîz
Şu manendi revân od gibi tîz

Girerdi çarha şahrâlar semenden
Dünüm olurdu deryâlar dümendenden

Kaçan kim olsa vakt-i güy u çevgân
Toğuz çarhı virürdi mihre meydân

Süvâr oldı heman Ferhâd-ı şafder
Şanasın şîre-bend-i mihri hâver

1880 Selâh-i sazını berkitdi muhkem
Yürüdi ejdehâ gibi urup dem

Görüp bu cür'eti Hâkan u leşker
Revân 'azm itdiler ardınca yek-ser

İrişdiler sürüp bir tire deşte
Ki var üstinde bir zulmat peşte

Sevâdî muzlim eşcârî yenmiş
Nihâdî kara kanlara boyanmış

Geritse rahş-î hür o râha aheng
Ola gül-gün iken gerd içre şeb-reng

1885 Kohusı ger ire dar'ûn-na'îme
Mübeddel ide bir demde cehîme

Pes irüp o hevâyî bed-sipâha
Yüzün düşdi nicesi hâk-î râha

Yerinden şıçradup atını Ferhâd
O hâk tire irdi nitekim bād

64a Göründi ejdehânuñ tire-gârı
Vücûdın kapladı düd u necârı

İrişdi il nesîmi ejdehâyâ
Şan urdılar ecel tîğın belâyâ

1890 Mehâbet birle çıkıdı gâr içinden
Belâ-veş günbed-i devvâr içinden

Dem-i pür düdü oldı ateş-efşân
Şanasın ebr içinde berç-i rahşân

Teni kühsâra beñzer ağzı gâra
Kafası kulle dişler seng-pâre

Zebânı nâr-ı duzâhdan zebâne
Belâ ehline ateş tâziyane

İki gözler cehennem ocağıdur
Gefizler kir ü kaşran ırmağıdur

1895 Pelenk asâtını pul pul ser-â-ser
Şehbede halka-i çini pür-ihtâr

Koparur 'alemüñ başına gerdi
Siyâh eyler bu çarh-ı lâciverdi

Bu heybet birle çıkıdı gârdan tîz
Dişi hûn-rîz ü ağzı ateş-engîz

Yürüdi leşker üzre olup âgâh
Gözi şeh-zâdeye tûş oldı nâgâh

Kakup kuyruk hücûm itdi gazap-nâk
Çü can kaşdına ejderhâ-yı eflâk

- 1900 Der-i duzzâh gibi açdı dehânın
Ki şayd eyleye şahıfî kuşca cânın
Şačup ateş dehândan cûşa geldi
Özin şeh-zâdenüfî üstine şaldı
Görüp tâ çastını andan nemek var ⁷⁰
Şanup bir loğma gibi ide iftâr
Kılan heyî ü sipeh olup gıdâsı
Bula bir lahza teskîn iştihâsı
Çü oddan yoğırdı şeh-zâdeye bîm
Ki gelmişdi yerine cümle ta'îm
- 64b 1905 İdüp dilden Hüdânufl adını yâd
Atın ol içine şaldı çün bād
Çeküp kavş-ı kûzî mânend-i bir yay
Şanasın çekdi burc-ı kavşa-ı bedr-ay
İdüp pertâb oda demrenlû bir tîr
Ki çarhufl yedi kalkanın kılur bir
Şu resme 'ukde açdı ok kirişden
Ki taldı gûş-ı çarhî âvâz-ı zehden
Açup ağzın ururken ejdehâ dem
Hücüm idüp gelirken peç-i pürhem
- 1910 İrişüp od gibi o tîr-i pertâb
Bogazından revân geçdi çü tîz-âb
Söküp bağrın derûnı eyledi çak
Geçüp her bir hâmindan cüst ü çâlâk
Komadı ejderüfî cânında fakat
Yılandur zağmı muhkem yidi kat kat
Görüp şeh-zâde ejderden bu hâli
Sürüp üstine atın lâ'ubâli
Çeküp bir tîğ-ı ateş-reng çün berk
İrüşdi çaldı ejderhâ-i ber-fark
- 1915 Şanasın berk indi kühsâra
İrüp farkını itdi pâre pâre
Olup deryâ gibi hûnlar revâna
İrüşdi mevc-i felek âsmâna
Gelüp çaldı necârî leşker üzre
Turanlar hep yıkıldılar yir üzre
- Hemin şeh-zâde itdi gâra âheng
Öftünce baht-ı devlet peyk-i ser-heng
Çü şaldı pertevin o tîre gâra
Sevâdı döndi şamikin nehâra
- 1920 İderken anda çep-çevre nazar-tîz
Görür karşuda bir seng-i dilâvîz
Muşaykal çehresi câm-ı felek-ves
Beyâz şafhası pür-haht-ı dil-keş
- 65a Demiş ki ey rûz-ı baht ıssı dilâver
Ola çün Hâk safîa bu yolda rehber
Müyesser olıcağ ejder helâki
Gözin aç şanma hâli bu meğâki
'Adedsiz genc vardur bunda pinhân
Göfûlden kaşd iderseñ fethi ey cân
- 1925 Kılupdur işbu gârufl merkezin bul
Ki safîa haht gibi ol noğtadur yol
Gömülmüş anda bir taş-ı şebe gün
Ki vezn olansa yüz batmandan efzûn
Kazup tîğ ile etrafını dest ur
Koparasn pençenile eyleyüp zûr
Ki def' itdükde ol taş zahmetini
Temaşa eyle Hâkkufl rahmetini
Çü buldı kıssa-ı şeh-zâde-i Çin
Tolandı bir zaman ol gârufl için
- 1930 Bulup o merkezi açdı kemenden
Kopardı zûr idüp taş yerinden
Zuhûra geldi bir gencine-i zer
Ki nûrî çarha virür gün gibi fer
Hesâbın idemez çarh-ı muhâsib
Nazırın görmüş çeşm-i kevâkib
Kılup biñ hûm-ı nihân anda Feridûn
Ki biri deyicek hûm-ı gerdûn
Derûnı cümleñüfî pür sîm ü zerdür
Ne تنها sîm ü zer dürr-i güherdür
- 1935 Der-i gencinedür bir 'âla evvân
Ki mi'mâr-ı felek resminde hayrân

⁷⁰ çast, ças şeklnide yazılmış.

- Bu eyvân içre bir taht-ı murassâ'
Yatur üstinde bir şâh-ı muberkâ'
- Başî üzre aşılmış bir şaye tığ
İçi Hürşide beñzer taşî çün mîg
- Anuñ yanında bir fulâd-ı kalkan
Ki mislen görmüşdür çarh-ı gerdân
- 65b Yazılmış anda ki ey baht-ı hümayun
Benüm şeh-enşeh-i 'âlem feridün
- 1940 Yedi iklîmüñ olup şeh-r-yârî
Koma dem almak şeh-r ü diyârî
- Cihânda 'adl ü dâdî pişe kıldum
Şalâh-ı 'âlemi endîşe kıldum
- Zebân idi elümde şîr ü nerler
Ururdu pâyuma ser-tâc-verler
- Ecel câmunı kıldum 'âkıbet-nüş
Fenâ hâkine düşdüm zâr u medhûş
- Meded irüşmedi zûr u zerümnden
O yir ü gök götürmez leşkerümnden
- 1945 Bu ğâr içinde kıldum fer kadem rast
Zer ü sim ile pür biñ hüm kudem rast
- Oluñ tâlî' karentîñi baht-ı yâruñ
Tılısmın feth idicek işbu ğaruñ
- Bu genc ü mâle kılma i'tibârî
Kâbul eyle ben iki yâd-ğarî
- Ki kalkan kubbesinde miş-i hatem
Süleymân yazıdır bedr ism-i 'âzâm
- Hem ol tîgîn hutû-ı zer-nigârî
Süleyman mührîdür ser-cümle varî
- 1950 Bu iki hıızra olduñ çünki mâlik
Cihân olsun gerekse pür mehâlik
- Bu iki tuhfeî çün buldı Ferhâd
Hüdâya şûkr kıldı oluben şâd
- Öpüp ol tîgîla kalkanı aldı
Beline bağlayup boynına şaldı
- Hemân can itdi leşkerden yafa tîz
İrüşdi saz u hürrem o dilâvîz
- Görince hûşa geldi cümle leşker
Döküldiler ayağına urup ser
- 1955 Beşâret eyleyüp Hâkana düpe düz
Ayıtdılar ki olsun bir gütüñi yüz
- 66a İdüp şeh-zâde ejderhâi mağhûr
İrüşdi devletile şâd u mesrûr
- İşidüp bu sözi Hâkan yügirdi
Bağup oğlunı şîhhat birle gördi
- Gidüp elden kararı geldi vecde
İdüp Yezdâna şükri kıldı secde
- Sürüp erdiler andan ejder üzre
Felekler şan yıkılmışdur yer üzre
- 1960 Yimüş bir vechle zahm-ı hüdengi
Ki hûn deryâsinuñ olmuş nehengi
- Alurlar 'ibret andan şâh u leşker
İderler dest-i Ferhâda du'âlar
- Geçüp andan şalarlar ğare rahtı
Görürler anda bunca gencü bahtı
- Temaşa eyleyüp hayrân kalurlar
Cihân hâlin bilüp 'ibret alurlar
- Oluñ şeh dañi ol genc-i girâm
Sipâhuna ider en'am anı
- 1965 'Adu ölmek ne hüşdür renc birle
Kişi kalmak diyâr u genc birle
- Atañ ger yime dirse ey berâdâr
Yi sen oğluma kalsın dime gel zâr
- İdüp 'işret öfice şâh u leşker
İçildi hûn-ı ejder gibi meylar
- Kını sâkî o câm ejdehâ dem
Ki kaşd u cân ider gam divi her dem
- O demden okıyup o dive efsûn
Kılalum şişe içre zâr u meftûn
- 1970 Elinden almağa cem hâtemini
Virelüm aña 'âlem mâtemini
- Ferhâd rahş-ı div zâtuna sürüp o
ateş-var bî-simâr leşker ile pişe-zâr
perde-i âzârına gördigüdür ve Rüstem-i**

mazend-rân-ı bîşesinde div sefidî katl
itdüğü gibi ol div lahza Ehrimen helâk
eyleyüp saray-ı div-peykerine Hakanla
geltüp ve Ehrimentün defâini içinde
Süleymân-ı 'âleyhü'l-islâm hâtemini
bulduğıdur ve ol mal bî-şimâr-ı leşkere
bezl idüp Sokrata gıttüğüdür.

Çü şeb-müşkine saçdı şubh-ı kâfur
Şan urdı Ehrimen enfâs pür-nür

Yerinden tırdı Ferhâd sepek-i dil
Üsengin ise candan bağladı yıl

Kuşandı beline tığın kemer var
Hemâil eyledi kalkan güherdâr

Binüp ol div-peyker asya çalâk
Yürüdi Ehrimen kaşına bi-bâk

1975 Koyup nâcâr Hakan dahi bezmi
O bi-had leşkeriyle itdi 'azmi

Seher ki irdiler çün bişe-zâra
Ki yol yogıdı anda mür u mârâ

Direht-sitân kamû bir yir yok açuk
Kurulmuş gülüçün çiğ vala çok

Eger uğrarsa anuñ içine yıl
Kala mürğ-i kafes gibi nice yıl

Vü hûsi ser-te-ser div ü şeyâtin
Melek eyler sevâdın görse nefrin

1980 Fezâsı pür-nuhüset menzili şüm
Nebâtı bahr-ı mâr u berk-i zakkum

'Akik olmuş taşı hûn-ı revândan
Zemîni 'âca dönmüş o üst hevândan

Şanasın her kenâr olmuş kanara
Aşılmış güde mismâr-ı hâra

Kesik başlar olup önüñ her şâh
Yolunup kaşları dirlerdi evvâh

67a Temâşâ eyleyin her şâ-hisârı
Şanur dâr-ı siyâset o diyârı

1986 Gelür her bir yañadan nâ'ralar tiz
Siyâh-ı ra'd gibi vahşet-engiz

Şu'âlinde semâ' iden giryivi
Şanur kim na'ra eyler nerre divi

Figân u nalelerden gümler eflâk
İşütse na'ra-i zehre olur çâk

Olup her hâr-ı damen-gir ki ey hân
Bu gülşenden yafia olma hürâman

Çenâr-ı lerze ile dir şalup el
Eger dil-teşne isefî kanûfla gel

1990 Şu'âlinüñ budır feryâdı her geh
Düşerseñ bu belâ dalına vah vah

Geltüp bu div-lâhi leşker ü hân
Kılurlar bişesi fikrinde hayrân

Heman dem emrider Ferhâd-ı safder
İnerler atlarından cümle leşker

Şalup tığ u teber her şâ-hisâra
Girerler od gibi o bişe-zâra

Ötünce bunlaruñ Ferhâd-ı çalâk
Yürür at oynadup hândan bi-bâk

1995 İrtüşür nâgehan bir hoş fezâyâ
Nicesi hoş fezâ-i dâm belâyâ

Ser-â-ser ol fezâdur sebze-yi derd
Velikin sebzesi renc-i gül-i derd

Meyânında yapılmış bir 'acep kaşr
Geçürmüş çarh-ı takı gibi çok kaşr

Mağarr olmuş içi nar-ı belâyâ
Duñân gibi taş çıkmuş hevâyâ

Ki her bir künkür-i şüriyle hem ser
Hurûcî kelb-i ekberle berâber

2000 Çekilmiş her taraftan burc-ı bâru
Nuhüsetde zehille hem terâzu

67b Der ü divârı pür nakş u temâşil
Kamû şekli 'âfarit ü 'azâzil

Görince bildi Ferhâd-ı kavî dil
Ki bu kümbend durur ol dive menzil

Hüdâ-yı ins ü cinüñ aşıp adın
O kaşra sürdi eseb div-i zâdın

- Ser-âyinden alup ses div-i kattâl
Nazar ol yaña şaldı kim nedir hâl
- 2003 Ne gördi bir süvâr-ı rüstem âyin
Şalup geldi atın şan bebr-i perkin
- Görinür hey'etinden kahramanlık
Yüzinden bilinür sâhib-kıranlık
- Göründi çün dive o kevkeb-i sa'd
Urup bir kahkaha ol nev'a kim ra'd
- Alup gürzin mişâl-i küh-ı Elvend
Yiründen tırdı ebr-i kahr-ı mânend
- Zemîni na'rasundan lerze tırdı
Melekler gökde tesbihin unırdı
- 1010 Gözin yumup açınca şah-ı pür-dil
Özine gördi div olmuş mukâbil
- Ne görse bir gire eş-şekl-i peyker
Yüzini şahra-i cin görse ürker
- Karalıkda yüzi şâm-ı melâmet
Uzunlukda boyı rûz-ı kıyâmet
- Başı arslana beñzer boynu file
Tolaşmuş kılları dönmüş fitile
- Yılanlar kim tolaşmuş gerdeninde
Şanasın tığ u hancerdür yanında
- 1015 Sütün sûret elinde deste çopı
Ucında güya yağlu çarhı topı
- Bu resmile idüp pür-huşm u perkin
Didi âdemi-i gaflet-i âyin
- Güzer itmez bu yirde şîr ü ejder
Döker simürg irse bunda şehper
- 68a Saña bu bişeden kim virdi râhı
Tefekkür itmedüñ mi bu günâhı
- Nedir bu 'azm-ı cerâtdan hayâlüñ
Ki görmüş kanu ki fikr-i muhâlüñ
- 2020 'Azâbdan bu kadar idüp makâle
Heman dem gürzini kıldı havâle
- Olup şeh-zâde kalkanına mâyil
İnirken gözini çaldı hamâyil
- Düşüp başuna divüñi o ağır taş
Yakın kaldı kim ide hürd-ı haşhâş
- Bu işden div olup mecrüh u dil-teng
Dönüp kaşırna itdi yine âheng
- Alup bir gürz andan dahi sengin
İrüşdi gürleyü hüşmile perkin
- 2025 Gazâbdan virmeyüp meyl ü emânı
Heman şeh-zâde üzre şaldı anı
- Tutup Ferhâd berķ-i ateşin tığ
Şalup şak eyledi ol gürzi çün miğ
- Heman div tırdı yüz bir kühsâra
İrüp cem' itdi yüzbiñ seng-päre
- Dönüp şeh-zâdeye çün itdi âheng
Bulut gibi hevâdan yağdırup seng
- Görüp Ferhâd anı kalkanı girdi
Ne kalkan kal'a-veş eyvâna girdi
- 2030 Tokundı çünki çeşm-i dîve kalkan
Teninden gitdi takât tırdı lerzân
- İdüp te'sîr-i ism-i a'zâm ol dem
Hevâdan düşdi yire zâr ü pür-ğam
- Görüp bu hâli Ferhâd-ı sebük-hîz
Yerinden berķ gibi şıradı tiz
- Göz açdurmıyup ol dîv-i recîme
Çalup tığile itdi iki nîme
- Pes andan eyledi 'azm-ı sarâyı
Eşikde bağladı o bād-ı pâyı
- 68b2035 Girince gördi kim bir kaşr-ı dil-keş
Nigâristan-ı Çin gibi münakkaş
- Kurulmuş ortada bir taht-ı zerden
Muraşsa' ser-te-ser dürr ü güherden
- Yapılmış sîm ü zerden cümle yapu
Mukaffal bir 'aded etrafı kapu
- Kamunüñ bend-i kufl-i la'l-i âhmer
Dahi her bâbı hilleye muharrer
- Beyân olmuş kamunüñ cins ü faşlı
Mufaşşal her birinüñ fer' ü aşlı

2040 Ki bunda sîm ü zerdendür define
O maḥẓende güherdendür ḥazine

Okurken bir bir ol yazuyı Ferhād
Bir altun bâba irdi hurrem ü şād

Ser-â-fâ-pâ cevâhir birle tersî
Bu vechile yazılmış anda tevķî

Ki bu bâbuñ degildür feth-i âsân
Odur 'âkil ki ola bunda hirâsân

Görünce bunı Ferhād yegâne
El urdı ol murassa' âsitâne

2045 Şınup kufin kapusın açdı bi-bāk
Ne gördi bir serâdır reşk-i eflāk

Turup şaldı nazar her yafıa te'cîl
Aşılmış gördi bir yakût-ı kândil

Şınup o şep-çerağı aldı fi'l-ḥāl
Zihî hoş-rüz kim el virdi ikbāl

İçinden çıkdı bir elmâs-ı ḥâtem
Ki reşkinden tutar meh gökde mâtem

Zer-âbile yazılmış çevre kândil
Ki ey hurrem dil ü rûşen nazar bil

2050 Hüdâ çün virdi bu engüşterini
Ki mührü ism-i a'zâmdur nigîni

Süleyman ḥâtemidür sakla candan
Ki safa ḥırz-ı candur ins ü cādan

69a Daḥi her kim okur bu mührin ismin
Açar İskender-i rûmufî tılsımın

İdüp ilhâm-ı gaybı aña ḥâtif
Olur çok ḥikmet esrârına vâkıf

Okudı çünki o yazuyı Ferhād
Öpüp sürdi yüzine oldu dil-şād

2055 Alup o mihri itdi şükr-i Yezdân
Pes andan kıldı 'azm-ı leşker ü ḥân

Gelüp gördiki o deryâ-yı pür-cüş
Yatur şahrâ-yı ḥayret içre medhüş

Görür leşker daḥi kim şeh-zâde
İrüşdi berk gibi dil-i güşâda

Bu ḥayretten kamûsı ḥuşa geldi
Gözin açup kamûsı cûşa geldi

Görüp Ḥakān daḥi oğlunu mesrūr
Tolar canı şafâ göfli gözi nūr

2060 Pes andan 'azm-ı kaşr-ı div ider şāh
Olup devlet kılavuz baht-ı hem-rāh

İder 'arz-i hezâin ḥāna Ferhād
Ḥisâbın fehmi ide mezâd mı nerrād

Olur ḥayrân görünce anı ḥakān
Ki bir gencinedür yok ḥadd ü pâyân

Çü aḳ dîvini rûzuñ rûstem-i şām
Sürüp rahşın başın kesdi ser-encām

Döküldi yire çün ḥün-ı siyāhı
Cihāmı tîre kıldı dūd-ı âhı

2065 Geçüp ol taht üzre şāh Ferhād
Ururlar bâde ile 'ayşa bünyād

Tutulur Ehrimen başı gibi cām
Şeh ü şeh-zâde olur bâde-âşām

Gel ey sâķi baña mey kıl ḥavāle
Ki itdüm Ehrimen başın piyāle

Kıla ta ol kadeḥden rûh-ı mestüm
Hemişe nefsi dîvin zîr-i destüm

**Ferhād Sokrat tağı tılsımın açmağa
kemer bağlayup Ḥazret-i Hızır bini
mülakatına ḥatırı ser-sebiz olduğudur
ve Ḥazret-i Hızır 'Aleyhisselām rehber
olup gam zülmētünden çıkarup ḥayāt
gibi ta'limlerle Ferhād tâze ḥayāt
bulduğudur ve tılsımat-ı gamdan anuñ
ḥatır-ı gamkini şād u aḥvāl pür
tevessüsi güşâda olduğudur ve Hızırın
cism ü tılsımındaki rûşen-i gönül gibi
tılsım cismünde cām-ı cihân-nümā
bulup ol cāme Hızır şuyı gibi şalup
İskenderün yādına içdüğüdür**

Çü zülmēt rā'yeti oldu nigûn-sār
Güneş İskenderi 'arz itdi didār

2070 Bezendi günbed-i aḥzer tılsımı
Tamam eyleki İskender tılsımı

- Koyup Ferhād elinden kas-ı bezmi
Buyurdu kim uruldu kavs-ı 'azmi
- Gelüp at arkasına hân u leşker
Revân 'azm itdiler maksûd-ı yek-ser
- İdüp dilden du'âsı hâtemi yâd
Yüz urup Hakk'a bifi cânile Ferhād
- Bu resme 'azm iderken râha ol şâh
İrer bir dil-güşa şahraya nâgâh
- 2075 Felek gibi bezenmiş mürğ-ı zârı
Güneş manend içinde çeşme-sârı
- Zülâli çeşme-i hayvâna beñzer
Ziyâsı meş'el-i sultâna beñzer
- Yanında bir ağaç bitmiş berümend
Bu hayvân şuydur ol hîzr-ı manend
- Görince anı Ferhād-ı yegâne
Heman dem can atup oldu revâne
- 70a Sürüp âb üzre rahşî bād-pâsın
Temâşa itdi o nehrüfî şafâsın
- 2080 Kılup evşâf-ı mir'âta nigâhı
Ruhın şu içre seyr itdi kemâhı
- Revân göñli gözi akdı o mâye
Ağaç dibinde indi hemçü sâye
- Ögüp bir şâh affa bağladı rahşın
Şu üzre şaldı zıll-ı mâye bahşın
- Çıkardı el urup bir bir libâsın
Başından tâc egeninden kabâsın
- Çıkup mihr urdu şankim ebrden tâb
Özin o çeşme içre itdi pertâb
- 2085 Neheng-âyin iki bahş itdi nili
Ten-i siminine nakş itdi nili
- Açuben koyunı ol âb-ı pür şevk
Revân bagrına başdı eyleyüp zevk
- Kamerdür irdi güya burc-ı âba
Güneşdür girdi yanıl hicâba
- Çü ol Hürşid-i 'âlem-âba düşdi
Hasedden 'ayn-ı 'âlem-tâba düşdi
- Atıldukda şuya o gevher-i tâb
Sepildi yütregine 'âlemüfî âb
- 2090 Çü batdı âba o gül-berk-i nesrîn
Şarardı gökde hür nilüfer-âyin
- Gehi mâhı şifât kıldı şenâyı
Gehi meh gibi virdi rüşenâyı
- Ruhı şevk ile hersenk oldu yâkût
Bu tâb ol aya virdi kuvvet-i kût
- Tentünden oldu çün ol su güher-dâr
Zâyâ virdi şafâsından kamer var
- Dil-i 'âlem meger olmuşdı mahrûr
Ki içürdi dehre maverdüle kâfûr
- 2095 Tenin ol âbla gusl eyledi pâk
Yuyup gam çerkini oldu tarap-nâk
- 70b Biçüp mikrâz-veş dibâ-yı âbı
Çıkup geydi tonın kıldı şitâbı
- Yüz urdu isteyü maksûdına yol
Tazarru' kıldı çok ma'bûdına ol
- Göttürdi secde-gâhından çü başın
Revân sildi eliyle gözün yaşın
- Bakup gördi turur bir sebze pûşı
Yüzinden nûr olur 'arşuñ sürüşü
- 2100 Libâs-ı sebz-i cennetden nişâne
Ridâ vü şaylasanı sūfiyâne
- Kâlim âsâ 'asâsın 'ârşa degmiş
Melek-veş göñli hakkıyle birikmiş
- Muşavver cismi Ru'hullaha beñzer
Sa'âdet tahtı üzre şâha beñzer
- Görince anı Ferhād oldu hayrân
Buyurdu lûtfîle ol pîr-i 'irfân
- Ki ben Hızrum saña irşâda geldüm
Bu fetihçün mübârek bâde geldüm
- 2106 Benüm her dem ledûn 'ilmine mahrem
Ki hak itdi kelimen baña hem dem
- İdüp İskender ile çok seferler
Geçürdüm rûz u şep bi-had hatırlar

- Girüp zûlmata itdüfî cüst ü cüyü
Uruben çeşmesi rāhına rüyü
- Anuñ maḥşûlî fāb oldu benüm āb
Bu ğamdan lâcerem ol oldu bi-āb
- Benüm cānum çü ol şuyı kandı
Sikender cān çeküp leb teşne yandı
- 2110 O zûlmetden çıkup derdile nākām
Bıştırdı hām-ı sevdālar içün cām
- Aña iş bağlamak oldu hemişe
Baña açmak anuñ bendini pişe
- Tılsımuñ yürüdü işbu vādî
Safla geldüm <ki> olam bu yolda hādî
- 71a Bu vādî üzre bir kal'a-i rüşen
Yapısı mermer ü kapısı āhen
- 2115 Müdevverdür tılsım çarḥ-ı manend
Burūcî kalle-i gerdūna peyvend
- Havālısı ser-ā-ser seng-i hāre
Yolı ol hāre üzre āşikāre
- Veli her haredür bir tığ-ı āfet
Düşünmişdür ecel rāhına kat kat
- Kişi cehd idüp itse o yolu tây
İletse anının pā oluben pay
- Bu işde yüzbiñ itse azmāyış
Ana o kal'adan yokdur guşāyış
- 2120 Veli bu karşı rāhı tutsa gitse
On ikibiñ kadem yol kat' itse
- Olur yolda 'ayān bir hāre derbend
Demür zencirle bir şîr-i nerbend
- Aña karşı gelür ağız açup şîr
Lisān-ı ḥalle dön git ger ü dîr
- Dehān açdukdā ol safla keser yol
Meger der vāze-i derbenddür ol
- Hazar kılma anuñ üstine şal at
İrüp cem hātemini ağızına at
- 2125 Üşir nerre nakış-ı mānevîdür
Tılsım feth-i genc-i hüsrevidür
- Döntüp ol yine ol mihr-i revān ol
Odur bend içre kat' it biñ kadem yol
- İrersen nāgehān bir tahta senge
Münakḫat saflası beñzer pelenge
- O taş üzre çıkıcak fārigü'l-bāl
Açılır kal'anuñ kapısı derhāl
- Girün baksuñ ki ol kapu içine
Turur bir er tutup pülād-ı çine
- 2130 Demürden yaye zencir eyleyüp zeh
Tutar elde olur kim görse Vallah
- 71b Çeküp töldürmüş anı safla nāzır
Turup göğsin girüp merdāne hāzır
- Dahi ol peykerüñ göğsinde tātān
Güneş miqdārı bir āyine raḥsān
- Çeküp ol taş üstinden gümām
Bir ok ile urursa her kim anı
- Düşer yire o peyker sāye-girdār
Tılsım olur güneş gibi bedidār
- 2135 Görünür çok 'alāmet āşkāra
Olur güyā kıyamet āşkāra
- Nekim varsa o kal'a üzre peyker
Dökülür yire bārūdan çü āhter
- Kazādan lik eyleyse hıta ok
Düşer bir derde can kim hiç deva yok
- İrer her güşeden yüz āhmın tîr
Eger biñ canuñ olursa kōmaz bir
- Vücūdın şā-hisārından döküp berķ
Kılur ten āşiyānın mürğ-ı cān terk
- 2140 Ki bu barınçadur ğayetde müşkil
Ser-ā-ser pür-hātırdur olma ğāfîl
- İdüben Hızır bu tedbîri ta'lîm
Didi kim 'azm-ı rāh it yok durur bîm
- Öpüp Ferhād pes Hızırūñ elini
Tutup gitdi hemān vādî yolını
- İdüp derbende geldi şîre karşı
Revān ağızına itdi hātemi o

- Dehân-ı şîre oldu mihr-i hâtem
Bu nakşıla anı zâr itdi ol dem
- 2145 Olup o hâtemi 'azm itdi fi'l-hâl
Gelüp o senge çıkdı fâriğu'l-bâl
- Çü taş üzre ayağın başdı muhkem
Sedâ düşdi hisâr içre heman dem
- Açıldı ol muhalda bâb-ı kal'a
Sanasın cem' olup aşhâb-ı kal'a
- 72a Kimi kapuya kimi burca çıkdı
Yıragile kamûsu urca çıkdı
- Bedenler can-sitânlar birle joldı
Görüp Ferhâd anı âşüfte kıldı
- 2150 Kapudan çıkdı hem bir dîv-i peyker
Ne âdem ger melekler görse türker
- Çeküp mihnet zihini kavsa germiş
Ki demren şeste vü kiz-güşe irmiş
- Görüp o pehlivân ol ibtilâyı
Ki bir cânına yüz tîr-i belâyı
- Elin şundi heman tîr ü gümâna
İdüp kapu dağı şahsı nişâna
- Te'enni birle çekdi yay-ı bi-vehm
Kazâdan eyledi pertâb bir sehmi
- 2155 Çü irdi bu hâdenk-i berk-i âşâr
Yıkıldı ol hâdenk efken nigûsâr
- Urınca sâye gibi o yire rû
Yüzün düşdi kamû erbâb-ı bârû
- İdüp şeh-zâde dilden şükr-i yezdân
Atup ol kal'aya can irdi hândân
- Bakup bir kal'a gördi ins ü cân yok
Ganimet her taraf hadd ü kenâr yok
- Hisârı merkezinde bir 'imâret
Ki kılmaz vaşfını yüzbiñ 'ibâret
- 2160 Birüni şahn-ı cennet gibi gülşen
Derüni kalb-ı 'ârif gibi rûşen
- Atar her câm-ı pertev âsumâna
Nazırın görmemiş devr-i zamâna
- Olurken bu behîşt-i kaşra manzûr
Meger kim anda kalmuş 'âyn-ı hûr
- Pes idtup yâd-nâm-ı hâkî Ferhâd
Ayak başdı o kaşr içine dil-şâd
- Girüp gördü ki bir hûş tâb-hâne
Şefâ virür der ü divârî câna
- 72b2165 Aşılmış orta yirde bir 'acep top
Felek mir'âtı gibi şâf u mergûp
- Cemâl-i fâl'at-ı canâna beñzer
Münevver kalbe rûşen câna beñzer
- Urur gün gibi o âyine-pertev
Felek-veş rûşen olmuş andan ol ev
- Meger ol gözgü yimüş câm-ı cemşid
Ki virürmüş ziyâ gün gibi câvid
- Kamû mahfî umûr izhârı anda
Rûmûz-ı kâinatufı varı anda
- 2170 Tış [ser]-cümle peydâ merkez-i hâk
İçinde devrider bir birne eñlak
- Mufasssal her bir iklimüf sevâdı
Nekim var kûh u bahr u deşt ü vâdi
- Egerçi anda istikbâle yok yol
Velâkin hal [ü] maziçün delil ol
- Anı çün gördi Ferhâd tarab-nâk
Begâyet oldu hoş hal u tarab-nâk
- Alup o câmı cân gibi revân ol
Koyup koyunna itdi 'azm-ı hân ol
- 2175 Gelüp ser-çeşme üzre gördi kim hân
Turup o leşker ile ânı cü yan
- İrüp hâkan u heylin şâd kıldı
Hezâran guşşadan azâd kıldı
- İrüp o kal'anufi ahvâlini yâd
Sipâh u hâna rehber oldu Ferhâd
- Gelüp o kal'a üzre hüsrev-i çin
Temâşâ kıldı bir bir tış u için
- Girüp o hâmina kıldı nazara
Hezâin gördi kim gelmez şamara

2180 Kılup şükr ü sipās u dāverine
Kamūsın kısmet itdi leşkerine

Pes andan şofıra haķan-ı felek-kām
Dönüp öz menziline kıldı ārām

73a Koyup cemşid cāmın koynına şām
Şeh encüm-i felekde tıtdı ārām

Yine Haķan düzüp ‘ayşıcün esbāb
İçüldi cām-ı cemden bāde-i nāb

Sikenderden idüp kāhı terāne
Gehi cemşidden olup fesāne

2185 Gel ey sāķi düzüp ‘işret maķamın
Kılup pür-bāde şun cemşid cāmın

Ki ide cām-ı dil kaşrın münevver
Ola cān ta’at-ı āyine mānzar

Ferhād İskender talsımından sonra haķanla Sokrat taķına ‘azm itdüği ve ol taķuñ irtifā ‘ade kallesi felekden çeküp ser-güzeşt denüldüği ve tire-ġarlarının her biri hicrān dönende sipāh olduğunun efsānesidir ve Ferhād cām-ı cemle iklim-i seb’e memālikin taksim idüp Sokrat-ı Yunan ġarını bildüğüdür ve ol ġaruñ derünında gevher-i Sokrat Lāmi’i olup bu sarfler ol kāne girdükleridir ve ol rüsenālıkda sarraf-ı ‘ālem ü hikmet ā’nı kim Sokrat-ı ‘ālem ile ve Būkrat-ı dānā ile āşinālık kesb idüp gevher-i maksūtlarına her birinüñ ahvālī zıkr olunup ‘ayān u beyānlarundandır

Yerinden çün şehir Sokrat tıturdu
Felek şahın tıutup hünkāme kırdı

Eline aldı uşurlāb-ı mihri
‘İyān gösterdi ahvāl-ı sipihri

Yine Ferhād idüp maksūda ‘azmı
Elinden kodı yire cām-ı bezmi

73b2190Uruldu kavlar tıtdı cihānı
Çalındı nāyler kıldı figānı

Şeherden yine yir yir kaldurup ser
Yerinden tırdı o taġ gibi leşker

Urup Sokrat ġarından yaña yüz
Geçüldi deşt ü vādilerünçe yüz

Ma’el-kıssa bu resme geşt idüp ser
Şeh ü Ferhād u Mülk-ārā vü leşker

İrüşürler bir ulu taġa bir şām
Degülmüş künbed-i eflāke i’lām

2195 Zehil bāmına ırmış başı anuñ
Kamer cāmı nüş itmiş taşı anuñ

Muħit-i devri tokuz āsumānca
Yolınuñ merkezi iki cihānca

Kalālinden görinen şübḥ-ı āşār
Degildi berf ey yar hevā-dār

O olup her kalle seng-i cedye pāye
Sürücü zāye şalmuş şahı sāye

Aķar her köşeden bifi çeşme rahşān
Biri o çeşmentüñ şems-i dirahşān

2200 Ğiyāşı ser-te-ser darū-yı nāfi
Ecelden ġayrı derde cümle dāfi

Var etrāfında bi-had ġar-ı dil-ġir
Şan olmuş tıre-cānlıkda hemāfir

Tolu vardılar ejderhā-i hūn-hār
Aķar seylāb şan deryā-yı hūn-bār

O taġ üzre çıkup şeh-zāde vü şah
Olurlar çünkü keyfiyyetden āġah

Kalır Haķan hayret-i la’l u ‘āciz
Ki bir yir görmüşdi böyle her-ġiz

2205 Ne bellü ġar-ı Sokratuñ nişanı
Ne eyler kimseler andan beyanı

Bu hāletde olup Ferhād-ı mülhem
Düşer göflüne ol āyine-i cem

74a Çıkarup anı koynından revān ol
Ser-ā-tā-pā nazar eyler hemān ol

Ne eflāki bulup taksim içinde
Bulur Yunanı heft iklim içinde

Nazar heylin şalup Yunana düpdüz
Deger o şah eger taġ u eger düz

- 2210 Kılup ol küh-i ahvâlin şamara
İder cevfine her ġarufî nazara
Bulur ol ġarı kim Sokrât-ı dānā
Anufî cevfinde sâkindür hemāna
Pes o ġar üzre Ferhād atuben cān
Yanınca bile Mülk-ārā vü Hākān
İdüp gün gibi o mir'ât-ı meş'âl
Girer Ferhād o zulmet içre evvel
Düşer ardına Mülk-ārā ile hān
İderler şū'le-i cāmile seyrān
- 2215 İrerler nāgehān bir nerdübāne
Ki gelmez şerh ü ol şāfi beyāna
Yunulmuş oku mermerden mücellā
Ki şan āyine-i çarh-ı mu'allā
'Urūc idüp aña Ferhād-ı canbāz
Çıkar ardınca Hākān-ı ser-efrāz
Daħi ardınca destūr-ı yegāne
Olur bir kaç ġulamile revāne
İrerler bir semā şāye herīme
Ki cennet gibi beñzer şahn-ı sime
- 2220 Kırulmuş bu herīm içre bir eyvān
Ki olmuş dergehi derbān-ı keyvān
İderler bir dem ol dergehde ārām
Düşer eyvān içine pertev-i cām
Hemān eyvāndan irer bir hoş āvāz
Gelü göz diyü ey kavm-ı ser-efrāz
Nidā-yı ġüş idince şāh u Ferhād
Olurlar cān u dilden hurrem ü şād
- 74b Girerler içerü mesrūr-ı hātır
Göñül yetise nitekim hevātır
- 2225 Görürler karşıda bir şū'le-i nūr
Ziyā cü pertevinden beyt-i ma'mūr
Olup bir burc içinde gün gibi gerd
Öğünde biñ hekim çarh-ı şākird
Yüzi mir'ât-ı envār-ı İlāhi
Görinür sırr-ı dehrāna kemāhi
- Şefāsı la'l-i manend āşikāra
Lībāsı la'l-i rüşen üzre hāra
Tolayup tiğ gibi pāyine dilin
Revān itmiş gözinden eşk-i selin
2230 Felek-veş şabitü hem bi-ķarar ol
Ne yüzden gözleşefi āyinedar ol
Daħi zer eşk-i la'l u saçı kāfūr
Yanar bir şem'-i kāfūrdur ol nūr
Ruhunda gün gibi 'ālem mişālī
Şan uşurlāb-ı hikmetdür cemālī
Çün ol hūrşidi gördi şāh-ı 'āzām
Felek gibi tapuda kıldı kād hem
Cemāl-i şem'-i gün gibi urup fāb
Celālinden vücūdı oldı nā-yāb
- 2235 Meger ol tābdan büt oldı peydā
Kim anı ditremek tutdı hemāna
Bu hāletden ne bir söz idebildi
Ne ilerü ne gerü gidebildi
Ne tenhā şeh-i çin Ferhād pür-dil
Görüp cānına irdi lerze hāşıl
Göz açup pes amīn-i mahzen-i rāz
İşāret birle kıldı şāha iğrāz
Yerinden itmedi gerçi kıyām ol
Velikin lūtfıla itdi kelām ol
- 2240 Çü pürdür cānı hikmet gevherinden
N'ola deprense ol tağlar yerinden
- 75a Nice siz didi bu yol zahmetinden
Bu bi-pāyān mehālik āfetinden
Egerçi yolca bihād çekdi göz renc
Hūdādan irdi her yerince yüz genc
'Adedsüz yoldı göz naķd-ı kerāmı
Süleymān hātemi cemşid-i cāmı
Velikin saña budur müjde-gānı
Ki beşyüz yıl ola 'ömrüñ zamānı
- 2245 Başufıdan gitmege bu kader tācı
Gele ayağufıñ 'ālem harācı

- İrüp her dem nûvîd-i feth bi-hâd
Bula bu istân-ı ikbâl-i sermed
- Dahi var bir hediyem safia 'âli
Bulunmaz virseler dünyâca mâli
- Mühellâ bir güherdür mihre beffzer
Ulu tiryâkdür pâ zehre beffzer
- Marâzdan bulıcağ ten inkisârı
Ya olsa pirlikde zâ'f-kârı
- 2250 Dehânufta o gevher dânesin hoş
Tutup bir dem karar itseñ şâdef-veş
- Tenüñ şıhhat bulur cânıñ tutar fâb
Olur kalbün güneş gibi cihân-tâb
- Diyüp bu sözleri o gevher-i pâk
Çıkardı ortaya bir mihr-i çâlâk
- Eline itdi hanuñ anı teslîm
Didi yokdur safia şemden gerü bîm
- Pes andan döndi Mülk-ârâya bakdı
Beşâsetle uruşen râya bakdı
- 2255 Didi senkim virürsen bu şahıñ
Sentüñ dahi öğüştür şâl u mâhuñ
- Bu şah olduğca 'âlem tâc-giri
Vezâret emrinüñ sensin müşiri
- Senüñ dahi murûr-ı devr-i gerdün
Kılacak 'ömr yok bağın deger gün
- 75b Velikin yolunuzda bir haşar var
Ki andan cânâ çok dürlü hadar var
- Bu dört aşılın ikisin durur o
Yeñülmezsem biri yeldür biri şu
- 2260 Çekiser siz egerçi renc-i bi-hâd
Kazâsın yine sizden Hâk ider red
- Şorasız niçe yıllar 'ömr-i devlet
Olasız şeh-süvâr şahın-ı şavlet
- Virüp anlara bu resme beşâret
Dönüp şeh-zâdeye itdi işâret
- Didi ey şeh-süvâr 'ârşa-ı rezm
Felek ikbâlidür yâr-ı şabâ 'azm
- Ki sensin kahr kâfınuñ pelengi
Belâ 'ummânınuñ hûn-ı nehengi
- 2265 Olup derd ü ana birle şiriştüñ
Ezelden 'ışk işidür ser-nivîştüñ
- Şefâ geldüñ kılup nice kademler
Şeref virdüñ idüp lûtf u keremler
- Kılup virân derûnum hurrem âbâd
Gözümü rûşen itdüñ göñlümi şâd
- Ki biñ yıldur idüp mesken bu gârı
Çekerdüm mağdemüñ çün intizârı
- Yüzün gördi gözüm El'hamdulillah
Safia irdi özüm El'hamdulillah
- 2270 İdüp bu resme çok şükran-ı izhâr
Didi Hakâna ey şah-ı cihân-dâr
- Kadem nice kılup çün bunda geldüñ
Hümâ gibi başuma şâye şaldüñ
- Veli bir kaç sözüm var bu civâna
Şu şartıla ki halvet ola hâna
- Keremden hân iderse lûtf u himmet
Diyem bu cânâ bir kaç sırr-ı hikmet
- Ayak üzre gelüben şah-ı kişver
Didikim her ne emrüñ varsa bir ser
- 76a2275Elin öpüp icâzet birle ol dem
Sırâdan geldi şâd u hurrem
- Çü halvet kıldılar Ferhâd-ı dâna
Yanına aldı ol mâhı hemâna
- Didi ey cân gözümüñ rûşenâsı
Muhabbet kulzuminüñ âşinâsı
- Bunı bil ki cihân fânidür el'hâk
Hemân bâkî durur ol hayy-i mutlâk
- Ger olsa Nüh 'ömrince hayâtüñ
Sikender gibi tutsa dehri atüñ
- 2280 O hikmetden budur sırr-ı İlâhi
Ki kalbün olmaya dünyâda lâhi
- İdüp Hâk kulluğın gün gün hemîşe
Kılasın her nefes yâdile pişe

- Çü maḥbûb-ı ḥākūtî ol durur ol
Mecâzi işlerin terk it anı bul
- Kodı Hâk sende bir mir'at-ı idrāk
Anı jengârdan itmek gerek pâk
- Cihân naḡs-ı nigârından gûzer kıl
O cân mir'âtına rûşen-naẓar kıl
- 2285 Cemâl-i yârı anda gûn gibi gör
O şem'a cânıfı pervâne-veş ur
- Bula çün dest-i rest bu vaşla ümmîd
Zihî ikbâl-ı sermed bâht-ı câvid
- Bu melek kim ser-â-ser derd ü ğamdur
Ne deflû tur ise iki kâdemdür
- Biri kılmakdur öz kendüyi fânî
Biri mülk-i beḡâdur câvidâm
- Vücûdın bezl kılduñ Hâkka irdüñ
Alup bu fânîi bâkiye virdüñ
- 2290 Dilerseñ bu söze bürhân-ı 'âla
Okı cân ile dâ' nefesüñ Te'âla
- Bu müşkil kârufı amma çare-sâzı
Degül 'âlemde illâ 'ışk-bâzı
- 76b Delîli bu sebîlûñ 'ışkdur bil
Hidâyet isterseñ 'ışka uygil
- Ki bi-'ışk âdemi efsûrde-dildür
Nice efsûrde belki mürde-dildür
- Ol dil kim kaldı ğam şamına câvid
Bulur mihrile cânı şubḡ-ı ümmîd
- 2295 Muḡabbet şayḡalı bâzâr-ı ğamdur
Muḡabbet saḡne-i jengâr-ı ğamdur
- Fütûḡ ebvâbına miftâḡ-ı Hâkdur
Sa'âdet beytine misbâḡ-ı Hâkdur
- Egerçi şerḡ olunmaz cins ü faşlı
İkiye münḡasimdür lik aşlı
- 'İyândur her birinüñ söz u sâzı
Adı 'ışk-ı ḡakîki vü mecâzı
- Şafaḡ gibi bu iki şem'-i dil-süz
Birinüñ rûyı şep birisinün rûz
- 2300 İkisi dahi ḡalbe kimiyâdur
Dil ü cân dîdesine tûtiyâdur
- Mecâzi 'ışkdur şem'-i mûnevver
ḡakîki 'ışkdur ḡurşid-i enver
- Mecâzi 'ışk gerçi ser-seridür
Veli 'ışk-ı ḡakîki ma'beridür
- İdüp evvel saḡa 'ışk-ı mecâzi
Bulıserdür tenüñ söz ü gûdâzı
- Cihânı tütiser gûn gibi çavufı
Ola efsâne dehre söz ü sazufı
- 2305 Kıla 'ışkuñ odı âfâkı rûşen
Nice âfâkı buna taḡı rûşen
- Ḳaçan 'ışk ehli 'arz ide sipâḡı
Cenâbuñ çün uralar ḡus-ı şâḡı
- Ola ma'şûḡ aşıl çare-sâzufı
Gele 'ayn-ı ḡakîkat her mecâzufı
- Beḡâ mülkinde bulup ḡahrâmanlıḡ
ḡakîki idesin şâḡib-kıranlıḡ
- 77a Ata gök ḡalmayup nâm u nişânı
Senüñ yâduñ ebed tuta cihânı
- 2310 Ferâmûş ola biñ ḡakân u ḡayser
Senüñ vaşfuñ ola dillerde ezber
- Budur saḡa ḡakîkat müjde-ġānum
Velîkin bir dahi var armaġānum
- Dilüñ ḡazır idüp kıl ḡâpruñ cem'
Ne dirsem eyle ġuş u ḡuşla sem'
- Ṭapuḡa eylerüm bir ism teslîm
Ki ḡa'îmdür anuḡla heft iklim
- Mübârek ḡırzdur 'âla du'âdur
Ne maksûdiçün okunsa revâdur
- 2315 Belâ vü bend içinde eylesen yâd
Oliser ḡayd-ı ğamdān cânıfı âzâd
- Budur diyi ol ismi itdi telkîn
Didi olsun mübârek ey şeh-i çin
- Hem o mir'âtiçün kim 'azm kılduñ
Belâ şafderlereyle rezim kılduñ

Açunca bunda İskender tılsımın
Yakın bil açduñ o gevher tılsımın

Nişan idüp o kalıp sinesini
Çü urduñ tır ile ayinesini

2320 Yime gam kim muradñ oldu mekşür
Ki ol cāmidi bu mir'ata mevķūf

Çü bundan iresin sıhhatle çine
Nazar kıldıkda o mir'at içine

Cihān içre ne deflū varsa peyker
Saña o göz göre 'arz ola yek-ser

İrüp saña muhabbet ibtilası
Ol ola derd-i mihnet ibtidası

Ola 'aciz içinde ehl-i tedbir
Göriser sen anı kim yazdı takdir

2325 Saña 'ışk içre hāsil ola ol hāl
İdeler hāk-pāyuf tāt-ı ikbāl

77b Göftüllerde kamū maķbūl olasız
Cihāna şah-ı 'ışka kul olasız

Hemin budur tapuñı hayr-ı yādum
İrişdüm çün saña buldum murādum

Hücum-ı 'ışk eşnasında kâhı
Beni yād idesin çekdükçe âhı

Diyüp Dānā tamam itdi sözüni
Geçüben kendüden yumdı gözünü

2330 Fenā dārından itdi rûhı tayrān
Bekā gül-zārını gösterdi seyrān

Görüp Ferhād Dānādan bu hālī
Gözünden yağdırup eşk-i revānı

Çok ağladı vü kıldı ah u zārı
Defizler oldu çeşmünden bikārı

Çıkup Hān u Mülk-ārāya o şah
Diyüp bu hālī itdi derdile āh

İdüp anlar dahi ahvālī ma'lūm
Firāvan ağladılar zār u mehmūm

2335 Çü bitmez ağlamakdan gördiler kār
Yırağın gördiler fi'l-hāl olup zār

Koyup kabrine kıldılar du'āyı
Ulu şehri eylediler ol ārayı

Pes ol tağdan inüp seylāb-ves zār
Geltüp bir merg-zāra şaldılar bār

Egüp Sokrāther dem Hān u Ferhād
Didiler eylesin Hāk rûhı şād

Güneş Sokrāta düşdi hāke çün zār
Gice Loķmānı matem itdi izhār

2340 Tolup eşk ü kevākib dīl-i eflāk
Kara tonunu giydi egnine hāk

Kını sākī getir şol bāde-i nūş
Ki idem gam mātemi zehrin ferāmūş

N'ola talh itse ol ol yafamı
Çün ağzuñ şehd ider ahır kıvamı

Ferhādun Hākanla Çin 'azmine dest-peymālūğudur ve çin mülkine irüp ol āyine-i 'ālem-nümā gamından seydālūğudur ve cām-ı cihān-nümā temāşāsından Ermen diyārın belki irem-i gül-zārūñ ve anuñ eymen gibi vādisinde hār şeklinde şecere-i Mūsā gibi başlarında yanın hayret-i nārın müşāhede kıldūğudur ve Şirintūñ cemāl-i tecellisi ol mir'at-ı pūr-hikmetde müşāhede kılup Ferhād heman dem bir āh-ı pūr-süz idüp yıkıldūğudur āhı ser-ā-ser ü eflāki tīre gün itdūğidür ve Ferhād nā-murād bu ateş gamından cān arduğnuñ 'iyān u beyānundadır

Şehir ser-çeşmesi çün oldu rüşen
Siphrüñ şah-ı pākin kıldı gülşen

Şafā buldı felek Yunan zemini
Sineye çekdi güneş Hākan-çini

2345 'Iyān-ı 'azmi çine döndürüp Hān
Yürüdi geşt idüp şehri beyaban

İrişüp şah ahır Çin eline
Nitekim mihr-i hāver menziline

Yine tahtına geçdi hürrem ü şād
Yine urdı şafā bezmine bünyād

- Veli bî yafta Ferhād yegāne
Çün irdi devletile Hān-māne
- İdüp gözgü hayālinüfî ümidin
Eline aldı mahzenler kilidin
- 2350 Dilinden def' içün o ızırābı
El urup açdı o miñnetlü bābı
- İrüşdi mahzen-i makṣūda āhur
Buyurdı itdiler şandūkı hāzır
- 786 Görince o letāfet hokkasını
Letāfet dime āfet hokkasını
- Müşevveş hātırı oldu tarab-nāk
Yürüdi afa karşı cüst ü çālāk
- Kilidi isteyüp hāzenden aldı
Özin yüzbiñ belā bendine şaldı
- 2355 Kilid ağzına kufluñ şokıcak dīl
Peri urmuşa döndi kufl-i bī-dīl
- Güzeller zülfi gibi oldu pūr piç
Didi açma bu miñnet dāmını hiç
- Mukayyed olmayup bu remze Ferhād
Heman şandūkı açdı nitekim bāb
- İçinden çıkdı o mir'āt-ı rahṣān
Bulutdan nitekim mihr-i dirahṣān
- Düşüp göflüne hayretten şarāre
Anuñ ruhsārına kıldı nazara
- 2360 İçinde gördi bir deşt-i felek sān
Ki olmuş ser-te-ser şahn-ı gülistān
- Şuyı kāfur hāki misk-i 'ānber
Dimağı ol tūrāb eyler mu'aṭtar
- Mukehhel nergisüñ hevāb-ı nūşı
Kırmaz bīdārlar cānında nūşı
- Urur cān harmanına gülleri od
Çeker bülbüleri feryādını dūd
- İdenler lālesi bezmini seyrān
Kılurlar dağ-ı gāmdan dillerin kan
- 2365 Zümürürd gibi fārş-ı sebze-gārı
İder āşūfte çarḥ-ı zer-nigārı
- Temāşā eyleyüp bu deşti ol şāh
Keser 'azm-ı nazardan her yafta āh
- Görür bu deşt içinde bir ulu tağ
Ser-ā-tā-pā sevād-ı gülşen ü bağ
- Kemer kāhunda hāyl-i bī-nihāyet
Kemer kılmuş kamū kār içre kāmēt
- 79a Elinde cümleñüfî mübeyyin ü tişe
Kamūya kühkenlik kār u bişe
- 2370 Özi şeklinde bir peyker тұrup zār
Olur bu pişe-verler üzre der-kār
- Kesüp bir argı eyler āh u zārı
Defizler olmuş eşk-i cūy-bārı
- Görüp kendüye o şahsı müşābih
Olur şeh-zāde bu ahvāle vālih
- Bu halet içre görse bir 'acib hāyl
O tağūfı kallesinden irdi çün seyl
- Kamū çapük sūvār u māh-peyker
Kevākib nakş-ı çarḥ āyin güzeller
- 2375 Kamūnuñ kaşları yay gözleri oh
Yırag-ı hūsn içinde ekstügi yoh
- Ol alay içre var bir şāh-ı şaf-der
Güneş gibi semendi şir-peyker
- Şacı tıgrası olmuş hūsne mağrūr
Yazulmuş alnuna نور علي نور⁷¹
- Kaşı nūndan cebin altunda peydā
Ya levḥ-i rūḥları üzre iki rā
- İki çeşmi iki cellād-ı hūn-riz
Ki cān kaşına çekmiş hançer-i tiz
- 2380 İki nergis durur nāz uyḥusunda
Yaturlar mest olup yaz uyḥusunda
- Gören kirpiklerin şaf şaf beraber
Şanur olmuş mukābil iki leşker
- Meger kāfur gözidür bu müselmān
Tutarlar her yaftadan tiğ-ı 'uryān

⁷¹ Nūrun 'ālā nūr; Bkz. 42. dipnot

- İki zülfi iki zünnâra beñzer
Ya müglardur taparlar nâra beñzer
- Ya 'Abbâsi 'âlemlerdür çizilmiş
Ya Dâvûdi zırhlardur dizilmiş
- 2385 Ya ejderdür şaçar ağzundan âteş
Semenderdür ya âteş içre dem-keş
- 796 Ruhidür pertev-i nûr-ı İlâhî
Ki idrâk edemez gözler kemâhî
- Sa'âdet şubhudur misbâh-ı Hâkdur
Letâfet bağdudur gülden tabâkdur
- Güneşdür kim fûrûğî 'âlem-efrûz
Ya bir bi-dü'd-ı âteşdür cihân-süz
- Hañâ didüm ruh-ı mir'ât-ı cândur
Sevâd-ı çeşm-i hâlk anda 'ıyândur
- 2390 Eger sefer dehânum idesin zam
Biñ ol deflü görürsen hüsniñi hem
- Meger kim elf-i ma'nîdür o bîni
Kırmış mizâna hüsni-nâzenîni
- Ya engüş-i Muhammeddür muhakkak
Kim itmiş kûşa-i bedr-i iki şâk
- Ya elması çekilmiş tığdudur kim
Ruhı elmâsını kılmış iki nîm
- Lebi cân dürcidür kim içi pürdür
Leb-â-leb şehd ü kând ü gevheridür
- 2395 Ya şebnemle pür olmuş gönçedür ol
Nice vaşf eylesem yüz ancadur ol
- Dehâni noktadur var ise mevhum
Ya hâl-i hüsndür ser-heyle merkûm
- Egerçi bi-nişândur ol mu'ammâ
Çıkar feth olsa likin yüzbiñ esmâ
- Dili hançer durur yalut güherden
Ya yakûti cevârişdür şekerden
- Zenahdânı ki bâbilden nişândur
Göñül mûrgına simin âşiyândur
- 2400 Ya zezem çahdur ya cûbb-i Ken'ân
Ya diller Yusüfiçün oldı zindân
- Boyı cân gülşeniniñ taze servi
Şaçı dil bağınutı ra'nâ tezervi
- Anut belâ degül adı belâdur
Diyâr-ı hañt-ı hüsniñ istevâdur
- 80a Kıyâmetdür hele kâmet degildür
Aña kemdür diyen âfet degildür
- İki bazûları billûra beñzer
Hañâsın boynuma şal nûra beñzer
- 2405 Hârîr içre iki deste semendür
Nihâl-i gül ya şâh-ı nesterendür
- Nihâl-i nârvendür yaza irmiş
Ucında on kalem taze irmiş⁷²
- Kalemler uçları rengin çiçekler
Zihî şun'ı Hüdâ Allahu ekber
- İki 'âlem meyânında yakın bil
Mişâl 'âlem-i berzâhdur ol bil
- Görenler nice anı olmasın deng
Cihânı bir kaleye itmiş önek
- 2410 Muhaşşal o peri bu şüretile
Ser-â-tâ-pâ cemâlu şöhretile
- Sürüp râhşını ol tağdan peri-veş
İrüşdi şan hevâ ucından âteş
- Gelüp o kühkenler üzre tırdı
Cemâlinden cihânı oda urdı
- Dönüp ol şekl dahi kaldırup ser
Nişâr idüp gözinden dürr-i gevher
- Görüp ol ilinut şeh-süvârin
Bir elden şaçı hâk-pâye varın
- 2415 Cigerden âh idüp bir nar'a kıldı
Yir üzre sâyesi gibi yıkıldı
- Görüp Ferhâd ol timşâl-i hâlin
Bu sirruñ keşf idem diyü mâ'lin
- Yakın rek tutdı o gözgü cemâlin
Temâşâ itdi ol mihr ü cemâlin
- Çü bağıdı ol ruh 'izâra 'izâre
Dilini yakdı Vâmîk gibi nâre

⁷² Bu mısırada vezin hatası vardır.

Derûnundan muhabbet virdi âvâz
Göftül mürği heman dem kıldı pervâz

80b2420 Görüp çâkerleri o hâli andan
Pür itdüler sarây için figândan

Ayağına döküp göz yaşlarını
Döküp taşlara gâmdan başlarını

Varup Hâkâmı kıldılar haberdâr
Didiler o şehvî hâlini nâçâr

Atası eyleyüp feryâd u efgân
Yüzün yırtup irtüşdi zâr u giryân

İdüp derdile Mülk-ârâ yıka çâk
Segirdüp geldi saçdı başına hâk

2425 O şem' üzre olup pervâne-veş cem'
Yanup kan ağladılar cümle çün şem'

Kimi didi hevâ âşâridur bu
Dem ü şafra vü sevdâ-kârıdur bu

Sefer çok çekdi bozmuşdur mizâcî
Şarâb u hoş gadâlardur 'ilâcî

Kimi didi perî rivine beñzer
Düttüz seven bihûr u 'ûd u 'ânber

Kimi dir zahm-ı çeşm itdi güzendi
Gerekdür heykel-i zer bâz u bendi

2430 Kimi dir bâde fâ'lidür bu işler
Buhâridür damağı cânê işler

Geçer bir lahza şabr-ı pişe ilk
Ko göz evhâmı hoş endîşe ilk

Buyurdı Hân gelüp erbâb-ı hikmet
Görüldi ser-te-serher bâb-ı hikmet

Hazâkat eyleyüp her yüzden izhâr
Şifâ kânûnı üzre düzdiler kâr

Ne deflü itdilerse hüsn-i tedbîr
O hâlet olmadı fi'l-cümle tağyîr

2435 Urup bi-hoşluk güyine ol yüz
Özine gelmedi bir gice gündüz

Seher çün yakdı şeb 'ânber şemîmi
Dimağ-ı cânê ir gördi nesîmi

81a Açup çeşmini ol şâh-ı dil-efkâr
Nazar çep-çevre aşldı ağlayup zâr

Görüp ol mâtem ehlin kaldı hayrân
Hayâdan iş yerine derüldi kan

Heman 'aqlın irtüp gayretle tûrdı
Yüzini hâk-pây-ı hâne sürdi

2440 Didi bilmem neden oldu bu hâlet
Ki irmiş sizlere bunca melâmet

Tutuñi mağrûr u rüsvâ olmuşam ben
Ne rüsvâ hâcletümnden olmuşam ben

Bi'hamdullah soñı oldu selâmet
Egerçi çekdüm ög bi-had melâmet

Bu yüzden oldu anlar şâd-mâne
Koyup Ferhâdı oldılar revâne

Çü kaldı anda tenhâ yine Ferhâd
Dil ü cândan idüp derdile feryâd

2445 Eline yine ol mir'âtı aldı
Kuy-ı diğkat şalup nazzâre kıldı

Ruhun âyinenüñ gördi girifte
Şehâb içinde gün gibi nühüfte

Ki ol mir'âtı ki çeşmini şaldı
Hezâran imtihân u cehdi kıldı

O meh-peykerden anda bulmayup tâb
Elinden itdi o gözgüyi pertâb

Meger bünyâd iden o gözgü resmin
Bu yüzden bend kılmuşdı tılısmın

2450 Ki her kime ki 'arz ide cemâl ol
Hemin bir kez iderdi keşf-i hâl ol

Çü Ferhâd ol talebden oldu nevmîd
Özin derd ü gam içre buldı câvîd

Didi ah eyleyüp şa'b işe düşdüm
Kenârı yok 'acip teşvîşe düşdüm

Eger idem vücûdum pâre pâre
Çü matlûb olmaya hâşıl ne çare

81b Mekânın bilmezem ki olam taleb-kâr
Nişânı yok ki teftîş eyleyem zâr

2455 Dil ü cân rûz kan girdäba şaldum
Düşüp gam bahrine ser-geşte kaldum

Tokundı sineme bir od lu demren
Siper olmaz felekler olsa cevşen

Eger görse derûnum dağını jağ
Ura sengin dilintüf bağına dağ

İdersem halka cânım derdünü nakl
Okurlar adımı Mecnûn-ı bi-aql

Eger ilden nihân idem bu süzi
Şeb-i gam ola ancağ baña rûzi

2460 Bu gamdan ger başum alup gidersem
Taḥammül kılmayup bir iş idersem

Degildür maksad-ı dil çün muḥakkak
Olurum tâlib-i meḥûl-ı mutlak

Mukarrerdür dahi kim şâh-ı kişver
Şalar şabretmeyüp ardımca leşker

Bu işde eylemezler zerre ihmâl
Bulurlar bir iki gün içre fi'l-hâl

Eger kanın dökersem ol sipâhufl
Cevâbın niçe virem bu günâhufl

Gidüp fakat olursam ger giriftâr
Olam Hakân öfünde şermden hâr

Ne yüzle gözükem Hânüfl gözine
Nice gözle bakam halkufl yüzine

Dirîga derd-i bi-dermâna düşdüm
Şoyutmaz âteş-i süzâna düşdüm

Öñüm girdâb-ı hayret ardum emvâc
Na yafâ kaçayum ben zâr u muhtâc

Bu müşkil iş baña çün hâşıl oldu
İşüm tedbiri gayet müşkil oldu

2470 Hired-i kânun üzre niçe eyyâm
Gerekdür şabr kılmak kâm nâ-kâm

82a Şadefde şabrile bârân olurdur
Güherden şabr-ı birle kan olurdur

Tokuz ay şabr ile bir kaṭre-i âb
Olur rahm içre hürşid-i cihân-tâb

Bu üslûbile idüp âh u nâle
Diline eyledi şabri havâle

Şun ey sâki baña tiryâk-veş câm
Yeter şabrile oldum zehr-i âşâm

2475 Beni 'ışk fenâ bezminde hâş it
Hired renc ü belâsından halâş it

Ferhâd-ı nâ-murâduñ bād-ı hazân-ı
'ışk u muḥâbbetden gülberk tâl'at-ı
zâ'feranı ve şar şar derd-i mihnetden
niḥâl-ı kâmeti hazân olup bağ-ı cemâli
şaldığıdır ve dehrün ittibâsı ve 'aşruñ
hükemâsı cem' olup ol hâlet-i 'âlâmet-i
sevdâya ve hareket-i safrâya sebt idüp
ta'dil-i mizâc için tebdil-i havâ o sefer
deryâ-yı tedbir-i 'ilâc mülâhâza idüp
bu sevdâyla Hakânla Ferhâd terk-i
'amâ-perve ve kaşd-ı Cezâir idüp ol
deryâ gibi leşkeri cem' idüp fulk fulk
peykerlerle bahre girüp bu ticâret üzre
iken bi'l-ittifak rûzgâr-ı muḥâlif ve
bād-ı 'asefe ugrayup ekse-riyyâ
sermâye-i hayât gark-âb-ı helâke ve
girdâb-ı hüve'l-nâke şalup sūd yerine
ziyân-ı tahsil itdikleridir

Tarîk-i 'ışk ihfâsında mahir
Bu resme 'ışk sırrın kıldı zâhir

Ki Ferhâd itdigince 'ışkı ihfâ
Halâik içre oldu râzi ifşâ

Kılanlar 'ışk hâinden beyâm
Dimüşler 'ışk-ı meşk olmaz nihân

82b İrüşse ma'den-i kibrite ger od
Dil-i kühsâr olur pür zahm-ı pür dūd

2480 Felek hem mihrin aḥşâm eylemez fâş
Olur zâhir çü encümden dōke yaş

Nice kim gizledi Ferhâd-ı gam-nâk
Bu odı örtüben üstine hâşâk

Velâkin dūd-ı âhi ğah u bi-ğâh
Bu sırdan cümle kavmı kıldı âğâh

Gören bildi ruḥu gamdan münakkaş
Ki bu puladı mum itmiş bir âteş

Sektü olmaz çuval içinde pinhân
Nitekim penbe içre nâr-ı süzân

- 2485 Güneş pinhân olur mı zerre içre
Ya deryâ gezlinür mi katre içre

Bunu gün gibi belkim 'ışka nâmûs
Şu defillü pertevdür kim şem'e fânûs

Düşüp el-kışsa gün günden za'if ol
Mişâl-ı mäh-i nev oldu nehf ol

Leb-i yâkûtı oldu lâ'l-i esfer
Sirîşki derleri yâkût-ı ahmer

Gül-i nesrine döndi erguvânı
Bahâr-ı tâl'atı oldu hazânı

- 2490 Anuñcün lâle-veş içse dehânın
Virürdi düd-ı dağ-ı gam nişânın

Cünûn aşarı gösterdi nişâne
Söz ide beşledi sevdâ yayane

İderdi başı gibi nazm-ı pürdür
O deryâ-derlerinüf biri yudur

GAZEL-I FERHÂD

Kıldı tecellî cânuma bir kez cemâl-i dost
Yıllar durur gözinde o çıra-veş hayâl-i dost

Birî 'arz iderse âyine-i mihrûme cemâl
Bir kez yüzine bakmaya dil bî-mişâl-i dost

- 83a2495Tenden alağa kat' iderdi ebed bu cân
Bilse müyesser olmadığım ittişâl-i dost

Seyrâb olurdu cân pür âteş-i hayâtla
Hâk-i derinden irse nesim-i şimal-i dost

Şâki defizler itmege teskin kılursa cüş
Şol âteşi ki cânuma şaldı zülâl-i dost

Muṭrib ebed kulaguma girmez nevâlaruñ
Gel olmasa hevâ-yı makâm-ı makâl-i dost

Virmez kimesne gerçi o cândan nişâne hiç
Gitmez velî göñülden ümid-i vişâl-i dost

MESNEVİ

- 2500 Ma'el-kışsa diyüp eş'âr-ı mevzûn
İşi yanup yıkılmak oldu dün gün

Talup cânı buhâr-ı düd-ı sevdâ
Dili pür-âteş oldu çeşmi deryâ

Sipâh-ı 'ışk tarâc itdi cânın
Hevâ yağmacısı açdı dükânın

Dilinde kalmadı şabr u qarârı
Elinden gitdi cümle ihtiyârı

Özine âh u zârı yâr idindi
Hayâl-i yârı yâr-gâr idindi

- 2505 El urup câmesin kesidi çalak
İderdi cîbini zeyline dek çâk

İdüp efser serine hâk-ı râhın
Giridi keşf yerine külâhın

Çuşanırdı kemerdür div ü mârı
Tutardı elde gül yerine hârı

Görüp ol hâlin anuñ şâh u destür
Bu gamdan oldular yanınca rencür

İşidüp ney gibi anuñ figânın
Bular derd âteşine yakdı cânın

- 2510 Didiler yanuben bu şem'i pür-nür
Eridi cismi şankim şuda kâfûr

- 83b Vücûdı bedr iken döndi helâle
Se serv-i şebiye oldu hayâle

Tedârik vâktidür gaflet gerekmez
Bu derde bir nefes mühlet gerekmez

Gerek bilmeñ bunuñ derd-i mizâcın
Tevekkûf itmeyüp kılmak 'ilâcın

Gelüp bir yire beş kamû eḥibbâ
Hemân dem kıldular cem'-i eḥibbâ

- 2515 Görüp kârûre vü nabz u 'alâim
Ferâset itdüler ana mülâim

Anuñ hakkında oldu bahş-ı bî-hadd
Kaluben berberinüf itdiler redd

Görüp şeh-zâdenüf nabzını kat kat
Bilindi cümle esbâb-ı 'âlamat

Kamûmız şöyle teşhiş etdük anı
Ki almuşdur harâret cism ü cânı

Yanup şafrā odından balgām u dem
Çıkup sevdā buhārī başa her dem

- 2520 Müdām içüp harāretle mey-i nāb
Şebāb u hem şarāb odı urup tāb

İderken canda bunlar iştigālī
Dile düşmüş tūlsm açmak hayālī

Çü göflünde o sevdā tohmın ekmiş
Anufl tahsili içtin derd çekmiş

Şaçılmış ejdehādan üstine sem
İrşmiş Ehrimenden cānına dem

Vücūdından bu defilü cem' olup nār
İşi yanmak yakılmak oldu nāçār

- 2525 Pes oldur hūsn-i tedbiri bu kārūf
Gerekmez hiç te' hūri bu kārūf

Bu deryā içre vardur on cezire
Ki ta'rifinde olur 'akl-ı hayre

Oluḫ hātemleyin o bahr-ı dāir
Nikin gibi düşüpdür bu Cezāir

- 84a Cibālīnūfī kılalı çarḫa peyvend
'Uyūnı çeşme-i hūrşide manend

Yedine rüy-ı deryādur muvāre
Anuflçün hevāsını raḫb u bāre

- 2530 O yaḫa 'azm iderse şāh-zāde
Muḫarrerdür <ki> olur göfli gūşāde

Girüp za'if dimāḡı bula kuvvet
Dil ü cānı şıfadin tola şalvet

Etibbā çün kelāmın kıldı taḫrīr
Ḳabūl itdi şeh-enşāh anı bir bir

Dönüp emretti Mülk-ārāya fi'l-hāl
Ki bu iş üzere olḡıl itme iḫmāl

Ḳararum gitdi itdüm 'azm-ı deryā
Kimi esbābını görgül müheyyā

- 2535 Tamam oldu çü iş emreyledi şāh
Varup şeh-zādei kıldular āḡāh

Ki hāndan böyle oldu emr-i cārī
Süre deryāda bir dem rüzḡārī

İştüdi bu sözi şeh-zāde Ferhād
Ḥazin göfli biraz ḡamdan olup şād

Didi fermān şehūfdür yok nizā'um
Ki her emrine vardur ittībā'um

Ne yire 'azm idüp göre yıraḡı
Benüm başum durur hānufl ayaḡı

- 2540 Didiḫzār idüfl bi'-ḫad sefāin
Ki cān şabr itmez almakdūr kāin⁷³

Bu fermānı işidüp şāh-zāde
Neşāt u şalveti oldu ziyāde

Getür sākī kını şol zevrāk-ı cām
Ki deryā gibi cānum itmez ārām

Uyup bir kaç gün işbu rüzḡāra
Bulam şayed kenār-ı vaşla çāre

**Hakānla Ferhād nā-murād hurrem u
dil-şād hānufl sipihr cenklere encüm-
84b var hayl-i çin birle mihr ü mehleyin
süvār olup şabā-vār meydān-ı deryā ol
bād-pālarla gidüp rüy-ı āba çin
salduḡlarıdır ve muḫavves felek-
lerintün dehānları sera perde-i bād-
bānları birle ejder gör aḡzundan ve
çadır kefen bezinden numüne olup o
saf sefineden feşānedür ve ol 'acāib
deryāyı seyr ü temāşā iderken rüzḡār-ı
fitne-engiz süver-ı pür-nüfūrle deryā**

yuḡzinde rüste-hiz ḡurup واذابحار فجرت

⁷⁴ ma'nāsın ḫaṫṫ-ı ter-i emvācla şahāif
muḫit-i sefāihine raḡam ābda
dizduḡıdır ve tezahum u telāṫum -ı
bahrdan kūh-peyker fevc fevc mevcler

gelüp ve واذاالجبالي سيرت فحوا⁷⁵ hame-i

**tīr-i şafāin birle etbāk-ı fülk evrākına
naḡş-ı zer-efşān ḡazduḡıdır ve bu
eşnāda fülk fülk misāl-i bi-'āded-i ceng
mala mal neheng fenā kāmına ve
girdāb-ı belā dāmına düşüp tünd bādı-**

⁷³ Bu mısra da vezin hatası vardır.

⁷⁴ *Ve izā bahrūn fucciret*: "Denizler taşırıldığı zaman"
K.K. İnfltar 3.

⁷⁵ *Ve izā cibālūn siyyiret feḡvan*: "Daḡlar yürütüldüḡü
zaman" K.K. Tekvir 3.

şar şar Hakānu Mülk-ārānuñ zevrākın
varṭa-i pūr-helākdan sāhil-i necāta
şaldu-ğıdur ve bu ortada ol 'ışk
deryāsınuñ aşınāsı Ferhādun keştisin
rūzgār-ı sāikā-bār elinden seng-i
havādisle şikest olup bahr-i bī-pāyende
bir tahta pāresiyle vālīh ü zār u aşūfte
ve hayrān u ve ser-gerdān kaldıgıdur

Bu deryā içre ol kim oldı ğavvāş
Çıkardı böyle dürr-i mā'ni-i hās

85a.2545Ki çün esbāb-ı deryā oldı techiz
Şeh ü şeh-zāde fi'l-hāl atlanup tiz

Geltür leşkerle deryā sāhiline
Meh ü mihr irdi mäh-i menziline

Müheyyā gördiler biñ ceng-i 'ālī
Turur felek felek mānend-i hālī

Ser-enser kaldırıp çarh-ı berīne
Demin dem andırıp ğūr-ı zemīne

Meger tutmağa bu çarh-ı nigūnı
Mādār-ı 'alem olmuş her sūtūnı

2550 Bir engişt üzre kim lâ'bile her an
İderler käre-i gerdūn-ı gerdan

Ne keşti her biri taht-ı Süleymān
Ki kalmuş dīv bādı bende fermān

Kamūsı tāt-dārı mülk-i deryā
Ta'azzümde felek farkına kor pā

Yine bunlar yanınca nice şandāl
Kamūnuñ levh ü çubı 'ūd-ı şandāl

Yürise her biri şād-pāye beñzer
Niçe şād-pāye ejderhāya beñzer

2555 Neheng-i cān-sitān tırmaz ögine
Seker dem şalsa bādı kor şofına

'Alemler şukkasın açmuş semāda
Düşüp mähiler olmuş 'aks-i mādē

Şehiçün bağlamuşlardı felek-veş
Bir ulu hānuñ üzre taht-ı dil-keş

Kurulmuş üstine taht çetr keyānı
Kim olmuş çarh-ı atlās sāyebānı

Geçüp ol taht üzere Hān [u] Ferhād
Oturdu devletile hurrem ü şād

2560 Tolup sair gemiler leşker-i Çin
Defiz üzre yaşında kişver-i Çin

Demür üzre gelüp mellāhlār tiz
Göge ejder çeker gibi ider hīz

85b İdüp her çarmuħa kayd-ı bendi
Felek evcine atdılar kemendi

Çü bi'smillah mecrihā didiler
Heman deryā yüzine yürüdiler

Muvāfiq rūzgār öftünce hoş dem
Sürüp keştileri dil-şād u hurrem

2565 Segirdim şaldılar deryā-yı Çine
Tezelzül virdiler deryā içine

Süleymān gibi tahtın götürüp bād
Su üzre Hızr gibi seyr idüp şād

Yöneldiler merā vü cāne doğru
Afā dek kim felekler çatdı ebrū

Meger çarhın nehengi neyle bitdi
Ki yüzbiñ mähı kendin taşra atdı

Kılup deryā yüzün mehtāb-ı rüşen
Şafādan oldı şahın-ı āb-ı gülşen

2570 'Tyān olduğça deryādan temevvüc
Olurdu bi-'ādet lū'bet teferrüc

Zuhūr idüp hezāran turfe mähı
Ki Hān mähiiyetin bilmez kemāhı

Kamūsı mah-ı tāl'at ser ü kāmēt
Hırāman dil-rübālardur kıyāmet

Vefā 'azminde cem'-i aşinādur
Şafā bezminde şem'-i rüşenādur

Urup āyīne-i deryāya şaykal
Toğarlar meh gibi her yüzden evvel

2575 Olurlar şofra bir sā'atda nā-yāb
Nitekim nilgün-ı ebr içre mehtāb

Şikār-ı mähiiyān idüp nehengi
Kılurdu ehl-i deryā birle cengi

- Kamûsî kûhe beñfizer ejdehâ-dem
Kalur dem beste şeklin görse âdem
- Eger dem ursa âteşdür nihâdî
Vü ger dem şalsa eyler bahr u vâdî
- 86a Dem urup itse âb-ı bahrı eñşân
Felek cevfin kılur pür nûcm-i rahşân
- 2580 Eger bir demle kılsa kasd-ı tevfir
Hevâ-i bahr ider bahrı kara yir
- Kamûnufî dest-i pâsî hançer-i tîz
Ne hançer her biri çengâl-i hün-rîz
- Ki her çengâl-i şekl-i ejdehâdur
Ecel tonın biçer kaz-ı kazâdur
- Görünen her yañıdan cân-verler
Beyân olmaz yazılsa niçe defter
- Şeh ü Ferhâd idüp bu vaz'ı seyrân
Kalurlar kudret-i şân'ıda hayrân
- İrüp nâgeh kazâ-i âsmânı
Zuhûr eyler belâ-i nâgehânı
- 2585 Çıkar bād-ı muhâlif dehşet-engîz
Defiz oynar dibinden kaynayup tîz
- Segirdim şaluben şarşar cihâna
Urur rahş-ı muhîta tâziyâne
- Gemi ehli görür bād-ı haşar-nâk
Kılurlar cübbeler yelken gibi çâk
- Kürek gibi tutup eller du'âya
Sütün var açdılar başlar Hüdâya
- Görürler ıssı itmez fikr-i tedbîr
Olurlar çarmuh-ı emr-i takdîr
- 2590 Dümen gibi birağup kârı elden
Kalur lengerleyin cümle 'amelden
- Çekerler Hâna bir ser-beste zevrâk
Ki seyründe hacil çarh-ı mu'allak
- Ki ya'ni olmadın tufân ziyâde
Binüp ol rahşâ şâh u şâh-zâde
- Gehi gavvâş gâh olur şinâver
Selâmet sâhilin bulup çıkarlar
- Şeh idince tedârik irdi bir mevc
Ayurdı cöngi zevrâkdan tutup evc
- 86b2595 Ata cöng içre kaldı eyleyüp vay
Oğul zevrâkda oldu bahr-ı peymây
- Bu ortada irişüp bahr-ı tuğyân
Felek tenvîri taldı berç-i tufân
- Geçüp evc-i felekden mevc-i deryâ
Göründi ka'r-ı âb içre Süreyyâ
- Kef-i envâc urup eflâke sili
Ruh-ı gül-günin itdi reng-i nili
- Felek sakfına her keşti urup tîr
Meger pür-rûzın itdi çarh yir yir
- 2600 Ki yer yer gün gibi anuñ nişanı
Olupdur bu nücüm-ı âsumânı
- Görüp bu hâli gökde hût harçeng
Remin ka'rına kıldı cândan âheng
- Estüp yiller belâ deryâsı taşdı
Tedârik kalmayup şu başdan aşdı
- Olup her bir yafıa bir keşti perrân
İçinde kaldı ehl-i deng ü hayrân
- Kimine irişüp bir tahta pâre
Çıkardı mevc-i deryâ bir kenâra
- 2605 Kiminüñ zevrâkın bu bahr-ı pür cûş
Alup girdâba şaldı zâr u medhûş
- Velikin bād-ı şarşar cöng-i hânı
Egerçi şarsup itdi çok ziyânı
- Sürüp ahır selâmet birle yine
Bırakdı şâhil-i iklîm-i Çine
- Çü Hânufî cöngi çıkdı o kenâre
Haber oldu kamû halk-ı diyâre
- Segirdüp irdiler cöng üzre fi'l-hâl
Çıkardılar şeh-i âşüfte ahvâl
- 2610 Ne tenhâ şeh o cöngüñ kavmu yeksân
Yetürlerdi düşüp bi-hoş bi-cân
- İdüp her birine envâ'-i tedbîr
Açup çeşmini hoş geldi yir yir

87a Çü Hākān oldu öz hālinden kâh
Heman dem şordı oğlın eyleyüp âh

Haber bilmez çü gördi kimse andan
Döküp göğsünü zârı kıldı cāndan

Ümidin kesmeyüp Hākdan geri ol
Didi her yafie tütumuşdur ola yol

2615 Dönüp destüre didikim niçe kez
Bu bahrüfî şâhilin hande degen kez

Yüri cehd it bul o candan nişanı
Getür Ya'kûba Yusûf armağânı

Bilüp bu baht-i ikbâli ganimet
Hemin Çin tahtına kıldı 'azimet

Getür sâki kadeh kim nâtivānum
Elinden rüzgārın haste cānum

Bu zevrāk birle eyle cāna çäre
Ki dil fülkin çekem gāmdan kenäre

Ferhāduñ zevrākı şikest olup vücūd-ı nāzenini bir tahta päre ile rüy-ı deryāda ser-geşte-i ser-gerdān kaldıdır ve emvāc-ı deryā anı vālihü şeydā öñüne katup Yemen deryāsında ser-geşte hal gezerken Hutten tacirleri ol dürr-i girānmāyei deryā yüzinde fersüde bulup gemi-lerine aldıklarıdır ve harāmi ol gemiye kaşd idüp tüccārı şikeste hāl olup mähı gibi lertzān u mazdārıp olduklarında Ferhād heman dem tır ü kemān isteyüp birer öz demrenlü tırle kemāndan şast idüp ol harāmilerün hayātları zevrākın ser-nigün itdüğüdür ve neheng-i āteş-efsāne balıklar cem'iyetin perişān iderken anları tır-i bārānla kaçırdıdır ve ol tacirlerle 'āla rağmü'l-eyyām Hāndan u şād-kām kenār-ı Hinde geldükleridir ve Süheyl gibi ehli yemīn dīdelerin rüşen itdükleridir ve sāver-reng āmiz kelimātla Ferhāduñ cān-ı zamīrin olup sūret-i hālını bildüğüdür ve Ermen diyārın resm idüp 'arz itdüğüdür ve Ferhād o nakşı görüp aña revāne olduğunı beyānındandır

2620 Sürüp söz fülkini mellāh-ı ma'nı
Le'tāif bahrinüfî seyyāhı ya'nı

Çog idüp rüzgārufî seyr ü keştin
Bu yüzden didi deryā ser-güzeştin

Çü ol hāletde kim çalkandı deryā
Serādan mevc irüşdi tā Süreyyā

O zevrāk kim aña binmişdi Ferhād
Sürüp emvāc öñince çarh-ı bidād

Gezerken bahr içinde kâāhır-ı kār
İrüp bir bād urup kıldı nigün-sār

2625 Olup garka muhi't-i bī-kenāra
Kalup bir tahta ol bī-hān u māna

Görüp o şun bahr-i bī-girāndan
Elin yudı ser-ā-tā-pā-yı cāndan

Çü gündüz şām-ı keştesin avutdı
Felek bahrine encüm dürrü bitdi

Kalup o tahta tizre şāh-zāde
Gezüp ser-geşte öñice ziyāde

Tenin berd itdi yeh gibi fesürde
Nice efsürde belkim nīm-mürde

2630 Bu hālet birle emvāc anı aldı
Sürüp dün gün Yemenden yafıa şaldı

88a Hutenden bir cemā'at ittifākı
Olurlar aña bahr içre mülāki

Görürler kim gelür bir tahta päre
Anuñ üstinde bir şahs āşkäre

Çeküp bağına cānı gibi deryā
Serinde eylemiş çeşmi gibi cā

Şalup üstine şandal irdiler tiz
Alup cōng üzre kıldılar nazar tiz

2635 Görürler bir cevāndur hūb-ı simā
Teninde yok ramağ cānında ammā

Ser-ā-tā-pā libāsı hüsrevāne
Seyādātın yüzinde var nişāne

Heman bir üstühān üzre deridür
Dimez anı gören herkez deridür

Kucağında kalup ol tahta-pāre
Toluşmuş serv-i dalidür çenare

Meger kim nakş-bendi kilik-i takdîr
Kılup insanı bir çub üzre tasvir

2640 Temāşā olmagiçün kâināta
Atup deryāya şalmuş şeş cihāna

Nefes hâline olsun diyü vaşşâf
Tutarlar ağzına âyine-i şâf

Bilürler rüy-ı mir'ât görüp ter
Ki vardur cāndan anda şemme'-i fer

Gül ü müşkile idüp hall-i yâkūt
Düzerler şire-i bādāmdan küt

Kılurlar o gıdā-i bāde-āmiz
Dökerler ağzını açup revān-tiz

2645 Şararlar cāme-i hūşk içre anı
Mesih-āsā virürler taze cāmı

İrince cism ü cāna kuvvet ü tāb
Uyarur cāmın o şem'-i cihān-tāb

Açup çeşmin ider bir türlü āhı
Ki gök sakfın bu yer düd-ı siyāhı

88b Görüp o emri tacirler olur şād
İderler hâlini teftişe bünyād

Kılup bülbul gibi oldu terennüm
İder tütileyin şirîn tekellüm

2650 Dir ey kavm-ı güzün siz kimsiz evvel
Daḥi bu yir ne yirdür eylefütz hâl

Didiler bir bölük tacirlerüz biz
Bu keşti içre müste'cirlerüz biz

Hutenden kaçdımız mülk-i Yemendür
Kamümüz hayr-hāh u mû-i tümendür

Seni bulduk bu deryā içre mürde
Koçup bir tahtai kılmuş fesürde

Komayup cedd-i cehd emrinde takşir
Alup keştaye kılduk hüsn-i tedbir

2655 Bizüm ahvālımız buña oldu takrîr
Beyān it kıssaḥı sen daḥi bir bir

Du'a ağzın açup pes şāh-zāde
Şenalar eyledi ḥaddin ziyāde

Didi bir kavmdük biz daḥi Çinden
Ticāret kaşd idüp deryā içinden

Ki devrān ḥālidür ki lūtfına kahr

76 فان الريح والخسران في البحر

Giderken bahr içinde hurrem ü şād
İrüşdi nāgehānı bir kuy-ı bād

2660 Semekden tā semaña mevc urup pāk
Urup keştimize kıldı çü ḥāşāk

Şikest idüp kamümüz garğa virdi
Baña bu tahta Kāren arğa virdi

Çü gördüm hayret aldı öfüm ardum
Koçup bu tahtai teslîma vardum

Kalanun bilmezem ger germ ger serd
Neçekdüm cānvirüp benpürgam u derd

Bi'ḥamdullah ki kaṭ' olup hayātum
Yoğiken her-giz ümmüd-i necātum

89a2665 Koyup ağzuma tiryāk-i necātı
İçürmüşsiz baña āb-ı hayātı

Eger biñ yıl ola 'umüm mukadder
Degil şükri bu ihsānuñ müyesser

Görüp o halk anuñ halk-ı 'azmin
Daḥi biñ 'özre lūtf u 'amimin

Yüzünde gün gibi hüsrev-nişānlık
Sözünde bahr-veş güher-feşānlık

Olurlar hep esir-i zārı anuñ
Dil ü cānile hizmetkārı anuñ

2670 O tacirlere idüp ihtilātı
Berāy-ı ḥāṭır eyler inbisātı

Gehi şūr u şegeb gāhi tekellüm
Gehi 'ayş u tarab gāhi terennüm

Giderken işbu ḥālet birle şeydā
Olur deryāda birkaç keşti peydā

76 Fe enne'r-rubḥu ve'l-hüsrān fi'l-baḥr. "Kazanç da zarar da denizdedir."

Görüp tacirler anı eyler efgān
Dökerler yaş yerine dîdeden kan

Bu hâli göricek bunlarda Ferhād
Nedir diyü şorar bu āh u feryād

2675 Kamûsı ağlayup dir ey civān-merd
Görinen bu gemidür pür gam u derd

Harāmiler durur hūni vü sekkāk
Şeye vü seng-i dil tonı vü bî-yāk

Ururlar kankı fülki bulsalar od
İderler 'arsa-i deryâyı dūd

Dirîga ejdehâ kâmine düşdüf
Ecel çekdi bela dāmna düşdüf

Bilüp bu hâli pes ferzâne Ferhād
Yerinden tırdı hoş Handân-ı dîl-şād

2680 Didikim çekmeñüz gam işdür āsān
Bulardan olmañuz her-gîz herāsan

Eger varise bir kaç tîr-i ser-tîz
Dañi bir yayı hāzır ikiyüz tiz

89b Didiler kim degildür tapın āgāh
Ki bunlar bî-adet bir kayımdur rāh

Cezāir ehliidür ser-cümle perkin
Ne bilürler rüsüm-i dîn-i āyîn

Vükûfuñ yok senüñ ey merd-i manî
İdersen ol sebepten böyle dā'vî

2685 Kını elden tapınca yemîn-i baş
Şanur bazusın āhen müştini taş

Didi şeh-zāde düşmek vehm ü rāybe
Egerçi hüküm kılmaz kimse gāybe

Veli her bişe olman şöyle hâli
Neheng hūftei şanmañ nihâli

Çü gördüler ki anı eylediler
Ne emretmise hāzır eylediler

Olanı cümle kochılar öfinde
Senâlar itdiler bî-hād şofunda

2690 Kabul itdi içinden o cihāngîr
Heman bir dem kemānile niçe tîr

Varup çıkdı gemi başına fi'l-hāl
Turup hāsmın gözetdi fariğu'l-bāl

Görür irdi biri ol zevrakuñ hoş
Dañi kerem o gemiden bazar-āteş

İdüp kārūr-ı endāzı nişāne
Bir od demrenlüt ok kochı gümāna

Kazā sihāmı gibi atup o tîri
Urup kārüre vü kārüre-gîri

2695 Tolup kārüreden zevrak içi od
Felek fülkine irdi bahrdan dūd

Ser-ā-ser cümle kavmu itdi biryān
Ne biryān yendi zevrak cümle yeksān

Anuñ ardınca biri dañi şaldı
Naşibin ol dañi bu yüzden aldı

Muḥaşşal her gemi kim geldi yetdi
Gemi yandı vü gemi şuya batdı

90a Görüp Ferhāddan bu hâli tüccār
Döküldiler ayagına kamû zār

2700 Didiler gözlerinden akıdup yaş
Tapuñ ya Hızrdur ya Hızra yoldaş

Hele bir devlet-i nāgāh imişsen
Sa'adet burcu üzre māh imişsen

Kim itmezse yolufia terk-i cânı
Oda yatsın bî-küllî hān u mānı

Pes idüp 'āzm-ı 'işret şād-māne
Sürüp keştii oldular revāne

Göründi niçe gündün şāhil-i bahr
Kochı ibrām-ı cerri sāyil-i bahr

2705 Çıkup şudan karaya başdılar pāy
Selāmet 'arşasını kıldılar cāy

Firāvān eylediler şükr-i yezdān
Virüp her biri nazrın itdi kurbān

'Aden şeh-rünü idüp cümle menzîl
İkāmet kaşdına 'ağd itdiler dîl

Tutup bir hicre o kavm-ı belā-keş
Oda 'āvd urdular 'ūda āteş

Kurup meclis getürdiler mey-nâb
Yemende yok 'aķık o nev'e sır-âb

2710 İdüp Ferhâda her bir hâce ibrâm
Koyup ser-bende-veş şundi tolu cām

Şarâbile çü kızdı başı anuñ
Sûrahi gibi akdı yaşı anuñ

Cigerden ney gibi kıldı figâna
Didi bi şî'ri oldum yana yana

GAZEL-İ FERHÂD

Tutalum mey göñül açar leb-i dilber yerine
Bize cân mı virür ol büse-i şeker yerine

Haberim yâre iletmezse eger peyk-i şabâ
Burûc tenden uçuram cân-ı kebûter yerine

90b2715 Rumî ğamzen siper-i sîneye itmezse güzâr
İy kaşı ya müjeñ oklarını gönder yerine

Kadimûzi nige ben sürince beg-zâdeyim
Kim anuñ bād-ı şabâ dahl ider her yerine

Dil-i zârım gibi bâdiye-i ğamda kılam
Düşenim hâr-ı muğeylângi pister yerine

NAZM-İ MESNEVİ

Tamam itdi çü şî'ri o cevân-merd
Derûnında yeñilendi kühen- serd

Tezekkür kıldı mülk ü baht u cāhın
Behiştî kaşrın u heylin sipāhın

2720 Bu hāk alüd olan kendü hālin
Cihān-ı pür-füsünüñ mekr ü ālin

Derûnundan çeküp derdile bir āh
Gidüp hūşi hemandem düşdi o şāh

Görüp ol kavım bu hāl-i tebāhı
Te'essüf gösterüp itdiler āhı

Didiler eyledük teklif-i bāde
Bu nazuñ tab'a biz hādden ziyāde

Dimāğı bulmamışken ferr ü tābı
Başında variken bahr inkulābı

2725 Huşûşa kim ğarib-i bî-nevâdur
Vaţandan devr ehlinde cüdâdur

Çü gül gibi degil keff-i direm dār
Ġaribüñ ğonçentüñ göñli olur zār

Koyup pes ellerinden hep ayağı
Bozup ol bezmi itdiler firāğı

Meger varıdı bunlar içre bir merd
Ki bi hād çekmiş idi derdden derd

Hüner bâbında üstâd-ı zamâne
Zamâne içre naķķaş-ı yegâne

2730 Ne şüret resmine kim urşa dest ol
Kılurdu 'ālemi şüret-perest ol

91a Kalem ehline destür idi resmi
Cihān içinde Şapûr idi ismi

Görüp Ferhâduñ aĥvâlin nihānı
Fērâset bahrine talmışdı cânı

Temâşâ eyleyüp her hālin anuñ
Göñülden de gelürdi kalın anuñ

Kamû aĥvâlini buldı müretteb
Ki tûrı 'ışķ-ı şāhı üzredür hep

2735 Yakın bildi bunı o ĥikmet-endiş
Ki göñlin 'ışķ tıĥı eylemiş riş

Bu bî-ĥoşluk degildür fi'li bāde
Kim ol 'aşık durur hem şāh-zāde

Pes alup dizine başını anuñ
Eliyle sildi kan yaşını anuñ

Getürdi ĥoşa o şeydâ vü zārı
Söz açup virdi göñlüne kararını

İdüp ki ĥüsn-i etvārını taķrîr
Kılup ki 'ışķ esrārını taşvîr

2740 Ġam-ı fırķât belâsından şikāyet
Dem-i vuşlat şefâsından ĥikāyet

Pes andan söz nikābın açdı Şapûr
Senâlar gevherini saçdı Şapûr

Ne kandasın didi ey gevher-i pāk
Ki berķ urur yüzüñden nûr-ı idrāk

Beyân it kankı burcufti âhterisen
'İyân it kankı dürcüfti gevherisen

Haber vir bize hâk-i kişverinden
Gözüñde âb u dilde âzerinden

2745 Didi Ferhâd ku kişver hadişin
Ferâmüş eylegil gevher hadişin

Velî şordufi çü âb u âzerümnden
Sirîşk-i lâ'l u ruhsâr u zerümnden

Didi ben çeşm-i âb u cân âteş
Degildüm böyle evvel zâr u gâm-keş

91b Nihâdum hurrem idi hâtırüm şâd
Hazân-ı hârinden servümdü âzâd

Olur bu gice seyrüm nâgehâm
Temâşâ eylerüm mülk-i cânı

2750 Gûzar eyler yolum bir merz-i bûma
Ki şaldı derd ü gâm çinini rûma

Riyâz-ı gülşen fersûde beñzer
Direhti sidre nehri âb-ı kevşer

Muḫaṣṣal söyledi bir bir nişânın
Mufaṣṣal eyledi derd-i nihânın

Didi Şapûr aña <ki> ey bağı yanmış
Hazân rengile gül-zârı boyanmış

O kişver kim anuñ virdüñ nişânın
Ser-â-ser vaşf idüp kılduñ beyânın

2755 Hevâsı cân-fezâ gül anda hirmen
Nezâhatda iremdür adı Ermen

Canan gibi için pür hür u gilmân
Şahârı vü cibâli bağ u pistân

Şabâ-veş 'azm iderseñ o diyâre
O cennet bağı gibi lâle-zâre

Gubârufi gibi olam saña hem-râh
Nice hem-râh hizmetkâr-ı dil-hâh

Çü Şapûruñ sözün işütdi Ferhâd
Dili ucıla didi âferin-bâd

2760 Getür sâki şarâb-ı rûh-ı perver
Ki cân mülkünden oldu dil-haberler

Men içün kıldı mâh Ermeni zâr
Çekem bir niçe sâgar Ermeni-vâr

**Ferhâd ile Şapûruñ mülk-i
Yemenden Ermen 'âzmin idüp deşt-
peymâluğın beyân ider ve İrem-i
Ermen serhâddine irişüp sebze-zâr-ı
Ermenden gül gibi dil-i Ferhâd gûşâda
olduğudur ve Ermen tağınuñ kemer-
gâhında şu argın kızan heyl görüp ve
92a ol iştiñ keyfiyyetinden anlara haber
şorduğudur ve kendüsi dahi kemer-
beste olup hâr ekinlige sürü' itdüğüdür
ve aḫşam olıcak ol tağ üzerine çıkup
kaşr-ı nigârına karşı efsâne itdüğüdür**

Olan bu râh-ı 'ışk-ı derde hâdi
Bu yüzden sözde kat' itdi bu adı

Çü Ferhâd açdı uyḫudan gözünü
Heman dem andı Şapûruñ sözünü

Koyup pâyine yüz gurretle başın
Didi döküp gözünden kanlu yaşın

2765 Çü 'ahd itdüñ keremden reh-nümâlık
Kerem kıl eyle yoldaşlık atalık

Kerim olan hilâf-ı va'de itmez
Yanında sâyil-i şermende itmez

İşidüp anı Şapûr-ı yegâne
Didi ey tâl'atufi şem'-i zamâne

Sen olsan hem-rehtüm cennetdörtür yol
Garaż bu ise bi'smillah revân ol

Heman tırdı yerinden o cevân-merd
Olup hem-râh aña Ferhâd-ı pür-derd

2770 Meh ü Hurşid-veş şâm u şehir-gâh
Yürüdüp bahr u berre kesdiler râh

Ma'el-kışsa o iki yâr hem-dem
Geçüp bir niçe kişver şâd u hurrem

Olur bu şubḫ-ı peydâ hadd-i Ermen
Ne Ermen gülşen-i vâdi-i Ermen

Didi Şapûr ki ey ser-mest-i şeydâ
İrem Bağı durur bu deşt-i peydâ

Gözüñ aç hadd-i Ermendür bu vâdi
Anuñçün böyle hurremdür nihâdi

92b2775Yüzüñ sür kim herim pāke irdüñ
Onidi tāli'üñ eflāke irdüñ

İşidüp bunı o cān geldi vecde
Atundan yire inüp kıldı secde

Didi Şapūra ki ey ğam-hār u hem-dem
Safā rāh-ı vefādūr çün müsellemler

Bafā ol tağa rehber oluñ ol tağ
Urupdur lāle gibi bağruma tağ

Meger kâhında bir heyl-i belā-kış
İdinmişler turur tağı kazmağı iş

2780 Didi Şapūr afā fermān sentüfidür
Nedür ten-i bilek nağd cān sentüfidür

Olundı ol yaña cāndan revāne
Yanınca birle Ferhād-ı yegāne

Göründi niçe gündend şofıra o kūh
Ki tutmuş dāmenin bir kavm-ı enbūh

Tutup āhın şikāf-ı seng iderler
Kātı göñlüne yāruñ ceng iderler

Elif kāmetlerini eyleyüp dāl
O kaf üzre geçürmişler meh ü sāl

2785 Nazar kıldı çü ol aḥvāle Ferhād
Dilineydi görüp bu resme bî-dād

Didi lūtfīle o zār u 'inākeş
Ki ey bencileyin kavm-ı belākeş

Ne içündür bu renc ü ibtilāfuz
Felek gibi ne gündendür belāfuz

Görüp o heyl anuñ ferrūh cemālın
İdüp hem gūş-i ruh-efzā maḳālın

Yüz urup didiler dil-teng ü ğam-nāk
Ki ey ruh-ı el'amīn-veş güher pāk

2790 Bu ḥüsñile meliksün ya beşersin
Hazzā⁷⁷ yāruñ ki pes ola nazarsın

Ki bu kişverde kim mişl ü canandur
Bu gün bir 'işmet ehli ḥüküm ü rāndur

93a Şeh-i encüm kemine bendesidür
Hilāl-i çarḥ ser-efkendesidür

Keremde hātem ü zühed içre Edhem
Tutar dīn-i mesīh āyin-i Meryem

Felek-sā pūr-mehābetdür nihādı
Cemāl-i meh Mihin Banūdur adı

2795 Yüzünü görmemişdür ādemi zād
Meger bir niçe gül-rūh serv-i āzād

Senember yāsemin ten serv-i kāmēt
Otursa fitne vü tursa kıyāmet

Bu kūhı kim görürsen çarḥ-ı girdār
Ki dün gün kıldı sağlı cānumuz var

Olup Sedd-i Sikender gibi hāyil
Bir ucı şarka biri garba māyil

Çıkarup çeşme şarkısında cū-şān
Şafāda tāl'at-ı Hürşid-i rahşān

2800 Maḳamıdur o çeşme ol perīntüñ
Şafāsın anda bulur gevherinüñ

Hevāsı olduğıçün serv-i dīl-cū
Kılupdur anı yaylağ o peri-rū

Bu kūhuñ yine garbisinde ey şāh
Ozine kaşlğ idünmişdür ol māk

Mu'azzam şehrdür hemçün beniyye
Sevādı şām u vādī Ermeniye

Hevāsı mu'tedildür hāki ḥurrem
Fevākih hāndur amma şuyı kem

2805 Şu resme oldu ol māhuñ hayālī
Kim ol yirde yapa bir kaşr-ı 'ālī

Murad idindi kim bu çeşme-sārı
Getürdüp ide o kaşr içre cārı

Kazavuz ta ki bundan afā dek arḳ
Aka mağripi nermne çeşme-i şark

Kalan işleye maşdar nūn u kāfi
Bize 'ayn-ı 'azāb itmiş bu kāfi

93b Belā kâhında ğamdan nā-tuvānuz
Bu derdile dem-ā-dem hasta cānuz

⁷⁷ "حذا" şeklinde yazılmış.

- 2810 Olursa 'ömr-i Nüh şabr-ı Eyyüb
Bu işden behremizdür hün-ı Ya'küb
Budur üş hâlimüz icmâl-i tafsîl
Eger varisa bir çarufî medet kıl
Çü bu ahvâli ma'lûm itdi Ferhâd
Nihâdından kopardı rahm-i feryâd
Didikim bunca mazlûm u sitem-keş
Felek zulmünden olmuşlar elem-keş
Kolayın bilmemişler çünki kârın
Ne çekmişler belâsın rûzgârın
- 2815 N'ola bilmez kişi olsa herâsan
Ki her şan'at olur ehline âsân
Kişi nâ-ehil öfütünde tanımağ olmaz
Mağallin bulucak tartınmak olmaz
Pesâhzar itdirtip münfecle küre
Beline çermeden tutdı tenüre
Külengin her birinüfî eyleyüp cem'
Arıdı küre-i âteşde çün şem'
O âhundan düzüp metin ü tişe
Bitürdi âteş içre taze mişe
- 2820 Yanınca kesdi bir kaç mıhı pulâd
Nice kim aña göstermişdi üstâd
Virtüp her birine şan'atla âhın
Bulup elmâs olur pulâd-ı fâbın
Bir âfet oldu her bir âhının tîğ
Ki ursufî tağıdurdu çarh gün miğ
Görüp ol halk andan bula ahvâl
Ta'accüp eyleyüp kaldı kamû lâl
Müheyvâ oldu çün alât ü esbâb
Tırup arg üzre geldi o felek-tâb
- 2825 Sıganup hân u dilden girdi işe
Diyüp bi'smillah urdı seng-i tişe
- 94a Şu resme piçdi harâi o şafder
Ki şahın-ı hâk seyl ü od şarşar
Tokundukca külengi kühsâra
Kılurdu berk gibi pâre pâre
- İrüşse tişesintüfî ucı tağa
Batardı neyze gibi sade yağa
Yunup el'kıssa o gün hârei ol
Hicirden açdı bir mûz-âb-veş yol
- 2830 Aña dek kim külengin mihr-i pertâb
Elinden kıldı tağ ardına pertâb
Kodı elden külengin o dil-efkâr
Ferâgat itdi işden çâr-nâçâr
İdüp ol kavme biñ dürli bahâne
Özi Şapûrîla oldu revâne
Varup bir köşede kıldı kararı
Nihân göflüne itdi âh u zârı
Garîb ü bi-dil ü tenhâ vü 'aşık
Bela hemrâh u devlet nâ-muvâfık
- 2835 Fiğân idüp didi derdile derdâ
Ki bu derde devâ olmadı peydâ
Nevâ isterken uş gâmdur nevâlem
Güher dirken hecer oldu hevâlem
Döntüp didi niye kim gam degildür
Ki 'ışk ehline bir gam kem degildür
Reh-i 'ışk içre ölmek zî şa'âdet
Ola hâkûmda bu yüzden şehâdet
Ki dirler cân viren canane ey yâr
Birine biñ bulur biñine didâr
- 2840 Ger ü didi ki 'ışk fikr-i encâm
Zihî bednâmlık 'ışk içre ey hâm
Bu râhuft evveli çün terk-i cândur
Şoñun fikreylemek bi-had ziyândur
Hicâb-ı dil eger tendür eger cân
Görür 'akl ikisin dahi yeksân
- 94b Baña 'ışkı iki 'âlemde besdür
Kalamı Hâk bu kim bâtıl hevesdür
Diyüp bu resme sözler geldi vecde
Düşüp göynine karşı kıldı secde
- 2845 Gözünden hasretile akıdıp yaş
Şeher vaktine dek kaldırmadı baş

Bilürdi çünkü eşcâr-ı şehir-gâh
Güneş gibi götürdi ser idüp âh

Bakup gördi cihân olmuş münevver
Eser şubhî nesîmî rûh-perver

İdüp dill ü dilince 'arz-ı hâcat
Kamû ehl-i zemîn eyler münâcat

Gel ey hak isteyen kıl pas-ı şubhî
Ri'âyet eylegil enfâs-ı şubhî

2850 Şehir gencine-i sıdk u şafâdur
Şehir âyine-i nûr-ı Hüdâdur

Fütûh ebvâbına miftâh-ı hakdur
Sa'âdet şem'idür misbâh-ı hakdur

Kırup Ferhâd dahi nâle dilden
Ruhun alûde kıldı âb u gülden

Getürdi zârı idüp el du'âyâ
Açup başın yüzün tıtdı Hüdâyâ

Didi ey sâz-kâr merkez-i hak
Medâr-ı seyr-i encüm devr-i eflâk

2855 Tapuîa cümle varlıkdur merâyâ
Ne yüzden gözlesem sen sen Hüdâyâ

Felek peymâne-i feyz-i nevâlûfî
Felek pervâne-i şem'-i cemâlûfî

Yeter bu âteşile canımı yak
'Înâyet 'aynıyla hâlîme bâk

Garîb olanlaruî ahı Hak için
Dem-i şâm-ı şehir-gâhı Hak için

Bihak nûr-pâk rûh-ı âdem
Ki pür-mürdemdür andan 'ayn-ı 'âlem

95a2860 O miñnet hakkı kim Eyyûba irdi
O firkât hakkı kim Ya'kûba irdi

Nübüvvet şâhı çekdüğü gam için
Bu ümitden irüşen mâtem için

İren şiddetleriçün enbiyâyâ
Olan zilletleriçün evliyâyâ

Bu yirde gösterüp canan yüzünü
Münevver kıl yüzünden cân gözünü

Cemâlınden murâdum bir nazardur
Güneşdür zerreden aña ne zârdur

2865 Bu tağdan ger tağa o şubh-ı ümmîd
Zihî mi' râc kâder u 'ayş-ı câvîd

Şalarsa ol hümâ bu yirde sâye
Baña bu tağ ola o çağa pâyê

Yüzün çün kıble kûyın ka'be bildüm
Bu tağ üstinde candan vâk'a kıldum

Yolufîda merve hakkı oluben peyk
Şafâda küft ü kûyum saña lebbeyk

Çü geldüm bağlanup kapuîa ihrâm
Beni gündür megel mahrûm u bi-kâm

2870 Bu yüzden eyleyüp bi-had niyâzı
Uzatdı şem'-veş söz ü güdâzı

Çün urdı şâh-ı hâver hâkdan ser
Yudı 'âlem yüzün nûrîla yek-ser

Koyup Ferhâd oldum âh u zârı
Şeherden yine kıldı 'azm-kârı

Gelüp arg üzre tıgı urdı senge
Katı göflile yârufı girdi cenge

Getür sâkî kımı ol lâ'l-i rengin
Ki var canumda gamdan yâr-ı sengin

2875 Kim ol lâ'li içüp her âferide
İçünde derd ü gam taşın eride

**Ferhâd tîşe ile tağı pârelerken sırt u
sadâsı Şîrinûn gûşına yetdüğüdür ve
güneş tağdan tulû' idüp ol kûh-ı
belânûn ser-vaktine irüp anuñ mey-
tini lem'ası berk-i taş gibi gönlüne
eser itdüğüdür ve âfitâb-ı rahşân
toprağa nûr-efşân olduğu gibi ol hak-
sârûn hâl-i zârına mihrî izhâr eyleyüp
başına cevâhir-nisâr kılduğıdur ve ol
serv-i hümâ zıll güneş gibi baş üzre
gelicek bunun şem'-var mûrg-ı hayâtı
elden uçup ayak üzerinde tururken
yıkılduğıdur ve Şapûrûn âteş-i gam-
dan bu hâle bağıryanup şem'-var
gözleründen gıtdüğüdür ve bu üftâde
'ışkı o fettân hüsn-i hâkdan götürüp
kaşına getirdüğüdür**

Sühân perdâz-ı şarrâf gevher-i yaş
Haber nakdin bu yüzden eyledi fâş

Ki çün ol kavm hayret eyledi deng
Heman-dem şehre dek itdiler âheng

Gelüp Bânû öftünde urdılar yüz
Didiler bir günüflî Hâk eylesin yüz

Şu fermân ki olmuşdı biz gubâre
Kayadan arg kesmek cüy-bâra

2880 Degildi gerçikim maqdûrımız ol
Olmuşdı velî emr üzre meşgûl

Anı göreñ ki irdi bir cevân-merd
Ser-â-tâ-pâ ten-i alûde-i gerd

Melek şuratlı âdem ejdehâsı
Dinilmez sîret ü hüsn ü behâsı

Tonı mirâne tırı 'aşıkâne
Sa'âdet nûrî alında nişâne

Haber aldı şorup eşgâlimüzden
Günidi oda canı hâlimüzden

96a2885Bizümle kıldı taş kesmege bünyâd
Şol işler itdi ki itmez âdem-i nerrâd

Aña ger hâzır idersen nevâdur
Ki her engüştü bir mü'ciz nümâdur

Mihin Bânû idüp bu sözleri gûş
Sürürından deruni eyledi cûş

Turup vardı hemân Şirîn katına
Bakup ol gül-'izârufî tâl'atına

Didi ey bağ-ı 'ömrüm serv-i tâzı
Herîm-i hâlvatüm şem'-i tırâzı

2890 İştikim var tapufla turfe-zârum
Sürer efzâ hadîş-i dil nevâzum

İrişmiş gâybden bir kâmil üstâd
<Ki> elinde mûm olurmuş seng-i polâd

Bu hâr ekenlerüflî üç yıllık işin
Ol itmiş müstâkil bir günde peşin

Mürüvvet-kânı imiş o hüner-ver
Delîl-i şerh olunmaz vaşfi derler

İştüdükde bu râzı ol perî-veş
Begâyet oldu cândan hâtırı hoş

2895 Didi lütfule iy devletlû Bânû
Sözi şehd ü şekerden tatlu Bânû

Bi'hamdullah ki irüp avn-ı bârı
Giderdi cân yüzünden o gubârı

Veli bu iş durur gayet 'acip iş
Bunufl itmek gerek aslını teftiş

Ki bizden olmadın emr-i hevâlet
Hem ol üstâdlardan istimâlet

Gelüp bu resme itmek kâre ikdâm
Nice koşdur ki oldu dâne söz-dâm

2900 Hele mihmân-ı gâybîdur muhakkak
'Inâyet eyleyüp şaldı bize Hâk

Hüner ehli ki cândan yigirekdür
Nedür mal aña cân virmek gerekdür

96b Ganimetdür anufl görmek yüzünü
İşün seyrân-ı gûş itmek sözlünü

Buyursın Hâzret-i Bânû-yı 'azâm
Çekülsin şubh-ı eşheb şâm-ı edhem

Bilinsin hem o şîr-i ejdehâ dem
Melik-meydür perî-meydür ya âdem

2905 Muradın bildi Bânû çün o cânufl
Didi câna geçer hükm-i revânüfl

Ki ahverinde varidi iki kat
İderdi mihr ü mâhı ser-'atı mat

Biri berk ü biri bād-ı şehir-hîz
Buña gül-gün demişler aña şep-dîz

İdüp âlât u esbâbını tezyîn
Buyurdi urdılar atlara tezyîn

Yerinden tırdı peş o mihr-i enver
Kodı başına bir nûranı efser

2910 San açup per ü bâl u zer-feşânı
Hümâdur sevr üzre âşiyânı

Semenzâr eyleyüp serv-i revânı
Yudî âb-ı gülile erguvânı

- Bakup āyineye o zülf-i mergül
İki itdi belāyı biriken ol
- Şunup kaşına bir müşkin gümānı
Didi tut bıkır iyile cihamı
- Sadeḡ-var eyleyüp guşını pürdür
Ki şan şebnem düzülmüşdür gülüdür
- 2915 Ser-ā-ser serv gibi giydi ahzār
Ki tāvus cinān olur hümā fer
- Tar u güldi yeründen hurrem ü şād
Şanasın şah-ı gülşen içre şimşād
- O iki bād-pāyı çekdiler tiz
Nicesi bād-pā berk-i felek hüz
- Hezāran 'izz ü nāz ile kavānū
Geltür şep-diz arkasına Bānū
- 97a Felek rahşına gibi mihr-i enver
Ber ü gül-gūna o serv ü semenber
- 2920 Bu binmiş bir hümādūr ejdehāya
Kıpılmış berk-i güldür ol şabāya
- İden bu kıssa-i Şirini takrīr
Bu resme ezdi sözde şehdile şir
- Ki her dem ata binse o dilāviz
Binerdi bile sence dört yüz kız
- Kamūsı gönçe gibi pāk u mestūr
Ebed dāmenlerinden hāralidür
- Semāña kılsalar cümle semekden
Kaparlar mehre-i tāsı felekden
- 2925 Suvār oldu çü gül-gün üzre ol şah
Yanınca binde heyl-i hevā hāh
- Sürüp irdiler ol yaña tarab-nāk
Ki Ferhād eyleridi hāve-i çāk
- Ne gördi bir revān u mest ü bi-dil
Kazar hārai şankim türe-i gül
- Ayağuna batup hār-ı mezellet
Şikest itmiş serin senüf müşakkaf
- Başında tāt-verlik yüzi peydā
Yüzinde saltanāt ferr-i hüveydā
- 2930 Tentünde bi-nevālīkdan eserler
Ruhında āşinālīkdan haberler
- Nazarda heykel'ül-börze beñzer
Elinde tüşesi var gürze beñzer
- Görüp Şirini hayret eyledi lāl
Nedir didi bu 'akla sığmaz ahvāl
- Pes annıf rikkat idüp her katına
Sürüp rahşın yakın vardı katına
- Açup can hokkasından perde-i rāz
Sefāhat birle itdi söze āgāz
- 2935 Leb-i lā'lini güher-pāş kıldı
Bu resme nükte derrin fāş kıldı
- 97b Ki ey nādir yigit āfāk içinde
Ferid'ül-'aşr buna tāk içinde
- Melek şüret ne ādem cānısın sen
Ki ser-tāba mürüvvet kānısın sen
- Elüfle āferin bazuña kuvvet
Cezāk Allah hemin olur fütüvvet
- Degildür işlerüf maqdūr-ı ādem
Ne ādem ger dirilse halk-ı 'ālem
- 2940 Getürmişdi meger o lebleri küt
Yedi zerrin tabak hem lā'l-i yakūt
- Getürdi her birin lütfile açdı
El urup cümlesin başına saçdı
- Didi müzd olsun ey o şād-ı mähir
Sentüf pāyüf tozına bu cevāhir
- Zihī devrān ki bir hāra tıraşa
Virür veznince zer kesdügi taşā
- Diriğa kadr-i gevher hāk olupdur
Ki her heccār bir hekkāk olupdur
- 2945 Dilerseñ Lāmi 'i olmak güher-dār
Şikāyet ağzını bend it sadeḡ-vār
- Ezelden böyledir gerdüne 'ādet
Dile artık düşer ehl-i sa'ādet
- Ko bu efsūnı ur efsūneden dem
Ne kıldı söylegil Ferhād-ı pür-gam

Çü bu saçuyı saçdı el nigārın
Aftun yağmaladı ser-cümle varın

Ol âfet bu feşâhat birle meftûn
Özinden bî-haber Ferhâd-ı mecnûn

- 2950 Nigârından yaña kaldurmayup ser
Bu şî'ri eyleridi dilde ezber

GAZEL-İ FERHÂD

Ey mäh-i hûsn-i cânuma mihrüf ziya yeter
Hâkim zer itnege nazaruñ kimyâ yeter

- 98a Tañ mı yoluñda efser-i zer terkin eylesem
İkbâl-i tâc başuma o hâk-pâ yeter

Biz kâre göñlinüñ no'la rahşın olsa ta'lî
Şayen iki cihâne şeref ey hümâ yeter

Kaddin 'asâ-yı katlûme degdi gözüñ gibi
Yarup bu cân hasta dilde bir belâ yeter

- 2955 Bîñ 'aşık öldürtürse gözün her nazar n'ola
Bir dem lebüñ şorarsa aña hün-behâ yeter

MESNEVÎ

Bu şî'ri eyleridi gerçi tekrâr
Veli hayretiden o zâr u dil-efkâr

İdüp nefis-i kelâmı can içinde
Diridi sensin ol devrân içinde

Urup 'ışık odunı cân hirmenine
Meni Çinden şalan Ermen eline

Belâ okına kâddim yay idensin
İşüm ney gibi her dem vay idensin

- 2960 Diyüp bu resme sözler kıldı bir âh
Ki yandı âteşinden heft her gâh

Heman dem irişüp tufân-ı âhuñ
Yakasını yile virdi o mâhuñ

Güneş oldu bulutdan âşikâre
Göründi o cemâl-i 'âlem-ârâ

Gözi Ferhâduñ oldu nâgehân tuş
Yıkıldı haykırup bî-cân-ı medhûş

Görüp Şirîn bu halet içre anı
Gümân itdi ki uçdı mûrg-ı cânı

- 2965 Çün o şem'-i vefâda kalmadı nûr
İrüp pervâne-veş üstine Şapûr

Dizine kodı başun ağlayup zâr
Didi ey kısmeti yüz renc ü âzâr

Vefâ râhında hoş merdâne gitdüñ
Ki bir kez görmege cânı terk itdüñ

- 98b Zamir-i rây-ı pāküñden dirigâ
Figân-ı derd-i nāküñden dirigâ

Kını deryâleyin cûş u hurûşuñ
Kını deryâlar içre 'ışık u nûşuñ

- 2970 Ne gördüñ böyle hâküñi yile virdüñ
Hayâtufı hirmenini sile virdüñ

Seni mest eyledi o çeşm-i bādām
Beli her yirde olur dâne bādām

Zebûniken elüñde ejder ü şîr
'Acep olduñ bir âhu çeşme nahcîr

Çektüp rencüñi baña gam oldu pâdaş
Ki herkez görmeyeydüm tapuñı kaş

Diyüp Şapûr bu yüzden fesâne
Semenber eşkin eylerdi revâne

- 2975 Biraz kim buldı bu aşüb teskîn
Şorup Şapûrdan Bânüyı Şirîn

Didiler toğrı söyle ey cevân-merd
Nedir bu nev-cevân derd-i perverd

Didi Şapûr bir bir ser-güzeştin
Firāk u derd ü seyr kûh-ı deştin

Çü Şapûruñ sözünü eyledi gûş
Mihin Bânû ile o lebleri nûş

Anuñ hâline çok yandı yakıldı
Firāk-ı gurbetine rahm kıldı

- 2980 Getürdiler buyurdi mehd-i zerrîn
Anı o mehde kodı hüsrev-i âyîn

İletdüler bu ta'zimile şehre
Hezâran âferin o lûtf-ı mehre

Sarây-ı hâş içinde kurdılar taht
Harîr ü meşk-i gölden düzdiler hat

Yaturdılar anı bî-hoş u gümrah
Ne 'âlemden ne öz hâlinde âgâh

Getür sâki baña şol cām-ı nûşı
Ki benden âla yek-ser şabr u hûşı

99a2985Olam ta bî-haber devrân gamundan
Nice devrân geçen cān 'âleminde

Ferhâduñ bî-hoşluk iki dimâgına
hûş bağundan nesim-i 'inâyet ırışıp
nergis var gözlerin açup ve dâiresinde
ol semenberleri hûfte göricek hayâdan
gül gibi 'ark-ı zîr olup tarab-ziyâ gibi
âfitân u hayrânına ol kûhsâra
gıtdüğüdür ve yine tîğ-ı âhının birle
kühin bağrın çâk idüp dūd-ı âhından
hevâya âteş-efşân bulutlar ağırdı-
ğudur ve belki darb-i tîşeyle âfâkı
pürür-ı 'âd-ı berk idüp pervâz-ı üç ilin
seng-pârelerin sâ'ika gibi gökden
yağdugudur ve Şirîn anuñ nâ-peydâlu-
ğundan şeydâ olup ark-hânesine etrâfa
cüst-i çû için 'adamlar şalup ve ol
hâra-şikâfuñ cān u dilden yine ikdā-
mından haber-dâr olıcak anuñ tîşe-i
'ışkından hâra gibi katı gönüli şikâf
olup hayet 'âleminde zâr u ser-gerdān
kaldüğünü beyânındadır

Verin bu nazma ferzib-i sühândan
Yazup 'ışkı nev'i derd-gehinden

İdüp bî-hüşlik efsânesin sâz
Bu resme sözde oldu nûkte pârâz

Ki çün zâyil olup Ferhâddan hûş
Yetürdiler anı taht üzre medhûş

Ne ol âgâh dirlik 'âleminde
Ne cisminde eşer peyda deminden

99b2990Bu talh eşden çeküp Şirîn kıtı şûr
Arada çare hevâh olmuşdı Şâpûr

Hücüm idüp gice anlara uyhu
Ki çok bîdâr olanda eyledür hu

Varırlar hâba o hür u peri-zâd
Açar bî-hüşlukdan dîde Ferhâd

Görür şâhâne taht u bār-gâhı
Yanar başı ucında şem'-i şâhı

Turup yeründen itdi çok tefekkür
Görüp bu hâleti geldi tahayyür

2995 Nice fikreyleyüp ol 'aşık-ı zâr
Dilin şerminde kıldı lûtf-ı dildâr

Olup gark-ı 'ark için gül hayâdan
Revân şu gibi çıkdı ol serâdan

Şehâb-âyin idüp o kûha 'azmı
Ele aldı yine sengile rezmi

Didi göflüne ki ol cânufî mir'atı
Olupdur işbu kârufî ihtimâmı

Şu resme urdı sengi tîğ-ı pulâd
Ki irdi kûhdan eflâke feryâd

3000 Bu yafia o l perîler çün uyandı
Şeb-i zulmet şehir nûreyle yandı

Bakup gördiler ol can yok arada
Biri birine kaldı mâcerâda

Aradılar kamû şahın-ı sarâyı
Bulamadılar ol aşûfte râyı

Haberdâr itdüler Şâpûrı andan
Haber şordular o ser-geşte cāndan

Kalup dem-beste bu ahvâle Şâpûr
Didikim kanda 'azm itdi o mehcûr

3005 Firâk u hasretile dökdi kan yaş
Gelüp pâyine Şirînüñ kodı baş

Dil-i Şirîni hod almuşdı kığu
Cihân çeşmine olmuşdı kara ku

100a Yakîn bilmişdikim ol vâlih vü zâr
Olupdur 'ışk bendine giriftâr

Cemâl-i şem'intüñ pervânesidür
Şacı zencîrinüñ divânesidür

Yürürken şahın-ı etlâk içre bî-kayd
Muhâbbet şahbâzı eyledi şayd

3010 Görüp Bânû o mâhuñ iztirâbın
Dil ü cânile ikdām u şitâbın

Buyurdu bir niçe peyk-i sabā-hiz
Uçup her bir yaña yol kesdüler tiz

Bulup fi'l-hāl kıldular haber-faş
Geltip Şirin öñünde qodular baş

Didiler ey meh-i ferhūnde āhter
Sa'adet saña yāver baht-ı rehber

Arayup bulduk o üstād-ı cāmı
Neriman heybet ü sām-ı zamānı

3015 Kılup hāra ile yine neberdi
Çıkarmış qalle-i gerdüne gerdi

Şu şevkıla urur hāraye tigi
Ki gerdi ağdurur eflāke mīgi

Temāşāsına gelmiş çok çok il
Ben-i ādem yığılmış mildür mil

İşidüp bu sözi öz leff-i reyhān
Ruh-ı gül gibi oldu şād u handān

Diledikim irtüp 'arķı bahāne
Yine 'azm ide ol yaña şahāne

3020 Görüp o 'āşık mehcūrı bir dem
Temāşāsından ola şād u hurrem

Ger ü fikr itdigüm o zār u pür-cüş
Olisardur beni gödükde medhüş

Olup halk-ı cihān efsāne āgāz
Açıla nāgehān bu perde-i rāz

Bu yegrekdür ki idem cāne cebri
Kılam bir iki gün hicrine şabrı

100b Eger hicrān kılursa tākatum tāk
Taḥammül eylemezse cān-ı müştāk

3025 Budur tedbīr ü kāre zārūret
İdem tezvīrile tadbīl-i şūret

Nesīm-i şubh-veş olam feres-rān
Kılam uğrın ruh-ı bağınu seyrān

Tutup el'kışsa bu fikr üzre ārām
Hayāli birle geçdi niçe eyyām

Veli her gün Mihin Bānū muḳarrer
Nişār eyledi varup başuna zer

Şorardı hāl-i zārın kāh bī-kāh
Olam dirdi gām-ı cānından āgāh

3030 Deridikim n'olaydı bu hūner-mend
Dil ü cāndan olaydı baña ferzend

Bu yañelik Şirin-i dil-efkār
Olurdu giceler tā şubḥa dek zār

Ne derdin dimege hem derdi vardı
Ne şubḥ-ı şām hāb-ı hūrdı vardı

Ne genc-i gāmda şabr idebülirdi
Ne anı görmege gidebilürdi

Bu derd ile ma'el-kışsa o mehrū
Helāl itdi kadın mānend-i ebrū

3035 Olup zülfi gibi 'aklı perişān
Halāyıkdan kesildi o peri şān

Gözi mānend-i hasta hātır oldu
Şacı gibi şikeste hātır oldu

Bileklerle iderdi aña feryād
Saiklerle kılurdu adımı yād

Getür sākī mey-i gül-gün-ı hoş bu
Ki uram çaresiz derd odına şu

Meded itmezse ben pīr sözde bu āb
Yaḳar külli vücūdum mülkin ol tāb

**Ferhād tışe vü metin birle kūh-ı
Ermeniyeden şehre dek dil-i kūhsarı
100a hurās ser-hārayı tıraş idüp**

78 قاله صريح ممردرمن فوارير

gibi bir cūy-ı ve āyine rūy-ı dil-pezir
düzüp pāy-ı cāvide halhal var havz-ı
dil-cūyı felek taşvīr vaz' idüp öñünde
yekpāre hāreden bir kaş-ı āsumān
peyvend būnyād kılup ol havz-ı
nemūdār-ı çeşme-i hūrşid ve ol kaş-ı
misāl behişt-i cāvid ve arg-ı şafāda
hāv-ı 'ādenden dilāviz ü cilāda nehr-i
lebinden ter-engiz eyledügüdür ve ol
havzufi başından şuyın içmek için
ebr-i bahārı gibi dīdeden ebr-i bār
güher-nişār ve dilden bī-ḳarar ve
perişān rüzgār olup şavutup 'ayn'ül-

⁷⁸ Kale innehu sarhun mümerredün min kavarir. "O, sırçadan şeffaf (bir zemin) dir." K.K. Neml 44.

hayât üzerinden gelüp Mihîn Bânû
Şirîne peyk-i şabâ gerd-i remîm nûra
şalup Ferhâd pür-derd-nigârın nâz-ı
perverd gelince tahammül eyledüğü
nevâzış eyledüğünü 'ıyân u
beyânındadır

3040 Bu rengin kıssa-i hünkâme ârâ
Bu resme itdi gül-gün nâme ârâ

Çü Ferhâd itmeyüp bir lahza ârâm
O kâr-ı müşkil üzre kıldı ikdâm

Yunup pâkize arguî şahın-ı evvel
İki yanına çekdi iki cedvel

'Aceptür gösterirken 'arz-ı mâyi

Zemîne çekdi hatt-ı استوا⁷⁹ yı

İdüp hersengi bir câm-ı mücellâ
Ki şan âyine-i mu'allâ

3045 Meger derdin dil-i cânane yazdı
Anuñçün sikke-i mermerde kazdı

101b Varıdı o sarây öfünde bir taş
Felekler şakfına irmişidi baş

Görüp o taşı taşdan câm Ferhâd
Ki buldı kaşra kâbil an Ferhâd

Yunup etrâfını hencâre çekdi
Felek-veş devrini pür kâre çekdi

Sehil müddet çü oldı aña meşgûl
O sengi eyledi bir kaş-ı maqbûl

3050 Kılup eyvânını keyvâne hemser
Burûc âyın urup kenkürden efser

Toğuz eflâki itdi anda tasvîr
Raşâd ecrâmını nakş itdi bir bir

İdüp Şirîni gül-gün üzre tasvîr
Öfünde havz-ı cûy kıldı tahrîr

O havzı eyleyüp âyine manzar
Ser-â-ser devrini kıldı muşavver

Çeküp 'âlem mişâl envâ'-ı timsâl
İdüp her şeklini bir kıssaya dâl

3055 Bu kaşır içre yine Şâpûr nakkâş
İdüp cân u dil ile şan'atın fâş

Cemâl-i kaşra virdi zîb ü zîver
Geyürdi hür 'Adene hülle-i zer

Sehil müddetin o kaşır oldı bünyâd
Ki cennetden didi hür âferin-bâd

Çü ol işler bu resme oldı itmâm
Olundı Hazret-i Bânûya 'ilâm

Heman Bânû olup ol yafia 'âzim
Yanınca devlet ü 'izzet mülâzim

3060 İrüşdi şevketile anda hurrem
Bakup gördi dirilmiş halk-ı 'âlem

Ki gökden iğne düşse yogudı yir
Ser-i merdümünden artuk cây-ı takrîr

Çü Bânûnuñ kadûmin bildi o hayl
Koyup seyrân cûy akdı çün seyl

102a İdüp Bânûya 'izzet açdılar yol
İrüp ol havz-ı kaşır gördi çün ol

İşurdu parmağın vü kaldı hayrân
Didi bu iş degildür şan'-ı insân

3065 Kılup Ferhâda bihâd âferini
Cevâhir birle garş itdi serini

Didi müzdi degil ey gevher-i pâk
Ayağın tozına bu bir avuç hâk

Çü sen bu yüzden itdüñ böyle himmet
Bular şükranedür şanma ki hizmet

Yüz urup hâke didi ol hüner-ver
Ki ey pâyeñle gevher cümle yek-ser

Baña hâk-i râhuñ kim kimiyâdur
Ki 'âlem genci çeşmümde hebâdur

3070 Çün irdüm hâk-pâyeñden murâda
Nedir bu mâl-ı minnetler arada

Bol açmak iş midür bir içim âba
Ya o kaşır-ı şayan kimdür hebâba

Olardan almayup bir habbe Ferhâd
Du'â itdi göñülden hurrem ü şâd

⁷⁹ Bkz.38. dipnot.

Anuñ ʔalmuŝdı bir gencile cānı
Ki ŝaymazdı ʔöpe mülk-i cihāmı

‘İyār-ı kalbine hūrŝid-i enver
Degildi fuls-i aħmerle berāber

3075 O kim iksīr-i ‘ışkı ide hāŝıl
Olur mu bir avuc ʔopraĝa māyıl

Pes andan emr idüp Bānū heman dem
Nigārından yaña şaldılar ādem

Buyurđı gelmeyince o perī-rūh
Ŝu bendin açmaya Ferhād-ı ferrūh

Turup ‘ayn’ül-hayāt üstine hāzır
O cānuñ maħdemine oldı nāzır

İriŝdükde o serv-i ‘ālem-ārā
Ŝala hoş arĝa ābı bī-mudāra

102b3080 Bu fermānı bilüp Ferhād mehcūr
Gehi maħzūn gehi oldı mesrūr

Gözi yol gözlemekde vālih ü zār
Kālup yollarda oldı na’l-veş hār

Gel ey sāķi meyile yaz humārum
Ki yakdı cānı nār-ı intizārım

Kül oldum hier odından yana yana
İçür vuşlat ŝarābın kana kana

Ferhād bahrü’l-hayāt havzına
‘aynū’l-necāt suynı akıtmaĝıçün kü-
leng-i hār eşkāfla suyuñ bendin
açduĝıdır ve Ŝirīnūñ serv-i dil-cūsı
ŝāyesinde ʔesm-i pūr-eŝk ser-ʔesme-
sinden vürüd-ı sirlŝk eşmesünden ebrü
behār u reŝhe-i ʔeŝm-sār gibi etrāf u
eknāfa gevher ŝaçduĝıdır ve hālāyık ol
cūyuñ etrāfında temāŝā için gelüp
izdihamı ve Mihin Bānū ve Ŝirīn arguñ
iki tarāfında bād-pālarla gelüp
segirdürken nigārınuñ semendi kühsār
içinde bār-ı güher ü tenüñ sükker
çekmeden sürçüp haṭā eyledüĝıdır ve
Ferhād-ı nā-murād bu hāl-i pūr melālī
görüp felek-var kaddin hāmide kılup
şeh-süvārını atla birle mihr-i felek gibi
götürüp kenār-ı havza koyup
kendüiyine ol mekân-ı mu’inesine ve
cāy u mükırrı olan ʔaĝa ĝıtdüĝıdır

Bu kühsār içre hāra eyleyün ʔāk
Akıtdı böyle sözden miĝ-ı pāk

103a3085 Ki çün Ferhād şu açmaĝa ĝıtdı
Haber bir yıl gibi Ŝirīne yitdi

Urup şu gibi hāk pāyine rü
Didi ey ya küfi gel serv-i dil-cü

Selām eyler Mihin Bānū ʔapufıa
Beni sür’atla gönderdi ʔapufıa

Ki hāzır olmadın sen serv-i āzād
Güşād-ı bend-i āb itmez o üstād

İşidüp bu peyāmı ol nigārın
Yile virdi şu mānendi ʔarārın

3090 Teninde rakşa girdi mürĝ-ı cāmı
Ťamarda cūŝa geldi cümle kāmı

Buyurđı çekdiler gül-güm fi’l-hāl
Nice gül-gün-ı nesīm şubh-ı ikbāl

Senemler her tarāf ʔutup rikābı
Süvār oldı o hüsnuñ āfitābı

Bu yaña ʔeŝme üstinde kavāmı
Kurup könekler oturmuŝdı Bānū

Edeple diz çöküp öfünde Ferhād
Dilinde hizmet ü göñlünde feryād

3095 Ne yüzden eylese Bānū hiṭābı
Düzerdi der gibi sözde cevābı

Ķılurđı ehl-i bezmüñ hāturın ŝād
Okurlardı hezāran āferin-bād

Bulur bu sözde iken nāgehāmı
Bilürdi bir ĝubār-ı cān feŝāmı

Ten-i Ferhāda yine lerze düşdi
Dili pertāb-ı tāb birle ʔutuŝdı

Revān oldı gözünden baĝr-ı kāmı
Ķafesden ʔanĝub tülbind-i cāmı

3100 Görüp o ‘āŝıkuñ hālını Bānū
Dil-i ferrūh nihādın aldı kıĝı

Çeküp yanına itdi bende-āĝāz
Didi lüṭfile ey ferzend-i ĝam-sāz

103b Özüñ bir lahza zabt eyle kerem kıl
Gözüñ başın yetir deryâyı dem kıl

Seni divânelik ger kılsa mağlûb
Perî peyker olur il içre mağcûb

‘Ukûl-ı kâinât olmaz musâvî
Düşer halk içine yüzbiñ musâvî

3105 Bu yüzden çak idüp pendile irşâd
Dil ü cândan kâsemle eyledi yâd

Özüni zabt idünce bu belâ-geş
İrüşdi berk-i âyin o perî-ves

Ruhundan ‘âleme bir şu’le şaldı
Semender gibi halk od içre kaldı

Heman dem işbu âyineyle ol mâh
Şaçup envâr çün nûr-ı seher-gâh

Ruh-ı ‘uşşâkiçün şem’-i şebistân
Lebi nakl-ı şarâb mey pür-sitân

3110 İrüp yetdi belâlar şaça şaça
Gubâr-ı tûtiyalar şaça şaça

Didi Ferhâda Bânû kim revân ol
Şu bendin aç tîr-i âteş feşân ol

Bu âfetden yafâ şalma nazar hiç
Ne pend itdümse andan olma der piç

Hemana baş koyup oldum yer öpdi
Yerinden tağ gibi cânile kopdı

Sürûr eşkin idüp gözden revâna
Sürûr-ı şî’rile kıldı terâne

ĞAZEL-İ FERHÂD

3115 Yine segirtir göztüm o nergis şehlâ mı gelür
Yine açıldı cihân ol güler ‘inâ mı gelür

Ne iki zemzemler itdügi cân bûlbûlünüñ
O yüzi gül lebi mel serv-i dil-ârâ mı gelür

Dir şûr turmayuben tende meşân dil ü cân
Bilimezem o müjesi tîr kaşı yâ mı gelür

104a Beni öldürmege toğruldu kodı tîr-i şaft
Ey dil andan safia ye meyl ü behâba mı gelür

Beni gamufıdan ey perî cân virtüben cân aluram
Cânıma geçdi Bentüm safia temâşa mı gelür

MESNEVÎ

3120 Tamam olunca bu şî’ri ter-engiz
İrüşdi çeşme üzre o şabâ-hîz

İdünce feth bend-i âba bünyâd
Şabâ gibi irüşdi o perî-zâd

Bakup gördükde o cüyufi serâsın
Gülüp o kâmeti serv şaldı başın

O işde aldı hayret-i nâzenini
Firâvan itdi aña âferini

Dilinde yogıdı söz gâr-ı tahsîn
Şu açmakda velî Ferhâd-ı miskîn

3125 Götürdi bendin o şüridenüñ çün
Hemîn cûş u hurûş ile çü hiçün

Düşüp cüy içine pür piç-i pertâb
Yürüdi ejdehâ-girdâr ol âb

İki yanında o cüyufi çeküb kef
Sehi kadler tutup şaf şafı veş-sef

Mugânniler virüp ter nağmeler sâz
Düzüp lehn-i hevâ-yı zûde⁸⁰-âvâz

Tolup ‘âlem içi şavt u ‘ilâle
Neşât ehli diyüp nâ tilâle

3130 Göge ir gördiler yirden sürüdi
Pür âheng itdiler elhân-ı rûdi

İki koldan nigârın ile Bânû
Sürüp gül-gün u şebdîzi kavânu

Ögince bunlaruñ Ferhâd-ı nâlân
Şabâ-veş olmuşıdı peyk-i Yunan

Bu hâlet içre o hürşid-i enver
Segirdürken şu yanınca tekâver

104b Yoruldu sîm çekmekden nesîmi
Seher yili çeker mi kûh-ı sîmi

3135 Karib oldu ki sarmaşub ayağı
Şaldı yire yelden serv-i bağı

⁸⁰ zude, şeklinde yazılmış.

Çü 'âşık egildi idüp te'emmül
Ki yilden hâke düşmek istedi gül

Revân irdi heman dem cest-i çâpık
Girüp ol bād-pâ altına nâzik

Ser-â-tâ-pâ yırag-ı yayetile
Getürdi şeh-süvârın atıyile

Görüp Bânü o cānda böyle kuvvet
Dehānında kalur engüşt-i hayret

3140 Nice Bânü nekim ver ehl-i seyrân
Olurlar bu 'acip ahvāle hayrân

Muhaşşal zür idüp o şütür-i mest
Götürdi şeh-süvârın çünki bir dest

Tutup o āb-ı dil-cümüf kenārın
Kılup gül gibi ser bir pây-ı bārın

İrünce kaşra urdı toprağa rü
Kodı o serv-i dil-cüy hemān o

Öpüp hizmet zemīnin kıldı zārı
Akatdı serv öfütinde cüy-bārı

3145 Tamam o havz çün ehliyle taldı
Şafādan mevc urup deryāca oldı

Kodılar cūya hoş nehrü'l-hayāt ism
Dahi ol havzıçün bahrü'n-necāt ism

Getür sâkî şarāb-ı bahr-ı timsāl
Kadeh keştisin o bahr içine şāl

Ki bu keşti durur 'ömrüm necātı
Dahi o bahrdür cānum hayātı

Mihin Bânü ile Şirîn Ferhād-ı
nā-murādı vād-i firkat ve kūh-ı
mihnetden dā'vet idüp bālın ü pister-i
hāra ve hāk ikan çarh-ı mukarnes
manend ü felek-atlās peyvend tokuz
kat eyvān içinde sündüs kaliler
istebrak nihaller üzre 'ala sematlar
çeküp bi-nihāya ziynet ü şöretlerle ve
günāgün tā'am u serbetlerle ziyāfet
kıldugıdur ve nisābetlük 'işret-i
kāmilet üzre o sâhib-i cemāl ve ehli
kemāl u dūşize dūhterlerle ki ta'rif-
lerintün 'öşr-i 'öşiründe kalem-beyān
şikeste-ribān hāl u tasvirləründe

çarhın debiri manend-i devād-ı beste-
dahāndur her bir fend-i mehāret ü
kerimet-bādeyle cesāret göstertip
şu'ālatla Ferhāda üşdükleridür ve
Ferhād nüktedān bu el'fevāris-i der-an
gibi sūhān meydānında esb-rān olcağ
ol dūhterler piyāde-vār belki sāye-
girdār hāk-i mezelletde ve rāh-ı
hayretde ser-geşte hāl u zār ser-gerdān
u galtan kılduklarının beyānundadır
ve ahırü'l-emr-i mā'zeret yegin hecālet
yüzine tutup sermende düşdükleridür
ve nigārın bu hāleti göricek bi-ihtiyār
kaşr-ı felek nigārından hürşid-vār
çıkup hezar kevkebe birle ol encümün
şafā-yı ruhsār tabından ve 'izār-ı
āfitābından pür-envār kıldugıdur ve
Ferhād sāye-i sittāra ya kendü elinden
helāl camāl şafāk gün-bāda şunup
eş'ār-ı rengin istimā' itdüğüdür ve
Ferhād dahi nigārın ayagında baş
koyup elinden yüz sevkile alup cān u
dilden cūş-ı hurūş birle bir terci'-i
hend bünyād itdüğüdür ve ol bāde-i
şehlā-āmiztün sevkından ve nigārın
dilāviztün işvesinden bi-hoş olup
nigārın dahi ol terci'in şafāsiyla
kendünden gittüğintün beyānundadır

1056

Viren bu şahın-ı 'işret şahına zib
Bu resme itdi söz bezminde tertib

3150 Tolup ol havz çün kıldı temevvüc
Tamam itdi şafā ehl-i teferrüc

Mihin Bânü ile mihr-i nigārın
Tolanup her nefes havzuñ kenārın

Varup girdüler ol eyvān içine
Nice eyvān nigāristān-ı Çine

Ki her bir mermeri āyine manzar
Cilāsından tıynur bād-ı şarşar

Didiler eyleyüp bir bir temāşā
Bu işler ādem işi ola haşā

3155 Hemān emretdiler o kaşr-ı zibā
Ser-â-tâ-pâ düşünsin farş-ı dibā

Mişāl gülşen-i 'Aden ola her şu
Arada havz-ı kevşer gibi o şu

Nice yüzden uruldı 'âyşe bünyâd
O kaşır u havz oldu cennet-âbâd

Veli her kěz açulmadı o mehrü
Kararup gam-ı gamdan çatdı ebrü

Ki dil-teng ibdi bi-dil gamundan
Şafâ sürmezdi bu 'işret-i deminden

3160 Şehâb-ı âyin o kühsâr içre giryân
Nice olsun bu meh gül gibi handân

Beli oldur muhâbbet muhtazâsı
Ki yâruf yârsız olmaz şafâsı

106a Görüp Bânü o ebrûlar hayâlin
Nedendür bildi o mâhuft mefâlin

Ki kalmuş meyl-i 'âşık cân-ı ma'sûk
Şafâ bezminde ansız hâtırı yok

Didi Şirîne ki ey cânuma peyvend
Hazin göflüm cemâlûft birle hersend

3165 Bu şeydâ nev-civân kim çekdi çok renc
'Avâz olmaz aña 'âlem tolu genc

Zer ü simile olmaz aña ikrâm
Kılalum bari tatlu dille en'am

Kılup bir bezm-i 'âli hüsrevâne
Ziyâfet idelüm o kâr-ı dâne

İdüp gül gibi o cân bu sözi güş
Şafâdan bağır-ı kanı eyledi cüş

Olup âzâde serv-i bâr-ı gamdan
Açuldı gün gibi ebr-i elemden

3170 Buyurdi pes Mihin Bânü heman dem
Ucı dilden yaña şaldular âdem

Didi Şirîn ki ey Bânü-yı 'âlem
Ayağın toprağıdur cüy-ı 'âlem

İcâzet birle ben mahcûb-ı gam-keş
Bu kaşır içre kılalum câ peri-veş

Siz ilk havz-ı devrin 'işret-âbâd
Urın bir rağm-ı devrân 'âyşe bünyâd

Ki ben şerm eylerüm ol nev-civândan
Düşer reng-i kedüret bezme andan

3175 Nigârınufı bu idi kaşd-ı cânı
Ki rüy-ı râyı seyr ide nihânı

Haberdâr olmayup o 'âşık-ı zâr
Kıla hoş üzre bir dem bezm-i güftâr

Mihin Bânü kılup fikrüne tahsîn
Qabûl itdi kamû tedbîr ü râyin

Gidüp bu yaña kâşidlar alâyı
Çü bu mehcûrı buldılar arâyı

106b Kılup çarhı nişâne tîr-i âhu
Zahum-dâr eylemiş hürşid-i mâhu

3180 Uzdüp âteş-i gamdan zebâne
Okurdi işbu şî'ri yane yane

GAZEL-İ FERHÂD

Şunelden sâki 'aşkıftı baña cân-ı gam-efzâyı
Bugün bezm-i cihân içre bentüm rüsvâ-yı şeydâyı

Ğarip oldukça mahvolur vücûd-ı 'ışkıftı mehfûş
Nice seyreylesin cânım o mihr-i 'âlem ârâyı

Ne meyl itdi görüp âb-ı sirişküm o nihâl-i gül
Nühûd-ı âhum yıl egdi bentüm o serv-i bälâyı

Cihânda şû'ret-i ma'nî çit yokdur gar-ı hüsn dost
'Acep mi itse o dilber hâzârı vü hâzer-i râyı

3185 Hayâl-i vaşldan gerçi Cenâb-ı dost 'alâdur
Göflülden 'ışk yuyındı veli kesmez temennâyı

MESNEVİ

Görüp bu nâlişi kâşidler andan
Yanup yakıldılar derdile candan

Didiler cümle Bânünufı selâmın
Dahi nakletdiler bir bir kelâmın

Ayağ üzre turup Ferhâd pür-yâs
Didi her emrûfüz baligü'n-verrâs

Heman dem itmeyüp 'özüri nihâna
Düşüp yanlarına oldu revâne

3190 Olup ol şâh-ı kâşidler sipâhu
Gelüp kıldı müşerref bezm-i şâhu

Görüp Ferhâd Bânü itdi ikrâm
Didi itsin bu kürsi üzre ârâm

Çü ol güherle zeyn oldu bu kürsi
Fürûgî 'ârşâ şaldı nûr-ı kûdsi

Oturdu kürsünüfî yanında Şâpûr
Olup bu rûz-ı bahte cânı mesrûr

107a Oturmak tırmak işi çünkü bitdi
Mihin Bânû söz açup meclîs itdi

3195 Nevâzîş gösterüp her bir sözünden
'Özürler itdi merd-i mülk yüzünden

Çü merd-i mülk hadîşi oldu âhır
Revân hûn çekdüler bî-hâdd u vâfir

Ne diyim vaşfın o hûn-ı 'âzîmüfî
Nice 'âdd idem envâgün na'imüfî

Çekerler kehkeşâne zer simâtı
Ki reşk eylerdi gerdünüfî bisâtı

Kuzı (vü) kebk ü tihûlar kavurma
Dücâc ü battı u ahûlar çevirme

3200 Hamelle sevr biryân mihr ü meh nân
Felekler sebzesi üstine tarhân

Pilavufî şofra şahanda kılalı
Kurulmuş hâyme-i gerdün mişâli

Tutan bādām-veş göz zerdesine
Harâretten yakar gün gibi sîne

Muhtî-i revgân içre mâkiyânı
Şalup deryâya ördek gibi cânı

Hayâlat-ı katâyif 'akla sığmaz
Dil ile o letâyif nakle sığmaz

3205 Piyâz içinde mâhiler hayâli

كان الشمس في الجوف الهلا لي⁸¹

Leb-i Şirînini aşıma gülâcuñ
Ki 'ıtrı sır ider canuñ yüz açuñ

Ne diyem güy-ı me'müniyyeden şerh
Beyân çevgânın eyler fikr-i bî-tarh

Dilini revgân-ı bādām idüp mûm
Şeker pâledelerdür peyk-i hulkûm

Tolup pisteyle hoş senbûse-i ter
Leb-i dilber gibi pür şehd ü şeker

3210 Uran peşmine helvâsına dişî
Yolarlar dest-i hayret birle rişî

107b İdüp zelbiyyeler hoş şemseler zeyn
Görüp lûzineler kılmış güher zeyn

'Alâdin ü şabunı vü kâhi
Hacil itmiş nücûm u mihr ü mâhi

Mürebiler kimi şemsi vü nâri
Na'im-i 'âdn gibi yok şimâri

Elin nakşeylemiş parmak çörekler
Turur keffin yumup şekker börekler

3215 Hoş âb ü sib ü pih envâ'-i menkû'
Kimi şirîn kimi turşî vü matbû'

Şekerler kelle iken cân eritmiş
'Aşeller bu yola 'ömrin çürütmiş

Fevâkih şatf-ı hod olmazdı ma'dûd
Enâr u harbûze engûr u armud

Kılup incirleri bî-dûd-ı helvâ
Firâvan her tarâf pürmenn ü selvâ

Muhaşşal cümle tertûbile kondı
Şalâ olundu bi'smillah dendi

3220 Murâd oldukça her biri yenildi
Tıkılar götürölüp şükri denildi

<Çü> hevâne iştiâ kalmadı bâkî
Sürâhiler götürdi bezme sâkî

Şan oldu her biri bir pâre yakût
Nice yakût rûha kuvvet-i kût

Tolanup gün gibi germ itdi bezmi
Fürûgî şem'-veş nerm itdi bezmi

Mugânniler olup bu bezme dem-sâz
Nevâdan itdiler şeh-nâza pervâz

3225 Tıtop râh-ı Hicâz ü İsfâhânı
Muhayyer itdiler pîr ü cevânı

Şarâb-ı erguvânı eyleyüp nûş
Sadâ-yı organünü kıldılar gûş

⁸¹ Ke'ennş '-şemsi fi'l-cevfi'l-hilâli; "Aya ait yerdeki güneş gibi."

Semenber yâsemen ten serv-i kâdler
Şeker-güftâr gül-rûh lâle hâdler

108a Şeh-i hûban virüp anlara destür
Bu cennet bezme hâzırladı ol hür

Dahi on nev-cevân ü hem perî-rû
Kamûnuñ çeşmi fettân zülfi cazû

3230 Biri 'ilm-i nücûmuñ zû-fünûnı
Biri fenn-i hesâbuñ reh-nümûnı

Tevârih içre biri kâmil-üstâd
Mu'ammâda çıkarmış birisi âd

Birisi seyr-i edvâr içre rakķaş
Birisi bahr-ı eş'âr içre gavvâş

Birinüñ şivesi 'ilm-i hakâyık
Belâgatda biri şâhib-dakâyık

Biri satranc-ı bâz nerd nât'-ı eflâk
Biri nerrâd-ı nakş-ı tahtâ-i hâk

3235 Dil-ârâ vü dil-ârâm u dil-âsâ
Semen-büy [u] semen-rüy u semen-sâ

Peri-zâd u perî-çehr ü perî-veş
Melek-sîma zihî on sîm-i dil-keş

İdüp Bânü kemâl ü fazl ızhâr
Ma'ârif perdesinden açdı didâr

O mehlerden yaña itdi işâret
Bedidâr oldu yüz dil-keş 'ibâret

Gelüp fenninde her şüh-ı sühân-ver
Şu'âl-i şüpheler 'ârz itdi yer yer

3240 Sözin çün anlaruñ gûş itdi Ferhâd
Ser-â-ser kıldı unutmuşların yâd

İdüp lûtf u kerâmetle hitâbı
Virüp her bir şu'âle yüz cevâbı

Mihin Bânü ki dâniş perveridi
Kemâl ehline şâh u serveridi

Muħakķak bildikim olkim yanar taş
Güher gibi çıkarmış tâcdan baş

İdüp Bânü pes envâ'-ı talattuf
Anı taht üstine kıldı tekellüf

108b3245Didi yirde yerişmez gevher-i pāk
Gerekdir mihre menzil fark-ı eflāk

Yüz urup yire Ferhâd itdi zânı
Didi ey mülk-i lûtfuñ şeh-r-yânı

Gedâ vü saltânat tahtı uzakdur
Afîa hâk üzre menzil hûb-ı berkdür

Çü Bânü gördi Ferhâduñ abâsın
Gözetdi lâcerem anuñ rızâsın

Buyurdi kaldurup taht-ı muraşşâ'
Yir üzre şaldılar farş-ı mülemmâ'

3250 Oturdu ol bisât üstine Bânü
Olup Ferhâd ile zânu be-zânu

Afîa kendü elinden içirüp câm
Perişân hâtırına virdi ârâm

Dil-i Ferhâd olup ol câmdan germ
Bu şî'ri okudı mestâne bi-şerm

GAZEL-İ FERHÂD

Sâkiya şanma şarâb hûş u ârâ afillar beni
Bezm-i 'ışk içre hayâl-i lâ'l-i yâr afillar beni

Gerçikim pürdür hevâñile diltüm ey serv-i kâd
Cûy olup her dem bu eşk-i cûybâr afillar beni

3255 Halka-i zikri saña ey zâhid peşmine pûş
Genc-i ğamda sebhâ-i zülf-i nigâr afillar beni

Eşkümü ol ser ü kâd gördi geçerken didi kim
Dem be-dem yolum alup bu cûy-bâr afillar beni

Lâmî'i ser-menzil-i fülk-i fenâdur maķşûdum
Vâh kim pâbend oldu kayd u kâr afillar beni

MESNEVİ

O bi-dîl urdı bezme çün bu odı
İrüşdi ehl-i bezmüñ çarha dudu

Figân u nâlelerden toldı eflāk
Sema'a girdi mehrûlar tarap-nāk

109a3260Şeh-i hûban bu bezme nâzır idi
Perî-veş perde içre hâzır idi

O bezmüfî şevkına tutup piyâle
Gehi ağlardı ki eylerdi nâle

İşütüdi çün bu şî'r-i âb-dârı
Dilinüfî kalmadı ırak karararı

Yerinden tırdı mest ü'âşıkâne
Hırâman bezme dek oldu revâne

Tutup burkâ'-ı cemâl mehve-şine
Bırağup cânları gam âteşine

3265 İrüşdi bezme çeşmi gibi ser-mest
Şafâvin nergis-âyin cāmdu dost

Görünce ehl-i meclîs itdi cüş
Göge ir gördiler yerden huruş

Peri görmüş gibi divâne oldu
Derümü âteş-i 'ışkıla tıldı

Özin cem' itmedin irdi ol âfet
Şeker dilden idüp resm-i ziyâfet

Elif kâddini itdi lûtfîle lâm
Geltüp Bânü öfînde kıldı ârâm

3270 İdüp Ferhâda cāndan merhabâyı
Elinden şundu o cām-ı şafâyı

Didi ey bülbul-i bağ-ı ma'âni
Dilin esrâr-ı gaybıfî tercemânı

Demüfîdür cāna enfâs-ı Mesîhâ

Sözüfî Ruḥu'l-küds ya sırr-ı اوحى⁸²

Murādum bu durur kim eyleyüp cüş
Alup bu cāmı bir dem idesin nüş

İdüp gül gibi o hikmet sözün güş
Kılavuz biz dahî bülbulleyin cüş

3275 Baş urup ayağı aldı elinden
Senâ gevherlerin saçdı dilinden

109b O yâkût-ı revânı itmedin nüş
Derünından bu tercî' eyledi cüş

TERCİ'-İ BEND-İ FERHÂD

Yârâb bu ne cām-ı pür şafâdur
Kim âyine-i Hüdâ-nümâdur

Bir cür'âsı bîfî hayât-ı 'âlem
Bilsem bu ne çeşme-i bekâdur

Yanında güneş serâb bi-nem
Sâkî bu ne od şıfatlu mādur

3280 Encüm nazarında zerreden kem
Her pertevi şems-i ve'd-ḡuhâdur

'Ummân-ı muhîti katre saymaz
Bir bahrile cānum âşinâdur

Bir noktaya bağlıdur göñül kim
Her 'ukdesi bîfî kerre güşâdur

Bir dergehe urmuşam yüzüm kim
Başlar eşigünde hâk-pâdur

Bir zerre ḡubâr-ı hâk râhı
Çeşm-i dil ü cāna tûtiyâdur

3285 Cān u dil iken makâmufî ey dost
Hâricde seni talep hatâdur

Ey ḡuşe begüşe isteyen vār
Cān dîdesin aç senühledür yār

Hüsnu'fî hecl itdi mihr ü mâhı
Zî nûr-ı tecellî -i ilâhi

Āyine-i tâl'atufî yüzünden
Cān buldı şafâ-yı şubḡ-ḡâhı

Terk itme külâh-ı fakr-ı dervîş
Şur hârkda 'âys-ı pād-şâhı

3290 Gör devletini gedâ-yı râhu'fî
Vir anda buldı genc-i şâhı

110a Şol cām-ı kıymı ki sâkî-i 'ışk
Şunmuşdı elest-i bezm-ḡâhı

Ol cāmı ile cānumı mest
Tâ saçmaya dir ü hân-kâhı

Pes dilden idem bu nûkte-i güş
Kim bulmadı 'akl afîa râhı

⁸² Evhâ: "Emretti" K.K. Necm 10.

*Ey gūşe begūşe isteyen vār
Cân dīdesin aç senūñledür yār*

Nokşānuñı fehm idersūñı ey dil
Keşf ola bu nūkte bi't-tamāme

3295 Devlet güneşi doğup cihāna
Geldi yine tāl'at-ı zamāne

*Ey gūşe bigūşe isteyen var
Cân dīdesin aç senūñledür yār*

Vuślāt demin isteyin gerekdür
Pervāne gibi bu şem'e yāne

Nūş eyle bu niş-i zehrin ey cān
Ancak saña şunmadı bu devrān

Cezm itmişidi meñfe yok dehānuñı
Şaldı yine sözlerūñı gümāne

Gārķ-āb-ı gām oldu keşti-i cem
Gitdi yile mülket-i Süleymān

Cānum lebūñı ile mest evelden
Geh nāle kıhur gehi terāne

3315 Şākī berū şun şu cāmı kim cem
Bir katresine virürdi biñ cān

Ol cāma nihāne istesūñı el
Şākī getür itmegil bahāne

Dil hānesin aldı zulmet-i gām
Bi-şem'-i şarāb-ı rü-yı cānān

3300 Şabr itmege oldu tākātum tāk
Kim tīg-ı gām irdi istihvāne

Ol āb-ı hayāt Hızır kāmı
Cān teşne-dil oldu sine 'atşān

Bülbül güle karşı çin şehirde
Bu beyti okurdı 'aşıkāne

Peymāne getür ki şundı çokdan
'Aklile olan 'ühüd-ı peymān

*Ey gūşe begūşe isteyen vār
Cân dīdesin aç senūñledür yār*

Mutribi yine raşt kıl nevāñı
Kim cān u dil ola deng ü hayrān

Var eyleme nevhā ey hemāme
İletem derdūñı o yāre nāme

3320 'Uşşākı nehir it demüñden
Bu nağme ile koyar gül efgān

Uş hāne ki geldi kaşd-ı cāna
Allah-ı hamāl ya hümāne

111a *Ey gūşe bigūşe isteyen vār
Cân dīdesin aç senūñle yār*

3305 Cān mürğü uçurdu farigü'l-bāl
Bir dāne görüp tutuldu dāme

İhsāndı zihi cemāl-i kāmıl
Kim gördise oldu 'aklı zāyıl

110b Ey 'ışk arı var selāmet o mehe
El-hübbı yazalum el melāme

Bir zerre degil bu nūr-ı hüsne
Ayıne-i mihr ü meh mukābil

Var yār yolında vir min baş
Mā hāşılı sevāü'n-nedāme

Zünnār-ı şaçuñda küfr-i heyber
Çāhu zenāññıñda sihr-i bābil

İy Dā'va-yı derd iden göñül gel
Hal feyk-i la'aşka-i ilāme

3325 Hālūñı rüh-ı dehre العین قرة⁸³

Başım açuben tavāfa geldüm
İhrāmıle ka'be-i harāme

Zülfüñ ser-'ālemde hemāzil

3310 Dil bağ-ı cināne meyl kılmaz
Çün irdi nesim cān-ı meşāme

Gām semmene var lebūñde tiryāk
Gāmzeñ n'ola şunsa zehr-i kāfil

⁸³ Bkz. 7. dipnot.

'Âlem yazıdı ebr-i turreñ
Gün yüzüñfe olmasaydı hâyil

Kıl 'ışk kitâbın ey dil ezber
Te'hîl olsa saña bu mesâ'il

*Ey gûşe bigûşe isteyen var
Cân dîdesin aç senûñle yâr*

3330 'Arz itdi güneş yüzünü ol mâh
Yüz ancak ola متبارك الله⁸⁴

Dil tavrı olursa pâre pâre
Tañ mı tecellî itdi ol mâh

Cânuma ne cûr'a sundı dâlûñ
Kim yandı ciger tutuşdı dil âh

Çırtulmıya dil bu teşnelükden
Bifî şabr-ı muhîr içürse her gâh

Fıkr-i lebûñiledür hayâtum
Kad yaktelini hevâk-i levlâh

3335 Dervişinedür bu 'arz-ı hâcât
Dâñâ-yı cihândur ol şehen-şâh

Cân bahrine aşına olan dil
Bu söz-i güherden oldı âgâh

111b *Ey gûşe bigûşe isteyen var
Cân dîdesin aç senûñle yâr*

Yüz gün gibi nûr-ı hüsne matlâ'
Zî matlâ'-ı hüsñ hüsñ-i matlâ'

Mecmû'-ı şıfât ketif-i Hakka
Divân-ı cemâlûñ oldı mecmâ'

3340 Bir noktası câna bifî sebâkdur
Zî şûret-i dil-keş muşannâ'

Çaddûñ okı bir kâşidedür set
Yâ kaşlaruñ iki egri mısrâ'

Seccâde-i meşk fâm-ı turrañ
Yâ hüsñüñle 'ânberin murakkâ'

Her gice başum cevâhirinden
İklîl-i felek olur murassâ'

Bu mâ'ni-i dildi cân yüzünden
Her günüñfe kaldı keş ü berkâ'

3345 *Ey gûşe bigûşe isteyen var
Cân dîdesin aç senûñle yâr*

Ol şûret-i cânıñla bî-nişândur
Gün gibi yüzüñde hoş 'ıyândur

Cürüm çoğ ise ne gâmdur ey dost
Lûtfuñ dahi bahr-i bî-gürândur

Hâl-i dil 'arz için kapuñla
Yüz sür yu kan başım revândur

Gelse bozuma 'acep midür yâr
Hâsiyyet-i tab'-ı zâ'ferandur

3350 Her dem gözümüñ gamuñla ey şem'
Mey gibi kabağı tolı kandur

Ey Lâmi 'i hâk olup bu lebde
Urbânına ser-şeref hümândur

112a Tutduñsa bu dürr için şadef gûş
Yum gözüñi kim ziyân u ziyândur

*Ey gûşe bigûşe isteyen var
Cân dîdesin aç senûñle yâr*

MESNEVÎ

Tamam itdi çü terci'i bendi Ferhâd
Nigârın eyledi ney gibi feryâd

3355 Bu feryâd urdı bezm içine bir od
Kim oldı kûbbe-i eflâk-i pür-dûd

İrüp bu âteşüñ Ferhâda tabı
Revân-nûş itdi o lâ'l-i müzâbı

Ol iki od idüp cânına kârı
Elinden zâyî' itdi ihtiyârı

Heman bir âh idüp şevkile deşdi
Periler segrdüşüp üstine düşdi

⁸⁴ *Tebârek Allah; "Alah mübarek etsin."*

Bu talh işi görüp Şirîn pür-şûr
Derûnından muhâbbet eyledi zûr

- 3360 Murâd itdi ki alup dizine başın
Sile kendi elile kanlı yaşın

Görünce gül yüzün o serv-i ser-keş
Bir âh itdi derûmı töldi âteş

O âteş birle ser-tâ-pâ tutuşdı
Virüp hûşin yile ol dahî düşdi

Görenler şandılar ol iki hânı
Bu hâlet içre teslîm itdi cânı

Çü gördiler eşer yokdur nefesden
Kodular ağzına mir'ât-ı rûşen

- 3365 Getür sâkî kımı mir'ât-ı cânı
Dehânım üzre ko lûtf eyle anı

Ki cânı itdi cânân derd-i bi-tâb
Olam o câmdan neşâd eşer-yâb

**Ferhâd u Şirîn henüz bâde-i
vişâldan bir kadeh nûş itmeden
hûşları hirmenin bâde virüp her biri
niçe gün yetdüğüdür ve âhirü'l-emr-i
humâr çarh kebûd belki sâkî-i düzd-ı
hüsûd 'işretleri peymâne-çine peymân-
şikenlük idüp dârû-yı hicrân belki
zehr-i firâvân katup bir birinden cüdâ
kılduğıdur ve sipeh-sâlar 'âcem ya'ni
Hüsrev-i nedimlerinden seb-reng-i
şehd ü şire-âmızın hüsni dilâ-vizân
ışidüp anuñ vasl-ı nûşine tâlîb ü ragîp
olup niyâz u tevâzî'la el'hayy-i ırsâl u
ırsâl kılduğıdur**

Rağam iden bu sözde derd-i râzın
Bu resme çekdi sözde gam tırâzın

Çü bezm içre ol iki mest ü şeydâ
Ser-â-ser eylediler hûş na'îma

Yine bezm ehli idüp âh u nâle
Dem-i eşk oldu mey diller piyâle

- 3370 Götürdiler o mâhı bir yaña zâr
Kodular bir yaña Ferhâdî nâçar

Muhaşşal olmuşiken âşinâlık
Felek şaldı ara yire cüdâlık

Yatup o gice bu hâl üzre anlar
Olundu nâle vü âh u figânlar

Çü deprendi nesim-i şübh-gâhı
Seher ki nitekim Ferhâda âhı

Götürdi hâb-gâhından güneş-ser
Felekler çehresi oldu münevver

- 3375 Ol iki 'ışk-ı sevdâsına medhûş
Çün itdiler seher peymânesin nûş

Gelüp her birinüfî hûşı yerine
Nazar itdi tarab hem demlerine

O bezm 'işreti fikreylediler
Ne hâlet olduğın zikreylediler

- 113a Hecâletden turup Ferhâd dil-teng
Yine itdi o gam kühna âheng

Peri peyker çeküp cândan melâli
Kılurdu dilde bîf dîrlü hayâlî

- 3380 Mihî Bânû kalup ortada 'âciz
Ne tedbîr idesin bilmezdi her-gîz

Ne bi-dil terkine ikdâm iderdi
Ne pendile o cânı râm iderdi

Didi çün bunlaruñ 'ışkı durur pāk
Cihânüñ levmi-i ta'nından degil pāk

Huşûşa kem idersem men' ü zecri
Kılur bunları şayr u nâr-ı hicri

Heman oldur bu gam derdine çâre
İdüp tedbîrini kılmağa çâre

- 3385 Tatalum râğm-ı devrân niçe gün cām
Yine varur görelim bu ser-encām

Pes idüp kâh-ı kâh âheng-i 'işret
Olurdu bezme cem' o iki hasret

Bu resmile geçüp bir niçe eyyâm
Cihân-ı bî-vefâdan aldılar kām

Aña dek kim bu çarh-ı bî-mudâra
'Acep menşûba kıldı âşikâra

Meger kim mülk-i meşriq hûkm-râmı
Nice meşriq cihân kişver sitâmı

- 3390 Lakabda Hüsrev kesiri beyânı
Adı pervîz-i dehrüfî kahrâmânı
Nesebde nisbeti iki atâda
Çıkar Nüşîrevân bin Keykubâda
Yakın bilmişdi kimbu dehr-i pür-kahr
Katup câm-ı hayâta 'âkıbet zehr
Koyıserdür bu mülk ü tâc u tahtı
Çekıserdür 'adem mülkine rahtı
Bu ahvâli idüp endişe her gâh
Niyâz eylerdi her şâm u seher-gâh
- 113b3395Ki şaldıkdâ ecel toprağa anı
Koya yerinde bir hürrem fidâm
Çü göflinde bu ma'nî tutdı ârâm
Fîlâbed itdi tahsiline ikdâm
Taleb kıldı bu resme bir güher pāk
Kim ola dürrütü 't-tâc u ne eflāk
Bu hâli idicek e'yân-i i'lâm
Didiler iy şeh-enşâh-ı felek-kām
Ki şimdi hüsnile 'âlemde meşhûr
Olupdur ravza-i Ermende bir hür
- 3400 Ne hür-ı kaddi tûbâ kadri eflāk
Sözi gibi özi kevserleyin pāk
Hesâbda hisbeti var âfitâba
Naşîbde nişbeti Efrâsiyâba
Şacı sünbül yaflağı vîrd-i nesrîn
Lebi sükker sözi kand adı şîrîn
Cemâlınden peri âşûfte dildür
Görüp cennet ruhın hür-ı heceldür
Ruhında 'aybı yok hâlınden artuk
Lebinde söz mi var kalinden artuk
- 3405 Uçup hoş ol hümâ-yı 'izz ü iqbâl
Bu tûti kudsilerle fâriğü'l-bâl
Gehi seyrân-ı küh-ı deşt eyler
Nesim-âsâ gehi gül-geşt eyler
Meger göstermiş ol hür-ı perî-rû
Hilâl-âynın kazâdan bir gün ebrû
- Meger ol 'akd-ı fetî-i nâgehâmı
Düşürmüş bende bir âzâde cânı
Hezâr iken gülünüfî 'ândelîbi
Şacı dâm itmiş ol mûrg-ı gârbı
3410 Sun aksamufî şâhib-i kemâli
Cihânda gün gibi nâdir mişâli
Yüzine saltanat tâbı hüveydâ
Sözünde ma'rifet âdâbı peydâ
114a Olupdur gerçi 'ışka cândan kûl
Velî âzâde vü şeh-zâdedür ol
Ne deryânufî nehengidür bilinmez
Ne sahrânufî pelengidür bilinmez
Neden çıkdı ne dürrütüfî gevheridür
Neden toğdı ne burcuftî âhteridür
3415 Cihândan fâriğ ü 'âlemden âzâd
Gam-ı yarayla dün gün hâtır-ı şâd
Ne bu 'âşık gibi ferzâne vardur
Ne şîrîn gibi bir cânâne vardur
İşütüdi çünkü Hüsrev bu füsûnı
Te'essür itdi tab'-ı zû fûnûnı
Tereddütünden irüp cânına teşvîş
Dahi yerlerden itdi anı teftîş
Kamûsı didiler ey şahın-ı devrân
Bugün hüsnile oldur mâh-ı tabân
3420 İdelden devr işbu çarh-ı âhter
Kimesne görmedi bu resme dühter
Ne dühter âhter-i bürc-ı sa'âdet
Ne âhter gevher-i dürc-i seyâdât
Çü halkufî ittifâkın gördi Pervîz
Hilâf-ı şeki dilden sürdi Pervîz
Derûnında muhabbet oldı peydâ
Heves kıldı dil-i cânını şeydâ
Hemin itdi göffülde aña cezmi
<Ki> ide Ermen zeminden yafla 'âzmi
3425 Gerü kıldı te'emmül saltanatdan
Ki şehlikdür münâfi bu şîfâtdan

Büzürg Ümid idi yar u nedîmi
Cihānuñ fāzlı 'aşruñ hekimî

Anı halvet çağırdı açdı rāzın
Beyān itdi aña söz ü güdāzın

Hekīm ol resme çünkim şāh gördi
Te'emmmül eyleyüp bir lahza tırdı

114b Didi bir demde āhir kıldurup zer
Dileñ ey şāh-ı kişver tırtma muştar

3430 Bunuñ tedbiridür gayetde āsān
Nedendür hātır şāhuñ herāsān

Bulup kişverde bir rüşen zāmīri
Risālet şivesinde bî-nazır

Anı idüp Mihin Bānūya irsāl
Selāmuñ birle vırsün qādr-i iclāl

Yakīn oldur ki Bānū kār danedür
Dahi ol mähir ü bisyār danedür

Cevāb-ı müdde'ā olsa muvāfık
Kılavuz fikrün anuñ aña lāyık

3435 Çü 'arz itdi sözün dānā-yı devrān
Pesend itdi aña dārā-yı devrān

O şart üzre bulup bir kār-dānı
Didi bir yer aña maqşūd-ı cānı

Şehüñ maqşūdını fehm eyleyüp ol
Heman dem tırdı Ermen mülkine yol

Sefer düşdi getür sākı şarābum
Beni ābım çeküpdür ya tırabum

Çeküp anı şafā birle pey-ā-pay
Kılam bî-hod bu ğam menzillerin tay

Pervizün elçisi hüdhüd şaft-ı pür-
'azimet açup Belkıs-ı 'ismet Mihin
Bānū hidmetine irüp Süleymān-ı
zamān ā'nı Perviz-i kahramānuñ
nāmesin vırdüğüdür ve ol kuş dili gibi
zār-hāzın haberlerin divān içinde izhār
idüp tāvüs-ı cinān 'ankā-yı cihāna çift
itmek için risālet hut-besin
okuduğıdur ve Mihin Bānū dahi efsāne
dānesin altından bahāne dāmın
gösterüp ol zirün mürğı bu damla
demide idüp fêrğü'l-bāl oturduğıdur

ve ol mürğ-ı risāletine diyār-ı pervize
pervān idüp ol 'ankā-yı kahramān u
'uqqāb-ı bāyınuñ evc-ı cihān bu
haberden hūn-hūrluk dā'yesi dilinde
cüş u hurüş idüp ğaşb-ı min-kārın
tizvükine çengālin hūn-riz idüp Şirīn
kaşdına diyār-ı Ermene 'azm itdüğünün
beyānındadır

3440 İden bu kıssa iklimin seyāhāt
Bu yüzden kıldı izhār-ı feşāhāt

Çü Ermen 'azmin itdi o füsün-sāz
Olup Hüsrev dilinden kāmīl-i rāz

İrüşdi müddetile ol diyāra
Nesim-i şubh gibi mürğ-ı zāra

Haberdār itdiler Bānūyı fi'l-hāl
Didiler yüz tırtup kapuñā ikbāl

Rüsül irüşdi taq-ı Hüsrev-i dīn
Nice Hüsrev bısāt-ı kisrev-i dīn

3445 Mihin Bānū işidüp bu peyāmı
Didi şehir ü diyāruñ hāş u kāmı

Anı karşulasınlar idüp iclāl
Haber alsınlar andan kim nedür hāl

Gelüp pes bir yire erkān-ı devlet
Nekim ol yirde var a'yān-ı millet

Kamūsı elçiye iclāle çıkdı
Bir aylı yola istikbāle çıkdı

Ziyāfet eyleyüp menzıl bē-menzıl
Getürdiler öñüne düşüben il

3450 İletdiler behiştı bir sarāya
Ki kähı hāk okur kaşr-ı sarāya

Gelüp Bānūyı kıldılar haberdār
Didiler dün gün olsun devletüñ yār

115b 'Acem sultānı idinmiş murādı
Güzeller şāhı olmağ nā-mezādı

Mihin Bānū işitdi bu maqālī
Geçirdi dilde yüz dürlü hayālī

Düşüp cāndan tefekkür 'ālemine
Tefekkür yok tahayyür 'ālemine

- 3455 Didi gözlense ger bu iş rızası
Ki oldur 'aql-ı devlet muktezâsı
- Mukarrerdür ki ol şüh-ı şeker-hând
Degildür bu işe her-giz rızâ-mend
- Vü ger kulsam âba tarhına bünyâd
İrer ol şîr-i dilden mülke bî-dâd
- Bu yüzden eyleyüp bîfî söz-i sâzı
Gelüp dil-dâre âhur açdı râzı
- İşidicek bunu hûrî perî-zâd
Kılup ney gibi gâmdan âh u feryâd
- 3460 Didi ey 'işmet-i gâmdan penâhum
Eşiği Ka'be gibi kıble-gâhum
- Beni yaş gibi şalma hâke gözden
Ölüm yegdür baña el'haq bu sözden
- Dilüme tîğ-i gam ursafı n'olaydı
Bunu diyünce öldürsefi n'olaydı
- Bu sözden baña bîfî kez yegidi ol
Ne yüzden gözlesem mahbûbdı ol
- Çü ben 'âlemde oldum Meryem-âsâ
Ara din egmezem ölürse 'îsâ
- 3465 Hüdâyı gâybden bilür çü hâlim
Benüm il töhmetinden yok melâlim
- Dahi vakfı durur Bânü-yı kişver
Ki yokdur bende her-giz meyl-i şevher
- Mihin Bânü amı çün böyle gördi
Terahhüm eşk-i çeşminden yügürdi
- Didi ey gün yüzüfiden dideme nûr
Hazin göflüm cemâlüfî birle mesrûr
- 116a Bu sözler kim didiñ yandurdı cânım
Yeter yâk oda cân-ı nâ-tivânım
- 3470 Tapuña zerrece ibrahîmumuz yok
Senüfî kâmindan artuk kâmımız yok
- Kabul itdüm eger şulh eger çeng
Dilüfî mir'ât-ı gâmdan tutmasın jeng
- İdüp bu resme ol dil-dâre me'âd
Heman da'vet işine urdı bünyâd
- Bezendi çünki bezm-i şubh-gâhı
Şalâ-yı 'işret itdi mürğ u mâhı
- Güneş şaldı bisât-ı nûr-ı hâke
Zemîn döndi behîşt-i tab-nâke
- 3475 Mihî Bânü idüp divân-ı 'âli
Gelüp dergâha cem' oldı 'âli
- Düşüp elçi öfüne şâd u handân
Alup divâna geldi mûr ü erkân
- Çü irdi nûkte-dân divân-ı şâha
Nazar şaldı o taht-ı bâr-gâha
- Göflülden eyleyüp yüz âferini
Kodu hizmet eşiginde serini
- İdüp Bânü dahi bi hâd talattıf
Serîr-i güşesin kıldı tekellüf
- 3480 Oturdu baş urup ol dem sühân-ver
Dilinden Hüsrevüfî kıldı du'âlar
- Çü germ itdi sühân hünkâmesini
Çıkardı şehr-i yârufî nâmesini
- İdüp bu 'izzetile aña iclâl
Öpüp Bânü öfünde kodı fi'l-hâl
- Pes olup anı Bânü-yı ser-efrâz
Ayağ üzre tûrup çoğ itdi âgâz
- Senâlar eyledi Pervîze bî-hâd
Haberler şordı andan şofra bî 'âd
- 3485 İşâret itdi âhur hân çekildi
Nice hân-ı ni'met devrân çekildi
- 116b Tolup şerbetle fağfûr-ı çanâklar
Dönendi ni'metile zer tabâklar
- Yıgıldı kâse kâse olukdur lût
Ki olur<di> halk dehre haşre dek kût
- Ziyâfet emri çün pâyâne irdi
Tolanup söz-i gam cânâne irdi
- Gelüp bîfî lûtfîle Bânü beyâne
Bu deflü söyledi o kâr-ı dâne
- 3490 Nekim hükm eylemişdür şâh-ı devrân
Ser-â-ser lûtfîdur 'inâm u ihsân

Mu'tî'uz hükmine fermân anu'fîdur
Cihânüfî şâhidur ihsân anu'fîdur

Bizümdür cürm-i şâhu'fîdur fütüvvet
Sizüfîdur her ne var bâkî mürüvvet

Kılan tafsil-i erkân ide takrîr
Hatâsın idesin lütfîle tağyîr

Cevâb oldu çü âhır elçi tırđı
Du'âlar eyleyüp yüz yire urđı

3495 Bu sözler birle olup hâfırî râm
Geltüp menzîl-gehinde kıldı ârâm

Pes andan didi Bânü beglerine
Beyân nu'fîk-ı hükmet yeglerine

Ki idek bu rûsûl-i nûkte-dâna
Disüfî Pervîz-i şâh-ı hüküm-râna

Ki her peygâmı kim andan getürdi
Niyâz ehlini toprakdan götürdi

Veli tâ'lîde yok çün rûy-ı behûd
Sa'âdet itse yüz se'y eylemez sûd

3500 Budur söz hâşılı kim o kâmer-çihir
Ki salmış dehr içine pertev-i mihr

Budur ol tırfa râz u sırt-ı dîl-sûz
O âhter kim ru'fîdur 'âlem-efrûz

Hüdâ dürcine bir kuşl eylemiş derc
Ki feth olmaz cihânı eylesen harc

117a Egerçi pür-hünerdür mâh-rûdur
Ne 'avretdür ne erdür 'âyı budur

Bu yüzden aflagup fikr-i nihâdın
Yanında kimse yâd itmez er adın

3505 Çü şâhı 'aybımızdan kıldıfî âgâh
Nekim hüküm eylese hâk mi durur şâh

İrüşdi eyleyüp derd ile pervâz
Geltüp Pervîze açdı perdeden râz

İşitdükde anı dârâ-yı dâver
Gazâbdan itmedi o söze yâver

Didi hâlüm Benüm ol yire yetdi
Ki 'âlem halkı benden nefret itdi

Diyüp oldum heman harc eyledi mal
Çeriler cem' idüp 'azm itdi fi'l-hâl

3510 Kula' ol gül gibi bülbül bu sözge
Ki şehîkük özgedür 'âşıklık özge

Karışmaz 'ışk işine kâm-rânlık
Hevâyla birişemez mihr-bânlık

Getür sâkî kını ol âb-ı gül-reng
Bu dil âyinesin kim virdi gam-jeng

Kudûret 'âlemi derd ü belâdur
Baña ol çam şun kim pür-şafâdur

Pervîz-i hûn-rîz Şirîn-i dilâviz
çarafından talh-âmiz haberler gelicek
sipâh-ı haşmet-engîz çeküp bilâd-ı
Ermen belâ birle taldugıdur ve Mihir
Bânü kaçup kal'aya girtüp ki uci
seküzinci felek kal'asunuñ oniki
burcundan ser-bürend ü her kunküresi
tokuzuncı âsumân şâhunuñ külesine
peyvenddür ve Pervîz ol hisârûñ ve ol
gerdün u kârûn üstine düştüp Ferhâdı
ser-hâradan getürtüp bend itmek için
üstine leşker üştüp Ferhâd-ı nâ-murâd
cümlesine şikest virdügıdür ve anlara
el virmeyüp gıtdüklerıdır

117b Me'âni leşkerin iden müretteb
Bu resme stirdi söz mülkine merkeb

3515 Sipâhın çün müretteb düzdi Pervîz
Nizâ' u kahr-ı tîgim eyleyüp tîz

Nice gün çün menâzil kat' kıldı
Sipâh Ermen sevâdına yayıldı

Haber Bânüya iletđi kaçup il
Ki aldı seyl-i Ermen mülkini yıl

Nicesi sil-i tufan-ı mehâfet
Ne tufan kulzümü aşup âfât

Varıdı bir hisârı çarha manend
Burücü kalle-i gedüne peyvend

3520 Nazar iden irâkdan aflag nâgâh
Şanur altunda çarhın güre-i mâh

Felek evcinde iklîl-i kâmerdür
Çekilmiş çarha mâr heft-i serdür

Meger kim beyzasın 'anķā-i eflāk
Kõmuşdur ķalle-i ķaf üzre bî-bāk

Mücellā mermeri mihr-i semādan
Muşaffā āheni mir'āt-ı mādān

Nigārın ile pes Bānū-yı serdār
Kılup Ferhād ol işden haberdār

3525 Didiler Hüsrevüñ kaçd u hücūmın
Nücūmuñ ric'ātin çarhın rücūmın

Tevekkū' itdiler ki ol zār-ı bî-dīl
Kale bir ihsān-ı gerdūn sây-ı menzīl

Şeref evcin tuta merrih-i āyīn
Nuhūset vormeye tā öz hāl-i kīn

Egerçi yoğıdı anuñ hirāsı
Kabūl itdi velī bu iltimāsı

Bu işden çekmeyüp herķez melāli
Yürüdi emre idüp imtişāli

118a3530 Gelüp gördi hisār öñünde bir taş
İrişdürmiş felekler burcına baş

Bu bāl u billah o seng-i hāre
Olurdı cāmī'ī çarha mināre

Benüm 'ışķuñ diyü temcīd-i hāmı
Aña meyl itdi cân pür figānı

Ki oldukda şālā-yı rezem her bār
Ol ola hāre üstinde hicir bār

Dilerseñ olmamak reddile dīl-rīş
Tevakku' bābını setr ile dervīş

3535 Kana'āt kanı çün 'anķāya pesdür
Ne derd-i dem ne kayd-ı kafesdür

Çü Hüsrev Ermen üzre irdi te'cīl
Şu'āb-ı kūha kaçtı ürkübün il

Gelüp āhır hisār üstine düşdi
Görüp ol ķalle-i cânı tutuşdı

Ne hayretten söz eyler leşkerine
Ne gayret dinmeñā kor kişverine

Yakarken sīnesini nār-ı hışmı
Tõkınur nāgehān Ferhāda çeşmi

3540 Görür kim bir ķaya üzre bir ādam
Ne ādam dīve beñzer cânı pür-dem

Ser-i hārāya olmuş dūrretü'l-tāc
Felek evcinde bulmuş ķadr-ı mi'rāc

Didi kimdür bu tühfe ādem-i zād
Ki gördüm anı göñlüm oldı nā-şād

Biri ferzānelerden idüp iķdām
Varup o şehden itdi pür-şiş-i nām

Didi bildi ki bî-nām u nişānum
Melāmet kūyı içre cân feşānum

3545 Ğam oldı şöyle hāk itdi nihādum
Ne 'ālemde vücūdum var ne adum

Velī her kim kılur temyiz-i i'dām
Kõmuş ben hāke Ferhād-ı hazin nām

118b Dönüp gine didi o merd-i ferheng
Vücūdun zerre gibi <ki> oldı bî-seng

Güher gibi kılup taşdan hisārıñ
Ne için āsumān itdün medārıñ

Meger kim seng-i ğamdan kaçırıp baş
Güher yirine ķıldun efserüñ taş

3550 Virüp pāsuh aña dīl-hasta Ferhād
Didi cāndan çeküp derdile feryād

Eger söz gevheründen sen haberdār
Ne hācet serzeniş senüñle ey yār

Reh-i 'ışķında gerçi müstemendüm
Çü hāk-pāy-ı yārüm ser-bülendüm

Hevā evcinde açup pür-şāhbāz
Anuñçün eyledüm bu evce pervāz

Ki görsem anuñ için zerre āzār
Dönem nā-mihr üstine felek-vār

3555 Sözin Hüsrev ser-ā-tā-pā idüp gūş
Yakın oldu ki mağzenden gide hūş

Didi taş üzre ki cazū-yı pür-dem
Dilinden yağdırup ef'i gibi sem

Düğüñ rahm eylemek hūnını bî-pāk
Ol ef'i atı olur cāna tiryāk

Baîa bundan irüpdür ğam naşibi
Budur ben 'aşık u zârûî rakîbi

Reh-i gül-zârdan devr olsa bu hâr
Müyesserdür muḳarrer vaşl-ı gül-zâr

3560 Bu mürġi meft şalmuş baîa iḳbâl
Gerekdür andan olmak fâriġü'l-bâl

Buyurdı şaldı bir kaç pehlevân at
<Ki> ideler hânesinde o şehi mat

Ṭakup boynına derd ü ğam kemendin
Şalalar bende cism-i pür-güzendin

Yüzi üzre süriyüp ejdehâ-vâr
Ura yüz taşlara çün seyl-i kühsâr

119a Görüp bî-dîl bu ḥâli itdi âvâz
Ki ey şâh-ı zeber-dest ü ser-efrâz

3560 Nedir ben seng-seyâr içün bu kıġü
Şavuk âhen döküp germ olmaġı ku

Eger tapuîa katli ise maḳşûd
Baîa andan ziyân yokdur saîa sûd

Veli kırdı elüfîle leşkerüfî bil
Şikest-i seng kıldın sen serüfî bil

İre çün bâ'd-ı âhum bir diyâre
Çü taht-ı Hüsrev çü tahta-i pâre

Vü ger bir taş uçursam eyleyüp zûr
Çü ser-girân-ı 'âlem çü ser-mûr

3570 Ṭoḳunmasın deri sek başına taş
Cünûn ehline hânım itme pür-haş

O kem virdi saîa şâhib külahlûk
Benüm kıldı vücûdum ḥâk-rehlûk

Cefâ taġına pes ey şeh sürüp at
Bu bîdâḳlarla etme var mübâhat

Ṭatarsaî fil-i berzîn bend idüp ruh
Olursan şofra şeh mat ey zahîl ruh

Dilüfî maġrûr idüp bu mülke câha
Aluî şoḳma hûn-ı bî-günâha

3575 Yetimüfî eşküni lulu şanursen
İçürsen baġ-ı kanın şu şanursen

Döküp her bir günehten çeşm ile ḳân
Okursen adını lâ'l-i Bedehşân

Harînüfî şanma kim pür-sîm ü zerdür
Sirişk-i dîde vü hûn-ı cigerdür

Hazır ḳıl tir-i âhumdan hazır ḳıl
Ki eyler çarḥ-ı aḥterden güzêr bil

Bu ḥikmet sözlerini itmedin yâd
'Arîz ol idigüm ol şâh-ı bî-dâd

3580 Sipâhın men' idüp cenginden anuî
Ḥatâ çıḳmaġa tâ cenginden anuî

119b Çü şâhı gördi geçmez mâcerâdan
Heman bir taş uçurdu o ḳayadan

Nice taş âsiyâb-ı çarḥa hem seng
Ḳazâ âyin-i berḳ-i râ'da âheng

İrüp seng-i asâ gibi hışım-nâk
Hücum ehlin ügütüdi un gibi pâk

İrüp bir pâre andan tâc-ı şâha
Bırakdı ġayretiçün ḥâk-i râha

3585 Bu işden havf idüp Hüsrev ziyâde
Sipâhı içre kaçdı ser-güşâda

Hisâr ehlinden irdi çarḥa hânde
Gelüp her-gâha Hüsrev ser-fikende

Aġü içmişe döndi cânı ġamdan
Derûnı muḳarib oldı elemden

Getir sâḳî ḳını şol rûhı râhat
Ki dil ġamdan olupdur pür-cerâhat

Şafâlar feyz idüp cân 'âleminden
Ferâġat vir baîa dünyâ ġamından

**Hüsrev Ferhâduñ ol taşdan ḳını
kelâmından dil-şikeste ve seng-i intî-
kâmından mecrûh u hasta olup begâ-
yet-i hecâlet çekdüġüdür ve Büzürg
Ümidden buña çâre isteyüp lütf-ı engîz
kelâmı kâhrla ṭab'ia ve şehd-âmez
peyâmı zehrle terbiye kıldıkdan soñra
tekrâr elçi gönderdüġüdür ve elçintüñ
namûsı şîşesi hisârüñ hâre-i âhının
tâbinden ya'nî Mihîn Bânünüñ hâre
gibi muḥkem cevâbından ṭâr-mâr olup
ol zehr-i mâr-ı nâ-sevâp sözlerine**

**Hüsrevüâ özrine saçıldığıdır ve
Hüsrev dahi nâcâr ol hisâr-ı gerdün
vakârı bu leşker encüm şî'ârîyle
120a bağlayup bir niçe müddet ebvâb-ı
husûmet açıldığıdır**

3590 Felek çün yire çaldı tâc-ı mihri
Hecâlet rengi tutdı rüy-ı dehri

Şebüstânına 'azm itdi şeh-i çarh
Siyâh atlas büründi her-geh-i çarh

Dilin aldı kara kıgû cihānuñ
Karardı sakf-gâhı âsumānuñ

Bu zulmet hānesin itmege idin
Felek şahını tutdı şem'-i zerrin

Yaşayup ordusını leşker-i şām
Yerine tığ u tırûñ tutdılar cām

3595 Şerefden vermeye Behrāma rec'ât
'Utârit birle Bercîş itdi bî'ât

Çatup ser-meşveret emrinde pervîn
Çoğ itdi bār-ı tedbîr içre telvîn

Bu yaña çünki pervîz cefâ-gîş
Melâmet sengi ile ki oldı dîl-rîş

Çeküp Ferhād işinden neng-i gayret
Gelüp hār-gāhına dil-teng-i hayret

Büzürg Ümidi da'vet kıldı fi'l-hāl
Didi gösterdi rec'ât nücûm-ı ikbāl

3600 Ko mizân sözüni ol dil-hırâşuñ
İşitdüñ evlâ ahvālını taşuñ

Dahi bu kal'a fethidür 'acep kār
Ki fikret mürğ-ı pervazindādur zār

Didi üstād kim ey şah-ı 'ālem
Kırma hātruñ hoş tut degil gam

Kuhistān kavmı seng-endâz olurlar
Felâhın birle mihnet-sâz olurlar

Tuta çün âteş-i kahrûñ cihānı
Dilerler çaresizlikden amanı

3605 Dahi ol âdemi-i gül-i girdār
Perişān hātır u âşûfte güftār

120b Çü etvâr-ı hiredden cāndur dur
Olur andan ne şādır olsa mağrūr

Kerem erbâbı kalmaz dîn sözine
Hired ehli güler mecnûn sözine

Hemin evli budur kim bir sühān-dān
Tutup terhib ü tergîp içre meydān

Yine ol kavma varup ide tehdît
Kıla yüz nükte her sözinde temhîd

3610 İderler hoş söz ile ef'i-i dām
Olur dîv ü peri efsûnla rām

Vü ger ne dinmeñüz bu havz-ı âfet
Cihān 'asker ola çekmez mehfâfet

Eger virmezse bu yüzden murād ol
Kıla yüz hîle ile bez anı hāl

Ne hâcet hātruñ âzār kılmak
Dilûñ bir seng işinden zār kılmak

Bu sözle eyleyüp şahuñ dilin rām
Kılup mey bezmin itdi cānı ārām

3615 Seher 'arz eyleyüp nûranı bayrāk
Çü dikti kalle-i kaf üzre sancāk

Görüp meydān yıragın şah-ı hāver
Tutup zer-tığ-i kalkān giydi mağzer

Uruldu leşker içre kûs-ı şahı
İrüşdi çarha sayt pād-şahı

Yerinden tırdı Hüsrev hayretile
Gice ki güft ü güyü vü fikretile

Yaşındı leşker ü divān kuruldu
Kıyâmet kopdı şankim şûr uruldu

3620 Buyurdu buldılar bir kār-dānı
Risâlet kişverinüñ kām-rānı

İdüp Bânüya fi'l-hāl anı irsāl
Denildi her ne var âmāl u ahvāl

İrüp ol dahi Bânū hizmetine
Du'â kıldı urup yüz hizmetine

121a Didikim şahumuz şah-ı civān-baht
Kamer tal'at-ı zehl rûtbet felek-taht

- Ki çarh-ı hükmine râm eylemişdür
Bu sözi size 'ilâm eylemişdür
- 3625 Ki biz mihmân olup geldük bu yire
Vefâ kusun çalup geldük bu yire
- Murâd-ı cân-ı dil peyvendüffüzdür
Şafâ-yı şohbet ferzerdüffüzdür
- Egerçi ibrâmımız olmazsa maqbûl
Budır şâfi cevap u kavî-i ma'kûl
- O meh-peyker ki oldur mihr-i âfâk
Diler yersiz ola 'ankâ gibi tâk
- Dem urmaz gerçi zenler nisbetinden
Kaçar liken erenler şohbetinden
- 3630 Degildür ol perî-rû serv-i pür-dîl
Er âdam şohbetine hiç mâyil
- Pes ol divâne-i hâra şikâfi
Sözi başdan başa sehv ü güzâfi
- Neden dergâhına mahrem idinmiş
Cemâl-i bezmine hem dem idinmiş
- Beli her şâhadur meyl-i tezvirüfî
Olur her yerde başı taşra servüfî
- Kömek kim zehre peyker bir kıızı var
Felek olsa hilâli boynuzu var
- 3635 Okursen ol zülâl-i pâk u şâfi
Tereddüt yok bu işlerdür münâfi
- Çün âyin beşlü ola serv-i ser-keş
'Acep mi mâyil-i hâr olsa gül-veş
- Dilin sevdâya mağlûb eylemişdür
Özin ol aya menşûb eylemişdür
- Bu iş tutmuş durur 'âlemde şöhet
Ki çün ol mehde yokdur zerre gayret
- Cemâlin 'arz idüp eyler dilin şâd
Kılur gamdan vişâli birle âzâd
- 121b3640 Kemer gibi kavrar dâyim belini
Öper hâtemleyn her dem elini
- Eger bu cürmüfûze mu'tarifsiz
Şefâ'at leccesinden münkâşifsiz
- Olup insâna nisyân üzre bünyâd
Hafâdan hâli olmaz âdem-i zâd
- 3645 Kudûret mürtefi' olsun aradan
Şafâyile giçülsin mâcerâdan
- Vü ger ne maқтаza-yı pād-şâhı
Nedür siz dahi bilürsen kemâhı
- Düketdi çü sözün râvi-i ferrûh
Mihin Bânü bu yüzden kıldı basûh
- Kî ey merd-i sühân-dân-ı risâlet
'Acepdür şâhuftuzdan bu maqâlat
- Ki mihmânuz diyü şüretler eyler
Döner mülki yine güretler eyler
- Oğur Ferhâdiçün âşüfte güftâr
Hired ehline dir divâne-i zâr
- Degil ol gevher-i illa şâhın âde
Şerefde bizden vü andan ziyâde
- 3650 Hired ehline rây-ı reh-nümündür
Aña mecnû-ı dîn ehl-i cünündür
- Bu söz dahi 'acepden bu'l-'acepdür
Heman diller hıraşına sebedür
- Ta'aşşup içre hâletden durur bu
Ya hüd gayet cehâletden durur bu
- Bugün Ferhâd ki ol âzâde-veşdür
Ki yokluk bâdesinden cür'a-geşdür
- Olupdur 'ışık içinde şöyle fâni
Ki yokdur anda bu varlık nişanı
- 3655 Dil-i mir'ât-ı enver-i Hüdâdur
Anuñcün cânı pür-sıdk u şafâdur
- Ne tañ bu mâha cânı olsa şeydâ
Ki nûr-ı hâkî anda gördi peydâ
- 122a Bir iki gün görüp o nûr pâki
Tutuşdı şöyle cân-ı tâb-nâki
- Dil-i pervânesi neydi günidi
Hayâtı şem'i şandûk sükûnidi
- Velî bu toğrı sözdür 'ayn mü'evvec
Sehi kametleri her dem görür geç

3660 Olur hâlile bend-ejder dehâni
Tutulmaz bir nefes halkuî zebânı

Muhaşşal bir melek-pervâzdır ol
Hümâlar şayd ider şâhbâzdır ol

O meh-rûdan murâdı bir nazardur
Nazar kim pāk ola andan ne zârdur

Çeküp bûlbûl gibi dem gam-ı hâr
Bu bustânda ne gül gördi ne gül-zâr

Ger itmezsefi göftülde bafıa yâver
Keremden tafrufiçün ey sühân-ver

3665 Varup ol bî-dilûfî gûş it maķâlin
Temâşâ eyle her Ferrûh cemâlin

Budur ahvâlimüz ger cedd ger lehv
Gerekse kaşda haml itsen gerek sehv

Sühân-dânı degildi çün makâli
Cevâba kalmadı kılca mecâli

Kamûsın zabı idüp bî-höyl ü tağyir
Gelüp Pervîze itdi anı takrîr

Bu sözlerden gelüp bî-hâd hecâlet
Dilini Hüsrevüfî aldı melâlet

3670 Kamûsından beter kim bu rakîbi
Cibinüfî olup andan qarîbi

Yanında bunca 'aybı birle maķbûl
Yolında hân-mânlar cümle mebzûl

Pes idüp pād-şâhluk i' tîbârın
Gazâp aldı elinden ihtiyârın

Çü çeşm odın fûrûzan kıldı Pervîz
Heman emretti atlandı kamû tîz

122b Kılup o mülki ser-tâ-serlik döküp
Yürütdi kal'e üzre ceng aşup

3675 İdüp hoş tîr ü bārânla âheng
Hevâdan menciğayağdurup seng

Bedenler döndi okdan hâr-püşte
Hisâr etrâfı taşdan oldu püşte

Afla kim zenberüfî tîri tokundu
Vücûdî hâne-i zebûre döndi

Tüfengler kimi kim kıldı nişâne
Kıomadı hirmen-i cânında dâye

Felek-girdâr-ı toplar ejdehâ-veş
Deminden 'âlemi kıldı pür-âteş

3680 Felâhın taşlarinuî çâk-ı çâkı
Kopardı başına çarhuî tarâkı

Sürûd-ı cenge âheng eyleyüp sür
Kıyâmet kopdı 'âlem oldu mehsûr

Çadeh şun sâkiya dehr-i pür aşup
Vücûdum mülkini kıldı leged-kûb

Budur cünd-i 'ena def'ine dermân
Hisâr-ı gamda kaldum yahş-ı nâlân

Hüsrev Ermeniyye hisârınınuî fethinden dem-beste sipâh bî-tenhâya mecnûn-ı nihâd-ı Ferhâduñ seng-endâzlığında ser-â-ser şikeste oldu-ğudur ol pür destân dahi efsûn-ı riştesinden dâm açup tezvîr-i sirlîş-kindenden dâne saçup ol muhabbet bül-bülünün pür-gül pür-dâr u birle 'aqlın alduğıdur Büzürg Ümid'in Ferhâdı mekr ü hile ile esîr itmekiçün bir cadû-yı sühân-ver ve bir mîkdâr hile ger bulduğıdur ve Şâpûr ol cadû-yı şayyâd-ı nihâdı bir taş ile helâk idüp kemîn ehli tîr-i bārânla Şâpûrî nâ-tüvân idüp ol şayd-ı dem-belâyı tutup kayd u bendile alup Hüsreve ilet-dükleridür

123a

Bu beyhûde rehînuî hûş-mendi
Bu resme oldu ma'ni nakş-bendi

3685 Ki Hüsrev her ne deflü kıldı ikdâm
Hasâret eyledi hâşıl ser-ercâm

Egerçi başdı gayret payini berk
Niçe tâc ehli kıldı serlerin terk

O ser-keş kal'e buyın virmedi hiç
Vişâl-i zeyline el irmedi hiç

Huşûşa ol yafıa kim anda Ferhâd
Turup ki ceng iderdi kâh-ı feryâd

Ne sengi kim tutup perrân iderdi
Niçe ahun dili bî-cân iderdi

- 3690 Egerçi yoğıdı zātına anuñ
Tökünmak kalbine bir nātivānuñ
Şikest olsaydı bir mürufi ayağı
Ertürdi guşşasından bağı-ı yağı
Vü ger bir pişsei görseydi bi-per
Ururdu ayağına rahmile ser
Velikin gayret-i 'ışk eyleyüp zür
Göricek dilberi üzre şer ü şür
A'ād-ı hâylini korkutmağıçün
Haşır yârını selâm tutmağıçün
- 3695 Hevâdan berķ gibi yağdurup seng
Zarûri eyleridi cenge âheng
Hisâr üzre hücum itdükçe leşker
Olurdu cânı gayretten pür-âzâr
Dişine kimse seng vermeyüp taş
Kılurdu ceyslerin taş ile hâşhâş
Beli oldur muhabbet muhtazası
Hevâ-yı yârdur 'âşık rızası
Ol hâl içre velî o Hüsrev-i 'ahd
İderdi anı katliçün tûrup cehd
- 123b3700 Deridi def itseñ bu belâyı
Kılurdu kal'e fethine şalâyı
Bu tedbir üzre âhır itdüler rây
Bulurlar pür-füsün u mekr ü peymây
Fesâda peyk ü şerr ü şura rehber
Salâh emrinde gür ü hayr işe ger
İçi firķat dönenden türe ahvâl
Taşı mihnet güninden naḥs u bed-hâl
Yüzünde nûr-ı imândan eşer yok
Sözünde bûy-ı 'irfândan haber yok
- 3705 Kaçankim zahir itse mekr ü telbîs
Olur şakirdinüñ şakirdi iblîs
Yüz urup didi ey şâh kâvi'-i rây
Çü ben bendüñ olam efsâne peymây
Kazam destân u mekr ü dem kuyusun
Şayam bâbille Hârutüñ sebûsin
- Heman sen 'avn u himmet eyle yârı
Bu işe hâzır it yüz merd-kârı
Çü ben hûn-ı hisâr idem biticek iş
Bular helvaye ursınlar gelüp diş
- 3710 Pes andan ol sâye rûy-ı sâye hâl
Derûni gibi giydi bir sâye-şâl
Çatup ebrû şarardup rengile rû
Özin hûn ehli gibi kıldı şayrû
İdüp divâne gibi yaķasın çâk
Vücûdın eylerdi alûde-i hâk
Enin ü zârı ile yola girđi
Gelüp menziline Ferhâda irdi
Cigerden çekdi bir göynüklü âhı
Ki yaķdı gökde şem' mihr ü mâhı
- 3715 Çü Ferhâd ol enini gûş kıldı
Karar u şabrı gitdi cûş kıldı
Bakup gördü ki bu mehcûr-ı hasta
Yetür seng ayakında dil-şikeste
- 124a Didi ey derd odından şu'le-engiz
Demüñ kıldı dil ü cânım adın üz
Ne âteşden durur bagruñ kebâbı
Ki yaķdı sinemi od gibi tâbı
Baḥa gerdündan irdi rahm-ı bi-dâd
Saḥa kimden durur bu âh u feryâd
- 3720 Benüm tûfan-ı 'ışk içre çü gârķ-âb
Senüñ çeşmüñ kim itdi böyle hûn-âb
Füsün ger gördükim germ oldı bâzâr
Yine izhâr idüp derdile âzâr
Didi ey 'ışk ilinüñ pād-şâhı
Vefâ iklîminüñ şâhip-kulâhı
Garîbim hân-mândan irdi düşmiş
Firâķ u ḥasret odına tutuşmuş
Bu kişverde sevip bir meh-likâyı
Sürüp 'ışkında rûz u şep şafâyı
- 3725 Ğamından gerçi cân mihnet-geşidi
Görüp ki geh yüzin hâlüm hoşidi

- Bugün Hüsrev ki haḳ virsin rızāsın
Ayağ atsin bu kişverden belāsın
- Anuñ şürin görüp o meh şemāyıl
Felek gibi bu haşnı kıldı menzil
- Meni Mecnūn beyāban içre kaldım
Belā vü derd-i hicrān içre kaldım
- Ḳaya koltuklarında vehm ü ağıyar
Vücūdum eylemişdür mār-ı girdār
- 3730 Ele virmem diyü bir gün boğazı
Biñ oldu bir iken gam söz-i rāzı
- Urursam bir ḥiṣār ayağına baş
Elinden gelmez illa başıma taş
- Çü yokdur ol eşikte feth-i bābım
Budur cān-ı göñülde ızırābım
- Tapuñ kim 'ışk ilinüñ rehberidür
Fütüvvet kişverinüñ Hüsrevidür
- 124b İştüm bu ḳaya olmuş penāhuñ
Güneşsen āsmāndur taht-ı kāhuñ
- 3735 Tapuñ kār mı ızhāra geldüm
Ciger hūn-āb dil-i pūr-yāre geldüm
- Bilür cān derdini hem derd olanlar
Ne afillar 'ışkdan nā-merd olanlar
- Bu söz derdini çün gūş itdi Ferhād
Cigerden ney gibi cūş itdi Ferhād
- Sözinden şanup o mekkār-ı şādık
Özine afilladı sözün muvāfık
- Şu deflū āh u zār u nāle kıldı
Ki cism-i cān kişi bi-ḥoş yıkıldı
- 3740 Görüp bu ḥāl iirdi ol füsūn-ger
Meşāmına virüp darū-yı ḥoş-ber
- Ser-ā-ser 'aql-ı mülkin itdi ğaret
Pes andan itdi o kavma işāret
- Meger yatmışdı bir taş üzre Şāpūr
Dilin kılmışdı ğaflet ḥābı rencūr
- Muḥālif dūş görüp şaçar yerinden
Yaḳar eflāki āh[u] azārından
- Çeküp derdile cān u dilden āhı
İder Ferhāddan yaña nigāhı
- 3745 Görür bi-ḥoş düşmüş o melek hū
Turur üstünde bir şeytān şaye rū
- Bilür kim eylemişdür aña rivi
Segirdür recm içün cāndan o divi
- İrüp pertāb ider başına bir taş
Urup eyler vücūdın hūrd-ı ḥaṣḥāş
- Görüp bu ḥāl i o ḳavm kimin sāz
Kemāndan gösterirler tire pervāz
- Peri-per heriri uçar ḳanatlu
'Urūḳa germde şeytān şifātlu
- 3750 Belā-tūfandur şiddet gününde
Ḳazā-bārāndur ḥayret gününde
- 125a İdüp el'kışsa Şāpūrıla cengi
Zeminden yağdırırlar çarḥa sengi
- Dönüp ḥār-püşte üzre ḥār-püşte
Firār eyler zarūri nīm-güşte
- Pes andan 'azm idüp o ḳavm-ı bi-dil
Ḳılurlar merkād-ı Ferhādı menzil
- Bulup dem-beste o aşūfte cānı
Ururlar cismine bend-i gürānı
- 3755 Taḳarlar boynına şirāne zencir
Ḳomazlar sürmedüñ ejder gibi yir
- Çü genc 'ışk-ı cānanıdı cānı
N'ola mār olsa anuñ pās-bānı
- Olup bu ḥāle kūh-ı deşt-i ḥayrān
Şadāsından ḳopardı ḳal'e efgān
- Görürler o garip u nātüvānuñ
Esir ü mihnet ü derd ü belānuñ
- Olup divāne gibi bend-i zencir
Şanasın ejder itmiş şir-i ḥencir
- 3760 Ḥiṣār ehli olup bu käre gam-nāk
Şaçarlar başlarına āh idüp ḥāk
- Bilüp bu ḥāl i Bānū mātem eyler
Elemden ḳāmeti servin ḥal eyler

Bunı işitmesin der o perişân
<Ki> olur sünbüllerin yolup perişân

Getür sâkî kını şol cām-ı hoş-ber
Unudam dağ mı devrân-ı yek-ser

Cihândan ben esîr-i bi-haber kıl
N'ola bi-hoş esim dahi beter kıl

**Kemin ehli Ferhâdî selâsî-i iglâlîle
şîr-vâr bār-gâh-ı Hüsre ve getürdük-
leridür ve Hüsrev dahi Ferhâdî yal u
bâline mütehayyer olup emrile bend-i
huşen götürdükleridür ve Ferhâd göz-
lerin açup ol bār-gâha nazar şalmayup
1256 ve bunları bir birtüñ giyâhe almayup
meclis şahında seyranesine girtüp
tunduğudur ve Hüsre ve bu hâletden
bed-i ter-i hayret gelüp istikhârla o
gırliftâre istihkâr yüzünden bakup
perişân sözler şordüğudur ve Ferhâd
dahi Hüsrevüñ şu'âlatına muhkem
hitapla cevâp vîrüp kalb-i âhını sikest
olıcak sözler söyledüğüdür ve gayret ü
hamiyyet şâhı birle 'âlem-i tâb-nâk
çeşmine tîre ve târ dâire-i eflâk başına
târ olup Ferhâd-ı envâ'ı belâ birle
katliçün dâre emr itdügüdür**

3765 Bu Şîrin kışşanufî hâzır cevâbı
Düzüp söz silkine dürr-i hoş-âbı

Ki çün Ferhâdufî o kavm-ı saye-dil
İdüp cismin pür-iglâl u selâsîl

Getürdiler şeh-i Pervîze çâlâk
Görince oldu şeh cāndan tarab-nâk

Çü gördi sînesinde cevşen anufî
Getürdiler buyurdi huşen anufî

Gözin çün açdı o mehcûr-ı bi-hüd
Vücûdın gördi bend içre muşayyed

3770 Didi mihr ü vefâ peyvendidür bu
Baffa o zülf-i müşkin bendidür bu

Zihî nazik hayâl u bend-i dil-keş
Ki andan pür-şafa cān-ı müşevveş

Pes andan itdi çep-çevre nigâhı
Bakup gördi o heyî ü bār-gâhı

Kurulmuş bir 'acep mirâne divân
Ki divân öfidür görse Süleymân

Urulmuş ortada bir taht-ı 'âli
Düzülmüş kat kat ardında havâli

126a37750 taht üzre oturmuş bir zühâl-gîn
Dilin almuş gurûr u sîm ü âyîn

Kamûsın tutmayup bir çüpe hem-ser
Gülüp başını şaldı o hüner-ver

İrüp her yafladan avâz-ı zencîr
Nevâlar göterüp eylerdi tahîr

Şükûhından gelüp Pervîze tağyîr
Dil ü cānına itdi 'ışk-ı te'sîr

Didi kandesin o mecnûn-ı güm-râh
Didi mecnûna her yerdür vaţan-gâh

3780 Didi bu tutduğın râhı eyitgil
Didi mecnûna yol şorar mı 'âkil

Didi safla nedür 'âlemde pişe
Didi 'ışk içre bi-hüdlük hemişe

Didi bu işden uñmaz kesb-i rûzı
Didi kesb olsa besdür 'ışk sûzi

Didi 'ışk âteşindendi fesâne
Didi gelmez anufî sözi beyâne

Didi yok mudur o sözüñ nişânı
Didi fehîm eyler ol kim yakdı cānı

3785 Didi ol sözi cāndan eyle ma'lûm
Didi andan olur cāh ehli maħrûm

Didi kandan berûsin 'ışka hem dest
Didi ten bulmadın cān eyle peyvest

Didi 'arz it nedir cānanufî âd
Didi kim gayret itdürmez anı yad

Didi kimdür safla mürşîd bu râha
Didi mürşîd gerekmez nûr-ı mâha

Didi bu yolda hâşıldur cüdâluk
Didi sen Hakkâ itme kethüdâluk

3790 Didi 'ışk ehlinüñ nedür hayâtı
Didi vaşl içre cānan iltifâtı

- Didi eyler misin vaşlı hevâsın
Didi kim istemez devlet hümâsın
- 126b Didi yokdur bu sevdâdan safla sūd
Didi 'ışkuñ zebânıdır bafla sūd
- Didi makşūd-ı cânıñdan beyân it
Didi bu sözle makşūdıñ 'ıyân it
- Didi kim söyle lâ'linden nişâne
Didi kim hem dem olur rāz-ı cāna
- 3795 Didi cânıñ olursa lâ'li yâdı
Didi kim göñlümüñ olur murâdı
- Didi al genc-i bi-hâd ko hevâyı
Didi kim hâke şatar kîmyâyı
- Didi uyhuda 'arz itseydi kâmet
Didi uyanmayaydum tâ kıyâmet
- Didi bu 'ışkı terkî hūbrâkdur
Didi bu şive 'âşıkdan yırâkdur
- Didi âhır rakîbinden hâzer kıl
Didi şîr eylemez şekden hâzer kıl
- 3800 Didi olmaz gedâlar loğması cerb
Didi bir loğma içün itmegil harb
- Didi o loğmadan taş yok düşine
Didi sen pendüñi virgil başuñı
- Didi o loğmadur gâyetde acı
Didi bin hoş Şîrîn gülâcı
- Didi şehirle olma şirket-endîş
Didi 'ışk içre birdür şâh dervîş
- Didi başuñı yağar tîr ü şemşîr
Didi bârândan olur teşneler şîr
- 3805 Didi cismüñ kılurum pâre pâre
Didi kimdür olan anı şümâre
- Didi hükmeyle rem safla siyâset
Didi 'âşıklar içre zi siyâdet
- Nekim şordısa Pervîz-i yegâne
Cevâbın virdi bir bir 'âşıkâne
- Muhaşşal şeh görüp andan bu hâli
Dañi güftâra kalmadı mecâli
- 127a Kırudı tende kanı gayretinden
Tutuşdı cism ü cânı hayretinden
- 3810 Didi kim makûle rezîl-i dünı
Esîr-i miñnetim kâhrum zebûmı
- Tutup o dem yerine kendüzini
Aşağa kor mı küre hiç sözini
- Görefi bu gedâ-yı rû siyâhı
Gözetmez zerrece âdâb-şâhı
- Şu deflû ideyim buña 'azâbı
Ki unutsun cevâb-ı nâ-sevâbı
- Virüp ahır bu gamdan cân-ı Şîrîn
Kamû sürür-veş ehli ide nefsin
- 3815 Ki tabîr yâre kûy u herze güftâr
Bu resme itme cûrat diger bâr
- Pes emretti gâzâbdan şâh-ı gaddâr
Ki döküldiler hişâr öñünde ber-dâr
- Didi bir dara idüñ anı kılından
'Azâb u miñnet ü şiddet yolından
- Digüp 'asker ü cûdın evkâ anuñı
Aña etsinler enva'ın belânuñı
- Niçe gün tursın anda 'ibret içün
Cihân halkına yeller hebret içün
- 3820 Pes andan oda yaqsınlar vücûdın
Çıkarsınlar felek sakfına dūdın
- Şavursınlar külünü yile anuñı
Memât-ı 'ibret olsun ile anuñı
- Olur Ferhâd bu sözden tarab-nâk
Gelüp didi ki ey şâh-ı gâzâb-nâk
- Cihânda ya'ni kâm al dem şanursen
'Adûdan intikâm aldum şanursen
- Beni bu katlile dil-şâd idersin
Ki biñ kez ölümde azâd idersin
- 3825 Ki beni şabr u hoş 'ışk-ı dildâr
Gün olmaz kim helâk itme şâd-bâr
- 127b Dañi ol kim buyurduñ naşib-darı
Benüm ref'eyledüñ kadrümi yarı

- Degildür 'ayn-ı 'aqla beçe ol dār
 Halâşı anda çün hicre sebep var
 Dahi ol kim buyurduŋ tîr-i bārān
 Saña yağıdırmamışdır tîr-i hicrān
 Baña sen kim ne tîr-i ğam urursen
 Derūnum zahmına merhem urursen
- 3830 O kim didüŋ göyündürsinler anı
 Gül olsun cümle cism-i nātīvānı
 Firāk odına bir dem yunmamuşsen
 Dehān-ı hicre boyanmamuşsen
 Halîl-i cāna hem çün nār-ı Nemrūd
 Şafā gül-zār idersin yakdıĝuŋ od
 Velî bu türfe kim bir nātīvānuŋ
 Ğarib ü 'aşık u âzürde cānuŋ
 Dilinde ta'n her dünden 'inālar
 Başında kahr-ı gerdünden belālar
- 3835 Giriftār ğam u ser-geşte-i 'ışk
 Niçe ser-geşte belki geşte-i 'ışk
 Şeh-enşāh-ı cihān sultān-ı ğarīb
 Elinden lokmasına ola tālīb
 Nevā-yı derd-i ğamdan virüp avāz
 Gedā-yı derbederle ola enbāz
 Şalup ma'sūkınuŋ mülkine tarāc
 Bedenden başlar alup başdan tāt
 Bu ğavĝa vü bülend avāze birle
 Yıraĝ u heyl bî-endāze birle
- 3840 Bulup bir taş darbindan şikesti
 <Ki> aña yüzbiŋ sipāh urmaya desti
 Pes ahır eyleyüp meger nihānı
 İdüp yüzer yola bî-hoş anı
 Ser-ā-tā-pā çeküp cismini bende
 Şarup bir hasta cāmı yüz kemende
- 128a Öfünde tur ğurup biŋ zilletile
 Getürdüp yine hoş hiletile
 Görüp o nātīvānı zār u 'aciz
 Terehhüm itmeyüp hāline her-ĝiz
- 3845 Buyurmak o ğarbiçün siyāset
 Zihî āyin ü inşāf u riyāset
 Şeh-i 'ādil idüp mekr ü füsūnı
 Siyāset birle katletmek zebūnı
 Hemin ola 'adālet bārek 'Allah
 Şeh-en-şehlük şeca'at Allah Allah
 Baña gerçi bugün ölmek düĝündür
 Benüm havf itdi kemligün şu ĝündür
 Ki Hüsrevden ola baña bu bî-dād
 İrişüp Çin-i maçine ola yād
- 3850 Olup Hākān haber āvāresinden
 Niçe āvare baĝrı pāresinden
 Bilüp anı helāk itdüklerini
 Yakup cismini hāk itdüklerini
 Olup eflāke dūd-ı āhı temdūd
 Virüp leşker üzre dehr içine od
 Sipehden yıkıyup mülk-i cihānı
 Çeküp bî-bāk tîĝ-i hūn-feşānı⁸⁵
 Kılup iklīm-i kesiri pür aşup
 Medāin mülkini idüp leged-kūb
- 3855 İdüp deşt ü diyārın sehre-māsa
 Kōmayup bir eyler çüb āsumān-sā
 Kesip eşcārını tîĝ ü teberle
 Sürüp yerin ser-ā-ser neyzelerle
 Kıla tūfan-ı fitne 'ālemi ğarĝ
 İde nîrān-ĝin ne tar mı ğarĝ
 Bu işlerden düşüp Hākān tebeh-kār
 Olam ben bigine Hüsrev künh-kār
 Diyüp bu sözi ol dem kıldı bir āh
 Ki neyidi āteşden tāk u dergāh
- 128b3860Dönüp o huşn-i gerdün sāye bakdı
 Yine bir ah idüp āfākı yakdı
 Hurūş idüp cigerden geldi vecde
 Yüz urup aña karşı kıldı secde
 Pes andan kaldırup ser didi ey şāh
 Müdām olsun saña bu tāt-ı dergāh

⁸⁵ bak, pak şeklinde yazılmış.

Ben uş icmāl-i hālüm âhır itdüm
Cihāndan dost yadı birle gitdüm

Getürsen 'ahdufı cehd it yerine
Ko meyli sözlerüm gevherlerine

3865 Kerem kıl itme te'hîr-i helāküm
Ayur bu 'ayda cân-ı derd-i nāküm

Şeh-i sengin dil idüp sözlerin güş
Gazābdan bir iken yüz oldı cüş

Görüp serhengler hışmını şahıfı
Çeküp zencirini o bi-günāhu

İdüp Hüsrev öfünden dara toğrı
Yöneldiler hişār-ı yare toğrı

Yer ehlinüf göge çıkmış hurüşı
Aşar diyü o bi-şabr u hüşı

3870 Hişār ehli olup vākıf bu hāle
İderlerdi müdām efgān u nāle

Gel ey sākı yeter men mesti zār it
Lebüf şun 'akhum al zülfüfde dār it

Ki bu dār içre koyup hây u havtı
Bulam tâ kayd-ı miñnetden rahâtı

Şinā'ı bağalın bu nazma sözden
Bu miñnet mühlisin yazdı bu yüzden

Alup çün gitdiler Ferhādı dāra
Kasāvet geldi kalb-i şeh-yāra

3875 Vücüdı ditreyüp beñzi şarardı
Derünü tutuşup çeşmi karardı

Gidüp şabr u karar u hoşı düşdi
Gelüp begler kamū başına üşdi

Ser-ā-ser bildi bu aḥvāl-i leşker
Ki o mazlūmiçün şah itmeger

Siyāset emrin itdüğinden oldı
Didiler neylielüm itdi buldı

Büzürg Ümid adam şaldı fi'l-hāl
Kılalar tâ siyāset emrin ihmāl

3880 Biri birin başup ol dem sipāhı
İrişüp gördiler ol bi-güyāhı

Ecel kullabınuḥı yöninde bendi
Felek evcine itmişler kemendi

Olan 'ışk içre çün mensür-ı serdār
'Acep mi olsa rāh-ı gāmda berdār

129b Mübāşirler göricek işbu hāli
Dahi kalmadı şabr için mecāl

İrüp çaldılar o gām resimānın
Teninden aldılar bend-i gürān

3885 Çü azād oldı Ferhād o belādan
Heman kurtuldı Hüsrev ibtilādan

Gözin açup didi kim baña n'oldı
Ki cânım tab-ı miñnet birle toldı

Büzürg Ümid idüp dilden du'ālar
Didi ey hük-m-rān heft-i kişver

Kılup izhār-ı şahı vü riyāset
Çü ol mazlūma emretdüf siyāset

Hemin bu hālet irdi pād-şāha
Muşibet düşdi ser-tā-ser sipāha

3890 Tahayyürden bunı bi-tedbîr kılduk
Siyāset emrini te'hîr kılduk

Ferhādı dāra alup gidicek hemān-dem Hüsrev taht üzerinde otururken gazāb-nāk bi-ihtiyār 'aklı gidüp yıkılduğudur ve erbāb-ı divān bu hāli görüp feryādla Hüsrevün üstine üşdikleridür ve ol mîr ü sipāh ol bigāhı berdār itmişken ittifākla 'āle'l-fevrden indükleridür ve ol sâ'it-i Hüsrevün 'aklı gelüp vezîr ü begler ol macerā-i Hüsreve didükleridür ahırü'l-emr Ferhādı ser-ā-tā-pā kayd-ı bendle selāsile gark idüp āyine-i çehresinden şubh-āyin mihr ü vefā ve şıdk u şafā nişānın aldıklarıdır ve ol civāne dideler hicresin penāh u sineler haclesin vaṭan-gāh eyleyüp Ferhād hekimden öğrendüğü isim bir katında kayd-ı bendin muṭlaqu'l-inān olup her gāh çıkup bey-ā-bān-ı selāmetde ve hoş tavırıla ülfet eyledüğüdür

Heman sâ'it irtûp 'avn-ı ilâhî
Ger ü şîhhatile gördüñ pād-şâhı

Gülün budur Benüm göflüme ey şâh
Kıla bendile bir kaç gün o gümrah

İrtûp maksûda çün şâh ola dil-şâd
Helâk itsin gerekse kılsın azâd

Huşûşa belli başlı yok günâhı
Ki bi-pervâ gulâmidur gıvâhı

3895 Egerçi şor ta divâne rekdür
Tarîk-ı 'aqlıdan bîgâne rekdür

Velîkin sözleridür rast-ı mânend
Te'emmül eylemek hoşdur Hüdâ-vend

Ki isti'câl-ı şeytân-ı sıfâtdur
Te'enni ehl-i rahman mâ'rifetdür

Koyup üstine bir kaç yüz nıgehbân
N'ola çekse biraz gün bend-i zindân

Sözintüñ ger olursa şıdık-ı peydâ
Ne ğam olsa hayret içre o şeydâ

130a3900 Varıdı uykusında bir ulu tağ
Ki tîğ-ı meh yüzün kılınışdı pür-dağ

Yapılmış kallesi üzre felek-vâr
Bir ulu kal'a üzre resm-i pür-kâr

Nihûsetde zehlile hem menâzil
Mağam-i ehl-i cürm adı selâsil

İletdiler pes ol azürde cânı
Ki bu zindân-ı ğam ola mekânı

Pes ol endüh-ı bahrinüñ nehengi
'İnâ vü derd kühnuñ pelengi

3905 Cünün vadisinüñ mecnûn nihâdı
Meşakkat râhnuñ bi-âb u zâdı

Gelüp o hisne girdi hatır-veş
Felek ğarı içinde ejdehâ-veş

İdüp âh u ayın ü zârı pişe
Okurdı şî'ri dil-keşler hemîşe

Olup meftûn sözün işiden âdem
Koyup gitmezdi o mehcûrî bir dem

Egerçi gözlenür şâhuñ yasağı
Demürülenmezdi o şem'in ayağı

3910 Taşup şirâne gerdânına zencir
Yoğıdı kayd-ı bend emrinde takşîr

Yimezdi ğuşşa o bend-i girândan
Kıyurmazdı bu kayd-ı bi-nihândan

Huşûşa feylesof-ı ehl-i hikmet
Afîa bir ism-i hâş itmişdi himmet

Ki yüzbiñ eyleseñ bend-i girâni
Bulurduñ girüsen azâde anı

Pes ol bendi açup her şep çıkardı
Deminden bağrını kühnuñ yakardı

3915 Kılup bağrını çak itseydi zârı
Cigerden ifledirdi kühsârı

Şafir-i 'ışkdan kılsa terâne
Tuyur eylerdi farkın âşiyâne

130b Cünün ehline itse bir dem ârâm
Olurdu halka çep-çevre idi dâm

Süleymân var olup hükmüne münkât
İderlerdi yanında âh u feryâd

Görüp biri olurdu hatır-ı şâd
İderdi küy-ı dil-dâr atların yâd

3920 Pelengi gürbe-i canan şanurdu
Şıgardı arkasın hândan olurdu

Nedür dirdi göricek gör ne hâlûñ
Aftardı görken o Yusuñ cemâlûñ

Bakup âhuya söylerdi dilinden
Ki âh ol çeşm-i fettânuñ elinden

Görüdi rakş ider bir taze servî
Uçardı ol yaña cân-ı tezervî

Aftardı o gül-i râ'nâ hıramın
İderdi cân u dilden ihtirâmın

3925 Tezekkür eyleyüp refîâr-ı yârı
Gezerdi köşe köşe kühsârı

Kılup tûti katında hoşını kim
Açardı o şeker lebden tekellüm

İdüp kumruya derdinden şikâyet
Kılurdu ğabğab-ı tavkın hikâyet

Diridi hüdhüde kim ey nigü-fâl
Nedür o hüsni belkısından ahvâl

Gelüp kónsa öftüne bir hümâma
Dilerdi göndere dil-dâre nâme

3930 Virüp yüz lehnle kaçnûsa peygâm
Dil-i pür-âteşin eylerdi i'lâm

Urup gül gibi bülbul ahına ğuş
Olurdu gönçe-veş hâmuş-ı medhûş

Dönüp eylerdi cândan ızırâbı
Afîa bu resme eylerdi hitâbı

Ki ey şeb-hiz-i mürğ âhuft nedendür
Bu feryâd-ı seher-gâhuft nedendür

131a Meger kim 'âşık-ı şâh-ı gül olduft
Ki yanup oda ser-tâ-ser kül olduft

3935 Urıdı başlayup çün şubhı dem dem
İdüp bârunı çâk u sînesin dem

Sürerdi hâke yüzün bâ-'ibâdet
Diridi ey dem-i şubh-ı sa'âdet

Göftül derdine hoş feryâd-ı res sen
Dem-i 'İsâ-ver hümân-ı nefes sen

Nesîmüft nefhâ-i hûld-ı berîndür
Şeminüft ıtr-ı sâz hür-ı 'ayîndür

Açar sen nâfeden zenc-fîr-i zengâr
Yazar sen şuda bi-pür-kâr-ı edvâr

3940 Kademde Hızr sen demde Mesîhâ
Olur 'âlem kâdimüft birle ihyâ

N'ola kılsâft kâdim rencide ey yâr
Seherden eyleseft gül-geşt-i gül-zâr

İdüp rüy-ı cihânı nakş u tezyîn
Kılasın bağ için tep-hâne-i Çin

Haber vir âhumuft hâlim demüftiden
Gözüm yaşını aflat şebnemüftiden

Ayağı toprağına ol nigâruft
İt âşüfte-i hâlin bu gubâruft

3945 Dilümden diğey serv-i ser-efrâz
Gülistân-ı letâfet hürmân-ı nâz

Niçün âvâre ki yâd eylemezsün
Hezin göflüft egüp yâd eylemezsün

İkin zülf ü 'izârufta inanma
Yele aldanma vü şuya tınma

Şabâ yile iderken bu niyâzı
Görür kim şubhuft irdi söz-i sâzı

Çeküp mürğ-ı seher gibi terâne
Okurdu şubha derdinden fesâne

3950 Ki ey şubh-ı sa'âdet safa n'oldı
Ki cânuft âteş-i mühtile tıldı

131b Bentüm 'ışık içre dün gün zâr-ı gam-nâk
Senüft bâri kim eyler yakafı çâk

Meger cânında var mihr ü nigâruft
Ki rüy-ı zerd ü zârufudur nişânüft

Kılurken şubhı birle bu hitâbı
Tutar âfâkı mihrüft söz ü tâbı

Dir ey tâbında şem'-i 'âlem efrüz
Bentüm yanan nedür bu sendeki söz

3955 O demden sen dahî beñizer hezin sen
Dilüm gibi anuñçün âteşin sen

Meger olduft bet-i hicrile âteş
Ki dütersin turup berç-i hazân-veş

Hele bu gamda çün hem derdüm olduft
İnis-i cân-ı gam-perverdüm olduft

Kaçan girseft o mâhuft revzenine
Girüp devlet gibi varsâft yanına

İdüp ben bende için mihr-bânlık
Ayağı toprağına cân-feşanlık

3960 Yüzüm rengini hicrüftiden 'ıyân kıl
Dilüm odını sözüftiden beyân kıl

Muhaşşal eyleyüp bu resme zârı
Yakardı gamdan o dâr u diyârı

Tokınsa tığ-i âhi kühsâra
Kılurdu berç gibi pâre pâre

Ne dem çāk itse ğamdan sinesini
Fenā ehline açardı mekini

Döküp taşlarla göğsin dökse kan yaş
Erirdi âteşinden bağınuñ taş

3965 Olup her zahm-ı hālî âyinedār
Ecelden eyleridi 'arz-ı dīdār

Gezüp bu hāletile küh ta küh
Dem ahı idi berķ-i ğam-ı endüh

İderdi yine menzil habs-ġahın
Kılurdi ketm-i ilden seyr ü rāhın

132a Nigh-bānlar tıyup liken bu hālî
Degildür bildiler o şah-ı 'Ālî

Didiler aña ki ey 'ālemdē nādīr
Vilāyet nūrī ruhsāruñda zāhir

3970 Ne layıkdur saña bu mahbes-i küh
İrüşmez hāturuñda kayd-ı endüh

Muraduñ niçe gül-zār ise 'azm it
Niçe iklim-i maķşuduñsa 'azm it

İrişsin bize Hüsrevden 'azāmet
Tek olsun Hızr tek sağ u selāmet

Didi Ferhād kim ey mihr-bānlar
Dil-i zārum gibi āzürde-cānlar

Kaçan meyl eyleyüp ben bu hevāya
Şalam bir niçe mazlūmı belāya

3975 Muḥāl ola bu iş ehl-i vefādan
Huşuşa ben ġarib ü mübtelādan

Baña hoşdur ebed bu bend-i zindan
Çü maķşūdumdur o zulf-i zünāhdan

Gel ey sākī koyup resm-i cefāyı
Vefā ehline şun cām-ı şafāyı

Ki o cāmile olup mest-i medhüş
Cefā 'ālemini idem ferāmüş

**Ferhād sāye-i rēzġarūñ hicrān-ı
sāmında mübtelā olup ol gicentūñ
tūluna nihāyet olmayup Ferhādūñ
efsāne-ġuyan olduġudur ki 'ādem ol
sāmūñ şem'i cihān-süz-i 'aynında
'ibret ü makdem-i şubḥ bir-remz**

**deminden isti'āretdür ve ecel o
gicentūñ sevād-ı şumūmından kināyet
ü nihān 'umūmına işāretdür ve bu tīre-
şep içinde Ferhādūñ suhte cismi
dühān manend-ahker ü hāre şahnında
mişāl-i gevher vākī' olup çarḥ-ı aḥter ü
1331 hayāl-i dīlberle muḥāveresirdür ve
şem' sāzende ġibi söz-i ġüzārıa ve
dem'-i niyāzla ol gice şubḥ-ı sādıkānūñ
zinde tutup bād-ı seher ü hūrşid-i
envār ile münāzāra ve muḥāvere
kılduġunuñ beyānındadır**

Meger bir şām bu zulmet duḥānı
Ser-ā-ser kaplamışdı āsumānı

3980 Ne şam endüh melikinūñ sevādı
Ki şan ta şubḥ-ı mahşer yok ġüşādı

Kılurdi rāhını seyyāreler kim
Şebah ġün olmuşıdı dürr-i encüm

Meger yazmaġa ġam şerh-i müretteb
Düzerdi kātib-i devrān mürekkeb

Felek tasile idüp cem'-i dūda
Kılurdi hāre-i arz üzre şuda

Ecel cāmın içüp ya mihr-i gerdūn
Felek kılmuşdı topraġ içre medfūn

3985 Yakup meh-ruhdan itmişdi kara gül
Bu mātem birle giymişdi cihān çul

Aġırlık başmışıdı şanki dehri
Yüzindeñ 'ālemüñ akardı zehri

İderken ehl-i meşrık 'azm-ı şāmı
Yolın urmuş meger zeng-i ḥarāmı

Muḥaffal eyleyüp bāb-ı ümīdi
Kim itmiş hāk içinde şep kilidi

Ne şep bir ejdehāyidi dehāmı
Deminden oda yakmışdı cihānı

3990 Şu resme sürmelenmiş 'ayn-ı 'ālem
Ki aġın karasın fark itmez ādem

Nice aġ u kara göz gözi görmez
Degil göz şem'-i 'ālem süzi görmez

Cihān-ı hāb-ı ġaflet şöyle almış
Ki kuṭb-ı āsumān dem-beste kalmış

- 133a Ne temcîd i hurûs şubh-gâhı
Nihûd-ı gül-bânûfî kûs pâd-şâhı
- 'Adem mülkinde kalmış şubh-ı şepsüz
Şu inmiş zeftile der vâze-i rûz
- 3995 Meger fark-ı hurûs errâh-ı âyîn
İki şak itmişdi tâc-ı lâ'lin
- Ki 'ömri defterini eyleyüp tay
İşütmezdi kimesne banuî bâ hây
- Resen gibi boğup kumrû-ı tavkı
Tamam olmuşdı hûy-ı hây-ı şevkı
- Gurûb-ı kâf idüp şarkuî 'ikâbı
Cihânı kılmuş garbuî gurâbı
- Üzûlmiş dilüfî ipi çaha düşmüş
Kazâdan kalb-i 'akrep mâha düşmüş
- 4000 Zemîn ka'rine geçmiş ka vü eflâk
Terâzu keffesin pür eylemiş hâk
- Kalem kılmuş dilin gamdan düpeyker
Şipihri eylemiş hayret nigünser
- Degil âvâze-i murgân-ı şeb-hîz
Ses itmezdi kiminden gül-ı hûn-rîz
- Şoyınmuş müğlaruî kandil-i deyri
Unutmuş şem'-i encüm göge seyri
- Görüp bu hâli Ferhâd-ı saye-rûz
Turup eylerdi feryâd-ı ciger-sûz
- 4005 Vücûdî bir hayâlidi elemden
Sekûfî üzre deri kalmışdı gamdan
- Olup ten üst-hân u post-ı fânûs
İçinde şem'-i sûzan cân-ı me'yûs
- Beli bu resmedür 'âlemde 'âda
Kim olur gice her zahmet ziyâde
- Pes o miñnet ilinüfî müstemendi
Belâ vü firakât odinuî pesendi
- Dilinde kalmayup şabr u kararı
Bu resme nevhâ idüp kıldı zârı
- 133b4010Ki ey zâlim sipihri kine perverd
Yakup kılduî dilümden dehr-i pürgerd
- Nice bi mihr ü bedâin imiş sen
Ser-â-ser derd-i kahr u kin imiş sen
- Niçün bahtum gibi hâb içre kalduî
Neden böyle kara kıgûya talduî
- Garib ü zâre mihrüfî kande gitdi
Safia bu 'âciz ü biçare netdi
- Günüm dün eyleyüp dünler getürdüfî
Başuma ne kara günler getürdüfî
- 4015 Meger tutuldu âhum birle râhuî
Ki bir dem zâhir olmaz şubh-gâhuî
- Yahud dîd-ı şiyâhumdan boyandufî
Veya odum ile kap kara yandufî
- Başa ol mâh-ı hicri zulmeti pes
Nedir senden bu zulmetler başa pes
- Helâk oldu mı şep-hizân-ı 'âlem
Ki yok bir zıkr-i yâridın urur dem
- Bu resme nâle eylerken o şeydâ
Felekden gördi bir şem' oldı peydâ
- 4020 Ruhında gerçikim gamdan eser var
Velî mihrile cânı tolmuş envâr
- Görünce anı o mecnûn-ı pür-gâm
Meh-i nev gibi kıldı kaddini hâm
- Didi ey bahtumın şamına misbâh
Seher gibi şafâ gencine miftâh
- Hilal ebruî durur 'işret kilidi
Ruhındur gurre-i devlet kilidi
- Senüfî feyzüfle ey ser-çeşme-i pāk
İder tecdid-i 'ömri Hızr eflāk
- 4025 Ruhüfî âyînesinde gör siler pās
Kılursen Hızr-ı refîâriçün İlyās
- Delîl-i rāh isen hayret dönende
Çerağ-ı bezm sen 'işret dönende
- 134a Mübarekdür yüzüfî ferhûnde nāmuî
Felek gibi şeb-i hindi gulāmuî
- Melek mülkinde sensen peyk-i çālāk
Kebüter gibi cāyuî burc-ı eflāk

- N'ola rahm eyleyüp ben nâtuṣvāna
O meh kūyine dek olsañ revāne
- 4030 'Adem mülkinedür 'azm u ḥarāmum
Yetürseñ n'ola aḥır dem selāmum
- Erütseñ yolda şem'a gibi cānı
Dileseñ cānumda gay dağ nihānı
- Bugün sen bedr-i tāban ben hilālüm
Şeb-i ḥayretde niçün böyle ḳalum
- Bu resme eyleriken māha güftār
Yanarken şem'-veş göyntüklerin zār
- İkinci ḳaşrdan açıldı bir bāb
Ki andan 'ayn-ı 'ālem tıldı mehtāb
- 4035 İçinden ḳıḳdı bir ferḥünde dīdār
Elinde defter ü kilki pūr-envār
- Görüp anı ḳara yazılı Ferḥād
Öñünde secde idüp ḳıldı feryād
- Didi ey dostlar ḥālın raḳam-zen
Felek evrāḳına dāim ḳılam zen
- Debīr-i ḳarḥ u defter-dār-ı eflāk
Hisābı şafḥa-i zihni gibi pāk
- Kitābuñdan sabıḳ olur melekler
Tutar gölgeñ zarīrinden felekler
- 4040 Bedī' olmaya bu lūtf u keremden
Beyān-ı ḥālīm itsüñ yāre ḡamdan
- İdüp tesvīd-i defter dūd-ı āhum
Varup 'arz eylesin ḥāl-i siyāhum
- Bu yüzden söyleriken tīre ḥālın
Çekerken o ḳaşı yanuñ melālın
- Üçünci ḥaclenüñ fetḥ oldu bābı
Yüzünden açdı bir ḥatun nikābı
- 134b Çeküp bağına bir çeng-i nevāḡış
Tutar cem gibi elde cām-ı mehūş
- 4045 Görince anı Ferḥād ḡam-ı āheng
Gelüp efgāne ḳıldı ḳāmetin çeng
- Didi ey sāz-ḡar-ı bezm-i gerdūn
Ḳoyan sensin cihān bezminde kāmūn
- Elüfiden gitmesin cām-ı meserret
Müdām olsun saña bu 'ayş u 'işret
- Sözüñ mevzūn sazuñ 'işret-engīz
Sürūdūñ canda vü naḡmeñ dilāvīz
- Cemālūñ māye-i 'işret cihāna
Melekler şī'rūfe bağlar terāne
- 4050 Felekler şahnınuñ raḳş-āverisen
Melekler bezminüñ ḥūnya-gerisen
- N'ola varup o māhuñ meclisine
Pūr āb u āteş idüp çeşm ü sīne
- Zi nīḡin eyleyüp bu yolda erlik
Disūñ aḥvālüm idüp nevhā-gerlik
- Olaki aluben çeng ü çagāne
Ḳamından eylesüñ şavt u terāne
- Nevāyı bī nevāyı eyleyüp dād
Deminden eylesüñ ney gibi feryād
- 4055 İderken zōhre ile ḳıyl u kālī
Baḳup dördinci çarḥa gördi ḥālī
- Didi ey mihri yok gerdūn-ı girdār
Niçün ḥüsnüñ degil gül gibi ḥandān⁸⁶
- Ne yelden bezmi şemūñüñ şoyundu
Ne oddan rişte-i cānuñ köyüñdi
- Ḳanı cām-ı cihān efrūzuñ ey çarḥ
Ḳanı ḳandil-i 'ālem-sūzuñ ey çarḥ
- Yüzüñ gülsin açulsın bāb-ı rahmet
Cemālinden şaçulsın tāb-ı rahmet
- 4060 Bu güftārı iderken nāḡehāmı
Göründi ḥışn nūcūm ḳahramānı
- 135a Sürüp meydāne rahşın rüstem āyın
Elinde şam gibi tūḡ-ı ḥūnin
- Nazar idüp aña Ferḥād-ı şafder
Didi ey ḳahramān çarḥ u āḥter
- Sipāh u encümüñ şāḥib-ḳırāmı
Felekler şahnınuñ rüstem nişānı
- Nūcūm üzre ḳazā ser-hengi sen sen
Sipihr üzre belā āhengi sen sen

⁸⁶ Bu mısra da müstensih hatası vardır.

4065 Elinde hançerüfîdür bir içim âb
İrüşküm tutuşup oldu içüm tâb

Beni ol çeşm-i esmâ'yle ey cān
Halîl-âyin çeküp tığile kurbân

Olunca günde bîf kezinem bismil
Bulayım kurbet-i kurbân kerem kıl

Bafla her dem çü hicrân tığ-i keştîr
Düşürüp tığ ölmek belki hoşdur

Ne hâşıl tende bu peyvend-i serden
Nimer gibi zağum yir her hecerden

4070 Kesilüp bâri düşün rāh-ı yāre
Gıdâ olsun ser-â-ser mûr u märe

Birisi seklerinden kim idüp rāh
İrişüp mürde cismüm üzre nāgāh

İdüp çevgān gibi desti vü rāzı
Kıla şayed serem küyle bâzı

Yanarken hālin o cellād-ı 'aşra
Tokundı dîdesi altıncı kaşra

Görür mesned-nîşin bir kamer-i ruh
Mübarek tâl'atı dîdār-ı Ferruh

4075 Şeref-bahş-ı cihān ehl-i sa'âdet
Yüzünden berķ urur nûr-ı şehâdet

Dir ey bürc-ı şeref mesned nişini
Sa'âdet taht u tâcınufî emîni

Melekler gayreti encüm perîsi
Şafâ gevherlerinüfî müşterisi

135b Cihānufî hâce-i şāhip temîzi
Şerefde mısır-ı gerdūnufî 'azîzi

Cemālūfsüz felek bazārı kāsîd
Kolufsüz nücūmufî bey'i fāsîd

4080 Esir ki ben garib ü bî-nevāyı
Esîr-i miñnet ü derd ü belāyı

Ki göflüm bir 'âcep sevdāya virdüm
Metâ' sabrumu yağmağa virdüm

Garib ü bî-kesem himmet tapuñdan
Budur şey' Allahum düngün kapuñdan

Olup bu hāk-pāyufî dest-gîri
Ganı kıl lūtfufî ile ben fakîri

Revā kıl hācetim virgil murādum
Buyur feyz-i dilūfiden āb u zādum

4085 Başumdan şām-ı hicrân dūd gitsin
Dilüm vaşl-ı ebed şubhuna yetsin

Bu söz Bercîs ile olmadan āhur
Yedinci gökde bir pîr oldu zāhîr

Didi bahr u vakār u kūh-ı temkîn
Öñünde tahta-i raml ehl-i teskîn

Geçürmiş bu gehin dir içre çok sāl
Firāvan hāşıl itmiş mülk ü emvāl

Bakup o reh-rū vü bî-dā-yı firķāt
Yüz urup didi ey şeh-i tarikāt

4090 Tapuñdur mürşid-i erbāb-ı tevḥîd
Kapuñdur meşhed-i aşḥāb-ı tecrîd

Refiü'l-kadrsen āfāk içinde
Emîr-i şadrsen ne fāk içinde

Du'ā kıl kim Hüdā virsin murādum
İrişsin şeşter-i gamdan güşādum

Bu derd içre kılup şabr u şebātı
Virüp 'ışkında cān bulam hayātı

Eger bir kez kılursa lūtf idüp yād
Ebed bu cān-ı gam-nāk ola dil-şād

136a4095Zehîl birle iderken bu maķālî
Göründi nāgehān bir şahn-ı 'ālî

Nihādı oniki kısm üzre maķsûm
Ki her bir kısm bir şekl üzre mersûm

Virüp her kısma ziynet nice gevher
Kamûsı mihr-i āyin māh-peyker

Bakup ol çarḥa bu gamdan dili hūn
İdüp kan yaşlarını nil vecihūn

Göründi o güherler çeşmine od
Çıkup söz-i dilinden başına dūd

4100 Didi ey hasta cānum gibi pür-dağ
Niçün bu kudretüfde bir yerüf sağ

Gözünden akıdıp kan yaşlarını
Kim urdı safa bu gam taşlarını

Meger âhum okından yârelendüñ
Ser-â-tâ-pâ anuñçün pârelendüñ

Ne içün bey gibi bağıruñ delinmiş
Dil ü cânuñ yanup beñzüñ alınmış

Od olmuşsın ser-â-ser fâb-ı gamdan
Kül olmuşsın yanup derd ü elemden

4105 Tavâf idüp n'ola ger güy-ı yarı
Bu güllerden n'ola kılsañ nişânı

Tutup cândan tarîk-i mihr-bânlık
Ne var etseñ dilümde hün-feşânlık

Bu söz derdini eylerken beyân ol
Olurken şem' gibi hün-feşânlık⁸⁷

Görüñdi bir 'âcep şahrâ-yı bi-hâd
Niçe şahrâ-yı bi-hâd mülk-i sermed

Ser-â-tâ-pâ-yı şahıñ nûr-ı bi-reng
Fürûğından olur deng ehl-i ferheng

4110 Dil-i 'âşık gibi şâf u sâde
Beyân u fehme gelmekden ziyâde

Tavâfiçün sâfa ehline ka'be
Niyâziçün vefâ ehline taybe

136b Nazarda mescid-i akşa-yı envâr
Şerefde kıble-i 'ulyâ-i ebrâr

Herîmi bağ-ı kuş asâ muqaddes
Nesîmi dil-güşâ-yı feyz-i akdes

Çü ol pâkize-dil bu şahıñ gördi
Şu gibi gül yüzünü hâke sürdi

4115 Didi ey kıble-gâh-ı halk-ı 'âlem
Dileñ mir'ât-ı levh-i ism-i 'azâm

Turur ta'yinüñle merkez-i hâk
Döner teherri gökle nücüm eflâk

Olup merci' eşigüñ kâinâta
Ta' ayyün geldi sende şaş cihâta

Cihân maşşûdına maşşad tapuñdur
Şafâ aşhâbına merkad kapuñdur

Ebed ser-çeşme-i envâr sensin
Nazar-gâh o livâü'l-ebâr sensin

4120 Nûfûs-ı kâinâtüñ tâci sensin
Hakâyık seyrinüñ mi'râci sensin

Muhakkak sensin o gül-zâr-ı lâhût
İrem bülbülleri medhüñde mebhût

Eger varise ben miskine dermân
Demidür <ki> oldı bağrum derdile kan

Gözüm yaşına acırudı deryâ
Yanar derdile deşt ü küh-ı şahrâ

Dilümde yâreler âyine-girdâr
Kılur nakş-ı ecelden 'arz-ı dîdâr

4125 Çü cânım gibi şâfi meşrebüñ var
Revâ mı ben mükedder olmak ey yâr

İdüp bu resme bi-hâd âh u vâhı
Yakardı söz-nişinden mihr ü mâhı

Bulardan almayup âhır cevâbı
Dönüp yarına eylerdi hitâbı

Ki ey şâh-ı cihân maşşüb-ı devrân
Belâ vü fitne vü aşüb-ı devrân

137a Şafağ dem-beste-i reng-i lebûfidür
Meh-i nütük-dâr gâbgabufidür

4130 Beyâz-ı 'arîzuñ nûr-ı şehir-gâh
Çerağ-ı tâl'atuñ pervâsını mâh

Gazâl-ı çarh-ı ahû-yı şikâruñ
Esîr-i gîsû-yı meşk-i tatâruñ

'Akîk-i ibdâruñ câvidânı
Bağışlar Hızra âb-ı zend-gânı

Büyük serv-i nihâl bağ-ı cennet
Cemâlüñ gülşeninden hûre hiclet

Ğamufından müy-ı cism-i hâr olupdur
Müjem çeşmümde çün mismâr olupdur

4135 Cihân şol resme çıkmışdur gözümde
Degil sâyem ger yazanum özümde

Sirîşküm hasretinden ey kamer fer
Kevâkib birbirine göz iderler

⁸⁷ Bu mısradaki müstensih hatası vardır.

Ğamufıdan cāne her dem od urursen
Ne od-peykān zehir alur urursen

Beli lulü-yı bahriçün çeken pür
O gördi gevher-i cāndan elin yür

Olup yārı nük-i cāndan nedimi
Ferāmuş ide sen 'ahd-i qadimi

4140 Geçüp gül gibi her bir hāre ğam-hār
Olasın şem'-i cem' bezm-i āgyār

Egerçi rüz-ı mātem tūrfa gündür
Velikn ol bufa nisbet düğündür

Muḥaṣṣal o ğarīb ü biges ü yār
Kılup ğam şeşterinde cānını zār

Ḥayāl-i yāre aĝlarken ğamından
Yaķar āfākı bu şî'rüf deminden

Getür sākî bafıa tiryāk-ı cānı
Degil tiryāk-ı āb-ı zindegānı

Haṭā didüm ki vardur hicrden bahr
Döküp tiryākı tıldur sāgarum zehr

**Şirîn Ferhāduñ giriftār olduĝın ehl-i
'ıskun sūrūd-ı semā'ından istimā' idüp
bıhoş olduĝudur ve Şāpūr Ferhāduñ
ḥayātı müjdesin getürüp Şirînüñ
mürde cismi anuñ cān-perver
deminden ḥayāt bulduĝudur ve Şirîn
halvet-hānesinde müjgān-ı hān-ı
ālūdenden hāme müretteb ü sirīşk hān
u ālūdenden mürekkeb idüp Ferhāda
nāme yazduĝudur Şāpūr dahi peyk var
bād-ı reftār ile kal'a-i selāsil yolların
ṭay kılup sebre vāne ṭonlarile rāh-ı
vefādan Ferhāda geldiĝinüñ 'ıyān u
beyānundadır**

GAZEL-İ FERHĀD

Ey perî kân yaşumiçün ins ü cān aĝlar bafıa
Acıyup deryā gibi çeşm-i cihān aĝlar bafıa

137b4145Dökilen encüm degildür her seher eflākden
Gün yüzüfiden ayru düşdüm āsumān aĝlar bafıa

Yendiĝünça firkātüf derdile dil pervāne var
İçi yanup geceler her şem' kân aĝlar bafıa

Ey raķīb sentüf dil gülmeñ revā mı bafıa kim
Görse ḥālüm kâfir nā mihr-bān aĝlar bafıa

N'ola cānum zāḥmında rahmeyleseñ birgün diyüp
Ki ol ğarīb üftāde ḥalin her zamān aĝlar bafıa

MESNEVİ

Bu yüzden eyleyüp mātem sūrūdın
Dil ü cāndan çekerdi ğam sūrūdın

4150 Ki şubḥ eylerdi ğamdan yaķasın çāk
Dökerdi dideden kân yaşlar eflāk

Çü nāresine senden yendi 'ālem
Ne ṭaḥ mihrile itse şubḥ dem dem

Cihān içinde bu durur sem-i āfāk
Ki evvel zehr virür şofıra tiryāk

4155 Çeken bu derd-i ğam şerhine hāme
Bize bu resme yazdı derd-nāme

Çü ḥabs itdi tutup Ferhādı Ḥüsrev
Geçüp menşübalar çün çarḥ-ı geçrev

Olup bu ḥayle vü tezvîri anuñ
Ğam u efsānesi ḥalk-ı cihānuñ

Meger bir gün şeh-i ḥubān-ı Şirîn
Oturmuşken sarāy içinde ğam-kın

Bu ḥaletden degüldi gerçi āĝāḥ
Velî her dem çekerdi āteşin āḥ

4160 Kārarup dūd-ı ḥasretten cihāmı
Ṭarıkı genc-i ḥalvet içre anı

İşüttdi bir ser-āĝaz ğam-ı aheng
Ki ider gökde semā' zöhre-i deng

Bu idi o sūrūd-ı mihnet āĝāz
Tutup Ferhādı Pervîz füsün-sāz

Anı dar itdüĝini bağlamışlar
Ğazel ṭarzında ḥalin aĝlamışlar

Bu āĝaz-ı nigārın eyleyüp ĝuş
Bir āḥ itdi cigerden oldı medḥuş

4165 Gelüp Bānūyı kıldılar ḥaber-dār
Didiler oldı dilber ḥālî düşvār

- İşidüp mācerā-ı yāri nāgāh
Cihānı tutdı āh u zārı nāgāh
- Heman cān atup irdi bām-ı kāsra
Nazar şaldukda o āşub-ı 'āsrā
- Ġam odından dilin gördi göyünmiş
Hayāt-ı şem'ini şandı şoyunmuş
- Gözinden derdile hūn-āb akdı
O bām-ı kāsrdan miz-āb akdı
- 4170 İderken böyle feryād u enīni
Biri hācilerüfī öpdı zemīni
- 138b Didi kim hem demüm Ferhād-ı mehcūr
Belā vü ġam refīki ya'ni Şāpūr
- Urup yüz 'izzetile baş eşikde
Turup destūr ister taş eşikde
- Yüzünde şād-mānlıkdan eşer var
Sözünden afillanur kim hoş haber var
- Çü Şāpūrufī kadūmin bildi Bānū
Gözünden kanlu yaşın sildi Bānū
- 4175 Koyup bir lahza dilden āh u zārı
Didi aluflı gelüflü o merd-ġarı
- İcāzet oldı girdi hānde Şāpūr
Yer öpdı baş koyup ferhūnde Şāpūr
- Didi kim serv-i rā 'işmet-penāha
Şeh-i meh menzilet encüm sipāha
- Eşügin secde-ġāh mihr ü māhufı
Felekler bāmı olsun taht-ġāhufı
- Şu yüzden kim o şāh kişver-i 'ışk
Belā evcinde rahşān āhter-i 'ışk
- 4180 'Adū çengine düşdi hīle ile
O rüstem hāli destān oldı ile
- Giyüp ahır libās şeber-i vāne
Ser ü cāndan geçüp oldum revāne
- Girtüp Pervīz ordusına bu şām
Tutup her encümün yanında ārām
- Haber aldum o cān-ı nātuvāndan
Esīr-i miñnet ü bī-hānumāndan
- Ericek elleri o şāh-ı meste
İletmişler alup Pervīze beste
- 4185 Zebān-ı kahrın idüp hañcer-i tiz
Şu'āl itmiş aña çok şāh-ı Pervīz
- Diyüp her sözine şafī cevāp ol
Şehüfl göflüne şalmuş ıztırāb ol
- Çü ezzām olduğından eylemiş 'ār
Buyurmuş kim ideler anı berdār
- 139a Giderken dāra o mazlūm-ı mehcūr
İrüp nuşret-i haq olmuş cānı menşūr
- Otururken yerinde sağ u sālīm
Heman dem şar' düşmüş şāh u zālīm
- 4190 Cihāndan göz yumup cānı bükülmüş
Nefes kalup evüm haddine gelmiş
- Görüp bu resme begler şehleriz zār
Kımuşlar dār işin te'hīre nāçār
- Bu te'hīr ile dönmüş hīre ol iş
Heman bulmuş āfākat şāh-ı bedġış
- Ger ümīdden irişüp ya'ni pertev
Anuflı vehm eylemiş katline Hüsrev
- Pür idüp hışm-ı kinden leykisine
Anı şalmuş selāsil kal'asine
- 4195 Ki şimdi derdile o cān-ı me'yūs
Selāsil içre imiş zāru maħbūs
- Heman anuflı çü hālını işitdüm
Tapufla dek beşāret 'azmin itdüm
- Bilürdüm hātırı Bānū-yı hasta
Güzeller şāhıdur hem dil-şikeste
- Didüm evvel açup size bu rāzı
Kılam āzād-ı ġam o serv-i nāzı
- Çü Bānū gördi Şāpūrufl cemālin
Hem itdi ġuş o dil-keş maķālın
- 4200 Bi'hamdullah bizi ki şād kılduflı
Didikim ġuşşadan āzād kılduflı
- Egerçi ġuşşamufı pâyānı yokdur
Anı şerh itmeñuflı imkānı yokdur

- Kamûsından bu müşkil kim nigârın
İşitmiş bu şehir ahvâl-i yârın
- Güneş gibi yatur üstâb içinde
Şafak gibi gözi hûn-âb içinde
- Bu hâlet birle pes o iki gam-hâr
Şehâb-âyîn turup ağlaşdılar zâr
- 139b4205 Bu o bülbül gamından eyleyüp yâd
Kılup ol bir külek derdile feryâd
- Çü bu hâl üzre bir müddet olundu
Ger ü efsâneler 'avdet olundu
- Nigârınuñ irüp cânına temkîn
Dilinüñ odı bir dem oldı teskîn
- Dönüp didi ki ey Şâpûr-ı gam-hâr
Geçerdüñ her nefes yâr u vefâdar
- Tarık-ı mihr-bânlık böyle mi olur
Bu yolda cân-feşânlık böyle mi olur
- 4210 Ne kılduñ netdüñ o âzürde cânı
Ki nâ-peydâ durur nâm u nişânı
- Bafla ol cân-ı gâybden nişân ver
Ten-i dil-hastama gül taze cân ver
- Didi Bânü ki ey gül yüzlü dildâr
Yeter o derdle bülbül-i sıfât zâr
- Gerek kim ızırâbuñ ola teskîn
Ki çok söz 'arz ider Şâpûr-ı meskîn
- İşidüp anı o şem'-i dil-efrûz
Yine göñülü âh idüp ciger sûz
- 4215 Didi ey mişli yok üstâd-ı nakkâş
Niçe nakkâş kim yaver karındâş
- Sözin ben bî-dilüñ mağrûr bilgil
Sözüñle cânımı mesrûr kılğıl
- Du'â ağzın açup derdile pür-hâl
Didi bir bir ne kim olduysa fi'l-hâl
- Güzeller şahını mesrûr kıldı
Dilin vir engin-i ma'mûr kıldı
- Pes andan didi Şâpûr-ı yegâne
Ki ey ser-heyl-i hûbân-ı zamâne
- 4220 Kiminüñ itdüm üş-i 'azm selâsil
Görem kim neyler o mechûr-ı bî-dil
- Risâlet ideyüm dirseñ kapuñdan
'Înâyet haqdan u himmet tapuñdan
- 140a Didi Şirîn ki ey peyk-i hüceste
Taḥammül eyle kim ben dil-şikeste
- Tutup kirpiklerümden kilik-i müşkin
Yazam eşkümlle bir kaç harf-i rengin
- Diyüp bu resme itdi 'azm-ı halvet
Kılam tavusına gösterdi cilvet
- 4225 Zihî hem râz emin kim virmedin baş
Cihâna eylemez cân sırtını fâş
- Nevâsı nağme-i 'uşşâka tahrîr
Şadâsı günbed-i eflake takşir
- Muḥaṣṣal o nigâr-ı şehd-i güftâr
Ne kiliküñ idüp dilden şeker-bâr
- Dürüp hoş gonçe gibi anı fi'l-hâl
Yazup 'ünvân aña çün kûr'a-i fâl
- Çıkup Şâpûra ta'lîm itdi anı
Didikim saklı kıl bu hîrz-i cânı
- 4230 Alup pes nâmei ferhûnde Şâpûr
Tutup koyunna cânı gibi mesrûr
- Kebüter-vâr olup pervâze mâyil
Anı cân koyunna kıldı hemâyil
- Gelüp şan yerine göñlü oturdu
Heman-dem baş koyup ayuk göttürdü
- İrüp bir şep o kûhuñ diline ol
Bulam diyü nihânı kal'aya yol
- İşidür nâgehân bir türfe zârı
Ki kalmaz güş iden cânuñ kararı
- 4235 Meger kim o arada hasta Ferhâd
Düşüp eylerdi gamdan âh u feryâd
- Olup devrin sebâ' vü hûş u mürgân
İderlerdi aña âheng-i efgân
- Çü geldi tîr-i ahı cânâ toğru
Hemin cân itdi o efgâna toğru

Alup uğrum bi hünkâmdan ses
Tağıldı vehş ü tayruñ mecm'u bes

140b İrüşdi derdle dil-hasta Şâpûr
Bakup gördi yetür o zâr u mehcûr

4240 Düşüp pâyine rikkâtle yüz urdı
Ayağı tozunu yüzüne sürdi

Didi ey çehre-i cân hâkir-i âhuñ
Demidür şakin olsun bād-i âhuñ

Yeter kan ağla ey şem'-i cihân-süz
Ki irdi saçdum rüz oldu pîrüz

Yine 'izz ü şeref kandili neydi
Yine bezm-i şafa şem'-i oyundu

Getür bâlin-i mihnetden ba şevkı
Yo bir dem gül yüzüñden kan ya şevkı

4245 Düşüp Ferhâd iderken söz ü sâzı
İşütü bu kelâm-ı cân nevâzı

Didi kimsin nedür maqşûd-ı cânuñ
Ko efsûmı eyit fikr-i nihânuñ

Garazından ser ü cân ise işde
Muraduñ cânı kurbân ise işde

Vü ger kaşduñ baña yar olmağise
Bu kühsâr içre gam-hâr olmağise

Beni ney gibi inletme nevâdan
Yağar odum seni geç bu hevâdan

4250 Didi Şâpûr eyi sultân-ı 'uşşâk
Haberdâr ol menüm Şâpûr-ı müştâk

Çü Şâpûr adımı gûş itdi Ferhâd
Cigerden derdile gûş itdi Ferhâd

Pes andan el urup koynına Şâpûr
Çıkardı nâme-i handân u mesrûr

Afâkdan şanma nev oldu peydâ
Görünce anı öper mihr ü şeydâ

Olup evvelkiden aşûfte ter ol
Didi bu şî'ri cândan hû beter ol

141a

GAZEL-İ FERHÂD

4255 Nâmeki olcandan getür mensûr-ı ikbâlûmdur ol
Mihr-i mehri levh-i dilde naqş-ı amâlûmdur ol

Nefhe-i devlet gibi tûmâr üzre yazılan
Hâtir-ı dem-bestemi açmağıcın fâilûmdur ol

Ben kara yazılıya gönderdiğin hât şanmaftuz
Yâre ma'lûm oldu yüzler sûret-i âlemdür ol

Her kıyâmet setrkim bir serv-i kâmet hûbdur
Şâhid-i müşkin nikâb-ı 'ânberin hâilûmdur ol

MEŞNEVİ

Tamam idüp bu şî'ri efsûnger
İdüp bu nâmeye bîñ dürlü fenler

4260 Pes açup gördi kim o levh-i mestûr
Ma'ârif birle pür her şafhâ-i nûr

Beyâzî güre-i şubh-ı sebâhet
Sevâdî turre-i şâm-ı melâhat

Meger seher okumuşdur hâmesine
Ki hayrândur bakın ser nâmesine

Getür sâkî kıını ol bâde-i zevk
Ki irdi gül yüzüñden nâme-i sevk

Olup ol nâme ile kan u dil-şâd
Olam bu bâde ile gamdan âzâd

Şirin pür-şûruñ gülün cân bezmine
şekeriz ü şûfhe-i kâfir-ı meşk-rîz olup
müşkin zülf gibi hicrân-ı dünlerinden
şikâyet ve sır-mân günlerinden
hikâyet itdü-ginüñ eşnâsında der ü
Ferhâd saye rûzgâr u saye sitârentüñ
hâtir şikestesin ve zamîr-i dil-hastasın
yüzbiñ dürlü ve yüz nev'-i dil bestegi
birle şordugıdur ve Ferhâd saye-gâr u
saye-rûz ol tûmârı gül gibi varak varak
açup bûlbûl ü zâr u aşûfte olup gözden
geçirüp kâh cevâhir ü zevâhir hûsn-i
'ibârâtından firifte ve gâh lâl-i helâl u
istîğaratına aşûfte olup el-fazânûñ
revâih-i rûh perverdinüñ envâ'-ı
mülâtefetle kelâmınûñ istis-mâmin-
dan ve ma'ânisinüñ fevâih-i rûh

141b

**güsterindeki eşnâf-ı me'âttifnün
istinsâmından medhûş bî-'aql olup el-
âhır-ı bî'l-fecr ü el-kaşûrdan ol mev-
furû's-surnâme cevâp yazduğıdur**

4265 Çü açdı nâmei evzâr u maḥzûn
Bu yidi nâme elfâzına mazmun

Anuñ nâmûle kim bu nâme-i derd
Pür itdi dehr için hünkâme-i derd

Kılup ehl-i vefâ-i mazhar-ı kahr
Şunan câm-ı cefâdan dem-be-dem zehr

Fenâ hâkine şalsa kahrı pertev
Ğubâr ile berâber mülk-i Hüsrev

Çü kahr-ı tîğiyile açâ yâre
Çü mûm-ı nerm aña çü seng-i hâre

4270 Gülüñ bağırını idüp pâre pâre
Şalan oldur hezârî âh u zâre

Giyâh-ı 'âlem olsa ser-te-ser dil
Bu 'ışk etvârı demek mûmteni' bil

Olursa sîne-i ney şerhâ şerhâ
Bu ğam aḥvâli gelmez zerre şerhe

Yazup pervâneye şem'üñ güdâzın
Gülüñ bulbül dilinden söz ü sâzın

Ki ya'ni ben zaif hasta cândan
Melâmet kal'asına pâsubândan

4275 Saña kim şehr-yâr derd-i ğamsın
Belâ kûhında âteşden 'âlemsin

Budur mâfiü'z-zâmir cân-ı müştâk
Ki ey nûr-ı çerağ 'ayş-ı 'uşşâk

142a Nicesin ğamdan ey zâr-ı ğarîbüm
Vişâlüm devletinden bî naşîbüm

Sirişk-i derd ü ğam mı âb u zâduñ
Nicedür sîne-i âteş nihâduñ

Nedür muḥîtler içre hâl-i zârufî
Akar tûrmaz mı eşk-i bî kararufî

4280 Kaşum mihribânı kılsan hayâle
Döner mi serv-i kâmetüñ hilâle

Güneş ruḥsâr mı kılsuñ taḥayyül
İder mi nâr-ı ḥasret bağıruñ kül

Lebüm derdile dökse gözlerüm yaş
Olur mı lâ'l-i âteş-reng her taş

Zünaḥdânüm ğamından aĝlasuñ kân
Gelür mi dehr içi çeşmüñle zindân

Getürstüñ kâddimüñ yadına kâmet
Koparur mı demüñ oldum kıyâmet

4285 Haramum fikrini itse revânufî
Gider mi sâye-veş ardınca cânufî

Meyânüm diğkatin kılsa hayâlufî
Kalur mı kılcâ kâliçün muḥâlufî

'Acep bu miḥnet ü ğurbetler içre
Belâ vü kerbet ü şiddetler içre

Maḳâmufî kûh mıdur yohsa saḥra
Ferâşufî hâr mıdur yohsa hâra

Hişârufî kühsâr-ı derd ü ğam mı
Penâhuñ vâdi-i renc ü elem mi

4290 Meger olduñ Süleymân-ı zamânufî
Şerefde ḥükm-rânı ins ü cânufî

Şeh-enşehsin sipâh u hoş hayâlufî
Hümâ senbâzı 'ankâdur tûfîlufî

Senüñdür çün Süleymâlık maḳâmı
Benüm Belkıs olup ḥizmet maḳâmı

Eger Belkısluk olmazsa ḥaddüm
Karıncalıktan itme bâri reddüm

142b Dirîğâ işbu çarḥ cevri-i pişe
İder nâlân vefâ ehlin hemişe

4295 Yaḳarsan anda sen od gibi cânı
Benüm bunda bu yer dîdüm cihâmı

Sen eylersen dilüñ lâle gibi hûn
Beni ğarḳ eyler eşk-i gül-gûn

Elüm irmez ki urup pâyuña ser
Edinem pes müĝufî tevzîni efser

Eger göñlün ola ta'vîze mâyl
Şaçumdan boynuña idem hemâyil

Derünüñ teşnelikden ola pertâb
Şunayum dem leblerümden saña çâlâb

4300 Ve ger âyîne isterseñ özñfe
Ruḥum mir'ât iderdütüm gün yüzñfe

Şaçum gibi nedim aşñfte rāyum
Gözüm başı gibi bi dest ü pāyum

Ne kılam bir yafıa 'ışkıñ belāsi
Ger ü bir yafıa düşmen ibtilāsi

Çü tutdum derd-i 'ışkıñ piştesini
Şadum nāmus u 'āruñ şişesini

Belālar içre gerçi ferdsin sen
Ne pervāsa ki çünkim merdsin sen

4305 Egerçi firḳātñmden nātuvānsın
Çeker sen tağça yükler pehlivānsın

Benüm gibi degilsin 'ācız ü zār
Elemeler içre mahşūr u giriftār

Şürāhi var il içre ser-nigūnum
Leb-i ḥāndan gözi yaş bağı ḥūnum

Veli yüz bunca olsa derd ü miñnet
Ne miñnet şad-ı hezār aşub zahmet

Yeterdi gün yüzñfi bir dahi görsem
Yoğudı ḡam eger ben ya'd olursam

4310 Hemin oldur tevekkesinden ey şāh
Ele aldñkda bu ḡam nāmesin āh

143a Koyup taḡsīrüm için her 'itābi
Yazasın aña lūṭfile cevābi

Budur icmāl-i ḥālüm kim didüm üş
Gazel tarzında kıl ba'zan dahi ḡuş

GAZEL-İ FERHĀD

Günyütñfi şevkile māhum gicedür gündüz baña
Ve nice bir tā'lim açmaz yüz sitārum yüz baña

Giceler encüm degildür şem'-veş süzan olan
Taña kalmışdır gök ehlinñfi gözi düp düz baña

4315 Biri ziyān icāb eden sevdālaruñ kıldum kabūl
Çıkdı elden māye-i hoş ıssı itmez söz baña

Umarum pervāz uram şāhbāz-ı kūdşilerle ben
Ki ḥümā-yı himmetñfi zallı düşse aḡsuz baña

Hasretñfiden ey saçı ve'l-leyl rüyñ veddñhā
Ahkim oldu berāber gice vü gündüz baña

MESNEVİ

Çü Ferhād okudı mektüb-ı māhı
Çeküp yirden göge derdile āhı

Cünün āşarın itdi bi-ḥād-ı izhār
Dönüp Şāpūra didi āhır-ı ḡār

4320 Kādimde Ḥızrsın demde Mesīhā
Ben ölmüş cānı tañ mı itsñfi iḡyā

Bi'ḡamdullah yüzñfi gösterdi bārı
Baña ne pend idersin şimdi bārı

Ne yazsın zerre-i ser-geşte aḡvāl
Ki ide Ḥürşid-i 'ālem taba irsāl

Ne idem kıl-k-i kāğıtdan eşer yok
Elümde keff-i engüştümden ār yok

Bu 'özri itdi çün o zār-ı meḡcūr
Çıkardı nāme esbābını Şāpūr

143b4325Didi ey şāh-ı ḡam kim 'ışka sen kul
Nekim yazsañ olur 'ālemde maḡbūl

Ki dilber intizār içre ḡalupdur
Nihādın ser-be-ser fikrñfi alupdur

Çü bildi intizār-ı yārın o zār
Kalem aldı eline çār-nāçār

Yazup derd ü ḡamuñ göynüklerini
İki 'ālem götürmez yüklerini

Tışı kāfūr içi pūr-mest-i 'ānber
Şabā refār bir peyk-i ḡaber ber

4330 Seri erbāb-ı 'irfān āşiyānı
Göñüller içre cān gibi mekānı

Tamam oldu çü bu menşūr-ı pūr ḡāl
Kanat açdı hemin Şāpūr-ı zı bāl

Kesüp meh gibi şep-tā-şep menāzil
Şeref burcını kıldı şofra menzil

Geçüp ḡalvet şarāyı yāre irdi
Beşāret gösterüp dil-dāre girdi

Urup baş ayağına şād u hürrem
Eline nāmei şundi hemân-dem

4335 Didikim yüz sürüp Ferhād-ı mehcür
Umar hāk rehüfiden çeşmine nür

Bulup nāmufla tam 'izz ü ikbāl
Bu şükran ruḡ'asını kıldı irsāl

Şunup çün nāmei aldı nigārın
Nişār-ı nāme kıldı cümle vārın

El urup perdei yüzden göttürdi
Ferehden kâh tırdı kâh oturdu

Getür sākî kımı şol cām-ı sālvet
Ki itdüm cān u dilden 'azm-ı hālvet

4340 Bu hālvet içre tā o hoş cānı
Çekem cān gibi illerden nihānı

1448 Ferhāduñ metin tiz safhā-i hārada
şerār-engiz olduğu gibi hāme-i güher-
rız-i dahi Şirīn dilāvizūñ nāmesine
cevāp yazmakta şu'eler peydā idüp
şehidār suhub-ı düdeden şevkı yazu-
larına āteş-feşān olduğudur ve Şirīnūñ
hirmen-i şabrı bi'l-küliye göyenüp ve
hoş u hānumanı yile virdüğüdür ve
rūd-ı eşikle sile aldurduğudur ve diyār-ı
hasretde ser-gerdān olup ve hisār-ı
hayretde āşüfte hāl ve perişān rüzgār
olduğudur

Çü açdı nāmenüñ tımārın o gül
Bu yüzden gördi āteş nāle bülbul

Anuñ adıla kim sevdā-yı 'ālem
Olupdur nokta-i gül-gūnda müdgām

Ezelden evvelinüñ maṭla'ı yok
Ebeddür āhırınuñ maṭla'ı yok

Ezelden her ne kim itdiyse takdīr
Ebed taḡyire yokdur anı tedbīr

4345 Afia kim bāde-i ḡamdan şunar cām
İder kāmında şehdi zehr-i āşām

Şunu kim kişverinden yād eyler
Belā rāhında eşkin zād eyler

Afia kim ḡurbet içre vire mesken
Cihān halkın kıdur cānına düşmen

Necāt kim ola mihrinde tarab-nāk
Dü 'ālem buḡz iderse eylemez bāk

Budur o lūtf-ı bi-pāyān nişānı
Ki dehri tıtdı feyzidür feşānı

4350 Uçup burc-ı felekden bir hemāma
Getürdi mihrile ben hāke nāme

Şanasın sedreden cibril-i zī bāl
Berāt itdi şeb-i ḡadr içre inzāl

Efendüm bende sen şād itmek içün
Belā vü ḡamdan āzād itmek içün

144b Geçüp zer hālile ter meşkile taḡrır
Yazup hüccet kıdur envā'ı ta'bir

Ter-engiz ile haṭṭ-ı ābdārı
Kırmaz dilde ḡam ucunda karārı

4355 Kalem-veş şandı çü ḡamdan zebānum
Nice 'özü ide bu ihsāna hānum

Ne ḡadrile gedā-yı bi-dil ü kām
Kıla şultān-ı dehre hālın i'lām

Nigāra dilberā 'iffet cenāba
Kamer münzarlar içre āfitāba

Bet-i sīmin beden serv-i hūrāman
Nigār-ı gül rüh-ı hūri perişān

Ruh-ı gül-berk-i bustān-ı şebāḡat
Ziyānı bülbul-i baḡ-ı feşāḡat

4360 Nedür ahvāl-i küyüñ atlarinuñ
İder mi hātıruñ hüş birbirinuñ

Kılup küyüñde şeb ta şubḡ-ı feryād
İderler mi vefādan bendeki yād

Çü cem'iyet kıllar gice irde
Benüm yirüm kalur mı ara yirde

Kılıcak ka'be-i kaşruñ tavāfi
İderler mi ki sāyem i'tirāfi

İdüp bigānelerle āşināyı
Ekerler mi 'ācep ben mübtelāyı

4365 Dirîgâ hicr-i yârân-ı vefâdar
Urupdur sîneme yüz zahm-ı âzâr

Dilüm seng-i cefâdan kan tolupdur
Reh-i hasretde çeşmüm düd olupdur

Hîşâr-ı gamda dün gün pās-bānum
Sebâ'-ı küh-ı deşt içre şabānum

Ururken şîr bire ceng idüp çeng
Sıdı gam seng-i pâyum kaldum üşleng

145a Dil ü cânım olup derdile hasta
'İnâ deştinde kaldum pā şikeste

4370 Süfûk üzre kurumuş bir deriyüm
Ne bellü mürdeyüm niñüd deriyüm

Zebānlıktan iderken mevte âheng
O nem dün gün gider ferseng-i ferseng

Gamufıdan her nefes hayrân u zârum
Sif-i divâne gibi bi-karârüm

Buyurmuşsuz hem ey lütf ıssı dildâr
Ki sensin 'âlem içre ejdehâ var

Benüm gibi degilsin pây-ı beste
Ne gam bār-ı belâdan peyl-i meste

4375 Belî 'ışkuñ içinde ejderidüm
Belâ şafderlerüyle hem-seridüm

Veli hicrûñ idildin cânuma zür
Beni şîr-i ner iken eyledi mür

Dahi ol kim egüp hâyî ü sipâhuñ
Gamın 'arz eylemiş sen taht u câhuñ

Başı egdürme ko leşker gamını
Unutdum tahtla efser gamını

Evelde derd-i 'ışkuñla giriftâr
Bırakdum Çin ü mâçin tahtın ey yâr

4380 Diyâr-ı muhîti kişver idindüm
Ayagın tozunı efser idindüm

Kodum hân atamı derd ü gam içre
Dahi hatun anamı mâtem içre

Sipâhum şıgmazıdı küh u deşte
Şükûhum irmişdi rûs-ı deşte

Ḳala'ım gelse idi ger 'adâde
Olurdu onikibînden ziyâde

Benüm hod 'ışk-ı derd itmiş siriştüm
Belâ vü miñnet ü gam ser-nivîştüm

4385 Bu işde kime uram tîğ-ı ta'mı
Rızâdan gayrı dermân var mı ya'ni

145b Nekim olsa kazâ-ı âsumânı
Olur mı gayrı isnâd itmek anı

Cününümde durur bu deflü söz hem
Ve diyem bilmezüm Allah-ı 'âlem

Diñlün çünki öz nefesümden âgâh
İşüm hep şehvdür estağfurullah

Egerçi miñnetüm şıgmaz beyâna
Münâşib bu gâzel geldi terâne

GAZEL-İ FERHÂD

4390 Gam-ı diyâr mı ya derd-i yâr mı diyeytüm
Fîrâk-ı hasret rûy-ı nigâr mı diyeytüm

Gözüñi ki tâk kaşuñdan düşürdi cām-dil
Cefâ taşından iren inkisâr mı diyeytüm

Edeb degil güle bûlbûl defünden ide güle
Yüzümü kâne yun cüy-bâr mı diyeytüm

Nehâr hüsnuñi yohsa cüy-ı çeşminden
Kenâr-ı gülde biten lâle-zâr mı diyeytüm

Cefâ-yı zûlf ruñundan sorarsa Lâmi 'î yâr
Fırka-ı genc mi yâ zehr-i mesâr mı diyeytüm

MESNEVİ

4395 Peri peyker çü kıldı nâme-i seyr
Afiâdek kim yazılmış temm-i bi'l-hayr

Ne nâme bir nigâr hañt-ı resîde
Gül-i rüveydâ sünbüller remîde

Sevâdı gevher âyîn gürre-i nûr
Nihâdı 'işret-engiz türre-i hûr

Çeküp gerdûna âhınuñ şerârın
Gül itdi hirmen şabr u karârın

Egerçi sohbetinden oldu dil-şād
Velîkin miñnetinden kıldı feryād

4400 Gehi Pervîze keh tahtına ol mäh
İlindi vakarındı eyledi āh

146a Kārārı kalmayup tırdı yerinden
Cihāmı ğark idüp eşk-i terinden

Varup Bānū öñünde ağladı zār
O zārıñ nāmesini kıldı izhār

Olup Bānū dāhi derdile nālān
Hışārıñ içi tıldı āh u efgān

Bu kez tahkik bildüler kemāhı
Ne bahruñ gevheriymiş pād-şāhı

4405 Çeküp hayret bu emrūñ 'ibretinden
Çok ağlaşdılar o cān hasretinden

Ne müşkildür belā-yı hasret-i yār
Huşuşa ola kähra içre giriftār

Getür sākı kını ol bāde-i nāb
Ki dil-hicrān-ı ğamından oldu pertāb

Ferhādıñ göñlüt cerāhatlarına nāme-
i Şirintūñ şeker-ġuftār-ı hitāplarından
merhem şifā ve Şirintūñ baġr-ı
harāretlerine mektüp Ferhādıñ zülāl-ı
ābdār cevāblarından şerbet safa
irdüġdür ve bu zikrolunan ahvaller
Hüsrevüñ sem'-i cem'ine iricek zehr
içmiş gibi 'ayş-ı talholup bu halden dil
olmaġıçün yolda bu 'özrler kesüp
derbendlerle nigeñ-bānlar koduġudur
ve Şāpūr dāhi ġir ü kabl Şirinden
nāme-i şevk olup ġiderken ġiriftār olup
nāme perviz önünde okuduġudur
Perviz haşb-ı hāl pür kemālī işidicek
Büzürg Ümidle Ferhād derd-i nā gök
helāki tedbırinde rüsüm-ı saltanat
ġayretlerin ve hümüm-ı muħabbet
ġayretlerin söyledüġdür veziri dāhi
Ferhād-ı ġām-nihādı dār-ı dünyādan
vücūdın mahv idüp bī-nām u nişān-
vāre 'ināda cān-feşān itmekiçün bir
zāl-ı sāye nihād bulup bu ser işi aña
telkīn itdüklerinüñ beyānındadır

146b

Açan bu nükte sırrından niķābı
Bu resme kıldı bize fetḥ-i bābı

Ki çün Şāpūr o iki nātuvāndan
Şikeste hātır u azırde cāndan

4410 Getürdi birbirine nāme-i şevk
Dāhi germ oldu o hünkāme-i şevk

Sūhān çinler bulup bu sırta rāhı
Haberdār itdüler Perviz-şāhı

Didiler kim mūdām o zār-ı mahbūs
Virür bu sırta dil-dāre cāsūs

O meh dāhi idüp irsāl-i peygām
Bu mecnūnuñ virür cāmına ārām

Çü bu efsānei ġuş itdi Hüsrev
İçine şaldı ġayret odı Pertev

4415 Buyurdu yolları hep itdüler bend
Kim oldu şāh-rāh dehr-i derbend

Şu resme bağladılar kūh-ı deşti
Komadılar vü hoş tayıra ġeşti

Bu yaña bī-ħaber ferzāne Şāpūr
Alup ol dil-rübādan yine destür

Alup ol meh-liķādan ya'ni nāme
Açup şehper uçarken çün hemāma

Gemin ehli ġulüvv-ı 'ām iderler
Tutup ol şāhbāzı rām iderler

4420 Gerekmiz ġāfil olmak bir dem ey yār
Kim olur huftenüñ ardında bīdār

Olur kim her nefes zahmet ekerler
Belādur hāsılı zahmet çekerler

Alup Şāpūrı pes o nāme birle
Sürüyüp zahmet-i hünkāme birle

147a ġelirler dergeh-i Pervîze toġrı
Tutuldu devletüñde dirler uğrı

Görüp Hüsrev olur ġayretde şādān
İder o kavma 'āhdi üzre ihsān

4425 Pes o mektüp korlar şap öñünde
Ser-ā-tā-pā okurlar şāh öñünde

İşidür o muħabbet dāsitanın
Ki her ġarfı virür miñnet nişānı

Gehi vuşlât ricâsından hikâyet
Gehi fırkât belâsından şikâyet

Egilmiş niçe yirde nâm-ı pervîz
Gehi zâlim denilmiş kâh hûn-rîz

İdüp her sözde bî-had bedî'âlar
Dilenmiş Hâkdan anuñçün belâlar

4430 Çü Hüsrev bu beyânı degildi hep
Gazabdan tıttı cismi ser-te-ser tep

Buyurdu urdılar Şâpûra zencîr
Bulup o yirde bir zindân-ı dîl-gîr

Nice zindân 'âdem iklimine râh
Düşüp ayırmıya yiller kuz-ı mâh

Ṭama' ehli gibi açuk dehâmı
Ḥased erbâbı gibi tîre câmı

Erür anı görenüñ bağı yağı
Yakar nâr-ı cehennemden çerağı

4435 O zindâmı kılup Şâpûra me'vâ
Gam âsibinden oldı işi eyvâ

Pes idüp o sitem-ger 'azm-ı halvet
Ümîdi fi'l-hal itdi o da'vet

Kılup derd-i nihâdın âşikâre
Nedür didi bu müşkil işe çâre

Ki o nesnâs tab'-ı dîv-i peyvend
Özi dîv sözi dîvâne-i mânen

Şu resme o perî eylemiş şayd
Ki dîv itmen bu resme âdemi kayd

147b4440İdüp anuñla hoş ülfet ümîdin
Ḥaram itmiş baña vuşlat ümîdin

Nedür tedbîri bunuñ çâresi ne
'ilâc ile derûnum yâresine

Dökem ger kânını âşüfte cânıñ
Esîr mihnet ü bî-hânümânıñ

Huşûşa eylerüm kanından ikrâh
Ola bir emre bâ'îş yine nâgâh

Hem ol mecnûn bu işde bî-günâhdur
Günâhsız kane meyl itmek tebehdür

4445 Vê ger tınmazsam iş varur fesâda
Olup aşup ğam-ı haddin ziyâde

Beyân ile nedür bu emre tedbîr
Baña bu yirde yol gösterdi vir

Çü gûş urdı hekim o mâcerâya
Heman dem iş buyurdu fikr-i râyâ

Didi fikr eyleyüp ey hân-ı 'âlem
Cihân tendür tapuñdur cân-ı 'âlem

Bu bî-dîl kim olupdur 'ışka şeydâ
Cünün âsâr vardır anda peydâ

4450 Füsûn ehli bulalum bir sühândan
Ki ola her<bir> sözünde mekr-i destân

Füsûn-ı sihr içinde eyleyüp dem
Olup bir lahza o maḥzûna hem dem

Desin kim Hüsrev Ermen şehrin aldı
Hümâdur sayesin o bûma şaldı

Mihin Bânû ile dün gün içüp câm
İşi Şîrînile sürmek durur kâm

Virüpdür şöyle göñlün aña Şîrîn
İder yâd eylesin Ferhâdî nefrîn

4455 Ol anda âhırnı 'ayş içinde
Sen anuñ mihnet ü ğam-keş içinde

O itmez bir nefes sen bî-dili yâd
İdesin sen anuñçün âh u feryâd

148a Çü senden ol kesildi sen dahi var
Anuñ raġmına bul bir özge dîl-dâr

Mukarrerdür işidüp bu füsûmı
Şur-ı germiyyet-i 'ışk-ı cünümü

Göricek bekçiler anuñ firâġın
Görivirsinler aña yol yıraġın

4460 Eger bu tîr olmaz ise hedef-gîr
Kılalum dahi bundan özge tedbîr

Çü geldi selge bu dürr-i me'âni
İşidüp şeh tesellî buldı cânı

Getür sâkî kadeḥ kim bir ğamum var
Ki o gamdan begâyet mâtemüm var

Melâmet hâyli kaçd-ı cânım itdi
Ayık şun kim elümden çäre gitdi

Ol zülf-i tîre hâl u zâg-ı sâye-fâl gibi
pervân idüp Ferhâd perîşân hâl kaçd-ı
cân için kal'a-i selâsil dâme-ninde
nihâdı gibi bir müzlim vâdide bir gâr-ı
pür-sevâd bulup nâle-i şeb-gîrin dâm-ı
tezvîr-i eşk-i pür-tesvîrin dâne-i te'zîr
kılıcak giceler şubha dek o gâr içinde
zâr olduğudur ve Ferhâd-ı bülbül nihâd
dahî ol kal'a-i felek bünyâduñ
etrâfında resm-i mutâd üzre zâr iken
ol sâgır teşhîrin zemzeme-i ins ü
muhabbet zân idüp ol kâm-ı ejdehâya
ve dâm-ı belâya ihtiyâr ile düşüp zâr
olduğudur

Kabûl itdi çü bu tedbîri Pervîz
Getürdiler bulup bir hîlet-engîz

4465 Cihân-girdâr ü zâl-i sâl hürde
Teni şer işde zinde göñli mürde

Yüzinüñ çini nakş-ı hatt-ı telbîs
Sözinden ders alır bîñ dîv [ü] iblîs

148b Füsûn-ı sihr ilinüñ zû fûnûnı
İhânet kişverinüñ pür-füsûnı

Virür itdürmege 'âlem zinâsın
Ataya kızın oğlına anasın

Göreydi Delletü'l-muhtâle anı
Kılurdu dâyize ya hâle anı

4470 Kılursa ger cüdâlıkdan beyânı
Ayrırur birbirinden farkâdânı

Kaçan bir mürdeyiçün sağsa şağü
Yağar ef ileyin ağzından ağü

Gözinüñ sürmesidür nil-i mâtem
Kınası ellerinüñ hûn-ı 'âlem

Yürür zıkr-i Hâk ile yana yana
Elinde sübhâ adı Hâcî ana

Muhaşşal bulup o şeytân qarısın
Yaşayup fitne vü destân çerisin

4475 Pes andan eyleyüp 'azm-ı selâsil
Gelüp eyler o küh içinde menzil

Girüp eylerdi gamdan âh u feryâd

Bu resmile çün o mekkâre kârı
İdinür şâme dek miskin o gârı

Bürünür makne'in çün şâm-ı deycûr
Kara kıgûya betdi rûz-ı Pür nûr

Sipihrüfî olup atılası murakka'
Zemînüfî çehresin kıldı müberka'

4480 Yine o kal'adan âşüfte Ferhâd
Çıkup kühsâr için toldurdu feryâd

Görüp o rikâkât u i'tâfin anuñ
Gerü aldı vü hoş etrâfin anuñ

İderken nâle egüp gûy-ı yârı
İrer gûşine bir âvâz-ı zârı

Tutar andan yaftaya gûş u hoşu
Sema'ından kılur zevkile cûşu

149a Görür kim bir nidâdur pür-niyâz ol
Şalar eflâkde yirden ihtirâz ol

4485 Kararı kalmayup biçâre Ferhâd
Buyurdu gâre dek pür âh u feryâd

Görür bir pîr-zendür gözi yaşlı
Niyâzından cihânuñ bağı başlı

'İbâdet içre kâddin dâl kılmuş
Özin hâk eyleyüp pâmâl kılmuş

Görüp bî-dîl anı yüz uzatdı fî'l-hâl
Selâmile elif kâddin idüp dâl

Ne yirdesin didi ey 'işmet ehli
Melek gibi şafâ vü himmet ehli

4490 Niçün şalduñ da özün dâm belâya
Neden düşdün bu kâm-ı ejdehâya

Dil-i gamkîn mi lûtfufla şâd it
Beni râh-ı gamda irşâd it⁸⁸

Garip kemer hem it reh-nümâlık
Yetünmem ile mihrüfîle analık

Enîn ü zâr ile kaldırup baş
Fîrâk u hasretile akıdup yaş

⁸⁸ Bu mısra da vezin hatası vardır.

- Didi cânım oğul benden ırak ol
Ko ben dil-hasta-i derd içre sağ ol
- 4495 Görtür sen biz za'if ü nâtiṣānum
Teni âzürde vü dil-hasta cânım
- Olurdum kal'a-i Ermende sâkin
İşüm dün gün 'ibâdet idi likin
- İşüdüñ ola ol şalar hünērīz
Ki İrân şahu imiş adı Pervīz
- Gelüp kâhırıla düşdi ol diyäre
Kamû il gün kaçup girdi hışâra
- Tutup 'âlem için anuñ fesâdı
Liked gök eyledi hep o bilâdı
- 4500 Çü gördüm kalmadı o yirde râhat
Zarûri ihtiyâr itdüm seyâhat
- 149b Çü bu efsûnları güş itdi o zâr
Cihân u cāndan oldu cümle bîzâr
- O sözler göñlüne âyine düşdi
Şu gibi hâk olup pâyine düşdi
- Didi ey mâzer-i müşfik muhiksın
Benü'l-fazlıla sözde müttefiksın
- Veli düşdi bu dem bir söz mahalli
Ki hoşdur dilde olmak 'ukde halli
- 4505 Kim o hışn itdi leşker birle mahşûr
Pür idi mâtemile anda her şûr
- Güzer itmege bulmazdı sabâ râh
Nice kılduñ güzar sen andan ey mäh
- Didi Pervīz idüp 'âhd u karârı
Aman u âminile aldı hışârı
- Mihin Bânû ile barışdı cāndan
Ana oğul olup karışdı kāndan
- Gelüp bir yire cümle resm ü âyin
Cihânı kıldılar ol mähâ kâbin
- 4510 Bulup Şirinden Hüsrev dahi kām
Karışdılar çü şehd ü şir-i bādām
- Kırup cân ile birbirin dara güş
Yetürler âb-ı hayvân eyleyüp nûş

Zenüñ biri ben ismi ey oğul ger
İnñme istemezüm dise şu her

Vefâ-merd işidür zenden gelür mi
Mürüvvet hiç reh-i zenden gelür mi

Viren arslānlara tavşān uyhusın
Şayan Bâbilde Hârunuñ sebusın

4515 Kārīb 'işve ger fetṭān-ı 'âlem
Füsün ehli vü pür-destān-ı 'âlem

Dili bî-rahm âhın bağı mermer
Sebât u mihri yok çarḥ-ı bed-âhter

Virüp vardığı şep dizdâri burcın
Açup sarraf öfünde kodu dürcin

150a Olup mäh-ı nevüñ cāndan nedîmi
Ferâmûş eyledi 'âhd-i kadîmi

Kırup sîm ü âbla hall-i zer âbı
Akıtdı sîmden lâ'l-i miz-âbı

4520 Okudı çün bu füsûnı o cādû
Dil-i Ferhâda dehr oldu kara gû

Didi âh eyleyüp ol zâr-ı mazlûm
Tire saç zehrüñ oldu kışşa ma'lûm

Ümîdüm meş'elini yile virdüñ
Hayâtum hırmanını sile virdüñ

Bunı didi heman kopdı yerinden
Akıtdı bağı kânın gözlerinden

Kadeḥ şun sâkiya ğam cânım aldı
Dilüm devrân 'acep endüha şaldı

4525 Beni bādile kıl o resme ser-hoş
Ki ecel cāmum idem şeker gibi nûş

**Ferhād perişān ol zāl-ı sāye-falūñ
kara haberlerinden nevmîd olup başın
taşā döküp tîğ-i miḥnetle bağıñ
deldüğüdür ve sine-i hūn alūdine bu
miḥnet yârelerin açup vücūd-ı ğam-ı
fersūd ne belâ-harın ve 'inā-mismārın
senc-âb mestāne söyledüğüdür ve
zemîn ü âsumāndan ref'-i şadâ' ve
ġayīb ü hazır yârâne 'özri dâ' itdüğüdür
ve ol vedâ'dan soñra kendüden
gittüğüdür ve şâkı-i ecel elinden cām-ı
zehr-i âlid nûş idüp tâ cānane yād**

edile ve şekker ü güftâr-ı dâd ile ve
sıdk u safâ ile teslîm olup vefât
itdügüdür

Yuyın kanla bu gam hâmesini
Bu resme yazdı mâtem nâmesini

150b Ki çün o hicr deştinüñ şikârı
Bu gam tirinüñ oldu zahm-dârı

Gehi hayret eyleye dökdi başın
Gehi başına urdı kâhr-ı taşın

Götürdi hasta cismin hâke şaldı
Gam u derdile yirden yire çaldı

4530 Döğünmekden bu resme oldu pür-dag
Teninde kalmadı bir zerre yir sag

Ecel tûğı gibi her zahm-ı hâre
Ser-â-ser kıldı cismin pâre pâre

Dönüp diridikim ey zehr-i pür-kâhr
Kömek şekker dehâmın itmedüñ zehr

Ne virdi besledüñ bağ içre hândân
Ki bağrın hâr-ı gamdan kılmadıñ kân

Başa hod sâki-i devrân-ı pür-kâhr
Nice kez şunmuşdı şerbet-i zehr

4535 Dönüp itmeñ ne idi bağrumı kân
Ki göğsüme urasen böyle peykân

Bu hâletlerle rencür itmedin kaş
Fırâğum dehr içinde kılmadın fâş

Vücûdum seng-sâr itmek yegidi
Bu elden cânım almak yegregidi

Çü etdüñ bu işi bârı becîd ol
Cihân nâlûmden incindi mucîd ol

Tenüm yâkût ser-â-ser eylegil hâk
Şavur hâküm yile kıl 'âlemi pâk

4540 Güzar kıl ey hayâl-i yâr benden
Yetür ol gice gündüz zâr benden

Selâmet ol cihân içinde ey âh
Ki olduñ dem-bedem ben zâra hem-râh

Pes andan kaldırup derdile başın
Bağup şahrâya dökdi kanlu yaşın

Diridi ey gam ehlinüñ mükâfi
Nihâdî âb-ı dil-cû gibi şâfi

151a Hemîşe eyleyüp pâyüm leged-küp
Safâ benden irişmişdür elem çok⁸⁹

4545 Yoğurdum müştümile sîneñi kâh
Diyüp kâhı vücûduñ çekindüm âh

Melâl it başıa üş miñnetle gitdüm
'Adem mülkine cândan rihlet itdüm

Pes andan yîz urup didi ki ey kûh
Gamumdan yire geçmiş çarh-ı endûh

Hırâs u 'uzlet ehlinüñ penâh
Zâif-i hasta cânlar taht-gâh

Gehi oldu dilüñ tüşem gılâfi
Gehi bağrında meytinem şikâfi

4550 Başıldın pây-ı şahrâ-yı vücûda
Olurdın ma'delet rûyın sücûda

Ne âhum düdi gibi mîğ gördüñ
Ne sînem berķ gibi tûğ gördüñ

Keremden her günâhum olmağa dur
Olursa zeyl-i 'avfıñ birle mestür

Dönüp pes çarha didi ey sitem-kâr
Dün ü gün kevâkib bahtla hem-vâr

Egerçi başıa senden irdi şadranc
Velîkin sende bendesin elem senc

4555 Nişâne âhumuñ okına cânuñ
Çeküp kurdı gamum târ-ı gûmanuñ

Bu dem kim kalmadı âh u figânım
Degil âh u figân nâm u nişânım

Uş oldu hâk bu çeşm-i cihân-gerd
Münevver hâtırufda kalmasın gerd

Pes andan egdi kendü pişesini
Bağup gördi elinde tüşesini

Anufla bulmağın vaşl-ı nigârı
Olupdı gice gündüz gam-kisârı

⁸⁹ Bu mısra da müstensih hatası vardır.

4560 Didi ey kayd-ı mihnetle eştirüm
Ayakda kalmamışken dest-gürüm

151b Safia benden irüpdür söz-i niş çok
Safia benden ebed bir tabîu iş yok

Gehi başufu dögdüm taşa muhkem
Gehi topraga sürdüm yüzüni hem

Ben eksük itmedüm safia cefâdan
Sen ilk eylegil bafia vefâdan

Pes idüp ol garîb ü zâr-ı mehcür
Fırâk u kurbet ü derdile rencür

4565 Bakup devrinde gördi vahşi hâlin
Revân itdi gözünden hecr-i selin

Yüz urup didi ey aşhâb-ı meclîs
Belâda hemidem ü gurbetde münîs

Kamûfuz zâhir ü bâtın muvâfîk
Yüzüfuz görmesin çeşm-i münâfîk

Kana'ât kâfınuñ 'anķâları siz
Ferâgat burcınufı verķâları siz

Enînem çeşmüfuzden sürdi hâbı
Henînem cismüfuzden aldı tâbı

4570 Geçen ahvâl-i hüd yâd eylemek hiç
Benümçün âh u feryâd eylemek hiç

İdüp cân u göftülden elvedâ'ı
Götürdüm üş arâfuzdan ayağı

Tuyur idüp bu mâtem birle efgân
Yolunup oldılar 'uryân u büryân

Çü bu şurâbiye itdi nihâyet
Diline zehr-i derd itdi sirâyet

Ciger kânu revân olup gözünden
Yumup çeşmini geçdi gendüzinden

4575 Açıldı sînesinde revzen-i dil
Gözinden gitdi yek-ser perde-i gil

Bakup hân atasın gördi gam içre
Dahi hâtun anasın mâtem içre

Fırâkından idüp her biri zârı
Kara kânlara yunmuş Çin diyârı

152a Görüp bu hâli o mecrûh-ı bî-dîl
Ecel tiğ ile cân nîm-i bismîl

Yine feryâd idüp açdı gözünü
Tutup taşlarla dökdi kendüzini

4580 İdüp bād ile irsâl-i peyâmı
Bu yoldan eyledi feth-i kelâmı

Ki ey bād-ı seher irdükde Çine
Ne Çin gülşen-i 'Âden berîne

Atım Hakkâna varup bu oğuldan
Hıttâ didüm irüp Sultâna kuldân

Edeple baş koyup yir öp katında
Niyâz ile yüz urup hizmetinde

Ayet o bağıguñ bir kaatre kânu
Belâlar ile yenmiş cism ü cânı

4585 Yakup bağrın dilin hûn itdi hasret
Fırâkıfıdan virüp cân gitdi hasret

İdüp efsûn u mekr ü hîle her bâr
Neler itdi affa Pervîz-i gaddâr

Eger erlikde olsa iş hesâbı
Anufı bîfine virürdi cevâbı

Velîkin böyle imiş emr-i kader
Şehîd itmek anı âhur o kâfir

Murâdum buña behrâm-ı dilâver
Degil تنها dilâver yâr-ı yâver

4590 Çeriler cem' idüp iklîm-i Çinden
Dilâverler seçüp anufı içinden

Çektüp Hürşîd-i âyin tiğ-i kîmi
Kala gark-âb-ı hûn mağrîb zemini

Bu zâlimden alup hûn-ı tebâhum
Komasın o dilâver yirde âhum

Han itimâdı ey şâh-ı cihân-gîr
Olunmaz Tafrı takdîrine tedbîr

Benüm 'ışk imiş evvelde siriştüm
Bu gurbet içre ölmek ser-nivîştüm

152b4595Nekim var hayr u şer hükm-i kazâdur
Kazânufı çâresi kuldân rızâdur

Eger ben gitdümise zâr u nevmîd
Cihân mülkinde kâlsın şâh u câvid

Yakılsın hiçre kaşr-ı âbâd olsun
Kârusa sebze-serv-i âzad olsun

Şikest oldıysa bir dersinüfî gamdan
Defîz çalқанmasın mevc-i elemden

Bir encüm düşdi ise meh sağ olsun
Sipihr-i mehr-i devlet-şeh sağ olsun

4600 Daḥi bu miḥnet-i pür-arzum ger
İşütse bağı yanmuş mâzerüm ger

Yolup müşkin saçını kılsa zârı
Kârarsa gözlerine Çin diyârı

Ecel gördi elinden dâd kılsa
Kuzıcağum diyü feryâd kılsa

Sorup Mecnûnunu Leylâsı ile
Cihânı tutsa vâveylası ile

Çeküp eyvâh beyâbân-ı gamı ben
Yaşum sil ile yıkdum Ka'bemi ben

4605 Baḥa tözüfî yüz sürmekdi minnet
Ki olur ana ayağı altı cennet

Cihâna her ki geldi gidiserdür
Hüdânuñ emrine kûl nidiserdür

Daḥi Behrâma teslim it selâmum
Pes andan 'arza kıl bir bir peyâmum

Ki ey kân karışuk cânum karındâş
Enis ü hemdemüm yoldâş u sırdâş

Bu yaḥa leşkerümle kıl harâmı
Koma düşmenlerüme intikâmı

4610 Şu dem senden olur hoşnûd cânum
Ki tıguñ düşmenümdeñ âla kânım

Daḥi 'âlemde kûy u deşt-i vâdi
Girüp 'ışk ehline eyle münâdi

153a Kim o derd ü gam 'ışkuyla hem-zâd
Belâlar birle dün gün hasta Ferhâd

Görüp Hüsrev elinden zulm ü âzâr
Gam ile virdi cân zâr u dil-efkâr

Vefâ kaşrın keremden idüp âbâd
Revânım eylesinler hayrla yâd

4615 Çü bu araya ir gördi figâmı
İrüşdi ağzına âzürde cânı

Yakup naqş-ı düğûñı levh-i dilden
Elin çekdi ser-â-ser âb-ı gülden

Perişân sözlerine eyleyüp âh
Dil ü cândan didi estâğfurullah

Bulup yârufî hayâlin cânda münîs
Dilinde tab-ı şevk-i şem'-i meclîs

İdüp 'ışk-i âyin sırrına ta'lîm
Diyüp cânan adın cân kıldı teslim

4620 Bedenden mürğ-ı rûḥı itdi pervâz
Melek gibi olup 'arş âşiyân bâz

Getür sâkî baḥa bir câm-ı kâtil
Yeter 'ışkuñı tenümde cân eger dil

Teni dil-hasta çün buldı yefî cân
Ko olsun köhne cân teslim-i cânan

**Hâne-i dehr bî-bünyâduñ mânend-i
hürmen kana bād ile tār-mār olduḡun
beyân ider ve fülk fülk misâl-i hebâb-ı
seylâb-ı miḥnet - ma'âb üzerinde bî-
sebât u bî- karâr olduḡun beyân ider ve
Mihin Bânü Pervîz ile 'âhd u karâr
birikdirüp Şîrini virmege 'âhd itdüḡidü
ve Şîrin nâzik mizâc Ferhâduñ meyyiti
haberinden ölüm haline kârib olup
Ermeniyye şehrindeki dil-güşâsında
'ilâc nihâle sile Hüsrevden icâzetle ve
hezâran deşt-i miḥnetle gitdükleridür
ki zikr olunur**

Gel ey sâlik cihândan bağla mehmîl
İkâmet yeridür şanma bu menzîl

Degülse ger kulaḡuñ ger gözüñ kör
Yıraḡuñ göricek olmazdın öñ kör

4625 Bu deşt içre emâret fikrin itme
Şu üstinde 'imâret fikrin itme

Urulmuşdur buḥa su üzre bünyâd
Zücâcî kabbedür içi tolu bād

- Kebüter hanedür bu çarh-ı ezrāk
Anuñçün çarh urur dün gün mu'allāk
- Şagırın dıfleme şayyād-ı derd her
Vefā vü rahmi yok cellād-ı derd her
- Budur meşhūr kim cellād-ı devrān
Gömer toprağa bir tığ itse bifi kân
- 4630 Çemen şahnında bāk her berķ tāze
Götürmişdür bu ğamdan el niyāze
- Büküpdür serv-i āzādıñ belini
Çenaruñ kârdan çekmiş elini
- Eritmiş cānını āb-ı revānuñ
Yumuş kânlara çeşmin erguvānuñ
- Gel imdi ur haķıķat zeyline dest
Mecāzi 'ālemine olma pābest
- Ki 'ālem didigüñ ayn-ı elemdür
Çek andan el serāpa nakş-ı ğamdur
- 4635 Ğınāsıdur 'inā bāli belādur
Ne iķbāli ki vardur lā-beķādur
- Var olma kāvü hār gibi 'elef hār
Ki kāvü hār gibi olmayasın hār
- Mesihāsın eger cān perveristüñ
Çekersin bār-ı mihnetler haristüñ
- Dürüşme keşret-i esbāba derviş
Ki keşret birle kalbün olmaya riş
- 154a Ta'alluk keşti-i deryā-yı güldür
Ta'alluk pāye-bend-i cān u dildür
- 4640 Dilerseñ cāna peyvendi Hüdādan
Ta'alluk riştesin kes māsivādan
- Tutalum rüstem-āyin pür-füsün sen
Çü vakt-i rezim ola zāl-i zebün sen
- Felekler cünbişi bazıça şanma
Şakın mihrine germ olup inanma
- Ma'el-kıssa çü Ferhād-ı ciger-süz
Fenā bezminde oldı meclis efrüz
- Bu işden ehl-i kal'a olup āġah
Çeküp eflāke yirden āteşin āh
- 4645 Murad idindiler kim irişüp tız
Kılalar o şehi tekfīn ü techiz
- Veli Hüsrevden itdiler hirāşı
Hem ol dürrinededen ihtirāşı
- Pes ol hāl içüp Pervize i'lām
Didiler ey şeh-ehşāh-ı felek kām
- O Mecnūnı ki zindān eylemişdññ
İşini āh u efgān eylemişdññ
- Ham idüp kaddini ğam çeng-i manend
Ecel nāyi gelüsen eyledi bend
- 4650 İşidüp gerçi Hüsrev oldı mesrūr
Veli cānına düşdi bahr-veş şūr
- Didikim nā-pesend oldı bu maķşūd
Kazādan bir gezend oldı bu maķşūd
- Sühān sāhirlerini yine fi'l-hāl
Bir ikisin idüp Bānūya irsāl
- Gehi Ümmid virdi aña ki bīm
Gehi ser-geşlik itdi gāh teslīm
- Olup bu iş dahi Bānūya ma'lūm
Ki nice virdi cān Ferhād-ı mazlūm
- 4655 Dili kân gelmişidi ağlamakdan
Nitekim hoşka-i gerdün şafakdan
- 154b Hüşūsa o ruñi gül kaddi şimşād
İdüp bulbul gibi her lahza feryād
- Cemāl-i bedrine irüp tekeddür
Şeb-i zülfi gibi buldı tekessür
- Aftup ağlardı hāl-i zārın anuñ
Belā vü mihnet ü icārın anuñ
- Gehi eylerdi mazlūmum diyü āh
Esir ü zār u mahrūmum diyü āh
- 4660 Mihin Bānū kalup ortada hayrān
Hilāl-āyın dili olmuşdı virān
- Gelüp bir yire ehl-i kal'a āhır
Didiler bu işüñ encāmı zāhır
- Ne hāşıldur muşarra olmak 'ināda
Muhaşşal işimüz irdi fesāda

- Bugün yarın olup Pervîz şehri
Kül eyler bizi yakup tûğ-i kahrı
- Yek oldur ki idüp Hüsrevle me'âd
Virüp şehri olavuz gamdan âzâd
- 4665 Bilüp ahr bu kaşdı mîr-i erkân
Heman dem itdiler Bânûya dek cân
- Didiler kim koyup tufân-ı fitne
Dibinden kaydî 'ummân-ı fitne
- Bu bir gün ittifâk itdi kamû il
Bugün yarın virürler kal'ai bil
- Çü 'illet bir taraf oldu arâdan
Ne hâşıl bu sebepsüz mâcerâdan
- Pes idüp şulh-ı Pervîzile dil-şâd
Bu zindândan re'yyet olsun âzâd
- 4670 Bu yüzden her biri itdi tekellüm
Dil-i Bânûya düşdi çok tevehhüm
- Girüp Şirîn katna açdı râzın
'İyân itdi dilinüf söz ü sâzın
- Didi ey mihr-i göflüm rûşenâsı
Cemâlüf seyridür cânım a'zâsı
- 155a Meger kim baht-ı devlet yüz çevürdi
Ki bizden hep re'yyet yüz çevürdi
- Diyüp ser-cümle halkuñ ittifâkın
Nücümüñ rüc'etin çarhuñ nifâkın
- 4675 Görüp bu hâleti Şirîn pür-şûr
Didi ey hâk-pây-ı çeşmüme nûr
- Bu gamdan cânümüñ yokdur felâhı
Sezâ lik alufîa halkuñdur şalâhı
- Bu deñlü çünki Bânü buldı fırsât
Ebetdi şüm olur te'hîr-i fırsât
- 'Acem şahınuñ elçisin getürdi
Nikâbın şûr cemalinden götürdi
- Didi şahınuñ öpüp benden kolunu
Şefî' olup dilüf mücrim kulunu
- 4680 Yoğudı mihr şu her âhterümde
Varıdı terk-i efser gevherümde
- Urur dem devletüm pâyine sengi
İder dem o sebepten 'özr-i lengi
- Ne deñlü itdümise aña ibrâm
Ebed o tavsın hüsn olmadı râm
- Bu gice irişüp tevfiğ-i mutlâk
Dil-i sengini mûm eylemiş Hâk
- Bi'hamdullah açıldı 'ukde-i kâr
Toğup gün hafta encüm oldu bîdâr
- 4685 Şehüñ fufîle göflü şâd olsun
Elemnden serv-veş âzâd olsun
- Pes elçi gûş idüp bu hoş beyânı
Varup Hüsrevden aldı müjde-gâmı
- Sevincinden idüp Pervîz işâret
Çalındı her taraf kavs-ı beşâret
- Çıkup pes kal'adan şöhetle Bânü
Hişâr ehli öftünce hep kavânü
- Düzüp Hüsrev dahi divân-ı 'âli
Kuruldu haymeler gerdün havâli
- 155b4690 Bahâr âyin olup erbâb-ı şöhet
Çekildi her yaña esbâb-ı 'işret
- Kudûret pâsı dillerden silindi
Şafâ vü rûşenâluklar kılındı
- İdüp 'özri geçen her talh şûre
Sühân Şirîne degdi bi'z-zarûre
- Sorup bahrin aña 'arz eyledi şâh
Didi Bânü helâl olmuşdur o mâh
- Ayîn oldu nevâ-yı hoş edâsı
Sirîşki dânesi oldu gîdâsı
- 4695 'İnâyet ger iderse şâh-ı 'âlem
Ki gün günden yine ol mâh-ı 'âlem
- İrüp bu habs-gehden hoş hevâyâ
Şalup hûri leyin fersûde sâye
- Etibbâ ide bir kaç gün 'ilâcı
Gele yerine ta nâzik mizâcı
- Ger ü şahınuñ durur fermân-ı bâkî
Arada kimsenüf yokdur nifâkî

Didi Hüsrev garibüz biz bu yirde
Garib ama gibi olur nazarda

4700 Bu kişver aslını siz yek bilürsüz
Hevâ vü faşlını siz yek bilürsüz

Güneşdür dil-firüz eyvâne varsın
Perîdür çeşme-i hayvâne varsın

Felekden bağlayup meh gibi mehmil
Ne burcı isterise ide menzil

Heman Bânü kılup 'azm hisârı
Meh için hâzır itdi ter 'imârı

Getür sâkı o âb-ı hüşk-vârı
Ki cânım kıldı meyl-i cüy-bârı

4705 Vefâsızdur bilürsen gülşen-i dehr
Vir o yerüfi gamı şunmazdan öfi zehr

1562 Ol gülşen şefîkı menzil idüp
hisârdan çıkdıgıdır Hüsreviün encüm
gibi sipâhı o mâhuñ sehâp gibi perdesi
zeylin sabâ açup Şirüye o hüsn-i
cemâli görüp ser-geşte-hâl oldıgıdır
âhır begleriün gönlüne girüp ittifâkıla
atasın halvetde girüp katl idüp
Şirînden vuslât isticek Şirîn dahi o
talh-ı kâma tatlu dil virüp Ferhâduñ
meyyitin getürmege icâzet alup
getürdügıdır ve tenhâ kendü ol kaşra
bî-vehm ağıâr-ı yârüñ seyr itmek için
tabutı açup 'uryân olup ol tabût içine
girüp yârın der ağıuş idüp cân
virdügıdır

'İmâr-ı bağalın söz nâkesine
Çeküp efsâne-i gam yâkesine

Çü çıkdı kal'adan o serv-i gül-çehr
Felekden tali' oldı küryıya mehr

Eşik yüz yirde idüp kıldı tapu
Açup ardınca ağzın kıldı kapu

Bu resmile çü o meh yola girdi
Mehâfil gulğulu gerdüna irdi

4710 Nigârüñ cün mürûrın bildi Pervîz
Kıgırdup beglerin emreyledi tîz

Şu deñlü saçı saçdular ki her yir
Felek mânend oldı pür cevâhır

Veli bakdukça dilber bu nişâra
Yağar şanurdu gökden seng-i hâre

Didikim söylegin işbu sipâha
Yeter taş urdular ben bi günâha

Meger vardı Pervîzüñ bir oğlı
Hevâ vü 'işret ü nivîşdi şüglı

4715 İdüp halk içre 'arz ferr-i şâhu
Temâşa eyleriken mehd-i- mâhu

1565 Kazâdan irdi bu şarşar gibi yel
İrüşdürdi 'imâr-ı zeyline el

Sabâ gül yaprağın eyler gibi çâk
Kınâ'ın säyebânüñ eyledi bâk

Görüp Şirüye bir hüsn-i cihân-tâb
İçine 'ışk odı şaldı nihân-tâb

Çü menzil gâhına irdi o mehrü
Bu kez gözine dehr oldı kârâñu

4720 Bu kârüñ âhırı didi 'ryândur
Ya Mecnûnluğ durur ya terk-i cândur

Cibüñ vaşlına varısa dermân
Rakibi katl itmeksüz ne imkân

Atamuñ zulmü hüd âfâkı tutdı
İrüp yirden göge netâkı tutdı

Heman oldur bu gam derdine çäre
Çäre katline idem istihâre

Ger anuñ zulmeti gide aradan
Olur kâmun revâ o meh-likâdan

4725 Anı ref' idicek 'âlem benümdür
Bu mihr-i 'âlem-ârâ hem benümdür

Girüp pes beglerin göflüne düpdüz
İdüp çok vâ'deler sürdi yire yüz

Didikim size rüşendür bu ahvâl
Olup kaşdı atamuñ rûz u şep mâl

Sipeh 'âciz re'ıyyet bî-ri' âyet
Harap oldı esâsından vilâyet

Erenler şöhetinden var melâli
Dilinde zerre yok şehlik hayâli

4730 Çatup ebru karardup ebr-veş rû
Elinden kimse içmez bir içim şu

Muhasşal işbu sözlerle hevâsı
Ser-â-ser kıldı atasına 'âsı

Gulûvv-ı 'âm idüp bir gice nâgâh
Şarayı hâs-ı şâha kesdiler râh

157a Vücûdî olduğuçün fitne-engîz
Tutup Pervîzi kaydın gördiler tiz

Çü yayın bağlamuşdı hûn-ı Ferhâd
Başın kurtarmasa taî mî o bîdâd

4735 Eya zâlim iken gerden-keş olma
Çü aslufî hâkdendür âteş olma

Olur cezî-i sebep bir gün nihâne
Boğazufî düşürür bir gün zamâne

Dimez misin ki hikmet resimânı
Kiçe boyuna ki bir gün nâgehâm

Çü Hüsrev defterini dürdi eflâk
İdüp mülk-i hayâtı nâmesin çâk

Okundı hûtbe-i iclâl-i ikbâl
Heman Şirüyenüfî adına fi'l-hâl

4740 Geçüp tahta urundu tâc-ı mısır
'Acem mülkine oldu sa kesîri

İdüp da'vet Mihîn Bânüyı tenhâ
Nigârufî vaşlı 'ağdın kıldı inhâ

Didi Bânü ki o meh nâtuvândur
Güneş gibi ruh-ı zerdî nişândur

Olupdur Hazret-i Sultâna rûşen
<Ki> anuñçün itdi evvel 'azm-ı gülşen

Veli bu râzî o yekdüdür ki sultân
Mukaddem aña i'lâm ide pinhân

4745 Bulup Şirüye pes bir nükte-dânı
O şeh-i hüsne gönderdi nihâmı

Didi bir görmekile hüsnuñ ey nûr
Gamufî nârile cânım aldı mahrûr

Cemâlûfîden dile bir şû'le düşdi
Vücûdum hürmânı külli tutuşdı

Şu resme derdüfile cânê irdüm
Kıyup kendü atama kane girdüm

Nigâra fırsât eyyâmın kaçırma
Civânluk çağınufî kâmin kaçırma

157b4750Çü Şirîn gûş kıldı bu peyâmı
Şanasın şundılar zehrile câmı

Te'emmül kıldı bildi kim o bi-bâk
Kalur nevmîd olıcak perdeler çâk

Didi görmek anı benden ırakdur
Anı görmekden ölmek hû berkdür

Pes andan o resûl-i nûktâdâm
Kıgırdup yanına didi nihâmı

Ki benden şâh ayağına urup ser
İt ey pād-şâh heft-i kişver

4755 Ne emrûfî varise can üzre makbûl
Ebed makbûl olur fermân tutan kûl

Budur amma şeh-enşehden temennâm
O bi-dil kim gamumdan oldu bednâm

Ettüfîden çekdi bi-hâd renc-i bîdâd
Esîr-i derd-i miñnet ya'ni Ferhâd

'Acep kulluklar itmişdür katumda
Hukûk-ı hizmeti var hidmetümde

Hezâran miñnet yüz dağ içinde
Düşüp kalmuş durur bir tağ içinde

4760 İcâzet virse n'ola şâh keremden
Halâş itsem anı o deşt-i gamdan

Yuyup cismin kılup techîz ü tekfîn
Kıyursam her ne ise resm-i âyîn

Ki ta haqqumda halk açup dehâm
Baña itmeyeler ta'n elle sâmi

Dimesinler görüfî o bi-vefazân
Hevâ-yı şöhetile mübtelâzen

Hukûkın o garibüñ itmeyüp yâd
Bulup kendü muradın oldu dil-şâd

4765 Hemin budur huzûr-ı şebden ibrâm
Ebed olsun dü 'âlem hükümfe râm

İşidüp bu sözi o mahrem-i râz
Herim şâha dek gösterdi pervâz

158a Gelüp urdı zemîn-i hizmete ser
Nekim dedise 'arz itdi o dilber

Didi Şirûye kim fermân anuñdur
Nedir ten belki naçd-ı cân anuñdur

Nigârına irince bu beşâret
Çagurdı beglerin idüp işâret

4770 Didi şol mehd-i zerrîn ile kimsiz
Alup ben nâtuvâm geldüñüz tiz

İdüp o mehd-i şâhı yine berdüş
Varuñ küñ-ı selâsil üzre pür-cüş

İrûfi o mihnet ü gurbet kıtâlin
Buluñ o şiddet ü kurbet kıtâlin

İdüp envâ' ta'zîm ü tekellûf
Alup gelmek gereksüz bi-tavaqquf

Bilüp bu emri begler didi bir ser
İdüp o hevdec zerrîn-i efser

4775 Gelüp buldılar o meftûn-ı 'ışkı
Cihânda cân gibi maqbûl-ı 'ışkı

Yetür bir hâre şahında güher var
Güneş gibi vücûdî gark-ı envâr

Görüp dürründe ruhsârın anuñ
Deva yir bağlamış eţrâfin anuñ

Tuyur üstine açup bâl-ı şehper
Bulutlar gibi olmuş sâye-küster

Görüp begler bu hâli kaldı hayrân
Kopardılar gıryû-ı âh u efgân

4780 O efgândan idüp vahşet didü dâm
Perişân oldılar hep kâm nâ-kâm

İdüp hâzinle her biri vedâ'ı
O menzilden götürdiler ayağı

Pes andan irtüp o hâyıl-i hevâdar
Götürdiler anı o hâkdan zâr

İdüp şahâne cümle ihtirâmın
'İmârî içre kıldılar maqâmın

158b Getürdiler o kaşr-ı zer nigâra
Pes andan 'arza kıldılar nigâra

4785 Didi Bânüya kim oldu temennam
Bugün yârile ben bi-şabr u ârâm

Bulup her 'âm ta'nından halâşı
Kılam bir lahza 'ayş-ı bezm-i hâsı

Refiküm nâle olup hemdemüm âh
Kimesne olmıya hâlümünden âgâh

Diyüp bu resme kıldı 'azm-ı halvet
Murâd idindi bir dem bezm-i halvet

İrüp o gam sarâya valîh-i zâr
Girüp kapuyı fi'l-hâl itdi divâr

4790 İdüp şabr gibi gam tonların çâk
Götürdi perdesin mehdüñ tarab-nâk

Bakup gördü ki almış 'âşıkunî hâb
Yatur ser-mest olup medhûş bi-tâb

Görüp bu hâb-nüşı o perî hû
Aña dahî heves düşdi bu uyhu

Girüp o mehd içine pîrchen çâk
Lihâfin 'âşıkınuñ açdı çâlâk

Koyup rûyına rûyı düşine düş
İdüp o bi-dili câmıla âgûş

4795 Çeküp câmı gibi bağına şardı
Heman bir âh idüp uyhuuya vardı

Ne uyhu ta kıyâmet kanması yok
Sabâh-ı haşre dek uyanması yok

Getür sâkî kanı o bâde-i nûş
Ki oldum gül-i ruhum birledür âgûş

153a Mihir Bânü Şirînüñ Ferhâd-ı nâ-
murâduñ acıyla cân-ı Şirîni virdigin
bilüp bir sözle cân terkin itdüğidür ve
Behrâm-ı dilâver bunı grân-ı 'askerile
bu vâkı'a düş olup üstine irdüğüdür ve
Pervîzüñ zulmille kılver-i Ermende ne
kadar tahrib ü hasarat varise Şirûyeye
tazmîn itdirüp zulmetin vilâtdan
götürdüğüdür ve leşker-i bi't-tâmm

**icâzet Behrâmla yine diyâr-ı Çine
gidüp Behrâm Şapûrî ol diyâre vâlî-i
memleket eyleyüp kendüsi güşe-i
'uzlet-i ihtiyâr itdügidür**

Bu mâtem hâne içre nevhâ pârdâz
Bu yüzden itdi mâtem nağmesin sâz

Çü bu tâbile o hüsn âfitâbı
Girüp o kaşır içine yapıdî bâbı

4800 Mihî Bânû idüp derdile zârı
Turup kapuda çekdi intizârı

Görür kim oldı şeb-i hünkâm ârây
Çıkup 'arz itmedi dîdârın âvây

Urup kapuyı açdı bi-mudâra
Bakup gördü ki o serv-i dil-ârâ

İdüp tabût-ı Ferhâdî darâ-güş
Cihân ahvâlini kılmış ferâmûş

Nice tabût kocmuş şöyle anı
Oluşmuş cisme cismi cânı cânı

4805 Çü Bânû gördi bu vechile hâlet
Afîa hû dîvaridi cândan melâmet

İrüşdi göklere efgâni anuñ
Figâni birle çıkıdî cânı anuñ

Anuñ dahî şanup nahl-i hayâtı
Yile gitdi kamû dahî-i hayâtı

İşitdüm kim heman şeb bir cema'ât
Kamû erbâb-ı keşf ehl-i ta'ât

Görürler 'âlem-i hâb içre yek-ser
Canân kaşırında açılmış sekiz der

4810 Turur bir gülşen içre o iki cân
Yeşil tonlarla çün serv-i hırâman

159b İderlerdi şafâ şahnında 'işret
İçerlerdi sürüp câm-ı meserret

Ayağ üzre turup bift hür-ı gılmân
Bu iki şâha olmuş bende fermân

Geçe dünyâda şol kim hânluğından
Elin silke cihân sultânluğundan

Şunup sâki-i vahdet câm-ı tevfiğ
Naşibi ola sofî dem râh-ı tahkik

4815 Dahî ol nâzenin ü nâz-ı perverd
İdüp gül-nâr revin nâle-i zerd

Cihân ma'sûk idinmişken özini
O 'ışka çâker ide kendüzini

Virürken şehler afîa hânwmânı
O vire bir gedâ yolına cânı

'Acep mi olsa Bânû-yı canân ol
Bekâ mülkinde dil-şâd-ı cihân ol

Yüri var Lâmi 'î vir 'ışka cânı
Ki olasın şâh-ı mülk câvidânı

4820 Dil ü cân mülkine pîrânedür 'ışk
İki 'âlemde hoş sermâyedür 'ışk

Sa'âdet mihrinüñ âyinesidür
Siyâdet dürrinüñ gencinesidür

Kişi ta olmayınca mahv-ı mutlak
İrüşmez 'ışk esrârına el-hâk

O kim bu dehr ahvâlini yazdı
Belâgat sikkesin mermerde kazdı

Demüş evrâk-ı dehri bi-kim kaşd
Arayup böyle buldum kıssa-yı rast

4825 Ki derd-i 'ışkile Ferhâd-ı mehcûr
Cihân içinde oldı çünki meşhûr

Düşüp âvâzesi 'âlem içine
İrüşdi kıssası akşâ-yı Çine

Egerçi hân çekirdi şabr-ı Eyyûb
Darîr olmuşdı gamdan hemçü Ya'kûb

160a 'Inâ bağında hâşıl idüp eyvâ
Belâ okına kâddin eyleyüp yâ

Döküp gögsin didikce kân-ı Ferhâd
İderdi yer ü gök yanınca feryâd

4830 Anası hâli hûd gelmez beyâna
Ki garîk itmişdi cismin kara kara

Değiştürmişdi Mülk-ârâ cihânın
Gam-ı Ferhâdla virmişdi cânın

- Velî ol vaqt-ı Behrâm-ı dilâver
Şeca'ât içre idi bebr-i şâfder
- Felek rahşın zebûn idüp semendi
Felek kaddin hüm eylerdi kemendi
- Gam-ı Ferhâd idüp rûz u şep iş
Girüp ahvâlini eyledi tefûş
- 4835 Çü bu efsânenen aldı haber ol
Varup Hân ayağına kôdi ser ol
- Didi şâha cihân durduñca var ol
Serîr-i saltanatda bir karar ol
- Misâfirler gelüp mağrib zeminden
Haberler virdi ol şâh-ı güzinden
- O mülk içre varmuş bir perî-zâd
Ki olmuş hüsnine divâne Ferhâd
- Eger lütfle Hân hüküm ide 'atâdan
Çeriler cem' idüp Çin ü Hıttâdan
- 4840 'Azîmet eyleyem mağrib zemine
İrüp gurbetde Ferhâd-ı güzine
- İşütüldiginde Hakân bu peyâmı
Gözinde öpdî Behrâm-ı hümmâmı
- Söndi cârı olaydı göñlü hurrem
Çeri cem' olmağı buyurdu ol dem
- İcâzet buldı çün ferhûnde Behrâm
Şeb-i rûz itmeyüp bir lahza ârâm
- Bahâdurlar saçup leşker içinden
Otuzbîr er urundu itdi Çinden
- 160b4845 Çü Ermen üzre şaldı zıll-ı ikbâl
Kağırdup il-i günden şordı ahvâl
- Didiler Hüsrevüñ zulm ü fesâdın
Leged-küb idügen Ermen belâdın
- Tutup Ferhâd me'yûs itdüğini
Selâsil içre mahbûs itdüğini
- Atasın katl idüp Şirûye bi-bâk
Vişâl-i yâre olduñın heves-nâk
- Getürdüp kaşra Ferhâd-ı nigârın
Nişâr itdüğün aña cân-ı Şirin
- 4850 Çü Behrâm itdi bu gam sözlerin gûş
Şanasın zehr-i kâtil eyledi nûş
- Heman o medfîn üzre sürdi te'cîl
Ki cem' olmuşdı anda yas için il
- Diyüp va hasreta o kişver ehli
Fürûğ eylerdi şankim mahşer ehli
- Ulu begler giyüp kullar gibi çul
Figândan dehr içi tolmuşdı gülğul
- Çü irdi bu kıyâmet üzre Behrâm
Teninden gitdi tâkat cândan ârâm
- 4855 İnüp fi'l-hâl atından revân ol
O kümbetden yaña oldı revân ol
- Nazar şaldı açup tabût-ı şâh
Kocuşmuş gördi yatur mihr-i mâhı
- Yaturlar mest-i hâb olup temâmet
Unımağ fikri gitmiş ta kıyâmet
- Fenâ mülkinde bir dem demleri var
Beğâ mülkinde hoş 'âlemleri var
- Görüp bu hâli Behrâm itdi nevhâ
İşiden kıldı bağrın şerhâ şerhâ
- 4860 Dirîğâ sözlerin gûş eylemez sen
Zebânıñ deprimür söz eylemez sen
- Ne uyhûdur ki açmazsan gözüñi
Ne miden böyle mest itdüñi özüñi
- 161a Kösufi o zâlimiçün mihr-i rahmı
Kim urdu bağruña diseñi bu zahmı
- Benüm gibi kılın variken ey hân
Ne zehrile 'adü itdi dilüñi kân
- Bağfa hicrûñ gamı zehr oldı billah
Tarâbdan 'ömr-i bi-bahr oldı bilah
- 4865 Bu hâletde irüp ser-cümle leşker
Cihân toldı figân Allahu ekber
- Olup Şirûye bu ma'nâdan âgâh
'Acem tahtına gerçi olmuşdı şâh
- Velî vehm eyledi o pehlivândan
Ki leşker yüz çevürmişdi hep andan

Kılup Şapūra nice 'izz ü ikbāl
Heman anı eyledi Behrāma irsāl

Çü Şapūruñ kadūmin bildi Behrām
Buyurdu itdüler Şapūra ikrām

4870 Didi Şapūr bir bir mācerāyı
Neler çekdügin o āşūfte rāyı

Bu işde olduğına nice mazlūm
Ser-ā-ser eyledi Behrāma ma'lūm

Velī emr eyledi Pervīz-i zālīm
Bu kişverde nekim kıldı mezzālīm

Re'āyādan ne<ki> aldı eza ger çok
Edā itsin kāmūsın dimeyüp yok

Didi işidicek Şirūye bir ser
Hezāin açdı dökdi sīm ile zer

4875 Ne yirde itdise Hüsrev hasārat
Kāmūsın eyledi bir bir 'imāret

Çıkardı kabrden Hüsrev leşini
Kül itdüler urup kahr āteşini

Ser-ā-ser virdiler hākini bāde
Budur lāyık beli ehl-i fesāde

O mülke kıldı hem Şapūri vālī
Ki çok çekmişdi bu yolda melālī

161b Pes andan dökdi Çin ehline genci
Didi çok gördüñüz bu yolda renci

4880 Tutuñ bu işde ben pür derd-i mağrūr
Ki virdüm işbu günden seyre destūr

Baña oldu işāret şöyle zāhir
Ki olam <bu> türbe üstinde mücāvīr

Şorarsa Hazret-i Hān eyleñ i'lām
Ki buldı bir birin Ferhād Behrām

Gedālıklar çü gördi pād-şāhlık
Kabūl itdi bu yolda hāk-rāhlık

Getür sākī baña cām-ı fenā vir
Arasın kesme çekdikce yine vir

**Behrām saltanat tācı ve şehlik
efserin derd-i serdār diyü pā-māl idüp
Şem'un rāhınun 'ayn-ı dīl-i sa'adet**

**mā'bendin istifāde-i esrār u şem'-i dīl
cihān-tābından iktibās enver kılup
ārādat kändilin şevk-i muhabbet
fitileyle yandugıdur mezbūr rāhib dahi
mevāhib-i ilāhi ve mā'rib ernā el-eşyā-i
kemāhı muқтаzāsınca anuñ vāķ'ası
ta'bīrin ve rüyāsı tefsīrin keşf-i ma'arīf
ü bast-ı letāif eyleyüp dīl-i Behrāmı
hayālat-ı pür hilet ü hāb-ı gāfletden
uyardugıdur ve nefis-i ahvālın i'lām
ta'līm ü tezkīye ve kalb-i etvārın
istifhāmıla telkīn ü tasfiye ve rüh
esrārın işmāmıla tergīb kılup Behrāmı
irşād itdügıdür**

4885 Çü Behrām itdi 'izzet tācını terk
Göñülden tutdı 'uzlet dāmını berk

162a Şebiye itdi elf kaddini kāfe
Oturdu o arada i'tikāfa

Bilür mürşidsiz olmaz bu 'amel rast
Gerekse yüzbiñ olsun 'özü-i der-hast

Bilürsüz yola gitmek pür-haleldür
Kılağussuz kuş uçmaz bu meşeldür

Gerekdür evvelā bir kār-ı dīde
Re'is vir dīl ü miñnet-geşide

4890 Bu fikrile olup hūbā-yı mürşid
Tālīb rāhında eyler se'y idüp cīd

Cihāndan dime irşād oldu gāyib
Cihān mürşiddür amma kani tālib

Toludur Şems-i Tebrizile iklīm
Kını Monlā gibi bir ehl-i teslīm

Yüri ol derdle dün gün talib-kār
Ki bir hūri-dār olasın āhır kār

Bu fenā 'ayş-ı nūşa olma kani
Cihān halkı degildür saña māni

4895 Hevādan geçemin uçmaz hevāda
Mürīd olan erer şeyh-i murāda

Alur āhır haber ol cān-ı pür-nūr
Ki bugün içre var bir dir-i ma'mūr

Meger cennetdür odur felek-i şān
Ki cārup anda zūlf-i hūr-ı gūlmān

Kamū sâlikleri erbâb-ı tecrîd
Kamū sâkinleri aşhâb-ı tevhid

Bu halkuñ cümlesine mürşid-i râh
Nübüvvet perveri bir pîr-i âgâh

4900 Dem-i 'îsâda ruḥullah şâni
Sözi ahkâm-ı şahf-ı âsumâm

İçi gencine-i esrâr-ı tahkîk
Tışı âyine-i envâr-ı tevîk

Okurlar adını Şem'un-ı râhib
Ruḥ cân bezmine şem'-i mevâhib

İşitdi çün anuñ vaşını Behrâm
Dilinde kalmadı bir laḥza ârâm

162b Sürüp tenhâ o 'âli-i deyre irdi
Gedâdur âsitân-ı hayra irdi

4905 Ma'el-kıssa o dergâhuñ 'ibâdî
Görüp Behrâmdan bu inkiyâdî

Gelüp pâyine ikrâm eylediler
Murâdın şeyhe i'lâm eylediler

Alup yüz lûṭfile teşrîf-i destür
Sa'âdet hânesin zeyn itdi o nûr

İşâret itdi şeyh oturdu o şâh
Mukâbil âfitâba nitekim mâh

Egüp bir laḥza başın pîr-i 'irfân
Dili cân mülketini kıldı seyrân

4910 Birezden kaldırup ser-ḥaşmetile
Nazar Behrâma kıldı himmetile

'İyân bilmişdi gerçikim murâdın
Velî şordı yine fikr ü nihâdın

Dehân açup du'âya depredüp dil
Didi derdile Behrâm-ı hazin dil

Gedâyem şâhdan ümmide geldüm
Şihâbem dergeh-i hürşide geldüm

Murâdum cânile hâk-der olmak
Kâbulüñ kimyâsından zer olmak

4915 Velî bu dem kâvi-ter izṭrâbum
Hirâs-ı bahrdendür <ki> oldu ḥâbum

Eger 'avnurîdan olmazsam meded yâb
Beni gark-ab eyler guşsa-i ḥâb

Dirigâ kim ne yelgin var ne lenger
Felek fülki gibi bahtum nigûn-ser

Düşüp gam bahrine ser-geşte ḥâlüm
Dimâgum pür-hevâb-ı pür-vebâltüm

Halâş itgil belâ dâmına düşdüm
Neheng-i cân-sitân kâmına düşdüm

163a4920 Çü bir dem tutdı o güherlere gûş
Heman o bahr-i dâniş eyledi cûş

Didi ey estin-i vuşlât kenârın
Ġanîmet bil bu fursat rûzgârın

Bu deryânuñ ki envâcî durur od
Görinür rûzgâr nefse pür-dûd

Halîl-i câna Nemrûd odıdur o
Dimâg-ı hâme 'anber dûdudur o

Ki ḥâb ahkâmına esrar vardır
Mişâl iklimine etvâr vardır

4925 İki kısım üzredür ḥâbuñ beyânı
Baña tut sâdıksuñi gûş-ı cânı

Fürûg-ı şubḥa beñzer bu iki bâb
Durûg u sıdık bâbından urur tâb

Çü elvân-ı cihândan nefis ele reng
Tutar âyine-i dil sûretin jeng

Bu ḥâbuñ adını aşhâb-ı ilhâm

Okurlar ser-te-ser اصغاث احلام⁹⁰

Kamū ka'zibdurur ta'bir olunmaz
Hurâfat olsa söz tefsir olunmaz

4930 Hem anı halka dimek nâr-ı vadur
Bu odı uçuran ehl-i hevâdur

O durur veya'ı sâdıq kim anı dil
Olup sâfi kudüretten alur bil

Görür bu bâbı ehl-i küfr-i imân
Aña meger Hüdâdur buña ihsân

⁹⁰ Ezgâsu ehlâm; "(Bunlar) karmakarışık düşlerdir"
K.K. Yusuf 44.

قال الله تعالى سنستخرجهم من حيث لا

يعلمون واملئ لهم ان ان كيدى متين⁹¹

سنر يهم اياتنا في الا وفي

فاق انفسهم حتي يتبين لهم ان الحق⁹²

Velî küfr ehlinüñ rüyâsî dâim
Olur ervâh-ı seyri üzre kâim

163b Ki olur kabiliyyet muhtażası
Gehi şart-ı riyâzet iktizâsı

4935 Çü me'mûn yağa Hâkdan dilde müşkât
Olur cânı cemâl-i güne mir'ât

Bu rüyânüñ dahî üç hâli vardır
Murâtüb üzre hâll-i kâmi vardır

Birinüñ cümle te'vîl oldı cânı
Safıa seb'üñ 'icâf oldı beyânı

كما قال الله ببارك و تعالىاني

اران سبع مقرات يا كلن سمان

سبع عجاف الا يتقبل خداست⁹³

İkinci müsteric âb-ı revândur
Kimi te'vildür kimi 'ıyândur

Oğursan hâb-ı Yusûf'dan bir âyet
Kılur gün gibi bu hâli hikâyet

4940 Te'vildür meh ü mihr ü sitâre
Velîkin secde oldı âşıkâre

كما قال عزرجل

من قایل اني رايتا حد عشر كوكبا الشمس

والقمر رايتهم لي ساجدين الا يته⁹⁴

Üçüncü kısmı 'aynıdır çü hâbuñ
Ki anda 'aynı yokdur irtiyâbuñ

Yeter 'âlemde bu rüyâ-yı bürhân
Halîl itdügi İsmâile kurbân

قال الله تعالى اني

في المنام اني اذبحك فانظر ماذا ترى⁹⁵

Nübüvvet bahrinüñ bu gevheridür
Anuñ kırk altı bahşinden biridür

Bunuñ bir adıdır hayy-ı İlâhi
'İyân keşf eyler eşyâ-ı kemâhu

كما قال الله

عليه وسلا مه كه يوم الا نبيا وحي⁹⁶

⁹¹ Senes tedricühüm min hayşü lā yā'lemün: "Onlara mühlet veriyorum çünkü benim tuzağım sağlamdır.." K.K. Araf 182-183.

⁹² Senürihim âyâtına fi'l-âsfâkı ve fi'l-enfûsilim hattâ yetebenıyye lehüm innehu'l-hak: "Biz onlara ufuklarda ve kendi canlarında ayetlerimizi göstereceğiz ki o (Kuran)ın gerçek olduğu onlara iyice belli olsun." K.K. Fussilet 53.

⁹³ İnni âra seb'â bekâratın simânin ye'kulühünne 'ela 'eşef: "8 tane inek gördüm ki: Ben düşümdede yedi semiz inek görüyorum, bunları yedi zayıf inek yiyor. Ve yedi yeşil yedi de kuru başak görüyorum." K.K. Yusuf 43.

⁹⁴ İnni rû'yetü âhedâ 'eşre kevkebâ ve's-şemse vel'l-kamere Râeytühüm lî sâcîdin: "Hani bir zaman Yusuf, babasına 'Babacığım demişti ben rüyada onbir yıldız güneşi ve ayı gördüm, bunların bana secde ettiklerini gördüm' demişti." K.K. Yusuf 4.

⁹⁵ İnni erâ fi'l-menâm inni ez be'ühûke fenüzür mezâterü: " (İbrahim, oğluna) 'Gerçekten ben seni rüyamda boğzhyorken gördüm." K.K. Saffat 102.

164a4945 Bu üç hâbuñ dahi her biri ey yâr
İkiye münkasımdur âhır-ı kâr

Ne kendü hâlidür ya gayrı hâli
Bu ikiden degildür ya'ni hâli

Beyan idüp komuşdur ehl-i irşâd
Buña âfâk afa enfes diyü âd

كما قال الله متبارك و متعالی و نفس

وماسويها فالهمها فجورها و تقويها⁹⁷

Nitekim rûh ider kalb-i münevver
Kılur ahvâl nefes anı mükedder

Nesiminden anuñ gül-zâr olur dil
Çemiminden bunuñ pür-hâr olur dil

4950 Anı dil-i nefse yirür bunı rûha
Düşer bundan gama andan fütûha

Bu nuruñ aşlı Hâkdan mukte-besdür
Dil ehline bu deflü nekte-besdür

Kudûretten kılın kalbi muşâffa
Afa ahvâl 'âlemidür muhâkka

Didi Behrâm ey Dâna-yı esrâr
Dilüñden berķ urur gün gibi envâr

Beyân itseñ keremden olmayadur
Nedür bu nefis-i kalb ü rûh-ı pür-nûr

4955 Didi Dâna afa ey merd-i sâil
Bu bahre sanma vardur kâr u sâhil

Virüp garķa-i dehr için beşâret
Bu deflü eyledi remz ü işâret

Ki çün rûhile kalıb kıldı peyvend
Zuhûr itdi bulardan iki ferzend

Birisi nev birisi mâde oldu
Makâm-ı 'âlemü'l-semâda oldu

Mukarrer mâdemüñ nefis oldu nâmı
Kim andandur hayât-ı cism-i câm

164b4960 Göründi nefsdan âmmarelikler
Cihân mülki içün gam-hârelikler

كما قال الله متبارك

و متعالی ان النفس لا مفر بالسو⁹⁸

Bu derde virmekiçün haķ şifâi
Kodu kânûn-ı şer'-i enbiyâi

Behâyim-veş olup daim hevâyar
Cihânda hürd-hâb olmaya der-kâr

Ki gâlib olıcaķ bu iki haslet
Tolar can mülkine envâ'-ı illet

Hevânuñ sefle meylidür pür-âfet
Toğar nâhâķ gazzâbdan çok mehâfet

4965 Veli olsa hevânuñ 'ulve meyli
Muhabbet 'ışķ-ı derd olur tafili

Egerçikim hevâdur bād-ı şar şar
Dil ü cân mürği açmaz bi-hevâ-per

فاذا قيل لولا الهوا

ماسلك احد طريقا الي الله متعالی⁹⁹

Hevâ gül-zârı nefse dil-güşâdur
Hevâ rûha semend-i bād-pâdur

Dilerseñ râm ola bu esb-i ser-keş
Licâm-ı ser urup bift afa meh-veş

⁹⁶ “ Ben nefsimi kötûye çıkarmam. Çünkü nefis daima kötülüğü emredicidir.” K.K.Yusuf 53.

⁹⁷ *Nefsın vemâ savveyhâ fe'el hemehâ fucûra hâve taķveyhâ*: “ Nefese ve onu şekillendirene onu bozukluğunu ve korumasını (isyanını ve itaatini) ilham edene and olsun ki.” K.K.Şems 7-8.

⁹⁸ *İnne'n-nefs* “(yine de) ben nefsimi temizle çıkaramam.” K.K.Yusuf 53.

⁹⁹ *Fe izâ kaylu levla el'-hevâ meşalike aḥad tarîķa ilâ Allāhā Te'ālī*. Şayed Allah yoluna bağı bir kimse yoksa denildiği zaman.

Hevâsın âteş idüp külli teskîn
Bulur her yüzden itminan u temkîn

4970 Nida-yı erci'den irüp âvâz
Kazâ-ı kudse eyler cân-ı pervâz

كما قال

الله تعالى يا ليتها النفس المطمئنة

ارجعي اليديك راضية مرضيه¹⁰⁰

Burada keşf olur esrâr-ı nefsüñ
Burada bilinür etvâr-ı nefsüñ

Açup cân çehresinden perdei hü
Rubûbiyyet cinânı gösterür rû

Cü nefsi çeşm-i 'âlem-bin afillar
Dil ü cândan nedür rabbini afillar

¹⁰¹ فاذا قيل من عرف نفسه فقد

Dilüñ dürc idem dirseñ güherdâr
Bu dürre ser-be-ser güş ol sadev vâ

4975 İdüp cân riştesiyle dilde ta'lik
Ki nâzm itmişdür anı ehl-i tahkik

فلولاكم ما عرفنا الهوى فلولا¹⁰² الهوى

Velâkin şamna bu râhuñ yabândur
Beyânüm nükte-i keşf-i 'iyândur

¹⁰⁰ Ya eyyâ tühâ'n-nefsü'l-mu'tmâ'ine ercimi ilâ rabbiki râziyetin merziyyet. "Ey huzura eren nefis. Razi edici ve razı edilmiş olarak rabbine dön." K.K.Fecr 27-28.

¹⁰¹ Fe izâ kaylu men 'ârefe nefsehu : Nefsini bilen Rabbini bilir. Hadis-i Şerif.

¹⁰² Fe levlâküm ma'ârafna el'hü fe levlâ elhü: Siz Rabbinizi bilmezseniz o da sizi bilmez.

Bunuñ vasfında kaşırdur 'ibâret
Yeter tullâba bu deflû işâret

Mukaddem saña bu meşrûh olupdur
Ata kalupdur aña rûh olupdur

İki ferzend hâsıl kıldı bunlar
Çü mihr ü meh biri duhter biri nâr

4980 Toğup gerçi bu ferzend erkek oldu
Atası gibi liken ürkek oldu

Anadan gerçi buldı kuvvet ü fer
Ataya meyl itdi olmağın ner

Alup lâbed atadan feyz-i envâr
Münevver kıldı ten mülkin felek var

Beden o nûr ile seyrâb oldu
Karâfu köşeler pertâb oldu

Bu feyz üzre olup hürrem nihâdı
Konuldu 'arş-ı rahmâna bir adı

4985 Dil-i 'ışkıfîa hâkkile tohudur
Hezâran 'arş-ı kürsiden uludur

Olurken 'arş-ı mazhar nûr-ı zâta
Tecellî itse duymaz bir şifâta

Kılır 'âriflerüñ kalbin tesellî
Eğer bir demde ola yüz tecellî

Yedidür tır-ı dil bir bir güzer kıl
Dil-i dildür saña vaşf itdügüm dil

165b Ne deflû suretise râh-ı ma'nâ
Görünmez sûret-i âgâh-ı ma'nâ

4990 Ki sûret kâsr-ı ma'nâ leb olupdur
Nedür kaşrı şu kim lebbi bulupdur

قال النبي صلى الله عليه وسلم

ان في حناين ادم لمضغه اذا صلت صلح

بها سائر الجسد واذا فسلت فسدتها سائر

103 الجسد الاوهي القلب صدق رسول الله

Kudûretten kılup dil dîdesin şâf
Dil-i dilden gel imdi dîfle evsâf

Kim anuñ nûr-ı rahmândur asâsı
Yedi etvârı vardır beş havâsı

İşidür Hâk kelâmın keyf-i kemsûz
Görür ma'nâ yüzün derd ü elemsûz

Bulur imân-ı 'irfândan halebût
Olur gaybuñ gülünden bûy-ı vuşlât

4995 Eger İslâm ile olursa meşrûh
Kılur Envâr-ı Rab çeşmini meftûh

كما قال الله متبارك ومتعالى افمن شرح الله

صدره للأسلام فهو علي نور من ربه 104

كما قال الله متبارك و متعالى

جل جلا له يوسف في صدور الناس 105

كما قال سبحانه

حيا متعالى كتب في قلوبهم الايمان 106

كما قال من قابل قد شغفها 107

103 *İnne fî hâdâini âdeme le müdgâtan izâ şaluhat şaluha bihâ sâirü'l-ceset ve izâ fesedat fesede'l-bihâ sâirü'l-cesed elâ vehiyel kalb*: İnsanda bir et parçası vardır ki; o düzgün oldu mu diğer cesetlerde onunla düzgün olur. D bozuldu mu diğer cesetlerde onunla bozulur. Hadis-i Şerif.

104 *Efemen şarehallah şadrehu li'l-islâmi fehüve 'alâ nûr min rabbîhi*: "Allahın göğsünü İslama açtığı kimse rabbinden bir nur üzerinde değil mi." K.K. Zümer 22.

105 *Yüvesvisü fî şudûri'n-nâs*: "Ki onların göğüslerine kötü düşünceler fışıldar." K.K. Nas 7.

106 *Ketebe fî gulu bihim el'imân*: "Allah onların kalplerine iman yazmış." K.K. Mücadele 22.

107 *Min kâil kad şegefehâ*: "Sevda onun bağrını yakmış." K.K. Yusuf 30.

108 وکما قال عزاسمه ماكتب الفواد مارى

109 مرتبه مازاغ البصر وماطغى

Bu etvârıñ dîn-i tavrını bi-ğadr
Buyurdı tavr-ı evvel nâmını şadr

İkinci tavrın adı kalb okındı
Ki nûr-ı 'aql [u] imân onda kondı

166a Üçüncüsine eşğâf urdılar âd
Ki o tavr içre kondı 'ışka bünyâd

Fuvâd oldu çehârum tır için nâm
Ki oldur me'den envâr-ı ilhâm

5000 Beşinci tavra dirler cennetü'l-kalb
İder cennet Hüdâdan gayrı selb

Döner altıncı nâmına süveydâ
Ki nûr-ı 'ilm-i Hâkdur anda peydâ

Yedinci tavra dindi mühtece'l-kalb
Ki envâr-ı Hüdâi o kılur celb

110 لقد كرمنا بني آدم

111 مرتبه علمال سما

Tamam olur şafâ-yı dil bu yirde
Göñül mehûş olur kâmil bu yirde

Dil-i kâmil bulur bunda bulûğı
Mch-i kâmil olup virür fûrûğı

5005 Yedi tır üzredür çün kalbe hidmet
Yüri tavrıñ gözet ey merd-i himmet

108 *Mâ kezebe'l-fu'âdu mâra*: "Göñül gördüğünde yalan söylemedi." K.K. Necm 11.

109 *Mazâğa'l-başar ve mağâğâ*: "(Muhammedin) gözli şaşmadı ve sınırı aşmadı." K.K. Necm 17.

110 *Lekâd keremâ benî âdeme*: Biz ademoğlunu yücelttik. K.K. İsrâ 70.

111 *Mertebe-i 'ilmü'l-esmâ*: İlimleri bilme mertebesi.

Bu deflû kalb-i ahvâlinde besdür
Bulur bakısen ol kim ba hevesdür

Dil ehline çü kâfidür işâret
İşitgil 'âlem-i cāndan beşâret

Ki cāndur bu beden mülkine sultān
Havâsidür havâş-ı 'aklı ey cān

Oğurlar adını o 'âlemüfî emr
İrürmez aña fikret-i zeyd eger 'ömr

کما قال الله

متعالی ونفخت فيه من رحي¹¹⁴

İzâfet birle buldı çünki teşrîf
'Acep mi olsa tañrımile ta'rif

کما قال الله متعالی ولقد کرمنابني المم¹¹⁵

Degildür rûha ancağ bu izâfet
Ki var kalibde dahi o ziyâfet

کما قال الله متعالی

يسلونك عن الروح قل الروح من ربي¹¹²

5010 Mücerred emr göndendür o 'âlem
Ebed kayyûm-ı 'âlemden urur dem

Aña kayyûm-ı 'âlem her nefes bir
Komuşdur 'âlem-i halkı muqâbil

Uruldu aña müddet birle bünyâd
Vesâitsiz anı kin kıldı icâd

کما قال الله

سبحانه متبارك ومتعالی حميت طينة المم

بيدى اربعين صباحا صدق الله العظيم¹¹⁶

Tamam ol dem 'ıyân olur bu esrâr
Tecellî birle cānufla ola envâr

Saîa bu Zât-ı Hâk idüp tecellî
Bu sözlerden bula cānufla tesellî

کما قال الله متعالی خلق^{166b}

السموات والأرض في ستة ايام¹¹³

Hakikat kâf-ı nûndur 'ayn-ı 'âlem
Bu 'âyne mürdemüfîdür zât-ı âdem

Sevâd-ı mürdemüfîde rûhdur nûr
Zuhûrından durur gayetde mestûr

5015 Bu nisbetle gören o nûr-ı safî
Buyurdu nâmunı rûh-ı izâfî

5020 Getür sâkı şarâb-ı pür-şafâyı
Şafâ ehline kıl cāndan şalâyı

Kılup o cām ile kalbi mücellâ
İdem ta çehre-i rûhı muhalla

**Bu derd-i hasret nâmesinûn
itmâmında hâme-i beyânla terâne-
sazluk ve bu şevk-i hâlet hünkâme-
sinûn ihtitâmında efsâne-i 'ırfânla sü-
hân-perdâzlık idüp dehan kıyl u kâle
mihr urup devât-girdâr püşte ve beyân**

¹¹² *Yeseüneke inne'r-rûh külli'r-rûhu min emri rabbihi*: "Sana ruhtan sorarlar, de ki: 'Ruh, Rabbimin emrindendir, seze ilimden yalnızca az bir şey verilmiştir.'" K.K. İsrâ 85.

¹¹³ *Halkü's-semâvâti ve'l-arz fi sitteti eyyâm*: "Gerçekten sizin Rabbiniz, altı günde gökleri ve yeri yaratandır." K.K. A'raf 54.

¹¹⁴ *Ve nefhetü fiye min rûhi*: "Ona ruhumdan üflediğim zaman siz hemen onun için secdeye kapanın." K.K. Hicr 29, Sad 72.

¹¹⁵ *Ve legâd kerremnâ benî âdem*: "Andolsun, biz Ademoğlunu yücelttik." K.K. İsrâ 70.

¹¹⁶ *Ham mertü tıynetü âdem beydi erbâ'in subha*: Ademin toprağını her sabah elimle yağurdum. Hadis-i Şerif (kudsi)

makālî berîde kılup kalem-vâr şikeste
ve sâhife-i hayâl-i güftâr-ı perîşânla
tesvîd eylemekden âb-ı istîğfârîa şeste
kalmakdur. من عبدك إلا نابة

اللهم

117 ومن عندك إلا جابة

من عبدك الاستغفوات اللسان

الذنوب والحمد لله علي اختتامه واتمامه

وساير بحسن التوفيق واعتماده وصلي الله

علي سيدنا محمد وعلي اصحابه كرامه واولاد

118 عظامه الي قيام الساعة وتسليم قيامه

Bi'hamdullah bu şîrîn fesâne
'Alaragmiz'-zaman geldi beyâna

Dil ü cân ile yıllar çekmeyüp renc
Şehîl müddetde hâşıl oldu bu genc

Onaltı aya irdi sâl-ı 'ömri
Kara günler geçürdi hâl-i 'ömri

5025 Çü bu söz idi bir göynüklü kıssa
Meger irdi deminden câna hisse

Bu eşnâda hele eftân-ı hayrân
Ciger büryaniken çün şem'-i süzan

Binâ-yı gülde damen belde iken
Bu deflû bâr-ı mihnet dilde iken

Kılup her beytimi hâlince ma'mûr
Tamam idüp kusûrî ola ma'zûr

Yanan âşûfte defterler dürrüldi
Devât-ı ağzına müşkin mihr uruldi

5030 Hüdâ vü nidâ bu dil-geş dâsitânufî
Behîşt âyin müzeyyen bûsitânufî

167b Ruhuñ gül gibi her dem tâze eyle
Kıdî servin felek endâze eyle

Irag eyle cemâlin çeşm-i bedden
Zarar ır görme erbâb-ı hasedden

Afta her dîn elinden seng ü şürme
Mezemmât ehli ağzına düşürme

Hüdâya çün senüfîdür kul eger kul
Bu Hüdâ dehre it 'aybile ma'kbûl

5035 Du'âdan eyleyüp ben bî-dili şâd
Revânüm mağfiretle ideler yâd

Yap imdi Lâmi 'î efsâne bâbın
Getür ortaya söz faslû'l-ihîbâbın

Göz ahû ben gerek hâb u hürî ku
Degilseñ ka vü her yu ahırî ku

Açup can çeşmini rüşen-güher kıl
Ruhî âyîne her hûbuñ nazar kıl

Tama' kes çarh-ı bed ahterden ey dost
Bu ejder şepilerden yüzdürür post

5040 Gözüñ aç eyleyüp terüñ külâhı
Fezâ-i kûdsi seyrân it kemâhı

'İlim kıldurma 'âlem teng-nâdür
'Inânufî çek ki merkeb leng-pâdür

Kadeh şun sâkiya söz âhır oldu
Cihân bezmi 'alâlâ ile tıldı

Olup cân o kadehden deng [û] medhûş
Yatam ta haşre dek mest ü hâmuş

¹¹⁷ Allâhümme min 'abdike el inâbeh ve min 'indike el-icabe. Allahım yönelmek kıldan, icabet de senden.

¹¹⁸ Allahümme min 'abdike el-istiğfâr ve min 'indike el-istizhâr festeğfirullaha ve etübu iyelke min hâfeti'l-lisân vesâil zûnüb ve'l-hamdulillahi alâ ihtitâmihi bi hüsni tevfiği ve timâmihi ve şallallahu alâ seyyidînâ Muhammedin ve alâ eşhâbı kirâmihi ve evlâ 'izâmihî ila kayâmi's-sâ'tihi ve teslîmi kıyâmihi: Mağfiret talebi kıldandan, kabul de sendendir. Dil sürçmesi ve diğer günahlardan dolayı Allah'dan bağışlama talep ederim. Güzel bir şekilde tamamlamasından ve sona erdirmesinden dolayı Allah'a hamd ederim. Ve Allah, efendimiz Muhammed, yüce ashâbı ve büyük evlatlarına kıyamet kopana kadar rahmet etsin.

SÖZLÜK

-A-

a'âd; düşman
 ab-dâr; 1-sulu, taze; 2-parlak; 3-zarif, hoş; 4-su veren hizmetçi
 abınmak; düşeyazmak, yürürken ayağı kaymak
 'âc; fildişi
 'ada; düşman, rakib
 aferin-bâd; aferin olsun
 aferit; kötü niyet, şeytani
 âgâz; başlama
 agreb; acaip, pek tuhaf
 ağu; zehir
 ahcâr; taşlar
 ahen; 1-demir; 2-zincir; 3-kılıç; 4-sert, katı
 ahfiye; gizli şeyler
 ahker; ateşli kül
 ahrar; serbest olanlar, köle ve esir olmayanlar
 ahzer; yeşil
 akdâh; kadehler, bardaklar, kupalar
 akdes; en kutsal, en kutsal
 aladin; bir çeşit yemek
 a'lâl; hastalıklar, sebepler
 alû; aciz, aşığı
 alum; alım, alacak, hak
 -amiz; ...le karışık, ...yı içine alan
 'ana; yorgunluk, zahmet
 anbûh; cemaat
 'andelib; bülbül
 andûd; sürülmüş, işlenmiş
 a'nı; yani
 anin; inleme
 -ârâ; süsleyen, bezeyen
 ârâm; 1-dinleme, sükun; 2-rahat, huzur; 3-ikamet
 araste; bezenmiş, süslenmiş
 'âriye; ödünç olarak
 'arûs; 1-gelin; 2-Hüsrev Perviz'in sekiz hazinesinden biri

asân; kolay, müreffeh
 asel; bal
 asfer; sarı
 âsiyâb; değirmen taşı
 aşub; fitne, karışıklık, ayaklanma
 atbak; tabak
 'atık; eski, kadim
 atşân; susuz, susamış, susayan
 'avvâd; udcu, ud çalan
 'âvn; yardım, yardımcı
 ayag; kadeh
 ayruk; 1-başka, diğer, gayri; 2-artık, bundan sonra, bir daha
 'ayş; yaşayış
 'ayyûk; 1- ~~astr.~~ keçi, semanın kuzey yarım küresinde bulunan burcun en parlak yıldızı; 2-semanın en yüksek yeri
 azmayış; tecrübe, deneme
 azürde; incinmiş, kırılmış

-B-

ba'; 1-kulaç; 2-erişme, yetme; 3-kuvvet, kudret, beceriklilik; 4-şeref, kerem, verimli olma
 badbân; 1-yelken, gemi direği, gemi; 2-cep, astar; 3-kadeh
 bâdiye; 1-çöl; 2-bakır tas
 bâd-pâ; süratli, tez
 bâd-peyma; 1-rüzgarı ölçen, 2-pek çabuk giden
 bağal; 1-kucak; 2-araf, 3-kol
 bâk; korku
 bâli; hayhay, evet
 bâliş; yüz yastığı
 bâm; çatı, dam
 bar-gâh; çadır, yüksek divan
 batt; kaz
 bayık; açık, belli, aşikar
 bebr; kaplan
 becîd; 1-çabuk, acele, derhal; 2-bir işin üstüne çok düşen, düşkün; 3-sık sık sürekli olarak; 4-çok çok, fazla; 5-gerek

beçe; çocuk, oğul
 bed; kötü, nahoş, çirkin
 bed-ahter; kötü şans
 bedidâr; meşhur, görünür, açık, meydanda
 bedre; 1-kuzu, oğlak derisi; 2-içi elton dolu kese
 behre; kismet, pay
 be-kadr; ölçüsüyle, uygun olarak
 berd; soğuk
 ber-dâr; meyveli
 berf; kar
 berhem; karışık, dağınık
 berîn; pek yüksek, en yüce
 berk; 1-sağlam, sıkı, kuvvetli; 2-katı, sert; 3-şiddetli; 4-süratli
 berk-i ra'd; gök gürlemesi
 berümend; 1-taze; 2-verimli, faydalı; 3-nasip, istegine ulaşan
 berz; ziraat, ekim
 berzah; 1-ince uzun kara parçası 2-s.zor, güç; 3-s.can sıkıcı yer veya şey; 4-ölülerin ruhlarının kıyamete kadar duracağı yer
 berzen; mahalle, sokak
 bes; 1-yeter, yetişir, tamam, kafi; 2-çok
 besit; düz, arızasız
 beşâset; güler yüzlülük
 betâlet; işsizlik
 bevâ; 1-küçük hindistan cevizi; 2-benzer; 3-beraber
 beyâbân; kır, çöl
 bezel; bol bol harcama, verme
 bezl; bol bol verme
 bi-dil; 1-korkak; 2-nüktesiz; 3-aşık; 4-kalpsiz
 biges; kimsesiz
 bigi; gibi
 bikâr; meşgul, yararlı, çalışır, kullanılmış
 bilâd; yer, memleket
 bîm; korku, tehlike
 bini; burun
 biryân; kebab
 bisât; kilim, minder, döşeme, keçe
 bisût; el açıklığı
 bisyar; çok
 bîşe; koru, küçük orman, sazlık

bûm; memleket
 burka'; yüz örtüsü, baş örtüsü peçe
 burûdet; soğokluk
 butûn; batin
 buzurek; büyük, ulu
 bûnyâd; asıl, esas, temel
 bürûk; şimşekler

-C-

câ; yer, mevki
 câffe'l-kalem; bir şeyi yazıvermek
 câh; itibar, mevki
 can-efzâ; 1-can artıran, gönüle ferahlık verici, cana can katıcı; 2-ayın yirmiüçüncü günü
 cârûb; süpürge
 cay; yer
 celb; 1-iç çekme, çekiş, kendine çekme; 2-yazı ile çağırma
 cerb; yağlı, semiz
 cevâriş; hazmi kolaylaştıran bir ilaç
 cev; 1-arpa; 2-bir ağırlık birimi;
 cevî; iç, dahil
 cevval; koşan, hareket eden
 ceyb; yaka
 ceys; asker
 cezm; kesin karar, niyet
 cid; çalışma, gayret
 cihân-bân; dünyanın bekçisi, Allah, hükümdar
 cihân-bîn; dünyayı gören, Allah
 cinân; cennetler, bahçeler
 cöng; büyük gemi
 cû; ırmak, nehir
 cûd-kân; cömertlik, yeri
 cûş; coşma, kaynama
 cübb-i kenân; kardeşlerinin yusuflu attıkları kuyu
 cüft; tek olmayan, ikili
 cünd; asker

-Ç-

çalâb; ma'bud, mevla, Allah
çapük; don ağı
çar-bâliş; dört yastık
çarh; 1-çark, tekerlek; 2-felek, gök; 3-yaka (elbise); 4-ok yayı, 5-çakır doğan; 6-tef; 7-s.devreden,dönen
çaşt; öğün, sabah kahvaltısı
çeng; pençe
çengâl; pençe
çetr; çadır
çetük; kedi
çihl; kırk
çihr; yüz, surat, çehre
çin; buruşuk
çirk; pas, kir
çûb; odun
çûsi; saçma, boş söz
çûst; 1-çabuk hareketli, çevik; 2-dar, sıkı; 3-yakışıklı, muntazam, düzgün

-D-

da'; öfke ile def etme
dâc; karanlık
dâd; 1-kanun, adalet; 2-insaf, fenyad; 3-verme, veriş
dâfî; 1-defeden, süren; 2-hami
dâm; tuzak, ağ
dânâ; bilen
darc; ithal etme
dâye; sütüne, çocuğa bakan dadı
dâyize; teyze
debir; katip
delletü'l-muhtâle; vaktiyle mısırdaki kargaşalık çıkararak hilekarlık eden kadın
dehl; 1-girme, mücadele, tenkid; 2-gelir, kâr
delv; kova, bakraç, kova burcu
der-ân; derhal, hemen, o anda

derende; yırtıcı, yırtan
der-hast; istek,, dilek
derk; anlama, idrak
der-kâr; 1-ma'lum, aşikâr; 2-işde, iş üzerinde bulunan
dest-gîr; 1-yardımcı, elinden tutan; 2-tutuklu, esir; 3-tas.mürşid
dest-res; kuvvet ve zenginlik
deycûr; karanlık
dıraşân; parlak
dibâ; 1-bir tür renkli ipekli kumaş; 2-güzel yüz
dîdâr; görme, görüşme, kavuşma
dil-ârâ; gönül alan, gönül koparan
dilâver; yiğit
dil-âviz; 1-gönüle asılan; 2-gönül çeken, cazip, güzel
dil-cû; gönül arayan, gönül çeken
dil-dâr; birinin gönlünü almış, sevgili
dil-efzâ; iç açıcı
dil-gîr; gücenmiş kırgın, üzgün
dil-keş; 1-gönül çekici; 2-müz.adı 1500'de yazılmış manzum bir edvarda terkipler arasında geçen makam
dil-rîş; gönlü yaralı, aşık
dil-sitân; gönül alan ve zapdeden güzel, kendine meftun eden
dil-sûz; 1-gönül yakan, yürek yıkıcı; 2-müz.tahminen altı asırlık bir mürekkebi makamdır.
dil-teng; yüreği dar, kederli, sıkıntılı
dinc; sağlam
direht; ağaç şeceri
dirîg; 1-esirgeme; 2-e.eyvah, ah, aman, yazık; 3-men etme, önleme
dirîga; yazık eyvahlar olsun
dozd; hırsız, yolkesen
duh; 1-otsuz çıplak arazi; 2-yapraksız, meyvatsız ağaç; 3-tüysüz
duhan; duman, tütün
dullâb; 1-dolap, dönme dolap, kuyu dolabı; 2-gökyüzü; 3-hile
dûn; 1-aşağı, alçak; 2-başka, gayrı
durûğ; yalan
dûşize; kızıoğlan kız
duzâh; cehennem

dücâc; tavuk
 dürc; kutu, hokka
 dürr-i meknûn; dizilmiş dizi inci
 dürûg; yalan
 düşvâr; güç, zor
 dütüz; tütsü

-E-

ebîd; kullar
 ebkem; söz söylemeye muktedir olmayan
 ebleh; budala, akılsız, ahmak
 ebvâb; kapılar, kollar, bilim dalları, her konuda
 ef'î; yılan
 eskende; yıkılmış
 efrûz; ışık, parlıtı
 efsürde; donmuş, donuk
 efzûn; fazla, çok, yukarı, aşkın
 efzâ; korku ve yakarış
 egzeb; en yalancı
 ehlâm, düşler, rüyalar
 eknâf; 1-çanıplı, yanlar, taraflar, 2-sığınacak yerler
 ekvân; varlıklar, alemler, dünyalar
 'elef; ot
 emtâr; yağmurlar
 emvâc; dalgalar
 ena; zahmet, sıkıntı, keder
 enar; nar
 enbâz; ortak, arkadaş, benzer, sevinçli
 -engîz; kopartan, karıştıran
 engür; üzüm
 enin; inleyiş, feryad
 enis; arkadaş
 enseb; en layık, en uygun
 erganun; org
 erre; bıçkı
 esâ; merhem, ilaç
 esb-rân; at süren
 esdâf; sedefler
 esfer; sarı
 eslâf; yerlerine geçen kimseler, geçmişler
 esnâm; putlar, suretler

eşheb; 1-beyaz,2-kır at, 3-soğuk (gün)
 etbâk; katlar, sofralar
 etkiyâ; ehl-i takva
 evha; Allahın Cebrail aracılığıyla
 peygambere vahy ettekleri
 evtâd; ağaç veya demir kazıklar
 e'yân; ileri gelenler, ulu kişiler, eşraf
 eymen; 1-korunmuş, emin; 2-sağ taraf
 eyva; yerleştirme, kondurma
 ezğâs; karışıklık
 ezhar; çiçekler
 ezrâk; gök rengi, mavi

-F-

fârig; boş, kurtulmuş
 fark; baş
 farkadan; kuzey kutba yakın iki yıldız
 farş; döşeme
 fehvâ; mana, anlam, kavram
 ferah-nâk; sevinçli
 ferâmûş; unutmama, hatırdan çıkma
 feres; at, beygir
 ferhunde; mübarek, uğurlu
 ferseng; fersah
 ferzâne; bilge, akıllı
 ferzend; oğul
 fer'i; 1-aslından ayrılmış, 2-budak, dal
 fersûde; eskimiş, yırtık, eski
 fevâkih; yemişler
 fevc; bölük, takım
 -figende; yıkılmış, yıkık, düşkün
 fi'l-hal; bu anda, hemen, şimdi
 firâset; derhal anlama
 firifte; aldanmış kanmış
 fulâd; çelik
 fusurde; donmuş
 fuvâd; kalb, gönül, yürek
 fülk; tekne, kayık
 fûrûg; parlaklık

-G-

gabrâ; yer yüzü
 galtân; yuvarlanan
 gâr; mağara
 gârâmet; 1-borç; 2-vergi
 gârk-ab; suya batma
 gavr; 1-dip, 2- esas, hakikat
 gavvâs; dalgıç
 genc; hazine
 gencur; hazinedar, hazine bekçisi
 gerd; 1-dönüş, dönme; 2-gökyüzü; 3-
 gam, keder; 4-toz, toprak
 gerd-kâr; etken, amil
 -geşt; geçme, gezme
 gezend; zarar, ziyan
 gılâf; kın, mahfaza, zarf
 gıll; husumet, kin
 gıyû; feryad
 girdâr; 1-meşguliyet; 2-adet, tarz,
 yürüyüş
 giryîv; bağırma, feryad
 gîsû; uzun saç, zülûf
 giyâh; bitki, nebat, ot
 gömeç; bal peteği, kül ekmeği
 göynük; 1-acı, yanık, yanmış, yanma,
 kızarmış, ısırap, keder; 2-hararet
 gözgü; ayna
 gû; pislik
 gubar; toz
 gul; hortlak
 gulgul; ağızdan çıkarılan ses
 guluvv; ayaklanma
 gurûb; kederler, gamlar, sıkıntılar,
 hüznler
 gûş; 1-kulak; 2-işitme dinleme
 gûyân; söyleyen
 gûy u çevgân; ingilizlerin golf oyununa
 benzer şekilde meydan topunun atıları
 tarafından uçları eğri değneklerle atılması
 esasına dayanan şark oyunu; 2-Lami'i'nin
 iranlı şair 'Arifiden tercüme ettiği 1900
 beyitlik mesnevi
 güdâz; eriten, mahveden
 gülâc; tatlı yufkası

günbed, kümbet, kubbe
 -güsâr; içici, içen; yiyici, yiyen
 -güşâ; açan
 güşâyîş; acılma, açıklık
 güvâh; şahid, tamik
 güzâr; geçiş, geçit, çare
 güzîr; çare, derman

-H-

habes; kötüler, alçaklar, pisler
 habl; ip, bağ, hamile
 hâcegân; 1-hocalar; 2-eskiden yüzbaşı
 rütbesinin karşılığı olan bir sivil rütbe
 haclet; utanma
 hadâr; uzvun uyuşması
 hadenk; ok
 hadeş; 1-yeni olma, yeni olan şeyler; 2-
 insan pisliği; 3-s.genç delikanlı
 hale; hala
 half; arka, sırt
 hamâil; kılıç kuşağı
 haml; yük, ağırlık
 hamûlî; sabırlılık, dayanıklılık
 hâmûş; susmuş, sessiz
 harbûze; karpuz, kavun
 hark; yakma
 harçeng; yengeç
 haşâk; çöp
 hatâr; tehlikeli
 hatar-nak; tehlikeli
 hatîf; göz kamaştıran
 hâzâ; bu, şu, o
 hâzâkat; ustalık
 hâzâr; sakınma
 hebret; bilgi sahibi olma, tecrübeli olma
 heccâr; taşçı
 hefâ; gizlilik
 hekkâk; oymacı
 helâil; öldürücü zehir
 hem; büküm, kıvrım
 hemrâ; kırmızı, kızıl
 hemân-dem; hemen, çabucak, o anda

hemçü; onun gibi
 hemser; arkadaş
 hengâm; zaman, vakit
 henîn; inleme, zar
 her, sıcaklık
 her-gîz; asla, kat'ıyyen, hiçbir zaman
 herîm; birbiri için kutsal olan şeyler
 hest; var olmak
 hevâ-dâr; yar, dost
 hevdec; kadınlar için deve üzerinde
 yapılan mahfe
 heve'l-nâk; korkunç, dehşetli
 heyl; süvari takımı
 hezin; hüznü, kederli
 hezîz, en alçak mevki
 hevâric; harici
 hezl; şaka
 hırâs; korku, korkma
 hîred; akıl, fikir
 -hîrâş; tırmalayan
 hîridâr; müşteri
 hîrz; 1-sağlam yer, sığınak; 2-nazardan
 kornamak için yapılan muska
 hî; tulum, kese
 hîrâsân; korkak, ürkek
 hîrmen; harman
 hîrz; emin yer
 hisân; güzeller
 hisn; kale, hisar
 hot; büyük balık
 hûb-râk; daha güzel
 hûbs; 1-murdarlık, pislik; 2-kötülük
 hûceste; uğurlu, mübarek
 hûd; zırh, başlık
 hûd-rây; kendi fikirleriyle iş gören
 huft; uyuşmuş
 hulle; cennet elbisesi
 hûn-hûr; kan içen
 hunh-vâr; kan içen, kan içici
 hûn-rîz; kan dökücü
 hunya-ger; şarkıcı
 hurde-bîn; ince, ufak şeyleri gören
 hursend; kanaat eden, gözü tok
 hûş-mend; akıllı, zeki
 hüveydâ; açık, apaçık, belli

-I-

'ikâl; ayak kösteği
 'mâkeş; zahmet çeken
 isgâ; kulak verme
 'iyân; gözle görünen, belli, apaçık
 'iyâr; altın ve gümüşlerden mamul
 şeylerin saflık derecesi
 ıyd; koku
 ıysâl; yetiştirme

-İ-

ibâ; kabul etmemek
 iblâg; yetiştirme
 ibâm; teklif
 ibrâm; can sıkacak derecede ısrar etme,
 üstüne düşme, zorlama
 'idâd; hazırlama
 idbâr; talıhsizlik, uğursuzluk
 ifâkât; iyileşme, kendine gelme
 iğlâl; hıyanet etmek, kin gütmek
 ihfâ; gizleme, saklama
 ihtilât; karşılaşma görüşme
 ihtitam; bitme
 'ikâb; cezalandırma, ceza, suç
 ikâd; yakma, tutuşturma
 iklîl; tac
 ikrah; beğenmemek, iğrenmek, nefret
 etmek, zorlamak
 i'lâm; bildirme, bildirilme. anlatma
 ilmek; ilişmek, dokunmak
 imâd; direk
 'inâyet; 1-dikkat, gayret; 2-lütuf, ihsan,
 iyilik
 inbîsat; yayılma, açılma, genişleme,
 ferahlık
 inhâ; yetiştirme
 i'râz; 1-yüz çevirme, başka tarafa dönme;
 2-çekinme, sakınma
 irtihâl; 1-göçme, göç etme; 2-ölüm

irtikâ; yükselme, yükseliş
 irtiyâb; şüphelenme
 istebrâk; sırma kumaş
 isti'câl; acele etme
 istimâlet; gönül çekme, teselli etme, avutma
 istişmâm; koku almak
 istivâ; iki şeyin bir birine denk olması
 istifâ; seçme
 iş'âr; yazı ile bildirme, haber verme
 işmâm; koklamak, kokmak
 'işret; içkici, içki içme
 iştibâh; şüphelenme
 i'tâ; verme
 i'tisâf; doğru yoldan sapma
 itizâr; hazırlama, hazır etme
 i'zâz; ağırlama, ikram etme

-J-

jaj-hâ; saçma sapan, manasız söyleyen
 jengâr; pas, kir

-K-

kâbin; evlilik esnasında geline verilen mihr
 kâfil; kefalet eden, üstüne alan
 kâfûr; uzakdoğuda yetişen bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikde kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, ıtırı kuvvetli bir madde
 kâh; 1-köşk, 2- kasır, yağmur
 kâhil; tenbel, gevşek, güçsüz
 kahr; cebren
 kakıtmak; öfkeliendirmek, kızdırmak
 kâm-rân; kam sürücü, arzusuna kavuşmuş
 kamû; herkes el alem
 kand; şeker
 karâñu; karanlık

ka'r; denizin dibi
 kârban; kervan
 kâr-dân; iş bilir, işden anlayan
 kârin; yakın, dost
 karûre; şişeden kap
 katayır; 1-tüylü, saçaklı havlular, ehramlar, 2-bilinen tatlı, kadayıf
 kattâl; pek öldürücü
 kavs; yay
 kâyd; 1-ayağa vurulan zincir, pranga; 2-bağlama, bağ; 3-sınırlama; 4-yazma, yazılma; 5-endişe
 kâ'zib; yalancı, uydurma
 kaziyyâ; hüküm, olay, macera, iş
 kebek; keklik
 kebûd; gök rengi, mavi
 kedûret; bulanıklık
 keenneş-şemsi fi'l-cevfi'il-hilali; aya ait yerdeki güneş gibi
 keş; ayakkabı, pabuç
 kemâhi; olduğu gibi
 kenek; cimri, pinti
 kenger; yaban enginarı
 kerdin; yapmak, etmek
 kesel; gevşeklik, tenbellik
 keş; hoş, güzel
 keşti; gemi
 kevâkib; yıldızlar
 kevt; uzun olmayan, kısa
 keyân; büyük hükümdarlar, şahlar
 kığrtmak; 1-tellal çağırtmak, nida ettirmek; 2-çağırtmak, davet ettirmek
 kılâde; gerdanlık
 kışr; kabuk
 kıyl u kâl; dedikodu
 kimesne; kimse
 kine-ver; kindar
 kisrevî; hüsrevilik, saltanat
 kişte; ekili
 kişver; iklim, memleket
 kişver-güşâ; memleket fetheden
 kiti; alem, dünya
 kîz; darlık, kısa adım
 kızb; yalan
 koçmak; kucaklamak, sarılmak
 koyud; kayd

kömek; yardım
kös; davul
kudüm; uzak yerden gelme
kufî; kilit
kufûl; seferden geri dönme
kûh; dağ
kûhistân; dağlık yer
kullâb; kanca, çengel
kulzüm; deniz
kurbet; hüzn
kursâ; yuvarlak nesne
kut; azık, yiyecek
kûz; kambur
kuzh; gökkuşağı
kûhen; eski
kûhl; sürme
kûhûlet; olgunluk çağı, 30-50 yaş arası
künd; 1-keskin olmayan; 2-yiğit
künüz; hazine

-L-

lâbud; mutlaka, zorunlu, çaresiz
lâ-cerem; şüphesiz, besbelli
lâhi; oyun ve eğlence ile uğraşan
lâhût; ruhanîyet
le'b; oyun
leged,kûb; 1-tekmeleyen; 2-çiğneme, ezme, çiğnenmiş
lehn; nağme
lehv; oyun, eğlence, lüzumsuz iş
leked; tekme
lem'i; parlama, parıldama
leng; topal, aksak, sakat
lenger; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa
levh; oyun, eğlence
levm; çekiştirme, azarlama
levs; pislik
licâm; dizgin
lihâf; yogan, örtü
lik; fakat, ama

liken; lakin, ancak, fakat
lu'bet; kukla, oyun, sevgili, put
lulu; inci
lut; lezzetli yemek
lûzine; bir çeşit yemek
lücce; engin deniz

-M-

ma'ber; köprü
mâde; dişi hayvan
mahfi; gizli, saklı
mâhi; balık
mâhiü'd-dücâ; karanlığı yok eden
mahrûsa; büyük şehir
mâhud; bilinen, sözü geçen
mahzar; 1-huzur yeri; 2-tayin edilmiş; 3-mahkeme sicili; 4-birkaç kişi tarafından imzalanmış dilekçe
makarnes; 1-merdiven şeklinde dereceleri olan çatma tavan kubbe, 2- nakışlı, işlemeli
makarr; karargâh
makdem; gelme, dönüp gelme
makhûr; yenilmiş, mağlub
mâkiyan; tavuk
maktazâ; lazım gelen, icab eden
mânend; benzer, eş
ma'reke; savaş meydanı
mâ-sebâk; geçmiş şey
ma'siyet; günah, itaatsizlik
matlâ'; güneşin doğması
mazrûb; darb olunan, dağılmış, dökülmüş
me'âd; dönüş, dönüş yeri, ahiret
mebhûd; hayretde kalmış, şaşmış
mebzûl; bol, çok
mecîd; büyüklük
meşhâr; övünme
megâk; çukur, mezar
megârib; batılar, mağribler
megel; kurbağa
mege; sinek
mehmûm; endişeli, düşünceli
mehşûr; dost, haşrolunan

mehûs; yüzü ay gibi olan, güzel
meh-veş; yüzü ay gibi olan, güzel
mekin; yeralan, yerleşen, sözü geçen
mekremet; hürmet
mellâh; gemici
memât; ölüm
memlû; dolu, dolmuş
memnuniyye; bir çeşit yemek
-mend; -li
menkû; kaynar suda kaynatılmış bitki suyu
menn; kudret helvası
mensûs; araştırılmış, tayin edilmiş, açık ve kesin dini hüküm
mer'; adam, erkek, kişi
merdine; eril, erkek
merdümek; gözbebeği
mergûl; 1-bükülmüş, kıvrılmış; 2-kuş sesi; 3-ahenkli ses
merg-zâr; çayırılık, çimenlik
merkâd; yatak
merz; zemin
mesarr; sevinçler, zevkler
mesrûr; meramına ermiş
mestûr; yazılmış, çizilmiş
meşşâta; tarakçı, gelini süsleyen
meştâ; kışlık, kışın ikamet edilen mahal
mevâhib; ihsanlar, bahşişler
mey'at; 1-bir şeyin tazelik zamanı; 2-bir şeyin akıp gitmesi
mezâd; artırma, fazlalık, bir tür oyun
mezc; karıştırma
mezemmet; 1-kınama, yerme; 2-yerilecek, kınanacak iş
mîğ; bulut
mikraz; makas
milh; tuz, tuzluluk
minkar; kuş gagası
mir'ât; ayna
mirrîh; 1-yanık kömür; 2-merih
mir-zâde; emir çocuğu, seyyid
misbâh; ışık
mismâr; çivi, kazık
miş; koyun
miz-âb; su yolu, oluk
mizâd; övünç
mu'arrâ; çıplak, soyunmuş

mû'eyyed; kuvvet verilmiş, sağlam, kavi
mufasssâl; tafsilatlı, uzun uzadıya anlatılan
mûğ; mecusî
muğeylan; çölde yetişen dikenli bitki
muhakkâr; hakir olunmuş
muhassâl; 1-tahsil olunmuş; 2-zf. sözün kisası, işin sonu
muhzır; şeri'at mahkemelerinde mübaşir hizmeti gören kimse
mukâsin; bitişik
mukavves; kavisli, eğik, bükey
mûr; 1-karınca, 2-yoksulluk sembolü
murakkâ'; 1-yırtık pırtık elbise; 2-tas.yamalı sufi elbisesi; 3-rikalı, güzel yazı kitabı
murassâ'; kıymetli taşlarla süslenmiş
murûr; geçme
musannâ'; 1-tasni edilmiş, sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta elinden çıkmış; 2-çok süslü; 3-uydurulmuş
musaykâl; cilalı, parlaklı, yaldızlı
mûşır; ısrar eden
mutallâ'; yaldızlı
mûtedil; orta, ılımlı, ölçülü
mûtî'; baş eğen
muvâre; gidip gelme
muzmer; gizli, saklı
muztâr; çaresiz kalmış
mübâhat; övgü
müberkâ; yüzü peçeyle örtülü
mübrem; sağlam
müft; bedava, beleş
mühezzeb; yakına koyulmuş
mühtec; hiciv eden, hicivci
mükehhel; sürmeli
mûl; şarab
mûlâki; kavuşan, görüşen
mûlâtefe; 1-iyilik etme, lutfetme; 2-kısa mektup
mûlket; ülke
mûltebis; benzeyen
mûnâd; seslenen, tellal
münessim; ruh, hayat veren kimse, bağışlayan
münakkât; tenkit edilmiş, noktalanmış
mûnhâsif; sönük, ışıksız kalan

münkâsim; bölük bölük, kısım kısım, bölünmüş
münzem; sonradan katılan
mürebbi; meyve tatlısı
mürgân; kuşlar
mürteff; yükselmiş yükselen, yüksek, yüce
müsehher; fethedilmiş, ele geçirilmiş, itaatkâr
müsellem; doğruluğu kabul edilmiş
müste'cir; bir şeyi kira ile tutan
müstedill; delil ile isbat edilen
müşâbih; benzer
müşîr; 1-emir ve işaret veren; 2-i.mareşal
müşşât; ayak üstü yürüyen
müş; yumruk
müştemel; bir şeyin içinde bulunan
mütemessik; tutunan, yapışan, müteşebbis
müttehem; hakkında şüphe olunan
müyesser; kolay yapılan, kolay gelen
müz-ab; eritilmiş erimiş
müzd; mükafat
müzehheb; yaldızlanmış

-N-

nâfi; 1-yararlı, faydalı; 2-yumuşak huy; 3-allahın isimlerinden biri
nâh-cîr; av hayvanı
nahs; uğursuzluk
nâhun; tırnak
nâ-kâm; maksadına erişmemiş
nâke; dişi deve
narven; karaağaç
nât; satranç bezi
nâtık; söyleyen, konuşan
nâ-yâb; bulunmaz benzeri olmaz
neberd; harp, savaş
nefhe; 1-esinti, esin; 2-koku, yayılması; 3-bağış
nefrin; lanet, beddua
nefûr; 1-ürkek; 2-herkese iyiliği olan kimse
nefy; sürgün, sürgüne gönderme

neheng; timsah
nehîf; zayıf, cılız, çelimsiz
nekki; pak, temiz
nehl; ağaç, büyük tabut
nemek; 1-tuz, sofraya tuzu; 2-yumuşaklık
neng; 1-ayıp, utanma; 2-şöhret, ün
nerdübân; merdiven
nerrâd; tavla oynamakta usta
nerre; erkek
nesnâs; maymun
nesteren; ağustos gülü, yaban gülü
neşat; sevinç, neşe
neşv; büyüme, boy atma
nevâib; belalar, musibetler
nevmîd; ümidi kırık
neyze; kargı
nigehbân; bakan, muhafaza bekçisi
nigîn; yüzük
nigûn-sâr; baş aşağı
nihâd; tabiat, huy
nikad; nükteci
nim; yarım, yarı buçuk
nim-küşte; yarı kesilmiş, yarı öldürülmüş
nimer; kaplan
nim-mürde; ölüm derecesinde olan
nisâb; asıl, esas
nişâr; serpmeye, saçma, dağıtma
nisyân; unutma
nitke; gibi, benzer
nişimen; meclis
nivîşt; yazma
nizâ; kavgaya
nuhûset; uğursuzluk
nûş; 1-tatlı bal; 2-içki, iştret
nüfûr; 1-gitme, uzaklaşma, korkma; 2-minadan mekkeye gitme
nühûfte; gizli, saklı
nûk; sivri uc, gaga, zirve
nüvîd; müjde, iyi haber, müjdeleme

-Ö-

öndül; mükâfat

önek; duvarın yıkılmaması için koyulan destek direği
‘öşr; onda bir

-P-

pâ-bend; ayak bağı, mani, engel
pâdâş; mükafat
pâ-mal; ayak altında kalmış, çiğnenmiş
pârû; 1-kar küreği, kayık küreği; 2-ihtiyar
pâsuh; 1-cevap, 2-itaat, 3-ödül, 4-karşılık
-pâş; serpen, saçan, dağıtan
per-dâht; cilalı, parlaklık
perk; 1-sağlam, sıkı, kuvvetli; 2-katı, sert; 3-şiddetli; 4-süratli, hızlı
perrân; uçan
perseng; konuşurken alışkanlık dolayısıyla lüzumlu lüzumsuz “efendim, efendime söyleyeyim, uzatmayalım” gibi tekrarlanan kelimeler
pertâb; uzağa düşen ok
perverd; besleyen
pes; bundan sonra
pesend; beğenme, makbul, güzel, kalite
peyvend; ulaşma, bağ, ilgi
peyvest; bitişme
pezîr; kabul eden
pih; iç yağı
pir-âne; yaşlılara yakışır surette
pirâste; tertiplenmiş, düzenlenmiş
pirehen; gömlek
pîrûz; muzaffer, galip, başarılı uğurlu
pîr-zen; yaşlı kadın
piste; fistuk
pister; yatak
pîşe; sanat, iş
pişva; reis, başkan
pû; 1-araştırma, arama; 2-koşma
puhte; pişmiş
pulad; çelik
-pûş; örten, giyen, giyinmiş
pürkin; düşman
püşt; arka, sırt
püşte; küme, yığın

-R-

râ’d; gök gürlemesi
râğ; dağ eteği, çayırılık, çimenlik
râgm; burnu sürtülme, aksine davranma, zıddına
râgib; rağbet eden, istekli
ragm; inadına, zıddına davranma
rahş; gösterişli
rahşende; parlak
raht; 1-elbise, giysi; 2-ev eşyası; 3- at takımı; 4-yol levazımı
rakam-zen; yazan, yazıcı, kayıt eden
ramâk; 1-hayat kalıntısı, ancak nefes alacak kadar vücutta kalan hayat; 2-pek az şey
râmih; mızrakçı, mızraklı
rây; 1-fikir, düşünce; 2-tedbir; 3-inanış; 4-danışma
recâ; ümit
ref’î; yüksek, yüce
ref’îü’l-kadr; şanı, değeri yüce olan
reh-güm; yitik yol
reh-nümâ; yol gösteren, kılavuz
reh-nümûn; klavuz, rehber
re’iyyet; teba, çiftçiler
rek; damar
remim; çürük, bozuk
renc; zahmet, eziyet
rencûr; hasta
resen; ip, halat
resîde; 1-gelen; 2-bağlamış; 3- olgunlaşmış; 4-vaki olmuş
reşk; kıskanma
rev; 1-giden, yürüyen; 2-gittiği, yürüdüğü
revâih; rayiha
revgân; yağ
revîş; 1-gidiş, yürüyüş; 2-tarz, üslub; 3-tutum, yol; 4-geçiş, oluş
revnâk; parlaklık, güzellik, tazelik

revzen; pencere
 reyb; şüphe, güman
 rezm; savaş
 ric'et; geri dönme
 ridâ; cübbe, palto
 rikâb; üzengi
 rikkât; 1-incelik, 2-acıma, şefkat
 rîş; 1-sakal; 2-yara
 rişte; iplik
 rîv; hile, düzen, sahtekarlık
 riyâzet; nefsi kırma
 -rîz; döken, saçan, akıtan
 rû; siyah, gözü kara, günahkâr, suçlu
 rub; dörtte bir
 rud; ırmak, çay
 rûh; 1-can, nefes; 2-canlılık, his, duygu;
 3-en mühim nokta
 ruh; 1-yanak, yüz, çehre; 2-anka kuşu; 3-
 dizgin; 4-taç; 5-teraf, yön;
 ruhâm; mermer
 ruhsâr; yanak, yüz, çehre
 ruhu'l-kûds; cebrail
 rumh; mızrak
 rûmî; 1-anadolulu; 2-arap ilinden başka
 ilden olan kimse
 rûşenâ; 1-aydın, parlak; 2-belli
 rûzi; kismet
 rûchan; üstün olma
 rûcum; 1-taşlamalar, taş tutmalar; 2-
 akan yıldızlar
 rûham; mermer taşı
 rüst-e-hiz; kıyamet
 rûsûm; kanunlar, merasimler, kurallar,
 adetler
 rüveydâ; hoş, ince, nazik

-S-

sâ; benzetme edatı olan "âsâ"nın
 hafifletilmiş
 sâ'b; çetin, zor
 sabık; geçici, geçen, geçmiş
 sabuh; sabahleyin içilen şarap

sabûni; nişasta helvası
 sâ'd; bahtiyarlık, kutluluk
 sâd-bâr; yüz kere
 sâd-pâ; yüz ayaklı
 safh; yüz
 safha; 1-bir şeyin düz yüzü; 2-bir şeyin
 görünen tarafları; 3-yazılmış veya yazıla-
 bilir sahife; 4-ince, yassı ve geniş cisim,
 levha; 5-bir olayda birbiri ardınca görülen
 hallerin her biri
 sâfir; yakut
 sâhib-kıran; her zaman başarı, üstünlük
 kazanan hükümdar
 sahne; subaşı
 sahv; ayıklık
 sakf; tavan
 sâkîm; 1-hasta, hastalıklı; 2-yanlış; 3-
 rivayeti doğru olmayan (hadis)
 salar; başkan, reis
 sar'; 1-sara hastalığı; 2-atma, düşme
 sarsar; şiddetli, gürültülü rüzgar
 sâsı; pis, fena, murdar
 savk; öne katıp sürme
 savle-can; çevgan
 savutmak; uzaklaştırmak
 sâyd; av, şikar
 sâye; gölge, himaye, koruma
 sâye-bân; gölgelik, büyük çadır
 sâye-güster; gölge eden, koruyan
 saykâl; cila, cilalayan
 sayru; hasta
 sebûk-hiz; çevik, kıvrak
 sebz; 1-yeşil, taze; 2-kılıç, hançer, sevgili
 se'deyn; müneccimler indinde uğur olarak
 bilinen müşteri ile zühre seyyareleri
 sefid; 1-beyaz, ak; 2-zahir, aşikâr
 segâ; salihlik
 seger; hoşluk
 segirdim salmak; akın etmek
 sehâb; bulut
 sehâvet; cömertlik
 sehm; korku, dehşet
 sehmî; okla ilgili
 sehre; büyük taş, kaya
 sehv; yanlış
 se'î; çalışma, emek

se'id; bahtiyar, uğurlu
sekkâk; bıçakçı, para basan, sikkeci
selb; 1-ayırma, çalma, berteraf etme; 2-
 nefy ve inkâr
selîl; 1-yeni doğmuş erkek çocuğu; 2-
 netice
selva; beni isra ile gönderilen bildirine
 benzeyen kuş
semek; balık
semen; yasemen
semin; değerli, kıymetli
semm; zehir ağı
senâ-gû; metheden, ögen
senbûse; bir çeşit yemek
senc; pençe
seng-sâr; taşlama, recim
sepek; değirmen taşının dili
serâdık; 1-büyük çadır; 2-otağ
ser-â-pâ; baştan ayağa kadar, baştan başa
ser-â-ser; 1-baştan başa, büsbütün
ser-girân; öfkeli
ser-heng; savaşçı
sermed; ebedi, daimi
setr; 1-örtme, kaplama; 2-dizi, dize
sevâd; karanlık
sevâkib; parlak yıldız
sevr; öküz
sevsen; susam çiçeği
se'y; çaba, gayret, emek, özen
seyyâl; akıcı, akan
sığa; sığ
sıganmak; 1-sıvanmak; 2-kolları ve
 bacakları sıvamak; 3-okşanmak
sîb; elma
sil; sel
silk; inci ve tesbih gibi tanelerin geçirildiği
 iplik
sîm-âb; gümüş su, civa
sîman; besililer
simât; nişan, alamet, damga, iz
sinh; dış yuvası, dış çukuru
sipâs; şükür, hamd
sipeh, ordu
sipehsalar; baş asker
sîr; tok
sîr-âb; 1-suya kanmış; 2-taze, körpe

sîrâc; kandil
sipîhr; talih
sirîşk; gözyaşı
siyâk; sözün gelişi
sûd; kâr, kazanç
sudğ; şakak
suhte; yanmış, yanık
sun'; iş, amel
surh; kırmızı, kızıl
suvarmak; sulamak
süban; büyük yılan
sükkân; sakin
süm; sonra
sühan-ver; düzgün konuşan, şair
sümüm; zehirler
süñü; mızrak, süngü
süñük; kemik
sürûd; şarkı, türkû
sürûş; melek, cebrail
süveydâ; 1-kalbin ortasında bulunduğu
 sanılan kara benek; 2-kalbdeki gizli günah

-Ş-

şâh-sâr; ağaçlıklı yer
şâk; yarma, yarılma
şeb-dîz; karayağız at
şeb-hîz; gece kalkan, gece ibadet eden
şebih; benzeyen
şebye; misal, benzer
şegâf; delicesine sevme
şegeb; fitne, fesad çıkarma, karışıklık
şehâ; ey padişah
şehd; bal
şeh-var; 1-şaha ve hükümdara yakışacak
 surette; 2-i. iri ve iyi cins inci
şek; zan, şüphe
şeker-hend; gülümseme, tebessüm
şemîm; güzel kokan, güzel kokulu
şemme; 1-koklama, güzel koku; 2-biraz
şenîd; dinlemek, kulak vermek, anlamak,
 itaat etmek
şerâret; şer işlemek, fenalık
şerm; utanma

şevher; koca, eş
 şihâb; alev, ateş-pare
 şiken; 1-kıvrım, büküm, kırma, katlama;
 2-dalga; 3-yenilgi
 şinâver; suda yüzen, yüzgeç
 şipi; bit
 şîr; aslan
 şire; süt, sıra
 şu'a'; ışın, güneşten uzanan tel tel ışıklar
 şugl; iş, uğraşacak şey
 şukkâ; parça
 şum; uğursuz
 şûr; şamata, gürültü
 şûrîş; karışıklık, perişanlık, heyecan,
 isyan, ayaklanma
 şu'ûnat; hadiseler, olaylar
 şümar; saymak
 şümâre; sayan, sayıcı
 şürû'; başlama
 şütür; deve

-T-

ta'âccüp; şaşakalma
 ta'âlluk; ilgisi olma, sevme
 ta'âllüm; öğrenme, öğrenilme
 ta'âmmuk; derinleşme
 ta'âvvuz; Allaha sığınma
 ta'âzzüm; büyüklük
 tabende; parlayan, ışık veren
 tâbdâr; parlak, ışıklı
 tâb-nâk; parlak
 tagyîr; başkalaştırma, değiştirme
 takâza; sıkıştırma, sıkıştırarak söz
 söyletme
 takyîd; 1-bağlama, 2-şart koşma
 tal'at; yüce
 talh; acı
 tamâ'; çok arzu etme, hırs
 ta'n; sövme
 tañ; hayretde kalmak, şaşırmak
 tanmak; danışmak, istişare etmek
 tapû; 1-zat, kendi; 2-ibadet, hizmet, saygı
 tarâb; sevinç

tarâb-nâk; neşile, sevinçli
 tarac; yağma, talan
 taraz; 1-nakış, ziynet, 2-üslup, tarz
 tarıgmak; daralmak, içi sıkılmak, müteessir
 olmak
 ta'vîd; alıştırma, görenek haline getirme
 tavile; uzun, çok süren
 tavk; gerdan
 taylasan; zahidlerin sardıkları sarık başı
 tebeh; bozuk, çürük, berbat
 teber; balta
 te'enni; yavaş hareket etme
 tehi; boş
 tekâver; koşan, tez ayak, çabuk koşan at
 telâhum; dalgaların çarpışması
 telbîs; doğru görünüp aldatmak
 telh; acı
 temessük; tutulma, sarılma
 temettû'; kâr etme, kazanma
 temeyyüz; kendini gösterme
 temhîd; 1-yayma, döşetme; 2-düzeltilme,
 düzenleme
 tenâvül; yeme içme
 tene''üm; nimet içinde yaşama
 teng; darlık, sıkıntı
 teng-nâ; darlık, sıkıntı
 tep-hâne; ızdırap yeri
 ter-dest; çevik, eli çabuk
 terehhüm; acıma, merhamet etme
 terekküb; karışıp birleşme
 tergîb; arzu ettirme, rağbet ettirme
 terhîb; çok korkutma, korkutulma
 tersî; mücevherat katarak süsleme
 teşne; susamış
 teşvîş; karışıklık
 tevkî'; padişehin nişanlı buyruğu
 tezâhum; toplanma, yığılma
 tezelzül; sarsılma, sallanma
 tezervî; sülüne ait
 tezvîr; yalan dolan
 tezyîn; süsleme
 tınâb; kazığa bağlanan çadır ipi
 tırâz; işleme, nakış
 tihû; çil kuşu
 tîre; karanlık, koyu
 tîr-i bârân; ok yağmuru

tiryâk; 1-zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun; 2-panzehir; 3-afyon
tîz; keskin, kesici, ucu sivri, sert kokulu, acı
tîz-ab; kezzap denilen yakıcı su
tu'ma; rızık, azık
tumâr; 1-tomar; 2-mektup; 3-kitap, defter
tûde; yığın, küme, halk yığını
turfe; garip, acaip
tuyûr; kuş
tünd; şiddetli, sert

-U-

'ubûr; atlama, bir suyun öte tarafına geçme
'ukkâb; kara kuş
'unf; şiddet
uñmaz; iyi olmaz
'ûr; çıplak
'urûk; ırklar, kökler, damarlar
'usât, asiler
usturlab; eskiden yıldızların Arz'a nazaran yükseklik derecesini bulmakta kullanılan alet
'uyûn; gözler, pınarlar

-Ü-

üsküre; toprak çanak
üstühan; kemik
üşmek; topluca gelmek

-V-

vâlih; üzgün, şaşkın, tutkun, aşık
vartâ; uçurum, tehlike

vech; yüz, çehre
verkâ; güvercin
-veş; gibi manasını veren benzetme edatı
vey; 1-o; 2-ey
vezâret; vezirlik, vezir rütbesi
vükûf; durma, duruş
vürûd; varma, gelme, yetişme

-Y-

-yâb; "bulucu, bulan, bulunan, ele geçen" manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar.
yah; buz
yarag; silah
yaşanmak; yaşlanmak
yegin; üstün, baskın, galip, kuvvetli, şiddetli
yek-ser; 1-yalnız başına; 2-bir baştan bir başa; 3-ansızın
yetürmek; 1-ulaştırmak, yetiştirmek; 2-büyütüp yetiştirmek
yigrek; daha iyi, üstün, baskın, tercih edilir
yügürmek; koşmak, hızlı gitmek
yüser; rahatlık, kolay

-Z-

zâğ; 1-karga, kara karga; 2-fitne
zâhum; vurma, darp
zâhir, arka çıkan
zânu; diz
zebân; 1-dil, lisan; 2-lugat, lehçe
zeber; üstün
zeber-dest; eli üstün, mahir
zebûn; zavallı, biçare, düşkün
zecr; önleme, yasak etme
zegâ; saflık, halislik
zeheb; altın
zehî; ne güzel

zehr; çiçek
 zehr-ab; acı su
 zelâm; karanlık, zulmet
 zelbiyye; bir çeşit yemek
 zemistan; kış
 -zen; “vurucu, vuran, atan, çalan”
 manalarına gelerek birleşik kelimeler
 meydana getirir
 zenaḥdan; çene
 zeng; 1-zenci; 2-pas; 3-zil
 zer-bâft; sırmalı kumaş
 zerd; 1-sarı; 2-solgun, soluk
 zer-kâr; altın işi
 zevrak; sal, kayık
 zî; sahip, malik
 zîb; sūs, ziynet
 ziba; süslü
 zîhî; ne hoş, ne güzel
 zindegân; diriler, yaşayanlar
 zîr ü bâlâ; aşağı yukarı, alt üst
 zîşt; kötü, çirkin
 zûd; çabuk, tiz
 zû; sahib
 zücret; sıkıntı, darlık
 zünnâr; papazların bellerine bağladıkları
 kuşak
 zünûb; günahlar, suçlar

FERHAD U ŞİRİN MESNEVİSİ'NİN BEYİT VE MISRA İNDEKSİ

A

Od urup virdi devran bu haraba Kubadı bade vü Darayı aba	856	Beşaretden cihan oldu sadada		Anı yordı ki görmek san'ımız anda Beyan anda mı'attaldır 'ıyanda	586
Fakrıla fahreder işüf vü gıydiğüñ 'aba	484	Ki subhan الذى اسرى جعيد	562	Varıdı yüz hüner bir barmagında Çizerdi 'alemi bir tırnagında	1178
Buhuru 'alemüfî gelse hesaba Tokuz eflaki saymaz kim hababa	1520	Nesebde nisbeti iki atada Çıkar Nuşirevan bin Keykubada	3391	Yılanlar kim tolaşmış gerdeninde Sanasın tig u hancerdür yanında	2014
Bol açmak iş midür bir içim aba Ya o kasr-ı sayan kimdür hebaba	3071	İki gonçe herim istifade İki kebek deri sahn-ı safada	454	Görinür nur-ı hak semalarında Hezaran fetih-i ser-imalarında	621
Kamerdür irdi gıya burc-ı aba Güneşdür girdi yamıl hicaba	2087	Süfütler açdı yapraklar havada İsmıd başka bir leşker semada	1760	Te'emüñl eyle her işüfî affında Peşiman olmayasın ta soñunda	921
Cihan-ı himmeti alsa hesaba Tokuz eflak ki saymaz bir hesaba	740	Dahi cünbiş yogıdı nar u bade Uyurdu ab-ı sahra-i fenada	118	Olanı cümle kodılar öñünde Senalar itdiler bi-had soñunda	2689
Nusret iderse tañ mı izüfî tozma saba	487	Çün irdüm hak-payefiden murada Nedir bu mal-ı minnetler arada	3070	İki nergis durur naz uyhusında Yaturlar mest olup yaz uyhusında	2380
Nigara dilbera 'iffet cenaba Kamer munzarlar içre afitaba	4357	Bakup gördiler ol can yok arada Biri birine kaldı macerada	3001	Didi Hüsrev garibüz biz bu yirde Garib ama gibi olur nazarda	4699
Beşer şeklin yazup bir katre aba Şebih eyler cemalin afitaba	161	Atalık hakkiçün kim vardur arada İcazet isterüm bu macerada	1688	Basıldın pay-ı sahra-yı vücuda Ohurdım ma'delet ruynı sücude	4550
Hesabda hisbeti var afitaba Nasibde nisbeti Efrasiyaba	3401	Hevadan geçemin uçmaz hevada Mürid olan erer şeyh-i murada	4895	Şol resme virmişdi mehabet affa huda	508
Yine çihil-hane pür-ihbas-ı zıba Her oda kırk dñnbek üsküre diba	1607	Ne hastıdur musarra olmak 'inada Muhassal işimüz irdi fesada	4662	Kim iktida iderse bu derde bulur huda	503
Heman emretdiler o kasr-ı zıba Ser-a-ta-pa düşünsin farş-ı diba	3155	Görür leşker dahi kim şeh-zade İrüşdi berk gibi dil-i güşada	2057	Olsan 'acepmi 'aleme sen rahmet ü huda	489
Gelüp bir yire beş kamu ehıbbı Heman dem kıldular cem'-i etibba	2514	Mukarrerdür bulardan şah-zade Tena''üm birle ola dil-güşada	1143	Kestüp dilden yol etvar-ı vücuda Kamu gark olmuş envâr-ı şuhuda	618
نعت لسورصدغك والليل اذاسجا	475	Bu üslub ile şah u şah-zade Hezain içre olup dil-güşada	1615	Felek tasile idüp cem'-i dıda Kılurdu hare-i arz üzre suda	3983
Şem'-i ruhuñ çerag-ı şebüstan اذاسجا	483	Bu işden havf idüp Hüsrev ziyade Sipahı içre kaçdı ser-güşada	3585	Döner altıncı namına süveyda Ki nur-ı 'ilm-i Hakdur anda peyda	5001
Çeküp bagrına canı gibi derya Serinde eylemiş çeşmi gibi ca	2633	Kamu mahfi umur izharı anda Rûmuz-ı kainatı varı anda	2169	Bu bi-dil kim olupdur 'ışka şeyda Cünun asar vardır anda peyda	4449
Muhit-i devri tokuz asmanca Yolunıñ merkezi iki cihanca	2196	Bulur ol divi katl etdükdde manda Süleyman-ı nebinüñ mührin anda	1834	Yüzine saltanat tabı hüveyda Sözünde ma'rifet adabı peyda	3411
Bihamdullah ki 'akluñ var cihanca Dilüñ Hurşid kadirüñ asumanca	911	Cibullah anlardur cihanda Geçer tesbihe kesbi her zamanda	835	Figân idüp didi derdile derda Ki bu derde deva olmadı peyda	2835
İrüp yetdi belalar saça saça Gubar-ı tutiyalar saça saça	3110	Açıldı gün gibi çün pustanda Sabık-daş oldu bülbülle beyanda	1063	Bu resme nale eylerken o şeyda Felekden gördi bir şem' oldu peyda	4019

Muhabbet nuru altında hüveyda Cemalinde vefa tıgrası peyda	1010	Baldı anufla millet-i dîn-i revnak baha	507	Bu ma'ni-i dildi can yüzünden Her gûnûfte kıldı keşf ü berka'	3344
Ne tañ bu maha canı olsa şeyda Ki nur-ı hakkı anda gördi peyda	3656	Çü irdi nûkte-dan divan-ı şaha Nazar saldı o taht-ı bar-gaha	3477	Sipîhrûfî olup atlası murakka' Zeminûfî çehresin kıldı müberka'	4479
Didi Şapur ki ey ser-mest-i şeyda İrem Bağı durur bu deşt-i peyda	2773	Didi kimdür safia mürşid bu raha Didi mürşid gerekmez nur-ı maha	3788	Bu eyvan içre bir taht-ı murassa' Yatur üstinde bir şah-ı muberk'a	1936
Giderken işbu halet birle şeyda Ohur deryada birkaç keşti peyda	2672	Didikim söylegin işbu sipaha Yeter taş urdular ben bi gûnaha	4713	Sallu 'aleyhe sümme-i 'ahî ilahe't-tûka	520
Derunında muhabbet oldu peyda Heves kıldı dil-i canını şeyda	3423	Pes irtûp o hevayı bed-sipaha Yüzün düşdi nicesi hak-ı raha	1886	Dilerseñ bu söze bürhan-ı 'ala Okı can ile da' nefesûfî Te'ala	2290
Sözintüfî ger olursa sıdk-ı peyda Ne gam olsa hayret içre o şeyda	3899	Nisar idtûp kamusı pay-ı şaha Gelûp yüz urdular hep Hak-ı raha	1770	Açıldı ol muhalda bab-ı kal'a Sanasın cem' olup ashab-ı kal'a	2147
Afakdan sanma nev oldu peyda Görünce anı öper mühr ü şeyda	4253	İrtûp bir pare andan tac-ı şaha Bırakdı gayretiçün hak-ı raha	3584	كل الأ نامى كان جنيادرسلا	476
Başında tac-verlik yüzi peyda Yüzinde saltanat ferr-i hüveyda	2929	Didi kim serv-i ra 'ismet-penaha Şeh-i meh menzilet encüm sipaha	4177	Kim bi-kûs ü fakirüm emraza mübtela Hep menziline hayretle kaldı mübtela	527 497
Oniki burc-ı gerdun anda peyda Cihan nakş-ı cemalinden hüveyda	1745	Hemin bu halet irdi pad-şaha Musibet düşdi ser-ta-ser sipaha	3889	Didüfî çehar-ı yaruña bu remzi evvela	502
Bu mir'at-ı bedii' itdi peyda Kim anda nakş-ı 'alemdür hüveyda	1640	Cürmün çoğise lûtfûla hod yokdur intîha İrdüfî şu mülke kim aña yok hadd ü intîha	526 494	Yüri var Lami 'i ahvalûfî agla Ki bu küstahlık babını bagla	470
Safasından deruni hali peyda İçünde bir 'acep heyet ü hüveyda	1619	Ol ulu tag kim anda Süheyla Rasad-bend idi bir gar içre تنها	1795	Yunulmuş oku mermerden mücella Ki san ayine-i çarh-ı mîm'alla	2216
اني اجيبه دعو داح اذا دعا	478	İdtûp da'vet Mihîr Banuyı تنها Nigarufî vash 'akdın kıldı inha	4741	İdtûp hersengi bir cam-ı mücella Ki san ayine-i mu'alla	3044
Şebiye itdi elf kaddini kafe Oturdı o arada i'tikafa	4886	Saba vü şadı ile girdi çarha Kûlahın yasemen döktürdi çarha	1364	Kılup o cam ile kalbi mücella İdem ta çehre-i ruhu muhalla	5021
Ey Ahmed ü Muhammed ü Mahmud Mustafa	479	Şunlar ki itdi aluña bu vechle cefa	517	Selam idtûp safia ol Rabb-ı Mevla Buyurdı kim makamufî ola imla	548
Seyretdüfî ol cemali 'ama içre bi-hefa	498	Görüp bu hali Behram itdi nevha İşiden kıldı bagrı şerha şerha	4859	Sevad-ı mülk-i din ma'mur anufla Cemal-i mühr ü meh pür-nur anufla	68
Kanun-ı Şeri'atufî maraz-ı dinedür şifa	485	Terk oldu tac 'izzüfî والضحك	482	Hakdan nisar-ı fazl-ı salat u selam ola	519
'Osman ki oldu sahib nurm-ı istifa	509	Anı dil-i nefse virür bunı ruha Düşer bundan gama andan fîtuha	4950	N'ola rayufî kamudan olsa a'la Ziyan yok meşveret emrinde asla	924
Has itdi nakd-ı kalbûfî 'iksir ماغنې	495	Demütüfîdür cana enfas-ı Mesiha Sözüfî Ruhu'l-kûds ya sır-ı اوحى	3272	Yüz gün gibi nur-ı hüsne matla' Zi matla'-ı hüsni hüsni matla'	3338
Gel ey saki sefer düşdi uzaga Elüm tut düşmüşüm bend ü reyaga	1726	Birliğe irdi 'aşuk-ı ma'suk mutlaka	500	İdtûpdür ol dahi bu gar-ı ma'va Riyazat ehlihdür nam-ı Süheyla	1787
İrtüşse tişesintüfî ucı taga Batardı neyze gibi sade yaga	2828	Bulduñ vücut-ı hakkıla ba'de'l fena-beka	501	Yedüfî od eyledüfî ey bad-ı peyma Mezellet hakine saç dideden ma	607
Ölümle ben baña itdüm diriga Başuma ne bela itdüm diriga	1704	Taht-ı nübüvvet üzre Cenabındı mütteka	480	Kaçan kim ire salık bu makama Ohur Hakkufî lisânı has u 'ama	288
Zamir-i ray-ı paküfîden diriga Figan-ı derd-i naküfîden diriga	2968	Kuduretten kılın kalbi musaffa Aña ahval 'alemidür muhakka	4952		
Aradet hamesintüfîdür bu sevda Bali hünkamesintüfîdür bu gavga	348	Seccade-i meşk fam-ı turrañ Ya hüsnuñfe 'anberin murakka'	3342		

Alup ol meh-likadan ya'ni name Açup şehper uçarken çün hemama	4418	Gün oldu gar-ı zulmetden revana Nitekim ejder agzından zebana	1867	Ne deflû suretise rah-ı ma'na Görünmez suret-i agh-ı ma'na	4989
Mecmû'-ı sıfat ketif-i Hakka Divan-ı cemalîfî oldu mecma'	3339	Cerm ehlinûfise hakk-ı şefa'at ne gam baña523 Görse halûm kafir na mihr-ban aglar baña	4147	Yazup adımı 'ünvan-ı beyana İzafet eyledi am zamana	883
Çü bezm içre ol iki mest ü şeyda Ser-a-ser eylediler huş na'ima	3368	Ey peri kan yaşumiçün ins ü can aglar baña Acıyup derya gibi çeşm-i cihan aglar baña	4144	Atar her cam-ı pertev asmana Nazırn görmemiş devr-i zamana	2161
Me'adinden dilen azürde kılma Sovuk demir döküp efsurde kılma	210	İçi yanıp geceler her şem' kan aglar baña	4146	Meger ol tabdan büt oldu peyda Kim anı ditremek tutdı hemana	2235
Eya zalim iken gerden-keş olma Çü aslufi hakdendir ateş olma	4735	Kiolgarib üflade halin her zaman aglar baña4148 Günyüzüñden ayruğuşdüm asuman aglar baña4145	4145	Çü halvet kıldılar Ferhad-ı dana Yanma aldı ol mahı hemana	2276
Görürler bir cevandur hub-ı sima Teninde yok ramak canında amma	2635	Çıkıdı elden maye-i hoş ıssı itmez söz baña	4315	Ne ta'lim itdi ise aña Dana Getürdi yerine bir bir hemana	1869
Buyurdu kaldurup taht-ı murassa' Yir üzre saldılar farş-ı mülemma'	3249	Ki hüma-yı himmetüñ zallı düşse añsuz baña4316 Taña kalmışdur gök ehlinüñ gözi düp düz baña4314	4316	Bulur ol garı kim Sokrat-ı dana Anufi cevfinde sakindür hemana	2211
Fel ek gibi idüp mehdin murassa' Bisatın kıldılar mihr-i mülemma'	1029	Ahkim oldu beraber gice vü gündüz baña	4317	Olup derya gibi hunlar revana İrüşdi mevc-i felek asumana	1916
Felekler cünbişi bazıca sanma Sakın mihrine germ olup inamma	4642	Günyüzüñ şevkile mahum gicedür gündüz baña Ve nice bir ta'lim açmaz yüz sitarum yüz baña	4313	İdüp karur-ı endazı nişane Bir od demrenlû ok kodı gümama	2693
İkin zülf ü 'izarufla inamma Yele aldanma vü suya tınma	3947	Ne ıssı Hüsrav olmakdan cihana Ki hüsrav ire andan sofıra cana	857	Şan iman riştesidür şem'-i cana Reh-i hemvaradur bag-ı cinana	64
Nigara fırsat eyyamın kaçırma Civanluk çağınufı kammın kaçırma	4749	Girüp gördü ki bir huş tab-hane Sefa vürür der ü divarı cana	2164	Ki idek bu rûsul-i nûkte-dana Disüfi Perviz-i şah-ı hükm-rana	3497
Egerçi bi-nişandur ol mu'amma Çıkar feth olsa likin yüzbiñ esma	2397	Didi kim söyle la'linden nişane Didi kim hem dem olur raz-ı cana	3794	Elin sundı heman tir ü gümama İdüp kapu dağı şahsı nişana	2153
Anufila feth idüp yüzbiñ mu'amma Görürsen niçedür te'sir-i esma	1850	Çü ferzendüm dönüp devran Süheyla Ola aksam-ı hikmet içre Dana	1834	Yeründen turdı 'izzet itdi hana Olup şeh dahi ol yane revana	1808
Muhassal keşf olursa bu mu'amma Çıkar her noktasından yüzbiñ esma	105	Kadeh sun sakiya ben hasta cana Ki şahıfı medhin idem bi-Hüdana	728	Bu germiyyetle ol üstad-ı dana Çog işler işledi olg ün tavana	1265
Güzar eyler yolum bir merz-i buma Ki saldı derd ü gam çin'ni ruma	2750	Düşüp avaze-i 'adl-i cihana İrüşmişdi 'Irak u İsfahana	972	Ne ıssı kimiyadan merd-i dana Ki zer tahsil idüp olmaz tavana	939
Şanunda geldi sani-i esmin ez-hüma Tañ mı yüzüñ cihana olursa hüda-nûma	505	Elini sundı çün levh-i beyana Heman barmak kodı harf-i cihana	1057	Cigerden ney gibi kıldı figana Didi bi şî'ri oldum yana yana	2712
Nur-ı hidayetüñ eger olmasa reh-nûma Her biri oldu hüsale cam-ı cihan-nûma	488	Temaşa olmagiçün kainata Atup deryaya salmış şeş cihana	2640	Hekim-i dehr-i Eflatun-ı Dana Sipihr ahvaline gün gibi beyana	1638
Giriftar itme canum renc-i nazna Dilüm kilkin kilit it genc-i nazna	24	Kül oldum hicr odından yana yana İçür vuslat şarabın kana kana	3083	Bi'hamdullah bu şirin fesane 'Alaragmiz'-zaman geldi beyana	5022
Olmıya benden özge bugün müstehak aña Yürür zıkr-i Hak ile yana yana	524	Veli bir kaç sözüm var bu civana Şu şartıla ki halvet ola hana	2272	İrerler nagehan bir nerdübane Ki gelmez şerh ü ol safi beyana	2215
Elinde sübha adı Hacı ana Kim bir sedefden iki güher virde Hak aña	4473	Ümid oldur bu dergehden hemana Ki mevli'ul-kavm minhum hays-ı kana473	473	Scr-i zill-ı himayetdür cihana Ki gelmez suret-i hali beyana	86
	513	Cihanda razı ol bir üst-hane Benüm toymaz gözüm kevn-i mekana	343	Kılıcı berk-veş ateş-feşana Okı şahbaz-ı nusret aşiyana	738

Kamu cem' oldu mülk arakatına Nitekim bendeler Mevla katına	1189	Şu ferman ki olmuşdı biz gubare Kayadan arg kesmek cüy-bara	2879	Kılup ol kuh-ı ahvalin şamara İder cevfine her garufi nazara	2210
Pes anufl rikkat idüp her katına Sürüp rahşın yakın vardı katına	2933	İrişdikde o serv-i 'alem-ara Sala hoş arga abı bi-mudara	3079	Salup tig u teber her şa-hisara Girerler od gibi o bişe-zara	1993
Kaçan girsefi o mahufi revzenine Girüp devlet gibi varsaftı yanına	3958	Kadumufl Yemendür her bir diyara Bi'hamdullah kadem basdım bu gara	1815	Saba-veş 'azm idersefi o diyara O cennet bağı gibi lale-zara	2757
Turup vardı heman Şirin katına Bakup ol gül-'izarufi tal'atına	2888	Getürdiler o kasr-ı zer nigara Pes andan 'arza kıldılar nigara	4784	İrişdi müddetile ol diyara Nesim-i subh gibi murg-ı zara	3442
Din kasrını bu çar-ı sütun üzre hoş bina	504	Makamufi kuh midur yohsa sahra Feraşufi har midur yohsa hara	4288	Gehi yunsufi ki etsüfi nakşı hara Ben aña eylesem bir bir nazara	1262
Kimi zer-beft ü kimi surh-diba Görinenden heceldür çarh-mina	1734	Adım Karen işlüm hud aşikara Elümde tişe vü ögümde hara	1247	Gözüm yaşına acırdı derya Yanar derdile deşt ü kuh-ı sahra	4123
Bulup a'la adından fark tı					
Bu cem'iyet anı kıldı musanna	874	Ki olmuş anda bir kuh aşikara Ser-a-ta-pa vücudı sentüfi hara	1780	İki payım idüp mikraza hemta Hemişe kesdirtürsin kuh u sahra	334
Bir noktası cana bifi sebakdur Zi suret-i dil-keş musanna'	3340	Sefası la'l-i manend aşikara Libası la'l-i ruşen üzre hara	2228	Ecel sayd eyledi Behramı göre Zebun kıldı dil-i Timurı Mora	852
Neheng-i can-sitan turmaz ögine Seker dem salsa badi kor sofinı	2555	Ki döndi sahn-ı gabra penbe zare Ağaçlar beñzedi evvel bahara	1445	Şuhudı dide irmekden müberra Vücudı fehmi sagmakdan mu'arra	169
Ki devlet ok gibi irüp kapufla Meh ü hur müşteri oldu tapufla	1806	Çü saldı pertevin o tire gara Sevadı döndi şamikin nehara	1919	Heman can atup irdi bam-ı kasra Nazar saldukda o aşub-ı 'asra	4167
Salam eyler Mihin Banu kapufla Beni sür'atla gönderdi tapufla	3087	Anası hali hud gelmez beyana Ki gark itmişdi cismın kara kara	4830	Ururlar çar asası çar-ı kasra Ki çar erkan ola her çar-ı 'asra	1208
Didi o lokmadan taş yok düşine Didi sen pendüfi virgil başufla	3801	Aña dek kim bu çarh-ı bi-mudara 'Acep mensuba kıldı aşikara	3388	Yanarken halin o cellad-ı 'asra Tokundı didesi altıncı kasra	4073
Kamusi tac-darı mülk-i derya Ta'azzümde felek farkına kor pa	2552	Kılup Hakan bu Maniye mudara Heman dem itdi bir 'özr aşikara	1623	Kaddüfi okı bir kasidedür set Ya kaşlarufi iki egri mısra'	3341
Tek ü pu eylemezdi zir ü bala Fena deştinde idem bi-ser ü pa	323	İrişüp na-gehan kıldı nazara Kıyamet gördi olmuş aşikara	1224	Havali sebze-zar u cennet-asa Ki ser-gerdanı idi çarh-ı hızza	1307
Kaşı nundan cebin altında peyda Ya levh-i ruhları üzre iki ra	2378	Görinür çok 'alamet aşkara Olur güya kıyamet aşikara	2135	Dil-ara vü dil-aram u dil-asa Semen-buy[u semen-ruy u semen-sa	3235
Bu rengin kıssa-i hünkame ara Bu resme itdi gül-gun name ara	3040	Seher ki irdiler çün bişe-zara Ki yol yogıdı anda mur u mara	1976	Açar subhufl 'izarını gül-asa Kılur zülfini şamufi sünbül-asa	136
Gir ü meşşate sun'-ı aş-kara 'Arus-ı dehre oldu çeñtre ara	1360	Girüp o hanma kıldı nazara Hezzain gördi kim gelmez şamara	2179	Bi-keyf ü iyn bi-kem ü za' u bi-mesa	499
Veli var kallesinde bir 'acep ca Hevası can-efza sahn-ı dil-ara	1798	Çü bakdı ol ruh 'izara 'izara Dilini yakdı Vamuk gibi nara	2418	Çü ben 'alemde oldum Meryem-asa Ara din egmezem öltürse 'İsa	3464
İki ebru-yı müşkindür iki ra Şeref burcında meh gibi dil-ara	81	Kimine irişüp bir tahta pare Çıkardı mevc-i derya bir kenara	2604	Ecel gördi elinden dad kılssa Kuzıcagum diyü feryad kılssa	4602
Urup kapuyı açdı bi-mudara Bakup gördü ki o serv-i dil-ara	4802	Gelüp kahrıla düşdi ol diyare Kamu il gün kaçup girdi hisara	4498	İdüp deşt ü diyarın sehre-masa Komayup bir eyler çüb asuman-sa	3855
Güneş oldu bulutdan aşikare Göründi o cemal-i 'alem-ara	2962	Alup çün gitdiler Ferhadı dara Kasavet geldi kalb-i şehir-yara	3874	Her gice başum cevahirinden İklil-i felek olur murassa'	3343

Giyüp rakkaslar zerbeft ü dünya Tarab raks itdüler mihr-i felek-şa	1431	'Akl anda kıldı 'aciz ü 'ışk oldu pişva	496	وارسل من سنيا التحيات	
Didiler eyleyüp bir bir temaşa Bu işler adem işi ola haşa	3154	O zindanı kılup Şapura me'va Gam asibinden oldu işi eyva	4435	الي اصحابه بخيرالبرايا	3
Görüp her yanın itdüler temaşa Didiler böyle firdevs ola haşa	1329	'İna bağında hasıl idüp eyva Bela okına kaddın eyleyüp ya	4828	İren şiddetleriçün enbiyaya Olan zilletleriçün evliyaya	2862
Zihi devran ki bir hara tıraşa Virür veznince zer kesdügi taşa	2943	Bu binmiş bir hümâdur ejdehaya Kapılmış berk-i güldür ol sabaya	2920	Beden bulmasa 'alem içre daye Ebed açmazdı el illa du'aya	650
Giyüp gül-çehreler gül-gun-ı dība İderlerdi o gül-zarı temaşa	1303	Cibü'l-hakk-ı mahbubü'l-beraya Kerimü'l-halk makbulu's-secaya	364	Çü buldı hikmet ehli böyle paye Baş açup el getürdiler du'aya	1773
Ki Ferhad itdigince 'ışkı ihfa Halaik içre oldu razı ifşa	2477	Geltüp bir yire eşraf u re'aya Şehiçün düzdiler bi had Hudaya	1769	Makarr olmuş içi nar-ı belaya Duhan gibi taşı çıkmış hevaya	1998
Olurken 'arş-ı mazhar nur-ı zata Tecelli itse duymaz bir sifata	4986	Getürdi zarı idüp el du'aya Açup başın yüzün tutdı Hudaya	2853	Kademde Hızr sen demde Mesiha Olur 'alem kadimüfî birle ihyā	3940
Şol bir muğni ki siperün biçdi bi-hata	486	Tapuña cümle varlıkdur meraya Ne yüzden gözleşem sen sen Hudaya	2855	İderler her nefesde çün Mesiha Zekahı mürde-i göz göre ihyā	1458
Serta kadem ki olmuşum alude-i hata	522	Kürek gibi tutup eller du'aya Sütun var açdılar başlar Hudaya	2588	Kadimde Hızrsın demde Mesiha Ben ölmüş camı tañ mı itsüfî ihyā	4320
Olup merci' eşignü kainata Ta'ayyün geldi senden şeş cihata	4117	Bu deflüt cüd n ihsan u 'ataya Ne istihkakum içindür Hudaya	337	Hem eşref ü beşersün vü hem fahr-ı enbiya	481
Mahsus لا فتى idi mensus هل انتي	511	Didi şeh gerçi had yokdur 'inaya Veli gördüfî sizi irdüfî sefaya	1812	Hem nur-ı çeşm idi saña ey şam'-i enbiya	515
Bular ayine der-zat u sifata Digerler nur-ı hakla ka'inata	225	İki ayine-i envâr Hüdaya İki tuti saray-ı Mustafaya	453	Ger iktibas olmasa nurüfîdan enbiya	491
Bakup 'ayn-ı 'ademle mümkünata Diye emvac-ı derya ka'inata	287	Ki andan iderdi insle cinn ü melek haya	510	Salar sabekın idi sır-ı hayal-ı etkiya	506
Gelup dil-teşnelük Hızır nebata Düşerdi görilüp ab-ı hayata	1395	Niçün saldufî da özñüfî dam belaya Neden düşdün bu kam-ı ejdehaya	4490	Cüft-i kabul şir-i Hüda kütb-ı evliya	512
Sakalum ağı rehberdür memata Ecel berfi durur keşt-i hayata	1529	Tehi destüm bu dergehde Hüdaya		Sultan-ı çar-baliş eyvan-ı kibriya	477
Sa'illere hemişe çü peşñüdür i'ta	525	الي ارواحهم منكالتحيات	471	Na'lininüfî idündi gubarnı tutiya	493
Bu bağ içre sarardup çehre eyva Kıla çün penbe-i riş içre ma'va	1530	İmamet idüp anda enbiyaya 'Uruc itdi semavat-ı 'alaya	563	Nurmdan iktibas iderde kamer-i ziya	514
Muhit üstine pes dikdi لوي		İrüşür nagehan bir hoş feza Nicesi hoş feza-i dam belaya	1995	Can virdi yoluña biri bi's-şevk'üz-ziya	526
'Iyan itdi علي العرش استوي	580	Kaçan meyl eyleyüp ben bu hevaya Salam bir niçe mazlumu belaya	3974	Talup camı buhar-ı dud-ı sevda Dili pür-ateş oldu çeşmi derya	2501
Kılup incirleri bi-dud-ı helva Fırvan her taraf pürmen ü selva	3218	İrişdi il nesimi ejdehaya San urdılar ecel tigin belaya	1889	Du'a tirine her dem oluben ya Dehanı remz ider bu razı gūya	93
İdinmişdür sūheyla anı ma'va Ki yok can u cihandan aña pervā	1801	Çü guş urdı hekim o maceraya Heman dem iş buyurdı fikr-i raya	4447	Bi'hamdullah nekim kıldum temenna Hüda yarı kılup buldum müheyya	1518
Egerçi 'akla müşkildür bu sevda Veli çün terk-i can idem çü pervā	1685	İletdiler behiştî bir saraya Ki kahı hak okur kasr-ı saraya	3450	Kararum gitdi itdüm 'azm-ı derya Kimi esbabımı görgül müheyya	2533
				Çü ol haletde kim çalkandı derya Seradan mevc irüşdi ta Süreyya	2622
				Geçüp evc-i felekden mevc-i derya Görtündi ka'r-ı ab içre Süreyya	2597
				Gülistanında şebnem heft derya Şebüstanında bir meş'el süreyya	772

Susuz üfünde can vire evlad-ı Murtaza	518	Varup mahzenler üzre içdi ebvab Düzetdi 'ayş içün bir yıllık esbab	1352	Degil ruy-ı zemin ba sufhe-i ab Felekler aşırurdu atsa pertab	1089
Meddahı olmağa degilüm bir nefis-i seza	521	'Adem subhunda nergis gibi pertab Gözin yıldızlaruñ almuş idi hab	117	Getür saki kını ol bade-i nab Ki dil-hicran-ı gamından oldı pertab	4407
B		Eger 'avnufıdan olmazsam meded yab Beni gark-ab eyler gussa-i hab	4916	Cihan bağın idelden lutf-ı seyrab Varise ateşidi can-ı pertab	978
Anuñ mahsulı tab oldı benüm ab Bu gamdan lacerem ol oldı bi-ab	2108	İmam-ı mescid-i din zeyn-i mihrab Sirac-ı ehl-i cennet şem'-i ashab	420	Nebat-ı ney-şeker feyzüñfe sir-ab Hayat-ı mah u hur fazlufıa pertab	156
Düşüp cuy içine pür piç-i pür-tab Yürüdi ejdeha-girdar ol ab	3126	Derunuñ teşnelikten ola pertab Sunayum dem leblerümden safia çalab	4299	Kadehden gül ruñı oldıkça sir-ab Olurdu ruy-ı hare gibi pür-tab	1390
Sehab içindeki her katre-i ab Meger kim penbe tahmindür degil ab	1444	Yine Hakan düztüp 'ayşıçün esbab İçüldi cam-ı cemden bade-i nab	2184	Çıkup mihr urdu sankim ebrden tab Özin o çeşme içre itdi pertab	2084
Atıldukda suya o gevher-i tab Sepildi yüregine 'alemüñ ab	2089	Düztüp her içinide 'ayşe esbab Ferağat birle muş ide mey-i nab	1139	O meh-peykerden anda bulmayup tab Elinden itdi o gözgüñi pür-tab	2448
Komaz Rüstem dilinde bu sitem-tab <Ki> içirir dehr ile zehr-aba zehr-ab	855	Müheyya oldı çün alat ü esbab Turup arg üzre geldi o felek-tab	2824	Cemal-i şem'-i gün gibi urup tab Celalinden vücudı oldı na-yab	2234
Düztüp hara içün her nev'a esbab Velikin anlara Karen virür ab	1288	Elinde hançerüñdür bir içim ab İrüşküm tutuşup oldı içüm tab	4065	Ki canı itdi canan derd-i bi-tab Olam o camdan neşad eser-yab	3366
Heva dahi bulutdan giydi senc-ab Bulut dahi hevadan sağıdı sim-ab	1436	Meded itmezse ben pir sözde bu ab Yakar külli vücudum mülkin ol tab	3039	Egerçi ihsanu's-şî'r olur egzebe Veli 'irfan kalamıdır mühezzeb	930
Döktülmüş ol kadar elmas-ı sir-ab Gören sanurdu anı bahr-i sim-ab	1612	Elinde hançerüñdür bir içim ab İrüşküm tutuşup oldı içüm tab	4065	Dahi dördüncisi bunlardan agreb Ki yok yok birbütünden ki müzehheb	1331
Benüm tufan-ı 'ışk içre çü gark-ab Senüñ çeşmüñ kim itdi böyle hun-ab	3720	Tenüñ sıhhat bulur canuñ tutar tab Olur kalbüñ güneş gibi cihan-tab	2251	Me'ani leşkerin iden müretteb Bu resme sürdi söz mülkine merkeb	3514
Kirec tutardı mizanla meh-i tab Çekerdi delvle dullab-ı çarh-ab	1214	Tokuz ay sabr ile bir katre-i ab Olur rahm içre hurşid-i cihan-tab	2472	Meger yazmaga gam şerh-i müretteb Düzerdi katib-i devran mürekkeb	3982
Kurup meclis getürdiler mey-nab Yemende yok 'akik o nev'e sir-ab	2709	İnce cism ü cana kuvvet ü tab Uyarur canın o şem'-i cihan-tab	2646	Bu resme cümlesin idüp mürekkeb Çıkardı nam-ı Ferhadı müretteb	1025
Virüp stünbülleründen 'ışkdan tab İdüp nergislerüñ çeşmini pür-ab	711	Görüp Şiruye bir hüsn-i cihan-tab İçine 'ışk odı saldı nihan-tab	4718	Nisar makaddemüñçün cümle kevkeb Tutarlar elde güherleri müretteb	547
Hired Ferhad canuna salup tab Kılur çeşmini nergis gibi pür-ab	1599	Müdam içüp hararetle mey-i nab Şebab u hem şarab odı urup tab	2520	Gel ey her matlubuñ fethine talib Bil evvel zikr-i bismillah vacib	49
İrişüp od gibi o tir-i pür-tab Bogazından revan geçdi çü tiz-ab	1910	Cemalinden behişt-i heşt bir bab Celalinden cehim-i heft bir tab	140	Okurlar adını Şem'un-ı rahib Ruñı can bezmine şem'-i mevahib	4902
Mukayyed olmayup bu remze Ferhad Heman sandukı açdı nitekim bab	2357	Füruğ-ı subha beñzer bu iki bab Durug u sıdk babından urur tab	4926	Ki ol genc içre vardır çok garaib Bulur hem Ehrimen andan nevaib	1847
Meger bir subh-ı hurşid-i cihan-tab Açar bu gencden afaka bir bab	1596	Olurlar sofrıa bir sa'atda na-yab Nitekim nilgun-ı ebr içre mehtab	2575	Hesabın idemez çarh-ı muhasib Nazırn görmüş çeşm-i kevakib	1932
Devatından çü kilki ola seyrab Yazar nevüñ'l-kalem şerhinde yüz bab	875	İkinci kasrdan açıldı bir bab Ki andan 'ayn-ı 'alem toldı mehtab	4034	Şeh-enşah-ı cihan sultan-ı garib Elinden lokmasına ola talib	3836
Getür saki baña cam-ı mey-i nab Bu sa'at kim müheyya oldı esbab	1162	Aña dek kim külengin mihr-i pür-tab Elinden kıldı tag ardına pertab	2830	Cihandan dime irşad oldı gayib Cihan mürşiddür amma kanı talib	4891

Olub ruşen mesabih u sevakib Meşarık-veş münevverdi megarib	535	Öfüm girdab-ı hayret ardum emvac Na yafıa kaçayum ben zar u muhtac	2468	Geçen ahval-i hud yad eylemek hiç Benümçün ah u feryad eylemek hiç	4570
Afia nefs ü dil ü candur mîtrakib Pes eyler her nefes seyr-i mîratib	301	Ne canem hiçüm vü bil hiçden hiç Arada sözlerüm bir huşk-ı tezvic	17	Birine itmeyüp şeh-zade hu piç Görüntüdi bu işler hiçden hiç	1132
Viren bu sahn-ı 'işret sahnma zib Bu resme itdi söz bezminde tertib	3149	Kamu şahlar afia nisbet çeküp renc Egerçi şehdür amma şah-ı safranc	756	Bu afetden yafıa salma nazar hiç Ne pend itdümse andan olma der piç	3112
Çü fikrinden görindi böyle takrib Revan şahane bir bezm itdi tertib	1507	Dil ü can ile yıllar çekmeyüp renc Sehil müddetde hasıl oldu bu genc	5023	D	
Yedinci tura dindi mühtece'l-kalb Ki envâr-ı Hüdâi o kılur celb	5002	Bu şeyda nev-civan kim çekdi çok renc 'Avaz olmaz afia 'alem tolu genc	3165		
Beşinci tavra dirler cennetü'l-kalb İder cennet Hüdadan gayrı selb	5000	Egerçi yolca bihad çekdi göt renc Hüdadan irdi her yerince yüz genc	2242	Senalar eyledi Pervize bi-had Haberler sordu andan sofrı bi 'ad	3484
Didi olmaz gedalar lokması cerb Didi bir lokma içün itmegil harb	3800	Ki nar-ı ejdehadan çekmeyüp renc Bulasın am katl itdükde yüz genc	1846	Dahi firuze vü seng-i zeberced Hesabın kim ider bi-hadd ü bi-'ad	1613
Senüfüdür cümle 'alem şark ger garb Mesehherdür tapufla sulh ger harb	804	Pes andan dest-han bulup güher-senc Virür her bir hüner ehline yüz genc	1336	Tevarih içre biri kamil üstad Mu'ammada çıkarmış birisi ad	3231
Seni divanelik ger kılma mağlub Peri peyker olur il içre mahcub	3103	Egerçi bafıa senden irdi sadranc Velikin sende bendesin elem senc	4554	Ki Han çün eyledi bu 'özrimi red Ne haddimdür dahi kim 'öz idem 'ad	1581
Egerçi nafe-i tatardur hıub Olur mı 'ukde liken dahi mergub	666	Sühan şevkinde san'atlar kılub harc Hezaran nükte-i na'z eyledüm darc	709	Olup 'alemde şakird-i yüz üstad Kazandım yüz su ile hareden ad	1248
Yine bir kasr ta bustamı üslub Der ü divarı mina reng ü mergub	1304	Hüda dürcine bir kufl eylemiş derc Ki feth olmaz cihanı eylesen harc	3502	Nice can kılmasın ney gibi feryad Kerem ehlinde ancak kaldı bir ad	1344
Demüfiden buldı sıhhat cism-i Eyyub Açıldı nurufla çeşm-i Ya'kub	392	Tolup ol havz çün kıldı temevvüc Tamam itdi safa ehl-i teferrüc	3150	Beyan idüp komuşdur ehl-i irşad Bufla afak afia enfes diyü ad	4947
Olursa 'ömr-i Nuh sabr-ı Eyyub Bu işden behremizdür hun-ı Ya'kub	2810	'İyan oldukça deryadan temevvüc Olurdu bi-'adet hu'bet teferrüc	2570	Giderken bahr içinde hurrem ü şad İrüşdi nagehanı bir kuy-ı bad	2659
Egerçi han çekkerdi sabr-ı Eyyub Darir olmuşdı gamdan hemçü Ya'kub	4827	Şeh idince tedarik irdi bir mevc Ayurdu cöngi zevrakdan tutup evc	2594	Yerinden sıçradup atını Ferhad O hak tire irdi nitekim bad	1887
Kadeh sum sakiya dehr-i pür aşup Vücudum mülkini kıldı leged-kub	3682	Ç		Çü Şapurufi sözün işüdi Ferhad Dili ucıla didi aferin-bad	2759
Kılup iklim-i kesiri pür aşup Medain mülkini idüp leged-kub	3854			Kılurdu ehl-i bezmüflı hatırın şad Okurlardı hezaran aferin-bad	3096
C		Uyan bu hab-gahdan tur gözin aç Felek ferkına payüfiden güher saç	544	Sehil müddetin o kasr oldu bünyad Ki cennetden didi hur aferin-bad	3057
		Göflül bagına 'azm it hardan geç Şi'arı hardur eş'ardan geç	726	İdüp dilden Hüdānıflı adını yad Atın ol içine saldı çün bad	1905
Her emrün başım üzre gün gibi tac Ayagıflı tozudur gerduna mi'rac	677	Veli bu togrı sözdür 'ayn mü'evvec Sehi kametleri her dem görür geç	3659	Urulmuşdur bufla su üzre bünyad Zücacı kabbedür içi tolu bad	4626
Ser-i haraya olmuş dürretü'l-tac Felek evcinde bulmuş kadr-ı mi'rac	3541	Götzeller zülfi gibi oldu pür piç Didi açma bu mihnet damını hiç	2356	Sühandan oluben sevsen-veş azad Niçün gül gibi 'ömrüflı ola berbad	697
Salup ma'suknufi mülkine tarac Bedenden başlar alup başdan tac	3838	O ser-keş kal'e buyın virmedi hiç Visal-i zeyline el irmedi hiç	3687	Nice yüzden uruldu 'ayşe bünyad O kasr u havz oldu cennet-abad	3157
Eger ruz-ı sefid ü ger şeb-i dac Olubdur feyzintüflı cudına muhtac	180			Mithendisler urup ol damda bünyad Yapalar çar-ı kasr-ı cennet-abad	1206

Uruldu aña müddet birle bünyad Vesaitsiz anı kin kıldı icad	5012	Çü Şapur adını guş itdi Ferhad Cigerden derdile guş itdi Ferhad	4251	Didi kimdür bu tuhfe adem-i zad Ki gördüm anı göflüm oldı na-şad	3542
Resulüfı ruhu anlardan degil şad Niyiçün tig-i kahrüm almaya dad	769	Etüfden çekdi bi-had renc-i bidad Esir-i derd-i mihmet ya'ni Ferhad	4757	Eger bir kez kılursa lutf idüp yad Ebed bu can-ı gam-nak ola dil-şad	4094
Vü ger kılşam aba tarhına bünyad İrer ol şir-i dilden mülke bi-dad	3457	Pes ol kafur-ı kasr içinde dil-şad Giyüp senc-ab kakum Han u Ferhad	1455	Pes idüp yad-nam-ı hakkı Ferhad Ayak basdı o kasr içine dil-şad	2163
Nazar kıldı çü ol ahvale Ferhad Dilüneydi görüp bu resme bi-dad	2785	Ki bu maksuda kasd itdükde Ferhad Anuñ emrinde kılsm se'i vü imdad	1832	Okndı çünki o yazuyı Ferhad Öpüp sürdi yüzine oldı dil-şad	2054
Bu hikmet sözlerini itmedin yad 'Arz ol idigüm ol şah-ı bi-dad	3589	Buyurdı kim gelüp üstad-ı haddad İde münkad içinde nar-ı ikad	1280	Hukukın o garibüfı itmeyüp yad Bulup kendü muradın oldı dil-şad	4764
O zevrak kim aña binmişdi Ferhad Sürüp emvac öfince çarh-ı bi-dad	2623	Çü ta'viz gözleyüp su virse üstad Döner elmas-ı ateş-taba plad	1254	Bilüp bu hali pes ferzane Ferhad Yerinden turdı hoş Handan-ı dil-şad	2679
Beni divane kıldı derd-i Ferhad Elinden çarh-ı bed mehrüfı bugün dad	1715	İrişmiş gaybden bir kamil üstad Elinde mum olurmuş seng-i polad	2891	Tar u güldi yeründen hurrem ü şad Sanasın sahm-ı gülşen içre şimşad	2916
Çü yayın bağlamışdı hun-i Ferhad Başın kurtarmasa tañ mı o bidad	4734	Görtüdi çün dive o kevkeb-i sa'd Urup bir kakhaha ol nev'a kim ra'd	2007	Yanmca kesdi bir kaç mih pulad Nice kim aña göstermişdi üstad	2820
Zemin örs olmuşdı abı fulad Sovuk ahen dögerdi bad-ı haddad	1448	İder 'arz-i hezain hana Ferhad Hisabın fehmi ide mezad mı nerrad	2061	Ki hazır olmadın sen serv-i azad Güşad-ı bend-i ab itmez o üstad	3088
Ser-a-ta-pa kim eyler ni'metüfı 'ad Ki her müyerinde vardur lutf u bi-had	335	Bizümle kıldı taş kesmege bünyad Şol işler itdi ki itmez adem-i nerrad	2885	İmam-ı kavm-ı ihva kutb-ı irşad Gıyas-ı ehl-i takva gavs-ı evlad	625
Görüüp birbirile oldılar şad Elin öpdı gelüp ardınca Ferhad	1809	Cihandan farig ü 'alemden azad Gam-ı yarayla dün gün hatır-ı şad	3415	Ki Hüsvrevden ola bafıa bu bi-dad İrişüp Çin-i maçine ola yad	3849
Kim o derd ü gam 'ışkıyla hem-zad Belalar birle dün gün hasta Ferhad	4612	Egüp Sokrather dem Han u Ferhad Didiler eylesin Hak ruhu şad	2338	Vefa kasrın keremden idüp abad Revanum eylesinler hayrıa yad	4614
Varırlar haba o hur u peri-zad Açar bi-huşlukdan dide Ferhad	2992	Bu iki tuhfe çün buldı Ferhad Hüdaya şükr kıldı oluben şad	1951	Didi 'arz it nedir cananufıa ad Didi kim gayret itdürmez anı yad	3787
İdüp dilden du'ası hatemi yad Yüz urup Hakka bifi canile Ferhad	2073	İşütüdi bu sözi şeh-zade Ferhad Hazin göflü biraz gamdan olup şad	2537	O gün ol serv-i kad olunca azad Revan itdi su gibi ebcedi yad	1059
Ki kıla dört 'ala kasr bünyad Ola her fasl bir kasr içre Ferhad	1138	Süleyman gibi tahtın götürüp bad Su üzre Hızr gibi seyr idüp şad	2566	Bu yüzden çak idüp pendile irşad Dil ü candan kasevler eyledi yad	3105
O mülk içre varmuş bir peri-zad Ki olmuş hüsnine divane Ferhad	4838	Geçüp ol taht üzere Han [u] Ferhad Oturdı devletile hurrem ü şad	2559	Kılup kuyufıda şeb ta subh-ı feryad İderler mi vefadan bendeki yad	4361
Koçup şeh-zade kıldı dilin şad Degil mi didi tapuñ adı Ferhad	1819	Nida-yı guş idince şah u Ferhad Olurlar can u dilden hurrem ü şad	2223	Sözin çün anlaruñ guş itdi Ferhad Ser-a-ser kıldı unutmışların yad	3240
İrüp o kal'anuñ ahvalini yad Sipah u hana rehber oldı Ferhad	2177	Olardan almayup bir habbe Ferhad Du'a itdi göflüden hurrem ü şad	3072	Du'adan eyleyüp ben bi-dili şad Revanum magfiretle ideler yad	5035
Ohup bu ferr-i devlet birle dil-şad Revan şeh-zade adın urdu Ferhad	1022	Zümürürd camelerle serv-i şimşad Çemende salunırlar hurrem ü şad	1402	Üçüncüsine eşgaf urdılar ad Ki o tavr içre kondı 'ışka bünyad	4998
Görüüp o taşı taşdan canı Ferhad Ki buldı kasra kabil anı Ferhad	3047	Okurken bir bir ol yazuyı Ferhad Bir altun baba irdi hurrem ü şad	2041	Geçüp ol taht üzere şah Ferhad Ururlar bade ile 'ayşe bünyad	2065
Bu söz derdini çün guş itdi Ferhad Cigerden ney gibi cuş itdi Ferhad	3737	Kılup viran derunum hurrem abad Gözümü ruşen itdüfı göflümü şad	2267	Siz ilk havz-ı devrin 'işret-abad Urın bir ragm-ı devran 'ayşe bünyad	3173

Yine tahtuna geçdi hurrem ü şad Yine urdu safa bezmine bünyad	2347	Bileklerse iderdi aña feryad Saiklerse kılurdu adını yad	3037	Anuñ hakkında oldu bahs-ı bi-hadd Kaluben berberinüñ itdiler redd	2516
Verildükde tapusına anuñ ad Uruldu altı harf üstüne bünyad	877	Görüp biri olurdu hatır-ı şad İderdi kuy-ı dil-dar atların yad	3919	İrüp her dem nüvid-i feth bi-had Bula bu istan-ı ikbal-i sermed	2246
Görüp o emri tacirler olur şad İderler halini teftişe bünyad	2648	Süleyman var olup hükmine münkat İderlerdi yanında ah u feryad	3919	Göründi bir 'acep sahra-yı bi-had Niçe sahra-yı bi-had mülk-i sermed	4108
İdüp bu resme ol dil-dare me'ad Heman da'vet işine urdu bünyad	3472	Meger kim o arada hasta Ferhad Düşüp eylerdi gamdan ah u feryad	4235	İşaretle 'asasından yapup sed Furatuñ eyledi tugyanını red	444
Mühendis kim bu kasrı kıldı abad Bu resme tach-ı resmin itdi bünyad	1110	Karanı kalmayup biçare Ferhad Buyurdu gare dek pür ah u feryad	4485	Çekiser siz egerçi renc-i bi-had Kazasın yine sizden Hak ider red	2260
Döküp göğsin didikce kan-ı Ferhad İderdi yer ü gök yanında feryad	4829	Bu hali göricek bunlarda Ferhad Nedir diyü sorar bu ah u feryad	2674	Kim eyler ol velinüñ fazlını 'ad Güneş oldu annüñün iki kez red	450
Hususa o ruñ gül kaddi şimşad İdüp bülbul gibi her lahza feryad	4656	Baña gerdundan irdi rahm-ı bi-dad Saña kimden durur bu ah u feryad	3719	Süleymanlık makamın eyleyüp red Sikender gibi yapduñ fitneye sed	398
Edeple diz çöküp öfünde Ferhad Dilinde hizmet ü göfilinde feryad	3094	O olup insana nisyan üzre bünyad Hatadan hali olmaz adem-i zad	3642	Diline olmadın ta'lim-i ebced O olup ümmü'l-kitabıyla mu'eyyed	378
Şu resme urdu sengi tig-ı pulad Ki irdi kuhdan eflake feryad	2999	İdünce feth bend-i aba bünyad Saba gibi irüşdi o peri-zad	3121	Ol hal içre veli o Hüsvrev-i 'ahd İderdi anı katliçün turub cehd	3699
Çü kaldı anda تنها yine Ferhad Dil ü candan idüp derdile feryad	2444	Nihadum hurrem idi hatırum şad Hazan-ı harinden servümdü azad	2748	Bu fikrile olup hıba-yı mürşid Talib rahında eyler se'y idüp cid	4890
Virüp pasuh aña dil-hasta Ferhad Didi candan çeküp derdile feryad	3550	Cemalin 'arz idüp eyler dilin şad Kılur gamdan visali birle azad	3639	Kılup dendanların ser-tiz-i teşdid İder her dem baym teyid ü teşdid	102
Bu o bülbul gamından eyleyüp yad Kılup ol bir kilek derdile feryad	4205	Çeküldi tig dehre sedd-i polad Cihan ye'cüc-i gamdan oldu azad	748	Ne deflü 'arif olursa muvahlid Ger ü tevhiddür tevhid-i cahid	272
Yine od urdu bezm ehline 'avvad Yine sözile neyler kıldı feryad	1426	Yüzünü görmemişdür ademi zad Meger bir niçe gül-ruh serv-i azad	2795	Yazup bab-ı nübüvvetde şevahid Getürdüñ da'vi-i fazluña şahid	691
Egerçi sohbetinden oldu dil-şad Velikin mihnetinden kıldı feryad	4399	O olup ol name ile kan u dil-şad Olan bu bade ile gamdan azad	4264	Yine ol kavma varup ide tehdit Kıla yüz nükte her sözinde temhid	3609
Görüp anı kara yazılı Ferhad Öfünde secde idüp kıldı feryad	4036	Yek oldur ki idüp Hüsvrevle me'ad Virüp şehri olavuz gamdan azad	4664	Kamu salikleri erbab-ı tecrid Kamu sakinleri ashab-ı tevhid	4898
Yine o kal'adan aşufta Ferhad Çıkup kuhsar için toldurdu feryad	4480	Bela vü bend içinde eylesen yad Oliser kayd-ı gamdan canuñ azad	2315	Gidüp can didesinden hab-ı taklid Açılır bu arada bab-ı tevhid	291
Hususa ol yaña kim anda Ferhad Turup ki ceng iderdi kah-ı feryad	3688	İrüp maksuda çün şah ola dil-şad Helak itsin gerekse kulsın azad	3893	Bil imdi ey esir-i hubb-ı tevhid Kalanun kışrı budur lebb-i tevhid	308
Tamam itdi çü terci'i bendi Ferhad Nigarın eyledi ney gibi feryad	3354	Pes idüp sulh-ı Pervizile dil-şad Bu zindandan re'iyet olsun azad	4669	Ser-a-ta-pa olasın 'ark-ı tevhid Cihana ire senden berk-i tevhid	248
Nevayı bi nevayı eyleyüp dad Deminden eylestüñ ney gibi feryad	4054	İderse mest olan savk içre bidar Gamundan tıf-ı mektep olmaz azad	843	Egerçi kissai itmekde temdid Ser-a-ser eyledüñ üstada taklid	707
Çü bu ahvali ma'lum itdi Ferhad Nihadından kopardı rahm-i feryad	2812	Çü itmez kimse derdi aña bidad Bu gamdan niçün ol serv olmaz azad	1126	Dilüñ bulsun diriseñ tab-ı tevhid Koma can didesinde hab-ı taklid	221
İşidicek bunı hurı peri-zad Kılup ney gibi gamdan ah u feryad	3459	Varıdı mülk-i Çinde iki üstad Dü peyker gibi bir karn içre hemzad	1174	Ol dil kim kaldı gam şamına cavid Bulur mihriyle canı subh-ı ümmid	2294

Mufassal her ne olsa harca varid Yazup eylerdi defterler 'utarid	1217	Siyaset tigin itse şah olan künd Olur huniler içre teşneler tünd	842	Kamusi aglayup dir ey civan-merd Görinen bu gemidür pür gam u derd	2675
Tapufidur mürşid-i erbab-ı tevhid Kapufidur meşhed-i ashab-ı tecrid	4090	Velikin sözleridür rast-ı manend Te'emüml eylemek hoşdur Hûda-vend	3896	Firak u reşk ü hecr ü ah ile derd Birer harf ibtidadan eyledi ferd	1024
Cemalüfistüz felek bazarı kasid Koluşsuz nücümüfı bey'i fasid	4079	İdüp kayd-ı 'ıyal u ila pa-bend Gam u derdile virdi cana peyvend	637	Anı göreñ ki irdi bir cevan-merd Ser-a-ta-pa ten-i alude-i gerd	2881
Çü gerdum kallesine bindi Hurşid Temaşa 'azmine atıldı Cemşid	1275	Müdevverdür tılısmı çarh-ı manend Burucı kalle-i gerduna peyvend	2115	Uş oldu hak bu çeşm-i cihan-gerd Münevver hatıruñda kalmam gerd	4557
Bula çün dest-i rest bu vasla tümmid Zihi ikbal-ı sermed baht-ı cavid	2286	Varıdı bir hisarı çarha manend Burucı kalle-i gedune peyvend	3519	Ki ey zalim sipihri kine perverd Yakup kılduñ dilümnden dehr-ipür-gerd	4010
Çü Ferhad ol talebden oldu nevmid Özin derd ü gam içre buldı cavid	2451	Cevahir riştesidür subha manend Ser-i tevhid-i temhidiyle peyvend	55	Tamam itdi çü şı'ri o cevan-merd Derunında yeñilendi kuhen- serd	2718
Bu tagdan ger taga o subh-ı tümmid Zihi mi'rac kader u 'ays-ı cavid	2865	Olup gilman-ı huld-ı zulf-i dil-bend Kalur mülk-i melekke lam peyvend	74	Hazan-ı gamdan idüp çehresin zerd Bahar-ı 'ömrin itdi Behmentüñ serd	853
Meger ol gözgü yimüş cam-ı cemşid Ki vürdümüş ziya gün gibi cavid	2168	Deridikim n'olaydı bu hünner-mend Dil ü candan olaydı baña ferzend	3030	Didiler toğrı söyle ey cevan-merd Nedir bu nev-cevan derd-i perverd	2976
Eger ben gitdümise zar u nevmid Cihan mülkinde kalsın şah u cavid	4596	Cihanda yogıdı göñlünde bir bend Meger kim 'ukde-i tümmid-i ferzend	980	Dahi ol nazenin ü naz-ı perverd İdüp gül-nar revin nale-i zerd	4815
Hayat içre olursa ol hired-mend Açar bu eşkalden her cana bend	1661	Beni her yüzden idüp Hak berü mend Yogıdı arzım illaki ferzend	1515	Olup bir burc içinde gün gibi gerd Öğünde biñ hekim çarh-ı şakird	2226
Ham idüp kaddini gam çeng-i manend Ecel nayi geltisen eyledi bend	4649	Ki çün ruhile kalıb kıldı peyvend Zuhur itdi bulardan iki ferzend	4957	İdüp nefy vücud bezl-i mevcud Yog anlara Hüdadan gayrı ma'bud	617
Buyurdu yolları hep itdüler bend Kim oldu şah-rah dehr-i derbend	4415	Olup eflake dud-ı ahı temdud Virüp leşker üze dehr içine od	3853	سلام منك يا للخلق معبود	
Olur yolda 'ayan bir hare derbend Demür zencirle bir şir-i nerbend	2121	Dem urup ejder-i şep yine pür-dud Afakdan saçdı afak üstine od	1860	علي فخرالرسول يا للطف والجود	2
Mukarrerdür ki ol şuh-ı şeker-hand Degildür bu işe her-giz rıza-mend	3456	Halil-i cana hem çün nar-ı Nemrud Safa gül-zar idersin yakdığını od	3832	Ururlar kankı fülki bulsalar od İderler 'arsa-i deryayı dud	2677
Cibalinüñ kılalı çarha peyvend 'Uyumu çeşme-i hurşide manend	2528	Getür saki şarab-ı derd-perverd Ki oldu göñlümüz perverde-i derd	1108	Göründi o güherler çeşmine od Çıkup söz-i dilinden başına dud	4099
Letafetle ruh-ı canane manend Zamir-i Hüsrev-i devrane manend	1635	Ser-a-ser ol fezadur sebze-yi derd Velikin sebzesi renc-i gül-i derd	1996	Urur can harmanına gülleri od Çeker bülbüleri feryadını dud	2363
Ki o nesnas tab'-ı div-i peyvend Özi div sözi divane-i manend	4438	Anuñ namıle kim bu name-i derd Pür itdi dehr için hünkame-i derd	4266	İdüp bu dag bagrun lalintıñ ud Benefşedür bu ateş birle bi-dud	604
Alup gürzin misal-ı kuh-ı Elvend Yirinden şurdu ebr-i kahr-ı manend	2008	Meger varıdı bunlar içre bir merd Ki bi had çekmiş idi derdden derd	2728	Şu resme çekdi ah-ı ateş-alud Kim oldu asmanın sakı pür-dud	1556
Yanında bir ağaç bitmiş berümend Bu hayvan suyudur ol huzr-ı manend	2077	Bilürsen işbu serv-i naz-ı perverd Elif kadduñ dal itmiş durur derd	1151	Bu feryad urdı bezm içine bir od Kim oldu kubbe-i eflak-i pür-dud	3355
Didi Şirine ki ey canuma peyvend Hazin göñlüm cemalüñ birle hersend	3164	Heman turdı yerinden o cevan-merd Olup hem-rah aña Ferhad-ı pür-derd	2769	Bulut kim andan irmez 'aleme sud Heva üze anı bil ateşin dud	994
Ki çün hakana virdi tañrı ferzend O bahşaişe canı oldu hursend	1020	Kalanun bilmezem ger germ ger serd Neçekdüm canvirüp benpürgam u derd	2663	Tolup karureden zevrak içi od Felek fülkine irdi bahrdan dud	2695

İrüşse ma'den-i kibrite ger od Dil-i kuhsar olur pür zahm-ı pür dud	2479	Bu bezm içre çü gördi şah-zade Ki sundi şah zehr-'alude bade	1555	Beli bu resmedür 'alemde 'ada Kim olur gice her zahmet ziyade	4007
Bu deryannı ki emvaci durur od Görinür rüzgar nefse pür-dud	4922	Garaz bunlardan ol kim şah-zade Bu resme 'işret ide içe bade	1464	Çü ta'rif itdiler haddün ziyade Varıp görmek diledi şah-zade	1220
Veli 'alemde her ne olsa mevcud Bekasma olur bir nev'-i ma'hud	1565	Şeh oturdu sağmda şah-zade Kılup 'arızların gül-reng-i bade	1382	Bu bi-hoşluk degıldür fi'li bade Kim ol 'aşık durur hem şah-zade	2736
Ki yokdur nısh u men' ü zecreden sud Hemin desturidür beva-i mebkud	1694	'Alemler şukkasın açmış semada Düşüp mahiler olmuş 'aks-i made	2556	Ki ya'ni olmadın tufan ziyade Binüp ol rahşa şah u şah-zade	2592
Fevakih satf-ı hod olmazdı ma'dud Enar u harbüze engur u armud	3217	Ser-a-ser virdiler hakini bade Budur layık beli ehl-i fesade	4877	Gidüp elden kararı geldi vecde İdüp Yezdana şükri kıldı secde	1958
Dökülüp yire evrak-ı zer-endud Pür oldu mahi-i zer birle her rud	1417	O yafia 'azm iderse şah-zade Mukarrerdür <ki> olur göfli gışade	2530	İşidüp bunı o can geldi vecde Atundan yire inüp kıldı secde	2776
Didi yokdur bu sevdadan safia sud Didi 'ışkıñ zebanıdur bafia sud	3792	Kalup o tahta üzre şah-zade Gezüp ser-geşte öflice ziyade	2628	Diyüp bu resme sözler geldi vecde Düşüp göynine karşı kıldı secde	2844
Eger tapuñ katli ise maksud Bafia andan ziyan yokdur safia sud	3566	Diyüp bu nükteleden şah-zade Atunñ şevkım kıldı ziyade	1571	Huruş idüp cigerden geldi vecde Yüz urup afia karşı kıldı secde	3861
Veli ta'lide yok çün ruy-ı behud Sa'adet itse yüz se'y eylemez sud	3499	Bu fermanı işidüp şah-zade Neşat u salveti oldı ziyade	2541	Dür-i yek damedür dür-i sadefde Meh-i tabındadır burc u şerefde	871
Didikim na-pesend oldı bu maksud Kazadan bir gezend oldı bu maksud	4651	Selim oldı çü 'ünvan işbu ade Ola her anda ikbali ziyade	879	Ne name bir nigar hatt-ı reside Gül-i rüveyda sünbüller remide	4396
Şu resme o peri eylemiş sayd Ki div itnen bu resme ademi kayd	4439	Çü gördi ol tılısmı şah-zade Murad idindi fethini ziyade	1621	Kim ol la'li içüp her aferide İçünde derd ü gam taşın eride	2875
Olurken naz-ı kudsilerle hem sayd Ne layık safia olmak ab u gül kayd	955	Değil ol gevher-i illa şahın ade Şerefde bizden vü andan ziyade	3649	Gerekdür evvela bir kar-ı dide Re'is vir dil ü mihnet geşide	4889
Yürürken sahn-ı etlak içre bi-kayd Muhabbet şahbazı eyledi sayd	3009	Tahammül hadd ü imkandan ziyade Nekim kılсам güman andan ziyade	1514	Varıdı bir vezir-i kar-dide Hired-mend ü kny-ı ray u güzide	1145
E		Kefintü bahrı 'Ummandan ziyade Güher-paş olmada kandan ziyade	969	Çerag-ı devletüñ yansun felekde Urulsum növbetüñ mülk ü melekde	947
		Veli şeh-zade nuş itdüke bade Olurdu cuş günü günden ziyade	1466	Urup yüz 'izzetile baş eşikte Turup destur ister taş eşikte	4172
Didi şeh-zade düşmek vehm ü raybe Egerçi hükm kılmaz kimse gaybe	2686	Kala'im gelse idi ger 'adade Olurdu onikibifteden ziyade	4383	Nekim itdüyse Hak takdir ezelde Anufla bile göre her 'amelde	1725
Tavafıçün safa ehline ka'be Niyaziçün vefa ehline taybe	4111	Dil-i 'aşık gibi saf u sade Beyan u fehme gelmekden ziyade	4110	Dahi adem yitürdi ab u gülde Yeni olmuşıduñ sen can u dilde	398
Sühandan gark idem afakı gence Kıla ta aferini şahı gence	33	Ve ger tınmazsam iş varur fesada Olup aşup gam-ı haddin ziyade	4445	Yogudı mihr şu her ahterimde Varıdı terk-i cıser gevherimde	4680
Hezaran mihr ü meh gibi gül içe Yitür zer her bucakdan niçe niçe	1606	Ol üstadı görünce şah-zade Temaşa cyledi haddin ziyade	1237	Şerefdin saye yogudı serimde Hireden maye yogudı scrimde	321
Emanetdar idüp 'aklı bu geuce Afia virdüñ kovadan iki pençe	330	Didiler eyledük teklif-i bade Bu nazıñ tab'a biz haddin ziyade	2723	'Acep kulluklar itmişdür katumda Hukuk-ı hizmeti var hidmetimde	4758
Kala hak nusret ü fethüñ ziyade Ki kamu işlerüñdür hark-i 'ade	806	Du'a agzın açup pes şah-zade Senalar cyledi haddin ziyade	2656	Deriseñ düşmesin canıñ gezende Ko her nakşı göñül vir nakş-bende	236

İdüp dilden cihan nakşına hande Kul olmuşlar emir-i Nakş-bende	623	Edeple baş koyup yir öp katında Niyaz ile yüz urup hizmetinde	4583	Tolup 'alem içi savt u 'ilale Neşat ehli diyüp na tilale	3129
Burak adı veli berk-i çemende Bulunmaz ruza fil ü gergedende	555	Urub hoş subh-dem miltiyle hande Mesih-'ayin ider afakı zinde	153	Olub her zat mir'at ol cemale Müzahir düşdi zerrat ol cemale	130
Hisar ehlinden irdi çarha hande Gelüp her-gaha Hüsrev ser-fikende	3586	Pes o mektup korlar şap öfünde Ser-a-ta-pa okurlar şah öfünde	4425	O bezmüf şevkına tutup piyale Gehi aglardı ki eylerdi nale	3261
İdüp bu hab-naze gonçe hande Dehanm açuben kalmış çemende	1375	Çerag it nuruñ hayret dönende Yüzüm ag eylegil hiclet gününde	359	Hisar ehli olup vakıf bu hale İderlerdi müdam efgan u nale	3870
Ser-a-ta-pa çeküp cismini bende Sarup bir hasta cam yüz kemende	3842	Bela-tufandur şiddet gününde Kaza-barandur hayret gününde	3750	'Azabdan bu kadar idüp makale Heman dem gürzini kıldı havale	2020
Delil-i rah isen hayret dönende Çerag-ı bezm sen 'işret dönende	4026	Halelsüz her dem istersefi katnıda Kitap olsun enistüf halvetünde	927	Bu tıslubile idüp ah u nale Dilüne eyledi sabrı havale	2473
O gevherden nisar it varsa sende Sadef-veş yum dehanuñ yoksa sende	1347	Çü cem'iyyet kılalar gice ırde Benüm yirüm kalur mı ara yirde	4362	Vücudı bedr iken döndi helale Se serv-i şebiye oldu hayale	2511
Güneş gibi yatur üstab içinde Şafak gibi gözi hun-ab içinde	4203	Tamam olur safa-yı dil bu yirde Göfül meñş olur kamil bu yirde	5003	Çü az müddetde 'ilm irdi kemala Bu kez meyl itdi bir gayrı hayale	1084
Vücuduñ vahdeti efrad içinde Şu vahid gibidür i' dad içinde	276	Seni bulduk bu derya içre mürde Koçup bir tahtai kılınmış fesurde	2653	Olub fanus bu şem'-i hamale Felekler raks ider ol hayale	387
Hezaran mihnet yüz dag içinde Düşüp kalmış durur bir tag içinde	4759	Tenin berd itdi yeh gibi fesurde Nice efsurde belkim nim-mürde	2629	Bu bezmüf şevkına gülşende lale Eline aldı yakut-ı piyale	1366
Yine bir şem' yak afak içinde Ki nurı berk ura ne tak içinde	961	Cihan-girdar ü zal-i sal hurde Teni şer işde zinde göfli mürde	4465	Gel ey saki baña mey kıl havale Ki ittüm Ehrimen başın piyale	2067
Ki ey nadir yigit afak içinde Ferd'ül-'asr buna tak içinde	2936	Garazından ser ü can ise işde Muraduñ camı kurban ise işde	4247	Yine bezm ehli idüp ah u nale Dem-i eşk oldu mey diller piyale	3369
Refi'ül-kadrsen afak içinde Emir-i sadrsen ne tak içinde	4091	Elin ursa su gibi ab-ı safe Şikaf-ı kaf içerdı guh u kafe	1090	Gelüp şeh-zade dahi yüz edeble Hezaran halet ü şur u şageble	1056
Ne eflaki bulup taksim içinde Bulur Yunanı heft iklim içinde	2208	Gelüp arg üzre tıgı urdı senge Kadı göllile yaruñ girdi cenge	2873	Gelüp şahuñ ögine yüz edeple Hezaran dehşet ü şur u şageble	1284
İdüp nefis-i kelamı can içinde Diridi sensin ol devran içinde	2957	İrersen nagehan bir tahta senge Münakkat safhası beñzer pelenge	2127	Gelüp bir yire hoş ashab ile İderdi meşveret abhab ile	923
Tutup tabende mihriñ can içinde Ri'ayyet-pürur it devran içinde	866	Kula' ol gül gibi bülbül bu sözge Ki şehlük özgedür 'aşıklık özge	3510	Çeküldi kehkeşan gibi tavile Hesabı cev bi-cev kimdür ki bile	1738
Ol anda ahırıla 'aış içinde Sen anuñ mihmet ü gam-keş içinde	4455	Olursa sine-i ney şerha şerha Bu gam ahvali gelmez zerre şerhe	4272	Bu ferr ü devlet ü kevkebile Bu kadr u savlet ü bu debdebile	1753
İdem Ferhadlıklar nazm içinde Ki resmin bulmayalar nakş içinde	33	Güneş saldı bisat-ı nur-ı hake Zemin döndi behişt-i tab-nake	3474	'Adu çengine düşdi hile ile O rüstem hali destan oldu ile	4180
Tutup daim celali dergehinde Turup kaim cemali har-gehinde	163	Ne açmışdı şafak etrafa lale Ne saçmışdı kevakib çarha jale	114	Sorup Mecnummı Leylasi ile Cihanı tutsa vaveylasi ile	4603
Meh-nev halifesidür der-gehinde Güneş bir şemsidür har-gehinde	758	Komayup kurdet erbab-ı cidale Uram miñri dehan kıyl u kale	316	Öfünde tur gurup bifi zilletile Getürdüp yine hoş hiletile	3843
Saba-ayin sabavet 'aleminde Tebenler döşene seyran deminde	456	Kaşum mihribanı kılın hayale Döner mi serv-i kametüf hilale	4280	Heman dem 'azm kıldı devletile Hezaran gerr ü ferr ü savletile	1223

Birezden kaldırup ser-haşmetile Nazar Behrama kıldı himmetile	4910	Terenüm eyleyüp bülbülliyle Tonatdum şah-ı nazm-ı gülliyle	705	Bu deşt içre emaret fikrin itme Su üstinde 'imaret fikrin itme	4625
Neriman-ı cihansın kuvvetile Süleyman-ı zamansın haşmetile	808	Can murgı uçurdu farigü'l-bal Bir dane görüp tutuldu dame	3305	Ayak basa serir ü peşterüme Elin suna sipah u leşgerüme	999
Muhassal o peri bu suretile Ser-a-ta-pa cemalu şöhratile2410		Var yar yolında vir min baş Ma hasılı sevatı'n-nedame	3307	Gelüp bifi lutfile Banu beyane Bu deñlî söyledi o kar-ı dane	3489
Yerinden turdu Hüsrev hayretile Gice ki güft ü guyı vü fikretile	3618	Ey 'ışk arı var selamet o mehe El-hubbı yazalum el melame	3306	Kılup bir bezm-i 'ali hüsrevane Ziyafet ideltüm o kar-ı dane	3167
Başı arslana beñzer boynu file Tolaşmış kılları dönmüş fitile	2013	Noksanufı fehmi iderstüfı ey dil Keşf ola bu nükte bi't-tamame	3311	Ki irdüm olmadın maksud-ı cana Am kim didi Camasb-ı yegane	1822
Ser-a-ta-pa yırag-ı yayetile Getürdi şeh-süvarın atıyle	3138	Uş hane ki geldi kasd-ı cana Allah-ı hamal ya hümame	3304	Hüner babında tıstad-ı zamane Zamane içre nakkaş-ı yegane	2729
Melek-veş hulle-puş etyarı cümle Felek-veş sebze-reng eşcarı cümle	1308	Uçup burc-ı felekden bir hemama Getürdi mihriyle ben hake name	4350	Olundı ol yafıa candan revane Yanınca birle Ferhad-ı yegane	2781
Heves oldı deründən urdu şu'le Hevaya virdi sabr u huşı cümle	1670	Gelüp konsa öfüne bir hümama Dilerdi göndere dil-dare name	3929	Çerag çok kıldı çün şah-ı zamane Koyup yüz yire destur yegane	1707
Kesip eşcarını tig ü teberle Sürüp yerin ser-a-ser neyzelerle	3856	Var eyleme nevha ey hemame İletem dertüfı o yare name	3303	Ol cama nihane istestüfı el Saki getir itmegil bahane	3299
'Adn ölmek ne huşdur renc birle Kişi kalmak diyar u genc birle	1965	Çeken bu derd-i gam şerhine hame Bize bu resme yazdı derd-name	4155	Sentüfı emrüdür iyi ferd yegane Arada nefis ü şeytan bir bahane	349
Alup Şapurı pes o name birle Sürüyüp zahmet-i hünkame birle	4422	Başum açuben tavafa geldüm İhramile ka'be-i harama	3308	Diledikim irtüp 'arkı bahane Yine 'azm ide ol yafıa şahane	3019
Bu gavga vü bülend avaze birle Yırag u heyl bi-endaze birle	3839	Dil bag-ı cinane meyl kılmaz Çün irdi nesim can-ı meşame	3309	Bülbül güle karşı çin seherde Bu beyti okurdu 'aşıkane	3301
Cihan şahiddür istihkak birle Muzaffer ra'yet-i ishak birle	750	Görüp pervane-veş gülerdi şem'e Dilünden nar-ı 'ışk ururdu lem'e	1044	Kılup şevkiyle bülbüller terane Çemende sohbet itdi 'aşıkane	1371
O yir ü gök götürmez hayl birle Cihan mülkini yıkar sil birle	1753	Kohusı ger ire dar'un-na'ime Mübeddel ide bir demde cehime	1885	Kamu ma'sukı işbu zamane Velikin tonları hep aşıkane	1315
Kılanlar tekve zannı resule Virenler 'akd-ı kisveyi resule	455	Göz açdurmayup ol div-i recime Çalup tigule itdi iki nime	2033	Nekim sordısa Perviz-i yegane Cevabın virdi bir bir 'aşıkane	3807
Katı dil-teşneyüm sir-ab eyle Gözüm yaşın yeter seyl-ab eyle	19	İrerler bir sema saye herime Ki cennet gibi beñzer sahn-ı sime	2219	Veli bi yafıa Ferhad yegane Çün irdi devletile Han-mane	2348
Eger bezm idersen beklerde eyle Kemalat ehli vü yeklerde eyle	926	Hüdadan göz açup lutf-ı 'azime Atalık eyleridi her yetime	1002	Cezm itmışidi meñfe yok dehanufı Saldı yine sözlerüñ gümame	3297
Ruhın gül gibi her dem taze eyle Kıdı servin felek endaze eyle	5031	Var ey dil bu iki adı ayırma Ata vü ogul arasına girme	885	Pes andan didi Şapur-ı yegane Ki ey ser-heyl-i huban-ı zamane	4219
Derunum mehbit-i envar eyle Birunum mazhar-ı esrar eyle	7	Kuzı (vü) kebk ü tihular kavurma Dücac ü batt u ahular çevirme	3199	Devlet güneşi dogup cihana Geldi yine tal'at-ı zamane	3295
İlahi meşhedin pür-nur eyle Kamu zairlerin mesur eyle	632	Afta her dün elinden seng ü şürme Mezemmnet ehli agzına düşürme	5033	İşidüp anı Şapur-ı yegane Didi ey tal'atıñ şem'-i zamane	2767
Vücudın din-i şer'e kuvvet eyle İşin 'alemde feth-i nusret eyle	771	Yüri Allah evin put-hane itme Bedenden ötri zulmi cana itme	216	Olur cezi-i sebep bir gün nihane Bogazıñ düşürür bir gün zamane	4736

Sürur eşkin idüp gözden revana Sürur-ı şî'rile kıldı terane	3114	Giyüp ahır libas şeber-i vane Ser ü candan geçüp oldum revane	4181	Segirdim saldılar derya-yı Çine Tezelzül virdiler derya içine	2565
Egerçi mihnetüm sığmaz beyana Münasib bu gazel geldi terane	4389	N'ola rahım eyleyüp ben natuvana O meh kuyine dek olsaı revane	4029	Sürüp irtüşdi ol kavm içine Kıyamet düşdi yine kavm içine	1276
Canum lebbül ile mest evelden Geh nale kılır gehi terane	3298	Bu yüzden oldu anlar şad-mane Koyup Ferhadı oldılar revane	2443	Çü bundan iresin sıhhatle çine Nazar kıldıkda o mir'at içine	2321
Düzüp efsanelerden dam u dane Kıl efsun-ı hakaynıdan terane	958	Pes idüp 'azm-ı 'işret şad-mane Sürüp keştii oldılar revane	2703	Veli oldur edeb erbab-ı dine Çü malik ola can işbu yakine	311
Cemalüfî maye-i 'işret cihana Melekler şî'rüfe bağlar terane	4049	Sabr itmege oldu takatım tak Kim tig-ı gam irdi istihvane	3300	Urup 'ışk odunu can hirmenine Meni Çinden salan Ermen eline	2958
Gelüp karınla bir tab zebana Denüldi nakşile savt u terane	1429	Uzadup ateş-i gamdan zebane Okurdu işbu şî'ri yane yane	3180	Neva-sinh olmagn can-ı bülbüline Nevayî hamsesi gider eline	663
Sebepsüz çün değil hal-i zamane Ne ba'is düşdi diyem bu terane	594	Vuslat demin isteyin gerektür Pervane gibi bu şem'e yane	3296	Dönüp yine vücudufı sahiline Gelür varlık meta'atle iline	297
Olaki aluben çeng ü çağane Gamından eylesüfî savt u terane	4053	Cümün asarı gösterdi nişane Söz ide beşledi sevda yayane	2491	Gelür leşkerle derya sahiline Meh ü mihr irdi mah-ı menziline	2546
Çeküp murg-ı seher gibi terane Okurdu subha derdinden fesane	3949	Bu söz kim şeh sorar cümle nişane Yakındur anuñ ahvali beyane	1785	İrişüp şah ahır Çin eline Nitekim mihr-i haver menziline	2346
Sikenderden idüp kahı terane Gehi cemşidden olup fesane	2184	Didi 'ışk ateşindendi fesane Didi gelmez anuñ sözi beyane	3783	Düşüp candan tefekkür 'alemine Tefekkür yok tahayyür 'alemine	3454
O olup mih ü ni'al encüm nişane Sehari döndü yol yol keh-keşane	1756	Libas-ı sebz-i cennetden nişane Rida vü taylasanı sufiyane	2100	Ser-enser kaldırıp çarh-ı berine Demin dem andırıp gur-ı zemine	2548
Tonı mirane turı 'aşıkane Sa'adet nuri alında nişane	2883	Çü düşdi ruma bu hun zamane Gerektür bir libas rumiyane	669	Ki ey bad-ı seher irdükde Çine Ne Çin gülşen-i 'Aden berine	4581
Ser-a-ta-pa libası hüsrevane Seyadatdan yüzinde var nişane	2636	Zebanı nar-ı duzahdan zebane Bela ehline ateş taziyan	1893	Kılup şükür ü sipas u daverine Kamusın kısmet itdi leşkerine	2180
Görünce bunu Ferhad yegane El urdı ol murassa' asitane	2044	Ne yerlerden ne göklerden nişane Ne ins ü can ne murg-ı aşiyane	116	Pes andan didi Banu beglerine Beyan nutk-ı hikmet yeglerine	3496
Heman emreyledi şah-ı yegane Ki leşker ola ol yola revane	1792	Safir-i 'ışkdan kılsa terane Tuyur eylerdi farkın aşiyane	3916	Gelüp her birinüñ huşu yerine Nazar itdi tarab hem demlerine	3376
Dahi ardınca destur-ı yegane Olur bir kaç gulamile revane	2218	Segirdim saluben sarsar cihana Urur rahş-ı muhita taziyan	2586	Getürsen 'ahduñ cehd it yerine Ko meyli sözlerüm gevherlerine	3864
İdüp ol kavme biñ dürli bahane Özi Şapurıla oldu revane	2832	Teni kuhsara beñzer agzı gara Kafası kulle dişler seng-pare	1893	Ne hayretten söz eyler leşkerine Ne gayret dinmeñ kor kişverine	3538
Görince anı Ferhad-ı yegane Heman dem can atup oldu revane	2078	Girün baksuñ ki ol kapu içine Turur bir er tutup pulad-ı çine	2129	İy kaşı ya mûjeñ oklarını gönder yerine	2715
Heman dem itmeyüp 'özüñ nihana Düşüp yanlarına oldu revane	3189	Varup girdüler ol eyvan içine Nice eyvan nigaristan-ı Çine	3152	Kim anuñ bad-ı saba dahl ider her yerine	2716
Yerinden turdı mest ü 'aşıkane Hıraman bezme dek oldu revane	3263	Düşüp avazesi 'alem içine İrtüşdi kıssası aksa-yı Çine	4826	Tutalum mey göñül açar leb-i diñber yerine Bize can mı virdür ol buse-i şekker yerine	2713
Diyüp Şapur bu yüzden fesane Semenber eşkin eylerdi revane	2974	Sürüp ahır selamet birle yine Bırakdı sahil-i iklim-i Çine	2607	Düşenim har-ı mugeylangi pister yerine	2717
				Buruc tenden uçuram can-ı kebütler yerine	2714

Tutan badam-veş göz zerdesine Hararetden yakar gün gibi sine	3202	Eger idem vücudum pare pare Çü matlub olmaya hasıl ne çare	2453	Gülûfı bagrını idüp pare pare Salan oldur hezarı ah u zare	4270
N'ola varup o mahufı meclisine Pür ab u ateş idüp çeşm ü sine	4051	Kılıp derd-i nihadm aşıkare Nedür didi bu müşkil işe çare	4437	Düşüp gövlüne hayretten şarare Anufı ruhsarına kıldı nazare	2359
'İmar-ı bagalın söz nakesine Çeküp efsane-i gam yakesine	4706	Sanasın her kenar olmuş kanare Asılmış güde mismar-ı hare	1982	Gezüp halvet-i sarayı vasl-ı yare Ruh-ı ayine candan kıl nazare	551
Meger seher okumuşdur hamesine Ki hayrandur bakın ser namesine	4262	Veli bakdukça dilber bu nisara Yagar sanurdı gökden seng-i hare	4712	Güneş pinhan olur mı zerre içre Ya derya gezlinür mi katre içre	2485
Şu dil kim teşnedür can çeşmesine Kaçan meyl ide hayvan eşmesine	234	Çü kahr-ı tigiyle aç a yare Çü mum-ı nerm aña çü seng-i hare	4769	Gaza ehli olardur 'alem içre Ki yirler dini gamini her dem içre	836
Ne dersen bu belanufı çaresi ne Nedir merhem bu bagrın yaresine	1712	Birinüfı mum elinde seg-i hare Gül işler birisinüfı kıl-k-i hare	1233	Kalır yfzi karası 'alem içre Kara kıgulariyle matem içre	1535
Nedür tedbiri bunufı çaresi ne 'İlac ile derunum yaresine	4441	Hernan oldur bu gam derdine çare Çare katline idem istihare	4723	Kodum han atamı derd ü gam içre Dahi hatun anamı matem içre	4381
Pür idüp hışm-ı kinden leykisine Anı salmış selasil kal'asine	4194	Havalısı ser-a-ser seng-i hare Yolı ol hare üze aşıkare	2116	Bakup han atasın gördi gam içre Dahi hatun anasın matem içre	4576
Olup razı kana'at köşesine Yine girdüm feragat köşesine	644	Görürler kim gelür bir tahta pare Anufı üstinde bir şahs aşıkare	2632	Göründi bade çini sagar içre Şafak manend-i çarh ihzar içre	1409
Tutup burka'-ı cemal mehve-şine Bırakup canları gam ateşine	3264	Te'vildür meh ü mihr ü sitare Velikin secde oldı aşıkare	4940	'Acep bu mihnet ü gurbetler içre Bela vü kerbet ü şiddetler içre	4287
İrüp ol dahi Bann hizmetine Du'a kıldı urup yfz hizmetine	3622	Kesilüp bari düşsün rah-ı yare Gıda olsun ser-a-ser mur u mare	4070	Meger bir gonçe kim beñzerdi kadre Nücunufı her biri dönmüşdi bedre	530
Ki bunda sim ü zerdendür define O mahzende güherdendür hazine	2040	Didi cismüfı kılurum pare pare Didi kimdür olan anı şümare	3805	Nazar salmazdı didem levh-i bedre Girandan sim irdi bedre bedre	648
Belagat içre açdum bir hazine Ki almaz 'alemüfı gencin gözine	703	Kucagında kalup ol tahta-para Toluşmuş serv-i dalidür çenare	2638	Ki biz mihman olup geldük bu yire Vefa kusun çalup geldük bu yire	3625
'Azimet eyleyem magrib zemine İrüp gurbette Ferhad-ı güzine	4840	Bu bal u billah o seng-i hare Olurdu camı'ı çarha minare	3531	Ri'ayet eyleyen kanun u şer'e Olur labüd iki 'alemde mer'e	914
Ne yüzle gözükem Hanufı gözine Nice gözle bakam halkufı yüzine	2466	Bu zevrak birle eyle cana çare Ki dil fülkin çekem gamdan kenare	2619	Pes ihzar itdirtüp münfecle kure Beline çermeden tutdı tenure	2817
Ve ger ayine isterseñ özüfı Ruhum mir'at iderdütüm gün yüzüfı	4300	Sanasın berk indi kuhsara İrüp farkını itdi pare pare	1915	Bu derya içre vardur on cezire Ki ta'rifinde olur 'akl-ı hayre	2526
Didiler kim koyup tufan-ı fitne Dibinden kaydı 'umman-ı fitne	4666	Tokundukca külengi kuhsara Kılırdı berk gibi pare pare	2827	İletdüler bu ta'zimile şehre Hezaran aferin o lutf-ı mehre	2981
Yedine ruy-ı deryadır muvare Anufıçün hevasını ratb u bare	2529	Tokınsa tig-i ahı kuhsara Kılırdı berk gibi pare pare	3962	Meger bir gün salub fikrin sipihre Bakup 'ibret göziyle mah u mihre	595
Ne haddidür hitab-ı şehri-yare Cevap itmek benüm gibi gubare	1562	Ecel tigi gibi her zahm-ı hare Ser-a-ser kıldı cismın pare pare	4531	Yüz urup bad gibi bahır u berre Kara yirden nişan bulmadı zerre	1450
Hernan oldur bu gam derdine çare İdüp tedbirini kılmağa çare	3384	Hernan div tutdı yfz bir kuhsara İrüp cem' itdi yüzüfı seng-para	2027	İdüp 'özri geçen her talh şure Sühan Şirine degdi bi'z-zarure	4692
Uyup bir kaç gün işbu ruzgara Bulam şayed kenar-ı vasla çare	2543	Çü Hanufı cöngi çıkdı o kenare Haber oldı kamu halk-ı diyare	2608	Koyup nefis-ejderin geuc-i dil üze Tılısm-ı mar ider ab u gil üze	178

Sürüp erdiler andan ejder üzre Felekler san yıkılmışdır yer üzre	1959	Huzurında mübaşir olup işe Düze puladdan meytin ü tişe	1281	İrüp bu habs-gehdin hoş hevaya Salup huri leyin fersude saye	4696
Gelüp çaldı necarı leşker üzre Turanlar hep yıkıldılar yir üzre	1917	Ruhun ayinenüflü gördi girifte Sehab içinde gün gibi nühüfte	2446	O olup her kalle seng-i cedye paye Sürücü zaye salmuş şahı saye	2198
Vü ger kasduñ bafıa yar olmagise Bu kuhsar içre gam-har olmagise	4247	Ericek elleri o şah-ı meste İletmişler alup Pervize beste	4184	Revan göflü gözi akdı o maye Agaç dibinde indi hemçü saye	2081
Çü bu söz idi bir göynüklü kıssa Meger irdi deminden cana hisse	5025	Kurup üstine bir çetr- i huceste Tınabın turfe tahta kıldı beste	1747	Mu'azzam şehrdür hemçün beniyye Sevadı şam u vadi Ermeniye	2803
Veli bu karşı rahı tutsa gitse On ikibüñ kadem yol kat' itse	2120	Gice şeb-tizin idüp teng ü beste Meh-i nevden düzer satılma deste	176	Bulupdur belde-i Kostantiniyye Kudümünden makamât-ı seniyye	631
Anuñ hakkı ki kadirdür her işe 'İbadı üzre nazırdur her işe	1695	Dil ü canum olup derdile hasta 'İna deştinde kaldum pa şikeste	4369	Çemen salınında bak her berk taze Götürmüşdür bu gamdan el niyaze	4630
Elinde cümleñüñ mübeyyin ü tişe Kamuya kuhkentlik kar u bişe	2369	Bakup gördü ki bu mehcür-i hasta Yetür seng ayagında dil-şikeste	3716	F	
O ahundan düzüp metin ü tişe Bittürdi ateş içre taze mişe	2819	Bilürdüm hatırı Banu-yı hasta Güzeller şalıdur hem dil-şikeste	4197		
Şüru' itmezden ögün müşkil işe Basiret üzre olsam di hemişe	1588	Didi Şirin ki ey peyk-i huceste Tahammül eyle kim ben dil-şikeste	4222	Ger o hükm eylediye kaf ta kaf Senüñçün oldı munzam numla kaf	401
O kim zulm ü fesadı itdi pişe Anuñ la'netledür zikri hemişe	901	Benüm gibi degilsin pay-ı beste Ne gam bar-ı beladan peyl-i meste	4374	Didi ey bende-i gevher-i saf Ki hey'et safvetüñdür kaf ta kaf	1245
Didi safıa nedür 'alemda pişe Didi 'ışk içre bi-hudluk hemişe	3781	Sipahum sığmazdı kuh u deşte Şükühüm irmişdi rus-ı deşte	4381	Ayaguna batup har-ı mezellet Şikest itmiş serin senüñ müşakkaf	2928
Odur kesb ehli kim idindi pişe Kılur tahsil-i rızk andan hemişe	834	Güzer kıldılar evvelki behişde Nazar itdüler ol gülşen sirişte	1328	Nefes haline olsun diyü vassaf Tutarlar agzına ayine-i saf	2641
Diriga işbu çarh cevri-i pişe İder nalan vefa ehlin hemişe	4294	Dönüp har-püşte üzre har-püşte Fırar eyler zaruri nim-güşte	3752	Tapufia 'akl-ı hüdhüd baht-ı esef Tutar divanufi için ins ü cin saf	809
İdüp ah u ayin ü zarı pişe Okurdu şir-i dil-keşler hemişe	3907	Bedenler döndi okdan har-püşte Hisar etrafı taşdan oldı püşte	3676	Kuduretden kulup dil didesin saf Dil-i dilden gel imdi difle evsaf	4991
Dahi sorduñ metin birle tişe Yazup harayı nakş eyler hemişe	1251	İrişdiler sürüp bir tire deşte Ki var üstinde bir zulmat peşte	1882	İki yanında o cuyuñ çeküp kef Sehi kadler tutup saf safı veş-sef	3127
İdüp Hak kulluğun gün gün hemişe Kılasın her nefes yadile pişe	2281	Sıfatı birle pes gösterdi cilde Temeyyüz geldi labüd süfl ü 'ilve	129	Hilal-ayın olub ebru-yı her suhf Bulur nuriyle zinnat ruy-ı her suhf	56
Urup yüz kuhken haraye tişe İde taş kesmeği can ile pişe	1200	Tüfengler kimi kim kıldı nişane Komadı hirmen-i canında daye	3678	İdüp ilham-ı gaybı aña hatif Olur çok hikmet esrarına vakıf	2053
Sunup pulad-ı gamdan aña tişe Kılur kuh-ı bela kazımağı pişe	173	Ne sūd kim emzirtürdi aña daye Ten ü canına olsun diyü maye	1035	İzafet birle buldı çünki teşrif 'Acep mi olsa tafirümile ta'rif	5016
Aña iş bağlamak oldı hemişe Baña açmak anuñ bendini pişe	2111	Seri her kasma salup 'arşa saye Kara çavlar olur mi'raça paye	211	Bu yolda ideviz makdurumuz sarf Ki çarha hurdemizden atlar harf	1196
Sıganup han u dilden girdi işe Diyüp bi'smillah urdu seng-i tişe	2825	Salarsa ol hūma bu yirde saye Baña bu tag ola o çağa paye	2866	Didi hikmet yüzünden bir niçe harf Getürdi 'akıbet ortaya bir zarf	1842
Düşüp el-kıssa şahıñ meyli işe Elinden düşmez oldı tig u tişe	1292	Budur şol kürsi ki eflake paye Ki salmuş 'arş-ı 'ala aña saye	1748	İdüp enva' ta'zim ü tekellüf Alup gelmek gereksüz bi-tavakkuf	4773

Yime gam kim muradufı oldu meşşuf
Ki ol camidi bu mir'ata mevkuf 2320

Ne şol yüzden ola takyide meşşuk
Ne vacib mümkünile ola mevsuf 313

Değildüm gerçi kim ehl-i tekelluf
Veli bu halka gösterdüm te'effuf 646

İdüp Banu pes enva'-ı talattuf
Anı taht üstüne kıldı tekelluf 3244

İdüp Banu dahi bi hod talattuf
Serir-i guşesin kıldı tekelluf 3479

Hayatufı bezminüfı şem'inedür yuf
Dimag-ı 'akliçün dud-ı te'essuf 941

G

Çü ejderle kılasın cenge aheng
Süren bu yagdan itmezden ol ceng 1845

Sirişk ü nale içün eyler aheng
Hemin çeşm-i sürahidi dil-i ceng 977

Yine meşta vü def oldu hem aheng
Yine efgan u zarı eyledi ceng 1427

Görince anı Ferhad gam-ı aheng
Geltüp efgane kıldı kametin ceng 4045

İştüdi bir ser-agaz gam-ı aheng
Ki ider gökde sema' zöhre-i deng 4161

Nice taş asiya-bı çarha hem seng
Kaza ayın-ı berk-i ra'da aheng 3582

Benüm hud merkebündür kahil u leng
Ne se'isle kılam bu raha aheng 685

Hecaletden turup Ferhad dil-teng
Yine itdi o gam kuhına aheng 3378

Hevadan berk gibi yagdurup seng
Zaruri eyleridi cenge aheng 3695

Dönüp şeh-zadeye çün itdi aheng
Bulut gibi hevadan yagdurup seng 2023

Görüp bu hali gökde hut harçeng
Remin ka'rına kıldı candan aheng 2602

Ki çün ol kavm hayret eyledi deng
Heman-dem şehre dek itdiler aheng 2877

Ser-a-ta-pa-yı sahnı nur-ı bi-reng
Füruğından olur deng ehli ferheng 4109

Hemin şeh-zade itdi gara aheng
Öfünce baht-ı devlet peyk-i ser-heng 1918

Kabul itdüm eger sulh eger ceng
Dilüf mir'at-ı gamdan tutmasın jeng 3471

Getür saki kım ol ab-ı gül-reng
Bu dil ayinesin kim virdi gam-jeng 3512

Çü elvan-ı cihandan nefis ele reng
Tutar ayine-i dil suretin jeng 4927

Ururken şir bire ceng idüp ceng
Sıdı gam seng-i payum kaldum üsleng 4368

Ger itse rahş-ı hur o raha aheng
Ola gül-gun iken gerd içre şeb-reng 1884

Düşündi kasr içi diba-yı gül-reng
Kuruldı taht-ı gerdun sa-yı gül-reng 1381

Dönüp gine didi o merd-i ferheng
Vücudufı zerre gibi <ki> oldu bi-seng 3547

İdüp hoş tir ü baranla aheng
Hevadan mencigayagdurup seng 3675

Tutup Ferhad berk-i ateşin tig
Salup şak eyledi ol gürzi çün mig 2028

Neva-yı cenge def tutdıkça aheng
Sada-yı ney giderdi niçe ferseng 1386

Zebanlıkdan iderken mevte aheng
O nem düngün gider ferseng-i ferseng 4371

Getür saki kım ol ab-ı gül-reng
Göfül vadisi gamdan oldu perseng 1268

Semend-i 'akl ol sahradadır leng
Libas-ı fehmi ol belaya der teng 588

Muganniler neva-saz u huş-aheng
Hıtayı hıblar rakkas huş-yeng 1354

Ğ

Görür bu deşt içinde bir ulu tag
Ser-a-ta-pa sevad-ı gülşen ü bag 2367

Eger görse derunum dagını tag
Ura sengin dilinüfı bagrına dag 2457

Bu 'ayşa germ olup her gülün-i bag
Yakup bazularını kıldı pür-dag 1368

Varıdı uykusunda bir ulu tag
Ki tig-ı meh yüzün kılınışdı pür-dag 3900

Sarı yaprag içinde her saye zag
Mu'zaffer laledür kim bagrı pür-dag 1419

Anufı hadd ü şimalisinde bir tag
Serin itmiş durur gerdüne iblag 1652

Eger kıldıysa el bi-merhem ü dag
Sakimü'l-cism birkaç ademi sag 394

Didi ey hasta canum gibi pür-dag
Niçün bu kudretinüde bir yeritüf sag 4100

Döğünmekden bu resme oldu pür-dag
Teninde kalmadı bir zerre yir sag 4530

Bafla ol taga rehber olufla ol tag
Urupdur lale gibi bagruma tag 2778

Birinüfı tişesine her kara tag
Nacag altında nitekim sarı yag 1231

Gam odından çok urdum bagruma dag
Ki ben cem' eyleyince bu kadar yag 1844

Karışdı sümbül ü gül sahfa-i bag
Dem-i tavusa döndi şehper-i zag 1862

Bir afet oldu her bir ahmın tig
Ki ursufı tagıdurdu çarhı gün mig 2822

Başı üzre asılmış bir saye tig
İçi Hurşide befüzer taş çün mig 1937

H

Temaşa eyleyüp bu deşti ol şah
Keser 'azm-ı nazardan her yafia ah 2366

Çıkup Han u Mülk-araya o şah
Diyüp bu hali itdi derdile ah 2333

Gehi Pervize keh tahtına ol mah
İlindi vakarındı eyledi ah 4400

Canuma ne cur'a sundı dalüfı
Kim yandı ciger tutuşdı dil ah 3332

Yogurdum müştümile sinefli kah
Diyüp kahı vücudufı çekindüm ah 4545

Hemin oldur tevekkesinden ey şah
Ele aldıkda bu gam namesin ah 4310

Bu haletden değüldi gerçi agah
Veli her dem çekerdı ateşin ah 4159

Bu işden ehl-i kal'a olup agah
Çeküp eflake yirden ateşin ah 4644

Bilürdi çünki eşcar-ı seher-gah
Güneş gibi göttürdi ser idüp ah 2846

Çü Hakan oldu öz halinden kah Heman dem sordı oğlın eyleyüp ah	2612	Kuruldu şehir öginde hane her-gah Nice her-gah-ı gerdum gibi dergah	1733	Baňa feth eyle şol dergahdan rah Kim ola künğür-i eyvan-ı Allah	9
Olup hakan o germ işlerden agah Tefekkür birle eyleridi savt ah	1125	Kurtulmıya dil bu teşnellükden Bifî sabr-ı muhit içirse her gah	3333	Görüb bu hali bi-hal oldu ol şah Makamın bildi kim olur ma'allah	560
Gehi eylerdi mazlumum diyü ah Esir ü zar u mahrumum diyü ah	4659	Diyüp bu resme sözler kıldı bir ah Ki yandı ateşinden heft her gah	2960	'Arz itdi güneş yüzünü ol mah Yüz ancak ola متبارك الله	3330
Gide illa vü çün kale Allah Zamirüfî surr-ı Hüdan ola agah	247	Bilüp bunların ahvalini şehen-şah Gerekdür kim te'emünl ide her gah	903	Cihan u cana pür oldu ol ey göñül agah اشهدان لا اله الا الله	249
Ne demek 'akl-ı güldir بارك الله Zamirüfî surr-ı cezaıyyata agah	807	Bu böyleyken gerü El'hamdülillah Hezaran şükr ol Vehhaba her gah	1543	Eda-yı اشهدان لا اله الا الله	250
Çıkup leşker ola oğlula hem-rah İyü yavız ola işünde agah	1724	Olup ol hikmet ehli cümle hem-rah Sürüp bir gün irüşdiler seher-gah	1794	Örda-yı اشهدان لا اله الا الله	251
Ümid oldur bu işlerden dil-i şah Ola nur-ı firaset birle agah	845	Heman dem işbu ayineyle ol mah Saçup envâr çün nur-ı seher-gah	3108	Zeka-yı اشهدان لا اله الا الله	252
Velikin dud-ı ahı gah u bi-gah Bu sırdan cümle kavımı kıldı agah	2482	Celisüm sa'im idi hem-demüm ah İnisüm derd ü gam şam u seher-gah	652	Cıla-yı اشهدان لا اله الا الله	253
Can bahrine aşına olan dil Bu söz-i güherden oldu agah	3336	Bu ahvali idüp endişe her gah Niyaz eylerdi her şam u seher-gah	3394	Lika-yı اشهدان لا اله الا الله	254
Bu halkın cümlesine mürşid-i rah Nübüvvet perveri bir pir-i agah	4899	Bu resme 'azm iderken raha ol şah İrer bir dil-güşa sahraya nagah	2074	Safa-yı اشهدان لا اله الا الله	255
Bir iki yıl 'inayet eylese şah Ki bu hizmetden olsa canım agah	1585	Hüsusa eylerüm kanından ikrah Ola bir emre ba'is yine nagah	4443	Leva-yı اشهدان لا اله الا الله	256
Sorardı hal-i zarın kah bi-kah Olam dirdi gam-ı canından agah	3029	Birisi seklerinden kim idüp rah İrişüp mürde cismüm üzre nagah	4071	Sada-yı اشهدان لا اله الا الله	257
Yaturdılar anı bi-hoş u gümrah Ne 'alemden ne öz halinden agah	2983	Yürüdi leşker üzre olup agah Gözi şeh-zadeye tuş oldu nagah	1898	Sala-yı اشهدان لا اله الا الله	258
Refikum nale olup hemdemüm ah Kimesne olmıya halümden agah	4787	İşidüp macera-ı yarı nagah Cihanı tutdı ah u zarı nagah	4166	Sema-yı اشهدان لا اله الا الله	259
Vasiyyet eyleyüp bu resme ol şah Beni kıldı sentfi halüfiden agah	1839	Diyüp bu sözi ol dem kıldı bir ah Ki neyidi ateşden tak u dergah	3859	Bina-yı اشهدان لا اله الا الله	260
Diyem bir niçe sözler kim dil-i şah Kabul idüp ola her işden agah	887	Süvar oldu çü gül-gun üzre ol şah Yanunca binde heyl-i heva hah	2925	Ziya-yı اشهدان لا اله الا الله	261
O tag üzre çıkup şeh-zade vü şah Olurlar çünki keyfiyyetden agah	2203	Nefes kim anda yok boyı seher-gah Nesim ayın ne deflû olsa dil-hah	940	Neva-yı اشهدان لا اله الا الله	262
Tamam oldu çü iş emreyledi şah Varup şeh-zadei kıldular agah	2535	Gubarıfı gibi olam saffa hem-rah Nice hem-rah hizmetkar-ı dil-hah	2758	Rida-yı اشهدان لا اله الا الله	263
Bu fasl içre yine şeh-zade vü şah Varup her kasrı kıldular tarab-gah	1422	Hasad gerü-i encüm her seher-gah Taşurdu kehkeşan gerdünile kah	1215	'Asa-yı اشهدان لا اله الا الله	264
Didi kandesin o mecnun-ı güm-rah Didi mecnuna her yerdür vatan-gah	3779	Cihan 'aşık gibi kıldı sovak ah Ki kühmül itdi bir dernde ruhın kah	1418	Heva-yı اشهدان لا اله الا الله	265
Pes andan kaldırup ser didi ey şah Müdam olsun saffa bu tac-ı dergah	3862	Hemin ola 'adalet barek 'Allah Şeh-en-şehlük şeca'at Allah Allah	3847	Hüma-yı اشهدان لا اله الا الله	266
				Deva-yı اشهدان لا اله الا الله	267
				Fena-yı اشهدان لا اله الا الله	268
				Haya-yı اشهدان لا اله الا الله	269

Seda-yı اشهدان لا اله الا الله	270	Pes andan 'azm-ı kasr-ı div ider şah Olup devlet kılavuz baht-ı hem-rah	2060	Hazar kıl her nefes perkinedür çarh Ki bifi yüz göster ayine-i çarh	897
Bafla hicrî gamı zehr oldu billah Tarabdan 'ömr-i bi-bahr oldu billah	4864	Meh ü Hurşid-veş şam n seher-gah Yürüdüp bahr n berre kesdiler rah	2770	Kanı cam-ı cihan efruzı ey çarh Kanı kandil-i 'alem-suzu ey çarh	4058
Çagur cümle a'zasıyla her gah Hikayet eyleyüp Hakdan innallah	307	Didiler kim degildir tapın agah Ki bunlar bi-adet bir kavmdur rah	2682	Ne diyem guy-ı me'muniyyeden şerh Beyan çevganın eyler fikr-i bi-tarh	3207
Demürden yaye zencir eyleyüp zeh Tutar elde olur kim görse Vallah	2130	'Avan 'avan-ı din olmaz biltür şah Kaçın irşad ider a'ma gümrah	825	Degilmiş her biri bir rayet-i feth Yazılmış dillerinde ayet-i feth	74
Yüz urup Hakka pes dana-yı agah Sücut idüp didi el'hamdulillah	1821	Gülin budur Benüm göflüme ey şah Kıla bendile bir kaç gün o gümrah	3892	Göründi niçe günden sofrı o kuh Ki tutmuş damenin bir kavm-ı enbuh	2782
Yüzün gördi gözüm El'hamdulillah Safıa irdi özüm El'hamdulillah	2269	Olup Şiruve bu ma'nadan agah 'Acem tahtına gerçi olmuşdu şah	4866	Ne layıkdur safıa bu mahbes-i kuh İrüşmez hatıruıda kayd-ı enduh	3970
Okı ihlasile bu ismi her gah Kim oldu fatihü elhamdulillah	58	Dervişinedür bu 'arz-ı hacat Dana-yı cihandur ol şehen-şah	3335	Pes andan yüz urup didi ki ey kuh Gamundan yire geçmiş çarh-ı enduh	4547
Tereddütsüz biltür her can agah Buradur gayet seyrul'ullah	290	Derunundan çeküp derdile bir ah Gidüp huşı hemandem düşdi o şah	2721	Gezüp bu haletile kuh ta kuh Dem alı idi berk-i gam-ı enduh	3966
Perişan sözlerine eyleyüp ah Dil ü candan didi estagfurullah	4617	Ki izz ü kadr dergahunda her gah Hüdavend-i cihandan gayrı bir şah	103	Ma'el-kıssa çü togdı ol kamer-ruh Güneş gibi mübarek demde Ferruh	1026
Difilün çünkü öz nefesünden agah İşüm hep sehvdür estagfurullah	4388	Çü şahı 'aybımızdan kılduñ agah Nekim hüküm eylese hak mi durur şah	3505	Görür mesned-nişin bir kamer-i ruh Mübarek tal'atı didar-ı Ferruh	4074
Fikr-i lebûfileddür hayatım Kad yaktelini hevak-i levlah	3334	Didi hub fikr itmışdür şehen-şah Heman himmet gerek bu emre ey şah	1056	Düketdi çü sözün ravi-i ferruh Mihin Banu bu yüzden kıldı basuh	3645
Beyaz-ı 'arızuñ nur-ı seher-gah Çerag-ı tal'atıñ pervasını mah	4130	Dili kufl-ı künüz-i gaybe miftah Ruhı leyli zelman-ı raybe miftah	369	Eger İslamile olursa meşruh Kılır Envar-ı Rab çeşmini mefruh	4995
Nice zindan 'adem iklimine rah Düşüp ayrılmıya yiller kuz-ı mah	4432	Didi ey bahtımın şamına misbah Seher gibi safıa gencine miftah	4022	I	
Nazar iden irakdan aña naghah Sanur altunda çarhın gurre-i mah	3520	Künüz-i gaybe her bir fathe miftah Ki virmüş ehl-i dil destine fettah	99		
Dil tavrı olursa pare pare Tañ mı tecelli itdi ol mah	3331	Şu'alintü budır feryadı her geh Düşerseñ bu bela dalına vah vah	1990	Güneş gibi zuhur idüp şu'a'ı Çü meh gün günden artı irtifa'ı	1078
Bu kuhı yine garbisinde ey şah Ozine kaşug idünmüşdür ol mah	2802	Uyarılduñ melek mülkinde misbah Çerag-ı hüsnüfe pervane ervah	388	Bu derde virmekiçün hak şıfı Kodı kanun-ı şer'-i enbiyayı	4961
Şeref virüp o tahta gün gibi şah Yanma aldı oğlunu nitekim mah	1749	Kesik başlar olup öntü her şah Yolunup kaşları dirlerdi eyvah	1983	Ko sevda ehli gibi fikr-i ebi Ki gark eyler seni bu fikr-i abı	209
İşaret itdi şeyh oturdu o şah Mukabil afitaba nitekim mah	4908	Muhassal çün şerefiden togdı ol meh		Ki senden böyle ummazdum cevabı Beni ateş-dil idüp olmak abı	1575
Yakardı mühr hakdan dil çü hergah 'Acepmi şem'-i cennet olsa o mah	421	İşiden didi زاد الله عمره	1011	Bu Şirin kıssanıñ hazır cevabı Düzüp söz silkine dürr-i hoş-abı	3765
Sorup bahrin aña 'arz eyledi şah Didi Banu helal olmuşdur o mah	4692	Görüp kendüye o şahsı müşabih Olur şeh-zade bu ahvale valih	2372	Çehar oldu çü yaşınıñ hesabı Çehar erkandan itdi kath-ı babı	1041
Güler itmege bulmazdı saba rah Nice kılduñ güzar sen andan ey mah	4506	Kamunıñ kaşları yay gözleri oh Yırag-ı hüsn içinde eksügi yoh	2375	Çü bu tabile o hüsn afitabı Girüp o kasr içine yapıdı babı	4799

Açan bu nükte sırrından nikabı Bu resme kıldı bize feth-i babı	4408	İşitti can çü bu i'la hitabı Dahi seyr itdi ol zıba kitabı	674	Olan bu rah-ı 'ışk-ı derde hadi Bu yüzden sözde kat' itdi bu adı	2762
Çü da' nefistü te'al okdı hitabı O dem buldı hezaran feth-i babı	584	Biçüp mikraz-veş dıba-yı abı Çıkup geydi tonun kıldı kitabı	2096	Biri ol kim çü yok 'ömri i'timadı Civan u pire birdür zulm ü dadı	1564
Dilinden def' içün o ızırabı El urup açdı o mihnetü babı	2350	Ne yüzden eylese Banu hitabı Düzzerdi der gibi sözde cevabı	3095	Gözflü aç hadd-i Ermendür bu vadi Anuîçün böyle kurrendür nihadı	2774
İçerdim gah eşkımden şarabı Yeridüm gah bagrundan kebabı	651	Koyup taksirüm içün her 'itabı Yezasın aña lutfile cevabı	4311	Eger buldrysa çeşm ü can güşadı Bırak elden ma'lul u ittihadı	309
Üçünci hacletü feth oldı babı Yüzünden açdı bir hatun nikabı	4043	Eger erlikde olsa iş hesabı Anuî biffine virtürdi cevabı	4587	Tutup 'alem içün anuî fesadı Liked gök eyledi hep o biladı	4499
Dimagi bulmamışken ferr ü tabı Başında varıken bahır inkılabı	2724	İdüp lutf u karametle hitabı Virtüp her bir sar'ale yüz cevabı	3241	Dahi 'alemdə kuy u deşt-i vadi Girtüp 'ışk ehline eyle mîtnadı	4611
Getürdi çehre-i gülden nikabı Sema bi-şışeden saçdı gül-abı	1362	Şu deflû ideyim bufa 'azabı Ki unutsun cevab-ı na-sevabı	3813	Didi canuî olursa la'li yadı Didi kim göflütüñlü olur muradı	3795
Gurub-ı kaf idüp şarkuî 'ikabı Cihan kılmuş garbuî gurabı	3998	Koyup taş altına dehr asıyabı Üğüñdi um gibi Efrasiyabı	854	Bu fazi u lutfu idüp i'timadı Çoğ itdüm cürm-i noksan u fesadı	339
Saçılmış her taraf encüm hesabı Yığılmış peşte peşte kum hesabı	1611	Kılıp sim ü abla hall-i zer abı Akıñdı simden la'l-i miz-abı	4519	Ol olsun hem-demüñ kim 'akl-ı hadi Aña feth itdi evbab-ı reşadı	894
Çerisi yir yüzünde kum hesabı Nice kum çarhda encüm hesabı	967	İrüp bu ateşüñ Ferhade tabı Revan-nuş itdi o la'l-i mîznabı	3356	Ne şam enduh melikintüñ sevadı Ki san ta subh-ı mahşer yok güşadı	3980
Aña kim düşse bu feth ızırabı Bu oldı ol mu'ammanuñ hesabı	1649	Hezar iken gülintüñ 'andelibi Saçı dam itmiş ol murg-ı garbı	3409	Çü himmet birle işde hayr-ı yadı Bu baglu iş bulur şikesin güşadı	1690
Yanup senge virtürdi mevc-i abı Ki san üstünde yegrişür hesabı	1184	Ahur adını kılı çinden haracı Bağışlar cıdı hend ü sinde bacı	755	Dönüp zatü'l-burca ol 'imadı Büründi çarh-ı atlasdan şu'adı	1033
Eninem çeşmüñüzden sürdi habı Heninem cismüñüzden aldı tabı	4569	Sefer çok çekdi bozmuşdur mızacı Şarab u hoş gadalardur 'ilacı	2427	Olursa 'avn çok bu yolda hadi Nihayetsiz kalur seyr-i bevadı	293
Ne ateşden durur bagruñ kebabı Ki yakdı sinemi od gibi tabı	3718	Didi o lokmadur gayetde acı Didi bin hoş Şirin gülacı	3802	Niçe ay kat' idüp sahra vü vadi Görtündi kişver-i Yuman sevadı	1767
Kılurken sublu birle bu hitabı Tutar afaki mihrüñ söz ü tabı	3953	Başuñdan gitmege bu kader tacı Gele ayagıñda 'alem haracı	2245	Şu kim gitdi kodı ferhunde adı Oñur ta haşre dek rahmetle yadı	900
Dakik-amih iken çarh asıyabı Cihan görmezdi kurs-i afitabı	1442	Murassa' gün cevahir birle tacı Bir özge düñre vardı ihtiyacı	981	Ma'el-kıssa o dergahıñ 'ibadı Görtüp Behramdan bu inkiyadı	4905
Senemler her taraf tutup rikabı Süvar oldı o hüsnüñ afitabı	3092	Etibba ide bir kaç gün 'ilacı Gele yerine ta nazik mızacı	4697	Güher-dar eyleyen her na-muradı Baña bu taşda virdi ab u zadı	1249
Bulardan almayup ahır cevabı Dönüp yarına eylerdi hitabı	4127	Mile per idüp cam-ı zîncacı Virtürler bad-ı nare imtizacı	1460	Cümün vadisinüñ mecnun nihadı Meşakkat rahunuñ bi-ab u zadı	3905
Dönüp eylerdi candan ızırabı Aña bu resme eylerdi hitabı	3932	Felek mi'mar idi keyvan yapıcı Nebatü'n-nakş amin ramih kapıcı	1216	Pes idüp bu eşige istinadı Felekden istemezdim ab u zadı	634
Söhan meydanıñ hazır cevabı Belagat babıñuñ faslu'l-hitabı	438	Bu feyz tüzre olup kurrem nihadı Konuldu 'arş-ı rahmana bir adı	4984	'Acem sultanı idinmiş muradı Güzeller şahı olmak na-mezadı	3452
Hususa kim dil ehlinüñ kitabı Açar her babdan faslu'l-hitabı	928	Felek-sa pür-mehabetdür nihadı Cemal-i meh Mihin Banındur adı	2794	Güneş Yusuf gibi mizana geçdi Züleyha -yı cihan genc-i zer açdı	1414

Gettirdi her birin lutfile açdı El urup cümlesin başına saçdı	2941	Ayak basdı vü terk-i mehd kıldı Yürüdi kebek-ayın cehd kıldı	1038	Gözi manend-i hasta hatır oldu Saçı gibi şikeste hatır oldu	3036
Nevayi çeng-i ruh-efza yogıdı Sala-yı bade vü sahba yogıdı	122	Çü Hakan böyle lutf vücud kıldı Hüner ehlin kamu hoşnüd kıldı	1348	Niçe kim şah 'özü-engiz oldu Anuñ sevdası hi-tiz oldu	1632
Şu 'alem içre kim 'alem yogıdı İzafat ü nesebden dem yogıdı	113	Eline yine ol mir'atı aldı Kuy-ı dikkat salup nazzare kıldı	2445	Peri görmüş gibi divane oldu Derun ateş-i 'ışkıla toldtı	3267
Gözinden derdile hun-ab akdı O barn-ı kasrdan miz-ab akdı	4169	Bedenler can-sitanlar birle toldtı Görtüp Ferhad anı aşüfte kıldı	2149	Kadeh sun sakiya söz ahır oldu Cihan bezmi 'alala ile toldtı	5042
Pes andan döndi Mülk-araya bakdı Beşasetle uruşen raya bakdı	2254	Sühayla çün adı tahkik kıldı Nekim bu sordı ol tasdik kıldı	1820	Gözin açup didi kim bafıa n'oldı Ki canum tab-ı mihnet birle toldtı	3886
Döñüp o husn-i gerdun saye bakdı Yine bir ah idüp afakı yakdı	3860	Anuñ haline çok yandı yakıldı Fırak-ı gurbetine rahm kıldı	2979	Ki ey subh-ı sa'adet safia n'oldı Ki canuñ ateş-i muhitte toldtı	3950
Kimi kapuya kimi burca çıkdı Yuragile kamusu urca çıkdı	2147	Güzeller şahını mesrur kıldı Dilin vir engin-i ma'mur kıldı	4218	Siyaset emrin itdüğinden oldu Didiler neyliyelüm itdi buldı	3878
Kamusi elçiye iclale çıkdı Bir aylı yola istikbale çıkdı	3448	Leb-i la'ini güher-paş kıldı Bu resme nükte derrin faş kıldı	2935	Yanan aşüfte defterler düdüldü Devat-ı agzına müşkin mihr uruldu	5029
Anuñ ardınca biri dahi saldı Nasibin ol dahi bu yüzden aldı	2697	Çü Ferhad ol enimi guş kıldı Karar u sabrı güdi cuş kıldı	3715	Yasındı leşker ü divan kuruldu Kıyamet kopdı sankim sur uruldu	3619
Götürdi hasta cismin hake saldı Gam u derdile yirden yire çaldı	4529	Kesel nakış çü dilden mahv kıldı Döñüp 'ömrünü sarf u nahv kıldı	1064	Nice fikriyle kişverler düzüldü Nice mekriyle leşkerler bozüldü	907
Ruhundan 'aleme bir şu'le saldı Semender gibi halk od içre kaldı	3107	Cigerden ah idüp bir nar'a kıldı Yir üzre sayısı gibi yıkıldı	2415	Çemenler za'feraniyle boyandı Agaçlar Ser-te-ser altuna bandı	1415
İrüp gam mevci taşdan taş çaldı Götürdi 'akıbet girdaba saldı	642	Şu deflü ah u zar u nale kıldı Ki cism-i can kişi bi-hoş yıkıldı	3739	Bu yafıa o l periler çün uyandı Şeb-i zulmet seher nureyle yandı	3000
Kadeh sun sakiya gam canum aldı Dilüm devran 'acep enduha saldı	4524	Nice gün çün menazil kat' kıldı Sipah Ermen sevadına yayıldı	3516	Benüm canum çü ol suyla kandı Sikender can çeküp leb teşne yandı	2109
Desin kim Hüsv Ermen şehrin aldı Hümadur sayesin o buma saldı	4452	Tamam o havz çün ehlile toldtı Safadan mevc urup deryaca oldu	3145	Kuduret pası dillerden silindi Safa vü ruşenaluklar kılındı	4691
Bu halet birle emvac anı aldı Sürüp dün gün Yemenden yafıa saldı	2630	Birisi nev birisi made oldu Makam-ı 'allemü'l-semada oldu	4958	İkinci tavrın adı kalb okındı Ki nur-ı 'akl [u] iman onda kondı	4997
Öpüp ol tıgıla kalkanı aldı Beline bağlayup boynuna saldı	1952	Beden o nur ile seyrab oldu Karañu köşeler pür-tab oldu	4983	Çü bu hal üzre bir müddet olundu Ger ü efsaneler 'avdet olundu	4206
Kilidi isteyüp hazenden aldı Özin yüzbiñ bela bendine saldı	2354	Çü vaslı 'tydınüñ miħmanı oldu Hamelle sevranuñ kurbanı oldu	575	Yine 'izz ü şeref kandili neydi Yine bezm-i safa şem'i oyundu	4243
Saçup ateş dehandan cuşa geldi Özin şeh-zadenüñ üstine saldı	1901	Çü evvel kar-ı Kur'an-ı hak oldu Pes ahır demde kurban-ı hak oldu	431	Hemana baş koyup oldum yer öpdü Yerinden tag gibi canile kopdı	3114
Yine toprag olup bünyad kıldı Hazin göflin atanuñ şad kıldı	1580	Togup gerçi bu ferzend erkek oldu Atası gibi liken ürkek oldu	4980	Pes ol bendi açup her şep çıkardı Deminden bagrıñ kuhufi yakardı	3914
İrüp hakan u heylin şad kıldı Hezaran gussadan azad kıldı	2176	Bu tedbir ile Hakan hoş dil oldu Ki ya'ni her muradı hasıl oldu	1506	Vücudı ditreyüp beñzi sarardı Derunı tutuşup çeşmi karardı	3875
Ki ol mir'atı ki çeşmini saldı Hezaran imtiħan u cehdi kıldı	2447	Bu müşkil iş bafıa çün hasıl oldu İşüm tedbiri gayet müşkil oldu	2469	Çeküp canı gibi bagrıñ sardı Heman bir ah idüp uyhuva vardı	4795

Ne derdin dimege hem derdi vardı Ne subh-ı şam hab-ı hurdu vardı	3032	Kireç çalar urup küh-sara udu İrûre künbed-i eflake dudı	1203	Yürütdi sakiler kol kol ayagı Getürdi hublar baş baş çanagı	1408
Gelüp o kühkenler üzre turdı Cemalinden cihanı oda urdı	2411	Direht-i musevi olup vücudı Ruhunda berk urur nur-ı şehudı	306	Erür anı görentüfi bagrı yagı Yakar nar-ı cehennemden çeragı	4434
Ata ol dürrü çün tabında gördi Sadef-veş agzın açup hande urdı	1012	Serine yagdurup ol kavmüfi odı Kopardı sayhe-i 'Ad u Semudı	762	Koyup pes ellerinden hep ayagı Bozunp ol bezni itdiler firagı	2727
Cevab oldı çü ahur elçi turdı Du'alar eyleyüp yüz yire urdı	3494	Göge ir gördiler yirden sürüdü Pür aheng itdiler elhan-ı rudı	3130	Çıra-gahdur anıfı 'aden bagı Ser-a-ta-pa ne bagı var ne tagı	554
Yerinden çün seher Sokrat tururdu Felek sahnın tutup hünkame kurdu	2187	Dilüme tig-i gam ursafı n'olaydı Bunu diyünce öldürsefi n'olaydı	3462	Şikest olsaydı bir murufı ayagı Erürdi gussasından bagrı-ı yagı	3691
Sanasım tigma efsun okırdı Tıraşın kim görtürse başı kurdu	1236	Eger yıllar idersefi say'u kaydı Zagan şahın gibi eyler mi saydı	1568	İdüp can u göñülden elveda'ı Götürdüm üş arafuzdan ayagı	4571
İçinde içdüğü su od olurdu Necarından sir-i pür-dud olurdu	1467	Kaza gül-güne hat kim levha yazdı Nice tagyir olur pulada kazdı	1676	Egerçi gözlenür şahıfı yasagı Demürlenmezdi o şem'in ayagı	3909
Şu demler den ki can hurrem olurdu Afia ol ah u derd ü ğam olurdu	1122	Meger derdin dil-i canane yazdı Anufiçün sikke-i mermerde kazdı	3045	Felekdenidi 'işret-i şep-çeragı Eline aldı meh simin ayagı	1861
Pelengi gürbe-i canan samırdı Sıgardı arkasın handan olurdu	3920	O kim bu dehr ahvalini yazdı Belagat sikkesin mermerde kazdı	4823	Ne yire 'azm idüp göre yıragı Benüm başum durur hanufı ayagı	2539
Hekim ol resme çünkim şah gördi Te'emmmül eyleyüp bir lahza turdu	3428	Kalan işleye masdar nun u kafi Bize 'ayn-ı 'azab itmiş bu kafi	2808	İdüp hazinle her biri veda'ı O menzilden götürdiler ayagı	4781
El urup perdei yüzden götürdi Ferehden kah turdu kah oturdu	4338	Gehi oldı dilüfi tişem ğılağı Gehi bagrufta meytinem şıkafı	4549	Ne fehmi itdi özine uyku çağı Peri içine çekdi bir ayagı	1398
Esüp yiller bela deryası taşıdı Tedarik kalmayup su başdan aşdı	2602	Hun-ı nazmüfi çü vardur derd-i safı Sühan mey-hanesinde urma lafı	723	Yüri var Lami'i ko bu dürruğı Çerag-ı kizbüfi olmaz çün fıruğı	721
Suyum topragıma karışmamışdı Hevayile o dem alışmamışdı	320	Okursen ol zülal-i pak u safı Tereddüt yok bu işlerdür münafı	3635	Dil-i kamil bulur bunda buluğı Meh-i kamil olup virür fıruğı	5004
Ten-i Ferhada yine lerze düşdi Dili pür-tab-ı tab birle tutuşdı	3098	İdüp caniyle terk i'tisafı Gelüp insafa kıldı i'tirafı	611	Çü deprendi nesim-i subh-gahı Seher ki nitekim Ferhada ahı	3373
Gelüp ahır hisar üstine düşdi Görüp ol kalle-i canı tutuşdı	3537	Kılıcak ka'be-i kasrıfı tavafı İderler mi ki sayem i'tirafı	4363	Hücum-ı 'ışk esnasında kahı Beni yad idesin çekdükçe ahı	2328
Cemalüfiden dile bir şu'le düşdi Vücudum hurmanı külli tutuşdı	4747	Kılıp 'acizine dilden i'tirafı İdüp 'özr ırmagından i'tirafı	675	Çü Ferhad okudu mektub-ı mahı Çektüp yirden göge derdile ahı	4318
Meger çarhın nehengi neyle bitdi Ki yüzbiñ mahı kendin taşra atdı	2568	Bu nisbetle gören o nur-ı safı Buyurdu namını ruh-ı izafı	5015	Döküldi yire çün hun-ı siyahı Cihanı tire kıldı dud-ı ahı	2064
Muhassal her gemi kim geldi yetdi Gemi yandı vü gemi suya batdı	2698	Pes ol divane-i hara şıkafı Sözi başdan başa sehv ü güzafı	3631	Görüp ol kavm bu hal-i tebahı Te'essüf gösterüp itdiler ahı	2722
Zemini na'rasundan lerze tutdı Melekler gökde tesbihin unuttı	2009	Dimiş kim 'alemüfi sahib vükufı Cihanufı karibendi feylesofi	1637	Getür saki baña bir cam-ı şahı Ki olsam gam sipahınuñı tebahı	1590
Atamufı zulmü hud afakı tutdı İrüp yirden göge netakı tutdı	4722	Egerçi cümlemizüfi var vükufı Veli oldur bu fennüfi feylesofi	1789	Bulan bu noktalar seyrinde rahı Zamir-i dehre itmez iştibahı	99
O bi-dil urdu bezme çün bu odı İrüşdi ehl-i bezmüfi çarha dudı	3258	Karib oldı ki sarmaşub ayagı Salıdı yire yelden serv-i bagı	3135	Bu 'akile dilersefi kevne rahı Kılarsun zerrede biñ iştibahı	218

Çeküp bu camı birle dilden ahı Kılam candan du'asın subh-gahı	862	'Aladin ü sabunı vü kahi Hacil itmiş nûcum u mihr ü mahı	3212	Görefi bu geda-yı ru siyahı Gözetmez zerrece adab-şahı	3812
Ayine-i tal'atıñ yüzünden Can buldı safa-yı subh-gahı	3288	Yüzi mir'at-ı envar-ı İlahi Görüntür sırr-ı dehrana kemahı	2227	Veli kat' eylemek bu resme rahı Mukarrerdür ki var bir kasd-ı şahı	1816
Şol cam-ı kım ki saki-i 'ışk Sunmuşdı elest-i bezm-gahı	3291	Kiminüñ çok yüğürdem işbu rahı Bu işi başa iletünce kemahı	1258	Terk itme külah-ı fakr-ı derviş Sur harkda 'ayş-ı pad-şahı	3292
Pes andan itdi çep-çevre nigahı Bakup gördi o heyl ü bar-gahı	3772	Bununı bir adıdur hayy-ı İlahi 'İyan keşf eyler eşya-ı kemahı	4944	Kaçan 'ışk ehli 'arz ide sipahı Cenabıñ çün uralar kus-ı şahı	2306
Hıras u 'uzlet ehlinüñ penahı Zaif-i hasta canlar taht-gahı	4548	Nûcum-ayın çeküp hayl ü sipahı Kala-'ayn-ı çarh-veş aldı kemahı	764	Degildür gerçi mir'at-ı İlahi Veli her yerde kılsañ ra-yı şahı	919
İderken parmağı şak levh-i mahı Kelamı hame vü levha nigahı	381	Talebdi dilleri şevk-i ilahi Biltürler sırr-ı eşya-yı kemahı	226	Ki tabir dem aña idüp nigahı Gele göñlüne şayed meyl-i şahı	1602
Çeküp derdile can u dilden ahı İder Ferhaddan yafia nigahı	3744	Ruhundan muktebes nur-ı İlahi Zamiri vakıf eşya-yı kemahı	627	Olup ol şah-ı 'kasidler sipahı Gelüp kıldı müşerref bezm-i şahı	3190
Ol camla ile canımı mest Ta saçmaya dir ü han-kahı	3292	Nekim vardur umur-ı pad-şahı Anuñ zatunda gün gibi kemahı	1484	Görür şahane taht u bar-gahı Yanar başı ucında şem'-i şahı	2993
Bu gamdan canımıñ yokdur felahı Seza lik alufia halkıñdır salahı	4676	Ne deñlü varısa mir ü sipahı Buyurdu cem' oldılar kemahı	1509	Ören bu kişver içre güsi şahı Bu yüzden söyledi namusı şahı	1474
Hüner-ver bildi çün maksud-ı şahı Sürurından göge itdi külahı	1263	Kılup evsaf-ı mir'ata nigahı Ruhın su içre seyr itdi kemahı	2080	Sühan çinler bulup bu sırta rahı Haberdar itdüler Perviz-şahı	4411
Ela ey rub'-ı meskunüñ penahı Sa'adet mülkinüñ sahib-külahı	802	Vü ger ne maktaza-yı pad-şahı Nedür siz dahi biltürsen kemahı	3644	Pes oldı din ü dünya pad-şahı Ne dünya belki 'ukba pad-şahı	910
Didi ey 'ışk ilinüñ pad-şahı Vefa ikliminüñ sahip-külahı	3722	Ruhidür pertev-i nur-ı İlahi Ki idrak edemez gözler kemahı	2386	Heman sa'it irtüp 'avn-ı İlahi Ger ü sıhhatile gördüñ pad-şahı	3891
Kılup çarhu nişane tir-i ahı Zahum-dar eylemiş hurşid-i mahı	3189	Gözüñ aç eyleyüp tertüñ külahı Feza-i kudsi seyran it kemahı	5040	Ne temcid i hurus subh-gahı Nihud-ı gül-banuñ kus pad-şahı	3993
Geç idüp serv-i kametler külahı Şikest itdi felekde mihr ü mahı	1433	Cibtüñ nur-ı hakkıçün ilahi Bize didaruñ 'arz it kemahı	361	Uruldu leşker içre kus-ı şahı İrüşdi çarha sayt pad-şahı	3617
İdüp halk içre 'arz ferr-i şahı Temaşa eyleriken mehd-i mahı	4715	Zuhur idüp hezaran turfe mahı Ki Han mahiyyetin bilmez kemahı	2571	Kuşatdılar gelüp her-gah şahı Nitekim haleler etraf müşahı	1742
Soyundu şem'-i cem'-i subh-kahı Safa-yı haba vardı murg u mahı	1863	Hüviyyet-i şastidür fehmi it kemahı Anuñ saydıdur ez meh ta binahı	80	Tapufıdan ger olursa izn-i şahı Olur taksir-i hizmet 'övr hevahı	886
Bezendi çünki bezm-i subh-gahı Sala-yı 'işret itdi murg u mahı	3473	İdüp bu resme çok ah-ı tebahı Didi kim her-giz anuñ yok günahı	1703	Açup çeşmin ider bir türkü ahı Ki gök sakfın bu yer dud-ı siyahı	2647
Göñlünden geçdi bir göynüklü ahı Ki gördi gökde yokdı mihr ü mahı	1698	Saña bu bişeden kim virdi rahı Tefekkür itmedüñ mi bu günahı	2018	Biri birin basup ol dem sipahı İrişüp gördiler ol bi-güyahı	3880
Cigerden çekdi bir göynüklü ahı Ki yakdı gökde şem' mihr ü mahı	3714	Zafer hemreh sa'adet peyk-rahı 'İnayet rehber ü nusret sipahı	759	Gel ey hak isteyen kul pas-ı subhı Ri'ayet eylegil enfes-ı subhı	2849
İdüp bu resme bi-had ah u vahı Yakardı söz-nişinden mihr ü mahı	4126	Pes dilden idem bu nükte-i guş Kim bulmadı 'akl aña rahı	3289	Sa'adet mülkinüñ oldur fütuhı İder nurile memlu kalb u ruhu	934
Nazar saldı açup tabut-ı şahı Kocuşmuş gördi yatur mihr ü mahı	4856	Gör devletini geda-yı rahıñ Vir anda bulıdı genc-i şahı	3293		

Gel ey saki getir cam-ı sabahı		Kudümünden bulup kadr-i tamamı		Getir saki kim mir'at-ı camı	
فان الراعي reyhanı vü ruhı	861	Meh oldı ahı taglu bir gulamı	567	Dehanım üzre ko lutf eyle anı	3365
Ger ü şahıfı durur ferzan-ı baki		Çü Mülk-ara şüru' u ihtimamı		Kararup dırd-ı hasretten cihamı	
Arada kimsenüfı yokdur nıfakı	4698	Müheyya kıldı ol işde tamamı	1324	Tarıkhı genc-i halvet içre anı	4160
Felahın taşlarınuñ çak-ı çakı		Didi göfütne ki ol canıfı mir'atı		Gazabdan virneyüp meyl ü emanı	
Kopardı başına çarhuñı tarakı	3680	Olupdur işbu karuñı ihtimamı	2998	Heman şeh-zade üzre saldı anı	2025
Tir-i zahmle eşcaruñı tarakı		İlahi bu şeh-i ferhunde namı		Biri ol hikmet ehlinüñ nihamı	
İrüp tuta Horasan u 'Irakı	1202	Yedi iklimüñ it şah-ı hümanı	864	Girüp gar içre agah itdi anı	1805
Gelüp buldılar o meftun-ı 'ışkı		İştüdiginde Hakan bu peyamı		Nekim olsa kaza-ı asmanı	
Cihanda can gibi makbul-ı 'ışkı	4775	Gözinde öpdü Behram-ı hümanı	4841	Otur mı gayrı isnad itnek anı	4386
Getir balin-i mihnetden ba şevkı		İderken ehl-i meşrik 'azm-ı şanı		Olup şeh dahi ol genc-i giramı	
Yo bir dem gül yüzüñden kan ya şevkı	4244	Yolın urmuş meger zeng-i haramı	3987	Sipahına ider en'am anı	1964
Resen gibi boğup kumru-ı tavkı		Ne bulmıñ hürmet-i beytü'l-haramı		Çeküp ol taş üstinden gümamı	
Tamam olmuşdı luy-ı hay-ı şevkı	3997	Tarik-ı Hakkı kat' iden haramı	768	Bir ok ile urursa her kim anı	2133
Görüñ ol ebleh ü ser-geşte hali		Çü servtüñ ide ta'atde kıyamı		Lakabla biri Mami biri Bani	
Degirmende agartmış san sakalı	1532	Salar tubaya dek sayıñı haramı	935	Gören bunı tasavvur eyler anı	1175
Dahi var bir hedıyyem saffa 'ali		Süheyla çün işitdi bu kelamı		Pes ahır eyleyüp meger nihamı	
Bulunmaz virseler dünyaca mahı	2247	Şeh içün vech gördü ihtiramı	1807	İdüp yüzer yola bi-hoş anı	3841
Meger vardı Pervizüñ bir oğlu		İdem [hem] lırz-ı can u dil bu namı		Çihil keşane evvel zer mekâmı	
Heva vü 'işret ü nişidü şıglı	4714	Dikem gün gibi 'arş üzre 'asamı	12	Çihil hum her birinde Hüsrev anı	1605
Egerçi şerh olunmaz cins ü fashı		Yazarken çeşm-i sad u zülf-i lamı		Açarlar subh-veş düre-i beyanı	
İkiye münkasımdır lik aslı	2297	Geçürdi derd-i gamla subh-ı şanı	1074	Saçarlar nücün-veş dürr-i ma'anı	932
Beyan olmuş kammıñı cins ü fashı		N'ola talh itse ol ol yañlamı		Kurulmuş üstine taht çetr keyamı	
Mufassal her birinüñ fer' ü aslı	2039	Çün agzıñı şehd ider ahır kıvamı	2342	Kim olmuş çarh-ı atlas sayebanı	2558
Görür bir pir-zendür gözi yaşlı		Bugün ol hüsrev-i mülk-i me'ani		Otur halile bend-ejder dehamı	
Niyazından cihanıñı bağı başlı	4486	Ger isga ide bu şirin peyamı	32	Tutulmaz bir nefes halkıñı zebanı	3660
'Adedsüz yoldı göz nakd-ı keramı		Ki hüsrevligünden buldı kıvamı		Şeh ü şeh-zade idüp şad-mamı	
Süleyman hatemi cemşid-i camı	2243	Ne işden memleket tutdı nizamı	905	Kılavız oldılar bir kar-banı	1793
Çü Şirin guş kıldı bu peyamı		Kosuñ o zalimicün mihr-i rahımı		Çü genc 'ışk-ı cananıdı camı	
Senasın sundılar zehrile camı	4750	Kim urdı bagruñla diseñi bu zahımı	4862	N'ola mar olsa anıñı pas-banı	3756
Cihan içinde şekker gibi namı		Bezendi günbed-i ahzer tılısı		Virürken şehler aña han-manı	
Kılır şirin dehen her telh-kamı	179	Tamam eyleki İskender tılısı	2070	O vire bir geda yolına camı	4817
Mihin Banı işidüp bu peyamı		Hemin itdi göfütünden aña cezni		Meger ol 'akd-ı feth-i nagehamı	
Didi şehir ü diyaruñı has u kamı	3445	İde Ermen zanından yafia 'azmı	3423	Düşürmüş bende bir azade camı	3408
Senüñdür çün Süleymalık makamı		Fena camın içüp çün vire camı		Çü bu araya ir gördü figamı	
Benüm Belkis olup hizmet makamı	4292	Ser-a-ser felm ider bir demce anı	988	İrüşdi agzına azırde camı	4615
Bu yafia leşkerümle kıl haramı		Ki yüzüñ eyleseñ bend-i giranı		Nihamı eyleyüp zıkr-ı hubanı	
Koma düşmenlerüme intikamı	4609	Bulurdıñı girüsen azade anı	3913	Şehadet bahrine gark eyle camı	241
Çü Mülk-ara işitdi bu peyamı		Muhassal aşıkara vü nihamı		Nice tabut kocunıñ söyle anı	
Bilürsen şaşdı bağlandı kelamı	1697	Ne sır varsa görür şeh-zade anı	1289	Oluşmuş cisme cismi cane camı	4804
İdüp bad ile irsal-i peyamı		Göreydi Dellettü'l-mihale anı		Tama' ehli gibi açuk dehamı	
Bu yoldan eyledi feth-i kelamı	4580	Kılurdı dayize ya hale anı	4469	Hased erbabı gibi tire camı	4433

Sararlar came-i huşk içre anı Mesih-asa virürler taze canı	2645	Bulup bir feylesof hurde-danı Cihanıñ zü-fünun u nükte-danı	1049	Eridüp kül gibi ateşde canı 'Araklar çıkarup mest it cihanı	43
Görüp Şirin bu halet içre anı Güman itdi ki uçdı murg-ı canı	2964	Ki saldukda ecel topraga anı Koya yerinde bir hurrem fidanı	3395	İdüp mim ü elif gark-aba anı Tutar püştinde mahi-veş cihanı	90
Didi yok mudur o sözüñ nişanı Didi fehmi eyler ol kim yakdı canı	3784	Didiler bu şeh kişver-sitanı Felek kadr it Hüdaya cavidanı	1774	Nigarıñ bu idi kasd-ı canı Ki ruy-ı rayı seyr ide nihamı	3175
Çü geldi selge bu dürr-i me'ani İşidüp şeh teselli buldı canı	4461	Yüri var Lami 'i vir 'ışka canı Ki olasın şah-ı mülk cavidanı	4819	Eritsefi yolda şem'a gibi canı Dilesefi canumda gay dag nihamı	4031
Görüp Ferhadıñ ahvalın nihamı Feraset bahrine talmışdı canı	2732	İlahi bu şeh-i kişver şenayı Cihanda bir murad it cavidanı	770	Bulup Şiruye pes bir nükte-danı O şeh-i hüsne gönderdi nihamı	4745
O şart üzre bulup bir kar-danı Didi bir yer aña maksud-ı canı	3436	Biri kılmakdur öz kendüyi fani Biri mülk-i bekadur cavidanı	2288	Pes andan o resn-i nuktadanı Kıgırdup yanına didi nihamı	4753
Muhit-i revgan içre makiyanı Salup deryaya ördek gibi canı	3203	Yüri cehd it bul o candan nişanı Getür Ya'kuba Yusuf armaganı	2616	Bu halvet içre ta o hoş canı Çekem can gibi illerden nihamı	4340
Revan oldı gözünden bagr-ı kanı Kafesden tarıgub tülbind-i canı	3099	'Akik-i ibdarıñ cavidanı Bağışlar Hızra ab-ı zinde-ganı	4132	Aña kim 'ışk olsa üstad-ı canı 'Acep mi keşf iderse her nihamı	1083
İşitdi şeh çü Danadan beyanı Bu sırrıñ keşfine meyl itdi canı	1260	Getür saki bafıa tiryak-ı canı Degil tiryak-ı ab-ı zend-ganı	4153	Kılanlar 'ışk halinden beyanı Dimüşler 'ışk-ı meşk olmaz nihamı	2478
Görenler sandılar ol iki hanı Bu halet içre teslim itdi canı	3363	Elinden düşmesin cam-ı keyanı Müdam içsün zülal-i zinde-ganı	1560	Sunup saki şarab-ı erguvanı Getürdiler tamarda cuşa kanı	1384
Olur bu gice seyrüm nagehanı Temaşa eylerüm mülk-i canı	2749	Pes elçi guş idüp bu hoş beyanı Varup Hüsrevden aldı müjde-ganı	4686	Teninde raksa girdi murg-ı canı Tamarda cuşa geldi cümle kanı	3090
Diline deridi derd-i nihamı Bu od kül idiserdüñ cism-i canı	1117	Uruldu kavslar tutdı cihanı Çalındı nayler kıldı figanı	2190	'Acep tiryak-ı Faruk idi canı Ki zehri nuş idüp cuş itdi kanı	426
Mukarrer mademüñ nefis oldı namı Kim andandur hayat-ı cism-i canı	4959	Benüm 'ışkuñ diyü temcid-i hanı Aña meyl itdi can pür figanı	3532	Uçup haki kafesle murg-ı canı Nişimen kıldı sahn-ı la-mekanı	582
Çıkup Şapura ta'lim itdi anı Didikim saklı kıl bu hırz-i canı	4229	İrüp nageh kaza-i asmanı Zuhur eyler bela-i nagehanı	2584	İletdiler pes ol azürde canı Ki bu zindan-ı gam ola mekanı	3903
İki kısım üzredür habuñ beyanı Bafıa tut sadıksuñ guş-ı canı	4925	Dimez misin ki hikmet resimanı Kiçe boyuna ki bir gün nagehanı	4737	Seri erbab-ı 'irfan aşıyanı Götüller içre can gibi mekanı	4330
Te'ali Allah ki isminüñ beyanı Kılur 'aciz 'ukul-ı ins ü canı	108	Ata gök kalmayup nam u nişanı Senüñ yaduñ ebed tuta cihanı	2309	Tuta çün ateş-i kahrıñ cihanı Dilerler çaresizlikden amanı	3604
Cihandan hasıl itmışken imanı Kenara çekmişken fülk ü canı	641	Sunup kaşma bir müşkin gümanı Didi tut bıkır iyile cihanı	2913	Bu karnuñ olmaga sahib-kıranı Yeter afaka nam-ı kahramanı	742
Ayet o bagrıñ bir katre kanı Belalar ile yenmiş cism ü canı	4584	Ne şep bir ejdehayidi dehanı Deminden oda yakmışdı cihanı	3989	Bu güftarı iderken nagehanı Göründi hisn nücum kahramanı	4060
Kamumuz şöyle teşhis etdük anı Ki almuşdur hararet cism ü canı	2518	Anuñ talmışdı bir gencile canı Ki saymazdı çöpe mülk-i cihanı	3073	Lakabda Hüsrev kesiri beyanı Adı perviz-i dehrüñ kahramanı	3390
Kılursa ger cüdalıktan beyanı Ayrır birbirinden farkadanı	4470	Peder kim şad ola ruh-ı revanı Degüşdirdüñde bu fani cihanı	638	Arayup bulduk o üstad-ı canı Neriman heybet ü sam-ı zamanı	3014
Ne ma'na bulsa rikkatden nihamı Kılur hall anı tab'-ı hurde-danı	876	Yakarsan anda sen od gibi canı Benüm bunda bu yer dudum cihanı	4295	Velikin saña budur müjde-ganı Ki beşyüz yıl ola 'ömrüñ zamanı	2244

Didi ey bülbul-i bag-ı ma'ani Dilin esrar-ı gaybı tercemânı	3271	Hevamıfı yine dest-i zer- feşam Ururdu tig-ı aba zer-nişamı	1420	Çü cuş ideydi derya-yı derun Cevahir-paş olup derd-i selunı	440
Kim itmezse yoluña terk-i camı Oda yatsın bi-küllü han u mamı	2702	Ne kılduñ netdñfi o azırde camı Ki na-peyda durur nam u nişamı	4210	Öpüp Ferhad pes Hızruñ elini Tutup gittiñ heman vadi yolunı	2142
Meger bir şam bu zahmet duhanı Ser-a-ser kaplamışdı asumanı	3979	Meger kim mülk-i meşrik hüküm-ramı Nice meşrik cihan kişver sitanı	3389	Kişi olsa cihanıñ zâ-fünunı Ohır takdir feniyyentñfi zebunı	1677
Dem-i 'İsada ruñmullah sanı Sözi ahkam-ı sahf-ı asumanı	4900	Görüp Ferhad Danadan bu hali Gözünden yağdırup eşk-i revanı	2331	Didi şahıfı öpüp benden kolunı Şefi' olup dilñfi mücrim kulunı	4679
Ki yer yer gün gibi anıñ nişamı Olupdur bu nücüm-ı asumanı	2600	Tutup rah-ı Hicaz ü İsfahanı Muhayyer itdiler pir ü cevamı	3225	Biri 'ilm-i nücümñfi zâ-fünunı Biri feñn-i hesabıñ reh-nümunı	3230
Döküldi küsler tutdı cihanı Ki inletdi zemin ü asumanı	1757	Semenzar öyleyüp serv-i revanı Yudı ab-ı gülile erguvanı	2911	Mukarrerdir işidüp bu füsünı Sur-ı genniyyet-i 'ışk-ı cünunı	4458
Düşer envar-ı bi-payana camı Ohır derya-yı vahdet fâlk-i ramı	295	Hususa belli başlı yok günahı Ki bi-perva gulamıdır güvahnı	3893	İşitdi çünki Hüsvrev bu füsünı Te'essür itdi tab'-ı zâ fünunı	3417
Yine bir kasrıñ reng-i hazanı Ferah bahı ü dil-i can za'feranı	1310	'İyanıymış bu yerlerde nişamı Gerek kim ide sezında beyanı	1783	Füsün-ı sihr ilimñfi zâ fünunı İhanet kişveritñfi pür-füsünı	4467
Yüzine 'ışkı söylerdi nihamı Ki bu gül bir gün olur za'feranı	1115	Biriniñ cümle te'vil oldı camı Safıa seb'ufi 'izaf oldı beyanı	4937	Meger tutmaga bu çarh-ı nigunı Mıdar-ı 'alem olmaş her sütünı	2549
Kişi ger kılsa bifi yıl zerd-kamı Olup bezm-i cihanıñ kam-ramı	987	Anıñ kim levh-i mahfuz ola camı Alup neyler ilah levh-i beyanı	380	Sütün suret elinde deste çopı Ucında güya yağlı çarh topı	2015
Buyurdu buldular bir kar-danı Risalet kişveritñfi kam-ramı	3620	Ne bellü gar-ı Sokratıñ nişamı Ne eyler kimseler andan beyanı	2205	Bile her şeyde feyz-i Hakk-ı carı Vücudın eğliye 'alemde 'arı	285
Bulup dem-beste o aşuñte canı Ururlar cismine bend-i güranı	3754	San açup per ü bal u zer-feşamı Hümadur sevr üzre aşıyanı	2910	Çü himmet idesüz bu yolda yarı Ümid oldur ki ire 'avn-ı barı	1195
Ki ta hakkında halk açup dehanı Baña itmeyeler ta'n elle sanı	4762	Velikin bad-ı sarsar cöng-i hanı Egerçi sarsup itdi çok ziyanı	2606	Pes ahir böyle kıldılar kararı Kodular gayrı fikr ü kar u barı	1718
Nişansızlık olup ism ü nişamı Mn'amma-yı şa'umat idi şanı	126	Gül-i nesrine döndi erguvanı Bahar-ı tal'atı oldı hazanı	2489	Bi'hamdullah ki irüp avn-ı barı Giderdi can yüzünden o gubarı	2896
Bulur bu sözde iken nağhamı Bilürdi bir gubar-ı can feşamı	3097	Tefekkür kılma hayvan 'alemini Başına satın alma el gamını	211	Öpüp hizmet zeminin kıldı zarı Akrıdı serv üñfunde cüy-barı	3144
Sipehden yıkıyup mülk-i cihanı Çeküp bi-bak tig-i han-feşamı	3853	Baña egdürme ko leşker gamını Unutdın tahila efser gamını	4378	Kesüp bir argı eyler ah u zarı Defizler olmuş eşk-i cüy-barı	2371
Budur o lutf-ı bi-payan nişamı Ki dehri tutdı feyzidür feşamı	4349	Ayagına döküp göz yaşlarını Döküp taşlara gamdan başlarını	2421	Getür saki o ab-ı huşk-varı Ki caman kıldı meyl-i cüy-barı	4704
Kimin açsaydı meşrukdan kemanı Kulup magribde bir nokta nişamı	1087	Gözñfiden akıdıp kan yaşlarını Kim urdı safıa bu gam taşlarını	4101	İrişse talh u şura agz-ı yarı Ohurdu şir-i şekker cüy-barı	372
Dehan-ı noktası yokluk nişamı Meyanı müddür raz-ı nişamı	718	Görince o letafet hokkasını Letafet dime afet hokkasını	2352	Kazardı taşda hatt-ı ab-darı Ki abınmakla yazmaz eyle carı	1185
Olupdur 'ışk içinde şöyle fani Ki yokdur anda bu varlık nişamı	3654	Şeh-i 'adil idüp mekr ü füsünı Siyaset birle katletmek zebunı	3846	Murad idindi kim bu çeşme-sarı Getürdüp ide o kasr içre carı	2806
Sipah u encümñfi sahib-kıranı Felekler sahnıñfı rüstem nişamı	4063	Didi kim makule rezil-i dıñı Esir-i mihnetim kahrum zebunı	3810	Zeberced idi havzıñfı kenarı Zümürñdüzre enhar idi carı	1306

Görtündi ejdehanıfı tire-garı Vücudın kapladı dud u necarı	1888	İşütdi çün bu şî'r-i ab-darı Dilimüfî kalmadı ırak kararı	3262	Ol iki od idüp canına karı Elinden zayı' itdi ihtiyarı	3357
Ki çün o hicr deştinüfî şikarı Bu gam tirintüfî oldu zahm-darı	4527	Getür saki şarab-ı gam-güsarı Ki kalmadı dil ü canıfı kararı	1676	Dilinde kalmayup sabr u kararı Bu resme nevha idüp kıldı zarı	4009
Bu resmile çün o mekkare karı İdinür şame dek miskin o garı	4497	İşidür nagehan bir turfe zarı Ki kalmaz guş iden canıfı kararı	4234	İderken nale egüp guy-ı yarı İrer guşine bir avaz-ı zarı	4482
Bulur sen itsefi o tagda güzarı Şeb-i hicran gibi bir yire garı	1659	Nücümüfî sürmesi rahş-ı gubarı Sipihrüfî şü'lesi tiğ-i şerarı	873	Varup bir köşede kıldı kararı Nihan göflüne itdi ah u zarı	2833
Ki handan böyle oldu emr-i carı Süre deryada bir dem ruzgarı	2536	Felek gibi bezenmiş murg-ı zarı Güneş manend içinde çeşme-sarı	2075	Mihin Banu idüp derdile zarı Turup kapuda çekdi intizarı	4800
Çok akladı vü kıldı ah u zarı Defizler oldu çeşmünden bikarı	2332	Kılup bagrı çak itseydi zarı Cigerden ifledirdi kuhsarı	3915	Ki bifi yıldur idüp mesken bu garı Çekerdüm makdemüfî çün intizarı	2268
Ne ıssı dehrüfî olmak tac-darı Ki bir dür yok sofinda yad-garı	989	Didi Perviz idüp 'ahd u kararı Aman u aminile aldı hisarı	4507	Bi'hamdullah müyesser itdi barı O kim yıllar geçirdüm intizarı	1840
Anufiçün ol selil-i şehriyari Tokuz atanıfı oldu yad-garı	870	Tavaf idüp n'ola ger guy-ı yarı Bu güllerden n'ola kılşafı nisarı	4105	Bu yegrekdür ki idem cane cebri Kılam bir iki gün hicrine sabrı	3023
Bu genc ü male kılma i'tibarı Kabul eyle ben iki yad-garı	1947	Tezekkür eyleyüp refar-ı yarı Gezerdi köşe köşe kuhsarı	3925	İdüp Hüsrev öfünden dara togrı Yöneldiler hisar-ı yare togrı	3868
Koyup bir lahza dilden ah u zarı Didi alufı gelüfî o merd-garı	4175	Anufla bulmagın vasl-ı nigarı Olupdı gice gündüz gam-kısarı	4559	Gelirler dergah-i Pervize togrı Tutuldu devletüfde dirler uğrı	4423
Zümürürd gibi farş-ı sebze-garı İder aşufte çarh-ı zer-nigarı	2365	Hem ol tigin hutut-ı zer-nigarı Süleyman mühtirüd ser-cümle varı	1949	Bugün yarın olup Perviz şehri Kül eyler bizi yakup tiğ-i kahrı	4663
Buyurdi 'azm-ı bezm kam-karı Bezendi kasr-ı gül-reng-i baharı	1379	Ne işden bulsa şahluk 'itibarı Bugün virmiş müretteb safa barı	1519	Bulup kişverde bir ruşen zamiri Risalet şivesinde bi-nazırı	3431
Kuşanırdı kemerdür div ü marı Tutardı elde gül yerine harı	2507	Dahi ol kim buyurdufı nasib-darı Benüm ref'eyledüfî kadrümü yarı	3826	Tebessüm kılş kesb idüp sürürü Virtürdi dişleri gün gibi nurı	373
Amı kılşam bu mülkin tac-darı Zaruri terk iderdi işbu karı	1501	Bulurlar eyle bir üstad-karı Ki elünde zer olur ahın 'ıyarı	1283	İdüp seyr'ün min Allahdan 'uburı Kalur billah her şey'i mururı	298
Heman sen 'avn u himmet eyle yarı Bu işe hazır it yüz merd-karı	3708	Yolup müşkin saçını kılş zarı Kararsa gözlerine Çin diyarı	4601	İkinci çarha çün kıldı mürurı 'Atarı dizdi nurından sütürü	568
Marazdan bulıcak ten inkısarı Ya olsa pirlikle za'f-karı	2249	Firakından idüp her biri zarı Kara kanlara yunmuş Çin diyarı	4577	Muhassal işbu sözlerle hevası Ser-a-ser kıldı atasına 'ası	4731
Koyup Ferhad oldum ah u zarı Seherden yine kıldı 'azm-karı	2872	Temaşa eyleyin her şa-hisarı Sanur dar-ı siyaset o diyarı	1984	Degil eşcarı belki her kıyası Hızır gibi geri hızza libası	1309
Heman Banu kılup 'azm hisarı Meh içün hazır itdi ter 'imarı	4703	Muhassal eyleyüp bu resme zarı Yakardı gamdan o dar u diyarı	3961	Ayin oldu neva-yı hoş edası Sirişki danesi oldu gıdası	4694
Mürebber kimi şemsi vü nari Na'im-i 'adn gibi yok şımarı	3213	Yedi iklimüfî olup şehr-yarı Koma dem almak şehr ü diyarı	1940	Kazandım yüz karasıyla me'ası	
Ter engiz ile hatt-ı abdarı Komaz dilde gam ucunda kararı	4354	Yüz urup yire Ferhad itdi zarı Didi ey mülk-i lutfüfî şehr-yarı	3246	اغثني يوم يوخذ مالنواصي	341
Getürdi hoş a şeyda vü zarı Söz açup virdi göflüne kararı	2738	Dilinde kalmadı sabr u kararı Elinden gitdi cümle ihtiyarı	2503	Beli oldur muhabbet muktazası Ki yarufı yarsız olmaz safası	3161

Bulup her 'am ta'nından halası Kılam bir lahz'a 'ayş-ı bezm-i hası	4786	Güher zayim durur mimiyle yası Sekiz cennet demindendir hevası	92	O tacirlere idüp ihtilası Beray-ı hatır eyler imbisatı	2670
Melek suratlı adem ejdehası Dinilmez sired ü hüsn ü behası	2883	Değil tañ dide ruz olsa ziyası Ki hacetdür rida-yı kibriyası	110	Koyup agzuma tiryak-i necatı İçürmüşsiz bafıa ab-ı hayatı	2665
Bu hayretdür 'ukula us behası Ke'zel mebd'e ebeddür intihası	112	Didi ey mühr-i göñlüm ruşenası Cemalüñ seyridür canum a'zası	4672	Anuñ dahi samup nahl-i hayatı Yile gitdi kamu dahl-i hayatı	4807
Kılan hey' ü sipeh olup gıdası Bula bir lahz'a teskin iştihası	1903	Didi gözlenise ger bu iş rızası Ki oldur 'akl-ı devlet muktezası	3455	Bu derd içre kılup sabr ü sebatı Virüp 'ışkında can bulam hayatı	4093
Dü kevnüñ olsa bayı tañ mı bası Çü her bünyadufı oldı ibtidası	59	Beli oldur muhabbet muktazası Heva-yı yadur 'aşık rızası	3698	Virüp bu vartadan bar-ı necatı 'İnayet kıldı ölmüşken hayatı	643
Ne deflû virdiler hav' u herası Dahi müstahkem oldı ibtilası	1720	Ki olur kabiliyyet muktazası Gehi şart-ı riyazet iktizası	4934	Ki bu keşti durur 'ömrüm necatı Dahi o bahrdür canum hayatı	3148
Ne kılam bir yafıa 'ışkıñ belası Ger ü bir yafıa düşmen ibtilası	4302	Çıkup 'ayyuka her bünyad başı Zeminden yükledürler göge taşı	1210	İkinci salık ol kim her sıfatı Göre kim Hakdadur mahsus zatı	284
Ezelden buymuş Hakkıñ kazası Benüm alnumda bu iş ibtilası	1681	Ser-a-ser takınuñ sebzidi taşı Ne taş kaşı idi içi vü tışı	1305	Geçüp andan salarlar gare rahtı Görürler anda bunca gencü bahtı	1962
İrüp safıa muhabbet ibtilası Ol ola derd-i mihnet ibtidası	2323	Gel imdi kıldı derd-i yas-ı cuşı Sadef-veş tut bu düñre guş-ı hoşı	963	Koyıserdür bu mülk ü tac u tahtı Çekiserdür 'adem mülkine rahtı	3393
Anuñ Belkısısa Banu ser-ası Sentüñ kim carufı cennet himası	406	Getür saki bafıa şol cam-ı nuşı Ki benden ala yek-ser sabr u huşı	2984	Sumelden saki 'aşkıñ bafıa cam-ı gam-ıfzayı Bugün bezm-i cihan içre benüm rüsva-yı şeydayı	3181
Egerçi yogdı anuñ hirası Kabul itdi veli bu iltiması	3528	Yer ehlinüñ göge çıkmış huruşı Asar diyü o bi-sabr u huşı	3869	İdüp Ferhada candan merhabayı Elinden sundı o cam-ı safayı	3270
Hilafet mesnedinüñ pişevası Beniden soñra subhuñ reh-nūması	411	Mükehhel nergisüñ hevab-ı nuşı Komaz bidarlar canında nuşı	2362	Gel ey saki koyup resm-i cefayı Vefâ ehline sun cam-ı safayı	3977
Didi ey hasta göñlimüñ devası Bu hunin gözlerimüñ ruşenası	1511	Çü gördi şah-ı Çin bu 'ayş u nuşı Dil ü candan hemin itdi huruşı	1378	Bu kişverde sevip bir meh-likayı Sürüp 'ışkında ruz u şep safayı	3724
Güher-veş iki çeşminüñ ziyası İki 'alem gözünüñ ruşenası	371	Görünce ehl-i meclis itdi cuşı Göge ir gördiler yerden huruşı	3266	Nahud-ı ahum yil egdi benüm o serv-i balayı	3183
Bu ruşendür ne deflûdür bekası Ki konmuştur fena üzre binası	985	Bakup gördi turur bir sebze puşı Yüzinden nur olur 'arşufı süruşı	2099	Deridi def' itseñ bu belayı Kılurduk kal'e fethine salayı	3700
Za'if olur za'ife 'ömr asası Kavidür kuvvet ehlinüñ binası	1566	Cemaline olub ayine zatı Dahi 'arz-ı ruh itmezdi sıfatı	127	Ko fikr-i ma-sebakla ibtidayı Çekildi han -ı gaybi kıl salayı	45
Didi ey can gözümüñ ruşenası Muhabbet kulzumünüñ aşinası	2277	Didi 'ışk ehlinüñ nedür hayatı Didi vasl içre canan iltifatı	3790	Getür saki şarab-ı pür-safayı Safa ehline kıl candan salayı	5020
Olurken babınüñ şehler gedası Olurdu her gedanuñ hak-pası	1101	Ki bu dar içre koyup hay u havtı Bulam ta kayd-ı mihnetden rahatı	3872	Görüp o pehlivan ol ibtilayı Ki bir canına yüz tir-i belayı	2152
Veli Hüsrevden itdiler hirası Hem ol düñrinededen ihtirası	4646	Kodı pes kat' idüp bu kainatı Yedi hat çar hadd u şep cihatı	581	Hikayet itdi bir bir macerayı Ne kim var gussa vü derd ü belayı	1701
Ebed ahkameçün şer'üñ binası Hüda virdi safıa bu çar asası	408	Ki ya'ni tutmagıçün şep cihatı Muti'i kılmagıçün kainatı	878	Esir ki ben garib ü bi-nevayı Esir-i mihnet ü derd ü belayı	4080
Çü hakanuñ oguldu müdde'ası İcabetle kabul oldı du'ası	1006	Çekerler kehkeşane zer simatı Ki reşk eylerdi gerdunüñ bisatı	3198	Kabul idüp kamu kerb ü belayı Beyan eylerdi hal-i Kerbelayı	446

İdüp biganelerle aşınay Ekerler mi 'acep ben mübtelayı	4364	Meger huri-heştüfî mın-yı ruyı Mülemma' kılınmışdı cümle suyı	537	Kamusından beter kim bu rakibi Cibintüf olup andan karibi	3670
Yuyup dilden gubar-ı masevatı Tutarlar elde cam-ı hak-nümayı	832	İdüp çevgan gibi desti vü razı Kıla şayed serem kuyile bazı	4072	Pes andan dökdi Çin ehline genci Didi çok gördüfüz bu yolda renci	4879
Bu ziba meclisüf elhan-nümayı Bu resme urdu söz destan-nümayı	1019	Şakayık gördi çün bu bezm-sazı Kurup hünkame itdi kase-bazı	1369	Tılısmufl yitridür işbu vadi Safia geldüm olam bu yolda hadi	2112
Bizi kim devr-i çah muhtelif rayı Bu ilden yafia kıldı deşt peymayı	1777	Bu müşkil karufl amma çare-sazı Degül 'alemde illa 'ışk-bazı	2291	Eger dem ursa ateşdür nihadı Vü ger dem salsa eyler bahr u vadi	2578
Gehi mahı sıfat kıldı şenayı Gehi meh gibi virdi ruşenayı	2091	'İyandur her birinüf söz u sazi Adı 'ışk-ı hakiki vü mecazi	2298	Mufassal her bir iklimüf sevadı Nekim var kuh u bahr u deşt ü vadi	2171
Göñülden 'ışk yuyındı veli kesmez temennayı	3185	İdüp evvel saña 'ışk-ı mecazi Buluserdür tenüf söz ü güdazi	2303	Bu haletlerle can-asude idi Egerçi derdile fersude idi	655
Pes andan eyledi 'azm-ı sarayı Eşikte bağladı o bad-ı payı	2034	Bu yüzden eyleyüp bi-had niyazı Uzatdı şem'-veş söz ü güdazi	2870	Bu fasl içre ki zib-i 'alem idi Zemin ser-sebz ağaçlar hurrem idi	1403
Aradılar kamu sahn-ı sarayı Bulamadılar ol aşufte rayı	3002	Didüm evvel açup size bu razı Kılam azad-ı gam o serv-i nazı	4198	Dahi ol kim ider batıl ümidi Kılur zag saye-bazı sefidi	1533
Didi Şapur bir bir macerayı Neler çekdügin o aşufte rayı	4870	Bu yüzden eyleyüp biş söz-i sazi Gelüp dil-dare ahır açdı razı	3458	Vücudum seng-sar itmek yegidi Bu elden canum almak yegregidi	4537
'Acep mi itse o dilber hazarı vü hazer-i rayı	3184	Ele virnem diyti bir gün bogazı Biş oldu bir iken gam söz-i razı	3730	Kemal ehlin severdi kamilidi Cihan halkına lutfi şamilidi	660
Koyup kabrine kıldılar du'ayı Ulu şehir eylediler ol arayı	2336	Didi ey bag-ı 'ömrüm serv-i tazı Herim-i halvetüm şem'-i tirazı	2889	Egerçi sahn-ı bağı pür-gül idi Veli bir gonçe içün bülbül idi	982
Nice seyreylesin canum o mihr-i 'alem arayı	3182	Saba yile iderken bu niyazı Görür kim subhufl irdi söz-i sazi	3948	Gir ü evvelki sohbet tazelendi Bu mina kubbeler avazelendi	1403
Görür kim oldu şeb-i hünkam arayı Çıkup 'arz itmedi didarın avayı	4801	Düşüp Ferhad iderken söz ü sazi İştüdi bu kelam-ı can nevazı	4245	Bu sa'at kim şeref kandilümidi Sa'adet bezminüf şem'-i onidi	543
Bu resme hüküm idüp kıldı nidayı Ser-a-ser mülket-i Çin vü lutayı	1014	Neyi bi-dil idüp kasd u hicazı Kılurdu han-kahlarda niyazı	976	Cemali mihr ü mehden envaridi Peyamber Yusuf-ı sani deridi	430
Çü hakan eyledi bu resme rayı Sanasın buldı derdine devayı	1144	Didi bu işden üfmaş kesb-i ruza Didi kesb olsa besdür 'ışk suzu	3781	Mihin Banu ki danış perveridi Kemal ehline şah u serveridi	3242
'Acedür gösterirken 'arz-ı mayı Zemine çekdi hatt-ı استورا ی	3043	Gül ü gül-nardı ser-cümle ravza Pür idi la'l u yakutile havza	1302	Şeh-i huban bu bezme nazır idi Peri-veş perde içre hazır idi	3260
Bulup nur-ı tecelliden safayı Yuyam dilden gubar-ı masivayı	363	Eger ilden nihan idem bu suzu Şeb-i gam ola ancak bafia ruza	2459	Gammdan gerçi can mihnet-geşidi Görüp ki geh yüzün halüm hoşidi	3725
Bulam toprak olup genc-i fenayı Yuyam dilden gubar-ı masivayı	14	İ			
Didi al genc-i bi-had ko hevayı Didi kim hake satar kimyayı	3796				
Girüp zulmata itdüf cüst ü cuyı Uruben çeşmesi rahuna ruyı	2107	Bu meşrebdan dilersefi ger nasibi Yoluñda bunlarufl hak ol habibi	231	Keremden bize evvel adufl di Bu fende kim durur üstad gidi	1242
Ne ruhum virdinüf varıdı boyı Ne cismüm gülşeninüf ab-ı ruyı	317	Bafia bundan irüpdür gam nasibi Budur ben 'aşık u zarufl rakibi	3558	Mukaffal eyleyüp bab-ı ümidi Kim itmiş hak içinde şep kilidi	3988
		Çü tasdik itdi bi hüccet-i ceybi Kamudan la-cerem oldu karibi	416	Dü 'alem itse o fette ümidi Anufl Ferhad elindedür kilidi	1833

Hilal ebruñ durur 'işret kilidi Ruhındır gur-re-i devlet kilidi	4023	Pes o mihnet ilinüñ müstemendi Bela vü firkat odunñ pesendi	4008	Ziyafet emri çün payane irdi Tolanıp söz-i gam canane irdi	3488
Bu idi muttaal keft ü şenidi Hüdadın bir ogul idi ümüdi	1001	Beni kim 'alemi agyar idindi Anı hicrinde yar-ı far idindi	414	Görüp Ferhad anı kalkana girdi Ne kalkan kal'a-veş eyvana girdi	2029
Bu resm-i kufüñdür yokdur kilidi Değil mümkün bunıñ feth ümüdi	1627	Özine ah u zarı yar idindi Hayal-i yarı yar-gar idindi	2504	Kılup hara ile yine neberdi Çıkarıp kalle-i gerdane gerdi	3015
Dil-i pervanesi neydi günidi Hayatı şem'i sanduk sükmüdi	3658	Virtüp tutilere Rum içre kandı Füsunda mat idem cazu-yı Hindi	34	Geçüp halvet sarayı yare irdi Beşaret gösterüp dil-dare girdi	4333
Dışım kim her biri bir gevher idi Şeker gibi dehanımda eridi	1527	Çemen sahnında sakın aba döndi Sadef karmında dürr-i aba döndi	1030	Şikest idüp kamumuz garka virdi Bafıa bu tahta Karen arka virdi	2661
Gelüp her kal'annı kufi u kilidi Okıadı feth kisverler müvidi	1765	Afa kim zenberüñ tiri tokundu Vücudı hane-i zebure döndi	3677	İşidüp bu sözi Hakan yüğirdi Bakup oğlun sıhhat birle gördi	1957
Yunup etrafını hencare çekdi Felek-veş devrini pür kare çekdi	3048	Fevakih kim canandandır örtüdi Yeşil tonlarla hür-veş bürüdi	1400	Mihin Banu anı çün böyle gördi Terahhüm eşk-i çeşminden yüğürdi	3467
Bu hayretten kanıñı huşa geldi Gözün açup kanıñı cuşa geldi	2058	Ne yelden bezini şamüññüñ soyundu Ne oddan rişte-i camıl köyüñdi	4057	Ne genc-i gamda sabr idebülirdi Ne anı görmege gidebülirdi	3033
Kanıñı hana istikbale geldi Cemalinden mübarek hale geldi	1764	Kaçan kim harf-i 'ışkı yad iderdi Dilünden ney gibi feryad iderdi	1067	Şebek zülfine meşkin şane urdı Günüñ ruhsarına gül-guna sürdi	1361
Bu haletden ne bir söz idebildi Ne iletü ne gerü gidebildi	2236	Ne kasrı kim bekişt abad iderdi Sipür-asa kavi bünyad iderdi	1179	Çü ol pakize-dil bu salım gördi Su gibi gül yüzünü hake sürdi	4114
Zebanım tutisi güya degildi Melahat içre şekker ha degildi	322	Kaçan kim 'işrete aheng iderdi Yaflağın badeñden gül-reng iderdi	1121	Heman 'aklın irtüp gayretle turdı Yüzünü hak-pay-ı hane sürdi	2439
İşaret itdi ahır han çekildi Nice han-ı ni'met devran çekildi	3485	Tasavvurdan birün tahkik iderdi Dü 'alem mantıken tasdik iderdi	1079	Meger kim baht-ı devlet yüz çevürdi Ki bizden hep re'iiyet yüz çevürdi	4674
Murad oldıkça her biri yenildi Tıklar götürülüp şükri denildi	3220	Ne bi-dil terkine ikdam iderdi Ne pendile o canı ram iderdi	3381	Düşüp payine rikkatle yüz urdı Ayığı tozunı yüzüne sürdi	4240
Bu beyhude rehincüñ huş-mendi Bu resme oldı ma'ni nakş-bendi	3684	Nesim-i subh nefis-i dem iderdi Düşüp üstüne kadden hem iderdi	1452	Gelüp san yerine göñli oturdı Heman-dem baş koyup ayuk götürdi	4232
Kimi dir zahm-ı çeşm itdi güzendi Gerekdir heykel-i zer baz u bendi	2429	Ne sengi kim tutup perran iderdi Niçe alun dili bi-can iderdi	3689	Ki her peygarnı kim andan getürdi Niyaz ehlini toprakdan getürdi	3498
'Aziz olsun diyü kadr u bülendi Kodı fethinde yüzbiñ dürrü bendi	1642	Egerçi nar-ı harbi tiz iderdi Veli her cengi rahm-amız iderdi	447	Varup bir taşuñ üstüne oturdı Hicabı lutfıa sözden getürdi	1239
Muhassal cümle tertibile kondı Sala olundu bi'smillah dendi	3219	Koperur 'alemñ başına gerdi Siyah eyler bu çarh-ı laciverdi	1896	İşaret itdi Dana şeh oturdı Söz açup perdeyi yüzden getürdi	1810
Cemaleddin Muhammed Şah Efendi Ki bulsın ruz u şep kadr-i bülendi	658	O mihnet hakkı kim Eyyuba irdi O firkat hakkı kim Ya'kuba irdi	2860	'Acem şahıñ elçisin getürdi Nikabın sur cemalinden getürdi	4678
Felek rahşın zebun idüp senendi Felek kaddın hum eylerdi kemendi	4833	Enin ü zarı ile yola girdi Gelüp menziline Ferhada irdi	3713	Hüma-yı devlet idi dame düşdi Anuñçün üstüne hünkame üşdi	1031
İdüp her çarınha kayd-ı bendi Felek evcine atdılar kemendi	2562	Bu resmile çü o meh yola girdi Mehafil gulguhı gerdane irdi	4709	Gidüp sabr u karar u hoşı düşdi Gelüp begler kamu başına üşdi	3876
Ecel kullabıñıñ yönünde bendi Felek evcine itmışler kemendi	3881	Sürüp tenha o 'ali-i deyre irdi Gedadır asitan-ı hayra irdi	4904	Çü ol Hurşid-i 'alem-aba düşdi Hasedden 'ayn-ı 'alem-taba düşdi	2088

Heman bir ah idüp şevkile deşdi Periler seğrüdüşüp üstine düşdi	3358	Urur dem devletüm payine sengi İder dem o sebepten 'özü-i lengi	4681	Çerag-ı çeşm-i devletdür cemali 'Acep mi nûcm kadri olsa 'Ali	746
O sözler göflüne ayine düşdi Su gibi hak olup payine düşdi	4502	Pes ol enduh-ı bahrinüfî nehengi 'İna vü derd kuhnuñi pelengi	3904	Mihin Banu idüp divan-ı 'ali Gelüp dergaha cem' oldu 'ali	3475
O ateş birle ser-ta-pa tutuşdı Virüp luşın yile ol dahi düşdi	3362	İdüp el'kısşa Şapurıla cengi Zeminden yagdırırlar çarha sengi	3751	Nigeh-banlar tuyup liken bu hali Degildür bildiler o şah-ı 'Ali	3967
Oturmak turmak işi çünki bitdi Mihin Banu söz açup meclis itdi	3194	Şu şevkıla urur haraye tigi Ki gerdi agdurur eflake migi	3016	Zehil birle iderken bu makali Göründi nagehan bir sahn-ı 'ali	4095
Didi halüm Benüm ol yire yetdi Ki 'alem halkı benden nefret itdi	3508	O hikmetden budur sırr-ı İlahi Ki kalbünî olmaya dünyada lahi	2280	Şu resme oldu ol mahnuñ hayali Kim ol yirde yapa bir kasr-ı 'ali	2805
Çü gündüz şam-ı keştesin avutdı Felek bahrine encüm düñri bitdi	2627	Zihi kasr u zihi erkan-ı 'ali Refi'ü'l-kadr mahfuf'u'lilahi	409	Görüp şeh-zade ejderden bu hali Sürüp üstine atın la'ubali	1913
Garib ü zare mihrüñi kande gitdi Safia bu 'aciz ü biçare netdi	4013	Virüldi aña kim murad-ı şahı Olur ol mazhar-ı zat-ı İlahi	1490	Sühan-damı degildi çün makali Cevaba kalmadı kılca mecali	3367
Meger bir düre-i na-tarace gitdi Benümdür dü elümden baña yetdi	1528	Budur dibace-i suhf-ı ilahi Budur tugra-yı hüküm-i padişahi	51	Muhassal şeh görüp andan bu hali Dahi güftara kalmadı mecali	3808
Ki çün Ferhad su açmaga gitdi Haber bir yıl gibi Şirine yitdi	3085	Yakar anuñi çeragın kasr-ı şahı Bu yar dudı bu 'ıyal-ı bar-gehi	816	Mübaşirler göricek işbu hali Dahi kalmadı sabr içün mecali	3883
Yasayup nurdan leşker yürüdi Cihan sahn zer ü ziver bürüdi	1730	Diyü bedr Hüsrev ü Şirin-i şeyhi Ki oldur han-kah nazm-ı şeyhi	683	Eger guş itse gamdan bir makali Olurdu derdile aşufte hali	1068
'Alemler şakkasın açup yürüdi Felekler çehresini toz bürüdi	1755	Ola çün cam-ı la bezmüñde saki Kıla canuñda İllallah baki	246	Çü esdi germ olup dehrüñ şimali Cemal-i gülden itdi bag-ı hali	1394
Kim ol yüzden tutan fal-ı se'idi Bulur bir demde yüzbiñi kadr-i 'ıydi	386	Gel imdi cam-ı Cem sun baña saki Safa bezminde geçsin 'ömr-i baki	47	İderken zöhre ile kıyl u kali Bakup dördinci çarha gördi hali	4055
Cigerden 'ışk nayı ifilemezdi Kala' urub felekler difilemezdi	124	Müyesser olıcak ejder helaki Gözin aç sanma hali bu megaki	1923	Müheyya gördiler biñi ceng-i 'ali Turur felek felek manend-i hali	2547
Gıyası ser-te-ser daru-yı nafi' Ecelden gayrı derde cümle dafi'	2220	Ne deñlü zall olursa murg-ı haki Veli her yüzden olur aslı haki	1489	Ne kendü halidür ya gayrı hali Bu ikiden degildür ya'ni hali	4946
Diridi ey gam ehlinüñi mülkafi Nihadı ab-ı dil-cu gibi safi	4543	Cihan içinde kalmaz kimse baki Giden gelmez degil ayrık mülaki	597	Olup mahrusai Bursaya vali Kapusın mercı' itmişdi ahali	659
Güneş genci olup hak içre mahfi Kırardı bu göñül virane sakfi	1859	Hutenden bir cema't ittifağı Olurlar aña bahr içre mülaki	2631	Veli her bişe olman şöyle hali Neheng huftai sanmañi nihali	2687
Tolı 'alemce vardur mihrü lutfi Veli yok zerre deñlü kahrı 'unfi	1485	Bir iki gün görüp o nur paki Tutuşdı şöyle can-ı tab-naki	3657	Ya ire atnuñi basdıysa nali Düşerdi hake yüzbiñi tac u la'li	763
Müneccimler bulup vakt-i şerefi Olalar tali'-i kevkeb-i harfi	1205	<Çü> hevane iştiha kalmadı baki Sürahiler göttürdi bezme saki	3221	Mübarek kalbinüñi varsa melali Göñülden ben kulu ki kıl helali	1872
Şikar-ı mahiyan idüp nehengi Kılurdu ehl-i derya birle cengi	2576	Üçüncü ülke bu meslek refiki Göre Hakkuñ durur varlık hakiki	286	O mülke kıldı hem Şapurı vali Ki çok çekmişdi bu yolda melali	4878
Yimüş bir vechile zahm-ı hudengi Ki hun deryasınuñi olmuş nehengi	1960	Ser-a-ta-pa cevahir birle tersi' Bu vechile yazılmış anda tevki'	2042	Hekim-i nüktedan çün bildi hali Hem itdi şadı hem çekdi melali	1818
Ki sensin kahr kafinuñi pelengi Bela 'ummanuñi hun-ı nehengi	2264	Cebini mazhar-ı ayat-ı şahı Zamiri matla'ı nur ala 'Ali	733		

Piyaz içinde mahiler hayali		Kılır 'ariflerü kalbin teselli		Açılmaz 'ukdedür insan tılısmı	
كان الشمس في الجرف الملا لي	3205	Eger bir demde ola yüz tecelli	4988	Mu'amma-yı cihandur bil bu ismi	212
Ne güş-i dil işidür ol makali		Cemali birle idüp yüz tecelli		Yakarken sinisini nar-ı huşmı	
Ne eyler çeşm-i can seyr ol cemali	587	Kılurken 'alemin kalbin teselli	1492	Tokunur nagehan Ferhada çeşmi	3539
Ruhunda gün gibi 'alem misali		Safla bu Zat-ı Hak idüp tecelli		Çün aldı fakr bağundan Nesimi	
San usturlab-ı hikmetdür cemali	2232	Bu sözlerden bula canuî teselli	5019	Kabul itdi cihanda bir gülümi	413
Bu üslubile her bir kasr-ı 'ali		Cihanda bir görüp redd ü kabulü		Çok ağlayup yire sürdüm yüzümü	
Tamam oldu irişüp mah u sali	1300	Melamet gencinüî oldum hamuli	681	Yüzünle ruşen itdi Hak gözümü	1516
Eger olsaydı bu suret hayali		Yakin ehline canuî itse meyli		Koyup naçar Hakan dahi bezmi	
Virtürdi şekl-i nazardan misali	1631	Olur ser-cihan 'alemtüî tufeyli	220	O bi-had leşkeriyle itdi 'azmi	1975
Yanımda bir niçe biñ çetr-i 'ali		Erenler cuşi vü atlar süheyli		Koyup Ferhad elinden kas-ı bezmi	
Kamu zerrin tınab gerduu misali	1735	Felekde kıldı ger guşi süheyli	1759	Buyurdu kim uruldu kavs-ı 'azmi	2071
Pilavufi sofrasahanda kılalı		Çü agah oldu ol iklim-i heyli		Yine Ferhad idüp maksuda 'azmı	
Kurulmuş hayme-i gerduu misali	3201	Ki Hakan eylemiş bu mülke meyli	1768	Elinden kodı yire cam-ı bezmi	2189
Sun aksamuî sahib-i kemali		Değilmiş seydi külli dine meyli		Tolanup gün gibi germ itdi bezmi	
Cihanda gün gibi nadir misali	3410	'Ömer eylerdi ferzendine meyli	465	Fürugü şem'-veş nerm itdi bezmi	3223
Urulmuş ortada bir taht-ı 'ali		Sunam devrana bir mestane camı		Hızır-veş eylemez zulmete 'azmi	
Düzülmüş kat kat ardında havali	3774	Ki haşr olunca bi-hod yata Camı	35	Olur dest-i Hüda saki-i bezmi	233
Düzüp Hüsvrev dahi divan-ı 'ali		Libas-ı dehr idi sahra-i faki'		Sehab ayin idüp o kuha 'azmı	
Kuruldu haymeler gerduu havali	4689	Cemal-i bağdı san şems-i Lami'	1416	Ele aldı yine sengile rezmi	2997
İderken canda bunlar işigali		Hisaruî kuhsar-ı derd ü gam mı		Virir her katre bir derdden nişanı	
Dile düşmüş tılısm açmak hayali	2521	Penahuî vadi-i renc ü elem mi	4289	Velikin cümlesi dütr-i me'ani	1036
Erenler sohbetinden var melali		Vefa-merd işidür zenden gelür mi		Eger takdir ola tedbire mani'	
Dilinde zerre yok şehlik hayali	4729	Mürüvvet hiç reh-i zenden gelür mi	4513	Gerek olmak kaza hükmine kani'	1710
Peri peyker çeküp candan melali		Olup yarı nük-i candan nedimi		Hemişe zill olurdu zilla tabı'	
Kılurdu dilde biñ dürlü hayali	3379	Feramuş ide sen 'ahd-i kadimi	4139	Tef-i gamdan penah ehline mani'	812
Mihin Banu işitdi bu makali		Olup mah-ı nevuî candan nedimi		Bu fena 'ayş-ı nışa olma kani'	
Geçirdi dilde yüz dürlü hayali	3453	Feramuş eyledi 'ahd-i kadimi	4518	Cihan halkı değildür safla mani'	4894
Diyyüp va hasreta o kişver ehli		Büzürg Ümid idi yar u nedimi		Sürüp söz fülkini mellah-ı ma'ni	
Fürug eylerdi sankim mahşer ehli	4852	Cihanuî fazlı 'asruî hekimi	3426	Letaif bahrintüî seyyahı ya'ni	2620
Ne yirdesin didi ey 'ismet ehli		Seher çün yakdı şeb 'anber şemimi		Bu işde kime uram tig-ı ta'nı	
Melek gibi safa vü himmet ehli	4489	Dimag-ı cane ir gördi nesimi	2436	Rızadan gayrı derman var mı ya'ni	4385
Gözün açdı çün ol duntü delili		Nice bükümüş durur gamdan belumi		Cuy olup her dem bu eşk-i cuybar afillar beni	3254
Hemin gördi burak u cebraili	558	Şaşırmışdur kamu fikr ü bilümi	1152	Dem bo-dem yolum alup bu cuy-bar afillar beni	3256
Veli olsa hevanuî 'ulve meyli		Görem diyen kişi zat-ı selimi		Gene-i gamda sebha-i zülf-i nigar afillar beni	3255
Muhabbet 'ışk-ı derd olur tafili	4965	Temaşa etsün ol şah-ı kerimi	880	Vah kim pabend oldu kayd u kar afillar beni	3257
Neheng-ayin iki bahş itdi nili		Yoruldu sim çekmekden nesimi		Sakiya sanma şarab huşk u ara afillar beni	
Ten-i siminine nakş itdi nili	2085	Seher yili çeker mi kuh-ı simi	3134	Bezm-i 'ışk içre hayal-i la'l-i yar afillar beni	3253
Kef-i emvac urup eflake sili		Bıraksa hikmet aksamına sehmi		Tuta her dem tarik-i beyn-i beyni	
Ruh-ı gül-gunun itdi reng-i nili	2598	Olurdu hu şikaf hatt u himmi	1052	Ri'ayet ide candan mezhebini	314
Veli düşdi bu dem bir söz mahalli		Kalem ehline destur idi resmi			
Ki hoşdur dilde olmak 'ukde halli	4504	Cihan içinde Şapur idi ismi	2731		

Safa buldı felek Yunan zemini Sineye çekdi güneş Hakan-çini	2344	Yazup derd ü gamuñı göynüklerini İki 'alem götürmez yüklerini	4328	Ganimetdür anuñ görmek yüzünü İşün seyran-ı guş itmek sözünü	2902
Elinde her birinüñ zarfa Çini Gül-ab-ı kande toldurmuş içini	1401	Çerag it dehre nazmun güllerini Aña zar eyle dil bülbüllerini	23	Cihan ma'suk idinmişken özini O 'ışka çaker ide kendüzini	4816
Ne dem çak itse gamdan sinisini Fena ehline açardı mekini	3963	Kılup Ferhada bihad aferini Cevahir birle gark itdi serini	3065	Yine feryad idüp açdı gözünü Tutup taşlarla dökdi kendüzini	4579
Eger buldıysa ol engüşterini Tapuñdur dine hatem hak nigini	399	Göñülden eyleyüp yüz aferini Kodı hizmet eşiginde serini	3478	Bu işlerden sürüp nergis gözünü Ururdu habe ya'ni kendüzini	1374
Hüda çün virdi bu engüşterini Ki mührü ism-i a'zamdur nigini	2050	Yuyın kanla bu gam hamesini Bu resme yazdı matem namesini	4526	Halil-asa açuben can gözünü Temaşa eyle gel canan yüzünü	214
Tutup Ferhadı me'yus itdügini Selasil içre mahbus itdügini	4847	Çü germ itdi sühan hünkamesini Çıkardı şehir-i yarufi namesini	3481	Bi'hamdullah yüzüñi gösterdi barı Bafia ne pend idersin şimdi bari	4321
Kemer gibi kavrar dayım belini Öper hatemleyin her dem elini	3640	Nışan idüp o kalıp sinisini Çü urduñ tir ile ayinesini	2319	Ki ya'ni Hazret-i Mahbub-ı Bari Cenab-ı Seyyid-i Şemsü'l-Buhari	624
Büküpdür serv-i azaduñ belini Çenaruñ kardan çekmiş elini	4631	Hemişe 'adl idüp pişesini Gaza kıl ruz u şep endişesini	865	Çerag-ı dud-man necabet yarı Ki i'ni methuru'l-ilal fenari	657
Bu murguñ kim biltür diyü dilini Eger ahır bu bi-dil bülbulünü	667	Çü tutdum derd-i 'ışkuñ piştesini Sadum namus u 'arufi şişesini	4303	Hususa kem idersem men' ü zecri Kılur bunları sayr u nar-ı hicri	3383
Egerçi şeş-ceht açdı kemini Yolundan imgeçün ol emini	564	Pes andan egdi kendü pişesini Bakup gördi elinde tişesini	4558	Şular kim tuta candan zeyl-i şer'i Evel ola pad-şeh yanında mer'i	824
Dir ey burc-ı şeref mesned nişini Sa'adet taht u tacınuñ emini	4076	Çıkardı kabrdan Hüsvrev leşini Kül itdüler urup kahr ateşini	4876	Şular kim tuta candan zeyl-i şer'i Evel ola pad-şeh yanında mer'i	1088
Virüp tig u kemer tac u nigini İder kuhsar-kanı zer-emini	143	Ki def' itdükde ol taş zahmetini Temaşa eyle Hakkuñ rahmetini	1928	Felek çün yire çaldı tac-ı mihri Hecalet rengi tutdı ruy-ı dehri	3590
Dilüñden tarh idüp gam matemini Bulur sen şüphesiz cem hatemini	1849	Çü sorduñ evvel adum şöretini Sofı ucı san'atım keyfiyyetini	1246	Görirdi bir turuş ru talh-ı çehri Ururdu şekkri tengine mehri	1045
Elinden almaga cem hatemini Virelüm aña 'alem matemini	1970	Temenna eylemek 'işret gülünü Göze saçmak durur gaflet küllünü	1531	Tutarken didesintüñ ab-ı dehri Yakardı sinisintüñ tab-ı şehri	1107
Çeküp Hurşid-i ayin tig-i kini Kala gark-ab-ı hun magrib zemini	4591	Ne uyhudur ki açmazsan gözünüñ Ne miden böyle mest itdüñ özüñü	4861	Senüñdür hikmetiyle tutdı dehri Egerçi leşker aldı il ü şehri	890
İderken böyle feryad u enini Biri hacilerüñ öpdü zemini	4170	Diyüp Dana tamam itdi sözünü Geçüben kendüden yumdı gözünü	2329	Agırlık basmuşıdı sanki dehri Yüzündeñ 'alemüñ akardı zehri	3896
Bozardı ursa paru-yı zemini Uzardı çekse fülk-i gerdemini	1099	Alup yanına Ferhad-ı güzünü Yüzine digüben iki gözünü	1510	Gümüş pervaneler tutdı sipihri Giyindürdi meger kim şem'-i mihri	1443
Meger kim elf-i ma'nidür o bini Komuş mizana hüsn-i nazemini	2391	Bu yirde gösterüp canan yüzünü Münevver kıl yüzünden can gözünü	2863	Eline aldı usturlab-ı mihri 'İyan gösterdi ahval-ı sipihri	2188
Safa turunda ab idüp tağanı Kelim asa dirdi rabb ü erini	538	Açunca bir gül-i hemra yüzünü Yumar matemle biñ nergis gözünü	598	Felek sakfında idüp şemse mihri Müzeyyen kıldı encümle sipihri	132
O işde aldı hayret-i nazemini Firavan itdi aña aferini	3123	Tutup o dem yerine kendüzünü Aşaga kor mı kure hiç sözünü	3811	Kaza sihamı gibi atup o tiri Urup karure vü karure-giri	2694
Bilüp anı helak itdüklerini Yakup cismini hak itdüklerini	3851	Çü Ferhad açdı uyhudan gözünü Heman dem andı Şapurüñ sözünü	2763	Çü dördüncü sipihre kıldı seyri Melekler mihre didi şep bahiri	570

Olup bu hak-payufl dest-giri Gam kıl lutfu ile ben fakiri	4083	Şu'alinden sema' iden giryivi Sanır kim na'ra eyler nerre divi	1986	Gemi ehli görür bad-ı hatar-nak Kılurlar cübbeler yelken gibi çak	2587
Güneş gibi 'ayan ray-ı müniri Cihan-efruz hurşid-i zamiri	1050	Bilür kim eylemişdür aña rivi Segirdür recm içün candan o divi	3746	Görüp bu hali Hakan oldu gam-nak İdüp zarı yakasın eyledi çak	1874
Geçüp tahta urundu tac-ı mısır 'Acem mülkine oldu sa kesiri	4740	Boyu can gülşenimüfî taze servi Saçı dil bağmufl ra'na tezervi	2401	Sürüp irdiler ol yaña tarab-nak Ki Ferhad eyleridi have-i çak	2926
Nübüvvet kişverinüfî taht-giri Risalet mülkinüfî 'alem-müşiri	367	Görüdi raks ider bir taze servi Uçardı ol yaña can-ı tezervi	3923	Çü Hüsnüv defterini dürdi eflak İdüp mülk-i hayatı namesin çak	4738
Bu şah oldukça 'alem tac-giri Vezaret emrinüfî sensin müşiri	2256	Kılam söz meclisinde ol nevayi Ki işidüp raks ide ruh-ı Nevayi	36	Te'emüfl kıldı bildi kim o bi-bak Kalur nevmid olıcak perdeler çak	4751
Kaza sehmî gibi erirdi tiri Ururdu rast-ı kasd itdügi yiri	1087	Cihanüfî hacc-i sahip temizi Şerefde mısır-ı gerdümüfî 'azizi	4078	Figân u nâlelerden günler eflak İştise na'ra-i zehre olur çak	1987
İden tahrir bu Çin-i hariri Bu yüzden kıldı resm-i dil-pezi	964	Kaçan bağlanmak ister rah-ı düzi Kulur zerd ü zikarı penbe düzi	1299	Sevad-ı zülfi dud-ı ah-ı 'uşşak 'İzar-ı ateşin mah-i afak	716
Anufl ger asaf olduysa müşiri Sentüfçün çar kıldı hak veziri	407	K		Deminden can bulur bifi kalb-i 'uşşak Odur kutb-ı cihan u şah-ı afak	300
Onaltı aya iridi sal-ı 'ömri Kara günler geçürdi hal-i 'ömri	5024	Yeter bu ateşile camımı yak 'İnayet 'aynıyla halime bak	2857	İdüp derdile Mülk-ara yıka çak Segirdüp geldi saçdı başına hak	2424
Soyunmuş muglurufl kandil-i deyri Unutmuş şem'-i encüm göge seyri	4003	Binüp ol div-peyker asya çalak Yürüdi Ehriren kasdına bi-bak	1974	Didi müzdi değil ey gevher-i pak Ayagın tozına bu bir avuç hak	3066
Çü ol güherle zeyn oldu bu kürsi Fırtığı 'arşa saldı nur-ı kudsi	3192	Meger kim beyzasın 'anka-i eflak Komuşdur kalle-i kaf üzre bi bak	3522	Tolup eşk ü kevakib dil-i eflak Kara tonunu giydi egnine hak	2340
Melekler gayreti encüm perisi Safa gevherlerintüfî müşterisi	4077	Öfünce bunlurufl Ferhad-ı çalak Yürür at oynadup handan bi-bak	1994	Dahi her gördüğüfî işitdiğüfî hak Dahi her sözütfe söyler cümle hak	299
Uran peşmine helvasına diş Yolarlar dest-i hayret birle rişi	3210	Saba gül yaprağın eyler gibi çak Kına'un sayebanufî eyledi bak	4717	Ne Kur'an heft-i seb' sırr-ı eflak Aña ma'lumdu çün safha-i hak	434
Sadefden eyleyüb gül gibi guşi Kılup pür-dürreler camına cuşi	142	Birinde Ehrirenündür div-i na-pak Ki itmez Rüstem ü huşenkden bak	1829	Ki eyler düdüy ateşden eflak Ki eyler dürd-abı kursa-i hak	145
Bulup bir taş darbundan şikesti Aña yüzüfî sipah urmaya desti	3840	Necat kim ola mihrinde tarab-nak Dü 'alem bugz iderse eylemez bak	4348	İdüp sırma elinden yakasın çak Zaman başına saçmak istedi hak	1444
Kaçan bu ursa bir bünyada desti Felek kadri bulurdu yüz şikesti	1176	Şu resme virmüşüdi mülke revnak Sipehden güç görür yayıldı ancak	974	İşidüp oldu Hakan zar-ı gam-nak Döküp sine yakasın eyledi hak	1702
Şu resme bağladılar kuh-ı deşti Komadılar vü hoş tayra geşti	4416	Şeh olmaz 'arsa-i kat'ıyla bedak Kulur ferzin gibi geçrvlik ancak	1570	İdüp divane gibi yakasın çak Vücudın eylerdi alude-i hak	3712
Ezelden her ne olsa ser-nivışı Na'im u duh içün hub-ı zışti	1674	Deridi kim bu kasr-ı çarh-ı ablak Döner su üzre dün gün çün mu'allak	973	Demışdür af-tab-ı din muhakkak Yer üzre şahlardur saye-i hak	811
Eger içmiş buluna cam-ı mevvi Bu müşkil karufl olmaz yine fevti	1662	Seher 'arz eyleyüp nuranı bayrak Çü dikti kalle-i kaf üzre sancak	3615	Biri satranc-ı baz nerd nat'-ı eflak Biri nerrad-ı nakş-ı tahta-i hak	3234
Vokufufl yok sentüf ey merd-i mani İdersen ol sebepten böyle da'vi	2684	El urup camesin kesidi çalak İderdi cibini zeyline dek çak	2505	Kişi ta olmayınca mahv-ı mutlak İrüşmez 'ışk esrarına el-hak	4822
'Ukul-ı kainat olmaz musavi Düşer halk içine yüzüfî musavi	3104	Benüm 'ışk içre dün gün zar-ı gam-nak Sentüf bari kim eyler yakafı çak	3951	Hele mühman-ı gaybidur muhakkak 'İnayet eyleyüp saldı bize Hak	2900

Vücudı bagidür çün mülke revnak Şeh-i devranı ansız itmesin Hak	882	Çekerler Hana bir ser-beste zevrak Ki seyründe hacil çarh-ı mu'allak	2591	Atasın katl idüp Şiruye bi-bak Visal-i yare olduğın heves-nak	4848
Hisar ehli olup bu kare gam-nak Saçarlar başlarına ah idüp hak	3760	Dil-i şer'e buradur ruy-ı revnak Bura üzre döner 'arş-ı mu'allak	82	Te'ali şanuhu zi-kadir-i pak Ki 'akl-ı küll çağırur ماعرفناك	165
Zemin ka'rine geçmiş ka vü eflak Terazu keffesin pür eylemiş hak	4000	Kebüter hanedür bu çarh-ı ezrak Anuñçün çarh urur düm güm mu'allak	4627	Çüsenden ey ni-beyyinnallah muhakkak Risalet çarhu buldı nur-ı revnak	382
Bu gice irişüp tevfik-i mutlak Dil-i sengini mum eylemiş Hak	4683	Degildür maksad-ı dil çün muhakkak Olurum talib-i meçhul-ı mutlak	2461	Niyaz eşkin döküp Ferhad-ı gam-nak Yudı anuñla cismini ola pak	1868
Ta'ayyün birle her mahiyyet'ül-hakk Güvah-ı vahdet-i Hakdur muhakkak	184	Bunı bil ki cihan fanidür el'hak Heman baki durur ol hayy-i mutlak	2278	Görince oldı Mülk-ara ferah-nak Ki hoş ab u hevadur litta-i pak	1170
O esnada turup şeh-zade bi-pak Buyurdu çekdiler eseb-i çalak	1875	Zümürüdden yaratmış Tam'ın hak Te'ali Allah zihi Fu'al-ı mutlak	557	Bu kuhsar içre hara eyleytin çak Akıtdı böyle sözden mig-i pak	3084
Diyüp bu sözleri o gevher-i pak Çıkardı ortaya bir mihr-i çalak	2252	Bahadırık feninden bahre almak Sütü tutmak ok atmak gürze salmak	1085	Kını Musa sıfat bir tıfl-ı bi-bak Bu Fir'avnuñi çeke rişün yola bi-pak	1537
Söktüp bagrın derunı eyledi çak Geçüp her bir hamından cüst ü çalak	1911	Ne hacet hatıruñ azar kılmak Dilüñ bir seng işinden zar kılmak	3613	Debir-i çarh u defter-dar-ı eflak Hisabı safha-i zihni gibi pak	4038
Müşevveş hatırı oldı tarab-nak Yürüdi aña karşı cüst ü çalak	2353	Muradum canile hak-der olmak Kabulüñ kimyasından zer olmak	4914	İrüp seng-i asa gibi huşım-nak Hücum ehlin ügütdi un gibi pak	3583
Semenberler kamu hub u ferah-nak Hüner-verler begayet cüst ü çalak	1129	Yanıp haraye virür ile revnak Ki üstaduñ kılur ağzında parmak	1290	Kılub zehr-ab tığı zehreler çak 'Arabdan fitne-gerden eyledi pak	766
Taleb kıldı bu resme bir güher pak Kim ola dürtetü't-tac u ne eflak	3397	Tenin ol abla gusl eyledi pak Yuyup gam çerkini oldı tarab-nak	2095	Tenüm yakut ser-a-ser eylegil hak Savur haküm yile kıl 'alemi pak	4539
Tışı [ser]-cümle peyda merkez-i hak İçinde devrider bir birne eflak	2170	Şafak alayışından kılmaga pak Yudı nurıla cismini tarab-nak	1005	Kodı Hak sende bir mir'at-ı idrak Anı jengardan itmek gerek pak	2283
Melek mülkinde sensen peyk-i çalak Kebüter gibi cayuñ burc-ı eflak	4028	Kuduretden olam tanuş idem pak Safa bezminde raks idem tarab-nak	474	Didi çün bunlaruñ 'ışkı durur pak Cihanuñi levni-i ta'nından degil pak	3382
Didi yirde yerişmez gevher-i pak Gerekdir mihre menzil fark-ı eflak	3245	Getürdiler şeh-i Pervize çalak Görince oldı şeh candan tarab-nak	3767	Ne hur-ı kaddi tuba kadri eflak Sözi gibi özi kevserleyin pak	3400
Kakup kuyruk hücum itdi gazap-nak Çü can kasdına ejderha-yı eflak	1898	İdüp sabr gibi gam tonların çak Götürdi perdesin mehdüñ tarab-nak	4790	Bunı her kim görür hub u ferah-nak Anı görse bu yadından gider pak	1333
O olup bir file her bir tude-i hak Misal-i beyza-i 'anka-yı eflak	1446	Figani u nalelerden toldı eflak Sema'a girdi mehrular tarab-nak	3259	Yüz urup didiler dil-teng ü gam-nak Ki ey ruh-ı el'amin-veş güher pak	2789
Sınıp kufin kapusın açdı bi-bak Ne gördi bir seradır reşk-i eflak	2045	Anı çün gördi Ferhad tarab-nak Begayet oldı hoş hal u tarab-nak	2173	Çınar oldıysa ger saye gibi hak Çü bitdi serv-i dil-cu yok durur pak	1546
Didi ey saz-kar merkez-i hak Medar-ı seyr-i encüm devr-i eflak	2854	Olur Ferhad bu sözden tarab-nak Gelüp didi ki ey şah-ı gazab-nak	3822	Ne kandasın didi ey gevher-i pak Ki berk urur yüzüñden nur-ı idrak	2742
Senüñ feyzüñle ey ser-çeşme-i pak İder tecdid-i 'ömri Hızr eflak	4024	Eger zulm ehli şehden olmaya bak Olur ol hurş-ı dil mazluma gam-nak	1495	Çü resme işleridi cüst ü çalak Kim immezdi hayal u vehm ü idrak	1294
Turur ta'yinüñle merkez-i hak Döner teherri gökle nücüm eflak	4116	Tamam oldukda bu ayine-i pak Tılısın itdi pinhan u hatar-nak	1641	Ya engüşt-i Muhammeddür muhakkak Kim itmiş kursa-i bedr-i iki şak	2392
Ki subh eylerdi gamdan yakasın çak Dökerdi dideden kan yaşlar eflak	4150	Oldukda bunı şeh-zade çalak Bu razuñi halline oldı heves-nak	1665		

Nice kim gizledi Ferhad-ı gam-nak Bu odı örtüben üstine haşak 2481	Garib ü bi-dil ü tenha vü 'aşık Bela hemrah u devlet na-muvafik 2834	Ganem çün kılsa çoban mihr-banlık Fi-labüd kır içün eyler 'avanlık 1503
Semekden ta semaîa mevc urup pak Urup keştimüzi kıldı çü haşak 2660	Kamûnuz zahir ü batın muvafik Yüzüfüz görmesin çeşm-i münafik 4567	Ben ol yogum senüfüdür işbu varlık Ke'kişdür fazlûdla cümle tarlık 338
Takaza kıldı 'ilmi idüp işrak Ki pür-nur ola andan 'ayn-ı 'uşşak 128	Sözinden sanup o mekhar-ı sadık Özine afilladı sözün muvafik 3738	Birinüfi şivesi 'ilm-i hakayık Belagatda biri sahib-dakayık 3233
Demüfiden tazelensin can-ı müştak Nevagile pir olsun kalb-i 'uşşak 959	Muhassal olmuşiken aşinalık Felek saldı ara yire cüdalık 3371	Cevab-ı müdde' a olsa muvafik Kılavuz fikrün anufi afa layık 3434
Budur mafî'z-zamir can-ı müştak Ki ey nur-ı çerag 'ayş-ı 'uşşak 4276	Didi bu yolda hasıldur cüdalık Didi sen Hakka itme kethüdalık 3789	Ne tenha Çinde hakanluga layık Yedi iklimte sultanluga layık 1483
O meh-peyker ki oldur mihr-i afak Diler yersiz ola 'anka gibi tak 3628	Salarsın vahdet-i hakka cezalık Neden geldi safia bu kethüdalık 463	Gani sandı beni ekser halayık Dirildüm ben dahi ol zım-ı layık 647
Meger 'abdu'l-menafüfi nafistün hak Dem-i ruhu'l-kudüsdan kıldı müştak 376	Virüp dil-camına 'alem-nümalık Salar Ferhad-ı cana mübtelalık 172	Varıdı mülk-i Yunan içre bayık Aristo gibi yüz şakird faik 1053
Eger hicran kılursa takatun tak Tahammül eylemezse can-ı müştak 3024	Garip kemer hem it reh-nümalık Yetünmem ile mihrüfide analık 4492	İçü gencine-i esrar-ı tahkik Tış ayine-i envar-ı tevfik 4901
Didi Şapur eyi sultan-ı 'uşşak Haberdar ol menüm Şapur-ı müştak 4250	Çü ihlasile buldufi rüşenalık Hüdayile idersüfi aşinalık 942	Sunup saki-i vahdet cam-ı tevfik Nasibi ola sofi dem rah-ı tahkik 4814
'İkab-ı tir kılsa 'azm-ı eflak Salar nesrin-i çarhu haki bi-yak 739	Safia olsa müyesser pad-şalık Halayık üstine kişver-güşalık 1152	İdüp can riştesiyle dilde ta'lik Ki nazm itmişdür anı ehl-i tahkik 4975
Haramiler durur humi vü sekkak Seye vü seng-i dil tonı vü bi-yak 2676	Çü 'ahd itdüfi keremden reh-nümalık Kerem kıl eyle yoldaşlık atalık 2765	Budur evvelüfi her ef'ali salık Ser-a-ser göre gayr Hakda halık 282
Dügüfi rahm eylemek humı bi-pak Ol ef'i atı olur cana tiryak 3557	Gedaliklar çü gördi pad-şalık Kabul itdi bu yolda hak-rahlık 4882	Değildür kasdımız feth-i memalik Hemin maksudımız fe'-i mehalik 1778
Cihan içinde bu durur sem-i afak Ki evvel zehr virür sofrı tiryak 4152	Bir işe eylemezdi ket-hüdalık Yanındadır gedalık pad-şalık 1104	Bu iki hızza oldufi çünki malık Cihan olsun gerekse pür mehalik 1950
Eger gam zehri kılsa zehrini çak Yogıdı kimsede ümmid-i tiryak 653	Ne magrur eyleye sahib-kıranlık Ne mesrur ide kar kahramanlık 846	Gel el camile rah-ı Hakka salık Mehalik birle pürden bu mesalik 271
Görenler nice anı olmasın deng Cihanı bir kaleye itmiş önek 2409	Ne ayineyle oldu kahramanlık Ne yüzden virdi sahib-kıranlık 908	Zi nigin eyleyüp bu yolda erlik Disüfi ahvalüm idüp nevha-gerlik 4052
Ki Ferhada ol idi hem ata yek Severdi anı Ferhad atadan pek 1147	Beka mülkinde bulup kahramanlık Hakiki idesin sahib-kıranlık 2308	Geçer bir lahza sabr-ı pişe ilk Ko göz evhamı hoş endişe ilk 2431
Bu yola 'azm-i payın basmuşum berk Eger biñ sır virürsem itmezüm terk 1686	Görinür hey'etinden kahramanlık Yüzünden bilinür sahib-kıranlık 2006	Alursa şah edensin tac-ı tarik Bulursa kul eger olsun mübarik 28
Egerçi basdı gayret payını berk Niçe tac ehli kıldı serlerin terk 3686	Yüzünde gün gibi hüsrev-nişanlık Sözünde bahr-veş güher-feşanlık 2668	Revan irdi heman dem cest-i çapık Girtüp ol bad-pa altına nazik 3137
Düşüp her fasla bir mevzi' muvafik Murad-ı şaha her yüzden mutabık 1169	Bu söz derdini eylerken beyan ol Olurken şem' gibi hun-feşanlık 4106	Direht-sitan kamu bir yir yok açuk Kuruluş gulicün çig vala çok 1977
Ne gice subh-ı ikbalidi sadık Kevakib nurdan kurmuş seradık 532	Tutup candan tarik-i mihr-banlık Ne var etsefi dilümden hun-feşanlık 4103	Kazadan lik eyleyse luta ok Düşer bir derde can kim hiç deva yok 2137
Olurken şah-ı din ü hiyle natık Zamir-i paki iken subh-ı sadık 922	Hıta vü Çinde virdi kamranlık Cihan içinde hem kişver-sitanlık 1513	Ezelden evvelinüfi matla'ı yok Ebeddür ahırnufi makta'ı yok 4343

Bum gören am hud egmez ayrık Sekiz uçmağı ekstük hatırı yok	1334	Şu yüzden kim o şah kişver-i 'ışk Bela evcinde rahşan ahter-i 'ışk	4179	Bu murgı meft salmuş bafıa ikbal Gerekdür andan olmak farıgu'l-bal	3560
Ki kalmuş meyl-i 'aşık can-ı ma'suk Safa bezminde ansız hatırı yok	3163	Dil ü can mülkine piranedür 'ışk İki 'alemden hoş sermayedür 'ışk	4820	Olup o hatemi 'azm itdi fi'l-hal Gelüp o senge çıkıdı farıgu'l-bal	2145
Ben oldum ol defiz kim gevheri yok Veya şol od kim anuñ ahkeri yok	995	Tahayyürden bumı bi-tedbir kılduk Siyaset emrini te'hır kılduk	3890	Varup çıkıdı gemi başına fi'l-hal Turup hasmın gözetdi farıgu'l-bal	2691
Ne uyhu ta kıyamet kanması yok Sabah-ı haşre dek uyanması yok	4796	Bulur nayabdan bir turfe sanduk Kim aña ırmiş san dest-i mahluk	1618	Fikretünde şahbaz-ı 'akula bi-perr ü bal	186
Elümde gerçi kim sim ü zerüm yok Veli payum çeker bir hem-serüm yok	1259	Ne adam görse bir sekden temellük İderdi can u dilden yüz ta'alluk	1103	Haberdar itdiler Banuyı fi'l-hal Didiler yüz tutup kapuñıa ikbal	3443
Re'ayadan ne<ki> aldı eza ger çok Eda itsin kamusım dimeyüp yok	4873	Bafıa lutf ile vir şehlikde kulluk Keremden it ataluk hem ogulluk	1553	Safia 'ışk içre hasıl ola ol hal İdeler hak-payuñı tac-ı ikbal	2325
Ne idem kilik-i kağıtdan eser yok Elümde keff-i engüştünden ar yok	4323	Şu deñlü sim ü zer eyler tasadduk Ki dirler tevbe yohsullıga ayrık	1337	Buyurdi çekdiler gül-gumı fi'l-hal Nice gül-gun-ı nesim subh-ı ikbal	3091
Bakup bir kal'a gördi ins ü can yok Ganimet her taraf hadd ü kenar yok	2158	Ruhında 'aybı yok halinden artuk Lebinde söz mi var kalinden artuk	3404	Büzürğ Ümidi da'vet kıldı fi'l-hal Didi gösterdi rec'at nümum-ı ikbal	3599
Bu fen içinde gerçi tişe-ver çok Veli çağına bu sırdan haber yok	1257	O kem virdi safia sahib külahlık Benüm kıldı vücudum hak-rehlük	3571	Sunup o şep-çeragı aldı fi'l-hal Zihi hoş-ruz kim el virdi ikbal	2047
Yüzünde nur-ı imandan eser yok Sözünde buy-ı 'irfandan haber yok	3704	Getür saki kim ol bade-i zevk Ki irdi gül yüzünden name-i sevk	4263	Elif kaddüñi 'ibadet idicek dal Senüfidür mim(ü)mülk ü lam-ı ikbal	936
Safia benden irüpdür söz-i niş çok Safia benden ebed bir tablu iş yok	4561	Getürdi birbirine name-i şevk Dahi germ oldı o hünkame-i şevk	4410	Heman atlandı devlet birle hoş hal O gence peyk-i payan 'izz ü ikbal	1165
Tapuñıa zerrece ibramımız yok Sentüñi kamından artuk kammız yok	3470	Açuben koyunı ol ab-ı pür şevk Revan bagrına basdı eyleyüp zevk	2086	Şol nefes kim kal u kul etmege kalmaya mecal	204
Çeküp bir tig-ı ateş-reng çün berk İrüşdi çaldı ejderha-i ber-fark	1914	Yolufıda merve hakkı oluben peyk Safada küft ü kuyum safıa lebbeyk	2868	Çeküp 'alem misal enva'-ı timsal İdüp her şeklini bir kıssaya dal	3054
Kıla tufan-ı fitne 'alemi gark İde niran-gin ne tar mı hark	3857			Görüp bi-dil anı yüz uzatdı fi'l-hal Selamile elif kaddin idüp dal	4488
Kazavuz ta ki bundan aña dek ark Aka magripi nerüne çeşme-i şark	2807			Yine bunlar yanınca nice sandal Kamunufi levh ü çubı 'ud-ı sandal	2553
Çü Behram itdi 'izzet tacını terk Göñülden tutdı 'uzlet damını berk	4885	Safa-yı himmetünden ihtimam al Beni incültme ahir dem du'am al	1578	Salup derya-yı Çine niçe sandal Cezairden keseler 'ud u sandal	1201
Vücudın şa-hisarından döküp berk Kılur ten aşyanın murg-ı can terk	2139	Bu deñlü gösterür ancak bu eşkal Ki oldur mutlaka her fi'le fa''al	182	Hema-veş bu yuvadan çün açam bal Gelüp yirüm tuta zag-ı siyeh-fal	997
İdüp mahı semender haline reşk Teni öziçün olmuş garka-ı eşk	1451	Özendüñi her dem idüp nefi ef'al Diye Allahdur her fi'le fa''al	283	Dürüp hoş gonçe gibi anı fi'l-hal Yazup 'ünvan aña çün kur'a-i fal	4228
Ola her beyti bir efsane-i 'ışk Nice efsane efsunhane-i 'ışk	950	Gel ey 'arş aş-yan-ı tavus zer-bal İrem gül destesindendür safıa bal	951	Bunca takyidat ile yarab nice keşf ola hal	193
Dilünde şuriş-i peymane-i 'ışk Deridi ruz u şep efsane-i 'ışk	1040	Tamam oldı çü bu menşur-ı pür hal Kanat açdı hemin Şapur-ı zi bal	4331	Bu gamdandır zebanı süsintüñi lal Bu matem birledür süñbül sine hal	603
Giriftar gam u ser-geşte-i 'ışk Niçe ser-geşte belki geşte-i 'ışk	3835	Uçup hoş ol hüma-yı 'izz ü ikbal Bu tuti kudsilerle farıgu'l-bal	3405	Fülk-i fikret mevce-i hayretiden gozer ser-geşte hal	187
				Olub zi-bal andan sahf-ı ikbal Ruh-ı 'ümmü'l-kitabu noktası hal	61
				Ma'rifet yili ger irişmezse müşkil oldu hal	201

Eger virmezse bu yüzden murad ol Kıla yüz hile ile bez anı hal	3612	Görüp ol halk andan bula ahval Ta'accüp eyleyüp kaldı kamu lal	1229	Segirdüp indiler cöng üzere fi'l-hal Çıkardılar şeh-i aşufla ahval	2609
Anı tefhim içün halka mufassal Murad eyler ki ola 'ukdesi hal	665	Anı idüp Mihın Banuya irsal Selamıñ birle vırsın kadr-i iclal	3432	Çu Ermen üzere saldı zıll-ı ikbal Kagırdup il-i günden sordı ahval	4845
İrışdürdi yedinci çarha çün el Kamu müşkilleri kıldı zehil hal	573	Didikim size ruşendür bu ahval Olup kasdı atamıñ ruz u şep mal	4727	İdüp Banuya fi'l-hal anı irsal Denildi her ne var amal u ahval	3621
Koparan haybertüñ babın urup el Reva kılsa cihan müşkillerin hal	444	Budur esrarnıñ 'öşründe icmal Kim eyler ra-yı 'arş-ı fikr-i pamal	94	Diridi hüdünde kim ey nigü-fal Nedür o hüsn-i belkısından ahval	3928
Ser-ayından alup ses div-i kattal Nazar ol yaña saldı kim nedir hal	2004	Gödi yetmişbıl hicab arında ol çamın cemal	196	Görüp Şirini hayret eyledi lal Nedir didi bu 'akla sığmaz ahval	2932
Anı karşulasınlar idüp iclal Haber alsınlar andan kim nedir hal	3446	Can gibi mahfûza amma 'arz idemün hoş cemal	195	Geçürmiş bu gehin dir içre çok sal Fırvan hasil itmış mülk ü canval	4088
Helak-i Ehrimen hud viricek el Kamu müşkil ba'unallah olur hal	1848	'Aks ura ta anda nur-ı cemal-i ba-kemal	202	Nur-ı hakk gırın demek olur aña batıl hayal	203
Hab-ı gaffet içre kaldım geldi vakt-ı itihâl	200	Mikr-ı fuzûliden betar bag-ı cemel farr ü kemal	189	Gürmür dünya şebinde gözine 'alem hayal	197
Okundu hutbe-i iclal-i ikbal Heman Şiruyenüñ adına fi'l-hal	4739	Dönüp emretti Mülk-araya fi'l-hal Ki bu iş üzere olgı itme ihmal	2533	Bu devrüñ fırsâtıdır berk-i cevval Zaman mühletidür an-ı sayyal	600
Du'a ağzın açup derdile pür-hal Didi bir bir ne kim oldıysa fi'l-hal	4217	Büzürg Ümid adam saldı fi'l-hal Kılalar ta siyaset emrin ihmal	3879	199 في التوبيخ والعتق في الزوال زال	
Bu işde eylemezler zerre ihmal Bulurlar bir iki gün içre fi'l-hal	2463	Getür saki şarab-ı bahr-ı timsal Kadeh keştisin o bahr içine sal	3147	191 لا يزال ملكوتك في الزوال	
Üçüncü çarha saldı zıll-ı ikbal Turabdan raksa girdi zühre fi'l-hal	569	Pes andan ol saye ruy-ı saye hal Deruni gibi giydi bir saye-şal	3710	Sanasın sedreden cıbril-i zi bal Berat itdi şeb-i kadr içre inzal	4351
İdüp bu 'izzetile aña iclal Öpüp Banu öfünde kodi fi'l-hal	3482	Şahbaz-ı dil uçursa ol hevada mah u sal	188	Kazadan irdi bu sarsar gibi yel İrışdürdi 'imar-ı zeyline el	4716
Tarik-i 'azm külsin urdı fi'l-hal Çer-i cem' olmağı buyurdı fi'l-hal	1732	Elif kametlerini eyleyüp dal O kaf üzere geçürmişler meh ü sal	2784	Sirişkümle ciger-kamı idüp hal Yudum nakş-ı emelden ser-te-ser el	645
Vezir çünkim yerinden kopdı fi'l-hal Baş urup payine yer öpdi fi'l-hal	1160	Ey kemal-i sun'una eşkal-i 'alem 'ayn-ı dalil Hatt-ı dest-i kudretinden nakş-ı adam bir misal	185	Çenar-ı lerze ile dir salup el Eger dil-teşne isefi kanufla gel	1989
Diyüp oldım heman harc eyledi mal Çeriler cem' idüp 'azm itdi fi'l-hal	3509	Anı kim 'ışkun odunda hak ider nur-ı visal	198	İder bu 'ukdeyi bir bir safia hal Mufassal ola bu esrar-ı mücmel	1664
O taş üzere çıkacak fariğü'l-bal Açılır kal'amıñ kapısı derhal	2128	Bali sabun uçurmasından etfal Felekler gösterürler şişe timsal	1134	Yunup pakize arguñ sahn-ı evvel İki yamna çekdi iki cedvel	3042
Kadem Lami selam mutadur dal Dehanum cagrsa senden ider kal	1524	Ne yazsın zerre-i ser-geşte ahval Ki ide Hurşid-i 'alem taba irsal	4322	İdüp gün gibi o mir-at-ı meş'al Girer Ferhad o zulmet içre evvel	2213
Dest ü paında çü var bunca alayıkdan itkal	194	Kılıp Şapura nice 'izz ü ikbal Heman anı eyledi Behrama irsal	4868	Urup ayine-i deryaya saykal Togarlar meh gibi her yüzden evvel	2574
Eger feyzüñ beni kılmasza pür-kal Dil ü canım kılser haşre dek lal	729	Bulup namuñla tam 'izz ü ikbal Bu şükran ruk'asım kıldı irsal	4336	Cemal-i 'aleme piraye kılğul Belagat ehline sermaye kılğul	21
Görüp ol halk andan bula ahval Ta'accüp eyleyüp kaldı kamu lal	2823	Kusur u hur-ı ahvalin muhassal Aña takrir ider hakan mufassal	1155	Sözin ben bi-dilüñı magrur bilgil Sözñile canımı mesrur kılğul	4216
		Haş-ı cennet gülşen-i hutûfda bir ben-i neval	190	Dilerseñ cümle emrñüñ ola bismil İşñüñ bi'smilla ile ibtida kıl	50
		Af-tab-ı heñ-kışverdür aña yoktur zeval	192		

Hüdaya bahr-ı cüdünden medet kıl Yolumdan har u has seddini red kıl	18	Heman o medfin üzre sürdi te'cil Ki cem' olmuşdı anda yas içün il	4851	Turup saldı nazar her yafia te'cil Asılmış gördi bir yakut-ı kandil	2046
Meh-i nevdür vücudın pür-şeref kıl Kamu eslafına hayru'l-halef kıl	869	Zümmar-ı saçufıda küfr-i heyber Çahu zenahufıda sihr-i babil	3324	Ki bu barınçadur gayetde müşkil Ser-a-ser pür-hatırdur olma gafil	2140
İlahi aşkuñ ile zinde dil kıl Senüñi nuruñla safia müstedil kıl	4	Bir zerre değil bu nur-ı hüsnе Ayine-i mihr ü meh mukabil	3323	Gam semmene var lebüfide tiryak Gamzeñ n'ola sunsa zehr-i kafil	3326
Özüñ bir lahza zabt eyle kerem kıl Gözüñ başın yetir deryayı dem kıl	3102	Aña kayyum-ı 'alem her nefes bir Komuşdur 'alem-i halkı mukabil	5011	Açıldı sinesinde revzen-i dil Gözinden gitdi yek-ser perde-i gil	4575
Olunca günde bir kezinem bismil Bulayum kurbet-i kurban kerem kıl	4067	Gözün yumup açınca şah-ı pür-dil Özine gördi div olmuş mukabil	2010	Olursan nolaki geh sayde mayıl Veli ekser göñüller saydın itgil	915
Yüzüm rengini hicrüdün 'ıyan kıl Dilüm odını sözüñden beyan kıl	3960	Giyah-ı 'alem olsa ser-te-ser dil Bu 'ışk etvarı demek mümteni' bil	4271	Delili bu sebilüñi 'ışkdur bil Hidayet isterseñi 'ışka uygil	2292
Cihan nakş-ı nigarından gützar kıl O can mir'atına ruşen-nazar kıl	2284	İki 'alem meyanında yakın bil Misal 'alem-i berzahdur ol bil	2408	Didi Dana aña ey merd-i sail Bu bahre sanma vardır kar u sahil	4955
Açup can çeşmini ruşen-gâher kıl Ruhı ayine her hubuñ nazar kıl	5038	Eger her bir kalemde olsa bir dil Denilmez biñde biri fazlumuñ bil	336	Didi bu tutduğm rahı eyitgil Didi mecnuna yol sorar m 'akıl	3780
Cihandan ben esir-i bi-haber kıl N'ola bi-hoş esim dahi beter kıl	3764	Veli kılduñ elüfle leşkerüñ bil Şikest-i seng kıldın sen serüñ bil	3562	Veli ol yolda vardır iki menzil Ki anuñ kat'ıdur gayetde müşkil	1827
Didi ahır rakibinden hazer kıl Didi şir eylemez şekden hazer kıl	3799	Hazar kıl tir-i ahundan hazır kıl Ki eyler çarh-ı ahterden güzer bil	3578	Temaşasına gelmiş çok çok il Ben-i adem yığılmış mildür mil	3017
Budur üş halimüz icmal-i tafsıl Eger varisa bir çarufı medet kıl	2811	Zer-abile yazılmış çevre kandil Ki ey hurrem dil ü ruşen nazar bil	2049	Mu'allimleri hem her nev'e kamil Ki her biri bir iş üstine 'amil	1188
Çün oldu bir zahıyyet anda hasıl İder pes cami'ıyyet canda hasıl	304	O durur veya'yı sadık kim anı dil Olup safı kuduretden alur bil	4931	Bali 'alemde çok şakird kabul Olur üstaddan san'atda kamil	1291
Kiçildüñ bezme bi-vakt irdüñi iy dil Meger derd idesin derd ile hasıl	41	Aña 'ilm-i düğunuñ 'ayn olur bil Diline gayr gelmeñi 'ayn olur bil	305	Dedikim bunlara destur-ı kamil Ki sizstüz 'ilmle üstad-ı kamil	1190
Ne تنها şeh-i çin Ferhad pür-dil Görüp canına irdi lerze hasıl	2237	Kilid agzına kuluñ sokıcak dil Peri urmuşa döndi kufl-i bi-dil	2355	Anda az zamanda kıldı hasıl Şu resme bir silahşör oldu kamil	1086
Ki çün hakana ol kam oldu hasıl Tarab bezminde aram oldu hasıl	1111	Kiminüñ itdüñ üş-i 'azm selasil Görem kim neyler o meçur-ı bi-dil	4220	Kılur geh sevre-püş hutı-menzil Zeminden gah bağlar aya mehmil	147
İdüp maksudını dünyada hasıl Murad atına kıl 'ukbada vasıl	868	İdüp namıyla namum name hasıl Ola mihrinde has u 'am yek-dil	30	Dil ü can oldu Bismillaha kabil Niçe can murgı düñdi nim-i bismil	1061
Dahi bu kim bekası olsa yütz yıl Çeker mi peşe anı kim çeker yıl	1567	Yedidür tur-ı dil bir bir güzer kıl Dil-i dildür safia vaf itdüğüm dil	4988	Görüp bu hali o mecruh-ı bi-dil Ecel tig ile canı nim-i bismil	4578
Eger ugrarsa anuñ içine yıl Kala murg-ı kafes gibi nice yıl	1978	Dehan açup du'aya depreduñ dil Didi derdile Behram-ı hazin dil	4912	Nihusetde zehlile hem menazil Makam-i ehl-i cürm adı selasil	3902
Ebubekr itse idi meyl-i batıl Kaçan ashab-ı hak olurdu kayıl	464	Getür saki baña bir cam-ı katil Yeter 'ışkuñ tenünde can eger dil	4621	Ki çün Ferhaduñ o kavm-ı saye-dil İdüp cismin pür-iglal u selasil	3766
Kıl 'ışk kitabın ey dil ezber Te'hil olsa safia bu mesa'il	3328	'Aden şehrüni idüp cümle menzil İkamet kasdına 'akd itdiler dil	2707	Yerinden turdı Ferhad sepek-i dil Üsengin ise candan bağladı yıl	1972
Ziyafet eyleyüp menzil be-menzil Getürdiler öñüne düñben il	3536	Nesiminden anuñ gül-zar olur dil Çemiminden bunuñ pür-har olur dil	4949	Haber Banuya iletı kaçup il Ki aldı seyl-i Ermen mülkini yıl	3517

Egerçi lutfıdır bi't-tabı mayıl Veli yavızdan olur 'anka kayıl	1504	Bu üç yirden geçüp na'libe mehmil Safla ol tag olurdu dinc-i menzil	1658	Kerim ibnül'l-kerim ibnül'l-kerim ol Selatin serveri Sultan Selim ol	731
'Alem yazdı ebr-i turefi Gün yüzüfle olmasaydı hayıl	3327	Gel ey salık cihandan begla mehmil İkamet yeridir sanına bu menzil	4623	Me'ayinden olup ruşen beyan ol Kelam içinde oldu nüktedan ol	1065
Olup Sedd-i Sikender gibi hayıl Bir ucu şarka biri garba mayıl	2798	İdersem halka canum derdünü nakl Okurlar adımı Mecnun-ı bi-akl	2458	Alup o canı can gibi revan ol Koyup koynına itdi 'azm-ı han ol	2174
O kim iksir-i 'ışkı ide hasıl Olur mu bir avuc topraga mayıl	3075	Yüz urdu isteydi maksudına yol Tazarru' kıldı çok ma'budına ol	2097	'Acep mi olsa Banu-yı canan ol Beka mülkinde dil-şad-ı cihan ol	4818
Yüri var Lami 'i kesbet fezzayıl Erazil gibi olma mala mayıl	1345	Diyüp her sözine safi cevap ol Şehidi göflüne salmış ızırab ol	4186	Çıkarup anı koynundan revan ol Ser-a-ta-pa nazar eyler herman ol	2207
Değildir ol peri-ru serv-i pür-dil Er adam sohbetine hiç mayıl	3630	Çü etdü bu işi barı becid ol Cihan naltından incindi mucid ol	4538	Virtür deryaya mahiden zeban ol Ki şükürinde ola ratbu'l-lisan ol	141
Olup şeh-zade kalkanına mayıl İnkeren gözini çaldı hamayıl	2021	Düşüp el-kıssa gün günden za'if ol Misal-ı mah-ı nev oldu nehif ol	2487	Didi Ferhade Banu kim revan ol Su bendin aç tir-i ateş feşan ol	3111
Eger göflün ola ta'vize mayıl Saçından boyunla idem hemayıl	4298	Didi canum ogul benden rag ol Ko ben dil-hasta-i derd içre sag ol	4494	Sen olsan hem-rehtüm cennetdürür yol Garaz bu ise bi'smilla revan ol	2768
Bu sözler kıldı Mülk-arayı hoş dil Buyardı kulkılar cem' u sayıl	1197	Atup tirini yasmış yayını ol Ser-i mühr tizre basmış payını ol	63	İnüp fi'l-hal atından revan ol O kümbetden yafıa oldu revan ol	4855
İhsandı zihî cemel-i kamil Kim gördisse oldu 'aklı zayıl	3322	Severdi tal'at-ı Ferrahları ol Açalardı görüp gül ruhları ol	1042	Bakup ayineye o zulf-i mergul İki itdi belayı biriken ol	2912
Halûfî ruh-ı dehre قرة العين Zülfûfî ser-'alemde hemazil	3325	Muhakkak fazlu'l-i-mal idi ol 'Ali'ul-hakk hüccetü'l-İslam idi ol	449	İdüp Banuya 'izzet açdılar yol İrüp ol havz-ı kasr gördi çün ol	3063
Olup üstünde gölgeler hemazil Felek evcinde tutdılar menazil	1736	Vasi Ahmet-i Muhtar idi ol Keremde seyyidü'l-alıdır idi ol	439	Felek-veş sabittü hem bi-karar ol Ne yüzden gözlesedi ayinedar ol	2230
Der ü divanı pür nakş u tenasıl Kamu şekli 'afarit ü 'azzazil	2001	Misal-i ruh melikine bulup yol Olur gayb-ı şühedat maliki ol	303	Yüri var himmet atına süvar ol Cihan bir sayd-gehdür şir-var ol	700
Kesüp meh gibi şep-ta-şep menazil Şeref burcım kıldı sofira menzil	4332	Çeküp dilden muhabbet resmini ol Kodı beş harf tizre ismini ol	1023	Çü bu efsaneden aldı haber ol Varup Han ayagma kodı ser ol	4835
Felekden bağlayup meh gibi mehmil Ne burc isterise ide menzil	4702	Bu bezme tuti-i şirin-makal ol Ne tuti bülbul-i şuride-hal ol	696	Olup evvelkiden aşuiste ter ol Didi bu şî'ri candan bu beter ol	4254
Pes andan eyleyüp 'azm-ı selasil Gelüp eyler o kuh içinde menzil	4475	Ki her kime ki 'arz ide cemel ol Hemin bir kez iderdi keşf-i hal ol	2450	Muhassal bir melek-pervazdır ol Hümalar sayd ider şahbazdır ol	3661
Görince bildi Ferhad-ı kavi dil Ki bu kümbend durur ol dive menzil	2002	Egerçi cümle 'alem şahadur kul Veli ihsansız olsa hoş değil ol	917	Hezain dime kim bifi kandır ol Nice kan kulzümü 'ummandır ol	1604
Anuî şurîn görüp o meh şemayıl Felek gibi bu hasm kıldı menzil	3727	Egerçi anda istikbale yok yol Velikin hal [ü] maziçün delil ol	2172	Ya şebnemle pür olmuş gonçedir ol Nice vâf eylesen yüz ancadır ol	2395
Pes andan 'azm idüp o kavm-ı bi-dil Kılurlar merkad-ı Ferhadı menzil	3753	Bir oğlandan iştise ger selam ol Elif kaddin ider pirane lam ol	1102	Dehan açdukda ol safla keser yol Meger der vaze-i derbenddür ol	2123
Tevekkü' itdiler ki ol zar-ı bi-dil Kale bir ihsan-ı gerdun say-ı menzil	3526	Yerinden itmedi gerçi kıyam ol Velikin lutfıla itdi ekdam ol	2239	Olupdur gerçi 'ışka candan kul Veli azade vü şeh-zadedür ol	3412
İki gün tutmayup bir yirde mehmil 'Azimet itdi han menzil-bi-menizil	1762	Helal iken bu dün bedr-i tamam ol Cenan-ı bustanına serv-i hıram ol	550	Yare ma'hum oldu yüzler suret-i 'alemdür ol	4257

Hatır-ı dem-bestemi açmağın falûmdür ol4256	Sehil müddet çü oldu afia meşgul		İdüp ol hukmet ehli şaha i'lam	
Şahid-i müşkin nikab-ı 'anberin halûmdür ol4258	O sengi eyledi bir kasr-ı makbul	3049	Didiler budur ol kuş u felek-bam	1796
Nameki okandan gelür menşur-ı ikbalûmdür ol	Yakup meh-ruhdan itmişdi kara gül		Şebistanum içinde ide aram	
Mühr-i mehri levh-i dilde nakş-ı amalûmdür ol 4255	Bu matem birle giymişdi cihan çu	13985	Gülistanum içinde nuş ide cam	1000
Ruh-ı eflake arayış virür ol	Sürüp cennet burakın aldı öfidül		İdüp Ferhada her bir hacc ibram	
Nihad-ı hake asayış virür ol	Biragup kubbe-i natıka gulgul	565	Koyup ser-bende-veş sundı tolu cam	2710
Nisar idüp güherler her nefes ol	Ulu begler giyüp kullar gibi çul		İderler bir dem ol dergehde aram	
Bula her işe ta kim dest-res ol	Figandan dehr içi tolmuşdu gulgul4853		Düşer eyvan içine pertev-i cam	2221
Yunup el'kissa o gün harei ol	Degildi gerçikim makdurumuz ol		Keder virmezden öğden devr-i eyyam	
Hicirden açdı bir miz-ab-veş yol	Olunmuşdu veli emr üzere meşgul	2880	Göftül beytini ruşen itsin ol cam	1109
Degildi gerçi kim dünya-perest ol	Ne emrûf varise can üzere makbul		Yasayup ordusını leşker-i şam	
Veli urmuşdu her maksuda dest ol	Ebed makbul olur ferman tutan kul	4755	Yerine tig u tirûf tutdular cam	3594
Ne suret resmine kim ursa dest ol	Egerçi ibramumuz olmazsa makbul		O zulmetden çıkup derdile nakam	
Kılurdu 'alemi suret-perest ol	Budur şafi cevap u kavf-i ma'ful	3627	Bişürdi ham-ı sevdalar içün cam	2110
Görür kim bir nidadur pür-niyaz ol	Yanında bunca 'aybı birle makbul		Ne mermer 'arş-ı farşı semid-i ham	
Salar eflakde yirden ihtiraz ol	Yolında han-manlar cümle mebzul	3671	Kamu munzar münevver idi her cam	1318
Ölüm vakti irüşse gam yimez ol	Çü açdı namenüfî tumarın o gül		İrişüp vakt-i şam itdiler aram	
Ölür dahi vü hem öldüm dimez ol	Bu yüzden gördi ateş nale bülbül	4341	Nice aram beliki fikr-i encam	1858
Ümidin kesmeyüp Hakdan geri ol	Gül içün eylemezdi nale bülbül		Çü ak divini ruzuñ rüstern-i şam	
Didi her yafie tutmuşdur ola yol	Dahi bi-şane idi zülfi sünbül	120	Sürüp rahşın başın kesdi ser-encam	2063
Bu kez bir fikr dahi eyledi ol	Nola saldısa şeyhi dehre gulgul		Ki Hüsrev her ne deflû kıldı ikdam	
Kim ol yüzden bula maksudına yol	Bulup meydanı hali oldu öfidül	699	Hasaret eyledi hasıl ser-ercam	3685
İrüp bir şep o kuhuñ diline ol	Ne gördi bir revan u mest ü bi-dil		Tutalum ragm-ı devran niçe gün cam	
Bulam diyü nihamı kal'aya yol	Kazar harai sankim ture-i gül	2927	Yine varur görelim bu ser-encam	3385
Şehüñ maksudını felim eyleyüp ol	Meger saçmış çemende beyza bülbül		Cünun ehline itse bir dem aram	
Heman dem tutdı Ermenmülkine yol3437	Ki olmuş bag u raguñ ruyı gül gül	1438	Olurdu halka çep-çevre idi dam	3917
Esir-i rişidür Fir'avu-var ol	Güneş ruhsar mı kılusuñ tahayyül		İde ta hatır-ı şeh-zade aram	
Ruhnuñ Çindür gamline yol	İder mi nar-ı hasret bagrañ kıl	4281	Olup muğ-ı dil bu ravzadan dam	1193
Dönüp ol yine ol mihr-i revan ol	Bu hüsnile 'acep kim ol yüzi gül		Gelüp bu resme itmek kare ikdam	
Odur bend içre kat' it biñ kadem yol2126	İdünmiş yasaduğın taş pisterün kül	1462	Nice koşdur ki oldu dane söz-dam	2899
Ya esrar-ı kitab-ı çardır ol	Cemali berkin idüp mazhara gül		Seni mest eyledi o çeşm-i badam	
Dü 'alem halkına irşad ider yol	Yıkup haşak-veş 'aklı kılur kül	135	Beli her yirde olur dane badam	2971
Kılupdur işbu garuñ merkezin bul	Sözünden çü temettu' itdi ol hayl		Bulup Şirinden Hüsrev dahi am	
Ki saña hat gibi ol noktadur yol	Heman dem kıldı Karenden yafia meyl1278		Karışdılar çü şehd ü şir-i badam	4510
Beka mülkine isterseñi eger yol	Çü Banunuñ kadûmin bildi o heyl		Çü göflinde bu ma'ni tutdı aram	
Fena olmazdan öñ cismüñ fena bu	Koyup seyran cuy akdı çün seyl	3062	Filabed itdi tahsiline ikdam	3396
Çü mahbub-ı hakûfî ol durur ol	Bu halet içre görse bir 'acib heyl		Çü Ferhad itmeyüp bir lahza ram	
Mecazi işlerin terk it anı bul	O taguñ kallesinden irdi çün seyl	2373	kar-ı müşkil üzere kıldı ikdam	3041
Didi ey şah-ı gam kim 'ışka sen kul			Didi üstad kim ey şah-ı 'alem	
Nekim yazsañı olur 'alemde makbul			Kırma hatruñ hoş tut degil gam	3602
Hüdaya çün sentüfidür kul eger kul			İdüp te'sir-i ism-i a'zam ol dem	
Bu Hûda dehre it 'aybile makbul			Hevadan düşdi yire zar ü pür-gam	2031

Ko bu efsun ır efsmeden dem Ne kıldı söylegil Ferhad-ı pür-gam 2947	Ne kadrile geda-yı bi-dil ü kam Kıla sultan-ı detre halin i'lam 4356	Çü irdi bu kıyamet üzre Behram Teninden gitdi takat candan aram 4854
Anuñ adula kim sevda-yı 'alem Olupdur nokta-i gül-gunda müdgam 4342	Aña bilsem niçün buğz eyler 'acem Çü ecdadına andan irdi İslam 425	Kılup Ferhad için fikr-i ser-encam Bu tedbir üzre itdi ahır aram 1477
Esar-ı seyr-i encüm-i gölgeñ dilinde müdgam 792	Biri ferzanelerden idüp ikdam Varup o şehden itdi pür-şış-i nam 3543	Didi Banuya kim oldur temennam Bugün yarile ben bi-sabr u aram 4785
Diriga içilüp ger puhte ger ham Gidüp hengamlar fevt oldı hengam 40	Veli her kim kılur temyiz-i i'dam Komuş ben hake Ferhad-ı hazin nam 3546	Getür saki kım şol zevrak-ı cam Ki derya gibi canım itmez aram 2542
Görünce am o mecnun-ı pür-gam Meh-i nev gibi kıldı kaddini ham 4021	Budur amma şeh-enşehden temennam bi-dil kim gamumdan oldı bednam 4756	Sorarsa Hazret-i Han eyleñ i'lam Ki buldı bir birin Ferhad Behram 4882
Ger ü didi ki 'ışk fikr-i encam Zihi bednamlık 'ışk içre ey ham 2840	Zer ü simile olmaz aña ikram Kılalum bari tatlu dille en'am 3166	Degil تنها derunı efser ü cam Hezaran gürz-i sam-ı tig-ı behram 1594
Fuvad oldı çeharum tur için nam i oldur me'den envar-i ilham 4999	İderler hoş söz ile ef'i-i dam Olur div ü peri efsunla ram 3610	Çü Şapurufı kadümün bildi Behram Buyurdu itdüler Şapura ikram 4869
Çü geldi kasrına şeh-zade ol şam Seher vaktine dek sabr itdi na-kam 1271	Hemin budur huzur-ı şebden ibram Ebed olsun dü 'alem hükümñle ram 4765	Yüridür günde bifi kez hum içersam Ki katdem kendü elümle aşmasam 1705
Hired-i kanun üzre niçe eyyam Gerekdür sabr kılmak kam na-kam 2470	Ne deñlü itdümise aña ibram Ebed o tavsın hüsn olmadı ram 4682	Şeh öğinde hemişe hazır olsam Bu iş keyfiyyetine nazır olsam 1586
O efgandan idüp vahşet didü dam Perişan oldılar hep kam na-kam 4780	Girüp Perviz ordusuna bu şam Tutup her encümün yanında aram 4182	Yeterdi gün yüzüñ bir dahi görsem Yogudı gam eger ben ya'd olursam 4309
Çü geldüm bağlamup kapuñia ihram Beni gündür megel mahrum u bi-kam 2869	O meh dahi idüp irsal-i peygam Bu mecnunuñ virür canına aram 4413	Beşaret ruydur gül gibi bessam Hakikat cevheri ferdin kassam 60
Bu hali idicek e'yan-i i'lam Didiler iy şeh-enşah-ı felek-kam 3398	İcazet buldı çün ferhunde Behram Şeb-i ruz itmeyüp bir lahza aram 4843	Çün anlar şer'-i subhın kıldılar şam Gerekmez ellerinde mülket-i şam 767
Yayag oldı şeh ü şeh-zade na-kam 'Uruc itdüler ol taga idüp kam 1804	İşitdi çün anuñ vasfını Behram Dilinde kalmadı bir lahza aram 4903	Tutulur Ehrimen başı gibi cam Şeh ü şeh-zade olur bade aşam 2066
Bu resmile geçüp bir niçe eyyam Cihan-ı bi-vefadan aldılar kam 3387	Olup aşuftelükden hatr-ı ram Bu ziba ravzalarda ide aram 1465	Aña kim bade-i gamdan sunar cam İder kamında şehdi zehr-i aşam 4345
Mihin Banu ile dün gün çüp cam İşi Şirinile sürmek durur kam 4453	Turup ol haradan şeh-zade na-kam İder ol hara sim rahş üzre aram 1266	Sun ey saki baña tiryak-veş cam Yeter sabrile oldum zehr-i aşam 2474
Çün dâşi hançeründe var iki şekl-i erkam 777	Görüp Ferhadı Banu itdi ikram Didi itsin bu kürsi üzre aram 3192	Tutup el'kssa bu fikr üzre aram Hayali birle geçdi niçe eyyam 3027
Olupdur 'alem içre danesiz dam 'Aceb mi 'akla pa-bend olsa ol lam 75	Elif kaddini itdi lutfile lam Geltüp Banu öfinde kıldı aram 3269	Meydan-ı 'ahduñ içre ey şehriyar-ı a'zam 789
Bu habuñ adını ashab-ı ilham Okurlar ser-te-ser اصفیات احلام 4928	Bu sözler birle olup hatırı ram Geltüp menzil-gehinde kıldı aram 3495	Didi ey kible-gah-ı halk-ı 'alem Dileñ mir'at-ı levh-i ism-i 'azam 4115
Çü ol işler bu resme oldı itmam Olundu Hazret-i Banuya 'ilam 3058	Pes andan sofrı hakan-ı felek-kam Dönüp öz menziline kıldı aram 2182	Ki kalkan kubbesinde misl-i hatem Süleyman yazıdır bedr ism-i 'azam 1948
İrüşürler bir ulu taga bir şam Degülmiş künbed-i eflake i'lam 2194	Bu sözle eyleyüp şahufi dilin ram Kılup mey bezmin itdi canı aram 3614	Ki ayat-ı feth-i nusret , ki muznam 785
Virüp yüz lehnle kaknusa peygam Dil-i pür-atışın eylerdi i'lam 3930	Aña kendü elinden içirüp cam Perişan hatırına virdi aram 3251	Anuñla buldı revnak din-i İslam Anuñla oldılar kafirler ez-zam 423

Bu haletde olup Ferhad-ı mülhem Düşer göflüne ol ayine-i cem	2206	Kını saki o cam ejdeha dem Ki kasd u can ider gam divi her dem	1968	Eger sefer dehanum idesin zam Bifi ol deflü görürsen hüsnüni hem	2390
N'ola şehstü iderstü 'işret ü dem Veli fikr it ne gördi camdan cem	895	Dilersefi erba'inden feth-i 'alem Nazar-ender kadeh kün hoş der-dem	70	Gehi başıfı döğdüm taşu muhkem Gehi topraga sürdüm yüzünü hem	4562
Saçılmış ejdehadan üstine sem İrışmiş Ehrimenden canna dem	2523	Hakim ol işden olup lal her dem Kırup andan yüz istidlal her dem	1075	Anı sen samma ancak şah-ı 'alem Ma'ani mülkiyetü şahıdur hem	751
Kını güdrüz ü Zal Sam u Rüstern Ururdu her biri ejder gibi dem	899	O olup meftun sözün işiden adem Koyup gitmezdi o mehcun bir dem	3908	Mizad-ı haşmetüde eflak u zendür hem	788
Tirüfı çıkarub anı defn ide hake ol dem	776	Mücerred emr göndendür o 'alem Ebed kayyum-ı 'alemden urur dem	5010	N'ola ger tac u taht u saltanat hem Sipah u mülk ü mal u memleket hem	1550
Söndi canı olaydı göflü hurrem Çeri cem' olmagı buyurdu ol dem	4842	Helak oldu mı şep-hizan-ı 'alem Ki yok bir zıkr-ı yarım urur dem	4018	Ne içün bendesinden şah-ı 'alem Tutar bu suretüfı sırrını mübhem	1630
Dehan-ı şire oldı mihr-i hatem Bu nakşıla am zar itdi ol dem	2144	Zülalinden cemali hıznı hurrem Şimalinden Mesihüfı ruhu pür-dem	157	Subh oldıncıca eşheb-i şam oldıncıca Edhem	801
Çü naresine senden yendi 'alem Ne taftı mihrile itse subh dem dem	4151	Görür kim bir kaya üzre bir adam Ne adam dive beffizer canı pür-dem	3540	Buyursın Hazret-i Banu-yı 'azam Çekülsin subh-ı eşheb şam-ı edhem	2903
Benüm her dem ledun 'ilmine mahrem Ki hak itdi kelimen bafıa hem dem	2105	Kamısı kuhe beffizer ejdeha-dem Kalur dem beste şeklin görse adem	2577	Şol niyyet üzre ol kim kalbütüddür musahhem	778
Alup mahremlerinden bir kaç adam Alup ol kavm-ı hikmet birle hem dem	1803	Hakikat kaf-ı nundur 'ayn-ı 'alem Bu 'ayne mürdemüfıdır zat-ı adem	5013	Dil ü can çeşmekidür hası münzam Cihan içinde imiş dide berhem	77
Cibril-i hay-ı rehber hıznı zamane hem dem	800	Ayag üstine gelmiş halk-ı 'alem Ser-eflake çıkmış yirden adem	1226	Açup agzın ururken ejdeha dem Hücum idüp gelürken peç-i pürhem	1909
Ten-i ef'ide kor tiryak ile semm İder Zebura nuş u niş hem dem	152	Pes andan emr idüp Banu heman dem Nigarından yafta saldılar adem	3076	San semme nuş dar u yar ya derd-i zahm-ı methem	781
O olup derkinde 'aciz 'akl u can hem Makarr 'acizine fehmi-ı hurdedan hem	1332	Buyurdu pes Mihin Banu heman dem Ucı dilden yafta saldılar adem	3170	Hevası mu'tedildür haki hurrem Fevakih handur amma suyu kem	2804
Füsün-ı sihr içinde eyleyüp dem O olup bir lahza o mahzuna hem dem	4451	Bilünsin hem o şir-i ejdeha dem Melik-meydür peri-meydür ya adem	2904	Taht-ı hilafet üzre san şehriyar-ı ebkem	798
Çü taş üzre ayagın basdı muhkem Seda düşdi hisar içre heman dem	2146	Şu resme sürmelelenmiş 'ayn-ı 'alem Ki ağı karasın fark itmez adem	3990	Vezir-i 'akl-ı Mülk-ara-yı alem Öfünde tıf-ı ebced gibi ebkem	171
Urup baş ayagina şad u hurrem Eline namei sundı heman-dem	4334	Levasına çü nusret oldı munzam 'Acem mülkini feth itdi mukaddem	761	Münhac-ı midhatuüde oldı melekler ebkem	783
İşidüp oldı Hakan şad u hurrem Temaşasına 'azm itdi heman dem	1326	Nazar etdükçe bunlar halka her dem Görürler Hakkı her şeyden mukaddem	228	Bünyan-ı 'izz ü şevket devründe oldı muhkem	782
Urdu başlayup çün subhı dem dem İdüp barunu çak u sinasin dem	3935	Kader levhi gibi ahkam-ı 'alem Olupdur bunda hikmet birle madem	1647	Tutup mikraz-ı layı elde her dem Ta'alluk riştesin kat' eyle muhkem	242
Selah-i sazını berkitdi muhkem Yürüdi ejdeha gibi urup dem	1880	Cemal-i pertevinde hurrem idem Cihan zulmetlerinden bi-gam idem	635	Veli ol turfe hey'at sırr-ı mübhem Murassa' kufulla sanduk-ı muhkem	1620
Üç ay bu kasr içinde şad u hurrem Sürür-ı bade ile kıldılar dem	1435	Çün ol hurşidi gördi şah-ı 'azam Felek gibi tapuda kıldı kad hem	2233	Mübeddel olmadın kafura muşkern Safa feyzile ter kıl can u huşkern	358
Bilüp güftarını hak fahr-i 'alem Lisan-ı hak-deridi afa her dem	422	Tutardı kendüsin bir mürdan kem Degil kuvvetde ancak 'ilmde hem	1100	Sürüb rıfkile yirin derdi bir dem Didi ey çeşm-i baht-ı cümle 'alem	542
Yanup safra odundan balgam u dem Çıkup sevda buharı başa her dem	2519			Cünunumdan durur bu deflü söz hem Ve diyem bilmezüm Allah-ı 'alem	4387
				'İnayet ger iderse şah-ı 'alem Ki gün günden yine ol mah-ı 'alem	4695

Saray-ı Ümmütham içre bi-gam O şep ahşamlamışdı mah-ı 'alem	540	Ey hak dergahından gül-gun cemal-i 'alem Vey gard-i mektebünden ruhsar dehr-i hurrem773	Mitnevver olmagıñın 'ayn-ı 'alem İder bu müşke ol kafur münzem	137	
Değildir işlerifi makdur-ı adem Ne adam ger dirilse halk-ı 'alem	2939	Görüp o 'aşık mehcun bir dem Temaşasından ola şad u hurrem	3020	Te'enni birle çekdi yay-ı bi-vehm Kazadan eyledi pür-tab bir sehm	2154
Yüzine toymazdı çeşm ü adem Sözine toymazdı halk-ı 'alem	374	Elin öpüp icazet birle ol dem Siradan geldi şad u hurrem	2275	Veli küfr ehlinüñ rüyası daim Olur ervah-ı seyri üzre kaim	4933
İrüşdi şevketile anda hurrem Bakup gördi dirilmiş halk-ı 'alem	3060	Süreyyadan saçılmış bağa şebnem Güneş gibi açılmış vird ü hurrem	539	Ol üstadı getürdüp şah-ı iklim Buyurdu kim ide ol maha ta'allim	1054
Didi fikr eyleyüp ey han-ı 'alem Cihan tendür tapıdır can-ı 'alem	4448	Muvafik ruzgar öfünce hoş dem Sürüp keştileri dil-şad u hurrem	2564	Görüp karure vü nabz u 'alaim Feraset itdüler ana mülaim	2515
Karib 'işve ger fetan-ı 'alem Füsün ehli vü pür-destan-ı 'alem	4515	Ma'el-kıssa o iki yar hem-dem Geçüp bir niçe kişver şad u hurrem	2771	İdñben Hızr bu tedbiri ta'lim Didi kim 'azm-ı rah it yok durur bim2141	
Bihak nur-pak ruh-ı adem Ki pür-mütdemdir andan 'ayn-ı 'alem2859		Dilüfı hazır idüp kıl hatıruñ cem' Ne dirsem eyle guş u huşla sem'	2312	Eline itdi hanıfı anı teslim Didi yokdur safa şemden gerü bim	2253
Gözünü sürmesidir nil-i matem Kınası ellerinüñ hun-ı 'alem	4472	Didi taş üzre ki cazu-yı pür-dem Dilünden yağdırup ef'i gibi sem	3556	Bu 'azmı işidüp her şah-ı iklim Dil ü canına düşdi heybet ü bim	1763
Çu Hak emriyle oldu kafe münzam Zuhur itdi 'Ademden 'ayn-ı 'alem	92	Çü şahluk lezzetinden ola hoş dem Pes eyler talh-karın işini sem	1505	Dahi yüz kardan her kara kaim Gerü bifi kar ger bunlara hadim	1199
Çıkdı gözünden ey meh sevda-yı sız-ı 'alem	796	Ger tali'inde olsa tali m eger şeker sem	797	Çü oddan yogıdı şeh-zadeye bim Ki gelmişdi yerine cümle ta'lim	1904
Didi Şirin ki ey Bann-yı 'alem Ayagun toprağıdır cüy-ı 'alem	3171	Nazik tenüfı gürendür san ruhür müessesem795 Ruy-ı heva mugber-i cüb-i saman müllessem791		Otururken yerinde sag u salim Heman dem sar' düşmüş şah u zalim4189	
Afia hükü-m-i cihanıysa müseflem Senüñün yaradıldı cümle 'alem	400	Bu gamdan ger başum alup gidersem Tahammül kılmayup bir iş idersem	2460	Tapuñ eyletüm bir ism teslim Ki ka'imdür anuñla heft iklim	2313
Bilürsen ey şeh-n-şeh-ı mülkerrem Ki şah adil olur kutb u 'alem	810	Külegen her birinüfı eyleyüp cem' Ardı kure-i ateşde çün şem'	2818	Bu işler olıcak ol cana teslim Kamusın eylesin Hakana teslim	1836
Ab-ı ferid tiguñ ab-ı ruh dñ 'alem	774	O şem' üzre olup pervane-veş cem' Yanıp kan ağıladılar cümle çün şem'2425		Bu üslub ile idüp cümle ta'lim Revân ruhum kaldı Hakka teslim	1855
Neva isterken uş gamdur nevaleñ Güher dirken hecer oldu hevaleñ	2836	İçinden çıkdı bir elmas-ı hatem Ki reşkinden tutar meh gökde matem2048		Gehi Ümmid virdi afia ki bim Gehi ser-geşlik itdi gah teslim	4653
Keşmir ü kande her çin ü hata vü dilem	779	Safia dem turabdur a'dañs hun-ı matem	775	İdüp 'ışk-ı ayin sırrına ta'lim Diyüp canan adın can kaldı teslim	4619
Didi Şapura ki ey gam-har u hem-dem Safia rah-ı vefadur çün müseflem	2777	Anuñ vardı çün dilinde çok gam Dem-i sız olsa ol eylerdi matem	1120	Çün 'adli pişe ide şah-ı iklim Yedi iklim ider canımı teslim	822
Oldı libas-ı devlet-i i'lazıñla mu'lem	786	Medhinde kecek lalim hisn-ı vakt olur sitem799		Toludur Şems-i Tebrizile iklim Kim Monla gibi bir ehl-i teslim	4892
Meh-i nevdür nücüm-ı vahye münzam Cemalinden traz-ı nazm-ı mu'lem	54	Rezmül eger işite sersam olıñ rüstem	787	Ya elması çekilmiş tıgıdır kim Ruh elması kılınış iki nim	2393
Sahra-yı himmetüñde enatım misal-i şehnem	784	Keremde hatem ü zühd içre Edhem Tutar din-i mesih ayin-i Meryem	2793	Urup daman-ı sine destini mim Seher-ayın pür etmiş keffini sim	67
Tirüñ bela-yı nazil tigm kaza-i mübrem	793	Şeb-i habli meger kim bir seher dem Togurdu 'İsa-yı mehri çü meryem	1004	Hevas-ı afatdan olmazsa salim Selim'ül-hüküm olmaz 'akl-ı dayım	814
Miş oldu ger ki munis baz oldı kabge mahrem788		Düğün cedel iderse kıl haccetüñle mülzem780			
Bu esnada meger mahdum-ı 'alem Kerimü'l-asl zul-kadr-i mülkerrem	656				
Her zarre yirde gökde gün gibi hurrem	794				

Kıla bigane tac u tahtuma hüküm İde düşmen sarayı zahmete hüküm 998	Ki ben bu çağa dek gafil bulundum Bu ferman içre farig-dil bulundum 1583	Kalem-veş sandı çü gamdan zebanum Nice 'özü ide bu ihsana hanum 4355
İdüp puladufı ateşden serin germ Afla harayı eyler mumdan nerm 1256	Didi Hakan ki ey şem'-i feragum Neşatun bezmine ruşen çeragum 1572	Şeker namufla şirin kıl zebanum Pür et şehd-i şehadetden dehanum 8
Fürü'ı bi 'adeddîr aslı üç kısım İzafet ü neseble virilür ism 281	Bu zalimden alup hun-ı tebahum Komasın o dilaver yirde ahum 4592	Şu dem senden olur hoşnud canum Ki tignü düşmenümnden ala kanum 4610
Didi ferman şehüddür yok niza'um Ki her emrine vardur ittiba'um 2538	Didi ey 'ismet-i gamdan penahum Eşigi Ka'be gibi kible-gahum 3460	Ne peyvend itmışidi cism ü canum Ne coşan idi rekler içre kanum 319
Bu yirde hatır-ı 'alaya ma'lum Ki bu kişverde var marzle bum 1779	İdüp tesvid-i defter dud-ı ahum Varup 'arz eylesin hal-i siyahum 4041	Didi bildi ki bi-nam u nişanum Melamet kuyı içre can feşanum 3544
Veli bu dem kavi-ter ızırabum Hiras-ı bahrdendür <ki> oldı habum 4915	Dilini revgan-ı badam idüp mum Şeker paledelerdür peyk-i hulkum 3208	Bu dem kim kalmadı ah u figanum Degil ah u figan nam u nişanum 4556
Sefer düşdi gettîr saki şarabum Beni abum çeküpdür ya turabum 3438	Dehanı noktadır var ise mevhum Ya hal-i hüsnüdür ser-heyle merhum 2396	Suvardufı ab-i hayvanile canum Dem-i lutfufla şad itdüfı revanum 332
Çü yokdur ol eşikte feth-i babum Budur can-ı göñülde ızırabum 3732	Fezası pür-nuhuset menzili şum Nebatı bahır-ı mar u berk-i zakkum 1980	Bu fani bezmden sır oldı canum O baki cür'adan şad it revanum 1473
Çü tutdufı benzümni bildüfı mizacum Hekim-i zü-fünunsın kıl 'ilacum 1716	Bu işde oldugına nice mazlum Ser-a-ser eyledi Behrama ma'lum 4871	Bu sözler kim didiñ yandurdı canum Yeter yak oda can-ı na-tüvanum 3469
Gam oldı şöyle hak itdi nihadum Ne 'alemde vücudum var ne adum 3545	Didi ah eyleyüp ol zar-ı mazlum Tire saç zehrüfı oldı kışsa ma'lum 4521	Bu 'acizlukda ben kim nükte-danum Felekler cünbişünden na-tuvanum 1679
Hemin budur tapufla hayr-ı yadum İrişdüm çün safla buldum muradum 2327	Olup bu iş dahi Banuya ma'lum Ki nice virdi can Ferhad-ı mazlum 4654	Sürahi var il içre ser-nigunum Leb-i handan gözi yaş bağrı hunum 4307
Du'a kıl kim Hüda virsin muradum İrişsin şeşter-i gamdan güşadum 4092	Dem olur ateş-ayın dud-ı mazlum Eridür nice bifi canları çün mum 817	Gidüp encüm gibi sabr u kararum Kararmışdur şeb-ayın rüzgarum 679
Reva kıl hacetim virgil muradum Buyur feyz-i dilüfıden ab u zadum 4084	Müyesser idüben ser-cümle kamum Seni kıldı bu dem kaim makamum 1544	Ki bu işde benüm yok ihtiyarum Ezelden böyle yazmuş gerd-karum 1683
Meni Mecnun beyaban içre kaldum Bela vü derd-i hicran içre kaldum 3728	Kabul itsin du'a birle selamum Her ahir böyle fehm itsin kelamum 1831	Gamufıdan her nefes hayran u zarum Sift-i divane gibi bi-kararum 4372
Kadeh sun sakiya hayrette kaldum Göñül keşisini girdaba saldum 1472	'Adem mülkinedür 'azm u haramum Yetürsefi n'ola ahır dem selamum 4030	Bu ser-gerdanlık almışdur kararum Anufıçün sözde yokdur ihtiyarum 352
Çü gördüm hayret aldı öñüm ardum Koçup bu tahtai teslîma vardum 2662	Dahi Behrama teslim it selamum Pes andan 'arza kıl bir bir peyamum 4607	Gel ey saki meyile yaz humarum Ki yakdı canı nar-ı intizarum 3082
Yüzün çün kible kuyın ka'be bildüm Bu tag üstinde candan vak'a kıldum 2867	İdüp anlar dahi ahvali ma'lum Firavan agladılar zar u mehmum 2334	Didi ol sözi candan eyle ma'lum Didi andan olur cah ehli mahrum 3785
Cihanda 'adl ü dadı pişe kıldum Salah-ı 'alemi endişe kıldum 1941	Hisar-ı gamda dün gün pas-banum Seba'-ı kuh-ı deşt içre şabanum 4367	'İyan olmak gerek her sözde pasum Kabul itmek gerekdür iltimasum 1577
Dil ü can ruz kan girdaba saldum Düşüp gam bahrine ser-geşte kaldum 2455	Getür saki kadeh kim natüvanum Elünden ruzgarın haste canum 2618	Nihadı oniki kısım üzre maksum Ki her bir kısım bir şekl üzre mersum 4096
Behişt-asarı bir gül-zar ıldum İrem bülbüllerini zar kıldum 712	Görür sen biz za'if ü natüvanum Teni azürde vü dil-hasta canum 4495	Bi'hamdullah ki kat' olup hayatum Yogiken her-giz ümmid-i necatun 2664
Muhassal çün bu emri guş kıldum Şehüfı adıyla dilden cuş kıldum 701	Budur safla hakikat müjde-ganum Velikin bir dahi var armaganum 2311	Sorup daman-ı 'üzlet içre payum Tevekkül menzili olmuşdı cayum 654

Saçım gibi nedim aşuſte rayım Gözüm baſı gibi bi deſt ü payım	4301	Değil hadi ſafıa çün çarlı u encüm Ne için idesin fikründe reh-güm	206	Kenar-ı gülde biten lale-zar mı diyeyüm	4393
İſitkim var tapuſa turfe-zarım Sürer efza hadis-i dil nevazım	2890	Bu yützen her biri itdi tekellüm Dil-i Banuya düſdi çok tevehihüm	4670	Süſük üzre kurumuſ bir deriyüm Ne bellü mürdeyüm nihud deriyüm	4370
Nicesin gamdan ey zar-ı garibüm Viſalüm devletinden bi naſibüm	4277	Kerem kıl itme te'hir-i helaküm Ayur bu 'ayda can-ı derd-i naküm	3865	Çü kıldı ſah-i Çin mey bezmüne 'azm Yesadı bir dahi mey 'azmına bezm	1358
Kılurdu rahını seyyareler kim Şebah gün olmuſıdı dürr-i encüm	3981	Düşüp gam bahrine ser-geſte halüm Dimagum pür-hevab-ı pür-vebalüm	4918	İdüp ol kaſr-ı minadan yafia 'azm Gelüp Ferhad u Hakan kurdılar bezm	1404
Eger Belkisluk olmazsa haddüm Karnıcalıktan itme bari reddüm	4293	Bilürsen ben za'if ü bi-mecallüm Hemiſe pırlıktan hasta halüm	1522	N	
Beli 'ıſkuſ içinde ejderidüm Bela ſafderlerüyle hem-seridüm	4375	Hüdayı gaybdan bilür çü halüm Benüm il töhmetinden yok melallüm	3465		
Kalem berk-i gül ü nesrine çekdüm Rakam Ferhad ile ſirine çekdüm	706	Kılıp tuti katında hoſını kim Açardı o ſeker lebden tekellüm	3926	Amı da'vet idüp bir gice hakan Dir ey ruſen-zamir ü ſems-i taban	1150
Ki ben Hızrum ſafıa irſada geldüm Bu fethiçün mübarek bade geldüm	2104	Kılıp bülbül gibi oldu terennüm İder tutileyin ſirin tekellüm	2649	Buyurdu yine Mülk-araya ol han Ki 'ıſk esbabına ogul ſitaban	1349
Gedayem ſahdan ümmide geldüm Şihabem dergeh-i hurſide geldüm	4913	Gehi ſur u ſegeb gahi tekellüm Gehi 'ayſ u tarab gahi terennüm	2671	'İyan-ı 'azmı çine döndürüp Han Yürüdi geſt idüp ſehri beyaban	2345
Tapuſa kar mı izhara geldüm Ciger hun-ab dil-i pür-yare geldüm	3735	Veli çün iſ olurdu ben hakirüm Zaruretde bu ſözi ſaha dirüm	1582	Niçe gül-zar bir mahbub-ı devran Felekler kaſları yayına kurban	713
Reh-i 'ıſkında gerçi müstemendüm Çü hak-pay-ı yarım ser-bülendüm	3552	Didi ey kayd-ı mihmetle esirüm Ayakda kalmamıſken deſt-girüm	4560	Kuzısın göreſi gamdan hüſiçün han Koyunlar itdi koç baſına kurban	1013
Diyar-ı muhiti kiſver idindüm Ayagın tozunı efser idindüm	4380	Kiminüſi ruſ u ſep 'uzlet-pezirüm Koyud derd ü gamdan na-güzirüm	678	Yeter 'alemd e bu rüya-yı bürhan Halil itdügi İſmaile kurban	4942
Şu reſme derdüſile cane irdüm Kıyup kendü atama kane girdüm	4748	Ne deſilü haksı cism-i hakirüm Veli bir iki ſözden yok güzirüm	1563	Hakikat bahridür t'ahadd u payan Ki ser-gerdan yüzüſi zureti-i can	107
Ki göſlüm bir 'acep ſevdaya virdüm Meta' ſabrumu yağmaga virdüm	4081	Benüm kim böyle düſvar oldu iſüm Sarardı çehrem vü agardı riſüm	1540	Ne تنها ſeh o cöngüſi kavmu yeksan Yettürlerdi düſüp bi-hoſ bi-can	2610
Yıkup din hirmenini yile virdüm Gözüm yaſıyla haki ſile virdüm	345	Kıla ta ol kadehden ruh-ı meſtüm Hemiſe neſs-i divin zir-i deſtüm	2068	Bilüp ahır bu kaſdı mir-i erkan Heman dem itdiler Banuya dek can	4665
Diriga derd-i bi-dermana düſdüm Soyutmaz ateſ-i suzana düſdüm	2467	'İkal-ı 'aklla geh pay-ı beſtüm Gehi divanelik cam ile meſtüm	354	Saki berü ſun ſu camı kim cem Bir katresine virürdi bifi can	3315
Halas itgil bela damına düſdüm Neheng-i can-sitan kamına düſdüm	4919	İlahi anda kim yogıdı heſtüm 'Adem bezminde idi cam-ı meſtüm	317	Bu fermanlarda 'aklüm kıldı hayran Ne diyem bilmezem ben bi-dil ü can	1561
Didi ah eyleyüp ſa'b iſe düſdüm Kenarı yok 'acıp teſviſe düſdüm	2452	Benüm 'ıſk imiſ evvelde ſiriſtüm Bu gurbet içre ölmek ſer-niſiſtüm	4594	Ki candur bu beden mülkine sultan Havasidür havas-ı 'aklı ey can	5008
Heman anuſi çü halini iſitdüm Tapuſa dek beſaret 'azmin itdüm	4196	Yüzümü kane yun cüy-bar mı diyeyüm Gam-ı diyar mı ya derd-i yar mı diyeyüm	4392	'Adedsiz genc vardır bunda pinhan Göſülde kaſd iderſeſi fethi ey can	1924
Melal it baſıa üſ mihmetle gitdüm 'Adem mülkine candan riħlet itdüm	4546	Firak-ı haſret ruy-ı nigar mı diyeyüm Firka-ı genc mi ya zehr-i meſar mı diyeyüm	4391	Ben ekſtik itmedüm ſafıa cefadan Sen ilk eylegil baſıa vefadan	4563
Ben uſ icmal-i halüm ahır itdüm Cihandan doſt yadı birle gitdüm	3863	Cefa taſından iren inkisar mı diyeyüm	4392	Delinmiſ bağı hekkak-i kazadan Bükülmüſ riſteſi tab-ı vefadan	1009

Ger anuñ zulmeti gide aradan Olur kamum reva o meh-likadan 4724	Bozup çehr-i minü çehri almadan Feridundur Feridunıñ ba gamdan 851	Yimezdi gussa o bend-i girandan Kıyurmazdı bu kayd-ı bi-nihandan 3911
İcazet virse n'ola şah keremden Halas itsem anı o deşt-i gamdan 4760	Bedi' olmaya bu lutf u keremden Beyan-ı halim itsüñi yare gamdan 4040	Mihin Banu ile barışdı candan Ana ogul olup karışdı kandan 4508
Çü azad oldu Ferhad o beladan Heman kurtuldu Hüsvrev ibtiladan 3885	Vücudı bir hayalidi elemnden Sektüñ üzre deri kalmışdı gamdan 4005	Haber aldım o can-ı natuvandan Esir-i mihnet ü bi-hanumandan 4183
Elif ba diyüp ol can ibtidadan Elif aldı elemnden bi-baladan 1058	Olam asude bir dem bar-ı gamdan Elüm silkim ser-a-ser kar-ı gamdan 1356	'Akik olmuş taşı hun-ı revandan Zemini 'aca dönmüş o üst hevandan 1981
Mücella mermeri mihr-i semadan Musaffa aheni mir'at-ı madan 3523	Ki yansa damen-i ferzend elemnden Pezir-canı göyünir derd ü gamdan 1153	Safada guşem oldu pürdür andan Şikest oldu veli ol bu beyandan 1574
Kuduret mürtefi' olsun aradan Safayile güçlün maceradan 3643	Ki ben şern eylerüm ol nev-civandan Düşer reng-i kudret bezme andan 3174	Felek ser-geştedür hayranlıgundan Melek aşuftedür nadanlıgundan 164
Çü 'illet bir taraf oldu aradan Ne hasil bu sebepsüz maceradan 4668	İdüp habs nefsi çek la'l-i candan Pes ur kalb üzre ilallah andan 237	Geçe dünyada şol kim hanlıgundan Elin silke cihan sultanlıgundan 4813
O olup gark-ı 'ark içün gül hayadan Revan su gibi çıkdı ol seradan 2996	Veli vehm eyledi o pehlivandan Ki leşker yüz çevürmişdi hep andan 4867	Safalar feyz idüp can 'aleminden Ferağat vir başla dünya gamından 3589
Eger lutfile Han hükm ide 'atadan Çeriler cem' idüp Çin ü Hırtadan 4839	Ki ya'ni ben zaif hasta candan Melamet kal'asına pasubandan 4274	Kanad saldukca bülbül gül gamından Yazdı oda gül-i bülbül gamından 1372
Beni ney gibi inletme nevadan Yakar odum seni geç bu hevadan 4249	Ki çün Şapur o iki natuvandan Şikeste hatır u azırde candan 4409	Mesiha dem olup can 'aleminden Halas itgil bizi 'alem gamından 960
Salup pak eyle esnam-ı hevadan Bu izkarile nakş-ı masivadan 217	Görüp bu nalişi kasidler andan Yanup yakıldılar derdile candan 3186	Muhelif düş görüp saçar yerinden Yakar eflaki ah[u] azarından 3743
Dilerseñ cana peyvendi Hüdadan Ta'alluk riştesin kes masivadan 4640	Haberdar itdüler Şapırı andan Haber sordular o ser-geşte candan 3003	Bu şevke pes durup Hakan yerinden Safa egler vücudı hatırından 1600
Çü şahı gördi geçmez maceradan Heman bir taş uçurdu o kayadan 3581	Haber bilmez çü gördi kimse andan Döküp göğsünü zarı kıldı candan 2613	Zühahdanum gamından aglasuñ kan Gelür mi dehr içi çeşmüñe zindan 4283
Felekler pür-safaydı turabdan Melekler çarh ururdu zıkr-i Rabdan 533	Görüp o şırı bahr-i bi-girandan Elin yadı ser-a-ta-pa-yı candan 2626	Ya zemzem çahdur ya cübb-i Ken'an Ya diller Yusufiçün oldı zindan 2400
Bu ne'maya düşüp 'alem-i şegafdan Tutup damenler açub her taraftan 27	Süleyman hatemidür sakla candan Ki saña hırz-ı candur ins ü candan 2051	Koyup üstine bir kaç yüz nigeşban N'ola çekse biraz gün bend-i zindan 3898
Zamanında yogıdı bend ü zindan Meger hubanda zülfile zenahdan 974	Görüp çakerleri o hali andan Pür itdüler saray için figandan 2420	Didi bir dara idüñi anı kulundan 'Azab u mihnet ü şiddet yolundan 3817
Başa hoşdur ebed bu bend-i zindan Çü maksudumdur o zulf-i zühahdan 3976	Didi ey mihr-i yok gerdun-ı girdar Niçün hüsnüñi değil gül gibi handan 4056	Garib ü bi-kesem himmet tapuñdan Budur şey' Allahum düñgün kapuñdan 4082
Mü'eyyidür hidayet birle Hakdan Sebak virür dü kevre ma-sebakdan 859	Sehab-ı ayin o kuhsar içre giryan Nice olsun bu meh gül gibi handan 3160	Risalet ideyüm dirseñ kapuñdan 'İnayet hakdan u himmet tapuñdan 4221
Ko lafi Lami'i 'avn iste akdan Sebak al her nazarda ma-sebakdan 38	İdüp şeh-zade dilden şükr-i yezdan Atup ol kal'aya can irdi handan 2157	Anuñ yanında bir fulad-ı kalkan Ki mislen görmüşdür çarh-ı gerdan 1938
Dili kan gelmişdi aglamakdan Nitekim hokka-i gerdun şafakdan 4655	Bu fikrile alup Ferhadı Hakan Hezain içre gördi şad u handan 1603	Bir engüş üzre kim la'bile her an İderler kare-i gerdun-ı gerdan 2550
Atım Hakana varup bu oguldan Hıta didüm irüp Sultana kuldun 4582	İşidüp bu sözi öz leff-i reyhan Ruh-ı gül gibi oldı şad u handan 3018	Gerü kıldı te'emmül saltanatdan Ki şehlikdür münafi bu sıfatdan 3425

Çetnik gibi anı yanınca ol han Zebun idüp sürerdi niçe meydan	1094	Tutamadı çün ol sevdayı pinhan Çagırdup didi Mülk-arayı pinhan	1671	Afla div oldu ise bende ferman Sen itdüñ div ki candan müselman	403
Hemin evli budur kim bir sühan-dan Tutup terhib ü terqip içre meydan	3608	Hamelle sevr biryan mihr ü meh nan Felekler sebzezi üstine tarhan	3200	Meger cennetdür odur felek-i şan Ki carup anda zulf-i hır-ı gılman	4897
Kaçan kim olsa vakt-i guy u çevgan Tokuz çarhı virtirdi mihre meydan	1878	Eger varise ben miskine derman Demidür oldu bagrum derdile kan	4122	Eger biñ bend urursa bafıa Hakan Göñl geçmek bu sevdadan ne derman	1696
Mütrüvvet kulmagu ol şir-i yezdan Muhalipler bezirgan tutdı meydan	448	Görüp ol matem ehlin kaldı hayran Hayadan iş yerine derdile kan	2438	Ne keşti her biri taht-ı Süleyman Ki kalmış div badı bende ferman	2551
Horasanı boğmadan öğitüp can Kale hum-ı dilile 'azm-ı meydan	1204	Kemine bendesi mülkinde hakan Ki biminden tolubdur sinesi kan	170	Ayag üzre tutup biñ hur-ı gılman Bu iki şaha olmuş bende forman	4812
Çü güş itdi bu 'özri o sühandan Belagat atma gösterdi meydan	686	Görüp tacirler anı eyler efgan Dökerler yaş yerine dideden kan	2673	Cihan mülkine sultan ibn-i sultan Şerifü'l-asl-ı Fahrü'l-'Osman	730
Belagat köyüne ursaydı çevgan Kılurdu bu'l-fevaris terk-i meydan	1082	Budur meşhur kim cellad-ı devran Gömer topraga bir tig itse biñ kan	4629	Üçünci server-i din şeyh-i Kur'an Sipühr-i fazl-ı Zimmureyn-ı 'Osman	428
Muht-i cud-kan lutf u ihsan Sipühr-i fazl-ı mihr 'alem-i 'irfan	734	İdenler lalesi bezmini seyrar Kılurdu dag-ı gamdan dillerin kan	2364	Kurulmuş bir 'acep mirane divan Ki divan öfidür görse Süleyman	3773
Görince anı Ferhad oldu hayran Buyurdu lutfile ol pir-i 'irfan	2103	Dönüp imneñ ne idi bagrum kan Ki göğsüne urasen böyle peykan	4533	Yasınmış çarh-veş bir turfa divan Ki divan öñüde kevser-i Süleyman	1227
Bu ortada irişüp bahr-ı tugyan Felek tenviri taldı berk-i tufan	2596	Benüm gibi kulın variken ey han Ne zehrile 'adu itdi dildüñ kan	4863	Garkab-ı gam oldu keşti-i cem Gitti yile mülket-i Süleyman	3314
Olup bu hale kuh-ı deşt-i hayran Sadısından kopardı kal'e efgan	3757	Zihi hasret ki ben yıllar yudup kan Olan Çin-i hntam mülkine hakan	996	Şerif isminden anı şah-ı devran Ayrımayup kodı adm Süleyman	881
'Uşşakı nehir it demüñden Bu nagma ile koyar gül efgan	3320	Pes o gar üzre Ferhad atuben can Yanınca bile Mülk-ara vü Hakan	2212	Peymane getir ki sundı çokdan 'Aklile olan 'uhud-ı peyman	3318
Olup devrin seba' vü hış u mürgan İderlerdi afla aheng-i efgan	4236	Teber tutup ger itse 'azm-ı meydan Biragurdu felekde mihr-i kalkın	1092	Dil hanesin aldı zulmet-i gam Bi-şem'-i şarab-ı ru-yı canan	3316
Olup Banu dahi derdile nalan Hisarufi içi taldı ah u efgan	4403	Cibüñ vasılma varisa derman Rakibi katl itmeksüz ne imkan	4721	Teni dil-hasta çün buldı yeffi can Ko olsun köhne can teslim-i canan	4622
Görüp begler bu hali kaldı hayran Kopardular gıru-yı ah u efgan	4779	Görince leşkerüñ cem'ini Hakan Buyurdu katısa cem' oldu erkan	1743	Öğince bunlarufi Ferhad-ı nalan Saba-veş olmuşdu peyk-i Yunan	3132
Çü tutduñ fikret-i ma'nide meydan Bir ay içinde yazduñ Guy u Çevgan	692	Düşüp elçi öñüne şad u handan Alup divana geldi mir ü erkan	3476	Dahi ol kim buyurduñ tir-i baran Safıa yagdırmamışdur tir-i hicran	3828
Olup bu sihr işine 'aklı hayran İñüp bi-ihtiyar atundan ol han	1238	Budur cünd-i 'ena def'ine derman Hisar-ı gamda kaldım yahş-ı nalan	3883	'Amel babında kıldım fert-i isyan Emel keşinde ektüm tohm u küfran	340
Behiştü 'arz idüp ser-cümle rıdvan Yüzüm üzre kadem basdı ey han	579	Kanat vir şehper-i lutfuñdan ey han Kale firdevs uçmağanda cevlan	360	Mihin Banu kalup ortada hayran Hilal-ayın dili olmuşdu viran	4660
Keramet hil'atını idüp ihsan Sa'adet tacını gönderdi Sübhan	549	Olup her har-ı damen-gir ki ey han Bu gülşenden yafıa olma hıraman	1988	Oldı mahzenü'l-esrar-ı Kur'an Oldı matla'ı esrar-ı Kur'an	433
Veli bu razı o yekdür ki sultan Mukaddem afla i'lam ide pinhan	4744	Turur bir gülşen içre o iki can Yeşil tonlarla çün serv-i hıraman	4810	Ki ey şah-ı cihan mahbub-ı devran Bela vü fitne vü aşub-ı devran	4128
Gehi ilden kulup endişe- pinhan Eilne alurdu tişe-pinhan	1293	Hadengi gamzesinüñ afet-i can Saçı küfrinde bağın niçe iman	714	Çü 'arz itdi sözün dana-yı devran Pesend itdi afla dara-yı devran	3435

Kemendinden değil aslan u kaplan Aman isterdi ejderha-yı devran	1095	Didikim çekmeñüz gam işdür asan Bulardan olmañuz her-giz herasan	2680	Akar her köşeden biri çeşme rahşan Biri o çeşmenüñi şems-i dirahşan	2199
Cemüñ mey gibi bagrın eyleyüp kan Serinüñi kasesin cam itdi devran	849	Görür bu babı ehl-i küfr-i iman Aña meger Hüdudur buña ihsan	4932	Bunı işitmesin der o perişan Olur sünbüllerin yolup perişan	3762
Nuş eyle bu niş-i zehrin ey can Ancak saña sunmadı bu devran	3313	Görüp Hüsrev olur gayretde şadan İder o kavma 'ahdi üzre ihsan	4424	Bet-i simin beden serv-i hıraman Nigar-ı gül ruh-ı huri perişan	4358
Şeh ü Ferhad idüp bu vaz'ı seyrân Kalurlar kudret-i san'ıda hayran	2583	Nekim hüküm eylemişdür şah-ı devran Ser-a-ser lutfdür 'inam u ihsan	3490	Ol ab-ı hayat Hızır kanı Can teşne-dil oldu sine 'atşan	3317
Bu haletden olup ser-geşte Hakan Kalur hüküm-i kaza süründe hayran	1471	Olaydı bahr-ı danuş kan ihsan Öñünde genc idi hakile yeksan	441	Ruh-ı 'uşşakiñün şem'-i şebistan Lebi nakl-ı şarab mey pür-sitan	3109
Der-i gencinedür bir 'ala eyvan Ki mi'mar-ı felek resminde hayran	1935	Ser-a-ser cümle kavmı itdi biryan Ne biryan yendi zevrak cümle yeksan	2696	Füsün ehli bulalum bir sühandan Ki ola her sözünde mekr-i destan	4450
Gelüp bu div-lahi leşker ü han Kalurlar bişesi fikrinde hayran	1991	Çü kesildi aradan mim-i imkan Ahmedle oldum oldu yeksan	583	İçinde gördi bir deşt-i felek san Ki olmuş ser-te-ser sahn-ı gülistan	2360
Nice Bana nekım ver ehl-i seyrân Olurlar bu 'acip ahvale hayran	3140	Hicab-ı dil eger tendür eger can Görür 'akl ikisin dahi yeksan	2842	Canan gibi için pür hur u gulman Saharı vü cibali bag u pistan	2756
Anuñ tahtını bad itdüñdi seyrân Senüñi seyrânuna 'akl oldu hayran	402	Isurdu parmağın vü kaldı hayran Didi bu iş degildür san'-ı insan	3064	Pür idi çün vücudı nur-ı yezdan 'Acep mi sayesinden kaçsa şeytan	427
Olup her bir yafıa bir keşti perran İçinde kaldı ehl-i deng ü hayran	2603	Kuruldu sanki divan-i Süleyman Yürüdi tayr gökde yirden insan	1761	Her üstadnı olup işine hayran İdüp tahsin ü ihsan-ı firavan	1230
Yazup mime dehan u şine dandan Açup agzın kalurdu deng hayran	1073	Cehaletden özüñi dana sanursan 'Ala-i 'ayn-ı lam u ya sanursan	459	Kılup her vechile in'am u ihsan Yanınca minnet eylerdi firavan	1341
Mutribi yine rast kıl nevañı Kim can u dil ola deng ü hayran	3319	Kadem basdı çü kürsi üzre ol han Nücüm itdi ser-a-ser güher-efşan	574	Binüp hanuñi yanınca cümle erkan Rikabunca revan ashab-ı divan	1327
Düşer ardına Mülk-ara ile an İderler şu'le-i camile seyrân	2214	Döküp her bir güneğden çeşm ile kan Okursen adını la'l-i Bedeşşan	3576	Kılup na-çar Hakan 'azm-ı Yunan Kıgırup beglerün kurdu divan	1731
Egüp bir lahza başın pir-i 'irfan Dili can mülketini kıldı seyrân	4909	Kılur geh kuhsaruñi bagrıñ kan İder ol kamı geh la'l-i Bedeşşan	146	Odur ser-menzil-i Sokrat-ı devran Nice Sokrat-ı Bül-Bukrat-ı devran	1660
Nesim-i subh-veş olam feres ran Kılam uğrın ruh-ı bagımı seyrân	3026	Dahi ol peykertüñi göğsinde taban Güneş mikdarı bir ayine rahşan	2132	Kıyasuñ zulmeti içre akan kan Hakikat gözlesekür ab-ı hayvan	1494
Fena darından itdi ruhu tayran Beka gül-zarını gösterdi seyrân	2330	Çıkarup çeşme şarkısında cu-şan Safada tal'at-ı Hurşid-i rahşan	2799	Bu demler virse tañı mı merdine can Ki saki hıız idi mey ab-ı hayvan	1411
Safadan havzı simandan san Tela-i lev'de suyu simandan san	1320	Dem-i pür dudı oldu ateş-efşan Sanasın ebr içinde berk-i rahşan	1891	Kurulmuş bu herim içre bir eyvan Ki olmuş dergehi derban-ı keyvan	2220
N'ola bilmez kişi olsa herasan Ki her san'at olur ehline asan	2815	Dem urup itse ab-ı bahrı efşan Felek cevfin kılur pür nücüm-i rahşan	2579	Ohur hayran görince anı hakan Ki bir gencinedür yok hadd ü payan	2062
Ne var bilmez kişi olsa hirasın Ohur her müşkil iş ehline asan	1159	Olur oddan demür la'l-i Bedeşşan Şafak içre nitekim mihr-i rahşan	1286	Gelüp ser-çeşme üzre gördi kim han Turup o leşker ile anı cu yan	2175
Ki bu babuñ degildür feth-i asan Odur 'akıl ki ola bunda hirasın	2043	İçinden çıkdı o mir'at-ı rahşan Bulutdan nitekim mihr-i dirahşan	2358	Tuyur idüp bu matem birle efşan Yolunup oldılar 'uryan u büryan	4572
Bunuñ tedbiridür gayetde asan Nedendür hatırı şahuñi herasan	3430			Atası eyleyüp feryad u efşan Yüzün yirtup irüşdi zar u giryan	2423

Meger kafir gözidir bu müselman Tutarlar her yaftadan tig-ı 'urvan	2382	Gider şehlik hayalin elümden Bafta bir cam-ı yek bifi mülk-i cemden	1591	Baş urup ayığı aldı elinden Sena gevherlerin saçdı dilinden	3275
Tokundu çünki çeşm-i dive kalkan Teninden gitdi takat tutdı lerzan	2030	Vtucud ihsan idüp lutf u keremden Zuhur itdirdüñ ihfayı 'ademden	324	Ne ol agah dirlik 'aleminden Ne cisminde eser peyda deminden	2989
Sekü olmaz çuval içinde pinhan Nitekim penbe içre nar-ı suzan	2484	Hüdaya 'avf kıl cürmüm keremden Ki mecnunlar olur ma'fv kalemden	355	Ki dil-teng ibdi bi-dil gamından Safa sürmezdi bu 'işret-i deminden	3159
Bu esnada hele eftan-ı hayran Ciger büryaniken çün şem'-i suzan	5026	Agu içmişe döndi cam gamdan Derunı muhtarib oldı elemden	3587	Hayal-i yare aglarken gamından Yakar afakı bu şî'rüñ deminden	4143
Çeküp eyvah beyaban-ı gamı ben Yaşum sil ile yıkıdum Ka'bemi ben	4604	Şikest oldıysa bir dersinüñ gamdan Defiz çalkanmasın mevc-i elemden	4598	Anuñ kim haddı var İsa demiden Baş ayırmaz Muhammed makdeminden	232
Tutuñı magrur u rüsva olmuşam ben Ne rüsva haclettümden olmuşam ben	2441	Olup azade serv-i bar-ı gamdan Açıldı gün gibi ebr-i elemden	3169	Olam ta bi-haber devran gamından Nice devran geçen can 'aleminden	2985
Adem madem velisindeñ kimüm ben Bafta nisbetsüñ ademüñ kimüm ben	342	Cihan şol resme çıkmışdır gözümden Degil sayam ger yazanum özümden	4135	Koparur agmı devran gamından Yolar rişin igitlik mateminden	1533
Egerçi cebr-i mezheb kılmazum ben Cünunumdan ne direm bilmezüm ben	353	Od olmuşsın ser-a-ser tab-ı gamdan Kıl olmuşsın yanup derd ü elemden	4104	Asasın urmaga gavr-ı zeminden Degil gavr-ı zemin sevr-i zeminden	1172
Irag eyle cemalin çeşm-i bedden Zarar ır görme erbab-ı hasedden	5032	Meded irüşmedi zur u zerümünden O yir ü gök götürmez leşkerümünden	1944	Yedi gök havf iderdi şeş perinden Güneş ditirerdi tab-ı hançerinden	1096
Nekim 'alemden varısa tuhafdan Ki sadırdur halefden ya selefden	661	Veli sorduñ çü ab u azerümünden Sirişk-i la'l u ruhsar u zerümünden	2746	Nice söz didi yol zahmetlerinden Bu bi-payan sefer mihnetlerinden	1811
Yalufuz ummazam bu lutfi şehden Ümidüm bu durur kamu sipehden	1873	Güzar kıl ey hayal-i yar benden Yetür ol gice gündüz zar benden	4540	Bumı didi heman kopdı yerinden Akıtdı bağı kanın gözlerinden	4523
Şu resme 'ukde açdı ok kirişden Ki tıldı guş-ı çarh avaz-ı zehden	1908	Tolu her kasr-ı hur-ı siteminden Kamunñı hullesi berk-i semenden	1319	Ciger-kamın akıtdı gözlerinden Tahayyür hasil itdi sözlerinden	1699
Semafta hamel itseydi semekden Kopardı halka rahmile felekden	1097	Girerdi çarha sahralar semenden Dünüm olurdu deryalar dümenden	1877	Kararı kalmayup turdı yerinden Cihanı gark idüp eşk-i terinden	4401
Semafta kılsalar cümle semekden Kaparlar mehre-i tası felekden	2924	Bahadırlar saçup leşker içinden Otuzbiñ er urundu itdi Çinden	4844	Çıkup şeh-zade-i Çin kişverinden Kıla Yunanı pür devlet ferinden	1824
Geçüp rütbetleri mülk ü melekden Kılurlar sabkatı fülk ü felekden	227	Didi bir kavmdük biz dahi Çinden Ticaret kasd idüp derya içinden	2657	Bulup o merkezi açdı kemenden Kopardı zur idüp taşı yerinden	1930
Çü geçdi tir-veş kavı-ı felekden İrişdi sureti mülk-i melekden	576	Çeriler cem' idüp iklim-i Çinden Dilaverler seçüp anuñ içinden	4590	Çü pürdür canı hikmet gevherinden N'ola deprense ol taglar yerinden	2240
Koparlar mihir ü tas-ı felekden Çalarlar sürme-i cism-i melekden	1130	Mehabet birle çıkdı gar içinden Bela-veş günbed-i devvar içinden	1890	Haber vir bize hak-i kişverinden Gözñüde ab u dilde azerinden	2744
Bırak zann u hayal u vehmi elden Ne hasıldur bu 'ilm-i bi 'emelden	219	Verin bu nazma ferzib-i sühandan Yazup 'ışkı nev'i derd-gehinden	2986	Olup Hakan haber avaresinden Niçe avare bağı paresinden	3850
Teveccüh eylesek ruhına dilden Gözñü yumsuñ hayat-ı ab-ı gülden	1663	Degildür ka'be olma gafilinden Çevür yüz la ahübbü'l ef'alinden	215	Tutuşdukca teni mey ateşünden Delerdi sinestün ney ateşünden	1469
Yakup nakş-ı düğufü levh-i dilden Elin çekdi ser-a-ser ab-ı gülden	4616	Dilüm aç gonçe-veş ahum yelinden Eman vir nefsi-i bed-hahum elinden	22	Dem urmaz gerçi zenler nisbetinden Kaçar liken erenler sohbetinden	3629
Kılup Ferhad dahi nale dilden Ruhun alude kıldı ab u gülden	2852	Bakup ahuya söylerdi dilinden Ki ah ol çeşm-i fettanuf elinden	3922	Nice siz didi bu yol zahmetinden Bu bi-payan mehalik afetinden	2241

Ne hasıl fil gibi kuvvet-i tenden Ki sanmaz pür-i pişe savletinden	1498	Hevası can-feza gül anda hirmen Nezahatda iremdür adı Ermen	2755	Gamufidan cane her dem od urursen Ne od-peykan zehir alur urursen	4137
Kurudı tende kanı gayretinden Tutuşdı cism ü camı hayretinden	3809	Olur bu subh-ı peyda hadd-i Ermen Ne Ermen gülşen-i vadi-i Ermen	2772	Zahir mistün n'ola barum götürsefi Gül mistün rahdan harum götürsefi	1554
Ciger kanı revan olup gözünden Yumup çeşnini geçdi gündüzinden	4574	Afla kim gurbet içre vire mesken Cihan halkın kılur camma düşmen	4347	Firak odına bir dem yunmamuşsen Dehan-ı hicre boyanmamuşsen	3831
Misafirler gelüp magrib zeminden Haberler virdi ol şah-ı güzinden	4837	Yine tutdı o hara üzre mesken Yine hara gül-şiken itdi Karen	1279	Hele bir devlet-i nagah imişsen Sa'adet burcu üzre mah imişsen	2701
Nevaziş gösterüp her bir sözünden 'Özürler itdi merd-i mülk yüzünden	3195	Fesahat ravzasını bülbuli sen Melahat 'arsasımı döldüli sen	957	Nice bi mihr ü bedain imiş sen Ser-a-ser derd-i kahr u kin imiş sen	4011
Haber vir ahumı halim demüfiden Gözüm yaşını aflat şebnemüfiden	3943	Felekler sahnını raks-averisen Melekler bezminüfı hunya-gerisen	4050	Diriga sözlerin guş eylemez sen Zebanüfı deprimdür söz eylemez sen	4860
Ne hasıl tende bu peyvend-i serden Nimer gibi zahum yir her hecerden	4069	Beyan it kankı burcuftı ahterisen 'İyan it kankı dürcüftü gevherisen	2743	Kılup derya yüzün mehtab-ı ruşen Safadan oldı salm-ı ab-ı gülşen	2569
Bihur idüp benefşe meşk-i terden İrüşdi boyı can bad u seherden	1370	Didi ey mazer-i müşfik muhiksən Benü'l-fazıla sözde müttefiksən	4503	Seher ser-çeşmesi çün oldı ruşen Sipihüfı sahn-ı pakın kıldı gülşen	2343
Kurulmuş ortada bir taht-ı zerden Murassa' ser-te-ser dürr ü güherden	2036	Cihan agyardur yar ile ol sen Kogıl yokluğu var ile ol sen	609	Olupdur Hazret-i Sultana ruşen Anufiçün itdi evvel 'azm-ı gülşen	4743
Dili hançer durur yalufı güherden Ya yakutı cevarişdür şekerden	2398	Egerçi firkatünden natuvansen Çeker sen taga yükler pehlivanen	4305	Şebistanında ol şem' oldı ruşen Yafağı güllerinden bezm-i gülşen	1112
Pişimanum perişan güftelerden Benüm söz meclisinde huftelerden	680	Nücüm üzre kaza ser-hengi sen sen Sipih üze bela ahengi sen sen	4064	Kıla 'ışkıfı odı afakı ruşen Nice afakı buna takı ruşen	2305
Dilüfı pak olmadın çirk ü habesden Kadem kurtulmıya levs ü hadesden	274	Nüfus-ı kainatufı tacı sensen Hakayık seyrinüfı mi'racı sensen	4120	Yine emrinde bir fikreyledüm ben Diyeyüm safia bir bir anı ruşen	1154
Düzüp hoş ka'beteyn ay u güneşden Yazar nakşın burucufı iki şeşden	139	Melek suret ne adem canısın sen Ki ser-taba mürüvvet kanısın sen	2937	Biruni sahn-ı cennet gibi gülşen Derum kalb-ı 'arif gibi ruşen	2160
Meşamm-ı kevn olmaz iş bu buden Fena bulmayıcak ma'nayı buden	278	Şeh-i pak i'tikat u pak-densen Aban 'en ced-i şeh ruy-ı zemin sen	803	Senüfle olsa kamusı müzeyyen Seni öz yirime kılсам mı'ayyen	1551
Dem-i mütfecden eyler nar-ı gülşen Salar şahıfı öginde oda ahen	1285	Belalar içre gerçi ferdin sen Ne pervasa ki çünkim merdsin sen	4304	Didi ey dostlar halin rakam-zen Felek evrakına daim kılam zen	4037
Göre niçe virür su afla Karen Ki har iken olur bu resme ahen	1282	Bu meclisde bugün biganesin sen Bu şem'e gerçi kim pervanesin sen	590	Bu levh-i hareye olan kalem-zen Bu rengin nakşla oldı rakam-zen	1270
Esir idüp cihan zalini Behmen Ser-a-ta-payı itmiş kaydı ahen	1441	O demden sen dahi beñzer hezin sen Dilüm gibi anufiçün ateşin sen	3955	Pes ol mahuñ görüp salı hesabın Buyurdı han afla 'ilm iktisabın	1048
Bu vadi üzre bir kal'a-i ruşen Yapısı mermer ü kapısı ahen	2114	Tutalum rüstem-ayın pür-füsün sen Çü vakt-i rezm ola zal-i zebun sen	4641	Virüp her birine san'atla ahın Bulup elmas olur pulad-ı tabın	2821
Bina-yı gülde damen belde iken Bu deflütü bar-ı mihnet dilde iken	5027	Tapuñda girmeni hoş-dil dilersefi Nihal-i 'ömrden hasıl dilersefi	1576	Yap imdi Lami'i efsane babın Getür ortaya söz faslu'l-hitabın	5036
Dönüp pes lutfila didi Süheyla Şeref virdüfı şaha ehlen vü sehlen	1814	Bafla sen kim ne tir-i gam urursen Derunum zahıma merhem urursen	3829	Dü kevn kıldı 'irfan feth-i babın Anufiçün ümmi kıldılar hitabın	379
Salup hayret sırın utandugından Çeküp bir payen itdi zir-i damen	1397	Yetimüfı eşküni lulu sanursen İçürsen bağ-ı kanın su sanursen	3575	Uzatma Lami'i efsane babın Ri'ayet kıl sühan faslu'l-hitabın	860

Görüp Banu o mahfuz ızdırabın Dil ü canile ikdam u şitabın	3010	Çekerdi çarh-ı mina kar-ı tarhun Sanasın kişi bir divar-ı tarhun	1178	O kişver kim anuñ virdüñ nişanın Ser-a-ser vasf idüp kılduñ beyanın	2754
Çü han işitti o kavmuñ cevabın O işüñ böyle fikret-i sevabın	1790	Diyyüp ser-cümle halkuñ ittifakın Nücumuñ rüc'etin çarhuñ nifakın	4674	Tutup o ab-ı dil-cumuñ kenarın Kılıp gül gibi ser bir pay-ı barın	3142
Gerek bilmeñ bunıñ derd-i mizacın Tevekkuf itmeyüp kulmak 'ilacın	2513	Gel ey saki düzüp 'işret makamın Kılıp pür-bade sun cemşid camın	2185	Kolayın bilmemişler çünki karın Ne çekmişler belasin rızgarın	2814
Görüp kişvertüñ herd merd bacın Bağışlar halka üç yıllık haracın	1015	İdüp şahane cümle ihtiramın 'İmarı içre kaldılar makamın	4783	Didi ey estin-i vuslat kenarın Ganimet bil bu fırsat rızgarın	4921
Bu yüzden aşılayup fikr-i nihadın Yaında kimse yad itmez er adın	3504	Didiler cümle Banunuñ selamın Dahi naklettiler bir bir kelamın	3187	İşidüp bu peyama ol nigarın Yile virdi su manendi kararın	3089
Selim itdüñ çü 'alem içre adın Selamet tut ebed hurrem nihadın	867	Bulur sen anda hem Cemşid-i camın Kılıp sen anuñla işi tamamın	1851	Mihin Banu ile mihr-i nigarın Tolamp her nefes havzuñ kenarın	3151
'İyan bilmişdi gerçikim muradın Veli soru yine fikr ü nihadın	4911	Aıladı o gül-i ra'na hıramın İderdi can u dilden ihtiramın	3924	Çektüp gerdına ahımuñ şerarın Gül itdi hirmen sabr u kararın	4398
Didiler Hüsvrevüñ zulm ü fesadın Leged-kub idüñ Ermen beladın	4846	Meger bünyad iden o güzge resmin Bu yüzden bend kılınışdı tılsımın	2449	Sunup çün namei aldı nigarın Nisar-ı name kıldı cümle varın	4337
Münevver eyleyüp ruşen nihadın Müyesser kıl dil ü candan muradın	1775	Tutup renc ü 'inaye can u cismın Aça İskender-i rum-ı tılsımın	1826	Çü bu saçın saçı el nigarın Aşun yağmaladı ser-cümle varın	2948
Bu yüzden eyleyüp matem şüvudın Dil ü candan çekerdi gam şüvudın	4149	Dahi her kim okur bu mührin ismin Açar İskender-i rumuñ tılsımın	2052	Görüp ol ilinüñ şeh-sıvarın Bir elden saçdı hak-paye varın	2414
Yakin bilsem revacın hem kesadın 'İyan görsem salahın hem fesadın	1587	Açunca bunda İskender ılısımın Yakin bil açduñ o gevher tılsımın	2318	Kamusından bu müşkil kim nigarın İşitmiş bu şehir ahval-i yarın	4202
Hüda-yı ins ü cinfüñ aşıp adın O kasma sürdü eseb div-i zadın	2003	Didiler Hüsvrevüñ kasd u hücumın Nücumuñ ric'atin çarhın rücumın	3525	Güvahu 'adl olursa şehriyarın Gir ü şah ider ol mülk ü diyarın	820
Beyana bu güherdür can ki açdın Me'ani dürrini ol deñliñ saçdın	1573	Der-i duzah gibi açdı dehamın Ki sayd eyleye şahıñ kuşca camın	1900	Pes idüp pad-şahlık i'tibarın Gazap aldı elinden ihtiyarın	3672
Çerag-ı dide mi kılduñ cihan-bin Derunum nur-ı imanile aydın	326	İşidüp ney gibi anuñ figanın Bular derd ateşine yakdı camın	2509	Okı Davud-veş 'ışkuñ Zeburın Nevagile toyur canlar toyurın	673
Pes andan oda yaksınlar vücudın Çıkarınlar felek sakfına dudın	3820	Değiştürmişdi Mülk-ara cihanın Gam-ı Ferhadla virmişdi camın	4831	Sürüp ab üzre rahşı bad-pasın Temaşa itdi o nehrüñ safasın	2079
Çü mazlumuñ eridür bagrı yağın Münevver ide zulm ehli çeragin	815	Muhassal söyledi bir bir nişanın Mufassal eyledi derd-i nihanın	2752	Çıkardı el urup bir bir libasın Başından tac egerinden kabasın	2083
Göricek bekçiler anuñ fıragın Görivirsünler aña yol yıragın	4459	Sipah-ı 'ışk tarac itdi camın Heva yağmacısı açdı dükânın	2502	Eger guş itse bir bülbul sadasın İderdi çak-ı gül gibi yakasın	1069
İdüp efser serine hak-ı rahın Giridi keş yerine kılafın	2506	İrüp çaldılar o gam resminin Teninden aldılar bend-i güramın	3884	Bugün Hüsvrev ki hak virsin rızasın Ayag atın bu kişverden belasın	3726
Tezekkür kıldı mülk ü baht u cahn Behiştı kasrın u heylin sipahın	2719	Anuñcın lale-veş içse dehamın Virtüdi dud-ı dag-ı gam nişanın	2490	Didi eyler misin vashı bevasın Didi kim istemez devlet hitmasın	3791
Kişi kim tutdı ma'ni şah-ı rahın Bu ma'ni birle çekdi söz-sipahın	1728	İşidür o muhabbet dasatının Ki her harfi virür mihmet nişanın	4426	Virtür itdürmege 'alem zinasın Ataya kızm oğluna anasın	4468
İderdi yine menzil habs-gahın Kılırdı ketm-i ilden seyr ü rahın	3967	Kılıp seyrab-ı kevser birle camın Cihandan kesmeğil feyz-i revanın	633	Veli fikr eylesen yüzüm karasın Günahiçün sirışkın macerasın	347

Helak itmege bu gam ejdehasın Vir ol tiryakdan derdüm devasın	1865	Girüp Şirin katına açdı razın 'İyan itdi dilinüf söz ü sazın	4671	Rûsul irtüşdi tak-ı Hüsrev-i din Nice Hüsrev basat-ı kisrev-i din	3444
Bu nokta 'ukdesin hall itmegesin Düşen tiz eylemiş manend-i ya-sın	62	Yazup pervaneye şem'üf güdazın Gülüf bülbul dilinden söz ü sazın	4273	Senüfî nurufla oldı hane-i din Tamam ey şem'-i 'alem-i tab idin	390
Çü Banu gördi Ferhadüf abasın Gözetdi lacerem anufl rızasın	3248	Diler oğlına 'arz ide hezain Veli bilmezki ne olmakdur kain	1601	İdüp gözgü hayalinüf ümidin Eline aldı mahzenler kilidin	2349
Bu yolda himmetini zad kılsın Du'adan gah gahı yad kılsın	1689	Gelüp bir yire cümle resm ü ayin Cihanı kıldılar ol maha kabin	4509	İdüp anufla hoş ülfet ümidin Haram itmiş bafıa vuslat ümidin	4440
Bu işde Han beni magrur bilsin İcazetden dilüm mesrur kılsın	1693	Virüp vardığı şep dizdari burcın Açup sarraf öfütinde kodu dırcın	4517	Şıkar ardınca ger salsa semendin Takardı şir boynına kemendin	1093
Bu yolda ger geda ger şah olsun Vü ger gafıl ü ger agah olsun	1673	Uruldu sur-ı sur nanayı ruyın Kıyamet oldı sankim 'arsa-i Çin	1758	Takup boynına derd ü gam kemendin Salalar bende cism-i pür-güzendin	3562
Nice tavus-ı 'anka-yı cihansın Degil 'anka hümâ-i lamekansın	952	Yüzinden dane dane eşk-i humin Olurdu gülde şebnemler gibi Çin	1114	Çü gözyaşına gark itdi vücudın Getürdi cuşa Hakküf bahr-ı cudin	612
Güneşdür dil-firuz eyvane varısın Peridür çeşme-i hayvane varısın	4701	Afla eglence olsun diyü pervin Temayım-veş güherler eyledi çin	1032	Tutup kirpiklerümden kil-k-i müşkin Yazam eşkümlle bir kaç harf-ı rengin	4223
Bu hüsnile meliksün ya beşersin Haza yarufı ki pes ola nazarsın	2790	Olup meskin ata bu hale gamkin Hitadan çak garamet eyledi Çin	1128	Getür saki kını ol la'l-i rengin Ki var canımda gamdan yar-ı sengin	2874
Viren arslanlara tavşan uyhusın Sayan Babilde Harunufl sebusın	4514	İdüp ruy-ı cihanı nakş u tezyin Kılasın bağ içün tep-hane-i Çin	3942	Olurdum kal'a-i Ermende sakın İştüm dün gün 'ibadet idi likin	4496
Kazam destan u mekr ü dem kuyusın Sayam babille Harutufı sebusın	3707	Budur diyü ol ismi itdi telkin Didi olsun mübarek ey şeh-i çin	2316	Şeref evcin tuta merrih-i ayin Nuhuset vermeye ta öz hal-i kin	3527
Bakup gördükde o cuyufı serasın Gülüp o kameti serv saldı başın	3122	Didi ol kardan 'ibret-i ayin Ki nakşufıdan heceldür Mani-i Çin	1240	Meger bir gün şeh-i huban-ı Şirin Oturmuşken saray içinde gam-kin	4158
Gehi hayret eyleye dökdi başın Gehi başına urdu kahr-ı taşın	4528	Tolup sair gemiler leşker-i Çin Defiz üzre yasında kişver-i Çin	2560	Hevasın ateş idüp külli teskin Bulur her yüzden itminan u temkin	4969
Götürdi secde-gahından çü başın Revan sildi eliyle gözün yaşın	2098	Nice su mest-dil şuride ayin Lebinde kef yüzinde mevcden çin	992	Alup bir güzr andan dahi sengin İrüşdi gürlüyü hüsnile perkin	2024
Pes andan kaldırup derdile başın Bakup sahraya dökdi kanlu yaşın	4542	Bu uslub ile çün şeh-zade-i Çin Kılır seyr ol sarayufı tışi için	1234	Ne gördi bir süvar-ı rüstern ayin Salup geldi atm san bebr-i perkin	2005
Murad itdi ki alup dizine başın Sile kendi elile kanlu yaşın	3360	Garib olanlarufı ahu Hak içün Dem-i şam-ı seher-gahı Hak için	2858	Bu oddan var behanufı iste meskin Ab-ı dab-ı hayatufı iste meskin	608
Koyup payine yüz gurretle başın Didi döküp gözinden kanlu yaşın	2764	Efendüm bende sen şad itmek için Bela vü gamdan azad itmek için	4352	Gerek kim ıztırabufı ola teskin Ki çok söz 'arz ider Şapur-ı meskin	4213
Ögüp bir şah afla bağladı rahşın Su üzre saldı zull-ı maye bahşın	2082	Nübüvvet şahı çekdüğü gam için Bu ümitden irtüşen matem için	2861	Getür saki kını şol cam-ı temkin Ki virem inkılab-ı kalbe teskin	593
Anı halvet çağırdu açdı razın Beyan itdi afla söz ü güdazın	3427	Çü buldı kıssa-ı şeh-zade-i Çin Tolandı bir zaman ol garufı için	1929	Nigarınufl irtüp canına temkin Dilinüfı odı bir dem oldı teskin	4207
Rakam iden bu sözde derd-i razın Bu resme çekdi sözde gam tırazın	3367	Gelüp o kal'a üzre hüsrev-i çin Temaşa kıldı bir bir tış u için	2178	Didi bahr u vakar u kuh-ı temkin Öfütinde tahta-i raml ehl-i teskin	4087
Bu 'işret-hanentüf bu bezm-i sazın Bize bu perdeden gösterdi sazın	1357	Pes ol gurret sarayından şeh-i din Hıraman itdi 'azm-ı hane-i din	561	Dilinde yogıdı söz gar-ı tahsin Su açmakda veli Ferhad-ı miskin	3124

Suyı kevser fezası cennet-ayın Hevası buy-ı 'amber haki meşkin	1168	Saçı sünbül yañağı vird-i nesrin Lebi sükker sözi kand adı Şirin	3402	Bulardur rah-ı Hakda encüm-ayın جعلنا هارجوم للشياطين	96
Bu hak alud olan kendü halin Cihan-ı pür-füsunuñ mekr ü alin	2720	Getürdüp kasra Ferhad-ı nigarnı Nisar itdüğün aña can-ı Şirin	4849	Ta'avvuz içre buldı camı telkin	
Görüp o heyl annı færuh cemalin İdüp hem güş-i ruh-efza makalin	2788	Biraz kim buldı bu aşub teskin Sorup Şapurdan Banuyı Şirin	2975	جعلنا هارجوم للشياطين	1060
Çü Banu gördi Şapurıñ cemalin Hem itdi güş o dil-keş makalin	4199	Safia hatem demek yarı sem ayın Dimekte mey acıdur şehd-i şirin	1521	Didi Şapur bir bir ser-güzeştin Firak u derd ü seyr kuh-ı deştin	2977
Meger fark-ı hurus errah-ı ayın İki şak itmışdi tac-ı la'lin	3995	Buyurdi açdılar fi'l-hal kufflin İçinden çıkdı bir mir'at-ı zerrin	1633	Göre ol göz göre her güzeştin Kamu ahval seyr kuh u deştin	1838
Bu yüzden söyleriken tire halin Çekerken o kaşı yanufı melalin	4042	Bu zulmet hanesin itmege idin Felek sahnıñı tutdı şem'-i zerrin	3593	Çog idüp rüzgarufı seyr ü keştin Bu yüzden didi derya ser-güzeştin	2621
Görüp Banu o ebrular hayalin Nedendür bildi o mahmuf melalin	3162	Virüp ahır bu gamdan can-ı Şirin Kamu sürur-veş ehli ide nefsin	3814	Dökeydi sentüñ ahım gibi mütştin Yogurırdı tali-veş çarh-ı püştin	1098
Görüp Ferhad ol timsal-i halin Bu sırufı keşf idem diyü ma'lin	2416	Tamam oldı meger bu resm ü ayın Hüner ehline çokdur şimdi tahsin	1342	Çatup ser-meşveret emrinde pervin Çog itdi bar-ı tedbir içre telvin	3596
Varup ol bi-dilüñ güş it makalin Temaşa eyle her Ferruh cemalin	3665	Didi Ferhad ku kişver adisin Feramuş eylegil gevher hadisin	2745	Bu resme çar suret hane-i Çin İçinde çar kasr-ı ravza-ayın	1322
Yakın rek tutdı o gözgü cemalin Temaşa itdi ol mihr ü cemalin	2417	Muhassal bulup o şeytan karısın Yasayup fitne vü destan çerisin	4474	Didi bi- ma'nidür bu suret-i Çin Düzülmüş san'atı le'b-i ayın	1625
Seher gül-guna urub zerrin la'lin Keser hur külçesinden 'ayn-ı na'lin	177	Bela okına kaddim yay idensin İştin ney gibi her dem vay idensin	2959	Nice ayine bir cam-ı cihan-bin Tılsım ateşün vü le'b-i ayın	1598
İrütü o mihnet ü gurbet kıtalin Buluñ ü şiddet ü kurbet kıtalin	4772	Neşat bağı her gün tazelensin Bu bagufı virdi bi-endazelensin	1559	Bahar-ı kasr bulup zib ü tezyin Cemal u rengi oldı gülşen-ayın	1301
Didi şeh ser-te-ser şeh-zade halin Dilini zar iden gözgüz hayalin	1817	Tıfildan sadıku'l-ilaminsin Anuñçün rahmet'el-lil-aleminsın	389	Pes andan şahla şeh-zade-i Çin Kırdılar nitekim var resm-i ayın	1857
Bakup devrinde gördi vahşi halin Revan itdi gözüñden hecr-i selin	4565	Beni bu katlıle dil-şad idersin Ki bifi kez ölüñden azad idersin	3824	Yuyup cismin kılup techiz ü tekfin Kıyursam her ne ise resm-i ayın	4761
Tolayup tig gibi payine dilin Revan itmış gözüñden eşk-i selin	2229	Didi sen kar u gerdem pür-hünersin Dahi Ferhad meyi candan seversin	1158	Cezair ehlidür ser-cümle perkin Ne bilürler rüsum-i din-i ayın	2683
Çün itdi fethü'l-hamd o şeh-i din Didi Cebrail ihlasile amin	1063	Ki ol seyr anda gam-harin süptürsin Degil gam har her harayı sürsin	1269	Bu resmile idüp pür-huşm u perkin Didi ademi-i gaflet-i ayın	2016
Görüp o halk annı halk-ı 'azmin Dahi bifi 'özle lutf u 'amimin	2667	Mukabil nur-ı hakka mah-veşsin Kevakibdür ne eylersen güneşsin	391	Getürdiler buyurdi mehd-i zerrin Anı o mehde kodı hüsrev-i ayın	2980
Çemen etfali içün zer ger-i Çin Düzerdi mah-ı tal'at levh-i simin	1440	Başundan şam-ı hicran dud gitsin Dilüm vasl-ı ebed subhuna yetsin	4085	Bu bezme germ olup şeh-zade-i Çin Çekerdi cam-ı gül-gunı cem'-ayın	1389
Anuñ üstadı düzdükde tılsımın Bu yüzde bağlamış devrinde resmin	1636	'Abes bir jaj-ha vü herze güşin Saye-dil yitre can u fitne cusin	469	'İsa-yı 'arşa degmişken şeh-i din Canan gulgulle toldı gülşen-ayın	577
Sürüp meydana rahşın rüstem ayın Elinde sam gibi tig-i hunin	4061	Niçün avare ki yad eylemezsin Hezin göflüñ egüp yad eylemezsin	3946	'Adalet mesnedinde 'ömr-i ayın Ğaza meydanı içre Haydar-ayın	737
Virüpdür şöyle göflün aña Şirin İder yad eylesin Ferhadı nefrin	4454	Bu har ekenlerüñ üç yıllık işin Ol itmış müstakil bir günde peşin	2892	Çü batdı aba o gül-berk-i nesrin Sarardı gökde hur nilüfer-ayın	2090

O taht üzre oturmuş bir zühal-gin Dilin almış gurur u sim ü ayin	3775	Ecel camın içüp ya mihr-i gerdun. Felek kılmışdı toprak içre medfun	3984	Savursınlar kültünü yile anuñ Memat-ı 'ibret olsun ile anuñ	3821
Mihin Banu kılup fikrüne tahsin Kabul itdi kamu tedbir ü ayin	3177	Çü kıldı kehrüba kevn mihr-i gerdun Cihanuñ reng ü revin kehrüba-gun	1413	İrüşdi göklere efganı anuñ Figanı birle çıkdı canı anuñ	4806
Sütunlar çarha irdi sedre-ayin Gümecler virdi mihr ü maha tezyin	1737	Sen eylersen dilüñi lale gibi hum Beni gark eyler eşk-i gül-gun	4296	Kalup bu işde il hayram anuñ Sipih ü mihr ser-gerdanı anuñ	1047
Kamu rumı gulam u çini ayin Kevakib gibi virdi çarha tezyin	1751	Elñe aldugınca cam-ı gül-gun Kılurdı lale gibi bagrıñ hum	1468	Şebih-i vahy idi imanı anuñ Pes oldı şüphesiz rüçhanı anuñ	418
İdüp alat u esbabını tezyin Buyurdu urdular atlara tezyin	2908	Bu sözler eyleyüp nefsi deger dın Akıtdı yaş yerine dideden hum	610	Varıdi bir mın'azzam hanı anuñ Dü 'alem bende-i fermanı anuñ	966
Burak çarha meh urmuş gümtüş-i zeyn Nücüm itmış kevakib birle tezyin	536	Şu kim tutmaz bu demde cam-ı gül-gun Kılur gam dağı bagrıñ lale-veş hum	1377	Pes alup dizine başını anuñ Eliyle sildi kan yaşını anuñ	2737
Üçüncü kısmı 'aymıdır çü habuñı Ki anda 'aynı yokdur irtiyabuñı	4941	Didi ey çehre-i can hakim-i ahuñı Demidür sakın olsun bad-ı ahuñı	4241	Olurlar hep esir-i zarı anuñ Dil ü canile hizmetkarı anuñ	2669
Leb-i Şiriniñ affma gülacufı Ki 'itrı sir ider canuñ yüz açufı	3206	Eşügin secde-gah mihr ü mahufı Felekler bamı olsun taht-gahuñı	4178	Mützelheb tak-ı bezm arası anuñ Mutalla farş-ı gerdun-sası anuñ	1311
Sirişk-i derd ü gam mı ab u zadufı Nicedür sine-i ateş nihadufı	4278	İşitdüm bu kaya olmuş penahuñı Güneşsen as-mandur taht-ı kahufı	3734	Bu resme çün bir oldı yaşı anuñ Şeref evcine irdi başı anuñ	1037
Kımı Cemşid ü Dahhak u Feridun Degildi bunların ahır Feridun	898	Heman dem irişüp tufan-ı ahufı Yakasını yile virdi o mahufı	2961	Şarabile çü kızdı başı anuñ Sürahi gibi akdı yaşı anuñ	1106
Yazılmış anda ki ey baht-ı hümayun Benüm şeh-enşeh-i 'alem feridun	1939	Didi senkim virürsen bu şahufı Sentüñ dahi öğüştür sal u mahufı	2255	Tark-ı inzivadur virdi anuñ Hünlerde cümlemiz şakirdi anuñ	1788
Kadem nice kılup çün bunda geldüñü Hüma gibi başuma saye salduñı	2271	Eger kanın dökersem ol sipahuñı Cevabın niçe virem bu günahuñı	2464	Kilit-i heft-i kişver tığı anuñ Peyamber kulıdur tebliği anuñ	744
Niçün bahtum gibi hab içre kaldufı Neden böyle kara kıguya talduñı	4012	Meger tutuldu ahum birle rahufı Ki bir dem zahir olmaz subh-gahuñı	4015	O meh gerçi hilalidür cihanuñı Kemalinden veli bir kem yok anuñ	76
Bi'hamdullah bizi ki şad kılduñı Didikim gussadan azad kılduñı	4200	Bakup ol çarha bu gamdan dili hum İdüp kan yaşlarını nil vecihun	4098	Sipahın men' idüp cenginden anuñ Hata çıkmaga ta cenginden anuñ	3580
Her engüştüm elümde hame kılduñı Elif-veş müstakimü'l-kame kılduñı	333	'Amel tevfik kim oldı refikuñı Gerek ihlas ola dayım refikuñı	937	Çü gördi sinesinde cevşen anuñ Getürdiler buyurdu huşen anuñ	3768
Hem o mir'atıçün kim 'azm kılduñı Bela safderlereyle rezm kılduñı	2317	Mübarekdür yüzüñi ferhunde namuñı Felek gibi şeb-i hindi gulamuñı	4027	Derunumdan çıkarma derdin anuñ Nisar etdükce kesme ardın anuñ	26
Meger kim 'aşık-ı şah-ı gül olduñı Ki yanup oda ser-ta-ser küñ olduñı	3934	Yiter fazl'ul-cihanda ol himamuñı Kim oldı atası bunca imamuñı	451	Görüp o rikkat u i'tafın anuñ Gerü aldı vü hoş etrafın anuñ	4481
Hele bu gamda çün hem derdüm olduñı İnis-i can-ı gam-perverdüm olduñı	3957	N'olur 'ilm içre olduğundan efzun Çü cahiller ola devrinde ma'mun	1499	Görüp dürründe ruhsarın anuñ Deva yir bağlamış etrafın anuñ	4777
Yahud dud-ı siyahumdan boyandufı Veya odum ile kap kara yandufı	4016	Çü açdı namei evzar u mahzun Bu yidi name elfazına mazmun	4265	Temaşa eyleyüp her halin anuñ Göñülden de gelürdi kalın anuñ	2733
Kılup biñ hum-ı nihan anda Feridun Ki biri deyicek hum-ı gerdun	1933	Çizildi çünki çar erkanı anuñ Tokuz çarlı oldı yüser gerü anuñ	1173	Afiup aglardı hal-i zarın anuñ Bela vü mihnet ü icarın anuñ	4658
Mütretteb cümle bezm-alatı altun Ki reşk odına yandı mihr-i gerdun	1424	Ki göñlün itne azırde anuñ Hayatı küllerin pejmürde anuñ	1723	Ne eşküm çarlı ider izharın anuñ O gördi gösterir asarın anuñ	1118

Haramum fikrini itse revanufi Gider mi saye-veş ardınca canufi	4285	Egerçi yogıdı zatına anufi Tokunmak kalbine bir natıvanufi	3690	Cihan-giran-ı 'alem bendüfi olsun Zeberd-sitan-ı dehr efendüfi olsun	948
Veli bu turfe kim bir natıvanufi Garib ü 'aşak u azırde canufi	3833	Hayali ateşile yakma canufi Ki nur-ı hakk ola şem'-i beyanufi	207	Ko mızan sözünü ol dil-hıraşufi İşitüfi evla ahvalini taşufi	3600
Yıgar sanma muhibden han-manufi Ding itmez 'adu isterse canın	1486	Tutarlar emr-i şer'ini Hüdamufi Kim anlar varisidür enbiyanufi	833	Ger olsa Nuh 'ömürince hayatufi Sikender gibi tutsa dehri atufi	2279
Meger oldufi Süleyman-ı zamanufi Şerefde hükü-raaı ins ü canufi	4290	Dahi dördünci rükni bu seranufi Urup tutmasıdır ehl-i gazanufi	829	Ne şöyle ide tecridini zatufi Ne andan afillana nefy sıfatufi	312
Gubarı kühl-i çeşm-i asumanufi Külâh-ı fahr-ı fark farkadanufi	971	Birintüfi hamesine reng ü efsun Ki leyti görse nakşın ola mecnun	1232	Görüp ta anda sırrın kainatufi Kılâm şerhin huruf-ı 'aliyatufi	48
Hususa قرة العيني cihanufi Çerag-ı nur-ı çeşm-i Mustafanufi	452	Ol afet bu fesahat birle meftun Özinden bi-haber Ferhad-ı mecnun	2949	Yazıp hikmet makalatına kanun İderdi bu 'Ali Sinayı meftun	1081
Esas[-ı] فكلن كن dur num anufi Kavi bünyadıdır kevn ü mekanufi	87	İrüb bad-ı 'inayet meşriknufi Çevürse bad-banın zevriknufi	296	O demden okıyup o dıve efsun Kılalum şişe içre zar u meftun	1969
Didi kimsin nedür maksud-ı canufi Ko efsun eyit fikr-i nihamufi	4246	Cihanufi yad-garı anda mahzun Safada her biri bir dürr-i meknun	1595	Didi şeh ey sa'adet şem'-i rayufi Günütünden münhasıfıdır yüzi ayufi	1711
Didi ey saz-gar-ı bezm-i gerdun Koyan sensin cihan bezminde kanun	4046	İkinci hud cenandan bu'l-'icbarufi Üçüncü kasr andan bu'l-'icbarufi	1330	Çü yıl subh üzre şah-ı gerdun Kurup taht zer ü çeter-i hümayun	1729
Safadan çarha girdi nâcm-i gerdun Folek ceng eylerdi def zöhre kanun	1407	Ayagı topragına ol nigarufi İt aşufte-i halin bu gubarufi	3944	Hakayık seyridür mi'rac-ı payufi Sa'adet tacıdır afaka sayufi	953
Digüp 'asker ü cudın evka anufi Aña etsinler enva'ın belanufi	3818	Güher gibi kulup taşdan hisarufi Ne içün asman itdüfi medarufi	3548	Ola ma'suk asıl çare-sazufi Gele 'ayn-ı hakikat her mecazufti	2307
Görürler o garip u natıvanufi Esir ü milnet ü derd ü belanufi	3758	Olup tali' karentüfi bahit-ı yarufi Tulusun feth idicek işbu garufi	1946	Cihanı tutiser gün gibi çavufi Ola efsane dehre söz ü sazufi	2304
Dökem ger kanmı aşufte canufi Esir mihnet ü bi-hanıtmanufi	4442	Pes oldur hüsn-i tedbiri bu karufi Gerekmez hiç te'hiri bu karufi	2525	Gömülmüş anda bir taş-ı şebe gun Ki vezn olansa yüz batmandan efzun	1926
Dilin aldı kara kığı cihanufi Karardı sakf-gahı asumanufi	3592	Nedür muhtıler içre hal-i zarufi Akar turnaz mı eşk-i bi kararufi	4279	Terekküb kılmanmışdı kaf ile nun Vücut-ı mahz idi ol zat-ı bi-çün	125
Nişane ahımmufi okına canufi Çeküp kurdi gamun tar-ı gımanufi	4555	Gazal-ı çarh-ı ahu-yı şıkarufi Esir-i gisu-yı meşk-i tatarufi	4131	Niçe gün tursın anda 'ibret içün Cihan halkına yeller hebret içün	3819
Meger camnda var mihr ü nigarufi Ki ruy-ı zerd ü zarufidür nişanufi	3952	Ne aşıda dahli var 'akl u havasufi Ne bunda halli var nakl u kıyasufi	111	A'ad-ı haylini korkutmagiçün Hatır yarını selam tutmagiçün	3694
Hüda vü nida bu dil-geç dasıtanufi Behişt ayin müzeyyen busıtanufi	5030	Meger ol hükümetdür pür-efsun Ne ateş-i ta'bdur misal gül-efsun	1255	Götürdi bendin o şuridenüfi çün Hemin cuş u huruş ile çıl hiçün	3125
Muradın bildi Banu çün o canufi Didi cana geçer hüküm-i revanufi	2905	Yakılsın hicre kasr-ı abad olsun Karusa sebze-serv-i azad olsun	4597	Değilsen Resulullahdan efzun Niçün bugzını nefy eylersin iy dım	462
Müdam aldanna nüşine cihanufi Demini yad kul nüş-i revanufi	896	Şehitüf lutfile güfüt şad olsun Elemnden serv-veş azad olsun	4685	Ezelden söz ile saz idegeldüfi Sûhan evcinde pervaz idegeldüfi	694
Eritmiş canını ab-ı revanufi Yumuş kanlara çeşmin erguvanufi	4632	Bir ençüm düşdi ise meh sag olsun Sipih-i mehr-i devlet-şeh sag olsun	4599	Meger ahum okından yarelendüfi Ser-a-ta-pa anufiçün parelendüfi	4102
		Cihan turdukça devlet yarufi olsun Sa'adet ruz u şep hemkarufi olsun	946	Yüzüfi str kim herim pake irdüfi Onidi tali'fı eflake irdüfi	2775

Ne gördüf böyle haküf yile virdüf Hayatüf hirmenini sile virdüf	2970	İmam-ı inbiya vü mürselinüf Himam-ı ahirün-i evvelinüf	365	Çü Hüsrev bu beyanı degildi hep Gazabdan tutdı cismi ser-te-ser tep	4430
Vücudın bezl kıldüf Hakka irdüf Alup bu fanii bakiye virdüf	2289	Makamudur o çeşme ol perintüf Safasın anda bulur gevherintüf	2800	Kaza ahkammüf mazmunudur hep Kaderlü hande yazılmış mürettep	350
Günüm dün eyleyüp dünler getürdüf Başuma ne kara günler getürdüf	4014	Ebed solmaz cemali güllerintüf Nevası candadır bülbüllerintüf	229	Kılup o mülki ser-ta-serlik döküp Yürütdi kal'e üzre ceng aşup	3674
O Mecnum ki zindan eylemişdüf İşini ah u efgan eylemişdüf	4648	Nedür ahval-i kuyuf atlarınüf İder mi hatruf huş birbirintüf	4360		
Diriga ejdeha kamine düşdüf Ecel çekdi bela damına düşdüf	2678	Sahası 'ayşını talh itdi bahrütüf Ziyası işini talh itdi bedrütüf	753		
Vefa rahunda hoş merdane gitdüf Ki bir kez görmege canı terk itdüf	2967	Burada keşf olur esrar-ı nefstüf Burada bilinür etvar-ı nefstüf	4971	Ki beni sabr u hoş 'ışk-ı dildar Gün olmaz kim helak itme sad-bar	3825
Dehanumdur cini pür-gevher itdüf Kelamum nakdım halis zer itdüf	325	Mesihasm eger can perverisüf Çekersin bar-ı mihmetler harisüf	4637	Ki tabir yare kuy u herze güftar Bu resme itme cürat diger bar	3815
Nitekim hüsn-i dil inşasın itdüf Cihan içre hüner ifşasın itdüf	690	Haracın alalı Bagdad u Rusuf Potusunda fireng ü engüristüf	760	Eger zulmet cihamdur ger envar Güzar kıl cümlesinden farig ol bar	213
Çü bülbül-veş terennüm tarhın itdüf Bahar-ayın Gülistan şerhin itdüf	693	Didi ey şeh-süvar nazm-ı evrenüf Kaçın makbul olur bu 'özü diletüf	687	Pes ol tagdan inüp seylab-veş zar Gelüp bir merg-zara saldılar bar	2337
Keramet hil'atile adem itdüf Ne adem nur-ı 'ayn-ı 'alem itdüf	327	Olup derd ü ana birle şirıştuf Ezelden 'ışk işidür ser-nivıştuf	2265	Ki oldıkda sala-yı rezm her bar Ol ola hare üstinde hicir bar	3533
Ma'el-kıssa diyüp eş'ar-ı mevzum İşi yanıp yıkılmak oldu dün gün	2500	Beli her şahadur meyl-i tezviriuf Olur her yerde başı taşra servüf	3633	Çü girdi üçüne ol kebek-i refar Sözi tuti gibi oldu şeker-bar	1039
Senüf dahi murur-ı devr-i gerdun Kılacak 'ömr yok bağın deger gün	2257	Vücudı kaf u muna قرة العين Diline nakş-ı 'alem nokta-ı 'ayn	366	Muhassal o nigar-ı şehid-i güftar Ne kilküf idüp dilden şeker-bar	4227
Vefasızdur biltürsin devr-i gerdun Olur her fasl bir demde diger-gün	1163	Münevver gün yüzünden cümle günin Gözünde idi hayal قرة العين	983	Çeküb esma katarını resen-var Cevahirden tutupdur hace-veş bar	65
Nedür dirdi göricek gör ne halüf Añardı görken o Yusuf cemalüf	3920	Safa ile ruh-ı aba virtür zeyn Cemal-i hake eyler قرة العين	158	O cennet içre duzah gibi bir gar Yaratmış kudretinden hayy u cabbar	1800
Felek peymane-i feyz-i nevalüf Felek pervane-i şem'-i cemalüf	2856	Ki hikmet sözleridür nur-ı kevn Kılur ehl-i sa'adet قرة العين	888	Kodı bu 'acizüf boynunda çok bar Ki barı ol direhtüf oldu idbar	639
Nedir bu 'azm-ı ceratdan hayalüf Ki görmüş kanu ki fikr-i muhalüf	2019	İdüp zelbiyyeler hoş şemseler zeyn Görüp luzinciler kılınış güher zeyn	3211	Tohu vardılar ejderha-i hun-har Akar seylab san derya-yı hun-bar	2202
Meyanum dikkatin kılca hayalüf Kalur mı kulca kalıçtın muhalüf	4286	Didiler cümlesi bi'r-ras-u-l 'ayn Yapalum emr olandan dahi pür-zeyn	1194	Gözüm kim şişelerdendür medi var Olupdur çar rah-ı gamda na-çar	1526
Şeh-enşehsin sipah u hoş hayalüf Hüma senbazı 'ankadur tufilüf	4291			Görüp bu resme begler şehleriz zar Koruşlar dar işin te'hire naçar	4192
Ne diyim vasfın o hun-ı 'azimüf Nice 'add idem envagin na'imüf	3197			Götürdiler o mahu bir yaña zar Kodular bir yaña Ferhadı na-çar	3370
Budur miftahı her genc ü tılısmuf Fütuhu bi-nihayetdür bu ismüf	57			Vücudından bu deñlü cem' olup nar İşi yanmak yakılmak oldu na-çar	2524
Olupdur gevher-i ayinesinüf Tolupdur ab-ı hayvan ab-ı kinüf	893			Varup Hakamı kıldılar haberdar Didiler o şehüf halini na-çar	2422

Çü bildi intizar-ı yarın o zar Kalem aldı eline çar-na-çar	4327	Pes emretti gazabdan şah-ı gaddar Ki döküldiler hisar öfünde ber-dar	3816	Kurulmuşdur yir üzre hayme-girdar Tınab-ı sim etrafında enhar	1447
Kodı elden külengin o dil-efkar Feragat itdi işden çar-na-çar	2831	Çü ezzam olduğundan eylemiş 'ar Buyurmuş kim ideler anı berdar	4187	Ola her kasruñ etrafı semen-zar İçinde aka cennet bigi enhar	1140
Kaçan kim kamet olsa halka girdar Direhla tisra-yı 'aış olur dar	1481	Ten-i Dahhaki kıldı tu'ma-i mar Sebepsüz eyledi darayı ber-dar	850	İki harfi idüp kevnine masdar Cihā[n]-esma [kūn] ef'aline mazhar	133
Dönüp didi ki ey Şapur-ı gam-har Geçerdüñ her nefes yar u vefadar	4208	Nigârın ile pes Banu-yı serdar Kılup Ferhad ol işden haberdar	3524	Meger ol halkadır kullab girdar Ki geh geh şekl-i çengal eyle izhar	79
Kalalinden görinen subh-ı asar Degildi berf ey yar heva-dar	2197	Anuñ su virmesinde çok hüner var Degil her tişe vurandan haberdar	1253	Varup Banu öfünde ağladı zar O zaruñ namesini kıldı izhar	4402
İdüp efsun u mekr ü hile her bar Neler itdi aña Perviz-i gaddar	4586	'Ebid olur çü ihsaniyle ahrar Gerekdür şehlerüñ küñfi güher-dar	916	Olup her tahta usturlab-girdar Nücüm esrarını eyledi izhar	1746
Gerekmez gafil olmak bir dem ey yar Kim olur huftenüñ ardında bidar	4420	Göñül gencinesün açup sadef var Felekler guşını kıldum güher-dar	702	Güneş Sokrata dñşdı hake çün zar Gice Lokman matem itdi izhar	2339
Ki dirler can viren canane ey yar Birine bifi bulur bifiñe didar	2839	Kuşandı beltüne tigin kemer var Hemai eyledi kalkan güherdar	1973	Hakikat gözleşñ iki yüzi var Gehi rahm u gehi recm eyler izhar	84
İdüp Banu kemal ü fazlı izhar Ma'arif perdesinden açdı didar	3237	Bu yirde hikmet-i zu-fünun var Kamu aksam-ı hikmet içre serdar	1786	Yüri ol derdle dün gün talib-kar Ki bir huri-dar olasın ahır kar	4893
Bi'hamdullah açıldı 'ukde-i kar Togup gün hafta encüm oldu bidar	4684	Tururdu üstlerinde mu'temed var Tutup elde asa merrih-i serdar	1218	Virüp çarha şafakdan surh-ı jengar Felek şapurını eyler sedef-kar	175
Sonuñ revin idüp ayine-girdar Getürdi kim gül ide 'arz-ı didar	1363	Çü evvel çarha itdi 'arz-ı didar Kuşatdı mah-nurı hale girdar	566	Her işe gerçi kim bir pişgiri var Bafia senden olur bir çare-i kar	670
Olup her zahm-ı hali ayinedar Ecelden eyleridi 'arz-ı didar	3965	Çü yok ol gonçenüñ payında bir har Ne içün bağı hundur lale-girdar	1127	Çü işdür başa dñşdı çar-na-çar Hu payı kalur balçıkda besi kar	1502
Dilümde yareler ayine-girdar Kılur nakş-ı ecelden 'arz-ı didar	4124	Elinde ateşün dağıdı dinar Belinde zer kemerdi mar-girdar	1470	Hazakat eyleyüp her yüzden izhar Şifa kanunı üzre düzdiler kar	2433
Çü zulmet ra'yeti oldu nigun-sar Güneş İskenderi 'arz itdi didar	2069	Kaya koltuklarında vehm ü agyar Vücudum eylemişdür mar-girdar	3729	Tolanup mülk-i Çin devrin çü pür-kar Bulurlar çar-ı mevzi'-i ahır kar	1167
Düşer yire o peyker saye-girdar Tılsım olur güneş gibi bedidar	2134	Tonandı pür-i tuti zag-ı eşcar Kimide cilveler tavus-girdar	1396	Bu üç habuñ dahi her biri ey yar İkiye münkasımdur ahır-ı kar	4945
Kılıdan ol peri-ruh 'arz-ı didar Cihan bazarı tolmuşdur huridar	719	Bu resme dört kasr-ı çarh-girdar Ola her biri bir fasla na-mudar	1141	Ohurdu çekse fitru çizse edvar Kolı cedvel iki barmagı pür-kar	1181
Tokuz gök dergehinde halka girdar Yedi yer eşiginde zerre mikdar	155	Cünun asarın itdi bi-had-ı izhar Dönüp Şapura didi ahır-ı gar	4319	Çü ikbal ide devletmizi idbar Erazil pişesini idinür kar	1298
Çü senden ol kesildi sen dahi var Anuñ ragmuna bul bir özge dil-dar	4457	Anuñçün saki keşf olmaz bu esrar Tutupdur ayineñ ruynı jengar	223	Yapılmış kallesi üzre felek-var Bir ulu kal'a üzre resm-i pür-kar	3901
Nice fikreyleyüp ol 'aşık-ı zar Dilin şerminde kıldı lutf-ı dildar	2995	Gidüp takat olursam ger giriftar Olam Hakan öfünde şermden har	2465	Ata kim soñına hayru'l-halef var Zahil olursa mihr üzre şeref kar	1548
İdüp bu resme çok şükran-ı izhar Didi Hakana ey şah-ı cihan-dar	2270	Var olma kavü har gibi 'elef har Ki kavü har gibi olmayasın har	4636	Bu işlerden düşüp Hakan tebeh-kar Olam ben bigine Hüsrev küñh-kar	3858
Olan 'ışk içre çün mensur-ı serdar 'Acep mi olsa rah-ı gamda berdar	3882	Gözi yol gözlemekte valih ü zar Kalup yollarda oldu na'l-veş har	3081	Behayim-veş olub daim hevayar Cihanda hurd-hab olmaya der-kar	4962

Her işe kodı evvel derd ser-kar Ki ola cem'-i esbab üzre der-kar	1198	Bilür can derdini hem derd olanlar Ne afillar 'ışkdan na-merd olanlar	3736	Çün oldı dñn kara tağı nigun-sar Nitekim zelzele buldukda kuhsar	1273
Özi şeklinde bir peyker turup zar Olur bu pişe-verler üzre der-kar	2370	Severler fikret ehlin şah olanlar Ki devlet şem'dür agah olanlar	925	Yüzi üzre süriyüp ejdeha-var Ura yüz taşlara çün seyl-i kuhsar	3563
Meh ü Hurşid ü nüm ü çarh-ı devvar Bu hidmetde kamu olmuşdı der-kar	1212	Seza-yı ateş olur har olanlar İçer ab-ı revan gülzar olanlar	839	Gezerken bahr içinde ka'hır-ı kar İrüp bir bad urup kıldı nigun-sar	2624
Hüner kilki ile yazmış hüner-kar İçün zer-kar u tışın dahi zer-kar	1312	Öğünce mir-i zale pehlevanlar Neriman haybet ü sam u zamanlar	1752	Şu resme piçdi harai o safder Ki sahn-ı hak seyl ü od sarsar	3153
Bu şi'ri eyleridi gerçi tekrar Veli hayretiden o zar u dil-efkar	2956	Sürahiler yine çekdi boyunlar Sanemlerine oynadı oyunlar	1432	Çü irdi bu hadenk-i berk-ı asar Yıkıldı ol hadenk efken nigusar	2155
Görüp Hüsrev elinden zulm ü azar Gam ile virdi can zar u dil-efkar	4613	Gehi gavvas gah olur şınaver Selamet sahilin bulup çıkarlar	2593	Cemalüñ mushafında necm-girdar Kılursun resm-i kudret kilik-i iş'ar	1193
Güzeller giydi narenci kabalar İçildi mey kıldını merhabalar	1434	Kudüm-ı 'alem-efruzüñ umarlar Göz açup ser-te-ser tözüñ umarlar	546	Varmış yine ol kuh içre bir gar Dili firkat şebünden tire vü tar	1781
Semen-ber serv-i kamet dil-rübalar Giyüp raks eyledi çin-i kabalar	1410	İdüp İskender ile çok seferler Geçürdüm ruz u şep bi-had hatırlar	2107	Görüp ta çaştım andan nemek var Sanup bir lokma gibi ide iftar	1902
Dilinde ta'n her dñnden 'inalar Başında kahr-ı gerdundan belalar	3834	Temaşa eyleyüp hayran kalurlar Cihan halin bilüp 'ibret alurlar	1963	Yakin bilmişdikim ol valih vü zar Olupdur 'ışk bendine giriftar	3007
İdüp her sözde bi-had bedi'alar Dilenmiş Hakdan anuñçün belalar	4429	Kimünden seyredüp 'ibret alurlar Kimünden renk pür-hayret alurlar	1616	Ne müşkildür bela-yı hasret-i yar Hususa ola kahra içre giriftar	4406
Alurlar 'ibret andan şah u leşker İderler dest-i Ferhada du'alar	1961	Olur kim 'alem içre şah olurlar Cihan başına ظل الله olurlar	1487	Benüm gibi degilsin 'aciz ü zar Elemeler içre mahsur u giriftar	4306
Oturdı baş urup ol dem sühan-ver Dilinden Hüsrevüñ kıldı du'alar	3480	Kuhistan kavmı seng-endaz olurlar Felahın birle mihnet-saz olurlar	3603	Dahi ol ademi-i gul-i girdar Perişan hatır u aşufte güftar	3605
Yine devr eyledi çin-i kadehler Geneldi gussalar geldi ferahlar	1406	Pes andan seyr-i fillah ede başlar Tevacüd ilvirüp ah ide başlar	294	Haberdar olmayup o 'aşık-ı zar Kıla hoş üzre bir dem bezm-i güftar	3176
Tenin gözişleri birle yudular Heman ol yirde hakkına kodular	1856	Anı dar itdügini bağlamışlar Gazel tarzında halin aqlamışlar	4163	Pelenk asatım pul pul ser-a-ser Şehbede halka-i çini pür-ihtar	1895
Tolup şerbetle fagfur-ı çanaklar Dönendi ni'metile zer tabaklar	3486	Anuñ kesdi yolın bir gulle-i zar Senüñ rehberlik itdi heyliñe mar	404	Suyı kafur haki misk-i 'anber Dimagı ol turab eyler mu'attar	2361
Çü nefsi çeşm-i 'alem-bin afillar Dil ü candan nedür rabbini afillar	4973	İki ferzend hasıl kıldı bunlar Çü mihr ü meh biri duhter biri nar	4979	Didi bir demde ahir kaldurup zer Dileñ ey şah-ı kişver tutma muztar	3429
Selatin tapusun kılmazlar anlar Mezellet harine ilmezler anlar	831	Açar çün can u dil bağını envar Şitanuñ tafi mı olsa meyvesi nar	1554	Buyurmuşsuz hem ey lutf ıssı dildar Ki sensin 'alem içre ejdeha var	4373
Senüñ medhüñle mahmud olmaz anlar Senüñ reddüñle merdud olmaz anlar	468	Nazarda mescid-i akşa-yı envar Şerefde kible-i 'ulya-i ebrar	4112	Egerçi Lami'i hoş meşrebtüñ var Karışdurma bu safi çeşmei var	235
Didi Ferhad kim ey mihr-banlar Dil-i zarum gibi azürde-canlar	3973	Ne deflü sihr-i mutlak olsa eş'ar Kelam-ı mu'ciz olur virür ebrar	933	İdüp üstad ya'ni san'at-ı izhar Bunuñ kılmuş taşını ayine-var	1626
Ne oddan yile vardı dud-manlar Ne sudan sile gitdi hak-danlar	906	Şeh-i danaye ruşendür bu esrar Ki ehl-i dil durur evlad u ebrar	830	Dilüñ dürc idem dirseñ güherdar Bu dürc ser-be-ser guş ol sadef var	4974
Yatup o gice bu hal üzre anlar Olundu nale vü ah u figanlar	3372	Pes andan sofrı ol Dana-yı esrar Nevaziş gösterüp Ferhada tekrar	1841	Dilerseñ Lami'i olmak güher-dar Şikayet agzını bend it sadef-var	2945

Belüm devran büküp manend-i pür-kar 'Asa yile kadimdir lamelif-var 1479	İrüp o gam saraya valih-i zar Girüp kapuyı fi'l-hal itdi divar 4789	Muhassal o garib ü biges ü yar Kılup gam şerhlerinde canını zar 4142
Kurulmuş bir füsün bir germ-i bazar Ki Adem kırışur mur u milh var 1228	Tamam ol dem 'ıyan olur bu esrar Tecelli birle canını ola envar 5018	Okur Ferhadiçün aşfite güftar Hired ehline dir divane-i zar 3648
Çü oldı Zülfikar ıssına gam var Hevaricdir hevadır kıl 'Ali var 243	Yetür bir hare salmında güher var Güneş gibi vücudu gark-i envar 4776	Bu yafelik Şirin-i dil-efkar Olurdu giceler ta subha dek zar 3031
Men içün kıldı mah Ermeni zar Çekem bir niçe sagar Ermeni-var 2761	Didi Behram ey Dana-yı esrar Diltâden berk urur gün gibi envar 4953	Atafı ger yine dirse ey beradar Yi sen ogluma kalsun dime gel zar 1966
Feza mülkinde bir dem demleri var Beka mülkinde hoş 'alemleri var 4858	'İnayet aym birle zerreye ger Nazar kılca olur Hurşid-i envar 752	Mekânı bilmezem ki olan taleb-kar Nişanı yok ki teftiş eyleyem zar 2454
Henüz açılmamışdı hüsne bazar Nikab içreldi meh-rular peri-var	İçinden çıkı bir ferhunde didar Elinde defter ü kılki pür-envar 4035	Pes andan irüp o heyli-i hevadar Götürdiler am o hakdan zar 4782
Cihan kim gicesi vü gündüzi var Hakikat güzleştü iki yûzi var 601	Ruhunda gerçikim gamdan eser var Veli mihriye cam tolmış envar 4020	Bu resme eyleriken maha güftar Yanarken şem'-veş göynüklerin zar 4033
Ki görsem anuñ içün zerre azar Dönem na-mihr üstine felek-var 3554	Geüp Banıyı kıldılar haber-dar Didiler oldu dilber hali düşvar 4165	Çü bitmez aqlamakdan gördiler kar Yıragın gördiler fi'l-hal olup zar 2335
Alup labed atadan feyz-i envar Münevver kıldı ten mülkin felek var 4982	Medar-ı çar-ımsur nokta-i çar O çar tizre döner bu çarh-ı devvar 95	Açup çeşmini ol şah-ı dil-efkar Nazar çep-çevre aslı aqlayup zar 2335
Şeyatin 'adu üstine her bar Rûcum-endazdur hayli melek var 743	Eger söz gevheründen sen haberdar Ne hacet serzeniş senüñle ey yar 3551	Dahi bu kal'a fethidür 'acep kar Ki fikret murg-ı pervazindadır zar 2437
Dönüp pes çarha didi ey sitem-kar Dün ü gün kevâkib bahtıla hem-var 4553	Bihamdillah ki sacık iştiha var Getür nefi varsa bi'smillah ey yar 46	Çü gül gibi degil keff-i direm dar Garibüñi gonçenüñ göñli olur zar 2726
Getür saki kadeh kim bir gamın var Ki o gamdan begayet matenüm var 4462	Çü canım gibi safi meşrebüñi var Reva m ben mükedder olmak ey yar 4125	Didi Banu ki ey gül yüzü dildar Yeter o derdle bülbul-i sıfat zar 4212
Degildir 'ayn-ı 'akla beçe ol dar Halası anda çün hicre sebep var 3827	Evelde dird-i 'ıskufila giriftar Bırakdım Çin ü maşin tahtın ey yar 4379	Kılır bir zer-nişan ayine izhar Ki ulu'l-basar kahur valih u zar 1597
Velikin yolunuzda bir hatar var Ki andan cana çok dürtü hadar var 2258	Ey guşe beguşe isteyen var Can didesin aç senâñledür yar 3286	Görüp Ferhaddan bu hali tüccar Dökükdiler ayagına kamu zar 2699
Yüzünde şad-manlıktan eser var Sözünden aflanır kim hoş haber var 4173	Geüp Banıyı kıldılar haberdar Didiler dün gün olsun devletüñi yar 3451	Füsün ger gördükim germ oldı bazar Yine izhar idüp derdile azar 3721
Teninden oldı çün ol su güher-dar Zaya virdi safasından kamer var 2093	Geüp gül gibi her bir hare gam-har Olasın şem'-i cem' bezm-i agyar 4140	Diriga hicr-i yaran-ı vefadar Urupdur sineme yüz zahm-ı azar 4365
Ne emrinsiz eşine dest-res var Ne zikrinsiz mu'attal bir nefes var 167	Peri-peyker nazardan tiz-reflar Birisı murg-ı fikret gibi tayyar 559	Üçüncide tılısm-ı bu'l-'acep var Kamu senden bu yirde çokdur azar 1657
Yahud kubbü'n-nebat olmuştur emtar Benefşe cem' eyledi meges-var 1439	Afa kim hall ola esrar-ı edvar Olur mu 'ankebut-ı perdede zar 1133	Hisar üzre hücum itdikçe leşker Olurdu canı gayretten pür-azar 3696
Kömek kim zehre peyker bir kızı var Felek olsa hilali boynuzu var 3634	Bulup bu nükteleden canı azar Özin topraga saldı aqladı zar 1557	Dizine kodı başın aqlayup zar Didi ey kısmeti yüz renc ü azar 2966
Bu kuhi kim göürsen çarh-ı girdar Ki dün gün kıldı sağlı canımız var 2799	Gözi gıryan ciger büryan dil-efkar Geüp Hakan ögünde aqladı zar 1700	Çü altınca sipihri oldı seyyar Yısadı müşteri bir germ-i bazar 572
Açar sen nafeden zenc-fir-i zengar Yazar sen suda bi-pür-kar-ı edvar 3939	Bu halet birle pes o iki gam-har Şehab-ayın turup aqlaşdılar zar 4204	Çü bu efsunları guş itdi o zar Cihan u candan oldı cümle bazar 4501

Çeküp bûlbûl gibi dem gam-ı har Bu bustanda ne gül gördi ne gül-zar	3663	'Acem iklimini feth itdi ekser 'Arab mülkin nitke açdı peyamber	424	Zenûfî biri ben ismi ey ogul ger İninme istemezüm dise şu her	4512
Reh-i gül-zardan devr olsa bu har Müeyesserdür mukarrer vasl-ı gül-zar	3559	Teninden zahir olsaydı 'araklar Tutardı can dimagin buy-ı 'anber	375	Dönüp ol şekl dahi kaldırup ser Nisar idüp gözinden dürr-i gevher	2413
Kalem alsa eline har-girdar Olurdu senûfî hara sahn-ı gül-zar	1186	Kimi didi peri rivine beşzer Düttüz seven bihur u 'ud u 'anber	2428	Dahi vakfı durur Banu-yı kişver Ki yokdur bende her-giz meyl-i şevher	3466
N'ola kılşafı kadim rencide ey yar Seherden eylesefi gül-geşt-i gül-zar	3941	Felek rahşına gibi mihr-i enver Ber ü gül-guna o serv ü semenber	2919	Tolup pisteyle hoş senbuse-i ter Leb-i dilber gibi pür şehd ü şeker	3209
Ki ide cam-ı dil kasrın münevver Ola can tal'at-ı ayine münzar	2186	Feramuş ola bifi Hakan u kayser Senûfî vasfı ola dillerde ezber	2310	Kapudan çıkdı hem bir div-i peyker Ne adem ger melekler görse türker	2150
Bu etvarnı din-i tavrını bi-gadr Buyurdu tavr-ı evvel namını sadr	4996	Nigarından yafıa kaldırmayup ser Bu şi'ri eyleridi dilde ezber	2950	Ne görse bir gire eş-şekl-i peyker Yüzünü sahra-i cin görse türker	2011
Tışı kafur içi pür-mest-i 'anber Saba refar bir peyk-i haber ber	4329	Geh eyler Ca'fer-i Tayyar bi-per Geh ider şeh-i dine Haydarı der	151	Mukarrerdür dahi kim şah-ı kişver Salar sabretmeyüp ardınca leşker	2462
Görüp bu hali irdi ol füsün-ger Meşamına virüp daru-yı hoş-ber	3740	Görürler 'alem-i hab içre yek-ser Canan kasrında açılmış sekiz der	4809	İşidüp bu sözi şah-ı dilaver Buyurdu kanda turra cümle leşker	1802
Ki her bir künktür-i şuriyle hem ser Hurucı kelb-i ekberle beraber	1999	Nitekim ruh ider kalb-i münevver Kılur ahval nefes anı mükedder	4948	Heman dem emrider Ferhad-ı safder İnerler atlarından cümle leşker	1792
'Iyar-ı kalbine hurşid-i enver Degildi füs-i ahmerle beraber	3074	Beşinci çarha virdi çün ruhu fer Kodı payine ser-Behram saf-der	571	Gelüp her bir yafıadan fevc fevc er Yıgıldı şeh-i Çin ögine leşker	1739
Hüda çün ruz-ı mahşer ola daver Geda'vü şeh turisidir beraber	819	Veli ol vakt-ı Behram-ı dilaver Şeca'at içre idi bebr-i safder	4832	Seherden yine yir yir kaldırup ser Yerinden turdu o tag gibi leşker	2191
Totalum nefis ü şeytandandır işler Olari kim yaratdı şerre rehber	351	Ser-a-ser serv gibi giydi ahzar Ki tavus cinan olur hüma fer	2915	Gören kirpiklerin saf saf beraber Sanur olmuş mukabil iki leşker	2381
Vücudum topragını kılmaga zer Baña oldu bir ulu paye rehber	614	Zuhura geldi bir gencine-i zer Ki nurı çarha virür gün gibi fer	1929	Ma'el-kıssa bu resme geşt idüp ser Şeh ü Ferhad u Mülk-ara vü leşker	2193
Didiler ey meh-i ferhunde ahter Sa'adet saña yaver baht-ı rehber	3013	Bilürler ruy-ı mir'at görüp ter Ki vardur candan anda şemme'-i fer	2642	Virüp her kısma ziynet nice gevher Kamusi mihr-i ayin mah-peyker	4097
Demiş ki ey ruz-ı baht ıssı dilaver Ola çün Hak saña bu yolda rehber	1922	Felek muhızr melek munzır peri-per Hüma-saye şeref-maye kamer-fer	550	Ol alay içre var bir şah-ı saf-der Güneş gibi semendi şir-peyker	2376
Aña ger hüdhüd oldu ise rehber Senûfî peyküfî durur namus-ı ekber	410	Lebi la'l u dişidür çeşm-i gevher Teni sim ü kohusı misk-i asfer	556	Semenber yasemen ten serv-i kadler Şeker-güftar gül-ruh lale hadler	3227
Veli bu dört içinde dine server Olupdur evvela sadık-ı ekber	405	Çü yaprak dökmek ister bad-ı sarsar O gördi çehresin eyler muzaffer	1119	Tutarlar elde fagfur-ı kadehler Nice fagfur-ı kafur-ı kadehler	1456
Açub tavus-ı ahzer gibi şepher İrşidi na-gehan namus-ı ekber	541	Ser-a-ser bildi bu ahval-i leşker Ki o mazlûmiçün şah itneger	3776	Çü gördüler ki anı eylediler Ne emretidise hazır eylediler	2688
Kalemler uçları rengin çiçekler Zihi sun'ı Hüda Allahu ekber	2407	Fesada peyk ü şerr ü şura rehber Salah emrinde gür ü hayr işe ger	3702	O bezm 'işreti fikreylediler Ne halet olduğun zikreylediler	3377
Bu haletde irüp ser-cümle leşker Cihan toldı figan Allahu ekber	4865	Dahi bu mihnet-i pür-arzum ger İşütse bagrı yanmış mazerüm ger	4600	Çü bi'smilla mecriha didiler Heman derya yüzine yürüdiler	2563
Gelüp urdu zemin-i hizmete ser Nekim dedise 'arz itdi o dilber	4767	Sagırın dilleme sayyad-ı derd her Vefa vü rahmi yok cellad-ı derd her	4628	Kitabufidan sabık olur melekler Tutar gölgefi zaririnden felekler	4039

Haya vü 'ilm idi zatı musavver Hayasından utanırdı melekler	429	Her ağaç sanki bir murg idi esfer Dökerti бага salındukça perler	1421	Zemistam yine bir kasr-ı enver Ser-a-ser içi tış ak-ı mermer	1317
Elin nakşeylenmiş parmak çörekler Turur keffin yunup şekker börekler	3214	Döküp dilden nice yüz dürr ü gevher Her üstada ider yüz bifi 'özürler	1338	Anadan gerçi buldı kuvvet ü fer Ataya meyl itdi olmagn ner	4981
Misal-i atlası çarh bad-ı ihtar Zemine sakdılar zerrin döşekler	1425	Zeban idi elümde şir ü neker Ururdu payına ser-tac-verler	1942	Egerçikim hevadır bad-ı sar sar Dil ü can murgı açmaz bi-heva-per	4966
Göründi nefsdan ammarelikler Cihan mülki içün gam-harelikler	4960	Cihan halkla kılmuşdı çaker Ururdu payına ser-tac-verler	1105	İdinem çün[kı] kudret destin efser Açam hüdnüd-sıfat aşkıfıda şehper	10
Kamu çapuk sıvar u mah-peyker Kevakib nakş-ı çarh ayin güzeller	2374	Ma'el-kıssa ser-a-ser pişe-verler Hıta ilinde cümle tişe-verler	1207	Güzer itmez bu yırda şir ü ejder Döker simurg irse bunda şehper	2017
Saçarlardı biri birüne güller İçerlerdi gül-ab amiz-i müller	1388	İderler din yolunda terk-i serler Dimezler ur u nalim tac-ı zerler	837	Kamunufi bend-i kufi-i la'l-i ahmer Dahi her babı hilleyile muharre	2038
Sefa geldüñ kılup nice kademler Şeref virdüñ idüp lntf u keremler	2266	Seher-ayin 'ata kılduñ nefesler Dem-i mühtüñle can bağını besler	328	Mukadder herkez olmaz çün mngayyer Görisedür kamu bir bir mukarrer	1675
Tamam idüp bu ş'i'ri efsunger İdüp bu nameye bifi dürrü fenler	4259	Şunu kim kişverinden yad eyler Bela rahunda eşkin zad eyler	4346	Halil idinseyidüm gayrı hak ger İderdüm didi Bubekri mukarrer	415
Bitirdüm gam sirışkünden çemenler Vefa bağunda zeyn itdüm semenler	710	Dilini derdile avare eyler Vücudın hare-ves bifi pare eyler		Ayak üzere gelüben şah-ı kişver Didikim her ne enürüñ varsa bir ser	2274
Getür saki şarab-ı ruh-ı perver Ki can mülkinden oldı dil-haberler	2760	Ne şeh kim bunları endişe ider Özine 'adl u dadı pişe eyler	909	Vü ger bir pişpei görseydi bi-per Ururdu ayagina rahmile ser	3692
Teninde bi-nevahlıdan eserler Ruhında aşinalıktan haberler	2930	Bilüp bu hali Banu matem eyler Elemnden kameti servin hal eyler	3761	Zemün-i haymeler tutdı ser-a-ser Kuruldı saye-banlar çarha hem-ser	1741
Turup her payede on meh-peyker Eline aldı zerrin ser-teberler	1750	Kıgırdup bendesin ikram eyler Murad-ı hatırın i'lam eyler	668	Olup kas-ı ser-i kısıra-yı kaser Çıkar her kesresinden niçe bifi ser	100
Mühtüvet-kamı imiş o hüner-ver Detil-i şerh olummaz vasfı derler	2893	Ki mühtümanuz diyü suretler eyler Döner mülki yine garetler eyler	3647	Görince huşa geldi cümle leşker Döküldiler ayagina urup ser	1954
Asasından kuy-ı bünyad iderler Der ü divarını abad iderler	1209	Derunun la'lentü pür-'anber eyler Zümürürd ferşe la'lin micmer eyler	159	Riyaset künkürin idinse efser Siyaset erresidür aña bes-ser	104
Tutup ahın şıkaftı seng iderler Kadı göflüne yarufı ceng iderler	2783	Çü mikad içre puladı zer eyler Çıkarup çarh içün pür-ahter eyler	1287	Yine saki elünden sagar-i zer Tolındı bezm gün gibi ser-a-ser	1430
Gemin ehli guluvv-ı 'am iderler Tutup ol şahbazi ram iderler	4419	Gehi soyran-ı kuh-ı deşt eyler Nesim-asa gehi gül-geşt eyler	3406	Kemer-zer came-zer mey-zer kadeh-zer Zer ender zer eger taht-ı ger efser	1423
Tutup yüz Hakka nefy gayr iderler Dil ü can mülkiyetini seyr iderler	619	İdüp 'işret öñice şah u leşker İçildi hun-ı ejder gibi meyler	1967	Yerinden turdı pes o müht-i enver Kodı başına bir nuram efser	2909
Yedi deryayı bir dem muş iderler Okurlar rabb'üz-dini cuş iderler	230	Bu ki beñzer dahi bir niçe sözler Didi zarı idüp güñdi özler	1707	Güneş babında hak ile beraber Sipihre künkürü eyvanı efser	969
Sirışküm hasretinden ey kamer fer Kevakib birbirine göz iderler	4136	Leb-i yakutı oldı la'l-i esfer Sirışki derleri yakut-ı ahmer	2488	Eltüm irmez ki urup payuñla ser Edinem pes muğufı tevzini efser	4297
Müzehebb taclar zerrin kemerler Ser-a-ta-pa zeyin olmuş güherler	1609	Çihil mahzanine tabende gevher Kimi la'l u kimi yakut-ı ahmer	1610	Bilüp bu emri begler didi bir ser İdüp o hevdec zerrin-i efser	4774
Olur kim her nefes zahmet ekerler Beladur hasılı zahmet çekerler	4421	Sır-ı dem hake ne çarhu beraber Okurdum kursı mehri fuls-i ahmer	649	Diriga kim ne yelgin var ü lenger Felek fülki gibi bahtum nigun-ser	4917

Kılup eyvanım keyvane hemser Buruc ayın urup kenktürden efser	3050	Dili bi-rahm ahun bağı mermer Sebat u mihri yok çarh-ı bed-ahter	4516	Götürdi hab-gahundan güneş-ser Felekler çehresi oldu münevver	3374
Görüp bu cür'eti Hakan u leşker Revan 'azm itdiler ardınca yek-ser	1881	Rikabınca hezaran mah-peyker Kamer devrinde güya hayl-ahter	1222	Bu şesder kasra açub revzen-i zer Saray-ı 'alemi eyler münevver	148
Çün urdu şah-ı haver hakdan ser Yudi 'alem yüzün nurıla yek-ser	2871	Fusun itse ruhame ol fusun-ger Felek gibi ider 'arzı pür-ahter	1189	Gelüp fenninde her şuh-ı sühan-ver Su'al-i şüpheler 'arz itdi yer yer	3239
Cihan içre ne deflüt varsa peyker Safia o göz göre 'arz ola yek-ser	2322	Nazar idüp aña Ferhad-ı safder Didi ey kahraman çarh u ahter	4062	Veli her gün Mihm Banu mukarrer Nisar eyledi varup başına zer	3028
Yüz urup hake didi ol hünere-ver Ki ey payeyle gevher cümle yek-ser	3068	Nekim varsa o kal'a üzre peyker Dökiltür yire barudan çü ahter	2136	Sıgayup sa'idin saki güzeller Alurlar ellerine münfec-i zer	1457
Gelüp at arkasına han u leşker Revan 'azm itdiler maksud-ı yek-ser	2072	İdelden devr işbu çarh-ı ahter Kimesne görmedi bu resme duhter	3420	Didi işidicek Şiruye bir ser Hezain açdı dökdi sim ile zer	4874
Mübarek başı tensüz idüp ezber Tamam itdi Kelamullahı yek-ser	432	Kelim-assaid-i beyzañı göster Mesihadan dem-i ihyafı göster	672	Cemal-i kasra virdi zib ü ziver Geytirdi hur 'Adene hülle-i zer	3056
Getür saki kını şol cam-ı hoş-ber Unudam dag mı devran-ı yek-ser	3763	Tuyur üstine açup bal-ı şehper Bulutlar gibi olmuş saye-küster	4778	Görüp meydan yırığın şah-ı haver Tutup zer-tig-i kalkan giydi magzer	3616
Kalem kılmuş dilin gamdan düpeyker Sipihri eylemiş hayret nigunser	4001	Bafla ol can-ı gayıbdan nişan ver Ten-i dil-hastama gül taze can ver	4211	Nice ateş 'akik-i taba beñzer Ruhu bag-ı gül-i sir-aba beñzer	1461
Eger biñ yıl ola 'unum mukadder Degil şükri bu ihsan-ı müyesser	2666	Süvar oldı heman Ferhad-ı safder Sanasın şire-bend-i mihri haver	1879	Bu bir elmas-i ateş-taba beñzer Bağrlar dilümde tiz-aba beñzer	1243
Riyaz-ı gülşen fersude beñzer Direhti sidre nehri ab-ı kevser	2751	Bu halet içre o hurşid-i enver Segirdürken su yanınca tekaver	3133	Nice leşker akuşda duda beñzer Demür içinde pinhan oda beñzer	1740
Ne hem sanduk-ı simadur mücevher İçü yüz cam-ı cem biñ tac-ı kayser	1593	İşitdükde anı dara-yı daver Gazabdan itmedi o söze yaver	3507	Musavver cismi Ru'hullaha beñzer Sa'adet tahtı üzre şaha beñzer	2103
Ne kişver bahr u bir feth oldı yek-ser Kodu payine ser-kisra-yı kayser	1766	Muradum buña behran-ı dilaver Degil تنها dilaver yar-ı yaver	4589	Cemal-i tal'at-ı canana beñzer Münevver kalbe ruşen cana beñzer	2166
Seher yili gibi çaptık güzeller Nisar-ı bezm iderlerdi gül-i ter	1387	Ki Yunan mülki ol ferhunde kişver Ki hikmet birle buldı zib ü ziver	1650	Heva üzre bela migine beñzer Yire inmiş kaza tigma beñzer	1653
Nice kan hadd-ı imkandan füzun-ter Ne takdir eylesen andan füzun-ter	970	Mecazi 'ışkdur şem'-i münevver Hakiki 'ışkdur hurşid-i enver	2301	Zülali çeşme-i hayvana beñzer Ziyası meş'el-i sultana beñzer	2076
Yarup bu can hasta dilde bir bela yeter	2954	Ger itmezseñ göñülde bafla yaver Keremden tañrufiçün ey sühan-ver	3664	O gördi menzil içre var bir ejder Ne ejder heykel-i gerduna beñzer	1655
Bir dem lebüt sorarsa aña hun-beha yeter	2955	Karnusın tutnayıp bir çüpe hem-ser Gülüp başını saldı o hünere-ver	3776	İki zülfi iki zünnara beñzer Ya muglardur taparlar nara beñzer	2383
Sayen iki cihane şeref ey hüma yeter	2953	Bakup gördi cihan olmuş münevver Eser subhuñ nesimi ruh-perver	2847	İki bazuları billura beñzer Hatasın boynuma sal nura beñzer	2404
İkbal-i tac başuma o hak-pa yeter	2952	Bütürğ Ümid idüp dilden du'alar Didi ey hükme-ran heft-i kişver	3887	Yürise her biri sad-paye beñzer Niçe sad-paye ejderhaya beñzer	2554
Ey mah-ı hüsn-i canuma mihruñ ziya yeter Hakim zer itmege nazaruñ kinya yeter	2951	Ki benden şah ayagina urup ser İt ey pad-şah heft-i kişver	4754	Mühella bir güherdür mihre beñzer Ulu tiryakdür pa zehre beñzer	2248
Cihan defterleri olursa ebter Olar tasl'ul-hitabuñ halka defter	383	O havzı eyleyüp ayine manzar Ser-a-ser devrini kıldı musavver	3053	Sadefde dürr-i encüm çeñre beñzer Felek sandukı içre mihre beñzer	1634

Nazarda heykel Elburza beñzer Elinde tişesi var gürze beñzer	2931	Etibba çün kelamın kıldı takrir Kabul itdi şeh-enşah anı bir bir	2532	Ne deflû istesem nakd-i cevahir Elüm sundukça vir bi-had-i vafir	25
Göründi niçe gündən sahil-i bahr Kodu ibram-ı cerri sayıl-i bahr	2704	Geñüp Hakan öğünde kıldı takrir Beyan itdi çar erkamı bir bir	1325	Çü merd-i mülk hadisi oldı ahır Revan hun çekdüler bi-hadd u vafir	3196
Ki devran halidür ki lutfına kahr فان الريح والخضران في البحر	2658	Tokuz eflaki itdi anda tasvir Rasad ecramını nakş itdi bir bir	3051	Buyurdı urdular Şapura zencir Bulup o yirde bir zindan-ı dil-gir	4431
Bunı ruşen bilür kim Hüsrev-i dehr Hakufüdür her ne varsa lutf eger kahr	844	Bizüm ahvalimüz büfa oldı takrir Beyan it kıssañı sen dahi bir bir	2655	Cihan-bahş u cihan-dar u cihan-gir Güneş gibi fıruğı asman-gir	736
Çü çıkdı kal'adan o serv-i gül-çehr Felekden tali' oldı kuyıya mehr	4707	İdüp pür-tab oda demrenlü bir tir Ki çarñuñı yedi kalkanın kılur bir	1907	Olup ol kıssalardan hisse vafir Bu 'ilmi hasıl ide evvel ahır	904
Hamel tahvilüm idüp mihr-i gül çehr Cihan baguna yüz gül açdı ol mehr	1359	İrer her güşeden yüz ahının tir Eger bifi canuñı olursa komaz bir	2138	Adı Ferhad ola danışda mahir Sa'adet pertevi ruyında bahir	1825
Kılup ehl-i vefa-i mazhar-ı kahr Sunan cam-ı cefadan dem-be-dem zehr	4267	Geçüp zer hülle ter meşkiye tahrir Yazup hüccet kılur enva'ı ta'bir	4353	İdüp her lahza bi-had mihr-i zahir Nisar eylerdi ki gül geh cevahir	1391
Hata didüm ki vardır hicrden bahr Döküp tiryakı toldur sagarum zehr	4154	Eger bu tir olmaz ise hedef-gir Kılalum dahi bundan özge tedbir	4460	Ser-a-ta-pa görür üstad-ı mahir O nazmı eylemiş silk-i cevahir	664
Vefasızdur bilürsen gülşen-i dehr Vir o yerñü gamı sunmazdan öfi zehr	4705	Han itimadı ey şah-ı cihan-gir Olummaz Tahirı takdirine tedbir	4593	Cihan burcın idüp bir nümum zahir Sühan dürcine toldurdum cevahir	704
Başa hod saki-i devran-ı pür-kahr Nice kez sunmuşıdı şerbet-i zehr	4532	Ne kim alnuma yazdı kıl-kı takdir Başa yokdur anı tagyire tedbir	1680	Şu deflû saçı saçdular ki her yir Felek manend oldı pür cevahir	4711
Döntüp diridikim ey zehr-i pür-kahr Kömek şekker dehanım itmedüñi zehr	4531	Ezelden her ne kim itdiyse takdir Ebed tagyire yokdur anı tedbir	4344	Didi müzd olsun ey o şad-ı mahir Senüñi payuñı tozına bu cevahir	2942
Yakın bilmişdi kimbu dehr-i pür-kahr Katup cam-ı hayata 'akıbet zehr	3392	Komayup cedd-i cehd emrinde taksir Alup keştiye kılduk hüsn-i tedbir	2654	Didiler aña ki ey 'alemde nadir Vilayet nurı ruhsarufıda zahir	3969
Budur söz hasılı kim o kamer-çihir Ki salmış dehr içine pertev-i mihr	3500	Zebuniken elñüde ejder ü şir 'Acep olduñ bir ahu çeşme nahcir	2972	Didi üstada <ki> ey fenninde mahir Nola itseñ bu razı başa zahir	1261
Girerler içeri mesrur-ı hatır Göñül yetise nitekim hevadır	2224	Olup divane gibi bend-i zencir Sanasın ejder itmiş şir-i hencir	3759	Güneş la'l-i Bedeşşan gibi bahir Ser-i kuhsar üzre oldı zahir	1274
Zemini sakin idüp çarñı dayır Nücumı sair eyler kutbı hayır	144	Aña karşı gelür ağzın açup şir Lisan-ı halle dön git ger ü dir	2122	Bu söz Bercis ile olmadan ahır Yedinci gökde bir pir oldı zahir	3969
Çeküp toldurmuş anı safia nazır Turup göğsin girüp merdane hazır	2131	Ki Hakan her nice kim kıldı tedbir Muvafık gelmedi tadbire takdir	1475	Hakayık cümle i'raz u cevahir Aña olmuşıdı gün gibi zahir	1080
İrüşdi mahzen-i maksuda ahır Buyurdı itdiler sandukı hazır	2351	Ola 'aciz içinde ehl-i tedbir Göriser sen anı kim yazdı takdir	2324	Tarik-i 'ışk ihfasında mahir Bu resme 'ışk sırrın kıldı zahir	2476
Turup 'ayn'ül-hayat üstine hazır O canuñı makdemine oldı nazır	3078	Kılurdı her biri bir nev'-i ta'bir Yoğudı çün vukuf hükmi-i takdir	1077	Değil hacet cihan halimi tasvir Civamsuñi nola 'akluñ durur pir	945
Olup hatemleyin o bahr-ı dair Nikin gibi düşüpdür bu Cezair	2527	Görürler ıssı itmez fikr-i tedbir Olurlar çarñuñı emr-i takdir	2589	İdüp Şirini gül-gun üzre tasvir Öñünde havz-ı cuyu kıldı tahrir	3052
Nekim Hak eylemişdür halka takdir Bu göz görse görünür cümle bir bir	1645	Velikin böyle imiş emr-i kader Şehid itmek anı ahır o kafir	4588	İrüp her yañıdan avaz-ı zencir Nevalar göterüp eylerdi tahrir	3777
		Var etrafında bi-had gar-ı dil-gir San olmuş tire-canlıkda hemafir	2201	İdüp her harf-ı levh-i dilde tahrir Kılurdı gün gibi üstada takrir	1066

Gerek kem itmeyem bu işde taksir Bentüm halum kılasım Hana takrir	1687	Takarlar boynuna şirane zencir Komazlar sürmedüf ejder gibi yir	3755	Bafla hak-i rahmü kim kimiyadur Ki 'alem genci çeşmümde hebadur	3069
Bu mihnet şerhin ol kim itdi tahrir Bize bu resme kıssa kıldı takrir	1668	İdüp her birine enva'-i tedbir Açup çeşmini hoşe geldi yir yir	2611	Seher gencine-i sıdk u safadur Seher ayine-i nur-ı Hüdadur	2850
Kamusın zabt idüp bi-heyl ü tagyir Gelüp Pervize itdi anı takrir	3668	Kamu erkanı da'vet itdi bir yir Oturdular işaret kıldı bir yir	1508	Hususa kim garib-i bi-nevadur Vatandan devr ehlinden cüdadur	2725
Ki gökden igne düşse yogudı yir Ser-i merdümünden artuk cay-ı takrir	3061	Felek sakfına her keşti urup tir Meger pür-ruzm itdi çarh yir yir	2599	Kuduret 'alemi derd ü beladur Bafla ol cam sun kim pür-safadur	3513
Kabarmaz meskenin iderse terk şir Çü bebr-i safder itdi bişede sir	1547	Muradından ki itdüm hüsni ta'bir Gehi gösterdüm üslubmda tagyir	708	Dil-i mir'at-ı enver-i Hüdadur Anufiçün cam pür-sıdk u safadur	3655
Didi başufla yagar tir ü şemşir Didi barandan olur teşneler sir	3804	Kılan tafsil-i erkan ide takrir Hatasın idesin lutfile tagyir	3493	Kamu tedbir-i ilham Hüdadur Müşiri ray-ı ruh-ı Mustafadur	746
Şukuhmdan gelüp Pervize tagyir Dil ü canına itdi 'ışk-ı te'sir	3778	Ne deflü itdilerse hüsni tedbir O halet olmadı fi'l-cümle tagyir	2434	Zehab it aña kim emr-i Hüdadur Reh-i ashab u kul Mustafadur	913
Takup şirane gerdanına zencir Yogudı kayd-ı bend emrinde taksir	3910	Ki ey ruşen mihad u pak tedbir Bilür tapuflı ki yok takdire tagyir	1672	Demüfiden hasta canlar pür-safadur Kelamufi cümle kanun-ı şifadur	395
Nevası nagme-i 'uşşaka tahrir Sadası günbed-i eflake taksir	4226	İderdi ruz u şep bir işe tedbir Veli hükmi-kaza olmazdı tagyir	1149	Yedinde Musi-i cammın 'asadur Veli Firavn-i nefse ejdehadur	72
İden bu kıssa-i Şirini takrir Bu resme ezdi sözde şehdile şir	2921	Veli bilmezdi kim çün kilik-i takdir Ne kim yazduysa yok imkan tagyir	1003	Gımasıdur 'ına bali beladur Ne ikbali ki vardur la-bekadur	4635
Heman hakandan alup mal-ı vafir Olur esbab-i cem'ine mübaşir	1161	Okurlar adını o 'alemtüf emr İrürmez aña fikret-i zeyd eger 'ömr 5009		Bir cur'ası biñ hayat-ı 'alem Bilsem bu ne çeşme-i bekadur	3278
Kabul itdi içinden o cihangir Heman bir dem kemanile niçe tir	2690	Meyanında yapılmış bir 'acep kasr Geçürmüş çarh-ı takı gibi çok kasr	1997	Yolumda divdütr ger ejdehadur Tılısım içre ger yüzbiñ beladur	1692
Getür saki bafla cam-ı fena vir Arasın kesme çekdikce yine vir	4884	Cemal-i yarı anda gün gibi gör O şem'a canufi pervane-veş ur	2285	Bu söz birle yine Hakan u destur Tereddüf kıldılar bi-hadd u ma'dur	1717
Gider gam jengini [dilden] safa vir Bafla ayine-i 'alem-nüma vir	5	Kalup dem-beste bu ahvale Şapur Didikim kanda 'azm itdi o mehcür	3004	Yanında güneş serab bi-nem Saki bu ne od sıfatlu madur	3279
Beyan ile nedür bu emre tedbir Bafla bu yirde yol gösterdi vir	4446	İrüşdi derdle dil-hasta Şapur Bakup gördi yetür o zar u mehcür	4239	Yarab bu ne cam-ı pür safadur Kim ayine-i Hüda-nümadur	3278
Bafla oldı işaret şöyle zahir Ki olam <bu> türbe üstinde mücavir	4881	Gam-ı Ferhad idüp amda rencür Nitekim genc na'ima olsa gencür	1148	Tozuñi 'alem gözine tutiyadur Dilüf ayine-i kiti-nümadur	805
Meger kim nakş-bendi kilik-i takdir Kılup insanı bir çub üzre tasvir	2639	Görüp ol halin anufi şah u destur Bu gamdan oldular yanınca rencür	2508	Aña ger hazır idersen nevadur Ki her engüştü bir mu'ciz nümadur	2886
Ne suret kim kılurdu Mani tahrir İderdi taşda Ferhad anı tasvir	1296	Pes idüp ol garib ü zar-ı mehcür Firak u kurbet ü derdle rencür	4564	'Umman-ı muhiti katre saymaz Bir bahrile canum aşınadur	3281
İdüp ki hüsni-etvarını takrir Kılup ki 'ışk esrarını tasvir	2739	Meger yatmışdı bir taş üzre Şapur Dilin kılmuşdı gaflet habı rencür	3742	Vefa 'azminde cem'-i aşınadur Safa bezminde şem'-i ruşenadur	2573
Kim eyler 'anber ü saray-ı takrir Ki olmuşdur ayıklanup kara yir	1614	Bulup ol tire ca Sokratdan nur Nitekim müsteriden şam-ı deycür	1782	Heva gül-zarı nefse dil-güşadur Heva ruha semend-i bad-padur	4967
Eger bir demle kulşa kasd-ı tevfir Heva-i bahır ider bahrı kara yir	2580	Egerçi sahib-i tac u kabadur Vücudı methar-ı al-ı abadur	630	Bir dergehe urmuşam yüzüm kim Başlar eşigünde hak-padur	3283

Bir noktaya bağlıdır göñül kim Her 'nkdesi bifi kerre güşadur	3282	Cemal-i hakda halar kim sebakdur Behişt-i heşt öñünde bir varakdur	85	Birinde ejdeha-i can-sitandur Dimi pür-dudu vü ateş-feşandur	1828
Vücudum lehvdür karum hevadur Sücudum sehvdür virdüm hatadur	344	Didi bu 'ıskı terki hıbrakdur Didi bu şive 'aşıkdan yırakdur	3798	Didi Banu ki o meh natırvandur Güneş gibi ruh-ı zerdı nişandur	4742
Can u dil iken makamı ey dost Haricde seni talep hatadur	3285	Bu halet çünkü Ferhadında yokdur Bu noksan ol kemal ehline çokdur	1497	Vilayet bustan şeh bagbandur Siyaset nar-ı lutf-ı ab-revandur	838
Öğünmek şa'ire gerçi revadur İkin ger meh ola söz bad-hevadur	722	Egerçi gussamıñı payanı yokdur Anı şerh itmeñtññ imkamı yokdur	4201	Hal-i dil 'arz içün kapıñı Yüz şır yu kan başım revandur	3348
Hem anı halka demek nar-ı vadur Bu odı uçuran ehl-i hevadur	4930	Vü ger yok didiye tafirı tanıkdur Baña bu rah-ı gamda dönme yokdur	1691	Bi'hamdullah ki oglum nev-civandur Hiredmed ü kerim ü pehlivandur	1482
Mübarek hırzdur 'ala du'adur Ne maksudiñın okımsa revadur	2314	Cihan şamunda ger bir ayı kemdür Güneş çünkim tulu' itdi ne gamdur	1545	Hata didüm ruh-ı mir'at-ı candur Sevad-ı çeşm-i halk anda 'ıyandur	2389
Anuñ bela degül adı beladur Diyar-ı hatt-ı hüsn istevadur	2402	Şeb-i firkat egerçi pür elemdür Çü ruzdur vasl ire andan ne gamdur	1813	Velikin sarıma bu rahıñı yabandur Beyanum nükte-i keşf-i 'ıyandur	4976
Sevadı gerçi pür neşv-i nımadur Velikin rahı derbend ü kayadur	1797	Muhabbet saykalı bazar-ı gamdur Muhabbet sahne-i jengar-ı gamdur	2295	İkinci müsteric ab-ı revandur Kimi te'vildür kimi 'ıyandur	4938
Bir zerre gubar-ı hak rahı Çeşm-i dil ü cana tutıyadur	3284	Ki 'alem didiğññ ayn-ı elemdür Çek andan el serapa nakş-ı gamdur	4634	Gubar-ı rahıñı ol mir'at-ı candur Ki anda suret-i 'alem 'ıyandur	1625
İkisi dahi kalbe kimiyadur Dil ü can didesine tutıyadur	2300	Cemal ü hüsnı san bag-ı iremdür Yahud manende-i beytñ'l-haramdur	1323	Ol suret-i canıñı bi-nışandur Gün gibi yüzññde hoş 'ıyandur	3346
Ki her çengal-i şekl-i ejdehadur Ecel tonın biçer kaz-ı kazadur	2582	Ne deflñ 'akl-ı piri zü fñnundur Heves etfal-ı destine zebandur	1272	Zenahdanı ki babilen nişandur Göñül murgına simin aşıyandur	2399
İmam-ı çar-ı min şir-i Hüdadur Emir-i din 'Alı'ül-Murtazadur	436	Bu karuñı ahırı didi 'ıyandur Ya Mecnunluk durur ya terk-i candur	4720	Bu rahıñı evveli çün terk-i candur Soñun fikreylemek bi-had ziyandur	2841
Nekim var hayr u şer hükmi kazadur Kazanıñı çaresi kıldan rızadur	4595	Nekim mestur-ı levh-i as-mandur Anuñ ruşen dilinde nakd-ı candur	628	Tutduñısa bu dürr içün sadef guş Yum gözññı kim ziyan u ziyandur	3352
Ki şaha her ne kim hükmi kazadur Anuñdur na-teslim ü rızadur	1709	Gözññ aç dehr içi bir gül-sitandur Hezaran bülbülü var bu cihandur	724	Şafak dem-beste-i reng-i lebññdür Meh-i nutuk-dar gabgabıñdır	4129
Çü her yirde karını 'avn-ı rabdur İkinci feth-i iklimi 'arabdur	765	Her dem gözñññ gamıñıñı ey şem' Mey gibi kabagı tolu kandur	3350	Didi Şiruye kim ferman anuñdur Nedir ten belki nakd-ı can anuñdur	4768
İki gözler cehennem ocagıdır Geffizler kir ü katran ırmagıdır	1894	Mesihññı yiri gerçi asmandur Safıa menzil feza-yı la-mekandur	393	Muti'uz hükmine ferman anuñdur Cihanıñı şahıdır ihsan anuñdur	3491
İşñm 'işretde bezm aralığıdır Feragat birle bi-pehlevanlığıdır	1584	Ey Lami'i hak olup bu lebde Urbanına ser-şeref hümandur	2791	Cihan maksudına maksad tapuñdur Safa ashabına merkad kapuñdur	4118
Hired ehline ray-ı reh-nümundur Aña mecnu-ı din ehl-i cñnundur	3650	Gelse bozuma 'acep midür yar Hasiyyet-i tab'-ı za'ferandur	3349	Ki dilber intizar içre kalupdur Nihadın ser-be-ser fikrññ alupdur	4326
Fütuñ ebvabına miftah-ı Hakdur Sa'adet beytine misbah-ı Hakdur	2296	Hususa şah-ı devran nüktedandur Fesahat mülkine sahib-kırandur	727	Dilñm seng-i cefadan kan toluğdur Reh-i hasretde çeşmñm dud olupdur	4366
Fütuñ ebvabına miftah-ı hakdur Sa'adet şem'idür misbah-ı hakdur	2851	Ki bu kişverde kim misl ü canandur Bu gün bir 'ismet ehl hükmi randur	3345	Mukaddem safıa bu meşruh olupdur Ata kalupdur aña ruh olupdur	4978
Sa'adet subhıdır misbah-ı Hakdur Letafet bagıdır gülden tabakdur	2387	Cürüm çoğ ise ne gamdur ey dost Lutfıñı dahi bahr-ı bi-gñrandur	3347	Diriga kadr-i gevher hak olupdur Ki her heccar bir hekkak olupdur	2944

Saray-ı kalbûfîe carub olupdur Cihan bu savlecan top olupdur	245	Dil-i 'alem meger olmuşdı mahrur Ki içtirdi dehre maverdile kafur	2094	Cemal-i gül-sitan gayret-i hur Behişt-i tal'atı نور علي نور	717
Sırum şahî ki pîr-izhar olupdur 'İnadan gerdenümde bar olupdur	1525	Olurken bu behişt-i kasa manzur Meger kim anda kalmuş 'ayn-ı hur	2162	Görüp bu haleti Şirin pîr-şur Didi ey hak-pay-ı çeşmüne nur	4675
Gamufidan muy-ı cism-i har olupdur Münjem çeşmünde çün mismar olupdur	4134	Sevadî gevher ayin gurre-i nur Nihadî 'işret-engiz turre-i hur	4397	Didikim yüz sürüp Ferhad-ı mehur Umar hak rehîliden çeşmine nur	4335
Ki suret kasr-ı ma'na leb olupdur Nedür kasrı şu kim lebbi bulupdur	4990	Şeh-i huban virüp anlara destur Bu cennet bezne hazırladı ol hur	3228	Pes açup gördi kim o levh-i mestur Ma'arif birle pîr her safha-i nur	4260
Direht-i 'adle kim devlet-i sümêrdür Sirişk-i ayn-ı 'alem pîr-zarardur	818	O cennetler güneşden olsa pîr-nur Kıhurdı seyrenine perdeden hur	1335	Sevad-ı hatlarımı turre-i hur Beyaz-ı hadlerinüfî gurre-i nur	930
Ne bu 'aşık gibi ferzane vardur Ne Şirin gibi bir canane vardur	3416	Ki şimdi hüsnile 'alemden meşhur Olupdur ravza-i Ertmende bir hur	3399	Bürünür makne'in çün şam-ı deycur Kara kıguya betdi ruz-ı Pîr nur	4478
Fenannüf dahi fer'-i vaşlı vardur Güzafın sanma hıms u fashı vardur	279	Bürudet virdügince ya'ni kafur Olurlar bir iki ateşle mahrur	1459	Alup yüz lufîle teşrif-i destur Sa'adet hanesin zeyn itdi o nur	4907
İmâret kim kavi bünyanı vardur Cihan mülkûfide dört erkânı vardur	826	Revanum söyle kıl mihriñle pîr-nur Ki subh-ayin olam dehr içre meşhur	6	Gettirdi aftaba ruzdan hur Felek deşinde ta ol çeşme-i nur	1027
Bu rüyanüf dahi üç hali vardur Muratub üze hall-i kamî vardur	4936	Sürud-ı cenge aheng eyleyüp sur Kıyamet kopdı 'alem oldı meşhur	3681	Görüp Hakan dahi oğlanı mesrur Tolar camı safa göfli gözi nur	2059
Ki hab ahkamına esrar vardur Misal iklimine etvar vardur	4924	Ki derd-i 'ışkile Ferhad-ı mehur Cihan içinde oldı çünki meşhur	4825	Dahi zer eşk-i la'l u saçı kafur Yanar bir şem'-i kafurdur ol nur	2231
Cemalinden muradum bir nazardur Güneşdür zerreden aña ne zardur	2864	Nitekim tag içinde gün tolmur Sevad-ı şehre gün gibi yunlur	1267	Hezaran ziyetile niçe biñ hur Çıkup her bir kapudan saçdılar nur	578
O meh-rudan muradı bir nazardur Nazar kim pak ola andan ne zardur	3662	Tarık-ı mihr-banlık böyle mi olur Bu yolda can-feşanlık böyle mi olur	4209	Suyı kevser şarabı hak-ı kafur Fezası sahn-ı cennet gibi pîr-nur	1799
Sadeñde sabrile baran olurdur Güherden sabr-ı birle kan olurdur	2471	Veli hicrûfî idildin canuma zur Beni şir-i ner iken eyledi mur	4376	Beyan itseñ keremden olmayadur Nedür bu nefis-i kalb ü ruh-ı pîr-nur	4954
Bu çar-ayan hakikat bir güherdür Hemin 'ayn-ı 'ala 'ayn-ı 'umurdur	460	Vü ger bir taş uçursam eyleyüp zur Çü ser-giran-ı 'alem çü ser-nur	3564	Çü şeb-müşkine saçdı subh-ı kafur San urdı Ehrimen enfâs pîr-nur	1971
Tevarih-i cihan kim pîr-kıasadur Dil-i danaye Ser-ta-ser hisasdur	848	Kapısında çü hakan u çü fagfur Öğünde şahları temur-veş mur	754	Kelâmı anlarufî manzum u meşur Cevahirdür güneş gibi virür nur	929
Başıa her dem çü hicran tig-i keştür Düşürüp tig ölmek belki hoşdur	4068	Alur ahır haber ol can-ı pîr-nur Ki bugün içre var bir dir-i ma'mur	4896	İcazet oldı girdi hande Şapur Yer öpdî baş koyup ferhunde Şapur	4176
Bu iş dervişlikde hoş sıfatdur Veli şehlikde na-hoş hasitdur	1487	Görürler karşuda bir şu'le-i nur Ziya cü pertevinden beyt-i ma'mur	2225	Çün o şem'-i vefada kalmadı nur İrüp pervane-veş üstine Şapur	2965
Egerçi pîr-hünerdür mah-rudur Ne 'avretdür ne erdür 'aybı budur	3503	Çü hakan kıldı Mülk-arayı me'mur Binalar itmege bu resme ma'mur	1164	Pes andan söz nikabın açdı Şapur Senalar gevherini saçdı Şapur	2741
Dil-i 'ışkûña hakkile toludur Hezaran 'arş-ı kürsiden uludur	4985	Saçı tıgrası olmuş hüsnâ magrur Yazılmış alnuna نور علي نور	2377	Bu talh eşden çeküp Şirin kıtı şur Arada çare hevah olmuşdı Şapur	2990
İderdi başı gibi nazm-ı pîrdür O derya-derlerinüfî biri yudur	2492	Sevad tırrasım hecletde deycur Beyaz gırtası نور علي نور	531	Bu 'özri itdi çün o zar-ı mehur Çıkardı name esbabını Şapur	4324
Didiler yanuben bu şem'-i pîr-nur Eridi cismi sankim suda kafur	2510				

Didi kim hem demüm Ferhad-ı mehcür Bela vü gam refiki ya'ni Şapur 4171	Bu yafta bi-haber ferzane Şapur Alup ol dil-rübadan yine destur 4417	Felekler 'askerintüfi çadırıdur Melekler nusretintüfi leşkeridür 741
Çü etvar-ı hiredden candur dur Olur andan ne sadır olsa magrur 3606	Tutuñ bu işde ben pür derd-i magrur Ki virdüm işbu günden seyre destur 4880	Hemişe terk-i suret işleridür 'Azimetle emel cünbişleridür 621
Yedi derya gam şevkiyle yer şur Tokuz çarh ateş-i 'ışkıyla mahrur 720	Yoğıdı bir 'alim yanında mestur Kamu-esrar ögünde levh-i mestur 1051	Felek firuze-i engüsteridür Kevakib efser-i gevherleridür 757
Didi bir görmekile hüsnüfi ey nur Gamufi narile canum aldı mahrur 4746	Keremden her günahum olmaga dur Olursa zeyl-i 'avfıfi birle mestur 4552	Neden çıkdı ne dürcüfi gevheridür Neden togdı ne burcuñi ahteridür 3414
Betalet kişiyi betden çıkarur Er olan etnegin taşdan çıkarur 1250	Ne hükmi sikkesinde var tagayyür Ne mülki 'arsası olur tasavvur 166	O Nübüvvet bahrinüfi bu gevheridür Anufi kırk altı bahşinden biridür 4943
Anufi kim göfli gözi ola pür-nur Beni tutar bu iş içinde magrur 1683	Bu talh işi görüp Şirin pür-şur Derunundan muhabbet eyledi zur 3359	Güneş bu kadrle hak-deridür Cibini togluma bir hakiridür 891
Bu fermamı bilüp Ferhad mehcür Gehi mahzım gehi oldu mesrur 3080	Kazup tig ile etrafım dest ur Koparası pençenile eyleyüp zur 1927	Şeh-i encüm kemine bendesidür Hilal-i çarh ser-efkendesidür 2792
İdüp şeh-zade ejderhai makhur İrüşdi devletile şad u mesrur 1956	Kılup her beytimi halince ma'mur Tamam idüp kusurı ola ma'zur 5028	Kerem menzillerintüfi eşmesidür Melek mülkünde rahmet çeşmesidür 69
Didi ey gün yüzüfiden dideme nur Hazin göflüm cemalüfi birle mesrur 3468	'İlim kıldurma 'alem teng-nadür 'İnanufi çek ki merkeb leng-padür 5041	Cemal-i şem'intüfi pervanesidür Saçı zencirintüfi divanesidür 3008
İşitdi hükmi-i hamı çünki destur Heman turdı yerinden şad mesrur 1351	Yakin oldur ki Banu kar danedür Dahi ol mahir ü bisyar danedür 3433	Sa'adet mihrintüfi ayinesidür Siyadet dürrintüfi gencinesidür 4821
Dahi gün gibi kılsın dehri pür-nur Cemali eylesin afakı mesrur 962	Ki hoş sözler dil ehline tuhafdür Sofunda kişintüfi hayru'l-halefdür 689	Vücudı 'aleme Hak sayesidür Kalal-ı çarh-ı kadrı payesidür 745
Oturdu kürsintüfi yanında Şapur Olup bu ruz-ı bahte canı mesrur 3193	Hem ol mecnun bu işde bi-günahdur Günahsız kane meyl itmek tebeddür 4444	Siyaset şehlugın sermayesidür Seha vü 'afv anufi pirayesidür 813
Alup pes namei ferhunde Şapur Tutup koyuna canı gibi mesrur 4230	Kılub ehline 'alem gün gibidür Nücum-ı çarh aña nahun gibidür 223	Seha-ı mülk ebed sermayesidür Cemal-i saltanat pirayesidür 918
Pes andan el urup koyuna Şapur Çıkardı name-i handan u mesrur 4252	Tapuñ kar-ı 'alem gün gibidür Firavn geçdiyse nola dñn gibidür 847	Veli bi-'akl olan sözümi işidür Nasihat dinlemek 'akıl işidür 1714
Kim o hisn itdi leşker birle mahsur Pür idi matemile anda her sur 4505	Kamusi gonçe gibi pak u mestur Ebed damenlerinden haralidür 3280	Üşir nerre nakış-ı manevidür Tılsım feth-i genc-i hüsvrevidür 2125
Behişt-asa ola her beyti ma'mur Nihadı hur u gulman üzre maksur 1142	Sadev-var eyleyüp guşini pürdür Ki san şebnem düzülmüşdür gülidür 2923	Tapuñ kim 'ışk ilintüfi rehberidür Fütüvvet kişverintüfi Hüsvrevidür 3733
Değil sim-ab belki dürr-i menşur Nice bir hurde-i elmas-ı maksur 1437	Helal-i feth na'li edhemidür Şeb-i nusret-i sinan perçemidür 749	Bu eşya ger za'if ü ger kavidür Hemin ol nur-ı mutlak pertevidür 181
Giderken dara o mazlum-ı mehcür İrüp nusret-i hak olmuş canı mensur 4188	Mecazi 'ışk gerçi ser-seridür Veli 'ışk-ı hakiki ma'beridür 2302	Egerçi sor ta divane rekdür Tarık-ı 'akldan bigane rekdür 3895
İşidüp gerçi Hüsvrev oldu mesrur Veli canına düşdi bahr-veş şur 4650	Hidayet hüdhüdintüfi efseridür Mehüfi tavkı vü mihrin çenberidür 78	Beyan tutileri güya gerekdür Sühan bağında şekker ha gerekdür 688
Velikin gayret-i 'ışk eyleyüp zur Göricek dülberi üzre şer ü şur 3693	Heman bir üstühan üzre deridür Dimez anı gören herkez deridür 2637	Koyup hezl-i cihanı cedd gerekdür Gidülmez yalufüz şedd gerekdür
Sevad-ı mürdemüfide ruhdur nur Zuhurından durur gayetde mestur 5014	Lebi can dürcidür kim içi pürdür Leb-a-leb şehd ü kand ü gevheridür 2394	Sıfat-ı Hakka hep camı' gerekdür Gehi mu'ti vü hem Mani gerekdür 1624

Celali dide düz olmak gerekdir Şu'a'ı sine söz olmak gerekdir	1491	Süleymansın sa'adet Asefidür Cihanı revnakı bezl-i kefidür	912	Çemende serv gerçi hoş seçerdir Ne nef'i varamı çün bi-semerdir	993
Hüner ehli ki candan yigirekdir Nedir mal afa can virmek gerekdir	2901	Gir ü can bezmini avazelendir Dimekten köhne 'ışkı tazelendir	695	Felek evcinde ikil-i kamerdir Çekilmiş çarha mar heft-i serdir	3521
Ki afet kal'ası muhkem gerekdir Anuî esrarı ki mübhem gerekdir	1832	Hutenden kasdımız mülk-i Yemendir Kamımız hayr-hah u mu-i tünendir	2652	Cihana her ki geldi gidiserdir Hüdanuî emrine kul nidiserdir	4606
Bunuî fethine ki ser-ver gerekdir Kuy-ı tali' bülend ahter gerekdir	1643	Didi kim candan bu zarf semindir Deruni hep yagıdır pür semendir	1843	Ne dil kim ma'rifetden pür-hevesdir Afa ba yile sinüî remzi besdir	66
Geda vü saltanat tahtı uzaktır Afa hak üzre menzil hub-ı berkdir	3247	Harir içre iki deste semendir Nihal-i gül ya şah-ı nesterendir	2405	Bu nuruî aslı Hakdan mukte-besdir Dil ehline bu deflü nekte-besdir	4951
Didi görmek anı benden ırakdur Anı görmekten ölmek hü berkdir	4752	Sükun rezmiçün اليقين edir Dil ü can gerdeninde tavk-ı dindir	101	Kana'at kanı çün 'ankaya pesdir Ne derd-i dem ne kayd-ı kafesdir	3535
Cemalinden peri aşuî dildir Görüp cennet ruhun hur-ı hecedir	3403	Şeha her kim 'adu-yı mülk-i dindir Karenüfe seza-yı kahr-ı kindir	841	Ki seyranına diller pür-hevesdir Kabul itmek murad u mütemesdir	630
Bilürsüz yola gitmek pür-haleldir Kılagussuz kuş uçmaz bu meseldir	4888	Şeh oldur kim şî'ar-ı 'ilm ü dindir Zamir-i matla'ı nur-ı yakındır	891	Bu deflü kalb-i ahvalinde besdir Bulur bakısen ol kim ba hevesdir	5006
Ki bi-'ışk ademi efsurde-dildir Nice efsurde belki mürde-dildir	2293	Ki hak tutiya-yı hur-ayındır Cemal efzayı firdevs berindir	615	Ki 'irfan gevheri danaye pesdir Kılam Hak kim batıl hevesdir	2125
Ta'alluk keşti-i derya-yı güldür Ta'alluk paye-bend-i can u dildir	4639	Hıta mülki ki haki müşk-i Çindir Sevad-ı dide-i çarh-ı berindir	965	Başa 'ışkı iki 'alemdede besdir Kalam Hak bu kim batıl hevesdir	1346
Beka eyvanı ki 'ala degildir Hevadisden cihan hali degildir	986	Nesimüî nefha-i huld-ı berindir Şeminüî 'itr-ı saz hur-ı ayındır	3938	Bugün Ferhad ki ol azade-veşdir Ki yokluk badesinden cur'a-geşdir	3653
Dönüp didi niye kim gam degildir Ki 'ışk ehline bir gam kem degildir	2837	Başa gerçi bugün ölmek düğündür Benüm havf itdi kemligün şu gündür	3848	Dilin sevdaya mağlub eylemişdir Özin ol aya mensub eylemişdir	3637
Kıyametdür hele kamet degildir Afa kemdür diyen afet degildir	2403	Egerçi ruz-ı matem turfa gündür Velikin ol buña nisbet düğündür	4141	Ki çarh-ı hükmine ram eylemişdir Bu sözi size 'ilam eylemişdir	3624
Biri evvel du'a-ı ehl-i dildir Ki ol bünyad-ı mülk ab u güldür	827	Didi Şapur afa ferman senüfidür Nedir ten-i bilek nakd can senüfidür	2780	Ki isti'cal-ı şeytan-ı sıfatdur Te'enni ehl-i rahman ma'rifetdir	3897
Egerçi kim fena 'ayn-ı 'ademdir 'Adem hem-saye-i melek kademdir	280	Bu söz dahi 'acepden bu'l-'acepdür Heman diller hıraşına sebedür	3651	Murad-ı can-ı dil peyvendüfüdür Safa-yı sohbet ferzerdüfüdür	3626
Bu melek kim ser-a-ser derd ü gamdur Ne deflü tur ise iki kademdir	2287	Fesahat 'arsasın gül-zar edipdür Cihan bülbüllerini zar edipdür	684	Yüri her dem kusuruî kul tefekkür İdersefi yokluga it tefehhür	725
Anı ref' idicek 'alem benümdür Bu mihr-i 'alem-ara hem benümdür	4725	Nefesler kim nefasetle güherdür Didüm ey nefis niçün hak-derdür	605	Bu işlerden olup canu tahayyür Niçe yüzlerden itdi çok tefekkür	1476
Elinde tişkek abı nedendir Taş içre od gibi tabı nedendir	1242	Eli her cahilüî pür sim ü zerdür Nasib ehl-i dile hun-ı cigerdür	1343	Ey dil andan saña ye mızıl ü behaba mı gelür Yine segirür gözüm o nergis şehla mı gelür	3118
Ki ey şeb-hiz-i murg ahıı nedendir Bu feryad-ı seher-gahuî nedendir	3933	Hariüîl sanma kim pür-sim ü zerdür Sirişk-i dide vü hun-ı cigerdür	3577	Yine açıldı cihan ol güler 'ına mı gelür O yüzi gül lebi mel serv-i dil-ara mı gelür	3115
İkinci menzil içre Ehrimendir Kim afa mekr ü hilet dab-ı fendür	1656	Felek kim her avı bir genc-i zerdür Ne genc-i zerhenüm dürr-i güherdür	1592	Canuma goçdı Benüm saña ternaş mı gelür Bilimezem o mütjesi tir kaşı ya mı gelür	3116
Seher-geh bağı hun çarhuî nedendir Elinde tig boyumunda kefendir	599	Deruni cümleüî pür sim ü zerdür Ne tenha sim ü zer dürr-i güherdür	1939		

Dilüm dürcini kıl feyzüfile pür-nur O dürdün eyle canlar guşını pür	20	Ki şimdi derdile o can-ı me'yus Selasil içre imiş zarı mahbus	4195	Bu kasr içre yine Şapur nakkaş İdüp can u dil ile san'atın faş	3055
Cemal-i bedrine irüp tekeddür Şeb-i zülfi gibi buldı tekessür	4657	Bunı gün gibi belkim 'ışka namus Şu deñlüt pertevdür kim şem'e fanus	2486	Tokunmasın deri sek başına taş Cünun ehline hanım itme pür-haş	3570
Birine ta'n devr-i dine erişür Resule Hakka vü dine erişür	461	Didiler kim müdam o zar-ı mahbus Virür bu sırta dil-dare casus	4412	Dişine kimse seng virmeyüp taş Kılurdu ceyşlerin taş ile haşhaş	3697
Beli lulu-yı bahriçün çeken pür O gördi gevher-i candan elin yür	4138	Olup ten üst-han u post-ı fanus İçinde şem'-i suzan can-ı me'yus	4006	Düşüp başuna divüfi o ağır taş Yakın kaldı kim ide hurd-ı haşhaş	2022
Turup yeründen itdi çok tefekkür Görüp bu haleti geldi tahayyür	2994			İrüp pür-tab ider başına bir taş Urup eyler vücudın hurd-ı haşhaş	3748
Peri peyker çü kıldı name-i seyr Afiadek kim yazılmış temm-i bi'l-hayr	4395			Çeküp rencüñ bafıa gam oldu padaş Ki herkez görmeyeydüm tapuñı kaş	2973
S		Geltüp gördi hisar öfünde bir taş İrişdürmiş felekler burcına baş	3530	'Ömriçün gördi anuñ kadrini faş Teninde bir kıl olsaydım didi kaş	417
Bu derya içre ol kim oldu gavvas Çıkardı böyle dürr-i ma'ni-i has	2544	Gözünden hasretile akıdup yaş Seher vaktine dek kaldırmadı baş	2845	Oturdu şahuñ öğünde egüp baş Gehi hara iken oldu gah nakkaş	1264
Riyazı ser-te-ser nesrin ü nergis Gören sanur düşünmüş zerd ü atlas	1316	Bular ol kasr-ı gül-reng içre gül-paş Mey-i la'lin içüp kaldırmadı baş	1393	Girince gördi kim bir kasr-ı dil-keş Nigaristan-ı Çin gibi münakkaş	2035
Ayag üzre turup Ferhad pür-yas Didi her emrütüz balıgü'n-verras	3188	Var itme şem' gibi sırruñı faş Dilen çün şem' uzatdı oyundu baş	591	Kimi pür-suret-i Çin hub u dil-keş Kimisi sade vü kimi münakkaş	1608
Birisi seyr-i edvar içre rakkas Birisi bahr-ı eş'ar içre gavvas	3232	Firak u hasretile dökdi kan yaş Geltüp payine Şirintüfi kodı baş	3005	Urursam bir hisar ayagina baş Elinden gelmez illa başıma taş	3731
Ruhufi ayinesinde gör siler pas Kılursen Hızr-ı refiariçün İlyas	4025	Varıdı o saray öfünde bir taş Felekler sakfına irmişdi baş	3046	Kını elden tapınca yemin-i baş Sanur bazusın ahen müştini taş	2685
Alup ugrum bi hünkamdan ses Tagıldı vehş ü tayruñı mecm'u bes	4238	Muhakkak bildikim olkim yanar taş Güher gibi çıkarmış tacdan baş	3243	Döküp taşlarla göğsin dökse kan yaş Erirdi ateşinden bagrınuñı taş	3964
Cemi'-i kevne bir kez demek pes Zihi kadir Te'ali vü takaddes	134	Bulup fi'l-hal kıldular haber-faş Gelüp Şirin öfünde kodular baş	3012	Meger kim seng-i gamdan kaçırub baş Güher yerine kılduñı efsertüñ taş	3549
Herimi bağ-ı kuds asa mukaddes Nesimi dil-güşa-yı feyz-i akdes	4113	Didiler gözlerinden akıdup yaş Tapuñı ya Hızrdur ya Hızra yoldaş	2700	Lebtüm derdile dökse gözlerüm yaş Olur mı la'l-i ateş-reng her taş	4282
Afta Sokrat-ı Dana manzarı pes Hem ol ayine-i İskenderi pes	1837	Atasınuñ ayagina koyup baş Didi it himmet i'laki yoldaş	1871	Felek hem mihrin ahşam eylemez faş Olur zahir çü encümünden dökse yaş	2480
Bafıa ol mah-ı hicri zulmeti pes Nedir senden bu zulmetler bafıa pes	4017	Didi ey misli yok üstad-ı nakkaş Niçe nakkaş kim yaver karındaş	4215	Ayıtdı gözlerinden akıdup yaş Ki sürsin saltanatda Han uzun yaş	1558
Kaçankim zahir itse mekr ü telbis Olur şakirdinüñ şakirdi iblis	3705	Ki ey kan karışuk canum karındaş Enis ü hemdemüm yoldaş u sırdaş	4608	Enin ü zar ile kaldırup baş Firak u hasretile akıdup yaş	4493
Yüzünüñ çini nakş-ı hatt-ı telbis Sözinden ders alur biñ div [ü] iblis	4466	Zihi hem raz emin kim virmedin baş Cihana eylemez can sırrını faş	4225	Didi lutfile o zar u 'inakeş Ki ey bencileyin kavm-ı belakeş	2786
Bulup yaruñ hayalin canda munis Dilinde tab-ı şevk-i şem'-i meclis	4618	Sühan perdaz-ı sarraf gevher-i yaş Haber nakdin bu yüzden eyledi faş	2876	Şehiçün bağlamuşlardı felek-veş Bir ulu hanuñ üzre taht-ı dil-keş	2557
Yüz urup didi ey ashab-ı meclis Belada hemdem ü gurbetde munis	4566	Bu haletlerle rencur itmedin kaş Firagum dehr içinde kulmadın faş	4536	Peri-zad u peri-çehr ü peri-veş Melek-sima zihi on sim-i dil-keş	3236

Didi ben çeşm-i ab u can ateş Degildüm böyle evvel zar u gam-keş 2747	Cihan-ı hab-ı gaflet söyle almış Ki kutb-ı asman dem-beste kalmış 3992	Yakın bildi bunı o hikmet-endiş Ki göflin 'ışk tığı eylemiş riş 2735
Ya ejderdür saçar agzundan ateş Semenderdür ya ateş içre dem-keş 2385	'İbadet içre kaddin dal kılmış Özin hak eyleyüp pamal kılmış 4487	Dürtüşme kesret-i esbaba derviş Ki kesret birle kalbüfî olmaya riş 4638
Didikim bunca mazlum u sitem-keş Felek zulmünden olmuşlar elem-keş 2813	Tışında 'ışk esrarı yazılmış İçinde derd ta'vidi kazılmış 1008	Bu yaña çıtkı perviz cefa-giş Melamet sengi ile ki oldı dil-riş 3597
Tutup bir hicre o kavm-ı bela-keş Oda 'avd urdular 'uda ateş 2708	Gel ey nar-ı ta'assub birle yanmış Nihadı devr-i hakkiyla boyanmış 1883	Veli bu iş durur gayet 'acip iş Bunufi itmek gerek aslım teftiş 2897
Görünce gül yüzin o serv-i ser-keş Bir ah itdi derımı toldı ateş 3361	Sevadı muzlim eşcarı yenmiş Nihadı kara kanlara boyanmış 2753	Bu işde yüzbiñ itse azmayış Ana o kal'adan yokdur guşayış 2119
Sürüp rahşımı ol tagdan peri-veş İrüşdi san heva ucından ateş 2411	Didi Şapur aña <ki> ey bagrı yanmış Hazan rengile gül-zarı boyanmış 4103	Ki nazm içre sebular eyleyüb nuş Revan oldılar idüp humları boş 39
Götrür irdi biri ol zevrakıñ hoş Dahi kerem o gemiden bazar-ateş 2692	Ne içün bey gibi bagrıñ delinmiş Dil ü canufi yanıp befizüñ alınmış	İşitdükde bu razı ol peri-veş Begayet oldı candan hatırı hoş 2894
Gören bildi ruhu gamdan münakkaş Ki bu puladı mum itmış bir ateş 2483	Berayışden kilidi hana teşviş Aña tanışmadın itmezdi bir iş 1146	Çü didi nûkteler bu nev'a dil-keş Atanufi hatırını eyledi hoş 1584
Felek-girdar-ı toplar ejdeha-veş Deminden 'alemi kıldı pür-ateş 3679	Meger kahnında bir heyl-i bela-kış İdinmişler turur tagı kazmığı iş 2779	Kesüp nafini ahu-yı hutun-veş Heri yir Çini içre sardılar hoş 1028
Sanemler cilve ger mihr asman-veş Ser-a-ta-pa güyası güher ba veş 1314	Ne işde karen olsa dikkat-endiş Asardı üstine şeh-zade yüz iş 2897	Ser-ayine tokuz eflakdur farş Otagı kürsisidür mesned-i 'arş 370
Gelüp o hisne girdi hatır-veş Felek garı içinde ejdeha-veş 3906	Çü ben hun-ı hisar idem biticek iş Bular helvaye ursınlar gelüp diş 3709	Şeh-i sengin dil idüp sözlerin guş Gazabdan bir iken yüz oldı cuş 3866
Dehanufıda o gevher danesin hoş Tutup bir dem karar itseñ sadev-veş 2250	Bu te'hır ile dönmüş hire ol iş Heman bulmuş afakat şah-ı bedgiş 4192	İdüp gül gibi o can bu sözi guş Safadan bagrı kamı eyledi cuş 3168
Dilerseñ ram ola bu esb-i ser-keş Licam-ı ser urup bifi aña meh-veş 4968	Çü göflünde o sevda tohmın ekmiş Anufi tahsili içün derd çekmiş 2522	O yakut-ı revanı itmedin nuş Derunından bu terci' eyledi cuş 3276
Gel ey saki kurup bezmi dil-keş Aluma mihrle sun cam-ı meh-veş 1017	Kilim asa 'asasın 'arşa degmiş Melek-veş göflü hakkiyle birikmiş 2101	Mihin Banu idüp bu sözleri guş Sürurından deruni eyledi cuş 2887
İcazet birle ben mahcub-ı gam-keş Bu kasr içre kılâyum ca peri-veş 3172	Cihandan göz yumup camı bökülmüş Nefes kalıp evüm haddine gelmiş 4190	Çü bir dem tutdı o güherlere guş Heman o bahr-i danış eyledi cuş 4920
Özüni zabt idünce bu bela-geş İrüşdi berk-i ayin o peri-veş 3106	Ya 'Abbasi 'alemlerdür çizilmiş Ya Davudi zirihlardur dizilmiş 2384	İdüp gül gibi o hikmet sözün guş Kılavuz biz dahi bülbulleyin cuş 3274
Çün ayin beşlü ola serv-i ser-keş 'Acep mi mayıl-i har olsa gül-veş 3636	Neden dergahına mahrem idinmiş Cemal-i bezmine hem dem idinmiş 3632	İdüp o mehd-i şahı yine berduş Varufi kuh-ı selasil üzre pür-cuş 4771
Bu üslubile tañ mı olsa ateş Halil-i cana her dem gül-sitan-veş 1453	Çeküp mihnet zihini kavsa germiş Ki demren şeste vü kiz-güşe irmiş 2151	Damagumdan alup bir bendile huş Beni kıl deyü bend ü ejdeha-guş 1727
Meger olduñ bet-i hicrile ateş Ki dütersin turup berk-i hazan-veş 3956	Nihal-i narvendür yaza irmiş Ucında on kalem taze irmiş 2406	Getür saki kım ol cam-ı mehuş Ki tab' ruşeni der saf-ı bi-guş 473
Zihi nazik hayal u bend-i dil-keş Ki andan pür-safa can-ı müşevveş 115	Tapufı Hak çevgan mani itmış Beyandan zatımı müstagni itmış 1518	İştise bülbul avazın kılup cuş Nevasına tutardı gül gibi guş 1043
Ne subhuñ gurrasıydı pür-ateş Ne şamuñ turrasıydı müşevveş 3771	Şekerler kelle iken can eritmış 'Aseller bu yola 'ömrin çürütmiş 3216	Şarab-ı erguvanı eyleyüp nuş Sada-yı erganımı kıldılar guş 3226

Koyup ruyma ruyl düşünce düş İdüp o bi-dili canla aguş 4794	Çü Behram itdi bu gam sözlerin guş Sanasın zehr-i katil eyledi nuş 4850	İden bu kıssa iklimin seyahat Bu yüzden kıldı izhar-ı fesahat 3440
Getür saki kanı o bade-i nuş Ki oldum gül-i ruhum birledür aguş 4797	Çü Şapurıf sözüni eyledi guş Mihın Banu ile o lebleri nuş 2978	Çü gördüm kalmadı o yirde rahat Zaruri ihtiyar itdüm seyahat 4500
Sözin Hüsvrev ser-a-ta-pa idüp guş Yakın oldu ki magzenden gide huş 3555	Getür saki kını ol cam-ı pür-cuş Ki 'ışkına cibüf idelüm nuş 362	Kıgırdup 'akıbet Ferhadı halvet Uşup her yüzden itdiler nasihat 1719
Ger ü fikr itdigüm o zar u pür-cuş Olıardur beni gödükde medhuş 3021	Muradum bu durur kim eyleyüp cuş Alup bu camı bir dem idesin nuş 3273	Egerçi derde dermandur nasihat Teselli-i dil ü candur nasihat 1713
Gelüp gördiki o derya-yı pür-cuş Yatur sahra-yı hayret içre medhuş 2056	Ol iki 'ışk-ı sevdasına medhuş Çün itdiler seher peymanesin nuş 3375	Şerefden vormeye Behrama rec'at 'Utarit birle Berçiş itdi bi'at 3595
Ki çün zayıf olup Ferhaddan huş Yetürdiler anı taht üzre medhuş 2988	Kulup can ile birbirin dara guş Yetürler ab-ı hayvan eyleyüp nuş 4511	Za'if oldu kuva kalmadı takat Elümde bir nefes yokdur ifakat 1541
Bu agaz-ı nigarın eyleyüp guş Bir ah itdi cigerden oldu medhuş 4164	Gül-i badam olup şevkıyle pür-cuş Göz idüp nergise eylerdi mey-nuş 1373	Veli her haredür bir tig-ı afet Düşünmüşdür ecel rahına kat kat 2117
Gözi Ferhadıfı oldu nagehan tuş Yıkıldı haykırup bi-can-ı medhuş 2963	Yüz urup kapuğa geldüm eli boş Bilirtüm zeyl-i 'afvüfudur hata puş 356	Komadı ejderüfı camında takat Yılandur zahmı muhkem yidi kat kat 1912
Urup gül gibi bülbul ahına guş Olurdu gonçe-veş hamuşı medhuş 3931	Gezerken şah-zade böyle pür-cuş Gözüne bir 'acep peyker olur tuş 1617	Delilü's-salikin pir-i tarikat Necat-ı halikin mir-i hakikat 626
Ecel camını kıldum 'akıbet-nuş Fena hakine düşdüm zar u medhuş 1943	T	
Kiminüfı zevrakın bu bahr-ı pür cuş Alup girdaba saldı zar u medhuş 2605		
Çeküp bagrına bir çeng-i nevagiş Tutar cem gibi elde cam-ı mehuş 4044	Hazar kılma anuñ üstüne sal at İrüp cem hatemini agzına at 2124	Yüri var Lami'i kesb ile halat Senüfı haddüfı degildir bu makalat 589
O olup can o kadehden deng [ü] medhuş Yatam ta haşre dek mest ü hamuş 5043	İşitdüm kim heman şeb bir cema'at Kamu erbab-ı keşf ehl-i ta'at 4808	Ki ey merd-i sühan-dan-ı risalet 'Acepdür şahufıuzdan bu makalat 3646
Ger ü ber-taze gamdan itdi dil-cuş Ki eksidürdi itdürdi feramuş 1667	İdüp dill ü dilince 'arz-ı hacat Kamu ehl-i zemin eyler münacat 2848	Feridun-rütbet ü Cemşid şevket Sikender-rayet ü Hurşid-i tal'at 732
Ki o camile olup mest-i medhuş Cefa 'alemini idem feramuş 3978	Ne duhter ahter-i burc-ı sa'adet Ne ahter gevher-i dürc-i seyadat 3421	Bulur iman-ı 'irfandan halevet Ohur gaybuñ gülünden buy-ı vuslat 4994
Cihan halkına düşmüş bir acip hoş Yemek içmek işi olmuş feramuş 1225	Nicesi sil-i tufan-ı mehafet Ne tufan kulzümüş aşup afat 3518	Görüp şeh-zadenüfı nabzını kat kat Bilündi cümle esbab-ı 'alamat 2517
İdüp tabut-ı Ferhadı dara-guş Cihan ahvalini kılmış feramuş 4803	Dahi hoş gör virürken fırsat evkat Ki te'hır içre vardur sim ü afat 1350	Kala ol mihrlle feth-i tılısmat Hezain bula kim Karun ola mat 1855
Gam odından dilin gördi göyünmüş Hayat-ı şem'ini sandı soyunmuş 4168	Saray-ı has içinde kurdılar taht Harir ü meşk-i gölden düzdiler hat 2982	Buyurdu saldı bir kaç pehlevan at <Ki> ideler hanesinde o şehi mat 3561
Garibim han-mandan irdi düşmüş Fırak u hasret odına tutuşmuş 3723	Cefa tagına pes ey şeh sürüp at Bu bidaklarla etme var mübahat 3572	Ki ahverinde varidi iki kat İderdi mihr ü malı ser-'ati mat 2906
Beni badile kıl o resme ser-hoş Ki ecel camum idem şeker gibi nuş 4525	Getür saki kını ol ruha rahat Fütuht-ı ruh-ı daru-yı cerahat 1355	Çekerler rahş-ı Rüstem gibi berat Ki gerdun şahun eyler ser 'itimat 1221
O olup derya-yı ahızer gibi pür-huş Şeh ü şeh-zade üç ay eyledi nuş 1412	Getür saki kını şol ruhu rahat Ki dil gamdan olupdur pür-cerahat 3588	Başa yüz böyle gösterdi bu mir'at Ye can virem ye feth idem tılısmat 1684
	Ruh-ı gül-berk-i bustan-ı sebahat Zıyanı bülbul-i bag-ı fesahat 4359	Çü me'mun yaka Hakdan dilde müşkat Olur canı cemel-i güne mir'at 4935

Bu seyriçün gettirdüm safia bir at Yüzi bedr aya beñzer alnı mir'at	552	Bu halet hana hem virdi melalet Ki bir tıfla ola bu resme halet	1076	Didi nyhuda 'arz itseydi kamet Didi uyanmayaydım ta kıyamet	772
Bu deflü çünki Banu buldı fırsat Ebetdi şum olur te'hır-i fırsat	4677	Bu sözlerden gelüp bi-had hecalet Dilini Hüsrevüñ aldı melalet	3669	Mükerrerem zatını tutup selamet Müselsel eyle ruzın ta kıyamet	3797
Buyurdı çekdiler her yirde bir hat Nice hat her birisi cetvel-i şat	1171	Ki çün şeh-zadeye düñdi bu halet Ziyade oldı gün günden melalet	1669	Yaturlar mest-i hab olup temamet Unumak fikri gitmiş ta kıyamet	4857
Senüfidür ahını kıldıysa mir'at Hızır hayvan suyn içdüyse bi'z-zat	892	Ki bizden olmadın emr-i hevalet Hem ol üstadlardan istimalet	2898	Çeküp meşkin elifler serv-i kamet Kıyamından koparırdı kıyamet	1072
İdüp bula beka nefin çü isbat Bu fanide kim eyler meyl-i luzzat	1480	Büyük serv-i nihâl bag-ı cennet Cemaltı gülşeninden hure hiclet	4133	Karalıkda yüzi şam-ı melamet Uzunlukda boyı ruz-ı kıyamet	2012
Anuñdur hem hilafet hem siyaset Aña feth oldı erbab-ı sa'adet	412	Ben ol mestüm ki içdüm cam-ı gaflet Ben ol murğum ki oldum dam-ı gaflet	346	Gettirsüñ kaddimüñ yadına kamet Koparur mı demüñ oldum kıyamet	4284
Sürerdi hake yüzün ba-'ibadet Diridi ey dem-i subh-ı sa'adet	3936	Ki galib olıcak bu iki haslet Tolar can mülkine enva'-ı 'illet	4963	Kamusı mah-ı tal'at ser ü kamet Hıraman dil-rübalardur kıyamet	2572
Elif-veş tutup engüşt-i şehadet Açam ha gibi pes 'ayn-ı sa'adet	13	Gelüp pes bir yire erkan-ı devlet Nekim ol yirde var a'yan-ı millet	3447	Yüri pir-i mugandan iste himmet Şeb ü ruz eşiginde eyle hidmet	42
Eşiği matla'-ı şems-i siyedet Ne matla'-ı mecmu' ehl-i sa'adet	616	İkinci sadr-ı bedir 'izz ü devlet Emirü'l-mü'minin faruk-ı millet	419	Çü sen bu yüzden itdüñ böyle himmet Bular şükranedür sanma ki hidmet	3067
Bu idi ol zamanda resm ü 'adet Hüner-mendi bulup ehl-i sa'adet	1340	İkinci ders ü bahs din ü devlet Üçüncü kar u kesb ü kavm-ı millet	828	Yüzüñ gülsin açulsın bab-ı rahmet Cemalinden saçulsın tab-ı rahmet	4059
Ezelden böyledir gerdune 'adet Dile artık düşer ehl-i sa'adet	2946	Sorasız niçe yıllar 'ömr-i devlet Olasız şeh-süvar sahn-ı savlet	2261	Veli yüz bunca olsa derd ü mihnet Ne mihnet sad-ı hezar aşub zahmet	4308
Hüda saymışdur ey ehl-i sa'adet Biçok dem 'adl biñ yıllık 'ibadet	821	Cemalinde görüp ferr-i sa'adet Vücudın eyleyüp hadi-i devlet	1021	İdüp yanuna Mülk-arayı da'vet Virür bi-hadd ü payan genc ü ni'met	1338
Şeref-bahş-ı cihan ehl-i sa'adet Yüzünden berk urur nur-ı şehadet	4075	Kemer kahında heyl-i bi-nihayet Kemer kılmış kamu kar içre kamet	2368	Gel ey saki kını cam-ı 'azimet Kederlik şamıdur genc-i ganimet	1864
Reh-i 'ışk içre ölmek zi sa'adet Ola hakkumda bu yüzden şehadet	2838	Nihal kameti bir ser ü kıyamet Hıta ahır zamanıçün 'alamet	715	'Utarid-veş pes ol Dana-yı hikmet Güneş ta'limine kıldı garimet	1055
Didi hükmeylem safia siyaset Didi 'aşuklar içre zi siyadet	3806	Didi bilmem neden oldı bu halet Ki irmiş sizlere bunca melamet	2440	Bilüp bu baht-i ikbali ganimet Hemin Çin tahtına kıldı 'azimet	2617
Nübüvvet mahzenidi zi sa'adet Zihi şan u zihi kadr u siyadet	435	Bi'hamdullah soñı oldı selamet Egerçi çekdüm ög bi-had melamet	2442	Kime kim feth ola bu bab-ı hikmet Eline gerdi usturlab-ı hikmet	1644
Aña kaldıkda üç menzil mesafet Ol üç menzilde vak'a dur üç afet	1654	Nedür bu dildeki gıl-ı sekamet Ye ol boynuñduğı gıl-ı melamet	606	Buyurdı Han gelüp erbab-ı hikmet Görüldi ser-te-serher bab-ı hikmet	2432
Muradı olsa 'Osmanuñ hilafet Kıladı ehl-i tugyandan lehafet	466	Çü Banu gördi bu vechile halet Aña hu divaridi candan melamet	4805	Çeküp yıllar bu yolda renc ü zahmet Firavan keşf idüp esrar-ı hikmet	1639
Hevanuñ sefle meylidür pür-afet Togar nahak gazabdan çok mehafet	4961	İrişsin bize Hüsrevden 'azamet Tek olsun Hızr tek sag u selamet	3972	Keremden han iderse lutf u himmet Diyem bu cana bir kaç sır-ı hikmet	2273
Özin cem' itmedin irdi ol afet Şeker dilden idüp resm-i ziyafet	3268	İrüp efratdan senüñ melamet Zararı hasıñ oldı geramet	640	İşidüp bu sözi ol kavm-ı hikmet Didiler yir öptü eş şah-ı himmet	1784
Degildür ruha ancak bu izafet Ki var kalibde dahi o ziyafet	5017	Senember yasemin ten serv-i kamet Otursa fitne vü tursa kıyamet	2796	Yedi tur üzredür çün kalbe hidmet Yüri tavruñ gözet ey merd-i himmet	5005

Hususa feylesof-ı ehl-i hikmet Afla bir ism-i has itmışdi himmet	3912	Pes idüp kah-ı kah aheng-i 'işret Olurdu bezme cem' o iki hasret	3386	İki Ahmedle revnak buldı ümmet Vilayet yünde hatm anda nübüvvet	629
Didi ey kan-ı fazl u bahr-i hikmet Sipihri halk u lutf u mihr-i himmet	676	Yakup bagrı dilin hun itdi hasret Fırakufdan vürüp can gıdî hasret	4585	Bizümdür cürm-i şahıfıdır fütüvvet Sizüfidür her ne var baki mütüvvet	3492
Hezaran şükr kim işbu emanet Tapufla 'arz olındı bi-hiyamet	1854	İderlerdi safa salmında 'işret İçerlerdi sürüp cam-ı meserret	4811	Sipehsalar din-i şah-ı nübüvvet Çerag-ı bezm-i hak mah-ı fütüvvet	368
Şerefde Seyyid-i Şebban-ı cennet Gulamdur gehi rıdvan-ı cennet	457	Açıldı fasla layık bab-ı 'işret Mühyya oldı her esbab-ı 'işret	1380	Elküfle aferin bazufla kuvvet Cezak Allah hemin olur fütüvvet	2938
Bafla tözüfle yüz sürmekdi minnet Ki olur ana ayagı altı cennet	4605	Bahar ayın olup erbab-ı şöhrat Çekildi her yafıa esbab-ı 'işret	4690	Ki ol hüsne yogıdı hadd u gayet Haraya olsa taif m bi-nihayet	131
O mehlardan yafıa itdi işaret Bedidar oldı yüz dil-keş 'ibaret	2159	Elküfden gitmesin cam-ı meserret Müdam olsun safa bu 'ayş u 'işret	4047	Kılup bımlara 'arz u himayet Kamusm itdi hadd nice ri' ayet	1771
Hisarı merkezinde bir 'imaret Ki kalmaz vasfını yüzübn 'ibaret	2159	Hususa bende yok o deflü kudret Ki dürr-i nazma virem hüsni suret	682	Cenab-ı Hakdan istersefi 'inayet Tarık-ı haccamı kıl ri' ayet	240
Ri' ayyetle olur kişver-i 'imaret Ri' ayyetsiz degil mülümün imaret	823	Budur tedbir ü kare zaruret İdem tezirile tadbil-i suret	3025	Okursan hab-ı Yusufdan bir ayet Kılur gün gibi bu hali hikayet	4939
Ne yirde itdise Hülsrev hasarat Kamusm eyledi bir bir 'imaret	4875	Bu resme gördi çün şeh-zade suret Kabul itmekligi bildi zaruret	1579	Gam-ı firakat belasından şikayet Dem-i vuslat sefasından hikayet	2743
Sürüş-ı gaybdan oldı işaret Dil ü can Ser-te-ser tıdî beşaret	613	Veli ruşen bilür ehl-i basiret Muhayyel kefdar ol ayine-suret	1135	İdüp kumruya derdinden şikayet Kılurdu gabgab-ı tavkun hikayet	3927
Sevincinden idüp Perviz işaret Çalındı her taraf kavs-ı beşaret	4487	Bu iş tutmuş durur 'alemdе şöhrat Ki çün ol mehde yokdur zerre gayret	3638	Gehi vuslat ricasından hikayet Gehi firakat belasından şikayet	4427
Varıp ide Süheylayı ziyaret Sözinden kula tahsil-i beşaret	1791	Çeküp Ferhad işinden neng-i gayret Gelüp har-gahuna dil-teng-i hayret	3598	Sipeh 'aciz re' iyyet bi-ri' ayet Harap oldı esasından vilayet	4728
Dil ehline çü kafidür işaret İşitgil 'alem-i candan beşaret	5007	Görüp Banu o canda böyle kuvvet Dehanında kalur engüşt-i hayret	3139	İrüp her vechile Hakdan hidayet Bafla kıldı cihan-banlık 'inayet	1512
Ser-a-ser 'akl-ı mülkin itdi garet Pes andan itdi o kavma işaret	3741	Buyurmak o garbiçün siyaset Zihi ayın ü insaf u riyaset	3845	Ne elhan olsa bir gamdan rivayet Afla od gibi eylerdi sirayet	1123
Vürüp anlara bu resme beşaret Dönüp şeh-zadeye itdi işaret	2262	Bilür hep emri bu bis ehl-i gıyaset Siyasetsiz tamam olmaz riyaset	1497	Çü bu şurabiye itdi nihayet Diline zehr-i derd itdi sirayet	4573
Sıfatından çü kasırdur ibaret Ne deflü ola zatından işaret	109	Kılup izhar-ı şahu vü riyaset Çü ol mazluma emredüfi siyaset	3888	Beka mülkinde bulur ruh-ı salvet Tecelli eyler esrar-ı hüviyyet	292
Nigarına irince bu beşaret Çagurdu beglerin idüp işaret	4769	Pes idüp o sitem-ger 'azm-ı halvet Ümidi fi'l-hal itdi o da'vet	4436	Geh eyler bad-ban-ı çarh zer-baht Gehi pür-kir idüp ruyn urur neft	149
Bihamdullah degeldür pür-beşaret Dil-i danaye kafidür işaret	944	Getür saki kım şol cam-ı salvet Ki itdüm can u dilden 'azm-ı halvet	4339	Olup ka vü zemin ü asman-ı çüft Taşın taşırılardı ruş u şep-müft	1213
Bunufi vasfında kasırdur 'ibaret Yeter tullaba bu deflü işaret	4977	Diyüp bu resme kıldı 'azm-ı halvet Murad idindi bir dem bezm-i halvet	4788	Felek kadr u felek tac u felek-taht Civan-devlet civan-merd ü civan-baht	735
Vürüp garka-i dehr içün beşaret Bu deflü eyledi remz ü işaret	4956	Girüp za'if dimağı bula kuvvet Dil ü canı sıfadin tola salvet	2531	Dü kevni eyleyüp yolufda der-baht Dil ü canum sentüfle ola perdaht	15
Ne fikr-i saltanat ne dar u 'işret Ne dest-i kuvvet ü ne pay-ı kudret	1542	Diyüp bu resme itdi 'azm-ı halvet Kılam tavusına gösterdi cilvet	4224	Bihamdullah şehen-şah civan-ı baht Ki afla Hurşid efserdür fülk-i taht	858

U

Didikim şahımız şah-ı civan-baht Kamer tal'at-ı zehl rütbet felek-taht 3623	Yine vardı bir üstad-ı ter-dest Katı hara tıraşında zeber-dest 1183	İdüp derbende geldi şire karşı Revân agzına itdi hatemi u 2143
Otuz fil üzre bir şah-ı felek-baht Oniki payelü bağlandı bir taht 1744	Muhassal zur idüp o şütür-i mest Götürdi şeh-süvarın çünki bir dest 3141	En-enhar dise ya ent ya hu Kamusından muradı oldurur u 289
Dil-i gamkin mi lutfufla şad it Beni rah-ı gamda irşad it 4491	Tiraz itmezdi kimse ceng içün dest Meger kim gamze-i saki-i ser-mest 975	Kimi didi heva asarıdır bu Dem ü safra vü sevda-karıdır bu 2426
Gel ey dil masiva fikrûfi terk it Nihadufida hûda zikrûfi berk it 205	Agaclar raksa girdi silkü ben dest Çiçekler cübbeler çark itdi ser-mest 1365	Bunı la sanma sü'ban-kamdır bu Neheng-i ka'inat-aşamdır bu 244
Muradufi niçe gül-zar ise 'azm it Niçe iklim-i maksudufisa 'azm it 3971	Çü şeh devridür itme himmetüfi pest Ki bezme soñ gelen artuk olur mest 44	Kadem esrarınufi 'ünvandır bu Kerem içre keramet-handır bu 52
Dilüfi tutileyin sükkar beyan it Lisan-ı gaybe her dem tercüman it 956	Didi kandan bertüsin 'ışka hem dest Didi ten bulmadın can eyle peyvest 3786	Harim-i Hakka bunufi tutan ru Bilür kim kible-i hacatdır bu 88
Didi maksud-ı canufidan beyan it Didi bu sözle maksudufi 'ıyan it 3793	Gel olmasa heva-yı makam-ı makal-i dost 2498	Ta'assup içre haletden durur bu Ya hud gayet cehaletden durur bu 3652
Gel ey saki yeter men mesti zar it Lebüfî sun 'aklum al zülfüfide dar it 3871	Şol ateşi ki canuma saldı zülal-i dost 2497	Didi mihr ü vefa peyvendidür bu Bafîa o zülf-i müşkin bendidür bu 3770
Kitabum zer gibi halis 'ayar it Şeh-i devran adıyla sikke-dar it 29	Hak-i derinden irse nesim-i şimal-i dost 2496	Cihan esrarınufi takvimidür bu Zamanufi tahta-i ta'limidür bu 1646
Selamet tac u tahtın tarumar it Melamet kisvetini ihtiyar it 239	Bir kez yüzine bakmaya dil bi-misal-i dost 2494	Cihan esrarınufi dükkandır bu Ser-a-ta-pa cevahir kanidür bu 106
Beni benlik hicabundan halas it Bu 'amiltüfiden el-lutf ile has it 357	Bilse müyesser olmadığın itisal-i dost 2495	Cemi'-i perdelerden taşradır bu Göyünür meşk gibi gerçi hoş bu 277
Beni 'ışk fena bezminde has it Hüred renc ü belasından halas it 2475	Gitmez veli göfûlden ümid-i visal-i dost 2499	Hoş ab ü sib ü pih enva'-i menku' Kimi şirin kimi turşî vü matbu' 3215
Ki ya'ni ruhuñfî zikre enis it Nefis kat' olmadın nefisini nefis it 237	Kıldı tecelli canuma bir kez cemal-i dost Yıllar durur gözinde o çara-veş hayal-i dost 2493	Urup su gibi hak payine ru Didi ey ya küfi gel serv-i dil-cu 3086
Beni Çin ehli gibi mey-perest it Mey-i safi virüp camı mey-mest it 1018	İrüşdi bezme çeşmi gibi ser-mest Safavin nergis-ayın camdır dost 3265	Okudu çün bu füsünü o cadu Dil-i Ferhada dehr oldu kara gu 4520
Bilür mürşidsiz olmaz bu 'amel rast Gerekse yüzüñfî olsun 'özü-i der-hast 4887	Tama' kes çarh-ı bed ahterden ey dost Bu ejder şepilerden yüzdürür post 5039	Zeban-aver düdürür hamdinde her mu Kamu zerrat zatına sena-gu 168
İki ayluk hüner-ver işini rast Tamam eyler idi bir günde bi-kast 1295	Muhakkak sensin o gül-zar-ı lahut İrem bülbülli medhüfide mebhut 4121	Kaçan bir mürdeyiçün sagsa sagu Yagar ef'ileyin agzından agu 4471
Degildi bade-peyma nergis-i mest Mükevven bağında idi serv-i past 119	San oldu her biri bir pare yakut Nice yakut ruha kuvvet-i kut 3222	Görüp o 'aşıkufi halini Banu Dil-i feruh nihadın aldı kıgu 3100
Demüş evrak-ı dehri bi-kim kasd Arayup böyle buldum kıssa-ı rast 4824	Ruhu şevk ile hersenk oldu yakut Bu tab ol aya virdi kuvvet-i kut 2092	Hücum idüp gice anlara uyhu Ki çok bidar olanda eyledür hu 2992
Bu gar içinde kıldum fer kadem rast Zer ü sim ile pür biñ hum kodum rast 1945	Yığıldı kase kase olukdur hut Ki olur halk dehre haşre dek kut 3487	Nişan-ı rütbeti من كنت مولاً
Gel imdi ur hakikat zeyline dest Mecazi 'alemine olma pabest 4633	Gül ü müşkile idüp hall-i yakut Düzerler şire-i badamdan kut 2643	Beyan-ı kadiri اللهم والى
Şular kim şer'-i zeylinden çeker dest Başun kes ger olursa mülke pa-best 843	Meyamı sel-sebil ahcarı yakut Gıyast zencebil eşcarı pür-kut 1651	
	Getürmişdi meger o lebleri kut Yedi zerrin tabak hem la'l-i yakut 2940	

10Amı uyutmaga her çeşm-i ahu Haram itmışdi gözine uyhu	1034	Hevası oldugıçün serv-i dil-cu Kılupdur anı yaylag o peri-ru	2801	V	
Gözine okıyup efsane kaygu Keder virdi bu nergislerden uyhu	1116	Ayagina su urub saye-veş ru Salınmazdı çemende şah-ı dil-ru	121	Urur gün gibi o ayine-pertev Felek-veş ruşen olmuş andan ol ev	2167
Görüp bu hab-nuşı o peri hu Afia dahi heves düşdi bu uyhu	4792	Açup can çehresinden perdei hu Rububiyet cinanı gösterür ru	4972	Çü habs itdi tutup Ferhadı Hüsrev Geçüp mensubalar çün çarh-ı geçrev	4156
Dil-i Şirini hod almışdı kıgu Cihan çeşmine olmuşdı kara ku	3006	Urınca saye gibi o yire ru Yüzin düşdi kamu erbab-ı baru	2156	Ger ümidden irişüp ya'ni pertev Anuñ vehm eylemiş katline Hüsrev	4193
Nedir ben seng-seyar içün bu kıgu Savuk ahen döküp germ olmağı ku	3560	Yöneldiler mera vü cane dogru Afia dek kim felekler çatdı ebru	2567	Fena hakine salsa kahır pertev Gubar ile beraber mülk-i Hüsrev	4268
Göz ahu ben gerek hab u huri ku Degilseñ ka vü her yu ahırı ku	5037	Veli her kez açılmadı o mehru Kararup gam-ı gamdan çatdı ebru	3158	Çü ta'n u la'n ola bir zikr bi-rev Ne hasil olduğundan her hüsrev	902
Urup topraga yüz itdi tazarru' Hüdadan eyledi nusret tevekkü'	1870	Bu derd ile ma'el-kıssa o mehru Helal itdi kadın manend-i ebru	3034	Çü bu efsaneñ guş itdi Hüsrev İçine saldı gayret odı Pertev	4414
Peri-per heriri uçar kanatlı 'Uruka germde şeytan sıfatlı	3749	Meger göstermiş ol hur-ı peri-ru Hilal ayın kazadan bir gün ebru	3407	Şeb-istanunda toğdı bir meh-i nev Nice meh afitab-ı berk-i pertev	1007
Çemenler içre yer yer cem' olan su Kamer manzar felek-girdar gizli	1399	Çü geldi tir-i ahu cana togru Hemin can itdi o efgana togru	4237	Anuñdur gah istiğrak u geh mahv Anuñdur gah vecd ü şükr ü geh sahv	302
Bezendi cennetü yapıldı tamu Çıkup hur u melaik seyre kamu	545	Çatup ebru sarardup rengile ru Özin hun ehli gibi kıldı sayru	3711	Budur ahvalimüz ger cedd ger lehv Gerekse kasda hamı itsen gerek sehv	3666
Hezaran 'izz ü naz ile kavannı Geltür şep-diz arkasına Banu	2918	Getür saki mey-i gül-gun-ı hoş bu Ki uram çaresiz derd odına su	3038	Y	
Bu yafia çeşme üstinde kavannı Kurup könekler oturmuşdı Banu	3093	Defiz kim yokdur esdafında lulu Anı bil bir nihayetsiz acı su	991	Bu resme ta nücüm-ı çarh peymay Hesab-ı fash bir bir gördi üç ay	1392
Didi lutfule iy devletlü Banu Sözi şehd ü şekerden tatlı Banu	2895	Bu dört aslın ikisin durur o Yeftülmezsem biri yeldür biri su	2259	Çeküp kavı-ı kuzh manend-i bir yay Sanasın çekdi burc-ı kavsa-ı bedr-ay	1906
Çü Şapurıñ kadümin bildi Banu Gözünden kanlı yaşın sildi Banu	4174	Diyüp dilden gam-ı dünyaya yahu Kara kıguñı def' eyler kızıl su	1015	Çıkup sudan karaya basdılar pay Selamet 'arsasını kıldılar cay	2705
Çü menzil gahına irdi o mehru Bu kez gözine dehr oldı karafı	4719	Çatup ebru karardup ebr-veş ru Elinden kimse içmez bir içim su	4730	Ki 'ömri defterini eyleyüp tay İşütmezdi kimesne banuñ ba hay	3996
İki koldan nigarın ile Banu Sürüp gül-gun u şebdizi kavannı	3131	Misal gülşen-i 'Aden ola her su Arada havz-ı kevser gibi o su	3156	Degildür ol hünere-ver gerçi hud-ray Cihandan katı bi-pervadur amay	1500
Çıkup pes kal'adan şöhetle Banu Hisar ehli öfünce hep kavannı	4688	Mürid ol 'ışka 'özü-i şeyhii ku Nazar kıl varidat-ı gayba her su	698	Ma'el-kıssa şeh ü şeh-zade üç ay Dün ü gün 'ayş iderler bad-peymay	1463
Oturdu ol bisat üstine Banu Olup Ferhad ile zanu be-zanu	3250	Tutar andan yafıya guş u hoşu Sema'ndan kılur zevkile cuşu	4483	Heva rahunda itme fikret ü ray <Ki> olasın bi-karar u bad-peymay	208
Yapılmış sim ü zerden cümle yapu Mukaffal bir 'aded etrafı kapu	2037	Gidüp bu yafia kasıdılar alayı Çü bu mehcür buldılar arayı	3178	Ki her bir ravza içinde uçar ay Kılup 'işret olalar cam-ı peymay	1353
Eşik yüz yirde idüp kıldı tapu Açup ardınca agzın kaldı kapu	4708	Dahi on nev-cevan ü hem peri-ru Kamunuñ çeşmi fattan zülfi cazı	3178	Yüz urup didi ey şah kavi'-i ray Çü ben bendüñ olam efsane peymay	3706
Götrür bi-hoş düşmüş o melek hu Turur üstünde bir şeytan saye ru	3745	Çekilmiş her taraftan burc-ı baru Nuhusetde zehille hem terazu	3229		

Ata cöng içre kaldı eyleyüp vay Ogul zevrakda oldu bahr-ı peymay	2595	Yir öpdı kardan nakş-ı perdaz Söze kıldı du'a ile ser-agaz	1244	Bu idi o ştrud-ı mihnet agaz Tutup Ferhadı Perviz füsün-saz	4162
Bu tedbir üzre ahır itdüler ray Bulurlar pür-füsün u mekr ü peymay	3701	Hayalat-ı katayıf 'akla sıgmaz Dil ile o letayif nakle sıgmaz	3204	Muganniler virüp ter nagmeler saz Düzüp lehm-i heva-yı zude-avaz	3128
Kişi cehd idüp itse o yolu tay İletse anının pa oluben pay	2118	Kişi na-ehil öfütinde tamnag olmaz Mahallin bulıcak tartınmak olmaz	2816	Rubab idüp hicaz u çeng-i şehnaz 'İrak u İsfahandan viridi avaz	1428
İşitdükçe bu 'özri o felek-ray Didi ey mihr-i lutf-ı 'alem-aray	1628	Ruh-ı rahmet bu rasuz hürrem olmaz Dil-i mecruha ansuz merhem olmaz	83	Muganniler olup bu bezme dem-saz Nevadan itdiler şeh-naza pervaz	3224
Gerek şeh-zade içün ki idüp ray Yapasız çar-ı kasr-ı 'alem-aray	1191	'Amel siminde kim ihlas olmaz 'İyar-ı mah olursa has olmaz	938	Heva evcinde açup pür-şahbaz Anuñçün eyledüm bu evce pervaz	3553
Ki benden sofira gerdun-sepek pay İde çünkim 'Utarid devrini tay	1823	Kamu ka'zıbdurur ta'bir olunmaz Hurafat olsa söz tefsir olunmaz	4929	Görüp bu hali o kavm kimin saz Kemandan gösterirler tire pervaz	3748
Çeküp anı safa birle pey-a-pay Kılam bi-hod bu gam menzillerin tay	3439	Dilümnden diğey serv-i ser-efraz Gülistan-ı letafet hurman-ı naz	3945	Derunından muhabbet viridi avaz Göñül murgı heman dem kıldı pervaz	2419
Kadem ü irtihalünden pey-apay Çü gördüm 'ömüri tumar olur tay	596	Didi pes turfedür bu san'at u saz Ne vardır keşf idüf bu perdede raz	1622	Nida-yı erci'den irüp avaz Kaza-ı kudse eyler can-ı pervaz	4970
Zihi mihnet bilümi eyledi yay Sipîhr oldum bela okına ah vay	1523	İcazet yok ki candan nükte-perdaz Safla bundan ziyade keşf ide raz	1853	İşidüp bu sözi o mahrem-i raz Herim şaha dek gösterdi pervaz	4766
Eger kıldıysa ol bir mürde-i hay Ebed senden hayatı buldı her şey	396	Pes andan sofira Hakan-ı ser-efraz Didi o hikmet açup ehline raz	1776	Olurken dest-i pusenden ser-efraz Çog itdi hikmet erbabına i'zaz	1772
Hired 'ayinesinden gösterüp ruy Zeban-ı tutıyı eyler şeker-guy	162	Ser-i her sure üzre mihr-i icaz Beyan minberlerinde hutbe-i raz	53	Döntüp desture didikim niçe kez Bu bahrüfı sahilin hande degen kez	2615
Z		Olup halk-ı cihan efsane agaz Açıla nagehan bu perde-i raz	3022	Tedarik vaktidür gaflet gerekmez Bu derde bir nefes mülhet gerekmez	2512
Bedenden murg-ı ruhu itdi pervaz Melek gibi olup 'arş aşıyan baz	4620	Çü Ermen 'azmin itdi o füsün-saz Olup Hüsrev dilinden kamil-i raz	3441	Ne deryanufı nehengidür bilünmez Ne sahranufı pelengidür bilünmez	3413
Neva-yı derd-i gamdan virüp avaz Geda-yı derbederle ola enbaz	3837	İrüşdi eyleyüp derd ile pervaz Geltüp Pervize açdı perdeden raz	3506	Nice ag u kara göz gözi görmez Değil göz şem'-i 'alem suzi görmez	3991
Bu dergehden açılmaz kimseye raz Tutar hacipleri tig-ı ser-endaz	310	İşitdi bir bir sühan bi-havf-ı avaz Kamu ma'na kamu hikmet kamu raz	585	Kerim olan hilaf-ı va'de itmez Yanında sayıl-ı şermende itmez	2766
Getür saki şarab gussa-i perdaz Ki şeh bezminde olan kışsa perdaz	949	Heman eyvandan irer bir hoş avaz Geltü göz diyü ey kavm-ı ser-efraz	2222	Ki her dem ata binse o dilaviz Binerdi bile sence dörtüytüz kız	2922
İdüp bi-huşluk efsanesin saz Bu resme sözde oldu nükte perdaz	2987	Göz açup pes amin-i mahzen-i raz İşaret birle kıldı şaha igras	2237	Göñüllerde kamu makbul olasız Cihana şah-ı 'ışka kul olasız	2326
Ne yirde itse bu bir kasr-ı agaz Afia Mani olurdu nakş-ı perdaz	1180	'Uruc idüp afia Ferhad-ı canbaz Çıkar ardınca Hakan-ı ser-efraz	3559	Cihan bağı vefasızdır vefasız Ecel dağı devasızdır devasız	602
Açup can hokkasından perde-i raz Setahat birle itdi söze agaz	2934	Görüp bi-dil bu hali itdi avaz Ki ey şah-ı zeber-dest ü ser-efraz	2238	Didiler bir bölük tacirlerüz biz Bu keşti içre müste'cirlerüz biz	2651
Pes olup anı Banu-yı ser-efraz Ayag üzre turup çog itdi agaz	3483	Çeküp yanına itdi bende-agaz Didi lutfile ey ferzend-i gam-saz	3101	Biri berk ü biri bad-ı seher-hiz Buña gül-gun demişler afia şep-diz	2907
Bu derde olmagıçün çare perdaz Nasihat itdi sakın sakın agaz	1708	Bu matem hane içre nevha pürdaz Bu yützen itdi matem nagmesin saz	4798	Mürüvvet na-hak işde olsa caiz Cidal itmezdi Haydar sofira her-giz	467

Kalır Hakan hayret-i la'l u 'aciz Ki bir yir görmüşdi böyle her-giz	2204	Nigarüf çün mürurin bildi Perviz Kıgırdup beglerin emreyledi tiz	1876	Ser-i Elburza ger ursaydı bir gürz Çıkardı evc-i çarha top-ı Elburz	1091
Görüp o natlıvamı zar u 'aciz Terehtüm itmeyüp haline her-giz	3844	İki çeşmi iki cellad-ı hun-riz Ki can kasdına çekmiş hançer-i tiz	4710	Bela kahında gamdan na-tuvunuz Bu derdile dem-a-dem hasta canuz	2809
Mihin Banu kalup ortada 'aciz Ne tedbir idesin bilmezdi her-giz	3380	Kılurlar o gıda-i bade-amiz Dökerler agzını açup revan-tiz	2379	Ne içündür bu renc ü ibtilâfuz Felek gibi ne gündendür belâfuz	2787
Bu heybet birle çıkıdı gardan tiz Dişi hun-riz ü agzı ateş-engiz	1897	Didi ey derd odından şü'le-engiz Demüf kıldı dil ü canum adın tiz	3717	'Adem mülkinde kalmış subh-ı şepsuz Su immiş zefile der vaze-i ruz	3994
Kabul itdi çü bu tedbiri Perviz Getürdiler bulup bir hilet-engiz	4464	Ki çün esbab-ı derya oldı techiz Şeh ü şeh-zade fi'l-hal atlanup tiz	2545	Şafak gibi bu iki şem'-i dil-suz Birinüfı ruynı şep birisinün ruz	2299
Gelür her bir yañıdan na'ralar tiz Siyah-ı ra'd gibi vahşet-engiz	1986	Çıkar bad-ı muhalif dehşet-engiz Defliz oynar dibinden kaynayup tiz	2585	Yakup dilde çerag 'alem-efruz Müşirüfı nur-ı hak olur şeb u ruz	943
Tamam olunca bu şü'ri ter-engiz İrüşdi çeşme üzre o saba-hiz	3120	Sipahın çün müretteb düzdi Perviz Niza' u kahr-ı tıgım eyleyüp tiz	3515	Nihust raci' ü baht idi piruz Şeref tali' cihanı dil-efruz	534
O iki bad-payı çekdiler tiz Nicesi bad-pa berk-i felek hiz	2917	Salup üstine sandal irdiler tiz Alup cöng üzre kıldılar nazar tiz	2634	Budur ol turfa raz u sır-ı dil-suz O ahter kim ruhidur 'alem-efruz	3501
Bu kesret içre her ta'yin ü temyiz Hakufı gayrıdan eyler 'ayn-ı per-hiz	183	Buyurdı bir niçe peyk-i saba-hiz Uçup her bir yafıa yol kesdiler tiz	3011	Ne deflü şem'-i ruşen olsa vü suz Güneş gibi olur mı 'alem-efruz	1569
Demür üzre gelüp mellahlar tiz Göge ejder çeker gibi ider hiz	2561	Vücudı olduğıçün fitne-engiz Tutup Pervizi kaydın gördiler tiz	4732	Ma'el-kıssa çü Ferhad-ı ciger-suz Fena bezminde oldı meclis efruz	4643
Muganniler çekerdi nagme-i tiz Nitekim vakt-i gül murgı seher hiz	1385	Tevekkuf itmeyüp kıldı gürzer tiz Heman emretti atlandı kamu tiz	3673	Yeter kan ağla ey şem'-i cihan-suz Ki irdi saçdum ruz oldı piruz	4242
Murad idindiler kim irişüp tiz Kılalar o şehi tekfin ü techiz	4645	Didi şol mehd-i zerrin ile kimsiz Alup ben natıvamı geldüfüz tiz	4770	Güneşdür kim fıruğı 'alem-efruz Ya bir bi-dud-ı ateşdür cihan-suz	2388
Egilmiş niçe yirde nam-ı perviz Gehi zalim denilmiş kah hun-riz	4645	Eger varise bir kaç tir-i ser-tiz Dahi bir yayı hazır ikiyüz tiz	2681	Görüp bu hali Ferhad-ı saye-ruz Turup eylerdi feryad-ı ciger-suz	4004
Degil avaze-i murgan-ı şeb-hiz Ses itmezdi kiminden gul-ı hun-riz	4428	İderken anda çep-çevre nazar-tiz Görür karşuda bir seng-i dilaviz	1920	Veli her lahza o şem'-i dil-efruz Ohurdu dud-ı ahumdan ciger-suz	1113
Kamunufı dest-i pası hançer-i tiz Ne hançer her biri çengal-ı hun-riz	2581	Sürüdufı canda vü nagnefı dilaviz İrüşdi saz u hurrem o dilaviz	1953	İşidüp anı o şem'-i dil-efruz Yine göfülü ah idüp ciger suz	4209
Hilafet revnakı olmaz halefsiz Sipihürüfı kadri yok mah şerefsiz	990	İşüdüfı ola ol salar hünerez Ki İran şahı imiş adı Perviz	4497	Gülüfı ruynı kılar şem'-i dil-efruz Virür bülbüllere pervane-veş suz	154
Eger bu cürmüfütze mu'tarifsiz Şefa'at leccesinden münkaşifsiz	4002	Zeban-ı kahrın idüp hançer-i tiz Su'al itmiş aña çok şah-ı Perviz	4185	Nazar heylin salup Yunana düpdüz Deger o şah eger tag u eger düz	2209
Bu kişver aslını siz yek biltürsiz Heva vü faslını siz yek biltürsiz	3641	Çü halkufı ittifakın gördi Perviz Hilaf-ı şeki dilden sürdi Perviz	3422	Ne ser-piç ilerü nedöndürür yüz Veya gelmez işinden gice gündüz	1252
Yanıncı hikmet ü 'ilm ehli hadsiz Rikabında mühendisler 'adetsiz	4700	Dir ey tabında şem'-i 'alem efruz Benüm yanan nedür bu sendeki söz	3954	Urup bi-hoşluk guşine ol yüz Özine gelmedi bir gice gündüz	2435
Görüp bu hali Ferhad-ı sebük-hiz Yerinden berk gibi sıçradı tiz	1166	Anuñla söyleşürdi razını arz Aña eylerdi çarh esrarını 'arz	442	Semen-zaradı sahn-ı bağı düp-düz Revan kafırdı ırmagı düp-düz	1321
Nice at bad-ı sar sardan çiçek-hiz Su manendi revan od gibi tiz	2032	Bilüp erbab-ı 'irfan hidmetün farz İderlerdi tapusına kamu 'arz	662	İşidür Hak kelamın keyf-i kemsüz Görür ma'na yüzün derd ü elemşüz	4993

Urup Sokrat garından yafia yüz
Geçildi deşt ü vadilerünçe yüz 2192

Girüp pes beglerin göñlüne düpdüz
İdüp çok va'deler sürdi yire yüz 4726

Ki ben kıldum küñületden tecavüz
Ki yir mihrabına tutdı yaşun yüz 1478

Gelüp Bann öñünde urdılar yüz
Didiler bir günñü Hak eylesin yüz 2878

Beşaret eyleyüp Hakana düpe düz
Ayıtdılar ki olsun bir günñü yüz 1955

İNDEKS

—A—

Abdulkadir Karahan, 1; 5
 Abdullah, 1
 Absâl u Salamân, 13
 Ad, 93
 Adem, 70; 76; 79; 84
 Agah Sırrı Levend, 4; 10; 11; 15
 Ahmed, 84
 Ahmed, 1
 Ahmed b. Mehmed, 10
 Ahmed Rıdvan, 10
 Ahmet-i Muhtar, 83
 Ali, 74; 83; 85; 93; 103; 191
 Anadolu Türkçesi, 14; 57
 Arifi, 13
 Aristo, 103
 Asef, 98
 Aşık Çelebi, 1; 2; 3; 4
 Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, 63
 Azerbeycan, 9

—B—

Bagdad, 93
 Bahrü'l-evzân, 1
 Bani, 106
 Bedeşşan, 71; 109; 110; 179
 Behişt, 69; 92; 105; 225
 Behmen, 114
 Behram, 87; 216; 217; 218; 219; 221
 Belkıs, 44; 45; 201
 Bercis, 194
 Bertels, 8; 12; 13
 Bilge Seyidoğlu, 41
 Bubekri, 82
 Bukrat, 121; 137
 Bursa, 1; 2; 6; 90
 Bursalı M. Tahir, 1
 Büzürg Ümid, 175; 188; 189

—C—

Ca'fer-i Tayyar, 71
 Câmî, 2; 4
 Cebraîl, 84; 85; 103; 229
 Celîlî, 10
 Cemşid, 93; 94; 98; 109; 127
 Cemaleddin Mehmed Şah, 14
 Cezair, 145; 147; 152
 Cürcânî, 2

—Ç—

Çin, 100; 101; 104; 105; 106; 108; 111; 112; 113;
 114; 119; 120; 123; 124; 126; 127; 129; 132; 141;
 148; 150; 187; 190; 203; 209; 210; 217; 218

—D—

Dahhak, 94; 98
 Dara, 96
 Davud, 142
 Dilşâd Hatun, 1

—E—

Ebubekr, 83
 Ebu Câ'fer Muhammed, 9
 Edhem, 94; 155
 Eflatun, 120
 Efrasiyab, 96
 Ehrimen, 126; 127; 130; 133
 Emîr Ahmed Bûhârî, 2
 Emîr Hüsrev, 10
 Ermen, 21; 22; 26; 27; 28; 33; 36; 40; 65
 141; 150; 154; 160; 175; 177; 178; 206; 217
 Eşref Meragî, 10
 Eyyub, 81; 155; 217

—F—

Fasîh Ahmed Dede, 10
 Fatih Sultan Mehmed, 1
 Feneri-zâde, 1
 Ferhad, 68; 72; 91; 102; 105; 106; 109; 110; 112; 113;
 115; 116; 119; 121; 123; 125; 126; 127; 128; 130;
 131; 132; 133; 134; 135; 136; 137; 138; 139; 141;
 142; 143; 144; 145; 147; 148; 149; 150; 151; 152;
 153; 154; 155; 157; 159; 161; 162; 163; 164; 165;
 166; 167; 169; 172; 173; 177; 178; 180; 181; 183;
 184; 185; 187; 188; 189; 191; 192; 193; 194; 197;
 199; 200; 201; 202; 204; 206; 207; 208; 210; 211;
 212; 214; 215; 216; 217; 218
 Ferhad u Şirin, 10; 11; 14; 24; 25; 33; 38; 41; 43; 53
 Ferhad-name, 10
 Feridun, 93; 98; 129
 Ferruh, 102; 182; 194
 Fethullah Arif Çelebi, 10
 Firdevsî, 9
 Firavn, 69; 96

—G—

Gönül Ayan, 1; 2; 3; 4; 5; 41

Gülistan, 91
Guy u Çevgan, 5; 13; 91

—H—

Hâbibü's-siyer, 8
Hadi-i Resul, 84
Halife, 10
Halil, 221
Haluk İpekten, 2; 4; 14
Harun, 207
Harut, 183
Hasan Çelebi, 4
Hasan-zâde, 1
Hatifi, 10
Hayâti, 10
Haydar, 71; 83; 93
Huristiyan, 8
Huta mülki, 100
Hızır, 74; 98; 110; 112; 113; 133; 148; 171
Horasan, 107
Hürşid, 93; 94; 96; 98; 107; 109; 134; 154; 155; 201; 210
Hüma Hatun, 1
Hüsni ü Dil, 2; 4; 5
Hüsrev ü Şirin, 9; 10
Hüsrev-i Perviz, 8
Hüsrev, 91; 96; 119; 120; 173; 174; 175; 178; 179; 180; 181; 182; 183; 184; 185; 188; 189; 197; 198; 200; 204; 205; 206; 207; 210; 211; 213; 214; 218; 227
Hz. İbrahim, 44
Hz. Muhammed, 8
Hz. Süleyman, 22; 25; 42; 44; 45

—I—

Irak, 100; 114
İsfahan, 100

—İ—

İbrahim Paşa, 2
İgnas Knoş, 41
İlyas, 193
İsa, 74; 87; 101; 176; 190
İskender, 126; 133; 134; 140
İskender Pala, 13
İskender-i rum, 126
İsmail, 221
İstanbul, 2

—K—

Kanûni Sultan Süleyman, 1
Karamanlı Ahmed, 1
Karen, 108; 110
Karun, 126
Kastamonlu Şani, 10
Kerbela, 83
Kevakib, 86; 93; 124; 142; 196
Kostantiniyye, 89
Kubad, 8
Kur'an, 43; 82; 85
Kutup, 10

—L—

Lami'i, 1; 2; 3; 4; 5; 6; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 25; 26; 27; 29; 36; 38; 41; 42; 43; 44; 45; 53; 54; 59; 63; 68; 73; 74; 76; 84; 86; 88; 92; 94; 96; 111; 137; 159; 169; 172; 204; 217; 226
Leyla, 210
Lokman, 141

—M—

M.Fuad Köprülü, 4
Mahvi İdris, 10
Maktel-ihüseyn, 2
Mami, 106
Maveratınnehir, 1
Mecrum, 144; 184
Medayin, 8
Medine, 8
Mehmed, 1
Mehmet Tekin, 38
Mekke, 8
Meryem, 69; 115; 155; 176
Mesih, 71; 151
Mihin Bann, 158; 160; 162; 164; 166; 167; 168; 169; 173; 175; 176; 177; 181; 206; 207; 211; 212; 216
Molla Ahaveyn, 1
Moula Vâiz, 2
Muhammed, 74; 84; 88; 90; 225
Muharrem Ergin, 56
Mufti, 10
Muradiye Medresesi, 1
Murtaza, 86
Musa, 69; 117; 141
Mustafa Ağa Nasır, 10
Mülk-ara, 72; 106; 111; 121; 122; 137; 143; 217

—N—

Nâkâm, 10
Nakkaş Ali, 1
Nakkaş Ali bin İlyas, 1

Nakş-bend, 89
 Nevâyî, 2; 5; 10; 11; 12; 13
 Nevî-zâde Atâyî, 10
 Nizâmî, 9; 11; 12; 13; 26; 27
 Nuran Tezcan, 13
 Nurettin Albayrak, 10
 Nuh, 139; 155

—O—

Osman, 82; 85
 Osman Çelebi, 1
 Osmanlı İmparatorluğu, 1

—Ö—

Ömer, 83
 Ömer Bâkî, 10

—P—

Pertev, 205
 Pertev Naili Boratav, 41

—R—

Ravzâtü's-safâ, 8
 Resulullah, 83
 Roma, 8
 Rüstem, 96; 98; 108; 126; 130

—S—

Sabri Sevsebil, 8
 Sadri, 10
 Safiye, 1
 Saim Sakaoglu, 41
 Selami Ece, 33
 Semud, 93
 Senâî, 9
 Seyfettin Özege Kitaphığı, 5; 63
 Seyyid Şemsü'l-Buhari, 89
 Sikender, 81; 92; 93; 134; 139; 155
 Sokrat, 121; 126; 133; 136; 137
 Sultan Sâ'id Tuğrul, 9
 Sultan Selim, 92
 Süheyla, 123; 125; 10; 126
 Süleyman, 95; 97; 108; 124; 126; 130; 133; 138; 148;
 171; 175; 185; 189; 201
 Süleyman Çelebi, 2
 Süreyya Beyzadeoğlu, 2; 3; 4

—Ş—

Şapur, 153; 154; 155; 160; 161; 163; 168; 184; 197;
 198; 199; 202; 204; 205; 218
 Şelmâme, 9
 Şehzâde Korkud, 10
 Şem u Pervâne, 13
 Şemsetin Sâmi, 1
 Şerefü'l-İnsan, 1
 Şeyhî, 10
 Şem'un-ı rahib, 219
 Şirin, 91; 94; 151; 158; 160; 161; 162; 167; 173; 174;
 185; 186; 197; 198; 206; 212; 214; 217
 Şiruye, 214; 215; 217; 218

—T—

Taberi, 9
 Taberi Tarihi, 8
 Tatar Memi, 3
 Timur, 1
 Tuğrul Şah, 9

—U—

Utarid, 103; 126

—V—

Vamık, 143
 Vâmık u Azrâ, 2; 5; 6; 13
 Vis ü Râmin, 2; 5; 6; 13

—W—

Weberhard, 41

—Y—

Ya'kub, 44; 81; 155; 217
 Yavuz Sultan Selim 1; 2
 Yemen, 150
 Yunan, 8; 103; 121; 123; 124; 137; 141; 165
 Yusuf, 5; 44; 46; 82; 114; 149; 190; 220; 221;
 222; 223

Yusuf ve Züleyha, 5

—Z—

Zal, 98
 Zebur, 71; 91
 Züheyla, 114

SONUÇ

Hüsrev ü Şirin mesnevisi, Firdevsi tarafından edebiyat alemine tanıtılmış ve ondan sonra gelen şairlerce de beğenilerek işlenmiştir. Konusu itibari ile diğer mesnevilerden farklı olan bu mesnevi gereğinden fazla ilgi görmüştür. Nizami ile edebiyat alanında en doruk noktaya ulaşan eseri, Nevayi aşk duygusunu daha da fazla güçlendirerek olayı Ferhad'ın etrafında yoğunlaştırmış ve bu mesneviden bambaşka bir eser meydana getirmiştir. Olayları ve kahramanların rolünü tamamen değiştiren Nevayi, masal ve islami unsurları da katarak olgunlaştırmıştır. O, eserinin giriş kısmında "Başkasının at koşturduğu yerde at koşturmanın iyi olmadığını" söyleyerek, değişik bir eser meydana getirmek istediğini belirtmiş ve bunu da başarmıştır.

Lâmi'î, Çelebi'nin Ferhad u Şirin mesnevisi kısmen de olsa Nevâyî'nin eserinin çevirisidir. Lâmi'î, Nevâyî'nin eserinde kendince eksik ve yetersiz gördüğü yerleri geliştirerek eseri tam çeviriden kurtararak, kendi yeteneğini de sergileme fırsatını kullanmıştır. Ayrıca Ferhad'ın ağzından söylediği gazellerle de eseri daha ahenkli hale sokmuştur. Lâmi'î, 16. yüzyılda yaptığı mesnevi tercüme ile şöhretbulmuştur. O, herkesin aksine kimsenin işlemediği ya da bilmediği mesnevileri gündeme getirerek Divan edebiyatının mesnevi kültürünü zenginleştirmiştir.

Lâmi'î'nin, Nevâyî'den tercüme ettiği Ferhad u Şirin mesnevisinin en önemli ve Hüsrev ü Şirin'den ayıran özelliği; olayların Ferhad'ın üzerinde yoğunlaştırılmasıdır. Eser aslında Ferhad'ın maceralarını içermektedir. Ferhad'ın doğumundan ölümüne kadar geçen süre içindeki tüm olaylar ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Şirin ise bu olayların tamamlayıcısı durumundadır. Lâmi'î de bunu hissettiğinden olacak ki eserinin ismini de "Ferhad-name" olarak belirlemiştir.

Lâmi'î Çelebi, çocukluğunda medreseye bir süre devam etmiş sonra da kendi imkanları ile okumuştur. Nakşibendi Şeyhi, Emir Buhariye bağlanan Lâmi'î, Emir Buhariyi tüm eserlerinde övmüştür. Emir Buhari'nin ölümünden sonra da Nakşibendi Şeyhi olmuştur. Eserlerini tasavvufi görüş açısıyla yazarak, insanlara tasavvufu sevdirmeye çalışmıştır. Ferhad u Şirin'de tasavvufi görüşnü tüm yönleriyle sergileyen Lâmi'î, bu mesnevisinde gerçek ve mecazi aşkın üzerinde ziyadesile durarak bu iki aşkı sürekli mukayese eder. Sonuçta ise Büyük bir kumandan olan Behram'a tahtını terk ettirerek tasvufa yöneltmesi ile de gerçek aşkın Allah olduğunu vurgulamıştır. Bu eserde Ferhad, mecazi aşktan gerçek aşka giden bir süreçtir. Ferhad'ın aynanın sırrını çözmek için başından geçen olaylar ve ona bu olaylarda yol gösteren yardımcı kahramanlar aslında Ferhad'ın Şirin'i değil de kendi kimliğini bulması konusunda daha hassas davranmaktadırlar. Ferhad da Şirin'i bulunca kendi kimliğine kavuşmuştur. O Hüsrev'e verdiği cevaplarla da bunu vurgulamıştır.

ÖZGEÇMİŞ

1972 Yılında Erzurum ili, Narman ilçesinde dünyaya geldim. İlk ve orta öğrenimimi bu ilçede tamamladıktan sonra 1990 yılında, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü okumaya hak kazandım. 1994’de bu bölümden mezun olduktan sonra Milli eğitim Bakanlığı bünyesinde birbuçuk yıl edebiyat öğretmenliği yaptım. 1995 yılında Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsüne Türk Dili uzmanı olarak atandım ve halen bu görevi sürdürmekteyim.